

अथ आपस्तंब शाखांतर्गत हिरण्यकेशीयव्रह्मकर्माची
अनुक्रमणिका प्रारंभः

विषय १५६.

SGET

गायत्री

SGDF

Sri Gargeekwari Digital Foundation

॥ अथ हिरण्यकेशीयब्रह्मकर्मानुकमणिकाप्रारंभः ॥

विषय.		पृष्ठ.	विषय.		पृष्ठ.
१	प्रातःस्मरण	१	१२	गणपतिसूक्त	३०
२	लानविधि	३	१३	रुद्रसूक्त	३०
३	गंगाष्टक	५	१४	सूर्यसूक्त	३१
४	विभूतिधारणमंत्र	६	१५	विष्णुसूक्त	३३
५	पुरुषसूक्त	७	१६	देवीसूक्त	३४
६	प्रातःसंध्या	७	१७	श्रीसूक्त	३५
७	द्वादशनमस्कार	११	१८	गणपतिअर्थवर्शीष	३५
८	मध्याह्नसंध्या	११	१९	ब्रह्मयज्ञतर्पणसह	३७
९	देवपूजा	१५	२०	यज्ञोपवीतमंत्र	३८
१०	रुद्र	२२	२१	तृचाकल्पनमस्कार	४०
११	देवे	२६	२२	महान्यास	

SGDF

Sri Gargeshwar Integral Foundation

विष.

॥ १ ॥

विषय.

लघुन्यास

- २५ सबलिहरणवेश्वदेव
 २६ कुंड
 २७ विसुपर्ण
 २८ गोपूजन
 २९ ब्राह्मणपूजा
 ३० भोजनविधि
 ३१ सायंसंध्या
 ३२ परिवेषणविधि
 ३३ उदकशांति
 ३४ गोत्रे व त्यांचे प्रवर
 ३५ श्रावणीप्रयोग

अ. क्र.

पृष्ठ.

१६

१७

१८

१९

२०

२१

२२

२३

२४

२५

२६

२७

२८

२९

३०

॥ १ ॥

विषय.

पृष्ठ.

४७

३६

३८

३९

४०

४१

४२

४३

४४

४५

४६

४७

४८

ऋषिमंडल

पर्वतमंडल

आसनविधि

भूशुत्थिभूतशुत्थि

प्राणप्रतिष्ठा

मातृकान्यास

पवनपावन

शांतिपाठ

गर्भाधानकाल

गर्भाधानसंकल्प

गणपतिपूजन

पुण्याह्वाचन

आचारप्राप्तवस्त्रादिदान

विषय.	पृष्ठ.	विषय.	पृष्ठ.
४९ मातृकापूजन	११७	६२ पुंसवनसीमंतयोस्तंत्रप्रयोग	१३१
५० नांदीश्रात्म	११७	६३ क्षिप्रप्रसवविधि	१३२
५१ नांदीश्रात्मेजीवत्पितृकनिर्णय	११८	६४ जातकर्मप्रयोग	१३२
५२ कृतुशांतिप्रयोग	११८	६५ मेधाजनन	१३३
५३ गर्भाधानमंत्राः	१२२	६६ पष्ठीदेवीपूजा	१३४
५४ पुंसवनप्रयोग	१२३	६७ नामकरण	१३४
५५ तवहोमस्थंडिलकरणादि	१२३	६८ आयुर्वर्धापन	१३७
५६ प्रायश्चिन्तहोम	१२८	६९ शिरोःर्पयकारोहण	१३७
५७ त्रिवृद्धनहोम	१३०	७० दुग्धपान	१३८
५८ देवपवित्रसंस्कार	१३०	७१ कर्णवेघ	१३८
५९ दधिद्रध्सादिप्राशन	१३१	७२ सूर्यावलोकन	१३८
६० गर्भस्त्रावेस्तंभनविधिः	१३१	७३ निष्कमण	१३८
६१ सीमंतोचयनप्रयोग	१३१	७४ उपवेशन	१३८

SCDF

Digitized by srujanika@gmail.com

विष.

॥२॥

७५	अन्जप्राशन
७६	चूडाकरण
७७	भर्माधानाद्यंतरितसंस्कारप्र०
७८	उपनयन
७९	मंडपदेवप्रतिष्ठा
८०	ब्रह्मचर्याश्रमादिब्र.
८१	सावित्री ग्रहणतंच्य
८२	प्रातःसायमग्निकार्य
८३	चतुर्थदिवसेत्रिवृद्धनहोम
८४	ज्यहव्रतविसर्ग
८५	स्थापितदेवतानामुत्थापन
८६	ब्रह्मचर्याग्निनाशप्रायश्चित्त
८७	चतुर्वेदव्रतप्रयोग
८८	वेदव्रतोपाकरणप्रयोग

१३९	८९	वेदव्रतोत्सर्जनप्रयोग
१३९	९०	शुक्रीयव्रतप्रयोग
१४१	९१	शुक्रीयव्रतोत्सर्जनप्रयोग,
१४२	९२	गोदानप्रयोग
१४३	९३	ब्रह्मचारिणोवेदव्रतातिरिक्तसाधा
१४७		रणव्रतलोपेप्रायश्चित्तं
१४८	९४	वेदव्रतानांकालातिक्षमप्रायश्चित्तं
१४९	९५	समावर्तनप्रयोग
१५०	९६	मधुपर्क
१५०	९७	विवाहप्रयोग
१५०	९८	कन्यावरण
१५१	९९	वाग्दान
१५१	१००	तैलहरिद्रारोपण
१५१	१०१	मंडपवेदिकाकरण

अ. क.

॥२॥

S
OF

१०२	विवाहपूर्वदिनकृत्य	१६३	११६	अलंकारादिभिर्विधुभूषण
१०३	वरस्यवधूगृहगमन	१६४	११७	तद्वलप्रांतेवंधन
१०४	मधुपर्कपूजा	१६४	११८	उत्तरीयांतेवंधन
१०५	गौरीहरपूजा	१६४	११९	आशीर्दान
१०६	अंतःपटधारणादि	१६४	१२०	महालक्ष्म्यादिपूजन
१०७	कन्यादान	१६५	१२१	विवाहवतसंकल्प
१०८	वरायदानानि	१६६	१२२	सुवासिनीभ्योवायनदान
१०९	अभिषेक	१६७	१२३	द्विजैराशीर्दान
११०	सूत्रवेष्टन	१६७	१२४	विवाहहोम
१११	अक्षतारोपण	१६७	१२५	पाणिग्रहण
११२	तिलककरण	१६८	१२६	गृहप्रवेश
११३	मालाबंधन	१६८	१२७	गृहप्रवेशस्थालीपाक
११४	अष्टपुत्रीसंज्ञकवलदान	१६८	१२८	आपूर्विकक्षेपण
११५	मांगद्यतंतुबंधन	१६९	१२९	ओपासनहोम

SCDF

Sri Chaitanya Charita Foundation

विष.

॥ ३ ॥

१३०	वधूवरयोस्त्रिरात्रब्रत
१३१	आशौचेहोमविधिः
१३२	चतुर्थदिनेष्वरिणीपूजनं
१३३	चतुर्थीकर्म
१३४	देवकोत्थापनमंडपोद्घासन विधि
१३५	द्विभार्यस्याग्निसंसर्गविधि
१३६	अन्वारंभणीयस्थालीपाक
१३७	दर्शपूर्णमासस्थालीपाक
१३८	आग्रयणस्थालीपाक
१३९	पुनराधानप्रयोग
१४०	अग्निनाशोप्रायश्चित्तंपुनःसंधान
१४१	समारोपप्रत्यवरोहण
१४२	सभार्यस्यप्रवासविधि

१७४	१४३	अंतरितस्थालीपाकानांतंत्रप्रयोः
१७४	१४४	ग्रहयज्ञ
१७४	१४५	वास्तुशांति
१७५	१४६	श्राद्धप्रयोग
	१४७	अभिश्रवणसूक्ते
१७९	१४८	आमश्राद्ध
१७९	१४९	भरणीश्राद्ध
१७७	१५०	अक्षयतृतीयाविधिः
१७८	१५१	महालयसंकल्प
१७८	१५२	दौहित्रश्राद्ध
१७९	१५३	दर्शश्राद्ध
१८०	१५४	अविधवानवमीश्राद्ध
१८१	१५५	यतिआराधना
१८१	१५६	मंगलाष्टके

अ. क.

१८२

१८८

१९७

२०८

२१३

२१४

२१४

२१५

२१५

२१६

२१६

२१७

२१७

२१८

२१९

२२०

॥ ३ ॥

SDF

॥ अथ प्रातःस्मरणप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ १ ॥ यस्यमाताउमादेवीपितायस्यतुशंकरः ॥ मूषकोवाहनंयस्यसमापातुविनायकः ॥
 ॥ २ ॥ महर्षिर्भगवान्ब्यासःकृत्वेमांसंहितांपुरा ॥ श्लोकैश्चतुर्भिर्धर्मात्मापुत्रमध्यापयच्छुकम् ॥ ३ ॥ मा-
 तापितृसहस्राणिपुत्रदारशतानिच ॥ संसारेष्वनुभूतानियांतियास्यांतिचापरे ॥ ४ ॥ हर्षस्थानसहस्राणिभय-
 स्थानशतानिच ॥ दिवसेदिवसेमृढमाविशांतिनपांडितम् ॥ ५ ॥ ऊर्ध्वबाहुर्विरोस्येषनचकश्चिच्छृणोतुमे ॥
 धर्मादर्थश्चकामश्चसकिमर्थनसेव्यते ॥ ६ ॥ नजातुकामान्मयान्लोभाद्वर्मत्यजेज्जीवितस्यापिहेतोः ॥
 धर्मोनित्यःसुखदुःखेलनित्योजीवोनित्यहेतुरस्यल्लनित्यः ॥ ७ ॥ इमांभारतसाविर्त्तिप्रातरुत्थाययःपठेत् ॥
 सभारतफलंप्राप्यपरंब्रह्माधिगच्छति ॥ ८ ॥ प्रातःस्मरामिखलुतत्सवितुर्वरेण्यंरूपंहिमंडलमृचोत्थतनु-
 र्यजूषि ॥ सामानियस्यकिरणाःप्रभवादिहेतुंब्रह्माहरात्मकमलक्ष्यमचिंत्यरूपम् ॥ ९ ॥ प्रातर्नमामितरणि-
 तनुवाङ्मनोभिर्ब्रह्मेद्रपूर्वकसुरूतमर्चितंच ॥ वृष्टिप्रमोचनविनियहेतुभूतंत्रैलोक्यपालनपरंत्रिगुणात्मकंच
 ॥ १० ॥ प्रातर्भजामिसवितारमनंतशाकिंपापौघक्षब्रुभयरोगहरंपरंच ॥ तंसर्वलोककलनात्मककालमूर्ति-
 गोकंठवंधनविमोचनमादिदेवम् ॥ ११ ॥ श्लोकत्रयमिदंभानोःप्रातःप्रातःपठेत्तुयः ॥ ससर्वव्याधिनिर्मुक्तः
 परंसुखमवाप्नुयात् ॥ १२ ॥ प्रातःस्मरामिगणनाथमनाथबंधुंसिंदूरपूरपरिशोभितगंडयुग्मम् ॥ उद्दंडवि-

हि० श०

॥ १ ॥

मपरिखंडणघंडदंडमाखंडलादिसुरनायकवंदवंयम् ॥ १ ॥ प्रातर्नमामिचतुराननवंयमानमिष्टानुकूलमस्वि
 लंचवरंददानम् ॥ तंतुंदिलंद्विरसनप्रिययज्ञसूत्रंपुत्रंविलासचतुरंशिवयोःशिवाय ॥ २ ॥ प्रातर्भजाम्यभयदं
 खलुभक्तशोकदावानलंगणविभुंवरकुंजरास्यम् ॥ अज्ञानकाननविनाशानहव्यवाहमुत्साहवर्धनमहंसुतमीश्व
 रस्य ॥ ३ ॥ श्लोकब्रयमिदंपुण्यंसदासाम्राज्यदायकम् ॥ प्रातरुत्थायसततंयः पठेत्प्रयतःपुमान् ॥ ४ ॥
 प्रातःस्मरामिशरदिंदुकरोज्ज्वलाभांसद्रत्नवत्सकलकुंडलहारशोभाम् ॥ दिव्यायुधोऽश्वितसुनीलसहस्रहस्तां
 रक्तोत्पलाभचरणांभवतींपरेशाम् ॥ ५ ॥ प्रातर्नमामिमहिषासुरचंडमुंडशुंभासुरप्रमुखदैत्यविनाशदक्षाम् ॥
 ब्रह्मेंद्ररुद्रमुनिमोहनशीललोलांचंडींसमस्तसुरमूर्तिमनेकरूपाम् ॥ ६ ॥ प्रातर्भजामिभजतामस्विलार्थदा
 वीधात्रींसमस्तजगतांदुरितापहंत्रीम् ॥ संसारवंधनविमोचनहेतुभूतांमायांपरांसमधिगम्यपरस्यविष्णोः ॥ ७ ॥
 श्लोकत्रयमिदंदेव्याश्वंडिकायाःपठेन्नरः ॥ सर्वान्कामानवाप्रोतिविष्णुलोकेमहीयते ॥ ८ ॥ प्रातःस्मरामिभव
 भीतिहरंसुरेशांगंगाधरंदृषभवाहनमांविकेशाम् ॥ खट्टांगशूलवरदाभयहस्तमीशांसंसारोगहरमौषधमद्वितीयम्
 ॥ ९ ॥ प्रातर्नमामिगिरिशांगिरिजार्धदेहंसर्गस्थितिप्रलयकारणमादिदेवम् ॥ विश्वेश्वरंविजितविश्वमनोभिरामं
 संसारोगहरमौषधमद्वितीयम् ॥ १० ॥ प्रातर्भजामिशिवमेकमनंतमायंवेदांतवेद्यमनधंपुरुषंमहांतं ॥ नामादिभे
 दरहितंषडभावशून्यंसंसारोगहरमौषधमद्वितीयम् ॥ ११ ॥ प्रातःसमुत्थायशिवंविचित्यश्लोकत्रयंचानुदिनंपठं
 ति ॥ तेदुःखजालंबहुजन्मसचितंहिलापदंयांतितदेवशांभोः ॥ १२ ॥ प्रातःस्मरामिभवभीतिमहार्तिशांत्यैनारायणं

प्रा० स्म०

॥ १ ॥

गरुडवाहनमज्जनाभम् ॥ ग्राहभिभूतवरवारणमुक्तिहेतुंचक्रायुधंतरुणवारिजपत्रनेत्रम् ॥ १ ॥ प्रातर्नमामिमन
सावचसाचमूर्धीपादारविंदयुगुलंपरमस्यपुंसः ॥ नारायणस्यनरकार्णवतारणस्यपारायणप्रवणविप्रपरायणस्य
॥ २ ॥ प्रातर्भजामिभजतामभयंकरंतंप्राक्सर्वजन्मकृतपापभयापहत्यै ॥ योग्राहवक्त्रपतितांघ्रिगजेंद्रघोरशो
कप्रणाशमकरोऽन्नतशंखचकः ॥ ३ ॥ श्लोकत्रयमिदंपुण्यंप्रातःप्रातःपठेत्तुयः ॥ लोकत्रयगुरुस्तस्मैदद्यादात्मप
दंहरिः ॥ ४ ॥ प्रातःस्मरामिरघुनाथमुखवारविंदंमंदस्मितंमधुरभाषिविशालभालम् ॥ कर्णावलंविचलकुडलशो
भिंगंडंकर्णातीर्धनयनंनयनाभिरामम् ॥ ५ ॥ प्रातर्भजामिरघुनाथकरारविंदंरक्षोगणायभयदंवरदंद्विजेभ्यः ॥
यद्राजसंसदिविभज्यमहेशचापंसीताकरग्रहणमंगलमापसयः ॥ ६ ॥ प्रातर्नमामिरघुनाथपदारविंदंवज्ञांकुशा
दिशुभरेखिशुभावहमे ॥ योगींद्रिमानसमधुवतसेव्यमानंशापापहंसपदिगौतमधर्मपत्न्याः ॥ ७ ॥ प्रातर्वदामि
वचसारघुनाथनामवाग्दोषहारसिकलंशमलंनिहंति ॥ यत्पार्वतीस्वपतिनासहमोक्षकामाप्रीत्यासहस्रहरिना
मसमंजजाप ॥ ८ ॥ प्रातःश्रेश्वतिनुतांरघुनाथमूर्तिनीलांवुदोत्पलसितेतररत्ननीलाम् ॥ आमुक्तमौक्तिक
विशेषविभूषणाढ्यांध्येयांसमस्तमुनिभिर्जनमुक्तिहेतुम् ॥ ९ ॥ यःश्लोकपंचकमिदंप्रयतःपठेतनित्यंप्रभात
समयेपुरुषः प्रवुद्धः ॥ श्रीरामकिंकरजनेषुसएवमुख्योभूत्वाप्रयातिहरिलोकमनन्यलभ्यम् ॥ १० ॥ ब्रह्मामुरारि
खिपुरांतकारिर्भानुःशशीभूमिसुतोवुधश्च ॥ गुरुश्वशुकःशनिराहुकेतवःकुर्वतुसर्वेममसुप्रभातम् ॥ ११ ॥ भृगुर्व
सिष्ठःकतुरंगिराश्रमनुःपुलस्त्यःपुलहश्चगौतमः ॥ रैभ्योमरीचिश्वयवनश्चदक्षःकुर्वतुसर्वेममसुप्रभातम् ॥ १२ ॥

हि० ब्र०

॥ २ ॥

सनल्कुमारः सनकः सनंदनः सनातनोप्यासुरिपिंगलौच ॥ सप्तस्वराः सप्तरसातलानिकुर्वतुसर्वेमसुप्रभातम् ॥९ ॥ सप्तार्णवाः सप्तकुलाचलाश्रसपर्षयोद्वीपवनानिसप्त ॥ भूरादिकुलाभुवनानिसप्तकुर्वतुसर्वेमसुप्रभातम् ॥१० ॥ पृथ्वीसगंधासरसास्तथाऽपःस्पर्शीचवायुज्वलितंचतेजः ॥ नभः सशब्दं महतासहैव कुर्वतुसर्वेमसुप्रभातम् ॥११ ॥ पुण्यश्लोकोनलोराजापुण्यश्लोकोयुधिष्ठिरः ॥ पुण्यश्लोकाचैदेही पुण्यश्लोकोजनार्दनः ॥१२ ॥ अहल्याद्रौपदीसीतातारामंदोदरीतथा ॥ पञ्चकंनास्मरेनित्यं महापातकनाशनम् ॥१३ ॥ अश्वत्थामा बलिव्यासो हनुमांश्च विभीषणः ॥ कृपः परशुरामश्च सैतेचिरजीविनः ॥१४ ॥ सैतान्त्संस्मरेनित्यं मार्कडे यंतथाष्टमम् ॥ जीवेद्वर्षशतं साग्रमपमृत्युविवर्जितः ॥१५ ॥ प्रन्हादनारदपराशरपुण्डरीकव्यासां वरीषशुकशौनकभीष्मदालभ्यान् ॥ रुक्मांगदार्जुनवसिष्ठविभीषणादीन् पुण्यानिमान् परमभागवतान्मामि ॥१६ ॥ कर्कोटकस्यनागस्यदमयंत्यानलस्यच ॥ क्रतुपर्णस्यराजर्वेः कीर्तनं कलिनाशनम् ॥१७ ॥ धर्मोविवर्धति युधिष्ठिर कीर्तनेन पापं प्रणश्यति वृकोदरकीर्तनेन ॥ शत्रुविनश्यति धनं जयकीर्तनेन माद्रीसुतौ कथयतां न भवांतिरोगाः ॥१८ ॥ अहो भाग्यमहो भाग्यनंदगोपवजौ कसाम् ॥ यन्मित्रं परमानंदं पूर्णब्रह्म सनातनम् ॥१९ ॥ अयोध्यामथुरामायाका शीकांची अवंतिका ॥ पुरीद्वारावतीचैव सैतामोक्षदायिकाः ॥२० ॥ अर्जुनः फालगुनोजिष्णुः किरीटीश्वेतवाहनः ॥ वीभत्सुविंजयकृष्णः सव्यसाचीधनं जयः ॥२१ ॥ उत्तिष्ठोत्तिष्ठगोविंद उत्तिष्ठगरुडध्वज ॥ उत्तिष्ठकमलाकांतचैलोकयं मंगलं कुरु ॥२२ ॥ समुद्रवसनेदेविपर्वतस्तनमंडले ॥ विष्णुपत्निनमस्तुभ्यं पादस्पर्शक

प्रा० रम०

॥ २ ॥

मस्वमे ॥ २३ ॥ पलायध्वंपलायध्वंरेदानवराक्षसाः ॥ धर्मसंस्थापनार्थीयरथारुदःस्वयंहरिः ॥ २४ ॥
वाराणस्यांभैरवोदेवोसंसारभयनाशनः ॥ अनेकजन्मपापंतुस्मरणेनविनश्यति ॥ २५ ॥ वाराणस्यां
दक्षिणेभागेकुकुटोनामवैद्विजः ॥ तस्यस्मरणमात्रेणदुःस्वप्नःसुखदोभवेत् ॥ २६ ॥ वाराणस्यामुच्चरे
भागेसुमंतुर्नामवैद्विजः ॥ तस्यस्मरणमात्रेणनिर्धनोधनवान् भवेत् ॥ २७ ॥ काशिकाशीतिकाशीतित्रिवारं
यःपठेनरः ॥ सोपिदेशांतरेवासीकाशीवासफलंलभेत् ॥ २८ ॥ अशीवरुणयोर्मध्येपंचक्रोशीमहत्फलम् ॥
अमरामरणमिच्छन्तिइतरेषांतुकाकथा ॥ २९ ॥ नंदिनीनलिनीसीतामालतीचमलापहा ॥ विष्णुपादाङ्गसंभू
तागंगात्रिपथगामिनी ॥ ३० ॥ भागीरथीभोगवतीजान्हवीत्रिजटेश्वरी ॥ द्वादशैतानिनामानिप्रातःकाले
सदापठेत् ॥ ३१ ॥ विश्वेशंमाधवंधुडिंडपाणिचभैरवम् ॥ वंदेकाशींगुहांगंगांभवानीमणिकणिकाम्
॥ ३२ ॥ वाराणसीपुरपतेभजविश्वनाथा ॥ माझाप्रणामनुश्चियाचरणासिआतां ॥ मीमागतोंपरमपावनपुण्य
भिक्षा ॥ घावीमलाल्बरितशांभविवेददीक्षा ॥ १ ॥ श्रीधुडिराजगणनायकदंडपाणी ॥ माझेउदंडअपराधम
नांतनार्णी ॥ श्रीभैरवाचुकविंरौखयातनारे ॥ वाराणसीतमजठोविंसनातनारे ॥ २ ॥ इत्थंप्रभातेपरमंपवित्रंपठे
त्स्मरेद्वाशृण्याच्चनित्यम् ॥ दुःस्वप्नाशास्त्रिवहसुप्रभातंभवेच्चनित्यंभगवत्प्रसादात् ॥ ३ ॥ कराग्रेवसतेल
क्षमीःकरमूलेसरस्वती ॥ करमध्येतुगोविंदः प्रभातेकरदर्शनम् ॥ ४ ॥ ॥ इति प्रातःस्मरणं समाप्तं ॥

॥ २ ॥ अथ स्नानविधिप्रारंभः ॥

॥ ३ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥ नमामिगंगेत्वपादपंकजंसुरासुरैर्वेदितादिव्यरूपं ॥
 भुक्तिंचमुक्तिंचददासिनित्यंभवानुसारेणसदानराणां ॥ १ ॥ दर्शनात्सर्वपापमीर्षनान्मोक्षदायिनीं ॥ खाने
 नमुक्तिदांपुण्यांभागीरथिनमाभ्यहं ॥ २ ॥ ॥ अथसंकल्पः ॥ ॥ श्रीमन्महागणाधिपतयेनमोनमः ॥ इष्टदेव
 ताभ्योनमः ॥ कुलदेवताभ्योनमः ॥ ग्रामदेवताभ्योनमः ॥ वास्तुदेवताभ्योनमः ॥ शचीपुरंदराभ्यांनमः ॥
 उमामहेश्वराभ्यांनमः ॥ मातापितृभ्यांनमः ॥ आदित्यादिनवग्रहदेवताभ्योनमः ॥ सर्वेभ्योदेवेभ्योनमः ॥ स
 वर्भ्योब्राह्मणेभ्योनमोनमः ॥ अविघमस्तु ॥ ॥ सुमुखश्रैकदंतश्चकपिलोगजकर्णकः ॥ लंबोदरश्रविक
 टोविघराजोगणाधिपः ॥ धूमकेतुर्गणाध्यक्षोभालचंद्रोगजाननः ॥ द्वादशैतानिनामानियःपठेच्छृणुयादपि
 ॥ विद्यारंभेविवाहेचप्रवेशोनिर्गमेतथा ॥ संग्रामेसंकटेचैवविघस्तस्यनजायते ॥ शुक्ळांवरधरंदेवंशशिवर्णच
 तुर्भुजं ॥ प्रसञ्जवदनध्यायेत्सर्वविघोपशांतये ॥ सर्वमंगलमांगल्येशिवेसर्वार्थसाविके ॥ शरण्येत्यंवकेगौ
 रिनारायणिनमोस्तुते ॥ सर्वदासर्वकार्येषुनास्तितेषाममंगलं ॥ येषांत्वदिस्थोभगवान्मंगलायतनंहरिः ॥
 तदेवलग्नंसुदिनंतदेवतारावलंचंद्रबलंतदेव ॥ विद्यावलंदैवबलंतदेवलक्ष्मीपतेतेऽग्रियुगंस्मरामि ॥ लाभस्ते
 पांजयस्तेषांकुतस्तेषांपराजयः ॥ येषामिंदीवरः श्यामोह्वदयस्थोजनार्दनः ॥ विनायकंगुरुंभानुंब्रह्मविष्णु

॥ ३ ॥

महेश्वरान् ॥ सरस्वतीं प्रणन्यादै सर्वकार्यार्थं सिद्धये ॥ अभीप्रिसतार्थं सिद्धार्थं पूजितोयः सुरासुरैः ॥ सर्ववि
भरस्तस्मै गणाधिपतयेनमः ॥ सर्वेष्वारं भकार्येषु ब्रयत्वा भुवनेश्वराः ॥ देवादिशं तु नः सिद्धिं ब्रह्मेशानं ज
नार्दनाः ॥ श्रीमद्भगवतो महापुरुषस्य विष्णोराज्ञया प्रवर्तमानस्य अद्य ब्रह्मणो द्वितीये परार्थे विष्णुपदे श्रीश्वेतव
राहकल्पे वै वस्वतमन्वंतरे भरतवर्षे भरतखंडे जंवुद्वीपे दंडकारण्ये देशो गोदावर्याः दक्षिणतेरेकणावेण्योः उ
त्तरे तीरेशालिवाहनशके बौद्धावतारे रामक्षेत्रे रामरामाश्रमे अस्मिन्वर्तमाने अमुकनाम संवत्सरे अमुक अयने अमु
कऋतौ अमुकमासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अद्यवासरः वासरस्तु अमुकवासरे अद्य दिवसनक्षत्रं विष्णुस्थेन क्ष
त्रे विष्णुस्थेवर्तमाने चंद्रे विष्णुस्थेश्रीसूर्ये विष्णुस्थेदेवगुरौ द्वैषेषु ग्रहे पुयथायथाराशिस्था नस्तिते पुसत्सु एवं गु
णविशेषणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौ मम आत्मनः श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ॥ का
यिकवाचिकमानसिकसांसर्गिकज्ञाताज्ञातस्पृष्टास्पृष्टभुक्तभुक्तपीतापीतसकलपापक्षयार्थं गंगाभागीरथी
तीर्थेष्वानमहंकरिष्ये ॥ ॐ आपो हिष्ठामयो भुवः स्तानं ऊर्जेऽधातन ॥ महेरणायुचक्षसे ॥ योवः शिवतं सोरस्
स्तस्य भाजयते हनः ॥ उशतीरिव मातरः ॥ तस्माअरंगमामवोयस्यक्षयो यजिन्वथ ॥ आपो जनयथाचनः ॥
आपो वाङ्दद् सर्वविश्वाभूतान्यापः प्राणावाआपः पश्वापो नमापो मृत्मापः संम्राडापो विराडापः स्वराडा
पश्छंदा अस्यापो ज्योती अष्यापो यजु अष्यापः सुत्यमापः सर्वादेवता आपो भूर्भुवः सुवराप अौम् ॥ खानं कुला ॥

हि० ब्र०

॥ ४ ॥

द्वं मे गं गेय मुने सरस्वति शुतु द्रिः स्तोमः सचतापरुष्णिया ॥ असि क्रिया मरुद्धधे वितस्तयार्जीकी येशृणु स्या
सुषोभया ॥ अघमर्षणं ॥ कृतं च सत्यं च भीज्ञात्पसोध्य जायत ॥ ततो रात्रिरजायत ततः समुद्रो अर्णवः ॥
समुद्रादर्णवादधिसंवत्सरो अजायत ॥ अहो रात्राणि मिदध्विश्वस्य मिषुतो वशी ॥ सूर्याचंद्रमसौधातायथा पूर्वमकल्पयत् ॥ दिवं च पृथिवीं चांतरिक्षमथो सुवः ॥ १ ॥ कृतं च सत्यं च भीज्ञात्पसोध्य जायत ॥ ततो रात्रिरजायत ततः समुद्रो अर्णवः ॥
समुद्रादर्णवादधिसंवत्सरो अजायत ॥ अहो रात्राणि मिदध्विश्वस्य मिषुतो वशी ॥ सूर्याचंद्रमसौधातायथा पूर्वमकल्पयत् ॥ दिवं च पृथिवीं चांतरिक्षमथो सुवः ॥ २ ॥ कृतं च सत्यं च भीज्ञात्पसोध्य जायत ॥ ततो रात्रिरजायत ततः समुद्रो अर्णवः ॥ समुद्रादर्णवादधिसंवत्सरो अजायत ॥ अहो रात्राणि मिदध्विश्वस्य मिषुतो वशी ॥ सूर्याचंद्रमसौधातायथा पूर्वमकल्पयत् ॥ दिवं च पृथिवीं चांतरिक्षमथो सुवः ॥ ३ ॥ इति त्रिरात्र० अघमर्षणं कुर्यात् ॥ ॥ अथ अर्घ्यमंत्राः ॥ ॥ नमः कमलनाभाय नमस्तेजल
शायिने ॥ नमस्तेकेशवानं तगृहाणार्घ्यनमोस्तुते ॥ १ ॥ पुहि सूर्यसहस्रांशो तेजो रात्रिजगत्पते ॥ अनुकंपयमां
भक्त्यागृहाणार्घ्यनमोस्तुते ॥ २ ॥ ब्रह्मकमंडलोद्भूतेगंगे त्रिपथगामिनि ॥ त्रैलोक्यवंदितेदेवि गृहाणार्घ्यनमोस्तुते ॥ ३ ॥ तपनस्य सुतेदेवि यमुनेच महानदि ॥ शुद्धानां शुद्धये देवि गृहाणार्घ्यनमोस्तुते ॥ ४ ॥ किरणा पूर्त

ला० वि०

॥ ४ ॥

पापाचपुण्यतोयासरस्वती ॥ गंगाचयमुनाचैवगृहाणाधर्घनमोस्तुते ॥ ५ ॥ पापोहंपापकर्माणांपापात्मा
 पापसंभवः ॥ त्राहिमांकृपयागंगेगृहाणाधर्घनमोस्तुते ॥ ६ ॥ पुनश्चलानंकृला ॥ ॥ अथसंकल्पः ॥ ॥
 अद्यपूर्वोच्चरितवर्तमानएवंगुणविशेषणविशिष्टायांशुभपुण्यतिथौ ममआत्मनःश्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफल
 प्राप्त्यर्थ ॥ लानांगदेवक्रष्णपितृतर्पणंकरिष्ये ॥ तान्देवांस्तर्पयामि ॥ भूदेवांस्तर्पयामि ॥ भुवदेवांस्तर्प
 यामि ॥ सुवदेवांस्तर्पयामि ॥ भूर्भुवःसुवदेवांस्तर्पयामि ॥ निवीती ॥ तान् कर्षींस्तर्पयामि ॥ भूःकर्षींस्त
 र्पयामि ॥ सुवःकर्षींस्तर्पयामि ॥ भूर्भुवःसुवःकर्षींस्तर्पयामि ॥ प्राचीनावीती ॥ तान् पितृन्स्तर्पयामि ॥
 भःपितृन्स्तर्पयामि ॥ भुवःपितृन्स्तर्पयामि ॥ सुवःपितृन्स्तर्पयामि ॥ भूर्भुवःसुवःपितृन्स्तर्पयामि ॥ अ
 नेनतर्पणेनपरमेश्वरःप्रीयतां ॥ यन्मयादूषितंतोयंशरीरमलसंभवात् ॥ तदोषपारिहारार्थयक्षमाणंतर्पया
 म्यहं ॥ वस्त्रपरिधानंकृला ॥ आचम्य ॥ भस्मधारणं ॥ ॥ इतिलानविधिःसमाप्तः ॥ ६ ॥

॥ ३ ॥ अथ गंगाष्टकप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अथगंगाष्टकप्रारंभः ॥ मातःशैलसुतासपत्निवसुधागृंगारहारावलिस्वर्गरोहण
 वैजयंतिभवतीभागीरथीप्रार्थये ॥ लत्तीरेवसतस्त्वदंबुपिवतस्त्वद्वीचिषुप्रेषवतस्त्वनामस्मरतस्त्वदर्पितदशः
 स्यान्मेशरीरध्ययः ॥ १ ॥ लत्तीरेतरुकोटरांतरगतोगंगेविहंगोवरंत्वनीरेनरकांतकारिणिवरंमच्छोथवा

गं० ष०

॥ ५ ॥

कच्छपः ॥ नैवान्यत्रमदांधसिंधुरघटासंधटघंटारणत्कारस्तत्रसमस्तवैरिवनितालब्धस्तुतिर्भूपतिः ॥ २ ॥ उ
क्षापक्षीतुरगुरुरगःकोपिवावारणोवावारीणःस्यांजननमरणक्षेशदुःखासाहिष्णुः ॥ नत्वन्यत्रप्रविरलरणत्कि
किणीक्षणमिश्रंवारुद्धीभिश्वमरमरुतावीजितोभूमिपालः ॥ ३ ॥ काकैर्निष्कुषितश्वभिःकवलितंगोमायु
भिर्लुठितंस्नोतोभिश्वलितंतटांबुलुलितंवीचीभिरांदोलितं ॥ दिव्यस्त्रीकरचारुचामरमरुत्संवीज्यमानःकदा
द्रक्षयेहंपरमेश्वरित्रिपथगेभागरिथिस्वंवपुः ॥ ४ ॥ अभिनवविसवल्लीपादपद्मस्यविष्णोर्मदनमथनमौलेर्मा
लतीपुष्पमाला ॥ जयतिजयपताकाकाप्यसौमोक्षलक्ष्म्याःक्षपितकलिकलंकाजान्हवीनःपुनातु ॥ ५ ॥
एतत्तालतमालसालसरलव्यालोलवल्लीलताळनंसूर्यकरप्रतापरहितंशंखेदुकुंदोज्वलं ॥ गंधर्वामरसिद्धकि
नरवधूतुंगस्तनास्फालितंस्नानायप्रतिवासरंभवतुमेगांगंजलंनिर्मलं ॥ ६ ॥ गांगंवारिमनोहारिमुरारिचर
णच्युतं ॥ त्रिपुरारिशिरश्चारिपापहारिपुनातुमां ॥ ७ ॥ पापापहारिदुरितारितरंगाधारिशैलप्रचारिगिरिराज
गुहाविदारि ॥ झंकारकारिहरिपादरजोपहारिगांगंपुनातुसततंशुभकारिवारि ॥ ८ ॥ भगवतितवतीरेनीर
मात्राशनोहंविगतविषयत्रष्णः कृष्णमाराधयामि ॥ सकलकलुषभंगेस्वर्गसोपानसंगेप्रचुरतरंगेदेविगं
गेप्रसीद ॥ ९ ॥ गंगाष्टकंपठतियः प्रयतःप्रभातेवालमीकिनाविरचितंशुभदंमनुष्यः ॥ प्रक्षाल्यगात्रक
लिकलमषपंकमाशुमोक्षंलभेत्पततिनैवनरोभवाद्धौ ॥ १० ॥ विष्णुपादाव्जसंभूतेगांगेत्रिपथगामिनि ॥
धर्मद्रवेतिविख्यातेपापंमेहरजान्हवि ॥ ११ ॥ ॥ इतिश्रीवालमीकिनाविरचितंगाष्टकंसंपूर्णम् ॥ ॥

हि० ब्र०

॥ ५ ॥

॥ ४ ॥ अथ विभूतिधारणमंत्रप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अथविभूतिधारणमंत्रः ॥ ॥ ॐैशानःसर्वविद्यानुमीद्वरःसर्वभूतानांव्रह्माधि
पतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्माशिवोमेऽस्तुसदाशिवों ॥ शिरसि ॥ ॐतत्पुरुषायविद्वहेमहोदेवायर्थीमाहि ॥ त
चोरुदःप्रचोदयात् ॥ मुखे ॥ ॐअघोरेभ्योघघोरेभ्योघोरघोरतरेभ्यः ॥ सर्वेभ्यःसर्वशार्वेभ्योनमस्तेऽस्तुरु
द्रक्षपेभ्यः ॥ हृदये ॥ ॐवामदेवायनमोज्येष्ट्रायनमःश्रेष्ट्रायनमोरुद्रायनमःकालायनमःकलंविकरणायन
मोबलंविकरणायनमोबलायनमोबलंप्रमथनायनमः सर्वभूतदमनायनमोमूनोन्मनायनमः ॥ गुह्ये ॥ ॐ
सद्योजातंप्रपद्यामि सद्योजातायवैनमोनमः ॥ भवेभवेनातिभवेभवस्वमाभवोद्भवायनमः ॥ पादयोः ॥
अग्निरितिभस्म ॥ वायुरितिभस्म ॥ जलमितिभस्म ॥ स्थलमितिभस्म व्योमेतिभस्म ॥ सर्वहवाद्वं
भस्म ॥ मानस्तोकेतनयेमानुआयुषिमानुगोषुमानुअश्वेषुरीरिषः ॥ वीरान्मानोरुद्रभामितोवधीर्हविष्मतो
नमसाविधेमते ॥ ॥ इतिसर्वगेभस्मविलिष्य ॥ आचम्य ॥

॥ ५ ॥ अथ पुरुषसूक्तप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ॐसुहस्तशीर्षपुरुषः ॥ सुहस्ताक्षःसुहस्तपात् ॥ सभूमिविश्वतोवृत्ता ॥ अत्ये

हि० ब्र०

॥ ९ ॥

तिष्ठदशांगुलं ॥ पुरुषएवेद॒सर्वे' ॥ यद्गृतंयन्नभव्यं ॥ उतामृत॒त्वस्येशानः ॥ यदनेनाति॒रोहति ॥ एताव॑न
स्यमहि॒मा ॥ अतोज्यायोऽश्वपूरुषः ॥ पादोस्यविश्वाभूतानि॑ ॥ चिपाद॑स्यामृतंदि॒वि ॥ चिपाद॑धर्वउदै
त्पुरुषः ॥ पादोस्येहाभ॒वात्पुनः ॥ ततोविष्वड॑व्यकामत् ॥ साऽनानश्चनेअभि॑ ॥ तस्माद्विराङ्गजायत ॥
विराजोअधिपूरुषः ॥ सज्ञातोअत्यरिच्यत ॥ पश्चाद्मिमथोपुरः ॥ यत्पुरुषेणहविषा॑ ॥ देवाय॒ज्ञमतन्वत ॥
वसंतोअस्यासीदाज्यं ॥ ग्रीष्मड॑धमःशरद्धविः ॥ सूतास्यासन्परिधयः ॥ चिःसूतसुमिधःकृताः ॥ देवायद्यज्ञं
तन्वनाः ॥ अवघ्नपुरुषंपश्चुं ॥ तंयज्ञंबृहिषिप्रौक्षन् ॥ पुरुषंजातमग्रतः ॥ तेनदेवाअयजंत ॥ साध्याक्र
षयश्वये ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः ॥ संभृतंपृष्ठदाज्यं ॥ पश्चाऽस्ताऽश्वकेवायव्यान् ॥ आरण्यान्ग्राम्याश्व
ये ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः ॥ कच्चःसामानिजज्ञिरे ॥ छंदाऽसिजाज्ञिरेतस्मात् ॥ यज्ञुस्तस्मादजायत ॥ त
स्मादश्वाभजायत ॥ येकेचोभयादतः ॥ गावोहजज्ञिरेतस्मात् ॥ तस्माज्ञाताअजावयः ॥ यत्पुरुषव्य
दधुः ॥ कृतिधाव्यकल्पयन् ॥ मुखंकिमस्यकौबाहू ॥ कावूरुषपादावुच्येते ॥ व्राघ्णोस्यमुखंमासीत् ॥
वाहूराजन्यःकृतः ॥ ऊरुतदस्ययद्वैश्यः ॥ पञ्चाऽशुद्रोअजायत ॥ चंद्रमामनेसोजातः ॥ चक्षोःसूर्योअ
जायत ॥ मुखादिंश्वाग्नेश्व ॥ प्राणाद्वायुरजायत ॥ नाभ्याआसीदिंतरिक्षं ॥ श्रीष्णोद्यौःसमर्वतत ॥ पञ्चां

पु० स०

॥ १० ॥

यमिछंदर्षनावाहयामिश्रियमावाहयामिन्हियमावाहयामि॥आपोहिष्टामयोभुवस्तानंऊर्जेदधातन॥महेरण
यचक्षसे ॥ योवःशिवतमोरसस्तस्यभाजयतेहनः ॥ उशतीरिवमातरः ॥ तस्माअरंगमामवोयस्यक्षयायजि
न्वथ ॥ आपोजनयथाचनः ॥ आपोवाडद्यसर्वविश्वाभूतान्यापःप्राणावाआपः पश्वआपोन्मापोमृत
मापः संम्राढापेविराढापःस्वराढापुछंदा ऽस्यापोज्योती ऽष्यापोयजु ऽष्यापःसत्यमापःसर्वदेवताआ
पोभूभुवःसुवरापओम् ॥ आपः पुनंतुपृथिवीपृथिवीपूतापुनातुमां ॥ पुनंतुब्रह्मणस्पतिब्रह्मपूतापुनातुमां ॥ य
दुच्छिष्टमभोज्यद्वादुशरितमम ॥ सर्वपुनंतुमामापेस्तांचप्रतिग्रहःस्वाहा ॥ केशवायनमः ॥ नाराय
णायनमः ॥ माधवायनमः ॥ गोविंदायनमः ॥ दधिकावणोअकारिषंजिष्णोरश्वस्यवाजिनः ॥ सुरभिनो
मुखाकरत्प्रणायूँषितारिषत् ॥ आपोहिष्टामयोभुवस्तानंऊर्जेदधातन ॥ महेरणायचक्षसे ॥ योवःशिव
तमोरसस्तस्यभाजयतेहनः ॥ उशतीरिवमातरः ॥ तस्माअरंगमामवोयस्यक्षयायजिन्वथ ॥ आपोजनयथा
चनः ॥ हिरण्यवर्णःशुचयः पावकायासुजातःकश्यपोयास्तिवदः ॥ अग्नियागर्भदधिरविरूपस्तानापः ३०
स्योनाभवंतु ॥ यासाऽराजावरुणोयातिमध्येसत्यानृतेअवपश्यंजनानां ॥ मधुश्रुतःशुचयोयाः पावकास्तान
आपः ३० स्योनाभवंतु ॥ यासादेवादिविकृष्णंतिभूक्षयाअन्तरिक्षेवहुधाभवेति ॥ याःपृथिवीपर्यसोदंति

हि० ब०

॥ १२ ॥

म० स०

शुक्रास्तानुआपःशः स्यौनाभवंतु ॥ शिवेनमाचक्षुषापश्यतापः शिवयोत्नुवोपस्पृशत्तलचंमे ॥ सर्वाऽन्मी॒रप्सुषदोहुवेवोमयि॒वच्चेवल्मोजोनिधंत् ॥ पवमानुः सुवर्जनः ॥ पवित्रेणविचर्षणः ॥ यः पोतासपुनातुमा ॥ पुनंतुमादेवज्ञनाः ॥ पुनंतुमनवोधिया ॥ पुनंतुविश्वाआयवः ॥ जातवेदः पवित्रवत् ॥ पवित्रेणपुनाहिमा ॥ शुक्रेणदेवुदीयत् ॥ अग्नेकत्वाक्तू ऽर्नु ॥ यत्तेपवित्रमुर्चिष्ठि ॥ अग्नेविततमंतरा ॥ ब्रह्मतेनपुनीमहे ॥ उभाभ्यां देवसवितः ॥ पवित्रेणसवेनच ॥ इदं ब्रह्मपुनीमहे ॥ वैश्वदेवीपुनतीदेव्यागात् ॥ यस्यैवब्रह्मस्तुनुवोवितपृष्ठाः ॥ तयामदंतः सधमायेषु ॥ वृयऽस्यामपतयोरयीणां ॥ वैश्वानरोरश्मिर्मापुनातु ॥ वातः प्राणेनैषिरोमयोभूः ॥ यावाप्तथिवीपयसापयोभिः ॥ क्रतावरीयज्ञियेमापुनीतां ॥ वृहद्दिः सवितःस्तृभिः ॥ वर्षिष्ठिर्देवमन्मभिः ॥ अग्नेदक्षेः पुनाहिमा ॥ येनदेवाअपुनत ॥ येनापौदिव्यंकर्णः ॥ तेनदिव्येन्ब्रह्मणा ॥ इदं ब्रह्मपुनीमहे ॥ यः पावमानीरुध्येति ॥ क्रषिभिः संभृत्यर्सं ॥ सर्वाऽसपूतमश्नाति ॥ स्वदितं मातुरिश्वना ॥ पावमानीयोअध्येति ॥ क्रषिभिः संभृत्यर्सं ॥ तस्मैसरस्वतीदुहे ॥ क्षीराऽसर्पिर्मधूदकं ॥ पावमानीः स्वस्त्ययनीः ॥ सुदुघाहिपयस्वतीः ॥ क्रषिभिः संभृतोरसः ॥ ब्राह्मणेष्वमृत्यर्हितं ॥ पावमानीदिंशंतुनः ॥ इमल्लोकमथोअमुं ॥ कामान्तसमर्थयंतुनः ॥ देवीर्देवैः समाभृताः ॥ पावमानीः स्वस्त्य

॥ १२ ॥

यनीः ॥ सुदुधा हिघृतश्वरः ॥ क्रष्णभिः संभृतोरसः ॥ व्राद्धणेष्वमृतं ४ हितं ॥ येनदेवाः पवित्रेण ॥ आत्मानं
पुनते सदा ॥ तेन सहस्रधरेण ॥ प्रावमान्यः पुनं तु मा ॥ प्राजापत्यं पवित्रं ॥ शतोर्धामः ५ हिरण्मयं ॥ तेन
ब्रह्मविदो वयं ॥ पूतं ब्रह्म पुनी महे ॥ इंद्रः सुनीती सहमापुनातु ॥ सोमः स्वस्त्यावरुणः समीच्या ॥ यमोराजा
प्रमृणाभिः पुनातु मा ॥ जातवेदामोर्जयैत्यापुनातु ॥ द्रुपदादिवेन मुमुक्षानः ॥ स्विनः स्नात्की मलादिव ॥ पू
तं पवित्रेणोवाजये ॥ आपः शुंधं तु मैनं सः ॥ ॐ भूर्भुवः सुवः ॥ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्यधी महि ॥ धियो योनः प्रचो
दयात् ॥ श्रीसविता सूर्यनारायणाय इदमर्थ्यदत्तं नमम् ॥ इति त्रिनिर्धानं दत्ता ॥ ३ ॥ असावादित्यो ब्रह्म ॥ आच
म्य ॥ के ॥ यनमः ॥ ना ॥ यनमः ॥ मा ॥ यनमः ॥ गो ॥ यनमः ॥ विष्णवेनमः ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ ॐ भूः ॥ ओं
भुवः ॥ ओ॒० सुवः ॥ ओं महः ॥ ओं जनः ॥ ॐ तपः ॥ ओ॒० सूत्यं ॥ ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्यधी महि ॥
धियो योनः प्रचोदयात् ॥ ओमापोज्यो तीरसो मृतं ब्रह्म भूर्भुवः सुवर्णे ॥ उद्यंतमस्परिपश्यतो ज्योतिरुत्तरं ॥
देवं देवत्रासूर्यमग्न्मज्योतिरुत्तमं ॥ उदुत्यं जातवेदसदैवं वहं तिकेतवः ॥ दृशो विश्वाय सूर्ये ॥ चित्रं देवानामु
दं गादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः ॥ आप्रायावाप्तिवी अंतरिक्षं सूर्यं आत्माजगतस्तस्थुर्षश्च ॥ तच्क्षुर्दे
वहितं पुरस्ताच्छुक्रमुक्तरं ॥ पश्येम शुरदः शतं जीवेम शुरदः शतं नंदो मशुरदः शतं मोदा मशुरदः शतं भवाम

हि० ब्र०

॥ १३ ॥

शरदःशत् ७ शृणवामशरदः शतं प्रब्रवामशरदः शतमजीतास्यामशरदः शतं ज्योक्चसूर्येष्वशे ॥ यउदैगान्मह
 तोर्णवाद्विभ्राजमानः सरिस्यमध्यात्समावृषभोलोहिताक्षः सूर्योविपश्चिन्मनसापुनातु ॥ अपैक्रामतुभूतानि
 पिशाचाः सर्वतोदिशं ॥ सर्वेषामवरोधेनव्यक्तमसमारभे ॥ पृथ्वीतिमंत्रस्य ॥ मेरुष्टष्टक्षिः ॥ कूर्मोदे
 वता ॥ सुतलंछंदः ॥ आसनेविनियोगः ॥ पृथ्वित्वयावृतालोकादेवित्वंविष्णुनावृता ॥ त्वंचधरयमादेवि
 पविचंकुरुचासनं ॥ अंगुष्ठाग्रेतुंगोविदंतर्जन्यात्तुमहीधरं ॥ मध्यमायांल्घषीकेऽनामिक्यांचिविक्रमं ॥ क
 निंष्टिक्यांन्यसेद्विष्णुकरमध्येचमाधवं ॥ एवंचकरविन्यासंसर्वपापप्रुणाशनं ॥ भूःपादाभ्यानमः॥भुवःजानु
 भ्यानमः ॥ सुवः ॥ कटिभ्यानमः ॥ महःनाभ्यैनमः ॥ जनःलदयायनमः ॥ तपःकंठायनमः॥ परब्रह्मशिरसेस्वा
 हा ॥ तत्सवितुर्ब्रह्मात्मनेलदयायनमः॥ वरेण्यविष्णुनात्मनेशिरसेस्वाहा॥ भर्गोदेवस्यरुद्रात्मनेशिख्यैवषट्॥
 धीमहिपरमात्मनेकवचायहुं ॥ धियोयोनोज्ञानात्मनेनेत्रवयायवौषट् ॥ प्रचोदयात्सत्यात्मनेअख्यायफट्॥
 इतिदिग्बुधःगायत्रियागायत्रीछंदोविश्वामित्रक्षिःसवितादेवताग्निर्मुखंब्रह्माशिरोविष्णुर्लदय ७ रुद्रःशिखापृ
 थिवीयोनिःप्राणापानव्यानोदानसमानासप्राणाश्वेतवर्णसांख्यायनसगोत्रागायत्रीचितुर्विं ७ शत्यक्षरात्रिपदा
 पटकुक्षिःपंचशीर्षोपनयनेविनियोगः॥ओंभूः ॥ ओंभुवः ॥ ओंसुवः ॥ ओंमहः ॥ ओंजनः ॥ ओंतपः ॥ ओं
 सत्यं अँतत्सवितुर्वरेण्यभर्गोदेवस्यधीमहि ॥ धियोयोनःप्रचोदयोत् ॥ ओमापोज्योतीरसोमृतंब्रह्मभूर्भुवःसु

वरोम् ॥ मध्यान्हसंध्यां गत्वैन अष्टोन्नरशत संख्यया गायत्रीजपम हैकरिष्ये ॥ १० ॥ २ ॥ ८ ॥ सुमुखं संपुटं चैव वित्त
तं विस्तृतं तथा ॥ द्विमुखं त्रिमुखं चैव चतुः पञ्चमुखं तथा ॥ षड्मुखं धोमुखं चैव व्यापकं जलिकं तथा ॥ शकटं
यमपाशं च ग्रंथितं चोलमुकोलमुकं ॥ प्रलंबं मुष्टिकं चैव मृत्स्यं कूर्मवराहं ॥ सिंहाकां तं महाकां तं मुद्रलं पृष्ठवंत
था ॥ मुकाविद्रुमहेमनीलधवलच्छायै मुखैस्थ्यक्षणैर्युक्तामिंदुकलानिवद्मुकुटां तत्त्वार्थवर्णात्मिकां ॥ गाय
त्रीवरदाभयां कुशकंशां शुभ्रं कुपालं गुणं शंखं चक्रमथारविदयुगुलं हस्तवैहंतीभजे ॥ माहोमालेमाहामायेसर्व
शक्तिसमन्विते ॥ चतुर्वर्गस्त्वयिन्यस्तं स्तस्मान्मेसि द्विदाभव ॥ ॐ भूर्भुवः सुवः तत्सवितुर्वरेण्यं भगों देव
स्यधीमहियोयोनः प्रचोदयात् ॥ इतिजपिला ॥ तत्सवितुर्ब्रह्मास्मनेलदयायनमः ॥ वरेण्यं विष्णुनात्मनेशि
रसेस्वाहा ॥ भगों देवस्य रुद्रात्मनेशिखयैवषट् ॥ धीमहिपरमात्मनेकवचाय हुं ॥ धियोयोनोज्ञानात्मनेनेवत्रयाय
वौषट् ॥ प्रचोदयात्सत्यात्मनेअस्त्रायुक्तद्वितिदिग्बंधः ॥ सुरभिज्ञानशूर्पचयोनिः कूर्मधंपकं ॥ लिङ्गं नि
र्णयमुद्राश्च जपां ते षष्ठैप्रकीर्तिः ॥ नमः प्राच्यै दिशेया श्वेतदेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यं श्वनमोनमोदक्षिणायै
दिशेया श्वेतदेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यं श्वनमोनमोदक्षिणायै दिशेया श्वेतदेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यं श्वन
मोनमुद्रीचयै दिशेया श्वेतदेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यं श्वनमोनमोदक्षिणायै दिशेया श्वेतदेवता एतस्यां प्रतिवसंत्ये

हि० ब्र०

॥ १४ ॥

ता॒भ्यश्वन्॒मो॒नमो॒धरा॒यैदि॒शेया॒श्व॑दे॒वता॒एतस्यां॒प्रति॑वसंत्ये॒ता॒भ्यश्वन्॒मो॒नमो॒वांतरा॒यैदि॒शेया॒श्व॑दे॒वता॒एतस्यां॒प्र
ति॑वसंत्ये॒ता॒भ्यश्वन्॒मो॒नमो॒गंगा॒यमुनयो॒र्मध्ये॒यैवसंति॒तेप्रसन्नात्मा॒नश्विरंजी॒वितंव॑र्ध्यंति॒नमो॒गंगा॒यमुनयो॒र्मु
निभ्यश्वन्॒मो॒नमो॒गंगा॒यमुनयो॒र्मुनि॒भ्यश्वन्॒मः॥अवांतरदिशाभ्यो॒नमः॥ स॒७४४वंतुदिशो॒म॒यिसमा॒गच्छंतुसू
नृताः॥सर्वैकामा॒अभियंतुनःप्रिया॒अभिल्खंवंतुनःप्रिया॒॥अभिवादये॒(प्रवराच्चाआणिगोत्राचाउच्चारकरावा
त्रिप्रवरान्वितअमुकगोत्रोत्पन्नः॥यजुर्वेदस्यतैत्तिरीयशाखावांतर्गतहिरण्यकेइशीशांखाध्यायीअमुकदेवशर्माहं॥
भोगुरोअभिवादयामि॥नमोब्रह्मण्यदेवायगोब्राह्मणहितायच॥जगद्वितायकृष्णायगोविंदायन्मोनमोगोविं
दायन्मोनमः॥उत्तमेऽशिखंवे॒ज्ञाते॒भूम्यांपर्वतमूर्धनि॒॥ब्राह्मणेभ्योभ्यनुज्ञातागच्छदेवियथासुखं॥ स्तुतोमयाव
दावेदमातुप्रचोदयंतीपवनेद्विज्ञाता॥आयुःपृथिव्यांद्रविणंत्रह्मवच्चसंमह्यंदल्वाप्रजातुंत्रह्मलोकं॥घृणिःसूर्य
आदित्योनप्रभावात्यक्षरंमधुक्षरंतितद्रैसं॥सूत्यंवैतद्रसुमापोज्योतीरसोमृतंत्रह्मभूमुवःसुवरोम्॥ब्रह्मलोकाय
नमः॥विष्णुलोकायनमः॥रुद्रलोकायनमः॥संध्यायैनमः॥विद्यायैनमः॥सरस्वत्यैनमः॥वेदायनमः॥वेद
पुरुषायनमः॥इष्टदेवताभ्यो०॥कुलदेवताभ्यो०॥स्थानदेवताभ्यो०॥वास्तुदेवताभ्यो०॥एतत्कर्मप्रधानदेव
ताभ्यो०॥सर्वेभ्योदेवेभ्यो०॥सर्वेभ्योब्राह्मणेभ्योनमो०॥आकाशात्पतितंतोयंयथागच्छतिसागरं॥सर्वदेवन
मस्कारःकेशवंप्रतिगच्छति०॥१॥ केशवायनमः॥ नारायणायनमः॥ माधवायनमः॥ गोविंदायनमः॥

म० स०

॥ १४ ॥

विष्णवेनमः ॥ मधुसूदनायनमः ॥ त्रिविक्रमायनमः ॥ वामनायनमः ॥ श्रीधरायनमः ॥ लघीकेशायनमः ॥
 पवनाभायनमः ॥ दामोदरायनमः ॥ संकर्षणायनमः ॥ वासुदेवायनमः ॥ प्रद्युम्नायनमः ॥ अनिरुद्धाय
 नमः ॥ पुरुषोत्तमायनमः ॥ अधोक्षजायनमः ॥ नारसिंहायनमः ॥ अच्युतायनमः ॥ जनार्दनायनमः ॥
 उपेंद्रायनमः ॥ हरयेनमः ॥ श्रीकृष्णायनमः औंभूः ॥ ॐ भुवः ॥ ओ॒ सुवः ॥ ॐ महः ॥ ॐ जनः ॥
 औंतपः ॥ ओ॒ ऽस्त्यं ॥ ॐ तत्सवितुर्वरेण्यंभर्गोदैवस्यधीमहि ॥ धियोयोनंप्रचांदयात् ॥ ओ॒मा॒पोज्योतीर्सो
 मृतंब्रह्मभूवःसुवर्णे ॥ अनेनमध्यान्हसंध्योपासनाख्येनकर्मणाभगवान् परमेश्वरः प्रीयतानमम ॥ तत्सद्व
 ह्मार्पणमस्तु ॥ वष्टृते ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

॥ ९ ॥ ॥ अथ देवपूजा प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ॐ केशवायनमः ॥ नारायणायनमः ॥ माधवायनमः ॥ गोविंदायनमः ॥
 विष्णवेनमः ॥ मधुसूदनायनमः ॥ त्रिविक्रमायनमः ॥ वामनायनमः ॥ श्रीधरायनमः ॥ लघीकेशायन
 मः ॥ पवनाभायनमः ॥ दामोदरायनमः ॥ संकर्षणायनमः ॥ वासुदेवायनमः ॥ प्रद्युम्नायनमः ॥ अनि
 रुद्धायनमः ॥ पुरुषोत्तमायनमः ॥ अधोक्षजायनमः ॥ नारसिंहायनमः ॥ अच्युतायनमः ॥ जनार्दनाय

हि० ब्र०

॥ १५ ॥

नमः ॥ उपेंद्रायनमः ॥ हरयेनमः ॥ श्रीकृष्णायनमः ॥ ओ३॒भूः ॥ ओ३॒भुवः ॥ ओ३॒महः ॥
ओ३॒जनः ॥ ओ३॒तपः ॥ ओ३॒स॒त्यं ॥ ओ३॒तत्संवितुर्वरेण्यंभर्गोद॑वस्यधीमहि ॥ धियोयोनैःप्रचोदयात् ॥ ओ
मापोज्योतीरसोमृतंब्रह्मभूर्भुवःसुवर्णे ॥ श्रीमन्महागणाधिपतयेनमोनमः ॥ इष्टेवताभ्योनमः ॥ कुलदे
वताभ्योनमः ॥ ग्रामदेवताभ्योनमः ॥ वास्तुदेवताभ्योनमः ॥ शचीपुरंदराभ्यानमः ॥ उमामहेश्वराभ्यानमः ॥
मातापितृभ्यानमः ॥ सर्वेभ्योदेवेभ्योनमः ॥ सर्वेभ्योब्राह्मणेभ्योनमोनमः ॥ अविघमस्तु ॥ हरिः ॥ ओ३॒सुमुख
श्रैकदंतश्वकपिलोगजकर्णकः ॥ लंबोदरश्विकटोविभराजोगणाधिपः ॥ धूम्रकेतुर्गणाध्यक्षोभालचंद्रो
गजाननः ॥ द्वांदशैतानिनामानियःपठेच्छृणुयादपि ॥ विद्यारंभेविवाहेचप्रवेशेनिर्गमेतथा ॥ संग्रामेसंक
टेचैवविघस्तस्यनजायते ॥ शुक्रांवरधरंदेवंशशिवर्णचतुर्भुजं ॥ प्रसञ्जवदनंध्ययेत्सर्वविघोपशांतये ॥ स
र्वमंगलमांगल्येशिवेसर्वार्थसाधिके ॥ शारण्येऽयंबकेगौरिनारायणिनमोस्तुते ॥ सर्वदासर्वकार्येषुनास्तितेषा
ममंगलं ॥ येषांहृदिस्थोभगवान्मंगलायतनंहरिः ॥ तदेवलग्रंसुदिनंतदेवतारावलंचंद्रबलंतदेव ॥ विद्याबलं
दैवबलंतदेवलक्ष्मीपतेतेऽग्नियुगंस्मरामि ॥ लाभस्तेषांजयस्तेषांकुतस्तेषांपराजयः ॥ येषामिंदीवरःश्यामोहृद
यस्थोजनार्दनः ॥ विनायकंगुरुंभानुंब्रह्मविष्णुमहेश्वरान् ॥ सरस्वतीप्रणम्यादौसर्वकार्यार्थसिद्धये ॥
अभीप्सितार्थसिद्ध्यर्थपूजितोयःसुरासुरैः ॥ सर्वविघ्नहरस्तस्मैगणाधिपतयेनमः ॥ सर्वेष्वारंभकार्येषुत्रयस्त्रि
भुवनेश्वराः ॥ देवादिशंतुनःसिद्धिंब्रह्मेशानजनार्दनाः ॥ श्रीमद्भगवतोमहापुरुषस्यविष्णोराज्ञयाप्रवर्तमान

दे० पू०

॥ १५ ॥

स्य अद्य ब्रह्मणो द्वितीये परार्थे विष्णुपदे श्री श्वेतवरा हकल्पे वै वस्वतमन्वंतरे भरतवर्षे भरतरंबंडे कलियुगे कलिप्रथ
मचरणे जंबुद्वीपे दंडकारण्ये देशो गोदावर्याः दक्षिणेतीरे कृष्णावेण्योः उत्तरेतीरेशालिवाहनशकेबौद्धावतारे राम
क्षेत्रे रामरामाश्रमे अस्मिन्वर्तमाने अमुकनाम संवत्सरे ॥ अमुकायने ॥ अमुककृतौ ॥ अमुकमासे ॥
अमुकपक्षे ॥ अमुकतिथौ ॥ अद्यवासरः वासरस्तु ॥ अमुकवासरे ॥ अद्यदिवसनक्षत्रं ॥ विष्णु
स्थेनक्षत्रे ॥ विष्णुस्थेवर्तमाने चंद्रे ॥ विष्णुस्थे श्रीसूर्ये ॥ विष्णुस्थेदेवगुरौ ॥ शेषे पुग्रहे पुयथायथाराशि
स्थानस्थिते पुसत्सुशुभनामशुभकरणएवं गुणविशेषणविशिष्टायांशुभपुण्यतिथौ मम आत्मनः श्रुतिस्मृतिपुरा
णोक्तफलप्राप्त्यर्थे ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवता प्रीत्यर्थ्यथामीलितोपचारद्रव्यैः पूजनमहंकरिष्ये ॥
तदंगं कलशपूजनं शंखपूजनं घंटापूजनं पुरुषसूक्तन्यासांश्करिष्ये ॥ पृथ्वीतिमंत्रस्य मे रुपृष्ठकृषिः कूर्मोदेव
ता सुतलं छदः आसने विनियोगः ॥ ऊर्ध्वकेशीविरूपाक्षीमांसशोणितभोजने ॥ तिष्ठदेविद्विखावद्वेचामुंडे
ह्यपराजिते ॥ अपकामंतु भूतानिपिशाचाः सर्वतो दिशां ॥ सर्वेषामवरोधेन पूजाकर्म समारभे ॥ तीक्ष्णदंष्ट्र
महाकायकल्पां तदहनोपम ॥ भैरवायनमस्तु भ्यमनुज्ञांदातु मर्हसि ॥ पोडशर्चस्य सूक्तस्य नारायणकृषिः ॥
जगद्वीजपरमपुरुषो देवता अंत्याविष्टुपन्यासे पूजने विनियोगः ॥ यत्पुरुषं व्यदधुः ॥ कृतिधाव्यं कल्पयन् ॥
मुखं किं मस्य कौबूहू ॥ कावूरूपादावुच्येते ॥ लदयायनमः ॥ ब्राह्मणे स्य मुखमासीत् ॥ बाहूराजन्यः कृतः ॥

हि० ब्र०

॥ १६ ॥

ऊरुतदस्यद्वैश्यः ॥ पञ्चांशुद्रोअजायत ॥ शिरसेस्वाहा ॥ चंद्रमामनसोज्ञातः ॥ चक्षोःसूर्योअजाय
त ॥ मुखादिन्द्रश्चाग्निश्च ॥ प्राणाद्वायुरजायत ॥ शिखायैवषट् ॥ नाभ्यांआसदिंतरिक्षं ॥ शीष्णोंयौः सम
वर्तत ॥ पञ्चांभूमिदिङ्गःश्रोत्रात् ॥ तथालोकांअकल्पयन् ॥ कवचायहुं ॥ सुप्राप्तासन्परिधयः ॥ त्रिःसु
प्राप्तसमिधःकृताः ॥ देवायद्यज्ञंतन्वानाः ॥ अवधून्पुरुषपञ्चुं ॥ नेत्रत्रयायवौषट् ॥ यज्ञेन्यज्ञमयजंतदेवाः ॥
तानिधर्माणिप्रथमान्यांसम् ॥ तेहनाकंमहिमानःसचंते ॥ यत्पूर्वसाध्याःसंति॒देवाः ॥ अखायफट् ॥ कल
शस्यमुखेविष्णुःकंठेरुद्रःसमाश्रितः ॥ मूलेतत्रस्थितोब्रह्मामध्येमातृगणाःस्मृताः ॥ कुक्षौतुसागराःसर्वेसप्त
द्वीपावसुंधरा ॥ क्रमेदोथयजुर्वेदःसामवेदोद्धर्थर्वणः ॥ अंगैश्चसहिताः सर्वेकलशंतुसमाश्रिताः ॥ अत्रगा
यत्रीसावित्रीशांतिः पुष्टिकरीतया ॥ आयांतुदेवपूजार्थदुरितक्षयकारकाः ॥ गंगेचयमुनेचैवगोदावरिसरस्व
ति ॥ नर्मदेसिंधुकावेरिजलेस्मिन्तसनिधिंकुरु ॥ अै भूर्भुवःसुवःकलशायनमः ॥ विलेपनार्थेचंदनसमर्पयामि ॥
अलंकरणार्थेअक्षतान्तसमर्पयामि पूजार्थेपुष्पंसमर्पयामि ॥ सकलपूजार्थेगंधाक्षतपुष्पंसमर्पयामि ॥ कलशो
दकेनपूजाद्रव्याणिप्रोक्ष्य ॥ आत्मानंप्रोक्ष्य अपवित्रःपवित्रोवासर्वावस्थांगतोपिवा ॥ यःस्मरेत्पुण्डरीकाक्षंस
बाद्याभ्यंतरःशुचिः ॥ कलशमुद्रांप्रदर्श्य ॥ शंखादौचंद्रदैवत्यकुक्षौवरुणदेवता ॥ पृष्ठेप्रजापतिश्चैवअग्रे
गंगासरस्वती ॥ खंपुरासागरोत्पन्नोविष्णुनाविधृतःकरे ॥ अग्रतःसर्वदेवानांपांचजन्यनमोस्तुते ॥ पांचजन्या

दे० प०

॥ १६ ॥

यविवहेपावमानायधीमहि ॥ तन्मोशंखःप्रचोदयात् ॥ शंखदेवताभ्योनमःविलेपनार्थेचंदनंसमर्पयामि ॥ अलंकरणार्थेतुलसीपत्रंसमर्पयामि ॥ शंखोदकेनपूजाद्रव्याणिप्रोक्ष्य ॥ आत्मानंप्रोक्ष्य ॥ अपावित्रः पवित्रोवासर्वावस्थांगतोपिवा ॥ यःस्मरेत्पुंडरीकाक्षंसबाह्याभ्यंतरःशुचिः ॥ शंखमुद्रांप्रदर्श्य ॥ आगमार्थतुदेवानांगमनार्थतुरक्षसां ॥ कुरुषंटेरवंतत्रदेवताब्हानलांछनं ॥ घंटायैनमः विलेपनार्थेचंदनंसमर्पयामि ॥ अलंकरणार्थेअक्षतान्त्समर्पयामि ॥ पूजार्थेपुष्पंसमर्पयामि ॥ सकलपूजार्थेगंधाक्षतपुष्पंसमर्पयामि ॥ घंटामुद्रांप्रदर्श्य ॥ घंटानादंकुर्यात् ॥ अथध्यानं ॥ शांताकारंभुजगशयनंपनाभंसुरेशं विश्वाधारंगगनसदशंमेघवर्णशुभांगं ॥ लक्ष्मीकांतंकमलनयनंयोगिभिर्ध्यानगम्यंवंदेविष्णुंभवभयहरंसर्वलोकैकनाथं ॥ १ ॥ ध्यायेनित्यंमहेशंरजतगिरिनिभंचारुचंद्रावतंसं रत्नाकल्पजेवलांगंपरशुमृगवराभीतिहस्तंप्रसन्नं ॥ पआसीनंसमंतातस्तुतिममरगणैर्व्यंग्रहतिंवसानंविश्वाद्यंविश्ववंद्यनिखिलभयहरंपंचवक्तंत्रिनेत्रं ॥ २ ॥ ध्येयःसदासवित्रमंडलमध्यवर्तीनारायणः सरसिजासनसंनिविष्टः ॥ केयूरवान्मकरकुंडलवान् किरीटीहारीहेरण्मयवपुर्धृतशंखचक्रः ॥ ३ ॥ नमोदेव्यैमहादेव्यैशिवायैसततंनमः ॥ नमःप्रकृत्यैभद्रायैनियताःप्रणताःस्मतां ॥ ४ ॥ वक्रतुंडमहाकायसूर्यकोटिसमप्रभ ॥ निर्विमंकुरुमेदेवसर्वकार्येषुसर्वदा ॥ ५ ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्योनमोनमः ॥ ध्यायामि ॥ ॐ सुहस्रशीर्षपुरुषः ॥ सुहस्राक्षःसुहस्रपात् ॥ स

भूर्मिविश्वतोरुला ॥ अत्यतिष्ठदशांगुलं ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्योनमः ॥ आवाहनार्थेषु
 ष्पांजलिं समर्पयामि ॥ पुरुषएवेद॒॒सर्वै ॥ यद्गृत्यच्चभव्यं ॥ उतामृतल्वस्येशानः ॥ यदनेनातिरोहति ॥
 श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्योनमः ॥ आसनार्थेअक्षताःसमर्पयामि ॥ एतावानस्यमहिमा ॥
 अतोज्यायाऽश्वपूरुषः ॥ पादोस्यविश्वाभूतानि ॥ त्रिपादस्यामृतांदिवि ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतन
 देवताभ्योनमः ॥ पाद्यसमर्पयामि ॥ त्रिपाद॒॑धर्वउदैत्पुरुषः ॥ पादोस्येहाभ॒वात्पुनः ॥ ततोविष्वद्गृव्यक्ताम
 त ॥ साशनानशनेआभि ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्योनमः ॥ अर्घ्यसमर्पयामि ॥ ॥
 तस्माद्विराङ्गजायत ॥ विराजोअधिपूरुषः ॥ सज्ञातोअत्यरिच्यत ॥ पञ्चाङ्गमिमथोपुरः ॥ श्रीमहाविष्णु
 प्रमुखपंचायतनदेवताभ्योनमः ॥ आचमनीयसमर्पयामि ॥ अँ॒यत्पुरुषेणहविषा ॥ देवायज्ञमतन्वत ॥
 वसंतोअस्यासुदिाज्यै ॥ ग्रीष्मडृधमःशुरद्गृविः ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्योनमः ॥ खानंसमर्प
 यामि ॥ खानांतरेणआचमनीयसमर्पयामि ॥ सूतास्यासन्परिधयः ॥ त्रिःसूतसमिधःकृताः ॥ देवायज्ञं
 तन्वानाः ॥ अबैधन्पुरुषंपशुं ॥ मधुपर्कनिवेदयामि ॥ दधिगृतंमधु ॥ मधुपर्कखानांतरेणआचमनयिंस
 मर्पयामि ॥ अथपंचामृतखानं ॥ अँ॒आप्यायस्वसमेतुतेविष्वतः सौमुद्दिष्णियं ॥ भवत्वाजस्यसंग्रह्ये ॥ श्री

महाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्योनमः ॥ पयस्तानंसमर्पयामि ॥ पयस्तानांतरेणशुद्धोदकस्तानंसमर्पयामि ॥
शुद्धोदकस्तानांतरेणआचमनीयंसमर्पयामि ॥ सकलपूजार्थेगंधाक्षतपुष्पंसमर्पयामि ॥ ऊँ दधिकावृणोअकारि
वंजिष्णोरश्वस्यवाजिनः ॥ सुरभिनोमुखाकरत्प्रणआयूषितारिषत् ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्यो
नमः दधिस्तानंसमर्पयामि ॥ दधिस्तानांतरेणशुद्धोदकस्तानंसमर्पयामि ॥ शुत्थोदकस्तानांतरेणआचमनीयंस
मर्पयामि ॥ सकलपूजार्थेगंधाक्षतपुष्पंसमर्पयामि ॥ ऊँ घृतांमिभिक्षेघृतमस्ययोनिर्घृतोश्रितोघृतमुवस्यधाम ॥
अनुष्वधमावहमादयस्वस्वाहाकृतंवृषभवक्षिहृव्यं ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्योनमः ॥ घृतस्ता
नंसमर्पयामि ॥ घृतस्तानांतरेणशुद्धोदकस्तानंसमर्पयामि ॥ शुद्धोदकस्तानांतरेणआचमनीयंसमर्पयामि ॥ सकल
पूजार्थेगंधाक्षतपुष्पंसमर्पयामि ॥ ऊँ मधुवातांक्रतायुतेमधुक्षरंतिसिंधवः ॥ माधवीर्नः सुल्लोषधीः ॥ मधुनक्तमु
तोषसिमधुमत्पार्थिवृजः ॥ मधुद्यौरस्तुनपिता ॥ मधुमानोवनस्पतिर्मधुमाऽस्तुसूर्यः ॥ माधवीर्गवेभ
वंतुनः ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्योनमः ॥ मधुस्तानंसमर्पयामि ॥ मधुस्तानांतरेणशुद्धोदकस्ता
नंसमर्पयामि ॥ शुद्धोदकस्तानांतरेणआचमनीयंसमर्पयामि ॥ सकलपूजार्थेगंधाक्षतपुष्पंसमर्पयामि ॥
लेक्रतुमपिवृजंतिविश्वेद्विर्यदेतेविर्भवत्यूमाः ॥ स्वादोः स्वादीयः स्वादुनासृजासमतऊषुमधुमधुनाभियो

हि० ब्र०

॥ १८ ॥

धि ॥ ५ ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्योनमः ॥ शर्कराखानंसमर्पयामि ॥ शर्कराखानांतरेणशुद्धोदक
खानंसमर्पयामि ॥ शुद्धोदकखानांतरेणआचमनीयंसमर्पयामि ॥ सकलपूजार्थेऽधाक्षतपुष्पंसमर्पयामि ॥ गं
धृद्वारांदुराधृष्टानित्यपुष्टांकरीषिणी ॥ ईश्वरी॒॑ सर्वभूतानांतामि॒होपंव्य॒श्रियं ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायत
नदेवताभ्योनमः ॥ पष्ठेनगंधोदकखानंसमर्पयामि ॥ गंधोदकखानांतरेणशुद्धोदकखानंसमर्पयामि ॥ शुद्धोदक
खानांतरेणआचमनीयंसमर्पयामि ॥ सकलपूजार्थेऽधाक्षतपुष्पंसमर्पयामि ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतन
देवताभ्योनमः ॥ विलेपनार्थेचंदनंसमर्पयामि ॥ अलंकरणार्थेऽक्षताःसमर्पयामि ॥ पूजार्थेपुष्पाणितुलसीपत्रा
णिविल्वपत्राणिदूर्वाकुरांश्चक्रतूद्वानिपुष्पाणिसमर्पयामि ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्योनमः ॥
धूपंसमर्पयामि ॥ श्रीम०प्र०पं०दे०नमः ॥ दीपंसमर्पयामि ॥ श्रीम०प्र०पं०दे०नमः ॥ नैवेद्यार्थेपं
चामृतशोषनैवेद्यंसमर्पयामि ॥ (अथवापयशर्करागुड) ॥ ॐ प्राणायस्वाहा ॥ ॐ अपानायस्वाहा ॥
ॐ व्यानायस्वाहा ॥ ॐ उदानायस्वाहा ॥ ॐ समानायस्वाहा ॥ ॐ ब्रह्मणेस्वाहा ॥ नैवेद्यमध्येपानीयंस
मर्पयामि ॥ ॐ प्राणायस्वाहा० ॥ ब्रह्मणेस्वाहा ॥ हस्तप्रक्षालनंसमर्पयामि ॥ मुखप्रक्षालनंसमर्प
यामि ॥ करोद्वर्तनार्थेचंदनंसमर्पयामि ॥ मुखवासार्थेपूगफिलतांबूलंसुवर्णपुष्पदक्षिणांसमर्पयामि ॥
श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्योनमः ॥ प्रदक्षिणांसमर्पयामि ॥ नमस्कारात्समर्पयामि ॥ मं
त्रपुष्पंसमर्पयामि ॥ अनेनयथाज्ञानेनकृतपूजनेनपूर्वाधनेन श्रीमहाविष्णुःप्रीयतांनमम ॥ तत्सद्ब्रह्मा

दे० प०

॥ १८ ॥

वैष्णवस्तु उत्तरे निर्माल्यं विसर्जयेत् ॥ अथा भिषेकः ॥ नमः सोनौ यच्च रुद्रायै च नम ऋत्ताम्रायै चारुणायै
च नमः शुंगायै च पशुपतै ये च नम उग्रायै च भीमायै च नमो अग्रेवै धायै च दूरेवै धायै च नमो हंते च हनीयै से च नमो वृ
भेभ्यो हरिकेशो भ्यो नम स्तारायै नमः शंभवेच मयो भवेच नमः शंकरायै च मयस्तुकरायै च नमः शिवायै च शिवतरा
यै च नम स्तीर्थीयै च कूल्यायै च नमः पूर्वीयै च वार्यीयै च नमः प्रतरणायै चोत्तरणायै च नम आत्मार्यीयै च वाला
वायै च नमः शश्प्यायै च फेन्यायै च नमः सिक्त्यायै च प्रवाह्यायै च ॥८॥ शंचं मै मयश्च मे प्रियं चं मै नुकामश्च मे का
वश्च मे सौमनसश्च मे भद्रं चं मे श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यश्च श्रमे भगं श्रमे द्रविणं च मे युताचं मे धृतीचं मे क्षेमश्च मे धृति श्रमे
विश्वं च मे महश्च मे गं संविच्च मे ज्ञावै च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरं च मे लूयश्च मे मृतं च मे मृतं च मे युक्तमं च मे नामयै च मे जी
वा तु श्रमे दार्घ्यायु लं च मे न मि वं च मे भयं च मे सुगं च मे शयं न च मे सूषा च मे सु दि नं च मे ॥ ३ ॥ अतो देवा अवं तु नो य
तो विष्णुर्विचक्रमे ॥ पूर्थिव्याः सुपैधानि दधे पदं ॥ समूढमस्य पाऽसुरे ॥
विष्णिपुदाविचक्रमे विष्णुर्गोपा अदाभ्यः ॥ अतो धर्माणि धारयन् ॥ विष्णोः कर्माणि पश्यतु यतो ब्रतानि पस्प
श्वो ॥ इदं द्रवस्य युज्यः सखा ॥ तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः ॥ दिवीवै च क्षुराततं ॥ तद्विप्रासो विप
न्यवै जागृ वांसः सुभिधते ॥ विष्णोर्यत्परमं पदं ॥ देवस्य लासवितुः प्रसवै श्विनोर्वह्यं पूष्णो हस्ताभ्याम्

हि० ब्र०

॥ १९ ॥

ग्रेस्तेजस्सासूर्यस्यवर्च्चसेद्रस्येन्द्रियेणाभिपिंचामि ॥ वलायश्रियैयशसेनायाय ॥ भूर्भुवः सुवः अमृताभिषे
कोस्तुशांतिः पुष्टिः स्तुष्टिश्वास्तु ॥ हरों ॥ हरों ॥ हरहरमहादेव ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतन
देवताभ्योनमः ॥ अभिषेकस्त्रानंसमर्पयामि ॥ अभिषेकस्त्रानांतरेणआचमनीयंसमर्पयामि ॥ नर्यप्रजामे
गोपाय ॥ अमृतत्वायजीवसे ॥ ज्ञातांजनिष्यमाणांच ॥ अमृतेस्त्येप्रतिष्ठितां ॥ सुप्रतिष्ठितमस्तु ॥ तं
यज्ञंवाहिंषिप्रौक्षन् ॥ पुरुषंज्ञातमग्रतः ॥ तेनदेवाअयजंत ॥ साध्याक्रषयश्वये ॥ श्रीमहाविष्णुप्र०पं०दे०
नमःवस्त्रार्थेतुलसीपत्रंसमर्पयामि ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः ॥ संभृतंपृष्ठदाजयं ॥ पश्चस्ताऽश्वके वायव्या
न् ॥ आरुण्यान्ग्राम्याश्वये ॥ श्रीम०प्र०पं०दे०नमः उपवस्त्रार्थेयज्ञोपवीतंसमर्पयामि ॥ (अथवातुल
सीपत्रंस०) ॥ वस्त्रोपवस्त्रांतरेणआचमनीयंसमर्पयामि ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः ॥ क्रच्चः सामानिजज्ञिरे ॥
छंदाऽसिजज्ञिरेतस्मात् ॥ यजुस्तस्मादजायत ॥ श्रीमहाविष्णुप्र०पं०दे०नमःविलेपनार्थेचंदनंसमर्पया
मि ॥ श्रीखंडंचंदनंदिव्यंगंधाढयंसुमनोहरं ॥ विलेपनंसुरश्रेष्ठचंदनंप्रतिगृह्यतां ॥ गंधद्वारांदुराधर्षीनित्यपु
ष्टांकशीषिणीं ॥ ईश्वरीऽसर्वभूतानांतामिहोपब्धयेश्रियं ॥ अक्षताश्वसुरश्रेष्ठाः कुंकुमाक्ताः सुशोभिताः ॥
मयानिवेदिताभन्नयागृहाणपरमेश्वर ॥ श्रीमहा०प्र०पं०दे०नमः ॥ अलंकरणार्थेअक्षताः समर्पयामि ॥
तस्मादश्वाअजायंत ॥ येकेचोभ्यादतः ॥ गावोहजज्ञिरेतस्मात् ॥ तस्माज्ञाताऽज्ञावयः ॥ माल्यादीनि

दे० प०

॥ १९ ॥

सुगंधीनिमालत्यादीनिवैप्रभो ॥ मयाहृतानिपूजार्थपूष्पाणिप्रतिगृह्यतां ॥ १ ॥ करवीरैर्जातिकुसुमैश्रंपकैर्ब
कुलैः शुभैः ॥ शतपैश्चकल्हारैरच्येत्परमेश्वर ॥ २ ॥ श्रीमहाविष्णुप्र० पं० दे० नमः ॥ पूजार्थेकालोद्भवपु
ष्पाणिसमर्पयामि ॥ श्रीमहाविष्णु० प्र० पं० दे० नमः ॥ हरिद्राकुंकुमंपारिमलद्रव्यंसमर्पयामि ॥ केशवा
दिचतुर्विंशतिनामभिः तुलसीपत्राणिसमर्पयामि ॥ त्रिदलंत्रिगुणाकारंत्रिनेत्रंचत्रियायुधं ॥ त्रिजन्मपापसं
हारंएकविल्वंशिवार्पणं ॥ ३ ॥ यत्पुरुषंव्यंदधुः ॥ कृतिधाव्यंकल्पयन् ॥ मुखंकिमस्युकौबाहू ॥ कावूरु
पादावृच्येते ॥ धूरसिधूर्वधूर्वतंधूर्वतंयोस्मान् धूर्वतिं ॥ धूर्वयंव्यंधूर्वामिः ॥ वनस्पतिरसोऽृतोगंधाढवोगंधउत्त
मः ॥ आघ्रेयः सर्वदेवानांधूपोयंप्रतिगृह्यतां ॥ श्रीमहाविष्णु प्र० पं० दे० नमः ॥ धूपंसमर्पयामि ॥ ब्राह्म
णोस्युमुखंमासीत् ॥ ब्राह्मराजुन्यः कृतः ॥ ऊरुतदस्युद्दैश्यः ॥ पञ्चाऽशुद्गोअंजायत ॥ आज्यंचवर्ति
संयुक्तंवन्हियायोजितंमया ॥ दीपंगृहाणदेवेशत्रैलोक्यतिभिरापह ॥ भज्यादीपंप्रयच्छामिदेवायपरमात्म
ने ॥ त्राहिमानिरयाद्वारादीपोयंप्रतिगृह्यतां ॥ उद्दीप्यस्वजातवेदोपमानिर्कृतिंमम ॥ पशु॒श्वमत्युमाव॑हजी
वनंच॒दिशो॑दिश ॥ श्रीम० प्र० पं० दे० नमः दीपंसमर्पयामि ॥ चंद्रमामनसोजातः ॥ चक्षोः सूर्योअंजायत
॥ मुखादिंद्रश्वाग्निश्च ॥ प्राणाद्वायुरजायत ॥ नैवेद्यंगृह्यतांदेवभक्तिमेत्यचलांकुरु ॥ ईप्सितंमेवरंदेहिपर
त्रवपरांगतिं ॥ शर्कराखंडखाद्यानिदधिक्षीरधृतानिच ॥ आहारंभक्ष्यभोज्यंचनैवेद्यंप्रतिगृह्यतां ॥ श्रीम०

हि० ब्र०

२० ॥

प्र० पं० दे० नमः नैवेयार्थेपयश्चकरानैवेयं समर्पयामि ॥ नैवेया त्पूर्व आचमनीयं स० अमृतोपस्तरणमासि ॥
ॐ प्राणायस्वाहा ॥ ॐ अपानायस्वाहा ॥ ॐ व्यानायस्वाहा ॥ ॐ उदानायस्वाहा ॥ ॐ समानायस्वा
हा ॥ ॐ ब्रह्मणेस्वाहा ॥ नैवेयमध्येपानीयं समर्पयामि ॥ ॐ प्राणायस्वाहा ॥ ॐ अपा० ब्रह्मणेस्वाहा ॥
उत्तरापोशनं समर्पयामि ॥ हस्तप्रक्षालनं समर्पयामि ॥ मुखप्रक्षालनं समर्पयामि ॥ करोद्वर्तनार्थेचंदनं स
मर्पयामि ॥ मुखवासार्थेपूर्णीफलतां वूलसुवर्णपुष्पदक्षिणाः समर्पयामि ॥ पूर्णीफलं महाद्विव्यन्नागवल्लीद
लैर्युतं ॥ कर्पूरेलासमायुक्तं तां वूलं प्रतिगृह्यतां ॥ श्रीमहा० वि० प्र० पं० दे० नमः ॥ नाभ्यां आसीदंतरिक्षं ॥
शीष्णोद्यौः समर्वत ॥ पूर्णांभूमिदिशः श्रोतात् ॥ तथालोकाऽ अकल्पयन् ॥ तां वूलं समर्पयामि ॥ वे
दाहमेतं पुरुषं मुहांतं ॥ आदित्यवर्णं तमस्तुपारे ॥ सर्वाणिरुपाणिविचित्यधीरः ॥ नामानिकुलाभिवदन्य
दास्ते ॥ हिरण्यगर्भगर्भस्थं हेमवीजं विभावसोः ॥ अनंतपुण्यफलदेमतः शांतिं प्रयच्छमे ॥ श्रीमहावि
ष्णु प्र० पं० दे० नमः सुवर्णपुष्पदक्षिणां समर्पयामि ॥ ध्रातापुरस्ताद्यमुदाजुहार ॥ ग्रुकः प्रविद्वान्प्रदिशश्र
तस्तः ॥ तमेवं विद्वान् मृतं डृहभवति ॥ नान्यः पंथाअयनायविद्यते ॥ फलेन फलितं सर्वं वैलोक्यं सचराचरं ॥
तस्मात्फलप्रदानेन सफलाश्वमनोरथाः ॥ श्रीमहाविष्णु प्र० पं० दे० नमः नारिकेलफलं समर्पयामि ॥
(अथवा) ॥ कालोद्ववफलं समर्पयामि ॥ अधिकफलावास्यर्थं कर्पूरनीरांजनदीपं समर्पयामि ॥ श्रीयेजा

दे० पू०

॥ २० ॥

तः श्रियानि रियाय श्रियं वयोर्जरि तम्भ्यो दधाति ॥ श्रियं वसा ना अमृतलमायन् भवं ति सत्यासे मिथा मितद्रै ॥
श्रिय एवै नं तच्छ्रुया मादधाति संततमृचावषट्कृत्यं संतत्यै संधीयते प्रजया पशुभिर्य एवं वेद ॥ कर्पूरगौरं करुणा व
तारं संसारसारं भुजगें द्रहारं ॥ सदावसंतं लदयारविंदे भवं भवानी सहितं नमामि ॥ १ ॥ आरत्याह्नणाव्या ॥
॥ अन्यथा शरणं ना स्तिलमेव शरणं मम ॥ तस्मात्कारुण्यभावेन रक्षरक्षपरमेश्वर ॥ श्रीमहावि० प्र० पं० दे०
नमः ॥ नमस्कारान् समर्पयामि ॥ यानिकानि च पापानि जन्मांतरकृतानि च ॥ तानितानि विनश्यंति प्रदक्षिणपदे
पदे ॥ श्रीमहाविष्णुप्र० पं० दे० नमः प्रदक्षिणाः समर्पयामि ॥ यज्ञे नै यज्ञमयं यजं तदेवाः ॥ तानि धर्माणि प्रथ
मान्यासन् ॥ तेहुनाकं महिमानः सचंते ॥ यत्र पूर्वै साध्याः संति देवाः ॥ ॐ राजाधिराजाय प्रस
ह्य साहिने ॥ नमो वृयं वै श्रवणाय कुर्महे ॥ समेकामान्कामाकामाय मह्यं ॥ कामेश्वरै श्रवणोदातु ॥
कुवेराय वै श्रवणाय ॥ महाराजाय नमः ॥ ॐ स्वस्ति साम्राज्यं भौज्यं ॥ स्वाराज्यं वै राज्यं ॥ पा
रमेष्ठयं राज्यं ॥ माहाराज्यमाधिपत्यमयं ॥ समंतपर्यायी स्यात् ॥ सार्वभौमः सार्वायुषः ॥ आं
तादापराद्वृत् ॥ पृथिव्यै समुद्रपर्यंताया एकराळिति ॥ तदप्येषश्लोको भिगीतो मरुतः परिवेष्टारो
मरुतस्यावसन्नगृहे ॥ आविक्षितस्य कामप्रेरित्वेदेवाः सभासदइति ॥ योवैतां ब्रह्मणो वेद ॥ अमृते
नावृतां पुरीं ॥ तस्मै ब्रह्मचं ब्रह्माच ॥ आयुः कीर्तिं प्रजां ददुः ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखं चायतनदेवताभ्यो नमः ॥

हि० ब्र०

॥ २९ ॥

मंत्रपुष्पं समर्पयामि ॥ नमस्करोमि ॥ गतंदुःखं गतं पार्पणं गतं दारिद्र्यमेव च ॥ आगता सुख संपत्तिः पुण्यो हंत वदर्शनात् ॥ आवाहनं नजानामिनजानामितवार्चनं ॥ पूजां चैव नजानामिक्षम्य तां परमेश्वर ॥ मंत्रहीनं कियाहीनं भक्तिहीनं सुरेश्वर ॥ यत्पूजितं मया देव परिपूर्णं तदस्तु मे ॥ नमो देवेभ्यः आसनाय त्रिगं धूपत्र पुष्पधूपदीप नैवेद्यफलतां वूलदक्षिणा प्रदक्षिणा पूर्वार्द्धनेन उत्तरार्द्धनेन तेन श्रीभगवान् परमेश्वरः प्रीयतां नमम् ॥ तत्सङ्ख्या पूजां पुष्पं स्तु ॥ कलशाशंखधंटाधूपदीपस्थावर दीपदेवता भ्यो नमः ॥ विलेपनार्थं चंदनं समर्पयामि ॥ अलंकरणार्थं अक्षताः समर्पयामि ॥ पूजार्थं पुष्पाणि समर्पयामि ॥ धूपं समर्पयामि ॥ दीपं समर्पयामि ॥ कलशादिसमस्तदेवता ० नैवेद्यार्थं पयशकरा नैवेद्यं समर्पयामि ॥ अमृतोपस्तरणमासि ॥ अँ प्राणाय स्वाहा ॥ अँ अपानाय स्वाहा ॥ अँ व्यानाय स्वाहा ॥ अँ उदानाय स्वाहा ॥ अँ समानाय स्वाहा ॥ अँ ब्रह्मणे स्वाहा ॥ नैवेद्यमध्येषणानीयं समर्पयामि ॥ अँ प्राणाय स्वा ० व्रह्मणे स्वाहा ॥ कलशादिसमस्तदेवता भ्यो नमः ॥ मंत्रपुष्पं समर्पयामि ॥ संखमध्येस्थितं तोयं भ्रामितं केशवोपरि ॥ अंगलम्बनुष्याणां ब्रह्महत्यां व्यपोहतु ॥ १ ॥ अकालमृत्युहरणं सर्वव्याधिविनाशनं ॥ विष्णुपादोदकंतीर्थं जठरे धारयाम्यहं ॥ २ ॥ बाणरावणचंडीशनं दीभूंगीजटादयः ॥ सदाशिवप्रसादे न सर्वेगृणं तु शांभवाः ॥ ३ ॥ अपराधसहस्राणि क्रियं ते हर्निशं मया ॥ दासो हमिति मां भक्त्यागृहाणपरमेश्वर ॥ इति प्रार्थनां समर्पयामि ॥ अनेन यथाज्ञानेन कृतपूजनेन श्रीभगवान् परमेश्वरः प्रीयतां ॥

दे० पू०

॥ २९ ॥

॥ १० ॥ अथ रुद्रप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥ हरिः ॐ ॥ इडौदेवहूर्मनुर्यज्ञनीवृहुस्पतिरुक्थामदा
 निशञ्चिष्ठद्विद्वेदेवाः सूक्तवाच्चः पृथिविमात्मामाहि॒सीर्मधुमनिष्येमधुंजनिष्येमधुवक्ष्यामि॒मधुवदिष्यामि॒
 मधुमतीदेवेभ्योवाच्चमुद्यासञ्जुश्रूषेण्यामनुष्येभ्यस्तंमादेवाअवंतुशोभायौपितरोनुमदंतु ॥ ॐ॑शांतिःशांतिः
 शांतिः ॥ हरिः ॐ॑म् ॥ नमस्तेरुद्रमन्यवउतोत्तद्वेनमः ॥ नमस्तेअस्तुधन्वनेवाहुभ्यामुततेनमः ॥ यात्
 इषुःशिवतमाशिवंबभूवेत्तदनुः ॥ शिवाशर्घ्यायातवतयानोरुद्रमृडय ॥ यातेरुद्रशिवातनूरघोरापापकाशि
 नी ॥ तयानःस्तनुवाशंतमयागिरिशंताभिचाकशीहि ॥ यामिषुंगिरिशंतहस्तेविभृष्यस्तवे ॥ शिवांगिरित्र
 तांकुरुमाहि॒सीःपुरुषंजगत् ॥ शिवेनवचसात्वागिरिशाच्छावदामसि ॥ यथान्तःसर्वमिज्जगदयुक्षमञ्चुम
 नाअसंत् ॥ अध्यवोचदधिवक्ताप्रथमोदैव्योभिषक् ॥ अहो॒श्वसर्वजंभयन्तसर्वश्यातुधान्यः ॥ असौ
 यस्ताम्रोअरुणउतवृष्टुः सुमंगलः ॥ येचेमारुद्राअभितोदिक्षुश्रिताः संहस्रशोवैषा॒हेडैर्महे ॥ असौ
 योवृसर्पितिनीलंग्रीवैविलोहितः ॥ उतैनंगोपाअदशंनदशंनुदहार्यः ॥ उतैनंविश्वाभूतानिसद्षोमृडयाति
 नः ॥ नमोअस्तुनीलंग्रीवायसहस्राक्षायमीदुषे ॥ अथोयेअस्यसल्लानोहंतेभ्योकरुनमः ॥ प्रमुच्चवन्वन्वन्व

हि० ब्र०

॥ २२ ॥

मुभयेरात्मियोज्या ॥ याश्रतेहस्तइषवः पराताभंगवोवप ॥ अवतत्यधनुस्त्वसहस्राक्षशतेषुधे ॥ निशीर्य
 शल्यानांमुख्याङ्गिवोनः सुमनाभव ॥ विज्युधनुः कपर्दिनोविशल्योवाणिवाऽउत ॥ अनेशनस्येषवआभुरस्य
 निषंगथिः ॥ यतेहेतिर्मादुष्टमहस्तेवभूवतेधनुः ॥ तयास्मान्विश्वतस्त्वमयद्धमयापरिभुज ॥ नमस्तेअस्त्वा
 युधायानाततायधृष्णवे ॥ उभाभ्यामुतनेनमोवाहुभ्यांतवृधन्वने ॥ परितेधन्वनोहेतिरस्मान्वृणकुविश्वतः ॥
 अथोयइषुधिस्तवारे अस्मन्विधेहितं ॥ १ ॥ नमोहिरण्यवाहवेसेनान्वेदिशांचपतयेनमोवृक्षेभ्योहरिके
 शेभ्यः पश्चानापतयेनमोनमः सास्पिंजरायलिंषीमतेपथीनांपतयेनमोनमोवभ्लुशायविव्याधिनेनानांपतयेनमो
 नमोहरिकेशायोषबीतिनेपुष्टानांपतयेनमोभवस्यहेत्यैजगतांपतयेनमोरुद्रायातताविनेक्षेत्राणांपतये
 नमोनमः सतायाहेत्यायवनानांपतयेनमोरोहितायस्थपतयेवृक्षाणांपतयेनमोमंविषेवाणिजायकक्षा
 णांपतयेनमोभुवंतयेवारिवस्त्रकृतायौषधीनांपतयेनमेत्त्वैर्वेषायाकंदयतेपत्तीनांपतयेनमोनमः कृत्ख
 वीतायधावतेसत्वनांपतयेनमः ॥ २ ॥ नमः सहमानायनिव्याधिनेआव्याधिनीनांपतयेनमोनमः ककुभाय
 निषंगिषेस्तेनानांपतयेनमोनिषंगिषंगिषंगिषुधिमतेतस्कराणांपतयेनमोवं वितेपरिवं वितेस्तायुनांपतयेन

र० प्रा०

॥ २२ ॥

मेनमोनिचेर्वेपरिचरायारण्यानांपत्तयेनमोनमः सृकाविभ्युजिधा इसद्योमुष्णतांपत्तयेनमोनमोस्त्रिमध्योनक्तं
चरश्यः प्रकृतानांपत्तयेनमोनमेत्युष्णीषिणेगिरिचरायकुलुं चानांपत्तयेनमोनमेषुमध्योधनवाविभ्यश्वोनमो
नमेआतन्वानेभ्यः प्रतिदधानेभ्यश्वोनमोनमेआयच्छभ्योविसृजद्यश्वोनमोनमोस्यभ्योविध्यभ्यश्वोन
मोनमआसीनेभ्यः शयनेभ्यश्वोनमोनमः स्वपभ्योजाग्रभ्यश्वोनमोनमस्तिष्ठभ्योधावभ्यश्वोनमोनमः
सभाभ्यः सभापतिभ्यश्वोनमोनमोअश्वेभ्योश्वपतिभ्यश्वोनमः ॥३॥ नमेआव्याधिनीभ्योविवैर्यतीभ्यश्व
वोनमोनमेउगणाभ्यस्त्रहतीभ्यश्वोनमोगृत्सपतिभ्यश्वोनमोनमोवातेभ्योवातपतिभ्यश्व
वोनमोनमेगणेभ्योगणपतिभ्यश्वोनमोनमोविरूपेभ्योविश्वरूपेभ्यश्वोनमोमहभ्यः क्षुल्लकेभ्यश्वोन
मोनमोरथिभ्योरथेभ्यश्वोनमोनमोरथेभ्योरथपतिभ्यश्वोनमोनमः सेनाभ्यः सेनानेभ्यश्वोनमोनमः क्षु
त्रभ्यः संग्रहीतभ्यश्वोनमोनमस्तक्षभ्योरथकारेभ्यश्वोनमोनमः कुलालेभ्यः कुर्मारेभ्यश्वोनमोनमः पुंजिष्ठे
भ्योनिषादेभ्यश्वोनमेषुकभ्योधनवकुभ्यश्वोनमोमृगयुभ्यश्वनिभ्यश्वोनमोनमः इवभ्यः श्वप
तिभ्यश्वोनमः ॥ ४ ॥ नमोभवायचरुद्रायचनमः शर्वायचपशुपत्तयेचनमोनीलग्रविवायचशिति कं
ठायचनमः कपदिनेचव्युतकेशायचनमः सहस्राक्षायचशुतवनेचनमोगिरिशायचशिपिविष्टायचनमोमीदु

रु० प्रा०

॥२३॥

ष्टमायुचेषु मते चुनमोङ्कस्वायं च वाम् नायं चुनमो वृहते च वर्षीय से चुनमो वृत्थायं च संवधं वे चुनमो अग्रिया यच्च
प्रथमायं चुनम् आश्वेचाजिरायं चुनमः शीघ्रिया यच्च शीभ्यायं चुनम् ऊर्ध्याय चावस्वन्यायं चुनमः स्वेतस्यायं च
द्वीप्यायं च ॥ ५ ॥ नमो ज्येष्ठायं च कनि ष्ठायं चुनमः पूर्वजायं चापरजायं चुनमो मध्यमायं चापगलभायं चुनमो ज
घन्यायं च बुधियायं चुनमः सोभ्यायं च प्रति सर्यायं चुनमो याभ्यायं चुक्षेभ्यायं चुनम् उर्ध्यायं च खल्यायं चुनमः श्लो
क्यायं चावसान्यायं चुनमो वन्यायं च कक्ष्यायं चुनमः श्रवायं च प्रति श्रवायं चुनम् आशुषेणायं चाशुरथायं चुनमः
शूरायं चावभिंदुते चुनमो वर्मिणेचवरुथिने चुनमो विलिमने चकवचिने चुनमः श्रुतायं च श्रुतसेनायं च ॥ ६ ॥ नमो
दुंदुभ्याय चाहनन्यायं चुनमो धृष्णवेच प्रमृशायं चुनमो दूतायं च प्रहितायं चुनमो निषुणिणेचेषु धिमते चुनम् स्ती
क्षणेषु वेचायुधिने चुनमः स्वायुधायं च सुधन्वने चुनमः सुत्यायं च पथयायं चुनमः काठयायं च नीष्यायं चुनमः सूद्याय
च सरस्यायं चुनमो नाद्यायं च वै शंतायं चुनमः कूप्यायं चावव्यायं चुनमो वर्षीयचावर्षीयं चुनमो मेध्यायं च विद्युत्यायं चुनम् ईश्रियायं चातप्यायं चुनमो वात्यायं च रेष्मियायं चुनमो वास्तव्यायं च वास्तुपायं च ॥ ७ ॥ नमः
सोमायं च रुद्रायं चुनमः स्ताम्रायं चारुणायं चुनमः शंगायं च पशुपतये चुनम् उग्रायं च भीमायं चुनमो अग्रेवधाय
च दूरेवधायं चुनमो हुत्रेचुहनीयं से चुनमो वृक्षे योहरिकेशभ्यो नमः स्तारायं चुनमः शंभवेचमयो भवेचुनमः शंकराय

हि० ब्र०

॥२३॥

चमयस्कुरायचनमः शिवायचशिवतरायचनमस्तीर्थीयच्कूल्यायचनमः पार्थीयचावार्थीयचनमः प्रतरणाय
चेत्तरणायचनमेतार्थीयचालाद्यायचनमः शष्प्यायचफेन्योयचनमः सिकुल्यायचप्रवास्यायच ॥ ८ ॥
नमेद्विष्ण्यायचप्रपथ्यायचनमः किञ्चिलायचक्षयंणायचनमः कपुर्दिनेचपुलस्तयेचनमोगोष्ठीयचगृह्याय
चनमस्तल्प्यायचगैर्गेह्यायचनमः काटयोयचगव्हेष्टायचनमोकदृश्यायचनिवेष्ण्यायचनमः पासुव्यायचरज्ञ
स्यायचनमः शुष्क्यायचहरित्यायचनमोलोप्यायचोल्प्यायचनमञ्जुर्व्यायचसुम्र्यायचनमः पर्ण्यायचपर्णश
द्यायचनमोपगुरमाणायचाभिस्तेचनमेआरिवदुतेचप्रस्त्रिवदुतेचनमोवः किरिकेभ्योदेवाना ९ रुदयेभ्योन
मोविक्षीणकेभ्योनमोविचिन्वत्केभ्योनेमआनिर्हतेभ्योनमेआमीवृत्केभ्यः ॥ ९ ॥ द्रापेअंधसस्पतेदरिद्रि
नीललोहित ॥ एषांपुरुषाणामेषांपंजगुनांमाभेमरोमोरुवांकिंचनाममत् ॥ योतेरुदशिवातनूः शिवाविश्वा
हंभेषजी ॥ शिवारुदस्यभेषजीतयानोमृडजीवसे ॥ इमा १रुदायतवसेकपुर्दिनेक्षयद्वीरायप्रभरामहेम
तिं ॥ यथानुः शमसाद्विपदेचतुष्पदेविश्वैपुष्टंग्रामेअस्मिन्ननातुरं ॥ मृडानोरुद्रोतनोमयस्कृधिक्षयद्वीराय
नमेसाविधेमते ॥ यच्छंच्योश्रमनुरायजेवितातदश्यामुतवरुद्रप्रणीतौ ॥ मानोमहांतमुतमानोअर्भकंमा
नउक्षेतमुतमानेऽक्षितं ॥ मानोवधीः पितरमोतमातरं प्रियामानस्तुनुवोरुद्ररीरिषः ॥ मानस्तोकेतनयेमा

हि० ब्र०

॥ २४ ॥

नुआयुषिमानोगोषुमानोअशेषुरिपः ॥ वीरान्मानोरुद्रभामितोवधीर्विष्मंतोनमसाविधेमते ॥ आरा
 ंगोष्मउतपूरुषमेक्षयद्वीरायसुम्भमस्मेतेऽस्तु ॥ रक्षाचनोअधिंचदेववृद्धधाचनःशर्मियच्छाद्विवर्हाःस्तुहिश्रु
 तंगर्त्सदंयुवानंमृगंनभीममुपहुलुमुग्रं ॥ मृडाजरिवेरुद्रस्तवानोअन्यंतेऽस्मन्निवंपतुसेनाः ॥ परि
 णोरुद्रस्यहेतिर्णकुपरित्वेषस्यदुर्मतिरघायोः ॥ अवस्थिरामघवभ्यस्तनुष्वमीद्वस्तोकायतनयायमृडय ॥
 मीदुष्टमशिवतमग्निवोनःसुमनाभव ॥ परमेवृक्षआयुधंनिधायक्तिंवसानाचरपिनाकंविभ्रदागंहि ॥ विकि
 रिदविलोहितनमस्तेऽस्तुभगवः ॥ यास्तेसहस्राऽहेतयोन्यमस्मन्निवंपतुताः ॥ सहस्राणिसहस्रशोयेरुद्राअधिभूम्यां ॥
 वहेतयः ॥ तासामीशानोभगवः परचीनामुखाकृधि ॥ १० ॥ सहस्राणिसहस्रशोयेरुद्राअधिभूम्यां ॥
 तेषाऽसहस्रयोजनेवधन्वानितन्मसि ॥ अस्मिन्महत्यर्णवेतरिक्षेभवाअधिः ॥ नीलंग्रीवाः शितिकंठाः श
 वांअधः क्षमाच्चराः ॥ नीलंग्रीवाःशितिकंठादिव॒रुद्राउपंश्रिताः॥येवृक्षेषुसुस्पिंजरुनीलंग्रीवाविलोहिताः॥
 येभूतानामधिपतयोविशिखासःकपर्दिनः॥येअनेषुविविधयैतिपात्रेषुपिवतोजनान्॥येपथांपाथिरक्षयएलवृदा
 यव्युधः ॥ येतीर्थान्निप्रचर्तिसृकावंतोनिषंगिणः ॥ यस्तावैतश्चभूयाऽसश्चदिशोरुद्राविंतस्थिरे ॥ तेषाऽसहस्र

र० प्रा०

॥ २४ ॥

योजनेवधन्वानितन्मासि ॥ नमौरुद्रेभ्योयेष्ठिव्यांयेतरिक्षेयेदिवियेषामन्वातोवर्षभिर्षवस्तेभ्योदग्नप्राचीर्दिशं
दक्षिणादशप्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोधर्वस्तेभ्योनमस्तेनोमृडयंतुतेयंद्विष्मोयश्चनेद्विष्टंवोजंभेदधामि ॥ ११ ॥
ॐ अग्नाविष्णुसजोषसेमावर्धतुवांगिरः ॥ द्युम्बैर्वाजेभिरागतं ॥ वाजश्चमेप्रसवश्चमेप्रयतिश्चमेधी
तिश्चमेकतुश्चमेस्वरश्चमेश्लोकश्चमेश्रावश्चमेश्रुतिश्चमेज्योतिश्चमेसुवश्चमेप्राणश्चमेपानश्चमेव्यानश्चमेसुश्च
मेचित्तच्चमाधीतंचमेवाकचमेमनश्चमेचक्षुश्चमेश्रोत्रंचमेदक्षश्चमेवलंचमाओजश्चमेसहश्चमायुश्चमेजरा
चमआत्माचमेतनूश्चमेशर्मिचमेवर्भच्चमेगानिचमेस्थानिचमेपर्लूषिचमेशरीराणिचमे ॥ १ ॥ ज्यैष्ठयैच्चमाआ
धिपत्यंचमेमन्युश्चमेभामश्चमेमश्चमेभश्चमेजेमाचमेमाहिमाचमेवरिमाचमेप्रथिमाचमेवर्ष्माचमेद्राघुयाचमे
वृद्धंचमेवद्विश्चमेसत्यंवमेश्रद्वाच्चमेजगच्चमेधनंचमेवशश्चमेलिपिश्चमेकीडाच्चमेमोदश्चमेजातंचमेजनिष्य
माणंचमेसुकृतंचमेवित्तंचमेवेद्यंचमेभूतंचमेभविष्यच्चमेसुगंचमेसुपर्थंचमकृद्वच्चमकृतिश्चमेकृतं
चमेकृतिश्चमेमतिश्चमेसुमतिश्चमे ॥ २ ॥ इंचमेमयश्चमेप्रियंचमेनुकामश्चमेकामश्चमेसौमनसश्चमेभुद्रंच
मेश्रेयश्चमेवस्यश्चमेयशश्चमेभगश्चमेद्रविणंचमेयंताच्चमेधर्ताच्चमेक्षेमश्चमेधृतिश्चमेविश्वंचमेमहश्चमेसंविच्च
मेज्ञार्थंचमेसूश्चमेप्रसूश्चमेसीरंचमेलुयश्चमकृतंचमेमृतंचमेयक्षमंचमेनामयच्चमेजीवातुश्चमेदीर्घायुलंचमेनामि

हि० ब्र०

॥ २५ ॥

वंचमेभयंचनेसुगंचमेशयनंचमेसूषाचमेसुदिनंचमे ॥३॥ ऊर्क्चमेसूनृताचमेपयश्वमेरसंश्वमेघतंचमेमधुचमे
 सग्धश्वमेसपीतिश्वमेकृषिश्वमेवृष्टिश्वमेजैवंचमाँौद्दियंचमेग्यश्वमेरायश्वमेपुष्टंचमेपुष्टिश्वमेविभुचमेप्रभु
 चमेवहुचमेभूयश्वमेपूर्णचमेपूर्णतंचमेक्षितिश्वमेकूयवाश्वमेनंचमेक्षुचमेवीहयश्वमेयवाश्वमेमाषाश्वमेति
 लाश्वमेमुद्गाश्वमेखल्वाश्वमेगोधूमाश्वमेमसुराश्वमेप्रियंगवश्वमेणवश्वमेइयामाकाश्वमेनीवाराश्वमे ॥४॥ अइमा
 चमेमृतिकाचमेगिरयश्वमेपर्वताश्वमेसिकताश्वमेवनस्पतयश्वमेहिरण्यचमेयश्वमेसीसैचमेवपुश्वमेइयामंच
 मेलोहंचमेग्निश्वमापश्वमेवीरुधश्वमओषधयश्वमेकष्टपुच्यंचमेकष्टपुच्यंचमेग्राभ्याश्वमेपश्वमेआण्याश्वय
 ज्ञेनकल्पतांविज्ञचमेवित्तिश्वमेभूतंचमेभूतिश्वमेवसुचमेवसुतिश्वमेकर्मचमेशाक्तिश्वमेर्थश्वमेएमश्वमितिश्व
 मेगतिश्वमे ॥५॥ अग्निश्वमिदंद्रश्वमेसोमश्वमिदंद्रश्वमेसविताचमिदंद्रश्वमेसरस्वतीचमिदंद्रश्वमेपूषाचमिदंद्र
 श्वमेवहुस्पतिश्वमिदंद्रश्वमेमित्रश्वमिदंद्रश्वमेवरुणश्वमिदंद्रश्वमेलघ्नाचमिदंद्रश्वमेधुताचमिदंद्रश्वमेविष्णुश्वमिदं
 द्रश्वमेश्विनौचमिदंद्रश्वमेमरुतश्वमिदंद्रश्वमेविश्वेचमेदेवाइंद्रश्वमेष्ठिवीचमिदंद्रश्वमेतरिक्षंचमिदंद्रश्वमेयौश्व
 मिदंद्रश्वमेदिशश्वमिदंद्रश्वमेमूर्धाचमिदंद्रश्वमेप्रजापातिश्वमिदंद्रश्वमे ॥६॥ अ॒ शुश्वमेरुश्विमश्वमेदाभ्यश्वमेधिप

र० प्रा०

॥ २५ ॥

तिथ्रमउपा॒ शुश्रेष्ठमेत्यामश्रमेद्रवायुवश्रमेमैत्रावरुणश्रमआदिवनश्रमेप्रस्थानश्रमेशुकश्रमेमंथीचम
आग्रयणश्रमेवैश्वदेवश्रमेधुवश्रमेवैश्वानरश्रमक्तुग्रहाश्रमेतिग्राह्याश्रमेद्राग्रश्रमेवैश्वदेवश्रमेमरुत्वती
याश्रमेमाहेंद्रश्रमआदित्यश्रमेसावित्रश्रमेसारस्वतश्रमेपौष्णश्रमेपात्नीवितश्रमेहारियोजनश्रमे ॥७॥ इधमश्र
मेवहिंश्रमेवेदिंश्रमेविष्णियाश्रमेसुचश्रमेचमसाश्रमेग्रावाणश्रमेस्वरंवश्रमउपरवाश्रमेधिष्वणेचमेद्रोणक
लशश्रमेवायव्यानिचमेपूतभृत्यमआधवनियश्रमामीधंचमेहविधर्णिंचमेगृहाश्रमेसदश्रमेपुरोडाशाश्रमेप
चताश्रमेवभृथश्रमेस्वगाकारश्रमे ॥८॥ अग्निश्रमेघर्मश्रमेकश्रमेसूर्यश्रमेप्राणश्रमेश्वरमेष्टथिवीचमेदिति
श्रमेदितिश्रमेयौश्रमेशकरिंगुलयोदिशंश्रमेयज्ञेनकल्पतामृकमेसामंचमेस्तोमश्रमेयज्ञश्रमेदीक्षाचमेतपश्र
मक्तुश्रमेवतंचमेहोराचयोर्वृष्ट्याबृहद्रथंतरेचमेयज्ञेनकल्पेतां९गर्भाश्रमेवृत्साश्रमेऽयविश्रमेऽयवीचमेदित्य
वाटचमेदित्यौहीचमेपंचाविश्रमेपंचावीचमेत्रिवृत्साचमेतुर्यवाटचमेतुर्यैहीचमेपष्टवाचमेपष्टौ
हीचमउक्षाचमेवशाचमक्तुभश्रमेवेहचमेनङ्गांचमेधेनुश्रमायुर्यज्ञेनकल्पतांप्राणोयज्ञेनकल्पतामपानोयज्ञे
नकल्पतांव्यानोयज्ञेनकल्पतांचक्षुर्यज्ञेनकल्पतांश्रोवैयज्ञेनकल्पतांमनोयज्ञेनकल्पतांवाग्यज्ञेनकल्पतामा
त्मायज्ञेनकल्पतांयज्ञोयज्ञेनकल्पतां ॥९०॥ एकाचमेतिल्लश्रमेपंचचमेसुसचमेनवचमएकादशचमेत्रयोदश

हि० ब्र०

॥ २६ ॥

चमेपंचदशचमेसप्तदशचमेनवदशचमएकविष्णातिश्रमेवयोविष्णातिश्रमेपंचविष्णातिश्रमेनवविष्णातिश्रमएकविष्णाचमेवयोविष्णाचमेचतस्तथमेष्टैचमेद्वादशचमेषोडशचमेविष्णातिश्रमेचतुर्विष्णातिश्रमेष्टाविष्णातिश्रमेद्वाविष्णाचमेष्टटविष्णाचमेचल्लारिष्णाचमेचतुर्श्वलारिष्णाचमेष्टाचल्लारिष्णाचमेवाजश्रप्रसवश्रोपिजश्रकतुश्रसुवश्रमूर्धाचव्यश्वियश्रांत्यायनश्रांत्यश्रभौवनश्रभुवनश्राधिपतिश्र ॥

॥ ११ ॥ इडादेवहूर्मनुर्यजनीर्वहस्पतिरुकथामदानिश् सिषद्विश्वेदेवाः सूक्तवाचः पृथिविमातर्मामाहि॒सीर्मधु॑ मनिष्ये॒ मधुजनिष्ये॒ मधुवक्ष्यामि॒ मधुवदिष्या॒ मि॒ मधु॒ मती॒ देवे॒ भ्योवाच्मुद्यास्॒ शुश्रूषेण्यां॒ मनुष्ये॒ यस्तं॒ मादेवाअं॒ वंतुशोभौ॒ येपि॒ तरोनुमदंतु ॥ उ॑ शांतिः॒ शांतिः॒ शांतिः॒ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥

॥ ११ ॥ अथदेवेप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ १ ॥ मूर्धनिदिवोअरुतिपृथिव्यावैश्वानरमृतायज्ञातमुग्रिं ॥ कविष्णसंप्राज्ञमतिर्थिजनाना॒ मासनापार्वंजनयंतदेवाः ॥ २ ॥ ममत्तुनःपरिज्ञावसुर्हाममत्तुवातोअपांवष्टप्वान् ॥ शिङ्गीतमिद्रापर्वता॒ युष्मस्तन्नोविश्वेवरिवस्यंतुदेवाः ॥ ३ ॥ सबुधादैषजनुषाभ्यग्रंवहस्पतिर्देवतायस्यसंप्राट् ॥ बुधायो॒ ॥ २६ ॥

दे० प्रा०

अग्रम् भ्यत्येजं स बृहस्पति माविवासंति देवाः ॥ ३ ॥ ब्रायुस्ताऽ अग्रे प्रमुमोक्तु देवः प्रजापतिः प्रजया
 संविदानः ॥ प्रमुचमाना भुवनस्य रेतो ग्रातुं धत्तु यज्मानाय देवाः ॥ ४ ॥ जातं वेदो वृपया गच्छ देवान्लं ५ हि
 होता प्रथमो ब्रभूर्थ ॥ घृते न लंतु नुवो वर्धयस्व स्वाहा कृतं हविरदं तु देवाः ॥ ५ ॥ शतं वर्चिनः सहस्रं च सुकरं
 हयो अप्रत्य सुरस्य वीरान् ॥ उत्मातामहि षमन्वये नदमीत्वा जहति पुत्र देवाः ॥ ६ ॥ यज्ञे न यज्ञमयं तदेवा
 स्तानि धर्माणि प्रथमा न्यासं न् ॥ तेह नाकं महि मानः सचंते यत्र पूर्वं साध्याः संति देवाः ॥ ७ ॥ बृहस्पते सवि
 तवर्वेधयै न स शितं चित्संतुरा स शिशाधि ॥ वर्धयै न महते सौभगाय विश्वं एनमनुमदं तु देवाः ॥ ८ ॥ य
 ईशो अस्य द्विपदं श्रुतुष्पदः कर्मदेवाय हविषा विधेम ॥ य आत्मदावलदायस्य विश्वं उपासते प्रशिष्यं यस्य दे
 वाः ॥ ९ ॥ ये सहाय्यसि सहस्रासहं ते रजते अग्ने पृथिवी मखे भ्यः ॥ विश्वेदेवा विश्वेदेवाः ॥ १० ॥ अपाम
 तिं दुर्मतिं वाधमानाग्रयस्पो र्षेयज्ञपतिमाभजं तीसु वर्धेहि यज्मानाय पोषमध्वर्यू सादयता मिहत्वा ॥ अग्ने
 पुरीषमसि देवयानीतां त्वाविई अभिगृणं तु देवाः ॥ ११ ॥ मर्माणि ते वर्मभिः ठादया मिसो मरुत्वाराजामृते
 नाभिवस्तां ॥ उरो वर्षीयो वरिव स्ते अस्तु जयं तं लामनुमदं तु देवाः ॥ १२ ॥ प्रजापते स्तपसावाद्धानः सुधो
 जातो दधिषेयज्ञमग्ने ॥ स्वाहा कृते न हविषा पुरोगाया हिसाध्या हविरदं तु देवाः ॥ १३ ॥ तत्ग्रहाणं ग्रहत्वं ॥

हि० ब्र०

॥ २७ ॥

देवतावाएतायजमानस्यगृहेगृह्यते ॥ यत्प्रहा॒ः ॥ १४ ॥ तदिष्ठीनामिष्ठिलं ॥
एष्टयोहृवैनाम ॥ ताइष्ट्युइत्याचक्षतेपुरोक्षेण ॥ पुरोक्षप्रियाइवुहिदेवा॒ः ॥ १५ ॥ दशहूतोहृवैनामैषः ॥ तं
वाएतंदशहूतसंतं ॥ दशहूतेत्याचक्षतेपुरोक्षेण ॥ पुरोक्षप्रियाइवुहिदेवा॒ः ॥ १६ ॥ सुसहूतोहृवैनामैषः ॥
तंवाएतसुसहूतसंतं ॥ सुसहूतेत्याचक्षतेपुरोक्षेण ॥ पुरोक्षप्रियाइवुहिदेवा॒ः ॥ १७ ॥ षड्हूतोहृवैनामै
षः ॥ तंवाएतषड्हूतसंतं ॥ षड्हूतेत्याचक्षतेपुरोक्षेण ॥ पुरोक्षप्रियाइवुहिदेवा॒ः ॥ १८ ॥ पञ्चहूतोहृवै
नामैषः ॥ तंवाएतंपञ्चहूतसंतं ॥ पञ्चहूतेत्याचक्षतेपुरोक्षेण ॥ पुरोक्षप्रियाइवुहिदेवा॒ः ॥ १९ ॥ चतुर्हू
तोहृवैनामैषः ॥ तंवाएतंचतुर्हूतसंतं ॥ चतुर्हूतेत्याचक्षतेपुरोक्षेण ॥ पुरोक्षप्रियाइवुहिदेवा॒ः ॥ २० ॥
आशिक्षतोनशोकिम ॥ मेदस्वतायजमानाः ॥ सुचाज्येनजुब्हतः ॥ अकामावोविश्वेदेवा॒ः ॥ २१ ॥ न
हिस्पशमविदनन्यमस्मात् ॥ वैश्वानरात्पुरएतारमग्नेः ॥ अथेममथनमृतममूराः ॥ वैश्वानरंक्षेचजित्यायदेवा॒ः
॥ २२ ॥ उपतेगाङ्वाकरं ॥ वृणीष्वदुहितर्दिवः ॥ रात्रिस्तोमनजिग्युषी ॥ देवीवाचमजनयंतदेवा॒ः ॥
॥ २३ ॥ सहिवेदयथाहृविः ॥ शिवाअस्मभ्यमोषधीः ॥ कुणोतुविश्वचर्षणिः ॥ भद्रानः श्रेयः समनैष
देवा॒ः ॥ २४ ॥ अयंयज्ञोवर्धतांगोभिरश्वैः ॥ डयवेदिः स्वपृत्यासुवरी ॥ डदंवुहिरतिवर्हीष्यन्या ॥ ड

दे० प्रा०

॥ २७ ॥

मंयङ्गांविश्वेऽवंतुदेवाः ॥ २५ ॥ देवदेवायजागृति ॥ कामिहैकाः कडमेष्टंगाः ॥ मांथालाः कुलिपरि
मापतंति ॥ अनावृतैनान्प्रधंमंतुदेवाः ॥ २६ ॥ स्तोमेसप्तदशेस्तुतं ॥ वैरुपेणविशौजंसा ॥ हविरिंद्रेव
योदधुः ॥ शारदेन्तुनादेवाः ॥ २७ ॥ एकविष्णशक्तभवः स्तुतं ॥ वैराजेनः श्रियाश्रियै ॥ हविरिंद्रेवयो
दधुः ॥ हेमंतेन्तुनादेवाः ॥ २८ ॥ मरुतंखिणवेस्तुतं ॥ बलेनशक्तीः सहः ॥ हविरिंद्रेवयोदधुः ॥
शैशिरेणर्तुनादेवाः ॥ २९ ॥ आदित्यान्काममवसेहुवेम ॥ येभूतानिंजनयंतोविचिरव्युः ॥ सीदांतुपुत्रा
अदितेरुपस्थै ॥ स्तीर्णवहिंहिंविरयायदेवाः ॥ ३० ॥ आदृत्रहणाग्नीर्भिर्विप्रः ॥ ब्रह्मणस्पतेलमस्ययंता ॥
सूक्ष्यबोधितनयंचजिन्व ॥ विश्वंतवभद्रंयदवंतिदेवाः ॥ ३१ ॥ नराशङ्सोग्रास्पतिनोंअव्यात् ॥ आयेवा
मस्यसंगथेरयीणां ॥ प्रियादेवस्यसवितुः स्याम ॥ आनोविश्वेअस्कागमंतुदेवाः ॥ ३२ ॥ शम्भिषाच्च
शमुरातिषाच्चः ॥ शनोदिव्याः पार्थिवाः शनोअप्याः ॥ येसावितुःसत्यसंवस्याविश्वे ॥ मित्रस्यवतेवरु
णस्यदेवाः ॥ ३३ ॥ याश्चैवशंतीरुतप्रासुचीर्याः ॥ यासामषाढामधुभक्षयंति ॥ तानुआपश्योनाभवं
तु ॥ तन्मोविश्वेउपशृण्वंतुदेवाः ॥ ३४ ॥ तौदेवेभ्यः कृषुतोदीर्घमायुः ॥ शतशहस्राभेषुजानिध
त्तु ॥ यज्ञानोरजावरुणउपयातु ॥ तन्मोविश्वेअभिसंयंतुदेवाः ॥ ३५ ॥ श्रेष्ठोदेवानामुतमानुषाणां ॥ तंत्रा

हि० ब्र०

॥ २८ ॥

ब्लिणः सोमपाः सोम्यासः ॥ प्रोष्टुपदासो अभिरक्षंति सर्वे ॥ चुलारुपकं मुभिर्कर्मदेवाः ॥ ३६ ॥ लोकस्य
 राजा महतो महान् हि ॥ सुगंनः पंथामभयं कृणो तु ॥ यस्मिन्नक्षेत्रे यमण्टिराजा ॥ यस्मिन्नेन मम्यषिं चंतदे
 वाः ॥ ३७ ॥ यथादेवतमेव प्रसौति ॥ दैव्यस्य च मानुषस्य च व्यावृत्यै ॥ त्रिराहा ॥ त्रिष्ठत्याहि देवाः ॥ ३८ ॥
 य एव देवानां ऽहविष्कृतः ॥ तान् व्हयति ॥ त्रिर्व्हयति ॥ त्रिष्ठत्याहि देवाः ॥ तत्र ब्रह्मणं नात्यच्यवत् ॥ अं
 तर्वेदिनि नयत्यवरुद्धयै ॥ उल्मुकेनाभिगृण्हा तिशृत्वाय ॥ शृतकामाइवहि देवाः ॥ ४० ॥ तेषां तद्वाग्नधे
 यै ॥ तानेव तेन प्रीणाति ॥ वैश्वदेव्यर्चा ॥ एतेहि विश्वेदेवाः ॥ ४१ ॥ सुयोजातो व्यमिमीतयज्ञां ॥ आग्नि
 देवानां मभवत्पुरोगाः ॥ अस्य होतुः प्रदिश्यृतस्यं वाचि ॥ स्वाहा कृत ऽहविरदं तु देवाः ॥ ४२ ॥ आत्मन्वा
 न्तसो मघृतवान् हि भूत्वा ॥ देवान्गच्छुवर्विद्यजमानाय मह्यै ॥ इरुभूतिः पश्यिव्यैरसो मोत्क्रमीत् ॥ देवाः पि
 तरः पितरो देवाः ॥ ४३ ॥ यज्ञियायज्ञां विच्चयंति शंच ॥ ओषधीरापडहशकरीश ॥ योमाल्दामनसायश्च
 वाचा ॥ यो ब्रह्मणाकर्मणाद्विष्टिदेवाः ॥ ४४ ॥ विच्छिन्नान्विधृतीभ्याऽसपत्नान् ॥ जातान्प्रातृव्यान्ये
 च जनिष्यमाणाः ॥ विशोयन्त्राभ्यां विधमाम्येनान् ॥ अहऽस्वानामुत्तमो सानिदेवाः ॥ ४५ ॥ उषाश्वतस्मै
 निम्रुक्च ॥ सर्वपापऽसमूहतां ॥ योनेऽसपत्नो योरणः ॥ मर्तोभिदासंतिदेवाः ॥ ४६ ॥ अनां विराट् ॥

दे० प्रा०

॥ २९ ॥

विराजैवानायमवरुंधे ॥ त्रेधाविभज्यदेवतांजुहोति ॥ च्यावृत्तोवैदेवाः ॥ ४७ ॥ अस्मिन्लेवतल्लोकेकामा
न्दधाति ॥ तस्मादस्मिन्लोकेवहवःकामाः ॥ त्रयाणांत्रयाणाऽसुहवपाजुहोति ॥ च्यावृत्तोवैदेवाः ॥ ४८ ॥
राजामहिमा ॥ यद्वपांमहिम्नोभयतःपरियजति ॥ यजमानमेवराज्येनोभयतःपरिगृणहाति ॥ पुरस्तास्त्वा
हाकारावाअन्येदेवाः ॥ ४९ ॥ एतद्वैतद्वैताएतांदेवतां ॥ पशुभूतंमेधायालभंत ॥ यज्ञमेव ॥ यज्ञेन्यज्ञम
यजंतदेवाः ॥ ५० ॥ तेनमेज्वल ॥ तेनमेदीदिहि ॥ यावदेवाः ॥ ५१ ॥ वासोददाति ॥
तेनायुःप्रतिरते ॥ वेदितृतीयेयजेत ॥ त्रिष्ट्याहिदेवाः ॥ ५२ ॥ कृशानुर्विश्वावसुः ॥ मूर्न्धवान्तसूर्यवर्चा:
कृतिरित्येकादशगंधर्वगणाः ॥ देवाश्रमहादेवाः ॥ ५३ ॥ एवाहिवायो ॥ एवाहीन्द्र ॥ एवाहिपूषन् ॥ एवाहिदेवाः ॥
॥ ५४ ॥ भुवनन्देवसूरीः ॥ आदित्यानदिर्तिंदर्वी ॥ योनिनोर्ध्वमुदीषत ॥ भद्रंकणेभिःशृणुयामदेवाः ॥
॥ ५५ ॥ उषाश्रतस्मैनिन्नुचक्सर्वपाप्समूहतां ॥ योनेसुपत्नोयोरणोमतेभिदासंतिदवाः ॥ ५६ ॥
कृतस्यपदेकवयोनिपांति ॥ अंतःप्रविष्टकर्त्तरमेत ॥ अंतश्चंद्रमसिमनसाचरेत ॥ सुहैवसंतनविजनंतिदे
वाः ॥ ५७ ॥ शकःप्रविद्वानप्रदिग्नश्रतसः ॥ तमेवंविद्वानमृतड्डहभवति ॥ तान्यःपथ्याअयनायवियते ॥
यज्ञेन्यज्ञमयजंतदेवाः ॥ ५८ ॥ ओँ ग्रजाधिराजायप्रसद्यसुहिनै ॥ नमोवयवैश्रवणायकुर्महे ॥ समेका

हि० ब्र०

॥ २९ ॥

मान्कामकामायमत्यं ॥ कामेश्वरैवैश्रवणोददातु ॥ कुवेरायैश्रवणाय ॥ महाराजायनमः ॥ ॐ स्वस्ति ॥ सा
म्राज्यंभौज्यंस्वाराज्यं वैराज्यंपारमेष्ठयंराज्यंमाहाराज्यमाधिपत्यमयंसमंतपर्यायीस्यात् सार्वभौमः सार्वायु
षअंतादांपराधात् ॥ पृथिव्यैसमुद्रपर्यंतायाएकराक्षिति ॥ तदप्येषश्लोकोभिगीतोमरुतः परिवेष्टारोमरुत्त
स्यावसन्गृहे ॥ आविक्षितस्यकामप्रेविश्वेदैवाः सभासदइति ॥ विश्वतःशक्तुरुत्विश्वतोमुखोविश्वतो
हस्तउत्तविश्वतस्थात् ॥ संवाहुभ्यानमतिसंपत्तैर्यावैपृथिवीजनयेद्वएकः ॥ योवैतांब्रह्मणोवेद ॥ अ
मृतेनावृतांपुरीं ॥ तस्मैब्रह्मचंब्रह्माच ॥ आयुःकीर्तिप्रजांददुः ॥ इतिदेवेसमाप्ताः ॥ ॥ अथगायत्री ॥
पुरुषस्यविद्वसहस्राक्षस्यमहादेवस्यधीमहि ॥ तन्मोरुदः प्रचोदयात् ॥ १ ॥ तत्पुरुषायविद्वहेमहादेवा
यधीमहि ॥ तन्मोरुदःप्रचोदयात् ॥ २ ॥ तत्पुरुषायविद्वहेवक्रतुंडायधीमहि ॥ तन्मोदंतिःप्रचोदयात् ॥
॥ ३ ॥ तत्पुरुषायविद्वहेचक्रतुंडायधीमहि ॥ तन्मोनंदिःप्रचोदयात् ॥ ४ ॥ तत्पुरुषायविद्वहेमहासेना
यधीमहि ॥ तन्मःषणमुखःप्रचोदयात् ॥ ५ ॥ तत्पुरुषायविद्वहेसुवर्णपक्षायधीमहि ॥ तन्मोगरुदःप्रचो
दयात् ॥ ६ ॥ वेदात्मनायविद्वहेहिरण्यगर्भायधीमहि ॥ तन्मोब्रह्माप्रचोदयात् ॥ ७ ॥ नारायणायविद्वहे
वासुदेवायधीमहि ॥ तन्मोविष्णुःप्रचोदयात् ॥ ८ ॥ वज्रनुखायविद्वहेतीक्षणद्युष्टायधीमहि ॥ तन्मो

दे० प्रा०

॥ २९ ॥

नारसिं॒हःप्रचोदयात् ॥१॥ भास्करायविअहेमहयुतिकरायधीमहि ॥ तनोआदित्यःप्रचोदयात् ॥२०॥
वैश्वानरायविअहेलालीलायधीमहि ॥ तनोअग्निःप्रचोदयात् ॥२०॥ कात्यायनायविअहेकन्यकुमारिधीम
हि ॥ तनोदुर्गिःप्रचोदयात् ॥२२॥ ॥ इतिगायत्री ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवतस्थोनमः ॥

॥ १२ ॥ अथ गणपतिसूक्तप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॐ म् ॥ आतून्दिन्द्रक्षुमंतैचिंब्रग्राभंसंगृभाय ॥ महाहस्तीदक्षिणेन ॥ विघ्नाहि
लोतुविकूर्मितुविदेष्णंतुवीमंधं ॥ तुविमात्रमवोभिः ॥ नहिलाशूरदेवानमर्त्तासुोदित्संतं ॥ भीमंनगावारधे
ते ॥ एतोन्विद्रुस्तवामेशान्वस्वस्वराजं ॥ नराधसामर्धिष्ठनः ॥ प्रस्तोषदुपगासिषच्छवत्सामंगीयमानं ॥ अ
भिराधसाजुगुरत् ॥ १ ॥ आनेभरदक्षिणेनाभिसव्येनप्रमृशा ॥ इंद्रमानोवसेनिर्भीक् ॥ उपक्रमस्वाभरधृ
षताधृष्णोजनानां ॥ अदाशूष्टरस्यवेदः ॥ इंद्रयउनुतेअस्तिवाजोविप्रेभिःसनिलः ॥ अस्माभिःसुतंसंनुहि ॥
सद्योजुवस्तेवाजाअस्मभ्यविश्वश्रीद्राः ॥ वशैश्रमक्षुजंरंते ॥ ॥ इति गणपतिसूक्तं समाप्तं ॥ ॥ ४ ॥

॥ १३ ॥ अथ रुद्रसूक्तप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ रुद्रसूक्तप्रारंभः ॥ ॥ इमारुद्रायतवसेकपुर्दिनेक्षयद्वीरायप्रभरामहेमतीः ॥ य

४०

याशमसंद्विपदे चतुर्ष्पदे विश्वं पृष्ठं ग्रामे अस्मिन्ननातुरं ॥ मृढानोरुद्रोतनोमयस्कृधिक्षयद्वीरायनमसाविधेमते
 ॥ यच्छ्लं च योश्वरमनुरायेजोपितातदैश्यामतवरुद्रप्रणीतिषु ॥ अश्यामतेसुमतिंदेवयज्ययाक्षयद्वीरस्युतवरुद्रमी
 ॥ ३० ॥ द्वः ॥ सुम्नायन्निद्विशो अस्माकमाचरारिष्टवीराजुहवामतेहविः ॥ त्वेषं वर्यं रुद्रं यज्ञसाधं वकुं कुविमवसेनिव्वा
 यामहे ॥ अरेअस्मद्व्यं हेळो अस्यतु सुमतिमिद्यमस्यावर्णीमहे ॥ दिवोवराहमरुषं कं पर्दिनं त्वेषं रुपं नमसा
 निव्वयामहे ॥ हस्तेविभ्रं द्वेषजावार्याणिशर्मवर्मच्छर्दिरसमभ्यं यं सत् ॥ २ ॥ डुदं पित्रेमरुतामुच्यतेवचः
 स्वादोः स्वादीयोरुद्रायुवर्धनं ॥ रास्वाचनो अमृतमर्तुभोजनं त्वमनेतोकायुतनयायमृल ॥ मानोमहांतमुतमानो
 अर्भकं मानउक्षं तमुतमानउक्षितं ॥ मानोवधीः पितरं मोतमातरं मानः प्रियास्तुन्वोरुद्ररीरिषः ॥ मानस्तोकेत
 नयेमानआयौ मानोगोपुमानो अद्वेषु रीरिषः ॥ वीरानमानोरुद्रभास्तोवधीहृविष्मंतः सदभित्वाहवामहे ॥ उ
 पतेस्तोमान्पशुपाडुवाकरं स्वापितर्मरुतां सुम्नमस्मे ॥ भुद्राहितेसुमतिर्मृल्यन्तमाथावयमवइतेवर्णीमहे ॥
 आरेतेगोप्तमुतपूरुषमध्यं क्षयद्वीरसुम्नमस्मेतेअस्तु ॥ मृढाचनो अधिंचब्रूहिदेवाधाचनः शर्मयच्छद्विवर्हाः ॥
 अवोचामनमो अस्माअवस्यवः शृणोत्तुनोहवं रुद्रोमरुल्वान् ॥ तनोमित्रोवरुणोमामहंतमादितिः सिंधुः पृथिवी
 उत्तयैः ॥ ॥ इति रुद्रसूक्तं समाप्तं ॥ ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणम् ॥ ॥ ४ ॥

४१

॥ १४ ॥ अथ सौरप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अँउदुत्यंजातवेदसंदुवेवंहंतिकृतवः ॥ दुशेविश्वायुसूर्ये ॥ अपत्येतायवोयथानक्ष
त्रायंत्यक्तुभिः ॥ सूरायविश्वचक्षसे ॥ अदश्रमस्यकृतवोविरुद्धमयोजनांअनु ॥ भ्राजंतोऽअग्रयोयथा ॥ तु
रणिविश्वदर्शतोज्योतिष्ठदसिसूर्ये ॥ विश्वमाभासिरोचनं ॥ प्रत्यद्वेवानाविशःप्रत्यद्वेषिमानुषान् ॥
प्रत्यद्विश्वस्वर्द्धशे ॥ १ ॥ येनापावकुचक्षसाभुरण्यंतंजनांअनु ॥ लंवरुणपद्यासि ॥ विद्यामेषिरजस्पृथ्व
हामिमानोऽक्तुभिः ॥ पश्यन्जन्मानिसूर्ये ॥ सुप्तल्वाहरितोरथेवहैतिदेवसूर्ये ॥ शोचिष्केशांविचक्षणे ॥
अयुक्तसुप्तशुद्धयुवःसूरोरथस्यनप्त्यः ॥ ताभिर्यातिस्वयुक्तिभिः ॥ उद्बूयंतमसुस्परिज्योतिष्पद्यंतुउत्तरं ॥
देवंदेवत्रासूर्यमग्नमज्योतिरुक्तुमं ॥ उद्यन्तयमित्रमहोऽआरोहनुक्तरांदिवं ॥ द्वद्वेगंममसूर्यहरिमाणंचनाशया ॥
शुक्रेषुमेहरिमाणेरोपणाकासुदध्नासि ॥ अथेहारिद्रवेषुमेहरिमाणंनिदध्मसि ॥ उदगादयमादेत्योविश्वेन
सहस्रासुह ॥ द्विषतंमत्यंरथयन्मोऽअहंद्विषतेरथं ॥ २ ॥ चित्रंदेवानामुद्गादनीकंचक्षुभित्रस्यवरुणस्या
ग्रेः ॥ आप्रायाव॒पृथिवीऽअंतरिक्षसूर्यैऽत्माजगतस्तस्थुष्टश्च ॥ सूर्येद्वेवीमुषसंरोचमानांमयोनयोषाम

रू० स०

॥ ३१ ॥

हि० ब्र० म्येति प॒श्चात् ॥ यत्रा नरो दे॒वं यंतो युगा निवि॒त न्व॑ ते प्रति॑भ॒द्रा य॑भ॒द्रं ॥ भ॒द्राऽअश्वा॑हरि॒तः सूर्य॑स्या॑चि॒त्राऽप॑त
ग्वा॑अनुमा॑या॑सः ॥ नम॑स्यं तो दि॒वऽआपृष्ठम॑स्थुः परि॒द्या॑वा॑पृथि॑वी॑यं ति॑स्या॑ः ॥ तत्सूर्य॑स्यदे॒वत्वं तन्म॑हि॒लं म॑ध्या
कतो॑र्वितं तं संजं भार ॥ यु॑दे दयु॑क्त हरि॒तः स॑धस्था॑दा॑द्रा॑वा॑संस्तनु॑ते स्ति॑मस्मै॑ ॥ तन्मि॑त्रस्य॑वरुणस्या॑भि॒चक्षे॑सू
र्य॑रूपं क्लेणु॑ते यो॑रूपस्थे॑ ॥ अनंतम॑न्यद्वुश॑दस्य॑पाजः कृष्णम॑न्यद्वु॑रितः संभरंति॑ ॥ अयोद्या॑उदित॑सूर्य॑स्य॑
निरहंसः पि॑पृता॑निरव॑द्यात् ॥ तन्मो॑मि॒त्रो॑वरुणो॑मामहंता॑मदि॒तिः सिंधु॑पृथि॑वी॑उत्यौ॑ः ॥ ३ ॥ इंद्र॑मि॒त्रं वरुणम॑ग्रे
मा॑हुरथो॑दि॑व्यः संसुप॑र्णो॑गरूप्तमान् ॥ एकु॑सद्विप्रा॑बहुधा॑वदंत्यु॑ग्निय॑मंमात॑रिश्वा॑नमाहुः ॥ कृष्णं निया॑नं हरयः
मुपर्णा॑अपो॑वसाना॑दिव॑मुत्पत्तंति॑ ॥ तऽआव॑वत्र॑न्तसद्वा॑दनाह॑तस्या॑दि॑ छृते॑नपृथि॑वी॑व्यु॑द्यते॑ ॥ हंसः शुचि॑षद्वसु॑
रंतरिक्षसद्वोता॑वेदि॑षदति॑थिरुरोण॑सत् ॥ नृष्टद्वर॑सद्वत्सव्यो॑म॑सद्वजा॑ग्नोजा॑क्रतुजा॑अ॒जाकृतं॑ ॥ यत्वा॑
सूर्य॑स्वर्भा॑नुस्तम॑साविध्यदा॑सुरः ॥ अक्षेत्रविद्यथा॑मुग्धोभुवनान्यदीधयुः ॥ ४ ॥ यदु॑द्यसूर्य॑ब्रवोतांगा॑उद्य
निमि॑त्राय॑वरुणाय॑सुत्यं ॥ वयं दे॒वत्रा॑दि॑ते स्या॑म॑तव॑प्रिया॑सो॑अर्यमन्गृ॑णतः ॥ उत्सूर्यो॑वृहद॑चीष्यश्रेत्पुरुषि॑
श्वाजनि॑म॑मानुपाणां ॥ समो॑दि॒वाद॑दृशोरोचमानः कला॑कृतः सुकृतः कृत्व॑भिर्भूत् ॥ ससूर्य॑प्रति॑पुरोन्तऽउद्ग्रां॑ए

भिः स्ते भै भिरेत् शो भिरेवैः ॥ प्रनो मि त्राय वरुणा यवो चो ना गसोऽर्य षमे ऽअग्रये च ॥ विनः सहस्रं शुरुधे ऋदंत्व
ता वो नो वरुणो मि त्रोऽअग्निः ॥ यच्छेत् तु च द्राऽउपमनोऽअक्मानः कामं पूषु रंतु स्तवा नाः ॥ ५ ॥ उद्देति सुभगे
वि श्वचंक्षा: साधारणः सूर्यो मानुषाणां ॥ चक्षु मि त्रस्य वरुणस्य देव श्रेष्ठं वृश्यः समविव्यक्तमांसि ॥ उद्देति प्रसवीता
जनो नाम महान्के तुर्णवः सूर्यस्य ॥ समानं चक्रं पर्याविवृत्सन्यदेत् शो वहं तिधूर्षु युक्तः ॥ विभ्राजमानऽउपसामु
पस्थाद् भै रुदेत्यनुमध्यमानः ॥ एषमेदेवः सविता च च्छंदयः समानं प्रसिनातिधाम ॥ दिवो रुक्मिँ उचक्षाऽ
उदेति दूरे अर्थस्तरणिभ्राजमानः ॥ नुनं जनाः सूर्येण प्रसूताऽअयन्नर्थानि कृणवल्पांसि ॥ यत्राचक्रमृत्ता
गातु मस्मैश्येनोनदीयन्वेति पाथः ॥ उदुत्यदृशं तं वपु दिवऽएति प्रतिब्लृरे ॥ यदीमाशुर्वहं तिदेव एतशो वि
श्वस्मैचक्षसे अरं ॥ शीष्णः शीष्णो जगत् स्तस्युपस्पति समया विश्वमारजः ॥ सप्तस्वसारः सुविताय सूर्यवहं
ति ब्लृरितो रथे ॥ ६ ॥ तच्छक्षु देवहितं शुक्रमुच्चरत् ॥ पश्येमश्चरदः शतं जीवेमश्चरदः शतं ॥ वण्महां असि सूर्य
बलादित्यमहां असि ॥ महस्ते सुतो महिमा पैनस्य तेज्ञदेव महां असि ॥ बट्सूर्यश्रवसा महां असि सुवादेव म
हां असि ॥ मन्हादेवामामसुर्यः पुरो हितो विभुज्यो तिरदाभ्यं ॥ ७ ॥ नमो मि त्रस्य वरुणस्य चक्षसे महो देवाय

हि० ब्र०

॥ ३१ ॥

भ्येति पश्चात् ॥ यत्रानरे दिवं यतो युगा निवितन्वते प्रति भुद्राय भुद्रं ॥ भुद्राऽअश्वाहृतः सूर्यस्य चित्राऽएतं
 ग्राइ अनुमायासः ॥ नमस्य तोदिवऽआपृष्ठमस्थुः परिद्यावा पृथिवीयं तिसुयः ॥ तत्सूर्यस्य देवत्वं तन्महिलं मध्या
 कतोर्वितं संजं भार ॥ यदेदयुक्तहृतः सधस्थादाद्राजीवासंस्तनुते सिमस्मै ॥ तन्मित्रस्थवरुणस्याभिचक्षेसू
 र्योरुपं कृषु तेयोरुपस्थे ॥ अनंतमन्यदुशदस्यपाजः कृष्णमन्यद्वृतः संभरति ॥ अव्यादेदाऽउदितासूर्यस्य
 निशंहसः पिष्टतानिरवद्यात् ॥ तन्मित्रो वरुणो मामहंतामदितिः सिंधुः पृथिवीऽउत्तयौः ॥ ३ ॥ इंद्रैमित्रं वरुणमाग्ने
 माहुरथो दिव्यः ससुपर्णो गरुतमान् ॥ एकं सद्विप्राबहुधावदंत्यग्नियमं मातृश्वानमाहुः ॥ कृष्णनियानं हरयः
 सुपर्णाऽअपो वसानादिवमुत्पत्तं ति ॥ तऽआवृद्वन्त्सदनादृतस्यादि दृतेन पृथिवीव्युद्यते ॥ हंसः शुचिपद्मसु
 रं तरिक्षसद्वोतावेदिषदतिथिरुरोणसत् ॥ नृषद्वरसद्वत्सव्योमसदब्जाग्नोजाऽक्रतजाऽद्वजाकृतं ॥ यत्वा
 सूर्यस्वर्भानुस्तमसाविद्यदासुरः ॥ अक्षेत्रविद्यथामुग्धो भुवनान्यदीधयुः ॥ ४ ॥ यद्यसूर्यववो नागाऽउद्य
 निमित्रायवरुणायसत्यं ॥ वयं देवत्रादितेस्यामतवप्रियासोऽर्यमन्गृणतः ॥ उत्सूर्यो वृहदर्चीष्यश्रेत्पुरुषे
 श्वाजनिमानुपाणां ॥ समोदिवाददशोरोचमानः कल्पाकृतः सुकृतः कर्तृभिर्भूत् ॥ ससूर्यप्रतिपुरोन्तु उद्राऽए

र० स०

॥ ३१ ॥

भिःस्तेभिरेतुशोभिरेवैः ॥ प्रनोमित्रायवरुणायवोचोनांगसोऽर्थ्यमेऽअग्रयेच ॥ विनंःसुहस्रंशुरुधोरदंत्व
तावानोवरुणोमित्रोऽअग्निः ॥ यच्छेंतुचंद्राऽउपमनोऽर्कमानःकामंपूपुरंतुस्तवानाः ॥ ५ ॥ उद्देतिसुभगे
विश्वचक्षाःसावारणःसूर्येमानुषाणां ॥ चक्षुमित्रस्यवरुणस्यदेवश्वेष्वयःसुमविव्युक्तमांसि ॥ उद्देतिप्रसवीता
जनानांमहान्केतुर्णवःसूर्यस्य ॥ समानंचक्रपर्याविवृत्सन्यदेतुशोवहातिधूर्षयुक्तः ॥ विभ्राजमानऽउपसामु
पस्थादेभैरुदेत्यनुमध्यमानः ॥ एषमेदेवःसविताचच्छंदयःसमाननप्रमिनातिधामे ॥ दिवोरुक्मऽउरुचक्षाऽ
उदेतिदूरेऽर्थस्तरणिभ्राजमानः ॥ नूनंजनाःसूर्येणप्रसूताऽयनर्थानिकृणवनपांसि ॥ यत्राचक्रुमृतां
ग्रातुमस्मैश्येनोनदीयन्वेतिपाथः ॥ उदुत्यद्वृत्तंवपुर्दिवऽएतिप्रतिव्वरे ॥ यदीमाशुर्वहातिदेवऽएतत्तोवि
श्वस्मैचक्षसे अरं ॥ शीष्णःशीष्णेजगतस्तस्थुपस्पतिसमयाविश्वमारजः ॥ सुप्तस्वसारःसुवितायसूर्यवहं
तिहरितोरथे ॥ ६ ॥ तचक्षुदेवहितंशुक्रमुच्चरत् ॥ पश्येमशुरदःशुतंजीवेमशुरदःशुतं ॥ वण्महांअसिसूर्य
बळादित्यमहांअसि ॥ महस्तेसुतोमहिमापनस्यतेद्वदेवमहांअसि ॥ बट्सूर्यश्रवेसामहांअसिसुवादेवम
हांअसि ॥ मन्हादेवानामसुर्यःपुरोहितोविभुज्योतिरदाभ्यं ॥ ७ ॥ नमोमित्रस्यवरुणस्यचक्षसे महोदेवाय

हि. ब्र.

॥ ३२ ॥

तद्वित्संपर्यत ॥ दूरेद्वशेद्वजातायकेतवेदिवस्पुत्रायसूर्ययिशंसते ॥ सामासुत्योक्तिः परिपातुविश्वतोयावाच्य
 व्रततनन्हानिच ॥ विश्वमन्यनिविश्वतेयदेवतिविश्वाहापोविश्वाहोदेवतिसूर्यः ॥ नते अदेवः प्रदिवोनिवास
 तेयदेवतशेभिः पतौररथर्थयसि ॥ प्राचीनमन्यदनुवर्ततेरजः ॥ उदन्येनज्योतिषायासिसूर्य ॥ येनसूर्यज्योतिषावाध
 सेतमोजगच्चविश्वमुदियर्थिभानुना ॥ तेनास्मद्विश्वामनिरामनाहुतिमपार्मावामपदुष्वपन्यैसुव ॥ विश्वस्य
 हिप्रेषितोरक्षसिव्रतमहेक्षयनुच्चरसिस्वधाअनु ॥ यद्यत्वासूर्योपब्रवामहैतनोदेवाऽअनुमंसीरतक्तु ॥ तनो
 द्यावापृथिवीतन्नऽआपुद्विः शृण्वन्तुमरुतोहवंवचः ॥ माशूनेभूमसूर्यस्यसंदृशिभद्रंजीवितोजरणामशीमाहि ॥
 ॥ ८ ॥ विश्वाहात्वामुमनसः सुचक्षसः प्रजावितोऽअनमीवाऽअनागसः ॥ उद्यतैत्वामित्रमहोदिवेदिवेज्योक्
 जीवाः प्रतिपश्येमसूर्य ॥ महिज्योतिर्विभ्रतंत्वाविचक्षणभास्वैतचक्षुषेचक्षुषेमयः ॥ आरोहत्वंबृहतः पाजस
 स्परिवयंजीवाः प्रतिपश्येमसूर्य ॥ यस्यतेविश्वाभुवनानिकेतुनाप्रचेरतेनिच्चविश्वांतेऽअकुभिः ॥ अनागास्त्वे
 नहरिकेशसूर्यान्हान्हानोवस्यसावस्यसोदिहि ॥ शञ्जोभवचक्षसाशान्नोऽअन्हाशंभानुनाशांहिमाशंघृणेत ॥
 यथाशामध्वच्छमसंहुरोणेतत्सूर्यद्रविणंधेहिच्चित्रं ॥ अस्माकेदेवाऽउभयायजन्मनेशर्मयच्छतद्विपदेच
 तुष्पदे ॥ अदत्पिवदूर्जयमानमाशितंतदस्मेशंयोररुपोदधातन ॥ यद्वोदेवाश्रक्षमजिव्यागुरुमनसोवाप्र

॥ ३२ ॥

युतीदेवुहेक्लनं ॥ अरावायोनोऽभिदुच्छुनायतेतस्मिन्देनौवस्वोनिधेतन ॥ ९ ॥ सूर्योनोदिवस्पातु
वातोऽअंतरिक्षात् ॥ अग्निर्नःपार्थिवेभ्यः ॥ जोषासवित्यस्यतेहरःश्रुतंसवांअर्हति ॥ पाहिनोदिव्युतः
पतंत्याः ॥ चक्षुर्नोदिवःसविताचक्षुर्नेऽउतपर्वतः ॥ चक्षुर्धातादधातुनः ॥ चक्षुर्नोधेहिचक्षुषेचक्षुर्विख्यैतन्
भ्यः ॥ संचेदंविचपश्येम ॥ सुसंदर्शलावयंप्रतिपश्येमसूर्य ॥ विपश्येमनृचक्षसः ॥ १० ॥ विभ्रा
टवृहतिपिबतुसोम्यंमध्वायुर्दध्यज्ञपतावविल्वतं ॥ वातजूतोयोऽभिरक्षतित्मनाप्रजाःपुषोषपुरुधाविराज
ति ॥ विभ्राटवृहत्सुभृतंवाजसात्मधर्मिदिवोधरुणेसत्यमपितं ॥ अमित्रहावृहादस्युहंतमञ्ज्योतिर्ज्ञेऽअ
सुरहासंपत्त्वा ॥ इदंश्रेष्ठञ्ज्योतिषंज्योतिरुत्तमाविश्वजिद्वन्जिदुच्यतेवृहत् ॥ विश्वभ्राटभ्राजोमहिसूर्यो
द्वशऽउरुपप्रथेसहऽओजोऽअच्युतं ॥ विभ्राजञ्ज्योतिषास्वरगच्छोरोचनंदिवः ॥ येनेमाविश्वाभुवनान्याभृ
ताविश्वकर्मणाविश्वदेव्यावता ॥ ११ ॥ आयंगौःपश्चिरकमीदसदन्मातरंपुरः ॥ पितरंचप्रयंत्स्वः ॥ अंत
श्रेरतिरोचनास्यप्राणादपानती ॥ व्यख्यन्महिषेदिवं ॥ त्रिंशद्वामविराजतिवाक्पतंगायंधीयते ॥ प्रति
वस्तोरहुयुभिः ॥ १२ ॥ कृतंचसत्यंचाभीङ्गात्पुसोध्यजायत ॥ ततोराच्यजायतततःसमुद्रोऽर्णवः ॥

हि० ब्र०

॥ ३३ ॥

सुमुद्रादर्णवादधिसंवत्सरोऽअजायत ॥ अहोरात्राणिविदधिश्वस्यमिषुतोवशी ॥ सूर्याच्छ्रद्धमसौधातायथा
 पूर्वमकल्पयत् ॥ दिवैचपृथिवीचांतरिक्षमथोस्वः ॥ सवितापश्चातात्सवितापुरस्तात्सवितोन्नरात्तात्सविताधरा
 त्तात् ॥ सवितानंःसुवतुसर्वतातिंसवितानेऽरासतांदीर्घमायुः ॥ श्रीसवितासूर्यनारायणार्पणमस्तु ॥
 ॥ इति सोरं समाप्तं ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

वि० सू०

॥ १६ ॥ अथ विष्णुसूक्तप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ३० म् ॥ विष्णोर्निर्कंवीर्याणिप्रवोच्यःपार्थिवानिविममेरजांसि ॥ योअस्कंभायदु
 न्तरंसधस्थंविचक्रमाणखेधोरुग्रायः ॥ प्रतद्विष्णुस्तवतेवीर्येणमृगोनभीमः कुच्चरोगिरिष्टाः ॥ यस्योरुषुत्रिषु
 विकमणेष्वधिक्षियंतिभुवनानिविश्वा ॥ प्रविष्णवेशूषेमेतुमन्मगिरिक्षितउरुग्रायायवृष्णे ॥ यदुदंदीर्घप्रथतं
 सधस्थमेकोविममेत्रिभिरित्पदेभिः ॥ यस्यतीपूर्णामधुनापदान्यक्षीयमाणास्वधयामदंति ॥ यउत्रिधातुपृथि
 वीमुत्यामेकोदाधारभुवनानिविश्वा ॥ तदेस्यप्रियमभिपाथोअद्यांनरोयत्रदेवयवोमदंति ॥ उरुक्रमस्यस
 हिवंधुरिथ्याविष्णोःपदेवरमध्यउत्सः ॥ तावांवास्तून्युइमसिगमध्यैयत्रगावोभूरिशृंगाअयासः ॥ अत्राह

॥ ३३ ॥

तदुरुग्नायस्यवृष्णः परमपदमवभातिभूरि ॥ १ ॥ प्रवः पांतमंधसोधियायतेमहेश्वरायविष्णविचार्चत ॥ यासा
नुनिपर्वतानामदाभ्यामहस्तस्थतुर्वतेवसाधुना ॥ त्वेषमित्थासुमरणशिमीवतोर्द्विष्णुसुतपावामुरुष्यति ॥
यामत्यायप्रतिधीयमानुमित्कृशानोरस्तुरसनामुरुष्यथः ॥ ताईवर्धतिमह्यस्यपौस्यनिमातरानयतिरेतसेभुजे ॥
दधातिपुत्रोवरंपरंपितुर्नामितृतीयमधिरोचनेदिवः ॥ तत्तदिदस्यपौस्यैगृणीमसीनस्यत्रातुरवकस्यमिक्खुषः ॥
यःपार्थिवानित्रिभिरिदिग्मभिरुक्मिष्टोरुग्नायायजीवसेऽ ॥ द्वेष्टदस्यकमणेस्वर्वद्वाभिख्यायमत्येभुरण्यति ॥
तृतीयमस्यनकिरादधर्षतिवयश्वनपतयैतः पतत्रिणः ॥ चतुर्भिः साकंनवतिंचनामभिश्रुकनवृत्तव्यताऽरवीवि
पत् ॥ बृहच्छरीरोविमिमानकक्षभिर्युवाकुमारः प्रत्येत्याहवं ॥ २ ॥ भवामित्रोनशेव्योवृतासुतिर्विभूतयुम्न
एवयाउसप्रथाः ॥ अधोतेविष्णोविदुषाच्चिदधर्यः स्तोमैयज्ञश्वराधयोहविष्मता ॥ यःपूर्वीयवेधसेनवीयसेसु
मज्जानयेविष्णवेददाशति ॥ योजातमस्यमहतोमहित्रवत्सेदुश्वेषभिर्युज्यंचिदभ्यसत् ॥ तमुस्तोतारः पूर्व
यथाविदकृतस्यगर्भेजनुषापिपर्तन ॥ आस्यजानन्तोनामचिद्वक्तनमहस्तेविष्णोसुमतिंभजामहे ॥ तमस्य
राजावरुणस्तमश्विनाकतुंसचंतमारुतस्यवेधसः ॥ द्राधारुदक्षमुत्तममहर्विदंब्रजंचविष्णुः सर्विवाअपोर्णते ॥

हि० ब्र०

॥ ३४ ॥

आयोविवायसुचथायदैव्यइंद्रायविष्णुः सुकृतेसुकृत्तरः ॥ वेवाअजिन्वत्रिषधस्थर्थर्थमृतस्यभागेयजमानमाभंजत् ॥ ३ ॥ ॥ इति विष्णुसूक्तं समाप्तं ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ६ ॥

दे० स०

॥ १६ ॥ अथ देवीसूक्तप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ देवीसूक्तप्रारंभः ॥ इयमददाद्रभसमृणच्युतंदिवेदासंवध्यश्वायदाशुषेऽ ॥ याशश्वंतमाचखादावसंपाणितोतेदात्राणितविषासरस्वति ॥ इयंशुर्भेभिर्विसुखाइवारुजत्सानुगिरीणांतविषेभिरुर्भिर्भिः ॥ पारावतमीमवसेसुवृक्तिभिः सरस्वतीमाविवासेमधीतिभिः ॥ सरस्वतिदेवनिदोनिवर्हयप्रजाविश्वस्यवृसयस्यमायिनः ॥ उतक्षितिभ्योवनीरविंदोविषमेभ्योअस्ववोवाजिनीवति ॥ प्रणोदेवीसरस्वतीवाजेभिर्वाजिनीवती ॥ धीनामविच्यवतु ॥ यस्त्वादेविसरस्वत्युपब्रूतेघनेहिते ॥ इद्रुनवृत्रतूर्ये ॥ १ ॥ ल्वेदेविसरस्वत्यवावाजेशुवाजिनि ॥ रदापूषेवनःसार्नि ॥ उतस्यानःसरस्वतीघोराहिरण्यवर्तीनिः ॥ वृत्रमीवाष्टेसुष्टुतिं ॥ यस्याअनंतोअन्हुतस्त्वेषश्चरिष्णुर्णवः ॥ अमश्चरातिरोरुवत् ॥ सानोविश्वाअनिद्विषः स्वसूरन्याकृतावरी ॥ अतन्नहेवसूर्यः ॥ उतनःप्रियाप्रियासुसप्तस्वस्त्रासुजुष्टा ॥ सरस्वतीस्तोम्याभूत् ॥ २ ॥ आपप्रुषीपार्थिवान्युरु

॥ ३४ ॥

जोंअंतरिक्षं ॥ सरस्वतीनि॒दस्पातु ॥ त्रिषु॒धस्थौ॒सु॒प्तधां॒तुः पंचज्ञाता॒व॒र्धयैती ॥ वा॒जेवा॒जे॒हृष्या॒भूत् ॥ प्रया॒
 मंहि॒म्राम॒महि॒ना॒सु॒चोकि॒तेयु॒म्नेभि॒र्न्या॒अ॒पसा॒म॒पस्तमा॥ रथ॒इव॒बृहतीवि॒न्वने॒कृतो॒प॒स्तुत्या॒चि॒कि॒तुषा॒सरस्वती॥
 ॥ सरस्वत्यु॒भिनो॒नोषि॒वस्यो॒माप्स्फरी॒ःपर्यस्ता॒मानु॒आधंक् ॥ जु॒षस्वनः॒ सु॒ख्याव॒श्याच्च॒माल्वत्क्षेत्राण्यरणानिग्नि॒
 नम् ॥ २ ॥ ॥ इति॒ देवीसूक्तं॒ समाप्तं ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥

॥ १७ ॥ अथ श्रीसूक्तप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ॐ हि॒रण्यवर्ण॒हि॒रिणी॒सु॒वर्ण॒रज्ञ॒तस्तजां ॥ चुंद्रां॒हि॒रण्यमर्य॑लक्ष्मी॒जात॑वेदो॒ममाव॑
 ह ॥ तां॒माव॑हजात॑वेदो॒लक्ष्मी॒मल॑पग्नामि॒नी॑ ॥ यस्यां॒हि॒रण्यविं॒देयं॒गामङ्वं॒पुरुषानु॒हं ॥ अ॒श्वपूर्वा॒रथम्
 ध्यां॒हास्तिनां॒दप्रमोदिनी॑ ॥ श्रिय॑देवी॒मुपव्हये॒श्रीर्मादेवी॒र्जुषतां ॥ कांसो॒स्मितां॒हि॒रण्यप्राकारामाद्र्ज्वल॑
 तींतृ॒सां॒तर्पयैती॑ ॥ पञ्चे॒स्थितां॒पञ्चवर्णा॒तामि॒होपव्हये॒श्रिय॑ ॥ चुंद्रां॒प्रभासां॒यशसु॒ज्वल॑तीं॒श्रिय॑लोकेदेवजु॒ष्टा॑
 मुदारां ॥ तां॒पञ्चनै॒मिशरणमहं॒प्रपेयेअलक्ष्मीर्मै॒नश्यतां॒त्वां॒वैणोमि ॥ आदि॒त्यवर्ण॑तपसो॒धि॒जात॑वेनु॒स्पति॑
 स्तव॑वृक्षो॒थविल्वः ॥ तस्यफल॑नितप॒सानुदंतु॒मायां॒तराया॒श्रवाया॒अलक्ष्मीः ॥ उपैतु॒मां॒देवस॒खः॒ कृति॒श्र॑म

हि० ब्र०

॥ ३५ ॥

णिनासुह ॥ प्रादुर्भूतोसुराष्ट्रेस्मिनकीर्तिमृद्धिदातुमे ॥ क्षुतिपासामलांज्येष्वमलक्ष्मीर्नशयाम्यहं ॥ अभूतिमसमृद्धिचसुवर्णनिर्णदमेगृहात् ॥ गंधद्वारांदुराधर्षीनित्यपुष्टांकरीषिणी ॥ ईश्वरींसर्वभूतानांतामिहोपवहयेश्रियै ॥ मनसः काममाकृतिवाचः सत्यमशीमहि ॥ पशुनांरूपमनश्रमयशीः श्रयतायशः ॥ कर्दमेनप्रजाभूतामयिसंब्रमकर्दम ॥ श्रियवासयमेकुलेमातरंपञ्चमालिनी ॥ आपःस्वजंतुलिघ्यानिचिक्षीतवसमेगृहे ॥ निचदेवीमातरंश्रियवासयमेकुले ॥ आद्रीपुष्करिणीपुष्टिसुवर्णहेममालिनी ॥ सूर्याहिरण्मयीलक्ष्मींजातवेदोममावह ॥ आद्रीयकरिणीयष्टिपिंगलांपञ्चमालिनी ॥ चंद्राहिरण्मयीलक्ष्मीजातवेदोममावह ॥ तांमआवहजातवेदोलक्ष्मीमलपगामीनी ॥ यस्याहिरण्यंप्रभूतिंगावेदास्योऽवान्तविंदेयंपुरुषानहं ॥ यः शुचिः प्रयतोभूत्वजुहुयादाज्यमन्वहं ॥ सूक्तंचदंशर्चश्रीकामःसत्ततंजपेत् ॥ समाप्तः ॥ ४ ॥

॥ १८ ॥ अथ गणपति अथर्वशीर्ष प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ उँभद्रंकर्णेभिःशृणुयामदेवाभद्रंपश्येमाक्षभिर्यजत्राः ॥ स्थिरैरंगैस्तुष्टुवांसस्तनुभिर्यशेमदेवहितंयदायुः ॥ स्वस्तिनुद्रोद्धश्रवाःस्वस्तिनःपूषाविश्ववेदाः ॥ स्वस्तिनस्ताक्ष्योअरिष्टनेमिःस्व

ग० अ०

॥ ३६ ॥

स्तिनोबृहस्पतिर्धातु ॥ अँ शांतिःशांतिःशांतिः ॥ अथगणपत्यर्थवशीर्षव्याख्यास्यामः ॥ अँ नम
स्तेगणपतये ॥ लमेवप्रत्यक्षंतत्त्वमसि ॥ लमेवकेवलंकर्तासि ॥ लमेवकेवलंधर्तासि ॥ अवलंमां ॥ लमेव
केवलंहर्तासि ॥ लमेवसर्वखल्वदंब्रह्मासि ॥ लंसाक्षादात्मासिनित्यं ॥ ऋतंवच्चिम ॥ सत्यंवच्चिम ॥ अव
लंमां ॥ अववक्तारं ॥ अवश्रोतारं ॥ अवदातारं ॥ अवधातारं ॥ अवानूचानमवशिष्यं ॥ अवपश्चात्तत् ॥
अवपुरस्तात् ॥ अवोन्नरात्तात् ॥ अवदक्षिणात्तात् ॥ अवचोर्ध्वात्तात् ॥ अवाधरात्तात् ॥ सर्वतोमांपा
हिपाहिसमंतात् ॥ लंवाठभ्रयस्त्वंचिन्मयः ॥ लमानंदमयस्त्वंब्रह्ममयः ॥ लंसच्चिदानंदाद्वितीयोसि ॥
लंप्रत्यक्षंब्रह्मासि ॥ लंज्ञानमयोविज्ञानमयोसि ॥ सर्वजगदिदंलत्तोजायते ॥ सर्वजगदिदंलत्त
स्तिष्ठति ॥ सर्वजगदिदंलयिलयमेष्यति ॥ सर्वजगदिदंलयिप्रत्येति ॥ लंभूमिरापोनलोनिलोनभः ॥ लं
चलारिवाक्पदानि ॥ लंगुणत्रयातीतः ॥ लंदेहत्रयातीतः ॥ लंकालत्रयातीतः ॥ लंमूलाधारस्थितोसिनि
त्यं ॥ लंशक्तित्रयात्मकः ॥ लांयोगिनोध्यायंतिनित्यं ॥ लंब्रह्मालंविष्णुस्त्वंरुद्रस्त्वमिद्रस्त्वमग्निस्त्वं
वायुस्त्वंसूर्यस्त्वंचंद्रमास्त्वंब्रह्मभूर्भुवःस्वरोम् ॥ गणादिंपूर्वमुच्चार्यवर्णादिन्तदनंतरं ॥ अनुस्वारःपरतसः ॥
अधेंदुलसितं ॥ तरेणरुद्धं ॥ एतत्तवमनुस्वरूपं ॥ गकारःपूर्वरूपं ॥ अकारोमध्यमरूपं ॥ अनुस्वारश्चां
त्यरूपं ॥ विंदुरुत्तररूपं ॥ नादःसंधानं ॥ सहितासंधिः ॥ सैषागणेशविद्या ॥ गणकक्षणिः ॥ निच्छ्रा
यत्रीङ्गदः ॥ गणपतिर्देवता ॥ अँ गंगणपतयेनमः ॥ एकदंतायविन्नहेवकतुंडायधमिहि ॥ तन्मोदांतिःप्रचोद

हि० ब्र०

॥ ३६ ॥

यत् ॥ एकदंतेचतुर्हस्तं पाशमंकुशधारिणं ॥ रदंचवरदंहस्तैविभ्राणं मूषकध्वजं ॥ रक्तलंबोदरं शूर्पकर्णकंर
क्तवाससं ॥ रक्तगंधानुलिप्तांगंरक्तपुष्पैः सुपूजितं ॥ भक्तानुकंपिनंदेवंजगत्कारणमन्युतं ॥ आविर्भूतं च सृ
ष्ट्यादौप्रकृतेः पुरुषात्परं ॥ एवंध्यायतियोनिल्यं सयोगमियोगिनां वरः ॥ नमो व्रातपतयेन मोगणपतयेन मः
प्रमथपतयेन मस्तैअस्तु लंबोदरायै कदंतायविमनाशिनेशिवसुतायवरदमूर्तयेन मः ॥ एतदर्थवृशीर्षयोधीते ॥
स ब्रह्मभूयायकल्पते ॥ स सर्वतः सुखमेधते ॥ स सर्वविम्बैर्नवाध्यते ॥ स पंचमहापापात्प्रमुच्यते ॥ साय
मधीयानोदिवसकृतं पापं नाशयति ॥ प्रातरधीयानोरात्रिकृतं पापं नाशयति ॥ सायं प्रातः प्रयुंजानो अपापो भव
ति ॥ सर्वत्राधीयानो पविम्बो भवति ॥ धर्मार्थकाममोक्षं च विन्दति ॥ इदमर्थवृशीर्षमशिष्याय न देयं ॥ यो य
दि मो हादास्यति ॥ स पापीयान् भवति ॥ सहस्रावर्तनात् ॥ यं यं काममधीते ॥ तं तमनेन साधयेत् ॥ अने
न गणपतिमभिषिञ्चति ॥ स वाङ्मीभवति ॥ चतुर्थ्यमनश्चंजपति ॥ स विद्यावान् भवति ॥ इत्यर्थवृणवा
क्यं ॥ ब्रह्माद्यावरणं विद्यात् ॥ न विभेतिकदाचनोति ॥ यो दूर्वाकुरैर्यजति ॥ स वैश्रवणोपमो भवति ॥ यो
लाजैर्यजति ॥ स यशस्वी भवति ॥ स मेधावान् भवति ॥ यो मोदकसहस्रेण यजति ॥ स वाञ्छितफलमवा
प्रोति ॥ यः साज्यसमिद्विर्यजति ॥ स सर्वलभते स सर्वलभते ॥ अष्टौ ब्राह्मणान् सभ्यग्राहयिला ॥ सूर्यवर्चस्वी
भवति ॥ सूर्यग्रहेमहानद्यां प्रतिमासंनिधौ वाजस्त्वा ॥ सिद्धमंत्रो भवति ॥ महाविमात्प्रमुच्यते ॥ महादो
पात्प्रमुच्यते ॥ महापापात्प्रमुच्यते ॥ स सर्वविद्वतिस सर्वविद्वति ॥ य एवं वेद ॥ इत्युपनिषद् ॥ स

ग० अ०

॥ ३६ ॥

तंवेदः पुवित्रवत् ॥ पुवित्रेण पुनाहिमा ॥ शुक्रेण देवदीयत् ॥ अग्नेकत्वाकृतूर्धनु ॥ यत्ते पुवित्रमस्मिषि ॥
अग्नेविततमंतरा ॥ ब्रह्मतेन पुनीमहे ॥ उभाभ्यां देवसवितः ॥ पुवित्रेण सुवेन्च ॥ इदं ब्रह्म पुनीमहे ॥ वैश्व
देवी पुनतीदेव्यागात् ॥ यस्यैव वहीस्तनुवोवीतपृष्ठोः ॥ तयामदैतः सधमायेषु ॥ वयस्यामपतयोर्याणां ॥
वैश्वानरोरात्मिभिर्नापुनातु ॥ वातेः प्राणेनैषिरोमयोभूः ॥ यावां पृथिवीपयसापयोभिः ॥ कृतावरीयज्ञियेमा
पुनीतां ॥ बृहद्विः सवितु स्तूभिः ॥ वर्षिष्ठैदेवमन्मभिः ॥ अग्नेदक्षेः पुनाहिमा ॥ येन देवाअपुनत ॥ ये
नापेऽदिव्यं कशः ॥ तेन दिव्ये न ब्रह्मणा ॥ इदं ब्रह्म पुनीमहे ॥ यः पावमानीरुध्येति ॥ कृषिभिः संभृतरसं ॥
सर्वस्तपूतमंश्राति ॥ स्वदितं मातुरिश्वना ॥ पावमानीर्यो अध्येति ॥ कृषिभिः संभृतरसं ॥ तत्सैसरस्व
तीदुहे ॥ क्षीरसार्पमधूदकं ॥ पावमानीः स्वस्त्ययनीः ॥ सुदुघाहिपयस्वतीः ॥ कृषिभिः संभृतोरसः ॥
ब्राह्मणेष्वमृतं हितं ॥ पावमानीर्दिशं तुनः ॥ इमल्लोकमथो अमुं ॥ कामान्तसमर्थयं तुनः ॥ देवीदैवैः स
माभृताः ॥ पावमानीः स्वस्त्ययनीः ॥ सुदुघाहिधृतश्चुतः ॥ कृषिभिः संभृतोरसः ॥ ब्राह्मणेष्वमृतं हितं
येन देवाः पुवित्रेण ॥ आत्मानं पुनतेसदा ॥ तेन सहस्रधारेण ॥ पावमान्यः पुनं तुमा ॥ प्राजापत्यं पुवित्रै ॥
शतोद्यामं हिरण्मयं ॥ तेन ब्रह्मविदो वृयं ॥ पूतं ब्रह्म पुनीमहे ॥ इंद्रः सुनीतीसुहमापुनातु ॥ सोमः स्वस्त्या

हि० ब्र०

॥ ३३ ॥

वरुणः सुमीच्या ॥ युमोराजा प्रमृणाभिः पुनातुमा ॥ ज्ञातवेदामौर्जयैत्यापुनातु ॥ भूरग्निर्वैष्टिविचमांच ॥
 त्रीश्श्वलोकान्तसैवत्सुरंच ॥ प्रजापतिस्त्वासादयतु ॥ तयादेवतयांगिरः स्वध्रुवासीद ॥ भुवोवायुचमांत
 रिक्षंचमांच ॥ त्रीश्श्वलोकान्तसैवत्सुरंच ॥ प्रजापतिस्त्वासादयतु ॥ तयादेवतयांगिरः स्वध्रुवासीद ॥ स्व
 गदित्यंचुदिवंचमांच ॥ त्रीश्श्वलोकान्तसैवत्सुरंच ॥ प्रजापतिस्त्वासादयतु ॥ तयादेवतयांगिरः स्वध्रुवा
 सीद ॥ भूर्भुवस्वः श्वंद्रमेसंचुदिशश्चमांच ॥ त्रीश्श्वलोकान्तसैवत्सुरंच ॥ प्रजापतिस्त्वासादयतु ॥ तयादे
 वतयांगिरः स्वध्रुवासीद ॥ अँ कारंप्रथमतंतौन्यसामि ॥ अमिंद्वितीयतंतौन्यसामि ॥ नागान्द्रहृतीयतंतौ
 न्यसामि ॥ सोमंचतुर्थतंतौन्यसामि ॥ पितृन्पंचमतंतौन्यसामि ॥ प्रजापतिषष्ठमतंतौन्यसामि ॥ वायुस
 समतंतौन्यसामि ॥ सूर्यं अष्टमतंतौन्यसामि ॥ विश्वान्देवान्लवमतंतौन्यसामि ॥ उद्धयंतमस्स्पारिष्यंते
 ज्योतिरुत्तरं ॥ देवंदेवत्रासूर्यमग्नमज्योतिरुत्तमं ॥ उदुत्यंज्ञातवेदसंदेवंवंहंतिकृतवः ॥ दृशोविश्वायसूर्ये ॥
 चित्रंदेवान्मुदगादनीकंचक्षुर्मित्रस्यवरुणस्याग्नेः ॥ आप्रायावापृथिविभूतरिक्षश्चूर्यात्माजगतः स्तस्थुष्व
 श्र ॥ विस्ताडुयेत् ॥ अद्यपूर्वोच्चरितवर्तमानएवंगुणविशेषणविशिष्टायांशुभपुण्यतिथौममआत्मनः श्रुति
 स्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थ ॥ श्रौतस्मार्तकर्मानुष्ठानसिद्धयर्थयज्ञोपवीतधारणमहंकरिष्ये ॥ यज्ञोपवीतंपर

य० म०

॥ ३३ ॥

मं पवित्रं प्रजापतेर्यत्सहजं पुरस्तात् ॥ आयुष्मग्रं प्रतिमुचशुभ्रं यज्ञोपवीतं वलमस्तुतैऽजः ॥ दशगायत्रीः जपित्वा ॥

॥ २१ ॥ अथ तृचाकल्पनमस्कारप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अद्येत्यादि ० श्रीसवितासूर्यनारायणप्रीत्यर्थतृचाकल्पेनविधिनानमस्काराख्यकर्म करिष्ये ॥ अथध्यानं ॥ ध्येयः सदासवितृमंडलमध्यवर्तीनारायणः सरसिजासनसन्निविष्टः ॥ केयूरवान्म करकुंडलवान् किरीटीहारीहिरण्मयवपुर्धृतशंखचकः ॥ ॐ न्हां उयं न्यमित्रमहः न्हां ॐ मित्राय ॥ १ ॥ ॐ न्हीं आरोहुन्तुत्तरां दिवं न्हीं ॐ खयेन ॥ २ ॥ ॐ न्हूं लुद्रोगं मसूर्य न्हूं ॐ सूर्याय ॥ ३ ॥ ॐ न्हैं हरिमाणं चनाशय न्हैं ॐ भानवे ॥ ४ ॥ ॐ न्हौं शुकेषु मेहरिमाणं न्हौं ॐ खगाय ॥ ५ ॥ ॐ न्हः रोपणाकासु दध्मसि न्हः ॐ पूष्णेन ॥ ६ ॥ ॐ न्हां अथोहारिद्रिवेषु मे न्हां ॐ हिरण्यगर्भा ॥ ७ ॥ ॐ न्हीं हरिमाणं निदध्मसि न्हीं ॐ मरीचये ॥ ८ ॥ ॐ न्हूं उद्गादयमादित्यः न्हूं ॐ आदित्याय ॥ ९ ॥ ॐ न्हैं विश्वेन सहस्रासुह न्हैं ॐ सवित्रेन ॥ १० ॥ ॐ न्हौं द्विषतं मह्यं रुध्यन् ॥ न्हौं ॐ अ कर्णय ॥ ११ ॥ ॐ न्हः मोअुहं द्विषु तेरधं ॥ न्हः ॐ भास्कराय ॥ १२ ॥ ॐ न्हां न्हीं उयं न्यमित्रमह आरोहुन्तुत रां दिवै ॥ न्हां न्हीं अग्नित्रविभ्यानमः ॐ न्हूं न्हैं लुद्रोगं मसूर्य हरिमाणं चनाशय ॥ न्हूं न्हैं ॐ सूर्यभानु ॥ ॐ न्हौं

हि० श्र०

1180

—हः शुकेषु मे हरि माणि रोपणा का सुदध्मसि न्हौं न्हः ॐ खग पूषभ्यांन् । ॐ न्हां न्हीं अथो हा रिद्रवे षु मे हरि माणि निदध्मसि ॥ न्हां न्हीं ॐ हि रण्यग र्भमरीचि भ्यां । ॐ न्हूं न्है उदंगा दयमा दि त्यो वि श्वेन सह सासह ॥ न्हूं न्है ॐ आ दित्य सवित्रभ्यांन् । ॐ न्हौं न्हः द्वि षंतं मह्यं रं ध्यन्मो अहं द्वि षते रधं ॥ न्हौं न्हः ॐ अर्क भास्करा भ्यां । ॐ न्हां न्हीं न्हूं न्है उद्यन्तय । दिवं । लद्रो । नाशय न्हां न्हीं न्हूं न्है ॐ मित्र रवि सूर्य भानु । ॐ न्हौं न्है ॥ न्हां न्हीं गुके । सुदध्मसि ॥ अथो हा । निदध्मसि ॥ न्हौं न्हः ॥ न्हां न्हीं ॐ खग पूष हि रण्यग र्भमरीचि । ॐ न्हूं न्है न्हौं न्हः उदंगा । सह ॥ द्वि षंतं । रधं ॥ न्हूं न्है न्हौं न्हः ॥ ॐ आ दित्य सवित्र क भास्करे भ्यो न । ॐ न्हां न्हीं न्हूं न्है न्हौं न्हः ॥ न्हां न्हीं न्हूं न्है न्हौं न्हः ॥ उद्यन्त ॥ द्वि षंतं मह्यं रं ध्यन्मो अहं द्वि षते रधं ॥ न्हां न्हीं न्हूं न्है न्हौं न्हः ॥ न्हां न्हीं न्हूं न्है न्हौं न्हः ॥ ॥ इति त्रिवाकल्पनमस्काराः समाप्ताः ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥

म० न्या०

一一

୧୯

॥ २२ ॥ अथ महान्यासप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ १० ॥ हरिः अ॒था॒तः पंचांगरुद्राणां न्यासपूर्वकं जपहोमार्चनविधिं व्याख्यास्यामः ॥
अ॑ँ याते॑रुद्रशि॒वात् नरघोरा॑पकाशि॒नी ॥ तया॑नस्तनवाशंतम् यागि॒रिशंता॑भिचाकशीहि ॥ शिखायैनमः ॥

118.

ॐ अस्मिन्मंडुत्यर्णवैतरिक्षेभवाअधि ॥ तेषां सहस्रयोजने वधन्वा नितन्मसि ॥ शिरसे स्वाहा ॥ ॐ सहस्राणि
सहस्रशोये रुद्राअधिभूम्यां ॥ तेषां सहस्रयोजने वधन्वा नितन्मसि ॥ ललाटायनमः ॥ ॐ हृष्णः शुचिषद्वसु
रं तरिक्षसद्बोतावेदिषदतिथिरुरोणसत् ॥ नृषद्वरसद्वत्सद्वयोमसद्बागोजाऽतजाअद्रिजाकृतं वृहत् ॥ भ्रूमध्या
यनमः ॥ ॐ यं बकं यजामहे सुगंधिपुष्टिवर्धनं ॥ उर्वारुकमिव वर्धनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात् ॥ नेत्राभ्यानमः ॥ ॐ
नमः सुत्यायच्च पथ्यायच्च ॥ कर्णाभ्यानमः ॥ ॐ मानस्तोकेतनयेमान्आयुषिमानोगेषुमानोअश्वेषुरीरिषः ॥ वीरा
न्मानोरुद्रभामितोवधीर्हविष्मंतोनमसाविधेमते ॥ नासिकायैनमः ॥ ॐ अवतत्यधनुस्त्वं सहस्राक्षशतेषुधे ॥
निशीर्धश्चल्यानां मुख्याङ्गोनेसुमनाभव ॥ मुखायनमः ॥ ॐ नीलग्रीवाः शितिकंठाः शर्वाअधः क्षमाच्चराः ॥
तेषां सहस्रयोजने वधन्वा नितन्मसि ॥ कंठायनमः ॥ ॐ नीलग्रीवाः शितिकंठादिव॑ रुद्राउपश्रिताः ॥
तेषां सहस्रयोजने वधन्वा नितन्मसि ॥ उपकंठायनमः ॥ ॐ नमस्तेऽस्त्वायुधायानाततायधृष्णवे ॥ उभा
भ्यामुततेनमोबाहुभ्यांतवधन्वने ॥ बाहुभ्यानमः ॥ ॐ यत्तेहेतिर्भिर्दुष्टमहस्तेवभूवतेधनुः ॥ तयास्मान्विश्वत्
स्त्वमेयक्षमयापरिभुज ॥ उपबाहुभ्यानमः ॥ ॐ येतीर्थानिप्रचर्तिस्तुकावैतोनिषंगिणः ॥ तेषां सहस्रयोज

म० न्या०

हि० ब्र०

॥ ४१ ॥

नेवृधन्वानितन्मासि ॥ हस्ताभ्यांनमः ॥ अ॒ं स॒योज्ञातं प्रप॒द्यामि॑स॒योज्ञाता॒यै॒नमो॒नमः ॥ भ॒वे॒भ॒वे॒ना॒ति॒भ॒वे॒भ॒व
स्व॒मा॒भ॒वो॒द्वा॒य॒नमः ॥ अंगुष्ठाभ्यांनमः ॥ व॒मदे॒वा॒य॒नमो॒ज्य॒ष्टा॒य॒नमः ॥ श्रेष्ठा॒य॒नमो॒रुद्रा॒य॒नमः ॥ काला॒य॒नमः
कला॒वि॒करणा॒य॒नमो॒वला॒य॒नमो॒वला॒प्रमथना॒य॒नमः ॥ सर्व॑भूतदमना॒य॒नमो॒मनो॒न्मना॒य॒न
मः ॥ तर्जनीभ्यांनमः ॥ अ॒घे॒रेभ्यो॒य॒घोरेभ्यो॒घोर॒घोरते॒भ्यः ॥ सर्व॑भ्यः॒सर्व॑शर्वे॒न्यो॒नमस्ते॒अस्तु॒रुद्र
रुपे॒भ्यः ॥ मध्यमाभ्यांनमः ॥ अ॒ं तत्पुरुषाय॒वि॒अहे॒महादे॒वा॒य॒धीमहि ॥ तनो॒रुद्रः॒प्रचोदयात् ॥ अना॒
मिकाभ्यांनमः ॥ अ॒ं ईश्वानः॒ सर्व॑विद्या॒ना॒मीश्वरः॒ सर्व॑भूता॒ना॒व्रह्मा॒धिं॒पति॒र्व्रह्मा॒णो॒धि॒ पति॒व्रह्मा॒शि॒वो॒मे॒अस्तु॒स
दाशि॒वो॒म् ॥ कनिष्ठिकाभ्यांनमः ॥ अ॒ं नमो॒वः॒किरि॒के॒भ्यो॒दै॒वा॒ना॒ऽ॒द्वद्ये॒भ्यः ॥ द्वद्या॒य॒नमः ॥ अ॒ं नमो॒गणे॒
भ्यो॒गणपति॒भ्यश्वि॒वो॒नमः ॥ पृष्ठच्यै॒नमः ॥ अ॒ं नमो॒हिरण्यबा॒हवे॒सेना॒न्यो॒दि॒शांचु॒पतय॒नमः ॥ पा॒श्चाभ्यांन
मः ॥ अ॒ं विजय॒धनुः॒कपु॒दिनो॒विश्वल्यो॒बाणवा॒ऽ॒उत ॥ अनेशंन् स्येष्ववआ॒भुरस्यनिबुंगाधिः ॥ जठराय॒नमः ॥
अ॒ं हिरण्यगर्भः॒ समवर्तुता॒ग्रेभूतस्वज्ञातः॒पतिरेकंआसीत् ॥ सदाधारपृथिवी॒यामुतमेआंकस्मैदै॒वा॒यहृ॒पि॒वि॒
धेम ॥ नाभ्यै ॥ अ॒ं मीढुष्टम॒शिवतमशि॒वोनः॒सुमना॒भव ॥ प॒रमेव॒क्षआ॒युधंनि॒धाय॒कृति॒वसा॒नुआ॒च
रुपिनो॒कंवि॒वदाग्नहि ॥ कट्यै॒नमः ॥ अ॒ं येभूता॒ना॒मधिं॒पतयो॒विशि॒खासः॒कपु॒दिनः ॥ तेषां॒सहस्रयोज्ञनेव॒ध
न्वानितन्मासि ॥ गुख्याय॒नमः ॥ साशि॒राज्ञातवेदा ॥ अ॒क्षरं॒व्रह्मसंमितं॒वेदाना॒शि॒रउत्तमं ॥ ज्ञातवेदस॒शि॒रसा

॥ ४१ ॥

माता ॥ स्वयं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम् ॥ जातवेदसे सुनवामसो ममरातीयुतो निदहाति वेदः ॥ सनः पर्षदतिं दुर्गा
णि विश्वानावेव सिधुं दुरितात्यग्निः ॥ ताम् ग्रिवर्णीत पंसाज्वलं त्वैरोचुर्नां कर्मफलेषु जुष्टां ॥ दुर्गादेवीं शरं
णम् हं प्रपंचे सुतरं स्तिरं सेनमः ॥ अग्रेलं पारयानव्यो अस्मान् स्वस्ति भिरतिं दुर्गा णि विश्वा ॥ पूर्वं पृथ्वीं ब्रह्मला
नं उर्वीभवात् कायुतं नयायशंयोः ॥ विश्वानिनो दुर्गाहो जातवेदः सिधुं नावादुरितातिपर्वि ॥ अभे अत्रिव नम
सागृणानो स्माकं बोध्यवितात् नूर्नां ॥ पृतनाजित् ३ सहमानमुग्रम् ग्नि ३ हुवेम् परमात्सधस्थात् ॥ सनः पर्षद
तिं दुर्गा णि विश्वाक्षामहेवो अतिं दुरितात्यग्निः ॥ अपानायनमः ॥ ॐ मानो महांतं मुतमानो अभे कं मानु उक्षेत
मुतमानं उक्षितं ॥ मानो वर्धीः पितरं मोतमातरं प्रियामानं स्तनुवो रुद्ररीरिषः ॥ ऊरुमध्याभ्यानमः ॥ ॐ एषते रुद्रभा
गसं जुषस्वतेन वसेन परो मूजवतो तीह्यवततधन्वा पिनकहस्तः कृत्तिवासाः ॥ जानुभ्यानमः ॐ सुऽसृष्टजि
त्सो मपावा हुशुर्ध्युर्ध्वधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता ॥ बृहस्पते परिदीयारथेन रक्षो हामित्रौ ३ अपबाधमानः ॥ जंघा
भ्यानमः ॥ ॐ विश्वं भूतं भुवं नं चित्रं बहुधां जातं जायमानं च यत् ॥ सर्वो द्वैष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥
गुलफाभ्यानमः ॥ ॐ येषु पथां पथिरक्षये एलवृदाय व्युधः ॥ तेषां ३ सहस्रयोजने वधन्वा नितन्मसि ॥ पादा

हि० ब्र०

॥ ४२ ॥

भ्यांनमः ॥ ॐ अध्यवोचदधिवक्ताप्रथमोदैव्योभिषक् ॥ अहींश्चसर्वजंभयन्तसर्वश्यातुधान्यः ॥ क
वचायनमः ॥ ॐ नमोविलिमनेवकवचिनेव ॥ उपकवचायनमः ॥ ॐ नमोअस्तुनीलग्रीवायसहस्राक्षा
यमीदुर्बे ॥ अथोयेअस्यसत्त्वानोहंतेभ्योकरुनमः ॥ तृतीयनेत्रायनमः ॥ ॐ प्रमुच्युधन्वनस्त्वमुभ्योरात्मियो
जर्या ॥ याश्रेत्तेहस्तद्वापःपराताभगवोवप ॥ अस्त्रायनमः ॥ ॐ यएतावैतश्चभूयांसश्चदिशोरुद्रावितस्थिरे ॥
तेषांसहस्रयोजनेवधन्वानितन्मासि ॥ इतिदिग्बन्धः ॥ ॐ नमोभगवतेरुद्रायेतिनमस्कारन्यसेत् ॥ ॐ ॐ मू
धेनमः ॥ ॐ ननासिकायैनमः ॥ ॐ लंललाटायनमः ॥ ॐ भं मुखायनमः ॥ ॐ गं कंठायनमः ॥ ॐ वं
हृदयायनमः ॥ ॐ तं दक्षिणहस्तायनमः ॥ औरुंवामहस्तायनमः ॥ ॐ द्रांनाभ्यैनमः ॥ ॐ यंपादाभ्यांनमः ॥
ॐ सद्योजातंप्रपद्यामि सद्योजातायवैनमोनमः ॥ भवेभवेनातिभवेभवस्वमांभुवोद्भवायुनमः ॥ पादाभ्यांन
मः ॥ वामदेवायुनमोज्येष्टायुनमः ॥ श्रेष्टायुनमोरुद्रायुनमः कालायुनमः कलविकरणायुनमोबलविकरणायुन
मोबलायनमोबलप्रमथनायुनमः सर्वभूतदमनायुनमोमनोन्मनायुनमः ॥ ऊरुमध्यायनमः ॐ अघोरेभ्योथ
घोरेभ्योघोरघोरतरेभ्यः ॥ सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्तेअस्तुरुद्रस्तेभ्यः ॥ हृदया० ॐ तत्पुरुषायविव्रहेमहा
देवायधीमहि ॥ तनोरुद्रः प्रचेदयात् ॥ मुखायनमः ॥ ईशानः सर्वविद्या नामीश्वरः सर्वभूतानांब्रह्माधि
पतिब्रह्मणोधिष्ठितिब्रह्माशिवोमेअस्तुसदाशिवोम् ॥ ॐ शिरसेस्वाहा ॥ ॐ हंसायनमः ॥ ॐ परमहंसाय

म० न्या०

॥ ४२ ॥

नमः ॥ हंसहंसेतियोद्भूयाद्वंसोनामसदाशिवः ॥ एवंन्यासविधिकल्पाततः संपुटमारभेत् ॥ ॐ चातारमिंद्रम
वितारमिंद्रुः हवेहवेसुहवृशूरमिंद्रै ॥ हुवेनुशकंपुरुहूतमिंद्रुः स्वस्तिनोमधवाधालिंद्रः ॥ ललाटस्थाने
इंद्रायनमः ॥ ॐ लंनोअग्नेवरुणस्यविद्वान्देवस्यहेडोव्यासिसीष्टाः ॥ यजिष्ठेवान्हितमः शोशुचानोविश्वा
द्वेषाःस्मिप्रमुग्ध्यस्मत् ॥ अग्नेनमः ॥ ॐ सुगंनःपथामभयंकणोत्यस्मिन्क्षत्रेयमएतिराजा ॥ यस्मिन्ने
नमभ्यर्थिं वंतदेवास्तदस्यचित्रुहविषायजाम ॥ यमायनमः ॥ ॐ असुन्वंतमयंजमानमिच्छुस्तेनस्येत्यां
तस्करस्यान्वेषि ॥ अन्यमस्मदिच्छुसातडुत्यानमेदेविनिर्क्षेत्रुभ्यमस्तु ॥ निर्क्षतये ॥ ॐ तत्त्वायामिब्र
ह्मणावंदमानस्तदाशास्तेयज्ञमानोहुविर्भिः ॥ अहेडमानोवरुणेहवोध्युरुश्चस्मानुआयुः प्रमोषीः ॥ वरुणा
य ॥ ॐ आनोनियुद्धिः श्रातिनीभिरध्वरुःसंहस्रिणीभिरुपयाहियज्ञं ॥ वायोअस्मिन्हविषिमादयस्वयूयंपा
तः स्वस्तिभिःसदानः ॥ वायवेनमः ॥ ॐ व्यसेमवतेव मनस्तनुषबिध्रतः ॥ प्रजावैतोअशीमहि ॥ सोमा
य ॥ ॐ अस्मेरुद्रामेहनुपर्वतासोद्भ्रहत्येभरदूतौसजोषाः ॥ यःशःसंस्तेरतुवतेधायिपञ्चिंद्रज्येष्ट्राअस्माऽ
वंतुदेवाः ॥ आकाशायनमः ॥ ॐ तमीशानंजगतस्तस्युषस्पांतिधियंजिन्वमवसेहूमहेवयं ॥ षषानोयथावेद
सामसद्व्येरक्षितापायुदव्यः स्वस्तये ॥ एकादशरुदेभ्योनमः ॥ ॐ स्योनापृथिविभवानुक्षरानिवेशनी ॥ य

म० न्या०

॥ ४३ ॥

च्छानःशर्मसप्रथाः ॥ भूम्यैनमः ॥ एतत्संपुटमिद्रादीन्दिक्षुविन्यस्यैवात्मनिरौद्रीकरणकृत्वा ॥ ल ५
स्थिगतैःपापैःप्रमुच्यतेसर्वभूतेष्वपराजितोभवति ॥ ततोयक्षराक्षसगंधर्वभूतप्रेतपिशाच्यमदूतशाकिनीडा
किनीसर्पश्वापदतस्करायुपद्रवायुपघाताः सर्वेऽज्वलंतंपश्यंतु ॥ माँ॒ रक्षंतु ॥ यजमान॒॑ रक्षंतु ॥ अ॒॑ म
नोज्योतिर्जुषतामाज्युविच्छिन्नंयज्ञस्मिमद्धातु ॥ याङ्गाउषसे॑निमृच्छताःसंदधामि॒विषाघृते॑ ॥
गुह्यायनमः ॥ अ॒॑अबोध्यग्निःसामिधाजनानांप्रतिधेनुमिवायुतीमुषासै ॥ यव्हाइ॒वप्रवयामुज्जिहा॑नाःप्रभानवः
सिस्तेनाकुमच्छ ॥ अग्रयेनमः ॥ अ॒॑मूर्धानंदिवोअरतिंपृथिव्यावैश्वान॒रमृतायज्ञातमुग्निं ॥ कुवि॒॑संम्राजम
तिथिंजनानामासन्नापात्रजनयंतदेवाः ॥ हृदयायनमः ॥ अ॒॑मर्माणितेवर्मभिश्छादयामि॒सोमस्त्वाराजामृतेना
भिर्वस्तां ॥ उरोर्वरियोवरिवस्तेअस्तुजयंतुलामनुमदंतिदेवाः ॥ मुखायनमः ॥ अ॒॑जातवेद॑यदिवापावको
सि ॥ वैश्वानरोयदिवावैयुतोसि ॥ शंप्रजाभ्योयजमानायलोकं ॥ उर्जपुष्टिदद॑भ्यावैवृत्स्व ॥ शिरसेस्वाहा ॥
अ॒॑ब्रह्मात्मन्बद॑सृजत ॥ तदकामयत ॥ समात्मनपयेयेति ॥ आत्मनात्मनित्यामंत्रयता ॥ तस्मैदशम॑हूतःप्र
त्यशृणोत् ॥ सदशहूतोभवत् ॥ दशहूतोहृवैनामैषः ॥ तंवाएतंदशहूतं॒॒संतं ॥ दशहृतेत्याचक्षतेपरोक्षेण ॥
परोक्षप्रियाइवहिदेवाः ॥ आत्मनात्मनित्यामंत्रयत ॥ तस्मैसत्तम॑हूतःप्रत्यशृणोत् ॥ ससृतहूतोभवत् ॥ स

हि० ब्र०

॥ ४३ ॥

संहूतोहुवैनामैषः ॥ तंवाएत् सप्तहूतं संतं ॥ सप्तहूतेत्याचक्षते परोक्षेण ॥ परोक्षप्रियाइव हिदेवाः ॥ आत्मनात्मनित्यामंत्रयत ॥ तस्मैषष्ठ्यहूतः प्रत्यशृणोत् ॥ सप्तहूतोभवत् ॥ षड्हूतोहुवैनामैषः ॥ तंवाएत् षड्हूतं संतं ॥ षड्हूतेत्याचक्षते परोक्षेण ॥ परोक्षप्रियाइव हिदेवाः ॥ आत्मनात्मनित्यामंत्रयत ॥ तस्मैषचतुर्थ्यहूतः प्रत्यशृणोत् ॥ सचतुर्हूतोभवत् ॥ चतुर्हूतोहुवैनामैषः ॥ तंवाएतं चतुर्हूतं संतं ॥ चतुर्हूतेत्याचक्षते परोक्षेण ॥ परोक्षप्रियाइव हिदेवाः ॥ तमंत्रवीत् ॥ लंवैमेनेदिष्ठ्यहूतः प्रत्यश्रौषीः ॥ लैयैनानाख्यातारङ्गिति ॥ तस्मान्बुहैनाऽशतुर्होतारङ्गित्याचक्षते ॥ तस्माच्छुश्रूषः पुत्राणा ल्लघ्यतमः ॥ नेदिष्ठोल्लघ्यतमः ॥ नेदिष्ठोब्रह्मणोभवति ॥ यएवंवेद ॥ ॐ यज्ञाग्रतोदूरमुदैतुदैवंतदुसुप्तस्यतथैवैति ॥ दूरंगमंज्योतिषांज्योतिरेकंतन्मेमनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ येनकर्माण्यपसोमनीषिणोयज्ञेकुण्वांतिविदथेषुधीराः ॥ यदपूर्वयक्षमंतः प्रजानांतन्मेमनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ यत्प्रज्ञानमुत्तेतोधृतिश्चयज्योतिरंतरमृतंप्रजासु ॥ यस्मान्कुतेकिंचनकर्मकियतेतन्मेमनः शिवसंकल्पमस्तु ॥

म० न्या०

हि० ब्र०

॥ ४४ ॥

येनेदंभूतंभुवनंभविष्यतपरिगृहीतममृतेनसर्वे ॥ येन्यज्ञस्यायतेसप्तहोतातन्मेमनःशिवसंकल्पमस्तु ॥ यस्मि
न्नचःसामयजूषियस्मिन्प्रतिष्ठितारशनाभाविवाराः ॥ यस्मिंश्चित्त्वं सर्वमोत्तंप्रजानांतन्मेमनःशिवसंकल्प
मस्तु ॥ सुषारथिरश्वानिव्ययमनुष्यानेनीयतेभीशुभिर्वाजिनद्व ॥ लृत्प्रतिष्ठंयदजिरंयविष्टुतन्मेमनःशिवसंक
ल्पमस्तु ॥ लृदयायनमः ॥ अ॒० सहस्रशीर्षापुरुषः ॥ सहस्राक्षःसहस्रपात् ॥ सभूमिविश्वतो
वृत्वा ॥ अत्यंतिष्ठदशांगुलं ॥ पुरुषएवेद्यसर्वे ॥ यद्वृत्यच्चभव्ये ॥ उतामृतलस्येशानः ॥ यदनेन
नातिरोहति ॥ एतावानस्यमाहिमा ॥ अतोज्यायांश्चपुरुषः ॥ पादोस्यविश्वाभूतानि ॥ त्रिपादस्यामृतांदि
वि ॥ त्रिपादूर्ध्वउदैत्पुरुषः ॥ पादोस्येहाभवात्पुनः ॥ ततोविष्वं व्यक्रामत् ॥ साशनानशनेआभि ॥ त
स्माद्विराङ्गजायत ॥ विराजोअधिपुरुषः ॥ सजातो आत्यरिच्यत ॥ पश्चाद्भूमिमथोपुरः ॥ यत्पुरुषेणहविषा ॥
देवायज्ञमत्तन्वत ॥ वसंतोअस्यासीदाज्ये ॥ ग्रीष्मडधमःगरद्विः ॥ सप्तास्यासन्प्ररिधयः ॥ त्रिःसप्तसमिधः
कृताः ॥ देवायद्यज्ञात्तन्वानाः ॥ अवधन्पुरुषंपशुं ॥ तंयज्ञंवहिंषिप्रौक्षन् ॥ पुरुषंजातमग्रतः ॥ तेनदेवाअयजंत ॥
साध्याक्षर्यश्वये ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः ॥ संभृतंपृषदाज्यं ॥ पशुंस्ताऽश्चकेवायव्यान् ॥ आरण्यान्ग्रा
म्याश्वये ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः ॥ क्षचःसामानिजज्ञिरोऽलंदाऽसिजज्ञिरेतस्मात् ॥ यजुस्तस्मादजायत ॥ त

॥ ४४ ॥

स्मादश्वा अजायत् ॥ यकेचोभयादतः ॥ गवोहजज्ञिरेत्समात् ॥ तस्माज्ञाताअंजावयः ॥ यत्पुरुषं व्यद-
धुः ॥ कृतिधाव्यकल्पयन् ॥ मुखं किमस्य कौवाहू ॥ कावूरुपादावुच्येते ॥ ब्राह्मणोस्य मुखं मासीत् ॥ वा-
हूराजन्यः कृतः ॥ ऊरुतदेस्य यद्वैश्यः ॥ पृदभ्याश्शुद्रो अजायता ॥ चंद्रमामनसोज्ञातः ॥ चक्षोः सूर्यो अजायता ॥
मुखादिंद्रश्शामिश्रं ॥ प्राणाद्वायुरजायत ॥ नाभ्याआसीदुतरिक्षं ॥ शीष्णो द्यौः समवर्तत ॥ पृदभ्यां भूमिर्दि-
शः श्रोत्रात् ॥ तथालोका अंकल्पयन् ॥ वेदाहमेतं पुरुषं महातं ॥ आदित्यवर्णं तमसस्तुपारे ॥ सर्वाणि रु-
पाणि विचित्यधीरः ॥ नामानिकृत्वाभिवदन्यदास्ते ॥ धातापुरस्ताय मुदाजुहार ॥ शकः प्रविद्वान्प्रदिश्श
तं स्तः ॥ तमेवं विद्वान् मृतड्हभंवति ॥ तान्यः पंथाअयं नायविद्यते ॥ यज्ञो नयज्ञमयं तदेवाः ॥ तानि धर्माणि
प्रथमान्यासन् ॥ तेहुनाकैमहिमानेः सचंते ॥ यत्रूर्वेसाध्याः संतिदेवाः ॥ शिरसे स्वाहा ॥ अदभ्यः संभू-
तः पृथिव्यैरसाच्च ॥ विश्वकर्मणः समवर्तताधि ॥ तस्य लब्धाविदधूपमोति ॥ तत्पुरुषस्य विश्वमाजानमग्रे ॥
वेदाहमेतं पुरुषं महातं ॥ आदित्यवर्णं तमसः परस्तात् ॥ तमेवं विद्वान् मृतड्हभंवति ॥ नान्यः पंथाविद्यते यना-
य ॥ प्रजापतिश्चरति गर्भेऽन्तः ॥ अजायमानो बहुधाविजायते ॥ तस्यधीराः परिजानन्ति योनिं ॥ मरिचीनां
पृदमिच्छन्ति वेधसः ॥ योदेवेभ्युआतपति ॥ योदेवानां पुरोहितः ॥ पूर्वोयोदेवेभ्योज्ञातः ॥ नमोरुचाय ब्राह्मये ॥ रुचै

हि० ब०

॥ ४५ ॥

ब्राह्मंजनयैतः ॥ देवाअग्रेतद्वुवन् ॥ यस्त्वैवंब्राह्मणोविद्यात् ॥ तस्यदेवार्त्सन्वशे ॥ न्हीश्चतेलक्ष्मीश्चुप
त्न्यै॥अहेरावेपाश्चै॥नक्षत्राणिरूपं॥अश्विनौव्यात्तौ॥इष्टमनिषाण॥अमुमनिषाण॥सर्वमनिषाण॥शिखायैव
पट॥ॐ आशुःशिशानोदृषभोनयुधमोघनाधनःक्षोभंणश्चर्षणीनां॥संक्रदनोनिमिषएकवीरःशत्सेनांअज्य
त्साकमिंद्रः ॥ संक्रदनेनानिमिषेणाजिष्णुनायुत्कारणेदुश्यवनेनधृष्णुना ॥ तदिंद्रेणजयतत्सहध्वंयुधेन
रुद्धुहस्तेनवृष्णा ॥ सइषुहस्तैःसनिषंगिभिर्वशीसुस्त्रष्टासयुधद्वंद्रेगणेन ॥ सुस्त्रष्टजित्सोमपावाहुगु
र्ध्यूर्ध्वधन्वाप्रतिहिताभिरस्ता ॥ वृहस्पतेपरिदीयारथेनरक्षोहामित्राऽअपवाधमानः ॥ प्रभंजन्तसेनाःप्रमणो
युधाजयन्तस्माकंमेध्यवितारथानां ॥ गोत्रभिदंगोविदंवज्ञवाहुंजयैतमजमप्रमृणांतमोजसा ॥ इमस्तजाता
अनुवीरयध्वमिंद्रऽसखायोनुसश्चभध्वं ॥ बलविज्ञायस्थविरःप्रवीरःसहस्वान्वाजीसहमानउग्रः ॥ अभि
वीरोअभिसल्लासहोजाजैत्रमिंद्ररथमातिष्ठगोवित् ॥ अभिगोत्राणिसहस्रागाहमानोदयोवीरःशतमन्युरिंद्रः ॥
दुश्यवनःपृतनाषाढयुध्योस्माकंसेनांअवतुप्रयुत्सु ॥ इंद्रेआसानेतावृहस्पतिर्दक्षिणायज्ञःपुरपृतुसोमः ॥
देवसेनानामभिभंजतीनांजयैतीनांमरुतोयत्वग्रं॥इंद्रस्यवृष्णोवरुणस्यराज्ञादित्यानांमरुताऽशर्धतुग्रं॥महा
मनसांभुवनच्यवानांघोषेदेवानांजयैतमुदस्थात् ॥ अस्माकमिंद्रःसमृतेषुध्वजेष्वस्माकंयाइषवस्ताजयं

म०न्या०

॥ ४५ ॥

तु ॥ अस्माकं वीरा उत्तरे भवंत्वस्मानुदेवा अवताहवेषु ॥ उद्दर्शय मघवन्नायुधान्युत्सर्वनामामकानां महाऽ
सि ॥ उद्धृत्वहन्वाजिनां वाजिनां न्युद्रथानां जयतामेतु धोषः ॥ उपप्रेतजयतानरः स्थिरावः संतु बाहवः ॥ इं द्रोवः
शर्मयच्छलनाधृष्यायथासंथ ॥ अवसृष्टापरापतु शरव्येब्रह्मसंसिता ॥ गच्छामित्रान्प्रविश
मैषां कंचनोच्छुषः ॥ मर्माणितेव मर्मभिश्छादयामिसो मंस्त्वाराज्ञामृतेन भिवस्तां ॥ उरोवरीयो वरुणस्ते
अस्तु जयंत्वामनुभवं तिद्रेवाः ॥ यत्रवाणाः संपत्तैति कुमारविशिखाइव ॥ इं द्रोनस्त्रवं वृहाविश्वा
हाशर्मयच्छतु ॥ कवचाय हुं ॥ अङ्गवंग्रेषु द्रो असुरो महो दिवः ॥ लङ्घार्धो मारुतं पुक्षद्विशिष्वे ॥ त्वं वातैरुण्यां
सिशं ग्रयः ॥ त्वं पूषाविष्वतः पासि नुत्मना ॥ देवादेवेषु श्रयध्वं ॥ प्रथमाद्वितीयेषु श्रयध्वं ॥ द्वितीयास्तृतीये
षु श्रयध्वं ॥ तृतीयाश्रुतुर्देषु श्रयध्वं ॥ चतुर्थाः पैचमेषु श्रयध्वं ॥ पञ्चमाः पृष्ठेषु श्रयध्वं ॥ पृष्ठाः संस्तमेषु श्रय
ध्वं ॥ संस्तमाअष्टमेषु श्रयध्वं ॥ अष्टमानवमेषु श्रयध्वं ॥ नवमादशमेषु श्रयध्वं ॥ दशमाएकादशेषु श्रय
ध्वं ॥ एकादशाद्वादशेषु श्रयध्वं ॥ द्वादशास्त्रयोदशेषु श्रयध्वं ॥ त्रयोदशाश्रुतुर्दशेषु श्रयध्वं ॥ चतुर्दशाः
पैचदशेषु श्रयध्वं ॥ पञ्चदशाः पौडशेषु श्रयध्वं ॥ षोडशाः संसदशेषु श्रयध्वं ॥ संसदशाअष्टादशेषु श्रयध्वं ॥
अष्टादशाएकान्नविष्णोषु श्रयध्वं ॥ एकान्नविष्णाविष्णोषु श्रयध्वं ॥ विष्णाएकविष्णोषु श्रयध्वं ॥ एकविष्ण

हि० ब्र०

॥ ४६ ॥

शाद्वा॒वि॑शेषु॒श्रयध्वं ॥ द्वा॒वि॑शाख्यो॒वि॑शेषु॒श्रयध्वं ॥ त्रयो॒वि॑शाश्रतुवि॑शेषु॒श्रयध्वं ॥ चतुर्वि॑शाः॒पं
 चवि॑शेषु॒श्रयध्वं ॥ पंचवि॑शः॒षड्वि॑शेषु॒श्रयध्वं ॥ षड्वि॑शः॒सप्तवि॑शेषु॒श्रयध्वं ॥ सप्तवि॑शाअष्टावि॑
 शेषु॒श्रयध्वं ॥ अष्टावि॑शाएकान्नत्रि॑शेषु॒श्रयध्वं ॥ एकान्नत्रि॑शाख्य॒शेषु॒श्रयध्वं ॥ त्रि॑शाएकत्रि॑शेषु॒श्र
 यध्वं ॥ एकत्रि॑शाद्वा॒त्रि॑शेषु॒श्रयध्वं ॥ द्वा॒त्रि॑शाख्यस्ति॑शेषु॒श्रयध्वं ॥ देवास्तिरेकादशा॒ख्यस्ति॑शाः ॥
 उत्तरेभवत् ॥ उत्तरवत्मानु॒उत्तरसत्त्वानः ॥ यत्कामडदंजुहोमे॑ ॥ तन्मेसमृद्धयतां ॥ वृय॒स्यामपतयोरया॑
 णां ॥ ॐ भूर्भुवः॒स्वः॒स्वाहा॒अस्त्रायफट् ॥ ॐ हिरण्यगर्भः॒समवर्तताग्रे॑ भूतस्यज्ञातः॒पतिरेकासीत् ॥
 सदाधारपृथिवी॒द्यामुतेमांकस्मैदेवायंह॒विषाविधेम ॥ यःप्राणतोनिमिष्ठतोमहित्वैकइद्राजाजगतोबूभूव ॥ य
 देशे॒अस्यद्विपदश्वतुष्पदः॒कस्मैदेवायंह॒विषाविधेम ॥ ॐ ब्रह्मज्ञानंप्रथमंपुरस्ताद्विसीमृतः॒सुरुचेवेनआवः ॥
 सबुधियाउपमाअस्यविष्ठाः॒सतश्योनिमिसतश्चविवः ॥ महीयौ॒पृथिवीचन्डमंयज्ञंमिमिक्षतां ॥ पिपृतां
 नोभरीमभिः ॥ उपश्वासयपृथिवीमुतयांपुरुत्रातेमनुतांविष्ठितंजगत् ॥ संदुद्भेसजूरिद्रेणदैवैर्दुरादवीयो॑
 अप्सेधशत्रून् ॥ अग्नेनयसुपथार्गयेअस्मान्विश्वानिदेववृयुनानिविद्वान् ॥ युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनोभूयि॑

म० न्या०

॥ ४६ ॥

स्थेताभ्यां तव किमनुवृत्तिर्नक्लति ॥ १० ॥ अयत्नादापाय विभुवनमवैरव्यतिकरं दशास्योयद्वाहूनभृतरणकं
द्वूपरवशान् ॥ शिरः पद्मश्रेणीरचित्चरणां भोरुहवले: स्थिरायास्त्वद्वक्त्वा पुरहरावेस्फौर्जितमिदं ॥ ११ ॥
अमुष्यत्वत्सेवासमधिगतसारं भुजवनं बलात्कैलासेपिलदधिवसतैविक्रमयतः ॥ अलभ्यापातालेऽप्यलस
चालितां गुष्ठशिरसि प्रतिष्ठात्वद्यासीत्प्रवाचनमुपाचितो मुह्यतिखलः ॥ १२ ॥ यद्विंसुत्राम्णो वरदपरमो चैरपि
सतीमधश्रकेवाणः परिजनविधेयत्विभुवनः ॥ नतचिव्रंतस्मिन्वरिव सितरित्वचरणयोर्नकस्याप्युनत्यैभवाति
शिरसस्त्वद्यवनतिः ॥ १३ ॥ अकांडब्रह्मांडक्षयचकितदेवासुरकृपाविधेयस्यासीयविनयनविषंसंहतवतः ॥
सकलमाषः कंठेतवनकुरुतेनश्रियमहोविकारोपिश्लाघ्योभुवनभयभंगव्यसनिनः ॥ १४ ॥ असिद्धार्थानैवक
चिदपिसदेवासुरनरेनिवर्त्तेनित्यं जगतिजयिनोयस्यविशिखाः ॥ सपद्यनीशत्वामितरसुरसाधारणमभृत्स्मरः
स्मर्तव्यात्मानहिवशिषुपथ्यः परिभवः ॥ १५ ॥ महीपादाघाताद्वजतिसहसासंशयपदं पदं विष्णोर्भास्यद्वुजप
रिघरुणग्रहगणं ॥ मुहु यौदैस्थयं यात्यनिभृतजटाताडिततटाजगदक्षायैलं नटसिननुवामैवविभुता ॥ १६ ॥
वियव्यापीतारागणगुणितफेनोद्रमरुचिः प्रवाहो वारांयः पृष्ठतलघुदृष्टः शिरसिते ॥ जगद्वीपाकारं जलधिवलयं ते
नकृतमित्यनेनैवोन्नेयं धृतमहिमदिव्यं तववपुः ॥ १७ ॥ रथः क्षोणीयं ताशतधृतिर्गेंद्रोधनुरथोरथांगे चंद्राकौरथच
रणपाणिः शरडतिः ॥ दिधक्षोस्तेकोयं त्रिपुरतृणमाडं बरविधिविधेयैः क्रीडं त्योनखलुपरतंत्राः प्रभुधियः ॥ १८ ॥ हरिस्ते
साहस्रं कमलबलिमाधायपदयोर्यदेकोनेतस्मिन्निजमुद्दहं नेत्रकमलं ॥ गतो भवत्युद्रेकः परिणतिमसौचक्रवपु

हि० ब्र०

॥ ४९ ॥

षाचयाणांरक्षायैत्रिपुरहरजागर्तिजगतां ॥ १९ ॥ क्रतौसुतेजाग्रत्वमसिफलयोगेक्रतुमतांककर्मप्रधवस्तंफलाति
 पुरुषाराधनमृते ॥ अतस्त्वांसंप्रेक्ष्यक्रतुषुफलदानप्रतिभुवंश्रुतौश्रद्धांबध्वाद्धपरिकरःकर्मसुजनः ॥ २० ॥ क्रि
 यादक्षोदक्षःक्रतुपतिरधीशस्तनुभृतामृषीणामालिंज्यंशरणदसदस्याःसुरगणाः ॥ क्रतुभ्रेषस्त्वतःक्रतुफलवि
 धानव्यसनिनोधुवंकर्तुःश्रद्धाविधुरमभिचारायहिमस्वाः ॥ २१ ॥ प्रज्ञानाथंनाथप्रसभमभिकंस्त्वांदुहितरंग
 तंरोहिद्भूतांरिमयिषुमृष्यस्यवपुषा ॥ धनुष्पाणेर्यातिंदिवमपिसपत्राकृतमसुंत्रसंतंतेयापित्यजातिनमृगव्याधर
 भसः ॥ २२ ॥ स्वलावण्याशंसाधृतधनुषमन्हायतृणवत्पुरःपुष्टंद्वज्ञापुरमथनपुष्पायुधमपि ॥ यदिस्त्वैण
 देवीयमनिरतदेहार्धघटनादैतिलामद्वाबतवरदमुग्धायुवतयः ॥ २३ ॥ इमशानेष्वाक्गीडास्मरहरपिङ्गाचाः
 सहचराश्रिताभस्मालेपःस्वगपिनृकरोटीपरिकरः ॥ अमंगल्यंशीलंतवभवेतुनामैवमखिलंतथापिस्मर्तृणां
 वरदपरमंगलमसि ॥ २४ ॥ मनःप्रत्यक्चित्तेसाविधमवधायात्तमरुतःप्रवृष्यद्रोमाणःप्रमदसलिलोत्संगेत
 दशः ॥ यदालोक्याव्हादन्हदइवनिमज्यामृतमयेदधत्यंतस्तत्वांकिमपियमिनस्तत्किलभवान् ॥ २५ ॥
 त्वमर्कस्त्वंसोमस्त्वमसिपवनस्त्वंहुतवहस्त्वमापस्त्वंव्योमस्त्वमुधरणिरात्मात्वमितिच ॥ परिच्छिन्नामेवंत्वयिप
 रिणताविभ्रतुगिरनविअस्तत्त्वंवयमिहतुयत्वंनभवसि ॥ २६ ॥ ब्र्यातिस्वोवृत्तीखिभुवनमयो
 श्रीनपिसुरानकाराद्यैर्वर्णैस्त्रिभिरभिदधतीर्णविकृति ॥ तुरीयंतेधामध्वनिभिरवरुधानमणुभिःसमस्तं
 व्यस्तत्वांशरणदगृणात्योमितिपदं ॥ २७ ॥ भवःशर्वोरुद्रःपशुपतिरथोगःसहमहांस्तथाभीमेशा

॥ ४९ ॥

द्वाकृष्णाकृष्णवर्णाकृष्णवस्त्राकृष्णमाल्यानुलेपनागरुडवाहनाविष्णुदेवत्याआहवनीयाम्न्युपस्थानासामवे
दस् ५ हितातृतीयाविष्णुसंध्यासत्यवतीनाम्नीममउपाच्छुरितक्षयद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थसायंसंध्यामुपासि
व्ये ॥ आयांतुवरदादेवीअक्षरंब्रह्मसंमितं ॥ ग्रायत्रीछंदसामातेदंब्रह्मजुषस्वमे ॥ यदन्हात्कुरुतेपापंतदन्हा
त्प्रतिमुच्यते ॥ यद्रात्रियात्कुरुतेपापंतद्रात्रियात्प्रतिमुच्यते ॥ सर्ववर्णेमहादेविसंध्याविद्येसुरस्वति ॥ अज
रेऽमरेदेविसर्वदेविनमोस्तुते ॥ ओजोसिसहैसिबलमसिभ्राजेसिदेवानाधामनामासिसिविश्वमसिविश्वायुः
सर्वमसिसर्वायुरभिमुरोः।ग्रायत्रीमावाहयामिसावित्रीमावाहयामिसरस्वतीमावाहयामिछंदर्षीनावाहयामिश्रि
यमावाहयामिक्रियमावाहयामि ॥ अँआपोहिष्ठामयोभुवस्तानऊर्जेदधातन ॥ मुहेरणायुक्षसे ॥ योवःशिव
तमोरसस्तस्यभाजयतेहनः ॥ उग्रतीरिंवमातरः ॥ तस्माअरंगमामवोयस्यक्षयायजिन्वथ ॥ आपोजनय
याचनः ॥ आपोवाङ्दद्यसर्वविश्वाभूतान्यापःप्राणावाआपःपश्चापोन्मापोमृतमापःस्म्राडापोविराष्टा
पःस्वराडापश्छंदाऽस्यापोज्योतीऽश्यापोयजुऽश्यापःसत्यमापःसर्वदेवताआपोभूर्भुवःसुवरापओम् ॥ अ
ग्निश्रमामन्युश्रमन्युपतयश्वमन्युकृतेभ्यः ॥ पापेभ्योरक्षतां ॥ यदन्हापापंमकार्ष ॥ मनसावाचाहस्ताभ्यां॥
पद्मामुदरेणशिश्वा ॥ अहस्तदवलुंपतु ॥ यत्किंचदुरितमयि ॥ इदमहंमाममृतयौनौ ॥ सत्येज्योतिषिजु

हि० ब्र०

॥ ५५ ॥

जुहोमिस्वाहा ॥ केशवायनमः ॥ नारायणायनमः ॥ माधवायनमः ॥ गोविंदायनमः ॥ दधिकावणोअ
कारिषंजिष्णोरइवस्यवाजिनः ॥ सुरभिनोमुख्याकरत्प्रणायूषितारिष्ट् ॥ आपोहिष्ठामयेभुवस्तानंउर्जेद
धातन ॥ महेरणायुचक्षसे ॥ योवेऽशिवतमोरसुस्तस्यभाजयतेहनः ॥ उग्रतीरिवमातरः ॥ तस्माअरंगमा
मवोयस्यक्षयायजिन्वथ ॥ आपेऽजनयथाचनः ॥ हिरण्यवर्णःशुचयःपावकायासुजातःकृद्यपोयास्त्वद्रः ॥
अग्नियागर्भेदधिरेविरुपा स्तानुआपःश ७ स्योनाभवंतु ॥ यासा ७ राजावरुणोयातिमध्येसत्यानृतेअवुप
श्यंजनानां ॥ मधुश्वुतःशुचयोयाःपावकास्तानुआपःश ७ स्योनाभवंतु ॥ यासादेवादिविकृणवंतिभक्षया
अंतरिक्षेवहुधाभवेति ॥ याःपृथिवीपयसांदितिशुक्रास्तानुआपःश ७ स्योनाभवंतु ॥ शिवेनमाचक्षुषापश्य
तापःशिवयोत्तुवोपस्पृशत्त्वचंमे ॥ सर्वाभ्युर्घटपुषदोहुवेवोमयिवच्चेवलमोजोनिधत्त ॥ पवेमानः
सुवर्जनः ॥ पवित्रेणविचर्षणिः ॥ यःपोतासपुनातुमा ॥ पुनेतुमादेवज्ञनाः ॥ पुनंतमनवोधिया ॥ पुनं
तुविश्वायवः ॥ जातवेदःपवित्रवत् ॥ पवित्रेणपुनाहिमा ॥ शुक्रेणदेवदीद्यत् ॥ अग्नेकत्वाक्रतूर्णु ॥
यत्तेपवित्रमच्छिष्ठि ॥ अग्नेविततमंतरा ॥ ब्रह्मतेनपुनीमहे ॥ उभाभ्यांदेवसवितः ॥ पवित्रेणसुवेनच ॥ इ
दंब्रह्मपुनीमहे ॥ वैश्वदेवीपुनतीदेव्यागात् ॥ यस्यैवहीस्तनुवेवीतपृष्ठाः ॥ तयामदंतःसधमायेषु ॥

सा० सं

॥ ५५ ॥

वृयं स्याम् पतयोरयीणां ॥ वैश्वानरोरुदिमभिर्मापुनातु ॥ वातेःप्राणेनैषिरोमयोभूः ॥ घावाष्ठिविपयसा
पयोभिः ॥ कृतावरीयज्ञियेमापुनीतां ॥ बृहद्दिःसावितःस्तृभिः ॥ वर्षिष्ठैर्देवमन्मभिः ॥ अग्नेदक्षेःपुनाहिमा ॥
येनदेवाअपुनत ॥ येनापांदिव्यकराः ॥ तेनदिव्येनब्रह्मणा ॥ इदंब्रह्मपुनीमहे ॥ यःपावमानीरुध्येति ॥
ऋषिभिःसंभृत् ऽरसं ॥ सर्वं सपूतमश्चाति ॥ स्वदितमातुरिश्वना ॥ पावमानीर्योअध्येति ॥ ऋषिभिः
संभृत् ऽरसं ॥ तस्मैसरस्वतीदुहे ॥ क्षीरं सर्पिर्मधूदकं ॥ पावमानीः स्वस्त्ययनीः ॥ सुदुघाहिपयस्व
तीः ॥ ऋषिभिःसंभृतोरसः ॥ ब्राह्मणेष्वमृते ऽहितं ॥ पावमानीर्दिशंतुनः ॥ इमंलोकमथोअमुं ॥ कामा
न्तसमर्धयंतुनः ॥ देवीर्देवैःसमाभृताः ॥ पावमानीःस्वस्त्ययनीः ॥ सुदुघाहिधृतश्चुतः॥ऋषिभिःसंभृतोरसः॥
ब्राह्मणेष्वमृते ऽहितं ॥ येनदेवाःपवित्रेण ॥ आत्मानंपुनतेसदा ॥ तेनसुहस्रधरेण ॥ पावमान्यःपुनंतुमा ॥
प्राजा पत्यंपवित्रैः ॥ श्रातोद्याम् हिस्पयै ॥ तेनब्रह्मविदेवयं ॥ पूतंब्रह्मपुनीमहे ॥ इंद्रःसुनीतीसुहमापुना
तु ॥ सोमःस्वस्त्यावरुणःसमीच्या ॥ युमोराजप्रमृणाभिःपुनातुमा ॥ ज्ञातवेदामोर्जीयत्यापुनातु ॥ द्रुपदा
दिवेनमुमुच्चानः ॥ स्विनःस्नात्वीमलादिव ॥ पूतपवित्रेणवाज्यै ॥ आपःशुंधंतुमैनसः ॥ ॥ ओम्भूर्भुवःसु

वः तत्सवितुर्वरेण्यं भगोद्देवस्यधीमहि ॥ धियोयोनः प्रचोदयोत् ॥ श्रीवरुणाय इदमध्येदत्तन्मम ॥ इति
 त्रीनध्यन्दिल्वा ॥ असावांदित्योव्रुत्ति ॥ केशवायनमः ॥ नारायणायनमः ॥ माधवायनमः ॥ गोविं
 दायनमः ॥ विष्णवेनमः ॥ मधुसूद ॥ श्रीकृष्णायनमः ॥ ओऽभूः ॥ ओऽभुवः ॥ ओऽसुवः ॥
 ओऽमहः ॥ ओऽजनः ॥ ओऽतपः ॥ ओऽसत्यं ॥ ओऽतत्सवितुर्वरेण्यं भगोद्देवस्यधीमहि ॥ धियोयोनः प्रचो
 दयोत् ॥ ओमापोज्योतीरसोमृतं ब्रह्मभूर्भुवः सुवरोम् ॥ अपक्रामंतुभूतानिपिशाचाः सर्वतोदिशं ॥ सर्वे
 षामविरोधेन ब्रह्मकर्मसमारभे ॥ पृथ्वीतिमंत्रस्य ॥ मेरुपृष्ठक्षणिः ॥ कूर्मोदेवता ॥ सुतलं छंदः ॥ आसने
 विनियोगः ॥ ओऽपृथिव्याधृतालोकादेवित्वं विष्णुनाधृता ॥ त्वं च धारयमां देविपवित्रं कुरु वासनं ॥ अंगुष्ठा
 ग्रेतुगोविंदं तर्जन्यां तु महीधरं ॥ मध्यमायां द्वषीकेशमनामिक्यां त्रिविक्रमं ॥ कनिष्ठिक्यां न्यसे द्विष्णुं करमध्येतुमा
 धवं ॥ एवं च करविन्यासं सर्वपापप्रणाशनं ॥ भूः पादाभ्यां नमः ॥ भुवः जानुभ्यां नमः ॥ सुवः कटिभ्यां नमः
 ॥ महः नाभ्यै नमः ॥ जनः लदयायनमः ॥ तपः कंठायनमः ॥ सत्यं ललाटायनमः ॥ परब्रह्मशिरसे स्वाहा ॥
 तत्सवितुर्ब्रह्मात्मने लदयायनमः ॥ वरेण्यं विष्णुनात्मने शिरसे स्वाहा ॥ भगोद्देवस्य रुद्रात्मने शिरवै वषट् ॥
 धीमहि परमात्मने कवचाय हुं ॥ धियोयोनो ज्ञानात्मने नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ प्रचोदयात्सत्यात्मने अख्याय फट् ॥
 इति दिग्बंधः ॥ गायत्रियागायत्रीछंदो विश्वामित्रक्षणिः ॥ सवितादेवता ग्रिमुखं ब्रह्माशिरो विष्णु लदय ३ रु
 द्रः शिखापृथिवीयोनिः प्राणापानव्यानो दानसमानास प्राणाश्वेतवर्णं साख्यायन सगोत्रागायत्री चतुर्विंशति

क्षरात्रिपदाष्टकुक्षिः पंचशीर्षोपनयनेविनियोगः ॥ अ॒ भूः ॥ अ॑ भुवः ॥ ओ॒ सुवः ॥ अ॑ महः ॥ अ॑ जनः
 औंतपः ॥ ओ॒ सूत्यं ॥ अ॑ तत्सवि॒ नुवेरेण्यंभर्गोद॒ वेस्यधीमहि ॥ धियो॒ योनेः प्रचोदयात् ॥ ओ॒ माप्य॒ ज्योती
 रसो॒ मृतं ब्रह्मभूर्भुवः॒ सुवरों ॥ सायं संध्यां गल्वेन अष्टोत्तरशात् संख्यया गायत्रीजपमहंकरिष्ये [अथवा] अष्टा
 वि॒ शति॒ संख्यया गायत्रीजपमहंकरिष्ये ॥ ॥ १०८ ॥ २८ ॥ सुमुखं संपुटं चैव विततं विस्तृ
 तं तथा ॥ द्विमुखं त्रिमुखं चैव चतुः पंचमुखं तथा ॥ पण्मुखायोमुखं चैव व्यापकां जलिकं तथा ॥ शकटं यमपा
 शं च ग्रंथितं चोलमुकोलमुकं ॥ प्रलंबं मुष्टिकं चैव मत्स्यकूर्मवराहकं ॥ सिंहाक्रांतं महाक्रांतमुद्गलं पल्लवं तथा ॥
 मुकाविद्वुमहे मनीरधवलच्छायै मुखै॒ यक्षणै॒ युक्तामिंदुकला॒ निबद्धमुकुटांतत्वार्थवर्णात्मिकां ॥ गायत्रीं वरदा भ
 यां कुशकशां शुभ्रं कपालं गुणं शंखं च क्रमथारविंदयुगुलं हस्तैर्वहंतीं भजे ॥ महामायेमहामाले सर्वशक्तिसमन्वि
 ते ॥ चतुर्वर्गस्त्वयिन्यस्तस्तस्मान्मेसिद्धिदाभवा ॥ अ॑ भूर्भुवः॒ सुवः॒ तत्सवि॒ नुवेरेण्यंभर्गोद॒ वेस्यधीमहि ॥ धियो॒ योनेः
 प्रचोदयात् ॥ इति जपित्वा ॥ तत्सवितुर्ब्रह्मात्मने लदयायनमः ॥ वरेण्यं विष्णुनात्मने शिरसे स्वाहा ॥ भर्गोदेव
 स्यरुद्रात्मने शिखायैवषट् ॥ धीमहि परमात्मने कवचाय हुं ॥ धियोयोनोज्ञानात्मने नेत्रवत्रयाय वौषट् ॥ प्रचो
 दयात्सत्यात्मने अस्त्राय फट् ॥ इति दिग्बन्धः ॥ सुरभिर्ध्यानं गूर्ध्यचयोनिः कूर्मोर्थपंकजं ॥ लिंगं निर्याणमुद्रां
 च जपां नेष्टोप्रकीर्तिः ॥ डृमं मंवेरुणश्रुधीहवं मूयाचं मृडय ॥ लामवस्यराचके ॥ तत्त्वायामि॒ ब्रह्मणा॒ वं दृ

हि० ब्र०

॥ ५७ ॥

मानु स्तदाशास्तेयजं मानोहुविर्भः ॥ अहेऽमानोवरुणे हवोध्युरुश्च समानुआयुः प्रमोर्धीः ॥ लनो अग्नेवरुण
स्यविद्वान्देवस्युहेडोवया सिसीष्टाः ॥ यजिष्ठोवन्हितमः शोशुचानोविश्वाद्वेषां सिप्रमुमुग्ध्यस्मव् ॥ सलं
नो अग्नेवमोभवोतीनेदिष्ठो अस्याउषसोव्युष्टौ ॥ अवयक्षवनोवरुणं राणोवीहिमृडीकं सुहवोनएधि ॥ यच्चिद्वि
तेविशोयथाप्रदेववरुणव्रतं ॥ मिनीमासिधविद्यवि ॥ यत्किञ्चेदंवरुणदैव्येजनेभिद्रोहं मनुष्याश्रामसि ॥ अ
चिन्तीयत्तवधर्मायुयोपिममानस्तस्मादेनसोदेवरीरिषः ॥ कित्वासोयाद्रिर्पुर्नदीवियद्वाघासत्यमुत्यन्विद्या ॥
सर्वाताविष्यशिथिरेवदेवाथातेस्यामवरुणप्रियासः ॥ याऽसदासर्वभूतानिस्थावराणिचराणिच ॥ सायं प्रातर्नम
स्यं तिसामासंध्या अभिरक्षतु ॥ नमः प्रतीच्येदिशेयाश्रदेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमउदीच्येदिशे
याश्रदेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमः प्राच्येदिशेयाश्रदेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोदक्षि
णायैदिशेयाश्रदेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमउर्ध्वायैदिशेयाश्रदेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यश्चन
मेनमोधरायैदिशेयाश्रदेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोवांतरायैदिशेयाश्रदेवता एतस्यां प्रतिवसंत्ये
ताभ्यश्चनमोनमोगंगायमुनयोर्मध्येयेवसंति तेनेप्रसन्नात्मानश्चिरंजीवितं वर्धयंति नमोगंगायमुनयोर्मुनिभ्यश्च
नमोनमोगंगायमुनयोर्मुनिभ्यश्चनमः ॥ अवांतरदिशाभ्योनुमः ॥ सञ्ज्ञवंतु दिशोमयिसमागच्छंतु सूनृताः ॥

सा० सं०

॥ ५७ ॥

सर्वेकामाअभियंतुनःप्रियाअभिल्लवंतुनःप्रियाःअभिवादये (प्रवराचावगीत्राचाउचारकरावा) त्रिप्रवरान्वि
तअमुकगोत्रोत्पन्नः॥यजुवेदस्यतैत्तिरीयशाखांतर्गतहिरण्यकेशीशाखाध्यायीअमुकदेवशर्माहं ॥ भोगुरोअ
भिवादयामि ॥ नमेत्रिल्लभ्यदेवायगोत्राह्मणाहेताय व ॥ जगद्वितायक्लष्णायगोविंदायनमोनमोगोविंदायन
मोनमः ॥ उत्तमोत्रिखरेजातेभूम्यांपर्वतमूर्धनि ॥ त्रास्पैष्ट्योभ्यनुज्ञातागच्छेदेवियथासुखं ॥ स्तुतोमयावर
दावेदमाताप्रबोदयंतीपवनेद्विजाता ॥ आयुः पृथिव्यांद्रविणंब्रह्मवच्चसुमत्यंदल्लाप्रजातुब्रह्मलोकं ॥ घृणिः
सूर्यआदित्योनप्रभावात्यक्षरं ॥ मधुक्षरंतितद्रसं ॥ सुत्यंवैतद्रसुमापोज्योतीरसुमृतंब्रह्मभूर्भुवःसुवर्णे ॥ ब्र
ह्मलोकायनमः ॥ विष्णुलोकायनमः ॥ रुद्रलोकायनमः ॥ संध्यायैनमः ॥ विद्यायैनमः ॥ सरस्वत्यैनमः ॥
वेदायनमः॥वेदपुरुषायनमः ॥ इष्टदेवताभ्योनमः ॥ कुलदेवताभ्योनमः ॥ स्थानदेवताभ्योनमः ॥ वास्तुदेवता
भ्योनमः ॥ एतत्कर्मप्रधानदेवताभ्योनमः ॥ सर्वेभ्योदेवेभ्योनमः ॥ सर्वेभ्योत्राह्मणेभ्योनमोनमः ॥ आका
शास्पतितंतोयंयथागच्छतिसागरं ॥ सर्वदेवनमस्कारःकेशवंप्रतिगच्छति ॥ केशवायनमः ॥ नारायणाय
नमः ॥ माधवायनमः ॥ गोविंदायनमः ॥ विष्णवेनमः ॥ मधुसूदनायनमः ॥ त्रिविक्रमायनमः ॥ वाम
नायनमः ॥ श्रीधरायनमः ॥ त्वर्षीकेशायनमः ॥ पद्मनाभायनमः ॥ दामोदरायनमः ॥ संकर्षणायनमः ॥
वासुदेवायनमः ॥ प्रयुम्नायनमः॥अनिरुद्धायनमः ॥ पुरुषोत्तमायनमः ॥ अधोक्षजायनमः ॥ नारसिंहाय

हि० ब्र०

॥ ५८ ॥

प० वि०

॥ ५९ ॥

नमः ॥ अच्युतायनमः ॥ जनार्दनायनमः ॥ उपेंद्रायनमः ॥ हरयैनमः ॥ श्रीकृष्णायनमः ॥ औंभूः ॥
 औंभुवः ॥ ओ॒॒सुवः ॥ औं॑महः ॥ औं॑जनः ॥ औं॑तपः ॥ ओ॒॒सृत्यं ॥ औं॑तस्त्रिवितुर्वरेण्यंभगोंदिवेस्यधीम
 हि ॥ धियोयोनेऽप्रचोदयात् ॥ ओमापोज्योतीरसोमृतंब्रह्मभूमुवः सुवरोम् ॥ अनेन सायंसंध्योपासनाख्येन
 कर्मणाभगवान् परमेश्वरः प्रीयतांनमम ॥ तत्सद्ग्लापणमस्तु ॥ औं॑वर्षट्टेविष्णवास० समाप्तम् ॥ ४ ॥

॥ २८ ॥ ॥ अथ परिवेषणविधिप्रारंभः ॥

सत्यैत्वर्तेनपरिषिंचामीतिप्रातः ॥ कृतंल्वा॑सत्येनपरिषिंचामीतिसायां ॥ औंभूःस्वाहा ॥ औं॑भुवःस्वाहा ॥ औं॑स्वः
 स्वाहा ॥ औं॑भूमुवःस्वःस्वाहा ॥ औं॑अनपतेनस्यनेदेत्यनमीवस्यशुभिणः ॥ प्रप्रदातारंतारिष्ठऊर्जनोधे
 हिद्विपदेचतुष्पदे ॥ अमृतोपस्तरणमसि ॥ औंप्राणायस्वाहा ॥ औं॑अपानायस्वाहा ॥ औं॑ब्यानायस्वाहा ॥ औं॑उदा
 नायस्वाहा ॥ औं॑समानायस्वाहा ॥ औं॑ब्रह्मणेस्वाहा ॥ अमृतापिधानमासि ॥ परिवेषणंसमाप्तं ॥ ५ ॥

॥ २९ ॥ अथ उदकशांतिप्रयोग प्रारंभः ॥

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अथस्थंडिलकरणविधिः ॥ गोमयेनगोचर्ममात्रंचतुरस्त्रमुपलिप्यकर्ताशुचिः

सुप्रक्षालितपाणिपादः आचांतोदर्भेषूपविश्यदूर्वान्दर्भीश्चधारयमाणः ॥ प्राणानायन्यदेशकालौसंकीर्त्य अस्माकमित्यादि । श्रीषडंगसहितवेदपुरुषदेवतार्पात्यर्थसर्वारिष्टपरिहारार्थसर्वाभीष्टसिद्धर्थ ममगृहस्यनानाविधरोगोत्पन्नोत्पत्स्यमानतत्तदोषपीडापरिहारार्थ आदित्यादिनवग्रहदेवतानुकूलतासिद्धर्थब्राह्मणद्वाराबैधायनोक्तं उदकशांतिंकरिष्ये ॥ तत्रादौनिविष्टतासिद्धर्थमहागणपतिपूजनंपुण्याहवाचनंआचार्यादिवरणंचकरिष्ये ॥ गणपतिंसंपूज्य ॥ आचार्यवरणंकुर्यात् पञ्चप्रस्थसिकताभिःशुद्धाभिरद्विरत्निमा व्रंचतुरस्वंस्थंडिलंकूलासुवर्णवीहिदर्भानिंगुष्ठेनमहानाम्न्याचोपसंगृह्य ॥ ब्रह्मजज्ञानमिति ॐ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमंपुरस्ताद्विसीमृतःसुरुचोवेनआवः ॥ सबुद्धियाऽपुमाअस्यविष्टाःसतश्चयोनिमसतश्चविवः ॥ तस्यपश्चादारभ्यमध्येप्रावीर्षं संततांलेखांलिखित्वा ॥ ॐ नाकेसुपर्णमिति ॥ नाकेसुपर्णमुपयत्पतंतःलदावेनंतोअभ्यचक्षत्वा ॥ हिरण्यपक्षंवरुणस्यदूतंयमस्ययोनैश्कुनंभुरुण्य ॥ दक्षिणतःप्रादेशमात्रांतथैवलेखांविलिख्यतस्योत्तरताप्यायस्वसमेतुतद्विति ॥ ॐ आप्यायस्वसमेतुतेविश्वतःसोमवर्णियंभवावाजस्यसंग्रहे ॥ तथैवलेखांविलिख्यतस्यदक्षिणतोमध्यादारभ्यायोरुद्रोअग्नैयोअप्सुयओषधीषुयोरुद्रोविश्वाभुवनाविवेशतस्मैरुद्रायनमोअस्तु ॥ इत्युदीची शं संततांलेखांविलिख्यतस्याः पश्चात्प्रादेशमात्राद्विष्णुर्विचक्कमद्विति ॥ ॐ दुर्दान्विष्णु

हि० ब०

॥ ५९ ॥

विचक्मेवेधानिदधेपुदं ॥ समूढमस्यपाऽसुरे ॥ इतितथैवलेखांविलिख्यतस्याः पुरस्तादिंद्रिश्वाअवीदि
धनिति॥इंद्रिश्वाअवीदिधन्तसमुद्रव्यचसुंगिरः॥रथीतमश्चिनांवाजोनाऽसत्पतिंपर्ति॥इतितथैवलेखांविलि
ख्याद्विरभ्युक्ष्यद्वादर्भैरवकर्यिगंधोदकेनाभ्युक्ष्यपुष्पैरवकीर्य तदुत्तरतोदर्भेषुप्रोक्षणीःस्त्रैस्कृत्यब्रह्मपात्रंप्रो
क्ष्यधूपयित्वेतिसूचेणदृश्यते ॥ ब्रह्मजज्ञानमितिमंत्रेणस्थांडिलंनिधाय ॥ अपःप्रणयति ॥ श्रुत्थावाआपः ॥ श्रु
त्थामेवारभ्यप्रणीयप्रचरति ॥ अपःप्रणयति ॥ यज्ञोवाआपः ॥ यज्ञमेवारभ्यप्रणीयप्रचरति ॥ वज्ञोवाआ
पः ॥ वज्ञमेवभातृव्येभ्यःप्रहृत्यप्रणीयप्रचरति ॥ अपःप्रणयति ॥ आपोवैरक्षोमीः ॥ रक्षसामपहत्यै ॥
अपःप्रणयति ॥ आपोवैदेवानांप्रियंधाम ॥ देवानांमेवप्रियंधामप्रणीयप्रचरति ॥ आपोवैसर्वदेवताः ॥
देवताएवारभ्यप्रणीयप्रचरति ॥ आपोवाङ्दद्भूतान्यापःप्राणवाआपःपश्वआपोन्मापो
मृतमापःसंम्राडापोविराडापःस्वराडापश्छंदाऽस्यापोयज्ज्यापःसत्यमापःसर्वादेवताआपोभूर्भुवःसुवरा
पओम् ॥ देवस्यल्लासवि०हस्ताभ्यां ॥ परिस्तृणानीतिषोडशदर्भैरुदग्नैःपुरस्तात्परिस्तीर्य॥ भूर्भुवःसुवरिति
दक्षिणतःप्राग्नैःसप्तदशाभिः ॥ उद्गुयंतमस्तपरिपश्यतेज्योतिरुत्तरं ॥ देवंदेवत्रासूर्यमग्न्मज्योतिरुत्तममि
तिपश्चादुदग्नैःअष्टादशाभिः ॥ अग्न्मायाहिवीतये गृणानोहुव्यदातये ॥ निहोतासत्सिष्ठिंहिष्ठि ॥ उत्तरतः

उ० शां०

॥ ५९ ॥

प्राग्ग्रैः सप्तदशभिः परिस्तीर्यत्सवितुर्वरेण्यमिति जप् श्लस्तिरः पवित्रं ब्रह्मपात्रे अपानीयभूर्भुवः सुवरितियवा
क्षतं दुलानोप्यपुर्वैर्वामिः फलैरवकीर्यदूर्वादभैः प्रच्छाद्य चतुरो ब्राह्मणान् सुप्रक्षालितपाणिपादानपाच
म्यक्लवा प्रतिदिशमासनेषूपवेश्यशन्नोदेवीरभिष्टयइति ब्रह्मपात्रमभिष्टइयते ॥ ब्राह्मणाब्रह्मपात्रमन्वारभ्य
जपंति ॥ तत्सवितुर्वरेण्यमित्येतां पच्छोर्ध चशः नवानमुक्कावेदादीत्राक्षोन्नादीं श्रजपेयुः ॥ ॐ अग्निमीठिपु
रो हितं यज्ञस्य देवमृतिवं ॥ होतो रं रत्नधातं ॥ क्रग्वेदस्य ॥ डुषेत्वोर्जेत्वेतियजुर्वेदस्य ॥ अग्न्मायाहिवी
तयं इति सामवेदस्य ॥ शनोदेवीरभिष्टयइत्यर्थवेदस्य जपित्वा वक्ष्यमाणान्मन्त्रान्जपेयुः ॥ रक्षोऽमं ॥ कुणुष्वपा
जः प्रसिंतिनपृथ्वीयाहिराजेवामवाऽभेन ॥ तृष्णीमनुप्रसिंतिद्रूणानोस्तासि विध्यरक्षसुस्तपिष्ठैः ॥ तवभ्रमा
सं आशुयापत्त्यनुस्पृशधृष्टाशोशुचानः ॥ तपूष्यग्रेजुव्हापत्तानासंदित्वो विस्तुजविष्वगुल्काः ॥ प्रतिस्प
ग्रेविस्तुजनूर्णितमोभवापायुर्विशे अस्या अदं ध्यः ॥ योनोदूरेअवश्यसोयो अंत्यग्रेमाकिं द्वयधिरादधर्षीत् ॥
उदग्रेतिष्ठप्रत्यातनुष्वन्यमित्राऽओषतात्तिगमहेते ॥ योनो अराति समिधानचुक्रेनुचातं धक्ष्यतु संनशुर्कं ॥
उद्धर्वो भवत्प्रतिविध्याध्यस्मद्वाविष्कणुष्वदैव्यान्यग्रे ॥ अवस्थिरातनुहियातुजूनां जामिमजामिं प्रमृणीहिशत्र

हि० ब्र०

॥ ६० ॥

न ॥ सते॑जाना॒ति॒सु॒मति॒र्य॒वि॒ष्ट॒य॒र्द्द॒व॒ते॒ब्र॒क्ष्मणे॒गा॒तु॒मै॒र॒त् ॥ वि॒श्वा॒न्य॒स्मै॒सु॒दि॒ना॒नि॒र॒यो॒यु॒म्ना॒न्य॒यो॒वि॒दु॒रो॒अ॒भि॒यै॒त् ॥ सेद॒ग्ने॒अस्तु॒सु॒भगः॒सु॒दा॒नु॒र्य॒स्त्वा॒नि॒त्ये॒नह॒वि॒षा॒य॒उ॒क्यैः ॥ पि॒प्री॒ष्टि॒स्वा॒आ॒यु॒षि॒दु॒रो॒णे॒वि॒श्वे॒द॒स्मै॒सु॒दि॒ना॒सा॒सा॒दि॒ष्टिः ॥ अर्चा॒भि॒ते॒सु॒मति॒धो॒ष्य॒र्वा॒क॒संते॒वा॒वा॒ता॒जरता॒मि॒यंगीः ॥ स्वश्वा॒स्वा॒सु॒रथा॒मर्जये॒मा॒स्मै॒क्षु॒त्राणि॒धारये॒रनु॒द्यू॒न् ॥ इहत्वा॒भू॒र्या॒च॒दु॒प्त्वंदोषा॒वस्तर्दी॒दि॒वा॒सु॒मनु॒द्यू॒न् ॥ की॒डै॒तस्वा॒सु॒मनंसः॒से॒मा॒भि॒यु॒म्ना॒तो॒स्थि॒वा॒सो॒जना॒नां ॥ यस्त्वा॒ः॒स्वश्व॒ः॒सु॒हि॒रण्यो॒अ॒ग्न॒उ॒प्या॒ति॒व॒सु॒मता॒रथै॒न ॥ तस्याता॒भव॒सि॒तस्य॒सख्वा॒यस्ता॒आ॒ति॒थ्यमा॒नु॒षग्जु॒जो॒षत् ॥ महोरुजा॒भि॒वं॒धुता॒वचे॒भि॒स्तन्मा॒पि॒तुर्गो॒त्सा॒दान्विया॒य ॥ लनो॒अ॒स्यव॒वसाश्चिकि॒द्विहोत॒र्य॒वि॒ष्ट॒सु॒क्रतो॒दमू॒नाः ॥ अस्वप्रजस्तुरण्यः॒सु॒शो॒वा॒अतंद्रा॒सो॒वृ॒का॒अश्रै॒मिष्ठाः ॥ तेपा॒यव॑ः॒सा॒घ्रियं॒चो॒निषद्य॒ग्रेतव॑नः॒पांत्वमूर् ॥ येपा॒यवो॒मामते॒यंते॒अग्ने॒पश्यंते॒अंधंदुरिता॒दरक्षन् ॥ रक्षता॒न्तसु॒कृते॒वि॒श्वे॒दा॒दि॒प्संतु॒इ॒द्रिप्वो॒नाहै॒देभुः ॥ लयो॒व्य॒संध॒न्य॒स्त्वो॒ता॒स्तव॒प्रणी॒त्यश्या॒मवाजा॒न् ॥ उभाश॒सा॒सू॒दयस्त्यता॒तेनु॒षु॒याक॑णु॒त्यच्छया॒ण ॥ अ॒यते॒अग्ने॒सु॒मिधा॒वि॒धे॒मप्रति॒स्तोम॒श्यमा॒नंगृभाय ॥ दहा॒शसे॒रक्षसः॒पाद्यस्मान्दुहोनि॒दो॒मित्रमहो॒अव॒द्यात् ॥ रक्षोहण्वा॒जिनु॒माजे॒

॥ ६० ॥

घमिमित्रं प्रथिष्ठु मुपयामि शर्मे ॥ शिशानो अग्निः कतुभिः समित्धः सनो दिवासरिषः पातुनक्ते ॥ विजयो तिंषावृ
हता भात्यग्निराविविश्वानिकणुतेमहिला ॥ प्रादेवीमार्याः संहतेदुरेवाः शिशीतिशृंगे रक्षसे विनिक्षेः ॥ उतस्वाना
सो दिविषेत्वग्रेस्तिग्मायुधारक्षसे हंतवाडः ॥ इंद्रेवो विश्वतस्परिहवामहेजनेभ्यः ॥ अस्माकं मस्तु केवलः ॥
इंद्रं नरो नेमधिताह वंते यत्पार्यायुनजं तेधियस्ताः ॥ शूरो नृषात् शवसश्चकान आगो मतिव्रजे भजात्वं नेः ॥ इंद्रि
याणिशतकतो याते जनेषु पञ्चसूः ॥ इंद्रतानितआवृणे ॥ अनुतेदायि महाइंद्रियाय सवाते विश्वमनुवच्छ्वल्ये ॥
अनुक्षवमनुसहौयजउत्रेददेवेभिरनुतेनृष्टव्ये ॥ आयस्मिन्तसुतवासवास्तिष्ठैतिस्वारुहोयथा ॥ क्रष्णहर्दीर्घश्व
त्तमेऽंद्रस्यघमो अतिथिः ॥ आमासुपकभैरयुआसूर्य ऽरोहयोदिवि ॥ घर्मनसानंतपतासुवृक्षिभिर्जुष्टं गिर्वि
णसेगिरः ॥ इंद्रमिद्रायिनो बुहं दिन्द्रमकेभिरुकिणः ॥ इंद्रं वाणीरनूषत ॥ गायं तिलागाय त्रिणोर्चैत्यकर्मकिं
णः ॥ ब्रह्माणरखाशतकतवुद्दृशमिवयेमिरे ॥ अ॒ होमुच्चे प्रभरेमामनीषामोषिष्ठदावैसुमतिं गृणानाः ॥
इदमिंद्रप्रतिहृव्यं गृभाय सत्यः संतुयजं मानस्यकामाः ॥ विवेष्यन्मध्यिषणाज्जानस्तवैपुरापार्यादिन्द्रमन्हः ॥
अ॒ हं सोयत्रपीपरथ्यनेनावेवयां तमुभये हवंते ॥ प्रसंग्राजं प्रथममध्वराणाम॒ होमुच्चैव भंयज्ञियानां ॥ अ

हि० ब्र०

। ६१ ॥

पांनपांतमश्विनाहयंतमस्मिन्नरद्दिव्यंवच्चुभोजः ॥ विनईंद्रमृधोजहिनीचार्यच्छपृष्ठतन्युतः ॥ अधस्पदंतमी
कृधियोअस्मा० अभिदासंति ॥ इंद्रक्षत्रमभिवाममोजोजायथावृषभवर्षणीनां ॥ अपानुदोजनेममित्रयंते
मुरुदेवेभ्योअकृणोरुलोकं ॥ मृगोनभीमःकुचरोगिरिष्टाःपरावतआजगामापरस्याः ॥ सृक॒॑स॒॒शाय॑प
विभिंद्रतिग्मंविशाचूताढिविमृधोनुदस्व ॥ विशात्रुन्विमृधोनुदविवृत्रस्यहनुरुज ॥ विमन्युमिंद्रभासितोमित्र
स्याभिदासंतः ॥ त्रातारुमिंद्रमवितारुमिंद्र॒॒हवेहवेसुहव॒॒शूरमिंद्र॒॑हुवेनुशक्रपुरुहूतमिंद्र॒॒स्वस्तिनो
मधवाधालिंद्रः ॥ माते॑अस्या॒संहसाव॒न्परिष्टावधाय॑भूमहरिवःपरादै ॥ त्रायेस्वनोवकेभिर्वर्णयैस्तवंप्रियासः
सूरिषुस्याम ॥ अनवस्तुरथमश्वायतक्षल्पष्टावज्ज्ञपुरुहूतयुमंत ॥ ब्रह्माण॒इंद्र॒महयैतोअकैरवर्धय॑नहयैत्वा
उ ॥ वृष्णेयत्तेवर्षणोअर्कमर्चानेद्रग्रावाणोअदितिःसजोषाः ॥ अनश्वासेयेपवयोरुथाइंद्रेषिताअभ्यवर्तते
दस्यून् ॥ २ ॥ यतईंद्रभयोमहेततोनोअभयंकृधि ॥ मधवंचग्नितवतनंतुतयेविद्विषोविमृधोजहि ॥ स्वस्तिदा
विशस्पतिर्वृत्रहाविमृधोवशी ॥ वृषेद्रःपुरएतुनःस्वस्तिदा॑अभयंकरः ॥ महा॒इंद्रोवज्ज्वाहुःषोडशीशर्मयच्छ
तु ॥ स्वस्तिनोमधवाकरोतुहंतुपाप्मानयोस्मादेष्टि ॥ सजोषाइंद्रसगणोमरुद्धिःसोमंपिबवृत्रहन्चूरविद्वान् ॥
जहिजत्रु॒रप्मृधोनुदस्वाथाभयंकृणुहिविश्वतोनः ॥ येदेवाःपुरःसदोग्निनेवारक्षोहणस्तेनःपांतुतेनोवंतुतेभ्यो

उ० शां०

॥ ६१ ॥

नमस्तेभ्यः स्वाहा ॥ येदेवादक्षिणसदोयमनेत्रारक्षोहणस्तेनः पांतुतेनोवंतुतेभ्योनमस्तेभ्यः स्वाहा ॥ येदेवाः पश्चा-
त्सदः सवित्रनेत्रारक्षोहणस्तेनः पांतुतेनोवंतुतेभ्योनमस्तेभ्यः स्वाहा ॥ येदेवाउच्चरसदोवरुणनेत्रारक्षोहणस्तेनः
पांतुतेनोवंतुतेभ्योनमस्तेभ्यः स्वाहा ॥ येदेवाउपरिषद्बृहस्पतिनेत्रारक्षोहणस्तेनः पांतुतेनोवंतुतेभ्योनम-
स्तेभ्यः स्वाहा ॥ अग्नेयेरक्षोमेस्वाहा ॥ यमायरक्षोमेस्वाहा ॥ सवित्रेरक्षोमेस्वाहा ॥ वरुणायरक्षोमेस्वाहा ॥
॥ बृहस्पतयेदुवस्वतेरक्षोमेस्वाहा ॥ अग्निरायुष्मान्तसवनस्पतिभिरायुष्मांतेनल्वायुषायुष्मंतंकरोमि ॥ सोम
आयुष्मान्तसओषधीभिरायुष्मांतेनल्वायुषायुष्मंतंकरोमि ॥ यज्ञआयुष्मान्तसदक्षिणभिरायुष्मांतेनल्वायुषायु-
ष्मंतंकरोमि ॥ ब्रह्मायुष्मन्तद्ब्राह्मणैरायुष्मन्तेनत्वायुषायुष्मंतंकरोमि ॥ देवाआयुष्मंतस्तेमृतेनायुष्मंतस्तेनल्वा
युषायुष्मंतंकरोमि ॥ ४ ॥ यावामिंद्रावरुणायतव्यातनूस्तयेमम् ३ हसोमुंचतं ॥ यावामिंद्रावरुणासहस्र्यातनूस्त
येमम् ३ हसोमुंचतं ॥ यावामिंद्रावरुणारक्षस्यातनूस्तयेमम् ३ हसोमुंचतं ॥ यावामिंद्रावरुणातेजस्यातनूस्तये
मम् ३ हसोमुंचतं ॥ योवामिंद्रावरुणावग्नैस्तामस्तंवामेतेनावयजे ॥ योवामिंद्रावरुणाद्विपात्सुपशुषुस्तामस्तंवा
मेतेनावयजे ॥ योवामिंद्रावरुणावतुष्पात्सुपशुषुस्तामस्तंवामेतेनावयजे ॥ योवामिंद्रावरुणागोष्ठेस्तामस्तंवामे-

हि० ब्र० तेनावयजे ॥ योवा॑मिंद्रावरुणा॒गृहेषुस्त्रा॑म॒स्तंवा॑मि॒तेनावयजे ॥ योवा॑मिंद्रावरुणा॒प्सुस्त्रा॑म॒स्तंवा॑मि॒तेनावयजे ॥ यो
 ॥ ६२ ॥ वा॑मिंद्रावरुणौषधीषुस्त्रा॑म॒स्तंवा॑मि॒तेनावयजे ॥ योवा॑मिंद्रावरुणा॒वन्॒स्पतिषुस्त्रा॑म॒स्तंवा॑मि॒तेनावयजे ॥ अग्नेयश
 स्त्रि॒न्यश्चै॒मम॒र्पै॒येद्वा॑क्ती॑मपचिती॑मि॒हावह ॥ अ॒यं॒मूर्धा॑परमे॒ष्टी॑सुवर्चा॑ः॒स्मा॑नाना॑मुत्तु॑मश्लो॑कोअस्तु ॥ भ॒द्रं प
 श्यंतु॑उपसेदुरग्रेतपो॑दीक्षामृषयः॒सुवर्विदः ॥ ततेः॒क्त्रंबल॑मोजश्चज्ञा॑तंतद॒स्मैदेवाअ॒भिसंनेमंतु ॥ ध॒ताविध॒ताप
 रु॒मोतस्तु॑ह॒क्प्रजापतिः॒परमे॒ष्टी॑विराजा॑ ॥ स्तो॑मा॑छंदा॒॑सिनि॑विदौ॒मआहुरेत्स्मैराष्ट्रम॑मिसंनेमाम ॥ अ॒भ्यावर्त
 ध॒मुपमेतराकमय॒श्चास्ताविपतिर्वोअस्तु ॥ अ॒स्यविज्ञान॑मनुस॒र्भध्वमि॒मंपुश्चादनुजीवाथ॒सर्वे ॥ कृताषा
 डृतवा॑मा॑मिर्ग॑ध॒र्वस्तस्यैषध्यो॒प्सुरसु॑ऊर्जो॑नाम॒सड॒दंब्रह्म॑क्त्रंपो॒तुताङ॒दंब्रह्म॑क्त्रंपां॒तुतस्मै॒स्वाहा॒भ्यः॒स्वाहा॑
 स॒हितो॑विश्वसा॑मा॑सूर्यो॑गंध॒र्वस्तस्य॑मरीचियो॒प्सुरस॑आयुवः॒सुषुप्त्रः॒सूर्य॑रश्मि॒द्रम॑गंध॒र्वस्तस्य॑नक्षत्राण्य॒प्सुर
 सो॑विकुरयोभुजुः॒सुपर्णो॑यज्ञो॒गंध॒र्वस्तस्य॑दक्षिणाअ॒प्सुरसः॒स्तवा॑ः॒प्रजापतिर्विश्व॑र्मा॑मनो॒गंध॒र्वरतस्य॑क्सूमा
 न्य॑प्सुरसो॑वन्हैयद्विरो॑विश्वव्य॑चावतो॒गंध॒र्वस्तस्यापो॒प्सुरसो॑मुदाभुवनस्यपतेयस्य॑तउपरिगृहाङ॒हच ॥ स
 ने॑रास्वाज्यानि॒र्गयस्पोष॒॑सुवीर्य॒॑संवत्सुरीणा॒॑स्वर्णिता॑ ॥ परमे॒ष्टथधिपतिर्मृत्युर्ग॑ध॒र्वस्तस्य॑विश्वम॒प्सुरसो॑भु

वः सुक्षितिः सुभूतिर्भद्रकृत्सुवर्वान् पर्जन्यो गंधर्वस्तस्य विद्युतोप्सरसो रुचो दूरे हैति रमृडयो मृत्युर्गंधर्वस्तस्य प्र
जाअप्सरसो भीरुवश्चारु कृपणकाशीकामो गंधर्वस्तस्याधयोप्सरसः शोचयैतीर्नम् सद्दंब्रह्मक्षत्रं पातुताडदंब्र
ह्मक्षत्रं पाततस्मैस्वाहाताभ्युः स्वाहासनो गुवनस्य पतेयस्य तउपरिगृहाडहच ॥ उरुवह्मणेस्मैक्षत्रायमहिशर्मय
चउ ॥ नमो अस्तु सुपैभ्यो येकेचं पृथिवीमनु ॥ येअंतरिक्षेयेदि वितेभ्यः सुपैयोनमः ॥ येदेरोचनेदिवो येवासूर्यस्यर
श्मषु ॥ येषामप्सुसदः कृतं तेभ्यः सुपैयोनमः ॥ याइषवोयातुधानानायेवावनस्पतीर्खनु ॥ येवावटेषुरोर्तते
भ्यः सुपैभ्योनमः ॥ अयं पुरो हरिकेशः सूर्यरश्मिस्तस्यरथगृत्सश्वरथौ जाश्रसेना निग्रामुण्यौ पुंजिकस्तुलाच
कृतस्तुलाचाप्सरसौ यातुधानो हैतीरक्षा भूमिप्रहेति स्तेभ्योनमस्तेनो मृडयं तुतेयं हिष्मोयश्चनोद्देष्टितं वोजं भेदधा
मि ॥ अयं दक्षिणाविश्वकर्मातस्यरथस्वनश्वरथेचित्रश्रसेना निग्रामुण्यौ नेनका वसहजन्याचाप्सरसौ दंक्षणवः
पश्वो हैतेः पौरुषेयोवृथः प्रहेति स्तेभ्योनमस्तेनो मृडयं तुतेयं हिष्मोयश्चनोद्देष्टितं वोजं भेदधामि ॥ अयं पश्चाहि
श्वव्यच्चास्तस्यरथप्रोतश्चासंमरथश्रसेना निग्रामुण्यौ प्रम्लो वंती वानुम्लो चंतीचाप्सरसौ सुपैहैतिव्युग्राः प्रहेति
स्तेभ्योनमस्तेनो मृडयं तुतेयं हिष्मोयश्चनोद्देष्टितं वोजं भेदधामि ॥ अयमुत्तरात्संयद्वस्तस्यसेनजिश्वसुषेण

हि० ब्र०

॥ ६३ ॥

थसेनानिग्रामुण्योविश्वाचीचघृताचीचाप्सरसावापे हैतिर्वातः प्रहैति स्तेभ्योनमस्तेनोमृडयंतुतेयंद्विष्मोयश्च
 नोद्वेष्टितवोजंभेदधामि ॥ अयमुपर्यवाग्वंसुस्तस्यताक्ष्यश्चारिष्टेनेमिश्रसेनानिग्रामुण्यावुर्वशीच्चपूर्वचिन्तिश्च
 प्सरसौवियुद्धेतिरस्फूर्जन्प्रहैति स्तेभ्योनमस्तेनोमृडयंतुतेयंद्विष्मोयश्चनोद्वेष्टितवोजंभेदधामि ॥ आग्नुःशि
 शानोवृषभोनयुधमोधनाघनःक्षोभेणश्रवणीनां ॥ संक्रद्देनोनिमिषएकवीरःशत् ७ सेनाअजयत्साकमिंद्रः ॥
 संक्रद्देनेनानिमिषेणजिष्णुनायुत्करेणदुश्चयवनेनदृष्णुना ॥ तदिद्रेणजयततत्संहध्युधोनरङ्गुहस्तेनवृष्णा ॥
 सइषुहस्तैःसनिषुंगिभिर्दशसि ८ स्त्रैषासयुधुद्वेगेणेन ॥ स ९ सृष्टजित्सोमपावाहुश्चर्ध्यूर्ध्वधन्वाप्रतिहिता
 भिरस्ता ॥ वृहस्पतेपरिदीयारथेनरक्षोहामित्रा १० अपवाधमानः ॥ प्रभंजन्त्सेनाःप्रमृणोयुधाजयेनस्माकमेध्य
 वितारथानां ॥ गोत्रभिदंगोविदंवज्रबाहुंजयंतमजमप्रमृणंतमोजसा ॥ डम् ११ संजाताअनुवीरयध्वमिंद्र १२
 सखायोनुस १३ भध्वं ॥ बलविजायःस्थविरःप्रवीरःसहस्वान्वाजीसहमानउग्रः ॥ अभिवीरोअभिसल्वास
 होजाजैवमिंद्ररथमातिष्ठगोवित् ॥ अभिगोत्राणिसहस्रागाहमानोदायोवीरःशतमन्युरिंद्रः ॥ दुश्चयवनःपृत
 नाषाढ्युध्योस्माक १४ सेनाअवतुप्रयुत्सु ॥ इद्रंआसानेतावृहस्पतिर्दक्षिणायज्ञःपुरण्तुसोमः ॥ देवसेनानाम

उ० शां ०

॥ ६३ ॥

भिर्भंजतीनांजयंतीनांमरुतोयंलग्रे ॥ इंद्रेस्यवृष्णोवरुणस्यराङ्गादित्यानांमरुता ३ शर्धुग्रं ॥ महामनसां
भुवनच्यवानांघोषेदेवानांजयतामुदस्थात् ॥ अस्माकमिंद्रः समृतेषुध्वजेष्वस्माकुंयाइषवस्ताजयंतु ॥ अ
स्माकेवीराउत्तरेभवंत्वस्मानुदेवाअवताहवेषु ॥ उद्दर्ष्यमघवनायुधान्युतस्वनांमामकानांमहा ५ सि ॥ उ
द्वृत्रहन्वाजिनांवाजिनान्युद्रथानांजयतामेतुघोषः ॥ उपत्रेतजयतानरःस्थिरावः संतुवाहवः ॥ इंद्रेऽवःशर्मयचउल
नाधृष्यायथासथ ॥ अवसृष्टापरापतशरव्येबस्त्रस ६ शिता ॥ गच्छामित्रान्प्रविश्वमैषांकंचनोच्छिष्पः ॥ म
माणितेवर्मभिश्छादयामिसोमस्त्वाराजामृतेनाभिवस्तां ॥ उरोर्वरीयोवरिवस्तेअस्तुजयत्वामनुमदंतुदेवाः ॥
यत्रवाणाः संपत्तैतिकुमाराविश्वादैव ॥ इंद्रेऽनस्तत्रवृत्रहाविश्वाहाशर्मयच्छतु ॥ शंचमेष्यश्रमेप्रियंचमेनु
कामश्चमेकामश्चमेसौमनसश्चमेभद्रंचमेश्रेयश्चमेवस्यश्चमेयशश्चमेभगश्चमेद्रविणंचमेयंताचमेधर्ताचमेक्षेम
श्चमेधृतिश्चमेविश्वंचमेहश्चमेसंविच्चमेज्ञावैचमेसूश्रमेप्रसूश्रमेसीर्चमेलुयश्रमकृतंचमेमृतंचमेयक्षमंचमे
नामयच्चमेजवातुश्चमेदीर्घायुलंचमेनमित्रंचमेभयंचमेसुगंचमेशयनंचमेसूषाचमेसुदिनंचमे ॥ ममाम्नेवचौ
विहवेष्वस्तुवयंत्वंधानास्तनुवैपुषेम ॥ मह्यैनमंतांप्रदिश्वश्वतस्वस्त्वयाध्यक्षेणपृतनाजयेम ॥ ममदेवाविहवे
संतुसर्वइंद्राविंतोमरुतोविष्णुरग्निः ॥ ममांतरिक्षमुरुगोपमस्तुमह्यंवातःपवतांकामेऽस्मिन् ॥ मयिदेवाद्रवि

हि० ब्र०

॥ ६४ ॥

उ० शा०

॥ ६४ ॥

एमायजंतुंमध्याशीरस्तुमयिंदेवहूतिः ॥ दैव्याहोतोरावनिषंतपूर्वेर्षास्यामतनुवासुवीराः ॥ मह्यैयजंतुममया
निहृव्याकृतिःसत्यामन्तसोमेअस्तु ॥ एनोमानिगांकतमच्चनाहंविश्वेदेवासोअधिवोचतामे ॥ देवीःषडुर्वारुरु
णःकृष्णातविश्वेदेवासडुहर्वारयध्वं ॥ माहास्महिप्रजयामातनूभिनरिधामद्विष्टेसोमराजन् ॥ अग्निर्मन्युप्रतिनु
दन्पुरस्ताददंब्धोगोपाःपरिपाहिनस्त्वं ॥ प्रत्यंचोथंतुनिगुतःपुनस्तेमैषांचित्तंप्रबुधविनेशत् ॥ धाताधीतृणामु
वेनस्यस्पतिदेव ७ सवितारंमभिमातिषाहै ॥ डमंयज्ञमश्विने भावृहस्पतिदेवाःपांतुयजंमानन्यर्थादा ॥ उरुव्य
चानोमहिषःशर्मीय ७ सदास्मिन्हवेपुरुहूतःपुरुक्षु ॥ सनःप्रजायैर्हर्यश्वमृडयेद्रमानोरीरषोमापरादाः ॥ येनःसुप
त्नाअपतेभवांलिंद्राग्निश्यामवाधामहेतान् ॥ वसंवोरुद्राआदित्याउपरिस्पृशमोग्रचेत्तारमधिराजमक्न ॥ अर्वा
चमिंद्रमुतोहवामहेयोगोजिद्वन्जिदश्वजियः ॥ डमंनोयज्ञविहवेजुषस्वास्यकुमोहरिवोमेदिनल्वा ॥ अग्नेन्नन्वे
प्रथमस्यप्रेचतसोयंपांचजन्यंबहवःसमिधते ॥ विश्वस्याविशिष्ठप्रविविशिवा ७ समीमहेसनोमुंचल्लहसः ॥ यस्ये
दंप्राणनिमिषयदेजतियस्यजातंजनमानच्केवलं ॥ स्तौस्यग्निनाथितोजोहवीमिसनोमुंचल्लहसः ॥ इंद्रे
स्यमन्येप्रथमस्यप्रेषतसोवत्रस्तोमाउपमामुपागुः ॥ योदशुष्वःसुकृतोहवमुपगत्तासनोमुंचल्लहसः ॥ यः
सैग्रामनयतिसंवशीयुधेयःपुष्टप्रनिस ७ सृजतित्रयाणि ॥ स्तौमीद्रैनाथितोजोहवीमिसनोमुंचल्लहसः ॥

मन्वेवांमित्रावरुणातस्यवित्तं ४ सत्यैजसाद् ५ हण्यं नुदेष्ये ॥ याराजान् ६ सुरथ्याथउग्रातानोमुंचतुमाग
सः ॥ योवा ७ रथक्रुजुरीश्मिः सुत्यधर्मामिधुश्चर्तमुपयतिदूषयन् ॥ स्तौमित्रित्वावरुणानाथितोजोहवीमितौ
नोमुंचतुमागसः ॥ वायोःसवितुर्विद्यानिमन्महेयावात्मन्वद्विभुतो यौचरक्षतः ॥ यौविश्वस्यपरिभूवभू
वतुस्तौनोमुंचतुमागसः ॥ उपश्रेष्ठानआशिषोदेवयोर्वैअस्थिरन् ॥ स्तौमित्रायु ८ सवितारनाथितोजोह
वीमितौनोमुंचतुमागसः ॥ रथीतमैरथीनामव्हक्तयेशुभंगमिष्टसुयमेभिरवैः ॥ ययोर्विदेवैदेवेष्वनिशितमो
जस्तौनोमुंचतुमागसः ॥ यदयात्वहतु ९ सूर्यायाखिचकेणसु॒सद॑मिच्छमानौ ॥ स्तौमित्रेवावश्विनौनाथितो
जोहवीमितौनोमुंचतुमागसः ॥ मरुतांमन्वेअविनोब्रुवत्तुप्रेमांवाचुविश्वामवंतुविश्वे ॥ आशून्हृवेसुयमानू
तयेतेनोमुंचत्वेनसः ॥ तिगममायुधवीडित १० सहस्रद्वय ११ शर्धः पृतनासुजिष्णु ॥ स्तौमित्रेवान्मरुतोनाथि
तोजोहवीमितौनोमुंचत्वेनसः ॥ देवानांमन्वेअधिनोब्रुवत्तुप्रेमांवाचुविश्वामवंतुविश्वे ॥ आशून्हृवेसुयमा
नतयेतेनोमुंचत्वेनसः ॥ यदिःमाभिशोचीति गैरुषेयेणदैवयैन ॥ स्तौमित्रिविश्वान्देवानाथितोजोहवीमितौनो
मुंचत्वेनसः ॥ अनुनोद्यानुमतिर्यज्ञदेवेषुमन्यतां ॥ अभिश्वहव्यवाहनोभवतांदाशुषेमयः ॥ अन्विदनुमते

हि० ब्र०

॥ ६५ ॥

उ० शा०

॥ ३५ ॥

लंमन्यासैशंचनःकृषि ॥ कृत्वेदक्षीयनोहिनुप्रणआयुर्षितारिषित् ॥ वैश्वानरोन्तुत्याप्रयातुपरवतः ॥ अग्निरु
कथेनवाहसा ॥ पृष्ठोदिविपृष्ठोअग्निःपृथिव्यांपृष्ठोविश्वाओषधीराविवेश ॥ वैश्वानरःसहस्रपृष्ठोअग्निःसन्तोदि
वासरिषःपातुनक्ते ॥ येअप्रयेताममितेभिरोजोभिर्येप्रतिष्ठेअभवतांवसूनां ॥ स्तौमिद्यावापृथिवीनाथितोजोहवी
मितेनोमुंचतम् ० हंसः ॥ उर्वोरोदसीवरिवःकृणोतक्षेत्रस्यपत्नीअधिनोब्रूयातां ॥ स्तौमिद्यावापृथिवीनाथितोजो
हवीमितेनोमुंचतम् ० हंसः ॥ यज्ञेवयंपुरुषवायविष्टाविद्वाऽसश्चकुमाकच्चनागः ॥ कृधीस्वर्स्माऽअदितेरनांगा
नव्येनाऽसिशिश्रथोविष्वगम्भोयथाहृतद्वसवोगैर्यचित्पदिषिताममुंचतायजत्राः ॥ एवाल्मस्मत्प्रमुच्चाव्य॒हः
प्रातार्यग्नेप्रतरात्माआयुः ॥ समीचीनामासिप्राचीदिक्षस्यास्तेप्रिरधिपतिरसितोरक्षितायश्चाधिपतिर्यश्चगोप्ता
ताभ्यानमस्तौनोमृडयतांतेयंद्विष्मोयश्चनोद्देष्टितंवांजंभेदधामि ॥ ओजस्विनीनामासिदक्षिणादिक्षस्यास्त
इंद्रोधिपतिःपृदाकूरक्षितायश्चाधिपतिर्यश्चगोप्ताताभ्यानमस्तौनोमृडयतांतेयंद्विष्मोयश्चनोद्देष्टितंवांजंभेदधा
मि ॥ प्राचीनामासिप्रतीचीदिक्षस्यास्तेसोमोधिपतिःस्वजोरक्षितायश्चाधिपतिर्यश्चगोप्ताताभ्यानमस्तौनोमृ
डयतांतेयंद्विष्मोयश्चनोद्देष्टितंवांजंभेदधामि ॥ अवस्थावानामास्युदीचीदिक्षस्यास्तेवरुणोधिपतिस्तरश्चराजी
रक्षितायश्चाधिपतिर्यश्चगोप्ताताभ्यानमस्तौनोमृडयतांतेयंद्विष्मोयश्चनोद्देष्टितंवांजंभेदधामि ॥ अधिष्प

त्वीनामा सिवहतीदि क्षस्यास्तेवृहस्पतिरधिपतिश्चिवोरक्षितायश्चाधिपतिर्थं श्रगोसाताभ्यानमस्तौ नो मृडयतां
तेयं द्विष्मोयश्चनोद्देष्टितंवांजं भेदधामि ॥ वृशिनीनामा सीयं दिक्षस्यास्तेयमोधिपतिः कुलमाष्ट्रिवोर
क्षितायश्चाधिपतिर्थं श्रगोसाताभ्यानमस्तौ नो मृडयतां तेयं द्विष्मोयश्चनोद्देष्टितंवांजं भेदधामि ॥ हेतयो
नामस्थु तेषांवः पुरोगृहा अग्निर्वद्वष्वः सलिलोवातनामंतेभ्योवोनमस्तेनो मृडयतु तेयं द्विष्मोयश्चनोद्देष्टितंवो
जं भेदधामि ॥ निलिपानामस्थु तेषांवोदक्षिणागृहा : पितरोवद्वष्वः सगरोवातनामंतेभ्योवोनमस्ते
नो मृडयतु तेयं द्विष्मोयश्चनोद्देष्टितंवोजं भेदधामि ॥ वज्रिणोनामस्थु तेषांवः पश्चाद्गृहाः स्वप्रोवद्वष्वो
गव्हरोवातनामंतेभ्योवोनमस्तेनो मृडयतु तेयं द्विष्मोयश्चनोद्देष्टितंवोजं भेदधामि ॥ अवस्थावानोनाम
स्तु तेषांवउत्तराद्गृहा आपोवद्वष्वः समुद्रोवातनामंतेभ्योवोनमस्तेनो मृडयतु तेयं द्विष्मोयश्चनोद्देष्टितंवोजं भेद
धामि ॥ अधिपतयोनामस्तु तेषांवउत्तरागृहावर्षवद्वष्वोवस्वान्वातनामंतेभ्योवोनमस्तेनो मृडयतु तेयं द्विष्मो
यश्चनोद्देष्टितंवोजं भेदधामि ॥ कुव्यानामस्तु पार्थिवास्तेषांवडहगृहा अन्नवद्वष्वोनिमिषोवातनामंतेभ्योवो
नमस्तेनो मृडयतु तेयं द्विष्मोयश्चनोद्देष्टितंवोजं भेदधामि ॥ शतायुधायश्चतवीर्यायश्चतोत्येभिमातिष्ठाहे ॥
शतंयोनः शरदो अजीतानिद्रेनिषुदतिदुरितानिविश्वा ॥ येचुलारः पथयोदिवयानां अंतरायावाश्चयिर्वीविष्टिः ॥ ते

हि० ब्र०

॥ ६६ ॥

वांयोअज्यानिमजीतिमावहात्तस्मैनोदेवाःपरिदत्तेहसर्वै॥ग्रीष्मोहेमंतुतनोवसंतःशरद्वर्षाःसुवितन्नोअस्तु॥
तेषांमृतनाऽग्रातशारदानानिवातएषामभयेस्याम ॥ इदुवत्सरायपरिवत्सरायसंवत्सरायक्लणुतवृहनमः ॥
तेषांवृयसुमतौयज्ञियानंज्योगजीताअहतास्याम ॥ भूद्रानश्रेयःसमैषदेवास्वयावसेनसमैशीमिहिता ॥ स
नोमयोभूःपितौआविशास्वशंतोकायतनुवेस्योनः ॥ भूतंभव्यंभविष्यदृष्टस्वाहानमक्षक्सामयजुर्वष्टस्वा
हानमोगायत्रीत्रिष्टपूजगतीवष्टस्वाहानमःपृथिव्यंतरिक्षंद्यौर्वष्टस्वाहानमोग्निर्वायुःसूर्योर्विष्टस्वाहानमःप्रा
णोव्यानोपानोवष्टस्वाहानमोन्नक्षिर्विष्टविष्टस्वाहानमःपितापुत्रःपौत्रोवष्टस्वाहानमोभूर्भुवःसुवर्वष्ट
स्वाहानमः ॥ इद्रौदधीचोअस्थभिः ॥ वृत्राण्यप्रतिष्कुतः ॥ जघाननवतीर्नव ॥ इच्छुनश्वस्ययच्छरः ॥ पर्व
तेष्वपत्रितं ॥ तद्विदच्छर्यणावृति ॥ अत्राहुगोरमन्वत ॥ नामुलष्टुरपीच्य ॥ इत्थाचंद्रमसोगृहे ॥ इद्र
मिद्राथिनोवृहत् ॥ इद्रमकेभिरुक्तिः ॥ इद्रवाणीरनूषत ॥ इद्रइद्ययोःसचा ॥ संभिश्लुआवच्युजा ॥
इद्रोवज्जीहिरुण्ययः ॥ इद्रोदीर्घयचक्षसे ॥ आसूर्यःरोहयहिवि ॥ विग्रेभिरुद्रिभैरयत् ॥ इद्रवज्जेषुभोअ
व ॥ सुहस्त्रप्रधनेषुच ॥ उग्रउग्राभिरुतिभिः ॥ तमिद्रवाजयामसि ॥ महेवृत्रायहतंवे ॥ सवृषावषभूतु
वत् ॥ इद्रःसदामनेकृतः ॥ ओजिष्ठःसबलेहितः ॥ द्युम्नीश्लुकीससौम्यः ॥ गिरावज्जोनसंभूतः ॥ स

उ० शा०

॥ ६६ ॥

बलोअनंपच्युतः ॥ वृक्षुरुग्रोअस्तृतः ॥ चक्षुषोहेतेमनसोहेते ॥ वाचेहेतेव्रह्मणोहेते ॥ योमाघायुरभि
दासंति ॥ तमग्रेमेन्यामेनिंकृणु ॥ योमाचक्षुषायोमनसा ॥ योवाचाब्रह्मणाघायुरभिदासंति ॥ तयोग्नेलं
मेन्या ॥ अमुमेनिंकृणु ॥ यत्किञ्चासौमनसायच्चवाचा ॥ यज्ञैर्जुहोत्रियजुषाहुविभिः ॥ तम्भृत्युनिर्क्षया
संविदानः ॥ पुरादिष्टादाहुतीरस्यहंतु ॥ यातुधानानिर्क्षितिरादुरक्षः ॥ तेऽस्यम्लनृतेनसत्यं ॥ इन्द्रेषिता
आज्यमस्यमथनंतु ॥ मातत्समृद्धियदसौकरोति ॥ हन्मितेहंकृतःहविः ॥ योगेवोरमचीकृतः ॥ अपांचौ
तउभौवाहू ॥ अपेनह्याम्यास्यै ॥ अपेनह्यामितेवाहू ॥ अपेनह्याम्यास्यै ॥ अग्रेदेवस्यब्रह्मणा ॥ सर्वेतेव
धिषंकृतं ॥ पुरामुष्यवषट्कारात् ॥ यज्ञादेवेषुनस्त्रिधि ॥ स्विष्टमस्माकंभूयात् ॥ मासमान्प्राप्नरातयः ॥
अंतिदूरेस्तोअंग्रे ॥ भ्रातृव्यस्याभिदासंतः ॥ वृषट्कारेणवज्ञेण ॥ कृत्याऽहन्मिकृतामहं ॥ योमानक्तंदिवा
सायं ॥ प्रातशानहोनिपीयति ॥ अद्यातमिद्वज्ञेण ॥ भ्रातृव्यंपादयामसि ॥ प्राणोरक्षातिविश्वमेजत् ॥
इयोंभूत्वावहुधाबहूनि ॥ सइत्सर्वव्यानशो ॥ योदेवोदेवेषुविभूरंतः ॥ आवृदूदात्क्षेत्रियध्वगदृषा ॥ तमि
त्प्राणंमनसेपशिक्षत ॥ अग्रेदेवानामिदमनुनोहविः ॥ मनसुश्रितेदं ॥ भूतंभव्यंचगुप्यते ॥ तद्विदेवेष्व
ग्रियं ॥ आनएतुपुरश्चरं ॥ सहदेवैरम्भवं ॥ मनश्रेयसिश्रेयसि ॥ कर्मन्यज्ञपतिंदधर्त् ॥ जुषताँ

हि० श्र०

॥ ६७ ॥

मेरागिद्धूहविः ॥ विराटदेवीपुरोहिंता ॥ हृव्यवाडनपायिनी ॥ ययारूपाणिवहुधावदैति ॥ पेशाऽसि
देवाः परमेजनित्रे ॥ सानोविराडनपस्फुरंती ॥ वाग्देवीजुषतामिद्धूहविः ॥ चक्षुर्देवानांज्योतिर्मृतेन्यकं
॥ अस्यविज्ञानायवहुधानिधीयते ॥ तस्यसुम्नमशीमहि ॥ मानोहासीद्विचक्षणं ॥ आयुरिनः प्रतीर्यतां ॥
अनंघाश्रक्षुषावयं ॥ जीवाज्योतिरशीमहि ॥ सुवज्योतिरुतामृतं ॥ श्रोत्रेणभद्रमुतशृण्वंतिसत्यं ॥ श्रोत्रेण
वाचंबहुधोयमानां ॥ श्रोत्रेणमोदश्महश्श्रूयते ॥ श्रोत्रेणसर्वादिश्शाशृणोमि ॥ येनप्राच्याउतदौक्षिणा ॥
प्रतीच्येदिशःशृणवंत्युत्तरात् ॥ तदिच्छ्रोत्रंबहुधोयमानं ॥ अरान्ननेमिः परिसर्ववभूव ॥ सिद्धूहृव्याघउतया
ष्टदाकौ ॥ लिपिरग्नौत्राह्मणसूर्येया ॥ इंद्रंयादेवीसुभगाजजान ॥ सानुआगन्वर्चसासंविदाना ॥ याराजन्ये
दुंदुभावयतायां ॥ अश्वस्यक्रंचेपुरुषस्यमायौ ॥ इंद्रंयादेवीसुभगाजजान ॥ सानुआगन्वर्चसासंविदाना ॥
याहस्तिनिद्वीपिनियाहिरण्ये ॥ लिपिरश्वेषुपुरुषेषुगोषु ॥ इंद्रंयादेवीसुभगाजजान ॥ सानुआगन्वर्चसासंविदा
ना ॥ रथेऽक्षेषुवृषभस्यवाजे ॥ वातेपर्जन्येवरुणस्यशुभ्ये ॥ इंद्रंयादेवीसुभगाजजान ॥ सानुआगन्वर्च
सासंविदाना ॥ राडसिविराडसि ॥ संग्राडसिस्वराडसि ॥ इंद्रायत्वातेजस्वतेजस्वंत् श्रीणामि ॥ इंद्रा

उ० शां०

॥ ६७ ॥

यत्वैजस्वत् ओजस्वंत् श्रीणामि ॥ इद्रायत्वापयस्वेतपयस्वंत् श्रीणामि ॥ इद्रायत्वायुष्मतआयुष्मंत् श्रीणा
मि ॥ तेजोसि ॥ तत्तेप्रयच्छामि ॥ तेजस्वदस्तुमेमुखं ॥ तेजस्वच्छिरोअस्तुमे ॥ तेजस्वान्विश्वतः प्रत्य
ड् ॥ तेजस्सासंपिष्ठग्धिमा ॥ ओजोसि ॥ तत्तेप्रयच्छामि ॥ ओजस्वदस्तुमेमुखं ॥ ओजस्वच्छिरोअस्तुमे ॥
ओजस्वान्विश्वतः प्रत्यड् ॥ ओजस्सासंपिष्ठग्धिमा ॥ पयोसि ॥ तत्तेप्रयच्छामि ॥ पयस्वदस्तुमेमुखं ॥
पयस्वच्छिरोअस्तुमे ॥ पयस्वान्विश्वतः प्रत्यड् ॥ पयस्सासंपिष्ठग्धिमा ॥ आयुरासि ॥ तत्तेप्रयच्छामि ॥
आयुष्मदस्तुमेमुखं ॥ आयुष्मच्छिरोअस्तुमे ॥ आयुष्मान्विश्वतःप्रत्यड् ॥ आयुष्मासंपिष्ठग्धिमा ॥ इम
मंग्रआयुषेवच्चसेक्षणि ॥ प्रियरेतोवरुणसोमराजन् ॥ मातेवोस्माअदितेशर्मयच्छ ॥ विश्वेदेवाजरदाष्टि
र्यथासंत् ॥ आयुरसिविश्वायुरसि ॥ सर्वायुरसिसर्वमायुरसि ॥ यतोवातोमनोजवाः ॥ यतःक्षरांतिसिंधवः ॥
तासांत्वासर्वांताभूचा ॥ अभिषिंचामिवर्चसा ॥ समुद्रइवासिग्न्हना ॥ सोमइवास्यदाभ्यः ॥ अग्निरि
वविश्वतःप्रत्यड् ॥ सूर्यइवज्योतिषाविभूः ॥ अपांयोद्रवेणरसः ॥ तमहमस्माआमुष्यायणाय ॥ तेजसे
ब्रह्मवर्चसायगृण्हामि ॥ अपांयज्ञमर्हसः ॥ तमहमस्माआमुष्यायणाय ॥ ओजसेवीर्यायगृण्हामि ॥ अ
पांयोमध्यतोरसः ॥ तमहमस्माआमुष्यायणाय ॥ पुष्ट्यैप्रजननायगृण्हामि ॥ अपांयोयज्ञियोरसः ॥ तम
हमस्माआमुष्यायणाय ॥ आयुषेदीर्घयुल्लायगृण्हामि ॥ अहमस्मिप्रथमजाकृतस्य ॥ पूर्वदेवेभ्योअमृत

हि० ब्र०

॥ ६८ ॥

उ० शा०

॥ ६८ ॥

स्यनाभिः ॥ योमाददातिसइदेवमावाः ॥ अहमन्मन्मदंतमात्रि ॥ पूर्वमग्रेरपिंदहत्यन्म ॥ यज्ञौहासातेअह
मुक्त्वेरेषु ॥ व्यात्तमस्यपश्चवःसुजंभं ॥ पश्यतिधीरःप्रचरंतिपाकाः ॥ जहाभ्यन्यनजहाभ्यन्य ॥ अहमन्व
शामिच्चरामि ॥ समानमर्थपर्यमिभुंजत् ॥ कोमामन्ममनुष्योदयेत ॥ परकेअन्मनिहितंलोकएतत् ॥ विश्वैदेवै
पितृभिर्गुप्तमन्म ॥ यद्यतेलुप्यतेयत्परोप्यते ॥ शततमीसातनूर्मेवभूव ॥ महांतौचरूपसकहुग्धेनपप्रौ ॥ दिवंच
पृश्चिपथिर्विचसाकं ॥ तत्संपिवैतोनमिनंतिवेधसः ॥ नैतद्योभवतिनोकरीयः ॥ अन्मप्राणमन्ममपानमाहुः ॥
अन्ममृत्युतमुजीवातुमाहुः ॥ अन्मव्रह्माणोजरसंवदंति ॥ अन्ममाहुःप्रजननंप्रजानां ॥ मोघमन्मविंदते अ
प्रचेताः ॥ सत्यंब्रवीमिवधइत्सतस्य ॥ नार्यमणंपुष्यतिनोसखायं ॥ केवलाधोभवतिकेवलादी ॥ अहंमेघ
स्तनयन्वर्षेनस्मि ॥ मामदंत्यहमन्यन्यान् ॥ अहसदमृतोभवामि ॥ मदादित्याअधिसर्वेतपांति ॥ देवीं
वाचमजनयंतदेवाः ॥ तांविश्वरूपाःपश्चवोवदंति ॥ सानोमंद्रेषमूर्जदुहाना ॥ धेनुर्वागस्मानुपसुष्टुतैतु ॥
यद्वाग्वदत्यविचेतनानि ॥ राष्ट्रदेवानानिष्ठसादमंद्रा ॥ चतस्रऊर्जदुहेपयाऽसि ॥ कस्विदस्याःपरमंज
गाम ॥ अनंतामन्तादधिनिर्मितामहीं ॥ यस्यादेवाअदधुर्मोजनानि ॥ एकाक्षरांद्विपदाष्टपदांच ॥ वाचं
देवाउपजीवंतिविश्वे ॥ वाचेदेवाउपजीवंतिविश्वे ॥ वाचंगंधर्वाःपश्चवोमनुष्याः ॥ वाचीमाविश्वाभुव

नान्यर्पिता ॥ सानोहवैजुषतामिंद्रपत्नी ॥ वाग्क्षरं प्रथमजाकृतस्य ॥ वेदानां माताममृतस्य नाभिः ॥ सा
नोजुषाणोपयज्ञमागात् ॥ अवैतीदेवी सुहवामे अस्तु ॥ यामृष्यो मंत्रकृतो मनीषिणः ॥ अन्वैच्छंदेवास्तप
साश्रमेण ॥ तांदेवीं वाचं हृविषाय जामहे ॥ सानोदधातु सुकृतस्य लोके ॥ चुल्वारिवाकृपरिमितापदानि ॥ तानि वि
दुर्बाह्लणाये मनीषिणः ॥ गुहात्रीणि निहितानेंगयंति ॥ नुरीयं वाचो मनुष्यावदंति ॥ श्रद्धयाग्निः समिध्यते ॥ श्रद्धया
विंदते हविः ॥ श्रद्धां भगस्य मूर्धनि ॥ वच्च सावेदयामसि ॥ प्रियः श्रत्थेददतः ॥ प्रियः श्रद्धेदिदासतः ॥ प्रियं भोजे
षु यज्वसु ॥ डुदं मैउदितं कंधि ॥ यथोदेवा असुरेषु ॥ श्रद्धामुग्रेषु चक्रिरे ॥ एवं भोजे षु यज्वसु ॥ अस्माकमुदितं कं
धि ॥ श्रद्धां देवाय जमानाः ॥ वायुगोपाउपासते ॥ श्रद्धा ऽहै दृश्याकूत्या ॥ श्रद्धयाहूतये हविः ॥ श्रद्धां प्रातह
वामहे ॥ श्रद्धां मध्यं दिनं परि ॥ श्रद्धाऽसूर्यस्य निमुचि ॥ श्रद्धेश्रद्धापयेहमा ॥ श्रद्धादेवानधिवस्ते ॥ श्रद्धाविश्व
मिदं जगत् ॥ श्रद्धां कामस्य मातरं ॥ हृविषावधर्यामसि ॥ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्तात् ॥ विसीमितः सुरुचेवि
न आवः ॥ सबुधिनयाउपमा अस्य विष्णाः ॥ सत श्रयोनि मसंत श्रविवः ॥ पिताविराजामृषभोरयीणां ॥ अं
तीरक्षं विश्वरूप अविवेश ॥ तमकैरभ्यर्चितवृत्सं ॥ ब्रह्मसंतं ब्रह्मणावर्धयंतः ॥ ब्रह्मदेवानं जनयत् ॥ ब्रह्म
विश्वमिदं जगत् ॥ ब्रह्मणः क्षत्रं निर्मितं ॥ ब्रह्म ब्राह्मण अत्मना ॥ अंतरस्मिन्निमेलोकाः ॥ अंतर्विश्वामिदं

उ० शा०

जगत् ॥ ब्रह्मैवभूतानांज्येष्ट ॥ तेनकोर्हतिस्पधिंतुं ॥ ब्रह्मन्देवाख्यस्ति ३शत् ॥ ब्रह्मानिंद्रप्रजापती ॥ ब्रह्मन्हविश्वाभूतानि ॥ नावीवांतःसमाहिता ॥ चतस्रआशाःप्रचरत्वग्रयः ॥ इमलोयज्ञानयतुप्रजानन् ॥ घृतंपिन्वन्जरे ३सुवीरे ॥ ब्रह्मसमिद्वल्याहुतीनां ॥ आगवोअग्मनुतभद्रमंकन् ॥ सीदैतुगोष्ठेरणयत्वस्मे ॥ प्रजावतीःपुरुरुषाङ्गसोदुहानाः ॥ इंद्रोयज्वनेष्टणतेचशिक्षति ॥ उपेदातिनस्वंमुपायति ॥ भयोभयोरयमिदस्यवर्धयन् ॥ अभिन्नेस्थिष्ठेनिदधातिदेवयुः ॥ नतानशंतिनदभातितस्करः ॥ नैनांअमित्रोव्यथिरादधर्षति ॥ देवाश्चयाभिर्यजतेददातिच ॥ ज्योगित्तभिःसचतेगोपतिःसह ॥ नतार्वीरेणुककाटोअश्वुते ॥ नसे ३स्कृतव्रमुपयंतिताअभि ॥ उरुगायमभयंतस्यताअनु ॥ गावोमत्यस्यविचरंतियज्वनः ॥ गावोभगेगावइंद्रोमेअच्छात् ॥ गावःसोमस्यप्रथमस्यभक्षः ॥ इमायागावःसजनासइंद्रः ॥ इच्छार्मद्वामनसाचिदिंद्रैः ॥ युंगावोमेयदथाकृशंचित् ॥ अश्लीलंचित्कणुथासुप्रतीकं ॥ भुद्रंगृहंकुणुथभद्रवाचः ॥ बृहद्वोवयउच्यतेसभासु ॥ प्रजावतीःसूयवस ३रिशंतीः ॥ शुत्थाअपःसुप्रपाणेपिवैतीः ॥ मावस्तेनदृशत्माघश ३सः ॥ परिवोहेतीरुद्रस्यवृज्यात् ॥ उपेदमुपपचनं ॥ आसुगोषूपृष्ठच्यतां ॥ उपर्षभस्यरेतासि ॥ उपेद्रतव्यैर्ये ॥ तासूर्याचंद्रमसाविश्वमृत्तमामहत् ॥ तेजोवसुमद्राजतोदिवि ॥ सामात्मानाचरतःसामचरिणा ॥

॥ ५९ ॥

हि० ब०

॥ ५९ ॥

ययोर्वितंनम् मेजातुदेवयोः ॥ उभावंतौपरियात् अस्मी ॥ दिवोनरश्मी ७ स्तनुतोव्यर्णवे ॥ उभाभुवंतीभुव
नाकुविक्रत् ॥ सूर्याहिच्चंद्राचरतोहतामंती ॥ पतीयुमद्विश्वविदाउभादिवः ॥ सूर्याउभाचंद्रमसावि चक्षणा ॥
विश्ववारवरिवोभावरेण्या ॥ तानेवतंमतिमंतामहिव्रता ॥ विश्ववरपरीप्रतरणातरंता ॥ सुवर्विदाद्वशयेभूरि
रश्मी ॥ सूर्यानचंद्रावसुत्वेपदर्शता ॥ मनस्विनोभानुचरतोनुसंदिवै ॥ अस्यश्रवोनयः सप्तविध्रति ॥ या
वाक्षामाप्यथिवीदर्शतंवपुः ॥ अस्मेसूर्याचंद्रमसाभिचक्षे ॥ श्रद्धेकर्मिंदचरतोविचर्तुरं ॥ पूर्वापरं चरतोमाययै
तौ ॥ शिशूकीडितौपरियातोअध्वरं ॥ विश्वान्यन्योभुवनाभिचष्टे ॥ कृतूनन्योविदधज्जायतेपुनः ॥ हिरण्य
वर्णाःशुचयःपावकायासुजातःकश्यपोयास्विदः ॥ अग्नियागर्भेदधिरेविरूपास्तानुआपःश ७ स्योनाभवंतु ॥
यासा ७ राजावरुणोयतिमध्येसत्यानृतेअवपश्यंजनानां ॥ मधुःश्रुतःशुचयोयाःपावकास्तानुआपःश ७
स्योनाभवंतु ॥ यासादेवादिविकृष्णंतिभक्षयाअंतरिक्षेबहुधाभवंति ॥ याःपृथिवीपर्यसांदंतिशुक्रास्तानुआ
पःश ७ स्योनाभवंतु ॥ शिवेनमाचक्षुषापश्यतापःशिवयातनुबोपस्पृशतलच्छमैसर्वा ७ अग्नी ७ रप्सुषदो
हुवेवोमयिवर्चेवलगोज्ञोनिधत्त ॥ आपोभद्राघृतमिदापापासुरमीषोमौविभृत्यापुहत्ताः ॥ तीव्रोरसोमधुष्टच

हि० ब्र०

॥ ७० ॥

उ० शां०

॥ ७० ॥

मरंगुमआमाप्राणेनसुहवर्चसागन् ॥ आदित्पैश्याम्युतवाशृणोम्यामाघोषोगच्छतिवाङ्गुआसाम् ॥ मन्येभे
जानोऽमृतस्यतहिंहिरण्यवर्णाअतृपंयदावः ॥ नासंदासीनोसदासीत्तदानीं ॥ नासीद्रज्ञोनोव्योमापरोयत् ॥
किमावरीवःकुहकस्यश्मैन् ॥ अंभुःकिमासीद्रहनंगभीरं ॥ नमृत्युरमृतंतहिन ॥ रात्रियाअन्हआसीत्प्रके
तः ॥ आनीदवात् स्वधयातदेकं ॥ तस्माद्वान्यनंपरःकिंचनास ॥ तमासीत्तमसागूढमग्रेप्रकेतं ॥ सलि
ल् सर्वमाडदं ॥ तुच्छेनाभ्वीपहितंयदासीत् ॥ तमस्तन्महिनाजायतैका ॥ कामस्तदग्रेसम्बर्तताधि ॥ मनसोरेतः
प्रथमयदासीत् ॥ सुतोबंधुमसंतिनिराविंदन् ॥ हृदिप्रतीष्याकवयोमनीषा ॥ तिरश्चीनोविततोरुद्दिमरेषां ॥ अधस्वि
दासी ३दुपरिस्विदासी ३त् ॥ रेतोधाओसन्महिमार्नआसन् ॥ स्वधाअवस्तात्प्रयतिःपुरस्तात् ॥ कोअद्वावेदुकड
हप्रवोचत् ॥ कुत्ताजाताकुत्तडयंविस्टाष्टिः ॥ अर्वाग्देवाअस्यविसर्जनया ॥ अथाकोवेदुयत्तावभूवा ॥ डयंविस्टाष्टिर्य
त्तावभूवा ॥ यदिवादुधेयदिवान ॥ योअस्याध्यक्षःपरमेव्योमन् ॥ सोअंगवेदुयदिवानवेदा ॥ कि॒स्विद्वन्कउ॒स
वृक्षासीत् ॥ यतोद्यावानथिवीनिष्टत्क्षुः ॥ मनीषिणोमनसापृच्छतेदुतत् ॥ यदुध्यतिष्ठुद्वनानिधरय
न् ॥ व्रह्मवन्व्रह्मसवृक्षासीत् ॥ यतोद्यावाप्तिवीनिष्टत्क्षुः ॥ मनीषिणोमनसाविब्रवीमिवः ॥ ब्र

ह्याध्यतिष्ठद्ववनानिधारयन् ॥ प्रातरमिंप्रातरिद्र॒ हवामहे ॥ प्रातस्मिन्वावरुणाप्रातरश्चिना ॥ प्रतर्भगंपूष
पंब्रह्मणस्पीत ॥ प्रातःसोमसुतरुद्र॒ हृवेम ॥ प्रातजितंभगमुग्र॒ हृवेम ॥ वृयंपुत्रमदित्येऽविधृता ॥ आ
ध्रश्चियंमन्यमानस्तुरश्चित् ॥ रजाचियंभगमुक्षित्याह ॥ भगप्रणेत्यभगसत्यराधः ॥ भगेमांधियुमुदवदैनः
भगप्रणेजनयगोभिरथैः ॥ भगप्रवृभिर्नृवंतःस्याम ॥ उतेदान्तिभगवंतःस्याम ॥ उतप्रपित्वउतमध्येअन्हाँ ॥
उतोदितामघवन्त्सूर्यस्य ॥ वृयंदेवानोऽसुमतौस्याम ॥ भगेवभगवा॒ अस्तुदेवाः ॥ तेनवृयंभगवंतःस्या
म ॥ तत्त्वाभगसर्वद्वजोहवीमि ॥ सनेभगपुरएताभवेह ॥ समध्वरायोषसेनमंत ॥ दधिक्रावेवशुचयेप
दाय ॥ अर्वाचीनंवसुविदंभगेनः ॥ रथस्मिवाश्वावजिनुआवहंतु ॥ अश्वावतीर्गोमतीर्णउषासः ॥ वीरव
तीःसदमुच्छंतुभद्राः ॥ वृतंदुहोनाविश्वतःप्रपीनाः ॥ यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ अग्निनःपातुकृत्तिकाः ॥
नक्षत्रंदेवमिद्रियं ॥ डुदमासांविचक्षणं ॥ हविरासंजुहोतन ॥ यस्यमांतिरझमयोयस्यकेतवः ॥ यस्येमावि
श्वाभुवनानिसर्वा ॥ सकृत्तिकाभिरभिसंवसानः ॥ अग्निनैदेवःसंवितेदधातु ॥ प्रजापतेरोहिणीवेतुपत्नी ॥
विश्वरूपावृहतीचित्वभानुः ॥ सानोयज्ञस्यसुवितेदधातु ॥ यथाजीवेमउरदःसवीराः ॥ रोहिणीदिव्यद

गात्पुरस्तात् ॥ विश्वाहूपाणिप्रतिमोदमाना ॥ ग्रजापतिः हविषावृद्धयैती ॥ प्रियदेवानामुपश्चात्युजं ॥
 सोमोराजामृगशीर्षेण आगेन् ॥ शिवनक्षत्रं प्रियमस्यधाम ॥ आत्मायमानो वहुधाजनेषु ॥ रेतः प्रजायजमा-
 नेदधातु ॥ २ ॥ यत्तेनक्षत्रं मृगशीर्षमस्ति ॥ प्रियराजन्प्रियतमप्रियाणां ॥ तस्मैतेसोमहूविषाविधेम ॥
 शनंषधिद्विपदेशं चतुष्पदे ॥ आर्द्धयाहूद्रः प्रथमानएति ॥ श्रेष्ठोदेवानां पतिराम्बियानां ॥ नक्षत्रमस्यहूविषावि-
 धेम ॥ मानः प्रजार्थिन्मोतवरिन् ॥ हेतीरुदस्यपरिणोदणक्तु ॥ आर्द्धनक्षत्रं जुषताऽहर्विनेः ॥ ३ ॥
 प्रमुचमानौ दुरितानिविश्वा ॥ अपाघशः संनुदत्तामरातिं ॥ पुनर्नेदेव्यदितिस्पृष्टोतु ॥ पुनर्वसूनः पुनरेतां
 यज्ञं ॥ पुनर्नेदेवाअभियंतु सर्वे ॥ पुनः पुनर्वोहूविषायजामः ॥ एवानदेव्यदितिरनवा ॥ विश्वस्यभृत्यजगतः
 प्रतिष्ठा ॥ पुनर्वसूहूविषावृद्धयैती ॥ प्रियदेवानामप्येतुपाथः ॥ ४ ॥ बृहस्पतिः प्रथमं जायमानः ॥ तिष्यनक्ष-
 त्रमभिसंबभूव ॥ श्रेष्ठोदेवानां पृतनासुजिष्णुः ॥ दिशोनुसर्वाअभ्यन्तो अस्तु ॥ तिष्यः पुरस्तादुतमध्य-
 तोनः ॥ बृहस्पतिर्नपरिपातुपश्चात् ॥ वाधेतद्वेषो अभ्यं कृणुतां ॥ सुवीर्यस्यपतयस्याम ॥ डद्युसर्प-
 भ्येहूपिरस्तुजुष्टे ॥ आश्रेषायेषामनुयंतिचेतः ॥ ५ ॥ येअंतरिक्षं पृथिवीक्षियन्ति ॥ तेनः सर्वासोहवमागमि

ष्टाः ॥ येरोचनेसूर्यस्यापिसुर्पाः ॥ येदिवैदेवीमनुसंवर्णति ॥ येषामाश्रेष्ठाअनुयंतिकामं ॥ तेभ्यः सर्वेभ्योम
धुमजजुहोमि ॥ उपहूताः पितरोयेमघासु ॥ मनोजवसः सुकृतः सुकृत्याः ॥ तेनोनक्षत्रेहवमाग्मिष्ठाः ॥ स्व
धाभिर्यज्ञां प्रयतं जुषतां ॥ ६ ॥ येअग्निदग्धायेनग्निदग्धाः ॥ येमुलोकं पितरः क्षियंति ॥ या ऽश्रविन्यया ७
उच्चनप्रविन्न ॥ मघासुयज्ञसुकृतं जुषतां ॥ गवांपतिः फल्गुनीनामसिलं ॥ तदर्थमन्वरुणमित्रचारु ॥ तं
लोकय ८ सवितारं ९ सनोनां ॥ जीवाजीवं तमुपसंविशेषम् ॥ येनेमाविश्वाभुवनानिसंजिता ॥ यस्यदेवाअ
नुसंयंति चेतः ॥ ७ ॥ अर्यमाराजाजरस्तुविष्मान् ॥ फल्गुनीनामृषभोरोरवीति ॥ श्रेष्ठोदेवानां भगवोभ
गासि ॥ तत्वाविदुः फल्गुनीस्तस्यवित्तात् ॥ अस्मभ्यक्षत्रमजरं १० सुवीर्य ॥ गोमदश्ववदुपसंनुदेह ॥ भ
गोहदाताभगद्वित्रदाता ॥ भगोदेवीः फल्गुनीरविवेश ॥ भगस्येत्तं प्रसवं गमेम ॥ यत्रदेवैः सधमादैमदेम
॥ ८ ॥ आयोतुदेवः सवितोपयानु ॥ हिरण्ययेन सुवृत्तारथेन ॥ वहन्हस्तं ११ सुभग्निविन्नापसं ॥ प्रयच्छ
तं पपुरिं पुण्यमच्छ ॥ हस्तः प्रयच्छत्वमृतं वसीयः ॥ दक्षिणेन प्रतिगृण्मिएन त् ॥ दातारमध्यसंविताविदेय ॥
योनोहस्ताय प्रसुवातिं यज्ञं ॥ लष्टानक्षत्रमभ्येति चित्रां ॥ सुभ १२ संसयुवति श्रोचमानां ॥ १३ ॥ निवेशयन्नमृता
नमर्या १४ श्रुपाणिपि १५ शन्मुवनानिविश्वा ॥ तन्नस्त्वष्टातदुच्चित्राविचंष्टां ॥ तन्नक्षत्रं भूरिदाअस्तु मर्यां ॥

हि० ब्र०

॥ ७२ ॥

तन्वः प्रजांवीरवती ४ सनोतु ॥ गोभिर्नौअश्वैः समनकुयज्ञं ॥ वायुर्नक्षत्रम् भ्येति निष्ठां ॥ तिग्मण्डूगोदप्तमोरो
रुवाणः ॥ समीरयन्भुवनामातरेश्वा ॥ अपद्वेषा ५ सिनुदत्तामरातीः ॥ १० ॥ तन्वोवायुस्तदुनिष्ठां गृणोतु ॥
तनक्षत्रं भूरिदाऽस्तु मह्यं ॥ तन्वोदेवासो अनुजानं तु कामं ॥ यथातरेमदुरितानिविश्वा ॥ दूरम् समच्छत्रवोयं
तु भीताः ॥ तदिद्राम्भीकृषुतांतद्विशाखे ॥ तन्वोदेवासो अनुमदं तु यज्ञं ॥ पश्चात्पुरस्तादभयनो अस्तु ॥ नक्षत्रा
णामविपत्नीविशाखे ॥ श्रेष्ठाविद्राम्भीभुवनस्यगोपौ ॥ ११ ॥ विषूचः शत्रूनपवाधमानौ ॥ अपक्षुधं नुदत्ताम
रातिं ॥ पूर्णपश्चादुतपूर्णपुरस्ताद् ॥ उन्मध्यतः पौर्णमासीजिं गाय ॥ तस्यांदेवाअविसंवसंतः ॥ उत्त
मेनाकड्हमादयंतां ॥ पृथ्वीसुवर्चीयुवतिः सजोषाः ॥ पौर्णमास्युदग्राच्छोभमाना ॥ आप्याययंतीदुरिता
निविश्वा ॥ उरुदुहांयज्ञमानाय यज्ञं ॥ १२ ॥ कृध्यास्महव्यैर्नमसोपसद्य ॥ मित्रं देवं मित्रधेयं जो अस्तु ॥
अनुराधान्दविषावर्धयंतः ॥ शतंजीविमउरदः सवीराः ॥ चित्रं नक्षत्रमुदगत्पुरस्ताद् ॥ अनुराधासङ्गति य
द्वदैति ॥ तन्मित्रणतिपथिभिर्देव्यनैः ॥ हिरण्ययैर्विततैरंतरिक्षे ॥ इंद्रोज्येष्ठामनुनक्षत्रमेति ॥ यस्मिन्नवृ
त्रं देवतुर्येततार ॥ तस्मिन्वयममृतं दुहानाः ॥ क्षुधेतरेमदुरितिं दुरिष्ठि ॥ पुरंदरायैवृभायधृणवे ॥ आषा

उ० शां०

॥ ७२ ॥

दायुसहमानायमीदुर्बे ॥ इंद्रायज्येष्ठामधुमदुहाना ॥ उरुंकणोतुयजमानायलोकं ॥ मूलंप्रजांविरवतीविदे
य ॥ पराच्येतुनिर्क्षितिःपराचा ॥ गोभिनक्षत्रंपशुभिःसमक्षं ॥ अहर्भूयायजमानायमह्यं ॥ १३ ॥ अहे
नोअयसुवितेद्वातु ॥ मूलंनक्षत्रमितिyद्वदंति ॥ पराचीवाचानिर्क्षितिनुदामि ॥ शिवंप्रजायैशिवमस्तुमह्यं ॥
यादिव्याआपःपयसासंबभूवुः ॥ याअंतरिक्षउतपार्थिवीर्याः ॥ यासामषाढाअनुयंतिकामौ ॥ तानुआपःश ७स्यो
नाभेवंतु ॥ याश्वकूप्यायाश्वनायाःसमुद्रियाः ॥ याश्ववैश्वानीरुतप्राप्तचीर्याः ॥ यासामषाढामधुभक्षयंति ॥
तानुआपःश ७स्योनाभेवंतु ॥ तन्माविश्वेऽपशृण्वन्तुदेवाः ॥ तदेषाढाअभिसंयैतुयज्ञं ॥ तनक्षत्रंप्रथतांप
शुभ्यः ॥ कृषिर्वृष्टिर्थजमानायकल्पतां ॥ शुधाःकन्यायुवतयःसुपेशासः ॥ कर्मकृतःसुकृतोवीर्यावतीः ॥
विश्वान्देवान्हविषावृद्धयंतीः ॥ अषाढाःकाममुपर्यांतुयज्ञां ॥ यस्मिन्ब्रह्माभ्यजयत्सर्वमेतत् ॥ अमुच्चलोकमि
दमुच्चसर्वे ॥ तन्मोनक्षत्रमभिजिद्विजित्य ॥ श्रियैदधाल्वद्वणीयमानं ॥ उभौलोकौब्रह्मणासंजितेमौ ॥ त
न्मोनक्षत्रमभिजिद्विच्छां ॥ तस्मिन्वयंपृतनाःसंजयेम ॥ तन्मोदेवासोअनुजानंतुकामौ ॥ शृण्वतिश्रोणाम
मृतस्यग्रोपां ॥ पुण्यातस्याऽपशृणोमिवाचं ॥ महीदेवीविष्णुपत्नीमजूर्या ॥ प्रतीचीमेनाऽहविषायजामः॥

हि० ब्र०

॥ ७३ ॥

त्रेधा विष्णुरुग्गायोविचक्मे ॥ महीदिवं पृथिवीमंतरिक्षं ॥ तच्छ्रौणैति श्रवंडच्छमाना ॥ पुण्यं श्लोकं यज्ञ
मानाय कृप्वती ॥ अष्टौदेवावसंवः सोम्यासः ॥ चतस्रोदेवरजराः श्रविष्ठाः ॥ तेयज्ञं पांतुरजसः पुरस्तात् ॥
संवत्सरीणम् मृतं खस्ति ॥ यज्ञनं पांतुवसंवः पुरस्तात् ॥ दक्षिणतोभियंतु श्रविष्ठाः ॥ पुण्यं नक्षत्रम् भिसं
विशाम ॥ मनो अरा तिरुघश्च सग्नं ॥ क्षवस्य राजावरुणो धिराजः ॥ नक्षत्राणा शतभिष्मवसिष्ठः ॥
तौदेवं भ्यः कृष्णु तोदीर्घमायुः ॥ शतं सहस्राभे पञ्जानिधतः ॥ यज्ञनो राजावरुणउपयातु ॥ तत्रो विश्वे अ
भिसंयंतु देवाः ॥ तत्रो नक्षत्रं शतभिष्मगजुषाणं ॥ दीर्घमायुः प्रतिरद्देष्पञ्जानि ॥ अजएकपादुदगात् पुरस्ता
त् ॥ विश्वाभूतानि प्रतिमोदमानः ॥ तस्य देवाः प्रसुवं यंति सर्वे ॥ प्रोष्टपदासो अमृतस्य गोपाः ॥ विश्वाजमा
नः समिधानउग्रः ॥ आंतरिक्षम रुद्दगंधां ॥ तं सूर्यदेवम् जमेकपादं ॥ प्रोष्टपदासो अनुयंति सर्वे ॥ अहिंखु
भियः प्रथमानएति ॥ श्रेष्ठो देवानामुतमानुषाणां ॥ तं ब्राह्मणाः सोमपाः सोम्यासः ॥ प्रोष्टपदासो अभिरक्षान्ति
सर्वे ॥ चत्वारएकम् भिकर्मदेवाः ॥ प्रोष्टपदासु इति यान्वदंति ॥ तेवुभियं परिषद्य खस्तुवंतः ॥ आहे श
रक्षं तिनमसोपसद्य ॥ पूषारेवत्यन्वेति पंथां ॥ पुष्टिपते पञ्चुपावाजबस्त्यौ ॥ इमानिहृव्याप्रयताजुषाणा ॥

उ० शां०

॥ ७३ ॥

सुगैनोयानैरुपयातांयज्ञां ॥ क्षुद्रान्पशूनरक्षतुरेवतीनः ॥ गावोनोअश्वा ६ अन्वेतुपूषा ॥ अन् ७ रक्षतैवहु-
धाविरूपं ॥ वाजे ८ सनुतायज्ञमानाययज्ञां ॥ तदश्विनावश्वयुजोपयातां ॥ शुभंगमिष्ठौसुयमेभिरश्वैः ॥ स्वं
नक्षत्र ९ हविषायज्ञतौ ॥ मध्वासपृक्तौयज्ञुषासमक्तौ ॥ यैदेवानांभिषजौहव्यवाहौ ॥ विश्वस्यदूतावमृ
तस्यगोपौ ॥ तौनक्षत्रंजुजुषाणोपयातां ॥ नमोश्वभ्यांकणुमोश्वयुभ्यां ॥ अप॒पाप्मानंभरणीर्भरंतु ॥ त
यमोराजाभगवान्विचष्टां ॥ लोकस्यराजामहतोमहान्हि ॥ सुगंनःपंथामभयंकणोतु ॥ यस्मिनक्षत्रेयम
एतिराजा ॥ यस्मिन्नेनमभ्यष्टिचंतदेवाः ॥ तदस्यचित्र १० हविषायज्ञाम ॥ अप॒पाप्मानंभरणीर्भरंतु ॥
निवेशनीसंगमनीवसूनांविश्वारूपाणिवसून्यवेशयैती ॥ सहस्रपोष ११ सुभग्नारराणासानुआगन्वर्ध
सासंविदाना ॥ यत्तेदेवाअदंधुर्भाग्येयममावास्येसंवसंतोमहित्वा ॥ सानोयज्ञंपिपृहिविश्ववारेरयिनो
धेहिसुभग्नेसुवीरं ॥ नवोनवोभवतिजायमानोन्हांकेतुरुषासामेत्यग्रे ॥ भाग्नदेवेभ्योविदधत्यायन्प्रचंद्रमा
स्तिरतिदीर्घमायुः ॥ यमादित्याअ १२ शुमाप्याययैतियमक्षितमक्षितयःपिबैति ॥ तेननोराजावरुणोवृहस्प
तिराप्याययंतुभुवनस्यगोपाः ॥ येविरूपेसमनसासुव्ययैती ॥ सुमानेतंतुपरितात्तनाते ॥ विभूष्मूअनुभूवि

हि० ब्र०

॥ ७४ ॥

श्वतोद्गुवे ॥ तेनोनक्षत्रेहवमागमेतं ॥ वृयदेवीब्रह्मणासंविदानाः ॥ सुरत्नासोदेववीर्तिंदधानाः ॥ अहोरा
त्रेहविषावृद्धयैतः ॥ अतिंपाप्मानमतिमुक्तयागमेम ॥ प्रत्युवदश्यायुती ॥ व्युच्छंतीदुहितादिवः ॥ अपोम
हीवृणुतेचक्षुषा ॥ तमोज्योतिष्कणोतिसूनरी ॥ उदुस्त्रियाःसचतेसूर्यः ॥ सचाउद्यनक्षत्रमच्चिमत् ॥ तवेदु
षोव्युषिसूर्यस्यच ॥ संभुक्तेनगमेमहि ॥ तन्नोनक्षत्रमच्चिमत् ॥ भानुमत्तेजउच्चरत् ॥ उपेयज्ञमिहागमत् ॥
प्रनक्षत्रायदेवाय ॥ इदंद्रायेदु न हवामहे ॥ सनेःसवितासुवत्सनिं ॥ पुष्टिदांवीरवत्तमां ॥ उदुत्यंजातवेदसं ॥
देववंवहांतिकेतवः ॥ दृशोविश्वायसूर्ये ॥ चित्रंदेवानामुदगादनीकंचक्षुमित्रस्यवरुणस्याम्नेः ॥ आप्रायावाप्ति
थिवीअंतरिक्षं न सूर्यात्माजगतस्तस्युष्ठश ॥ अदितिर्नेतरुष्युलदितिःशर्मयच्छतु ॥ अदितिःपाल न ह
सः ॥ महीमूषुमातरं न सुव्रतानामृतस्यपत्नीमवसेद्गुवेम ॥ तुविक्षत्रामजरैतीमुरुची न सुशर्माणमदिति ॥
सुप्रणीतिं ॥ इदांविष्णुविचक्षेत्रेधानिदधेपदं ॥ समूढमस्यपा न सुरे ॥ प्रतद्विष्णुस्तवतेवीर्याय ॥ मृगो
नभीमःकुचरोग्निरिष्ठाः ॥ यस्योरुषुविषुविक्षेषु ॥ अविक्षियंतिभुवनानिविश्वा ॥ अग्निमूर्ढीदिवःकुकृत्प
तिःपृथिव्याअयं ॥ अपा न रेताऽसिजिन्वति ॥ भुवोयज्ञस्युरजसश्वनेतायत्रानियुद्गुःसचसोशिवाभिः ॥ दि

उ० शां०

॥ ७४ ॥

विमूर्धनैदधिवेसुवर्षीजिव्हामभेचकषेहव्यवाहै ॥ अनुनोद्यानुमतिर्यज्ञदेवेषुमन्यतां ॥ आभिश्वहव्यवाहनो
भवतांदाशुषेमयः ॥ अन्विदनुमतेत्वंमन्यासैशचनःकृधि ॥ कत्वेदक्षायनोहिनुप्रणआयु॒षितारिषः ॥ ह
व्यवाहैमभिमातिषाहै ॥ रक्षोहणपृथतनासुजिष्णु ॥ ज्योतिष्मत्तदीयतंपुरंधि ॥ अग्नि॒स्विष्टकृतमाहुवेमा ॥
स्विष्टमभे॒अभितत्पृष्णाहि ॥ विश्वादेवपृथतनाअभिष्य ॥ उरुनःपंथाप्रदिशन्विभाहि ॥ ज्योतिष्मद्वेष्यजरंन
आयुः ॥ अग्नयेस्वाहाकृत्तिकाभ्यःस्वाहा ॥ अंबायैस्वाहादुलायैस्वाहा ॥ नित्तन्यैस्वाहाभ्रयत्यैस्वाहा ॥ मे
घयत्यैस्वाहावर्षयत्यैस्वाहा ॥ चुपुणीकायैस्वाहा ॥ प्रजापतयैस्वाहारोहिष्यैस्वाहा ॥ रोचमानयैस्वाहा
प्रजाभ्यःस्वाहा ॥ सोमायैस्वाहामृगशीर्षायैस्वाहा ॥ इन्वकाभ्यःस्वाहौषधीभ्यःस्वाहा ॥ राज्यायैस्वाहा
भिजित्यैस्वाहा ॥ रुद्रायैस्वाहाद्र्दयैस्वाहा ॥ पिन्वमानयैस्वाहापशुभ्यःस्वाहा ॥ अदित्यैस्वाहापुर्वसु
भ्यां ॥ स्वाहाभूत्यैस्वाहाप्रजात्यैस्वाहा ॥ बृहसपतयैस्वाहातिष्यायैस्वाहा ॥ ब्रह्मवर्चसायैस्वाहा ॥ सर्पेभ्यः
स्वाहाश्रेष्ठाभ्यःस्वाहा ॥ दंदगूकेभ्यःस्वाहा ॥ पितृभ्यःस्वाहामघाभ्यः ॥ स्वाहानघाभ्यःस्वाहागुदा
भ्यः ॥ स्वाहारुधतिभ्यःस्वाहा ॥ अर्यम्णेस्वाहाफलगुनीभ्या॒स्वाहा ॥ पशुभ्यःस्वाहा ॥ भगायैस्वाहाफ
लगुनीभ्या॒स्वाहा ॥ श्रेष्ठयायैस्वाहा ॥ सवित्रेस्वाहाहस्ताय ॥ स्वाहाददुतेस्वाहापृष्णते ॥ स्वाहाप्रयच्छते

हि० ब्र०

॥ ७५ ॥

स्वाहा॑प्रतिगृ॒णते॒स्वाहा॑ ॥ लष्टे॑स्वाहा॑चि॒चायै॒स्वाहा॑ ॥ चैवा॑य॒स्वाहा॑प्रजा॑यै॒स्वाहा॑ ॥ वा॑यवे॑स्वाहा॑निष्ठा॑यै॒
स्वाहा॑ ॥ का॑मचारा॑य॒स्वाहा॑भि॒जित्यै॒स्वाहा॑ ॥ इंद्रा॑ग्नि॒भ्या॑ स्वाहा॑विशार्का॑भ्या॑स्वाहा॑ ॥ श्रैष्ठा॑य॒स्वा॑
हा॑भि॒जित्यै॒स्वाहा॑ ॥ पौर्णमा॑स्यै॒स्वाहा॑का॑मा॑य॒स्वाहा॑गत्यै॒स्वाहा॑ ॥ मि॒त्रा॑य॒स्वाहा॑नूरा॑धे॒भ्यः॑स्वाहा॑ ॥ मि॒त्रधे॑
या॑य॒स्वाहा॑भि॒जित्यै॒स्वाहा॑ ॥ इंद्रा॑य॒स्वाहा॑ज्येष्ठा॑यै॒स्वाहा॑ ॥ ज्यैष्ठा॑य॒स्वाहा॑भि॒जित्यै॒स्वाहा॑ ॥ प्र॒जापत्ये॑
स्वाहा॑मूला॑य॒स्वाहा॑ ॥ प्र॒जायै॒स्वाहा॑ ॥ अ॒द॒भ्यः॑स्वाहा॑षाढा॑भ्यः॑स्वाहा॑ ॥ सु॒मुद्रा॑य॒स्वाहा॑का॑मा॑य॒स्वाहा॑ ॥
अ॒भि॒जित्यै॒स्वाहा॑ ॥ वि॒श्वे॑योदे॑वे॒भ्यः॑स्वाहा॑षाढा॑भ्यः॑स्वाहा॑ ॥ अ॒नपज्ञ्या॑य॒स्वाहा॑भि॒जित्यै॒स्वाहा॑ ॥ व्र॒
ह्मणे॑स्वाहा॑भि॒जिते॒स्वाहा॑ ॥ व्रह्मलोका॑य॒स्वाहा॑भि॒जित्यै॒स्वाहा॑ ॥ वि॒ष्णवे॑स्वाहा॑श्रोणा॑यै॒स्वाहा॑ ॥ श्लोका॑
य॒स्वाहा॑श्रुताय॒स्वाहा॑ ॥ वसु॒भ्यः॑स्वाहा॑श्रविष्टा॑भ्यः॑स्वाहा॑ ॥ अग्रा॑य॒स्वाहा॑परीत्यै॒स्वाहा॑ ॥ वरुणा॑य॒स्वाहा॑
शतभिषजे॑स्वाहा॑ ॥ भेषजे॑भ्यः॑स्वाहा॑ ॥ अ॒जायै॑कपदे॑स्वाहा॑प्रोष्टपदे॑भ्यः॑स्वाहा॑ ॥ तेजे॑से॑स्वाहा॑व्रह्मवर्चसा॑
य॒स्वाहा॑ ॥ अहये॑बुद्धिया॑य॒स्वाहा॑प्रोष्टपदे॑भ्यः॑स्वाहा॑ ॥ प्रतिष्ठा॑यै॒स्वाहा॑ ॥ पूष्णे॑स्वाहा॑रवेत्यै॒स्वाहा॑ ॥ पूरु॑य॑स्वाहा॑ ॥
अ॒श्विभ्या॑स्वाहा॑श्रुयुग्म्या॑ स्वाहा॑ ॥ श्रोत्रा॑य॒स्वाहा॑श्रुत्यै॒स्वाहा॑ ॥ यमा॑य॒स्वाहा॑प॒भरणभ्यः॑स्वाहा॑ ॥ राज्या॑
य॒स्वाहा॑भि॒जित्यै॒स्वाहा॑ ॥ अ॒मा॑वा॑स्यायै॒स्वाहा॑का॑मा॑य॒स्वाहा॑गत्यै॒स्वाहा॑ ॥ चुंद्रमसे॑स्वाहा॑प्रती॑दृश्यायै॒स्वाहा॑ ॥

उ० शा०

॥ ७५ ॥

अहोरात्रेभ्यः स्वाहा॑र्धमा॒से॑भ्यः स्वाहा॑ ॥ मा॒से॑भ्यः स्वाहा॑र्तुभ्यः स्वाहा॑ ॥ संवत्सरा॑य॒स्वाहा॑ ॥ अन्हे॑स्वाहा॑रात्रि॑
यैः स्वाहा॑ ॥ अतिमुक्त्यै॒स्वाहा॑ ॥ उष्णे॑स्वाहा॑व्युष्ट्यै॒स्वाहा॑ ॥ व्युष्ट्यै॒स्वाहा॑व्युच्छत्यै॒स्वाहा॑ ॥ व्युष्ट्यै॒स्वा॑
हा॑ ॥ नक्षत्रा॑य॒स्वाहो॑देष्यते॒स्वाहा॑ ॥ उय्ते॒स्वाहो॑दिता॑य॒स्वाहा॑ ॥ हरे॑से॒स्वाहा॑भरे॑से॒स्वाहा॑ ॥ भ्राजे॑से॒स्वाहा॑
तेजे॑से॒स्वाहा॑ ॥ तप्ते॑से॒स्वाहा॑ब्रह्मवर्चसा॑य॒स्वाहा॑ ॥ सूर्यो॑य॒स्वाहा॑नक्षत्रे॑भ्यः॑स्वाहा॑ ॥ प्रतिष्ठायै॒स्वाहा॑ ॥
अदित्यै॒स्वाहा॑प्रतिष्ठायै॒स्वाहा॑ ॥ विष्णवे॑स्वाहा॑यज्ञाय॒स्वाहा॑ ॥ प्रतिष्ठायै॒स्वाहा॑ ॥ दधि॑काव्यो॑अकारिषंजि॑
ष्णोरश्वै॒स्पवा॑जिनः ॥ सुरभिनो॑मुखो॑करूप्त्रण॑आयु॑षितारिषत् ॥ आपो॑हिष्ठामयो॑भुवस्ता॑ ॥ चनः ॥ य
चिद्विते॑विशो॑यथा॑ प्रियासः ॥ हिरण्यवर्णा॑शुचयः पावुका॑ ॥ यासा॑राजा॑ ॥ यासांदिवा॑ ॥ शिवेन॑माचक्षुषा॑
पश्यतापः शिवयो॑तनुवोपस्पृशतत्त्वं चैमे ॥ सर्वा॑अग्नी॑रप्सुषदो॑हुवेवो॑मयिवच्च॑वल्मोज्ञोनिधंत ॥ पव
मानः॑सुवर्जनः ॥ पवित्रेणा॑विचर्षणिः ॥ यःपोतासपुनातुमा॑ ॥ जातवेदामोर्जयत्यापुनातु ॥ उदुक्तमंवरु॑
णपाशमस्मदवाधमंविमध्यम॒श्रथाय ॥ अथावयमादित्यव्रतेतवानांगसुो॑अदित्येस्याम ॥ तच्छुंयोराव॑णी
महे ग्रातुंयज्ञाय ॥ ग्रातुंयज्ञपत्सये ॥ दैवीस्वस्तिरस्तुनः॑स्वस्तिर्मानुषेभ्यः ॥ ऊर्ध्वजिग्रातुभेषजं ॥ श
लो॑अस्तुद्विपदे ॥ शंचतुष्पदे ॥ नमो॑व्रह्मणेनमो॑अस्त्वग्रयेनमः॑पृथिव्यैनमओषधीभ्यः ॥ नमो॑वचेनमो॑वा॑
चस्पतयैनमे॑विष्णवेवृहतेकरोमि ॥ ॥ इतिविःओ॑शांतिःशांतिःशांतिः ॥ प्रणवेनउदकुंभंउत्थाप्य ॥

॥ ३० ॥ गोत्रें व त्यांचे प्रवर ॥

भारद्वाजः— आंगिरस वार्हस्पत्यभारद्वाजेति।
जामदग्न्यः व वत्सः— भार्गवच्यावनाप्रवान औ-
र्वजामदग्न्येति।

कौशिक.— वैश्वामित्राघमर्षणकौशिकेति.
विष्णुवर्धनवनित्तुंदन.— आंगिरसपौरुकुत्सत्रा
सदस्येति.

वासिष्ठ.— वासिष्ठेन्द्रप्रमदाभरद्वस्ति.
बाभृत्य.— विश्वामित्रअवदलवाप्रव्येति.

काश्यप.-- काश्यपावत्सारनैध्रुवेति.
अत्रि.-- आत्रेयार्घनानसःइयावाश्वेति.
वत्सत्रिप्रवर.-- भार्गवच्यावनाप्रवानेति.
कौडिण्य.-- दाशिष्ठकौडिण्यमैत्रावरुणेति
गार्ज्य.-- आंगिरससैन्यगार्येति.
शांडिल्य.-- शांडिलासितदैवलेति.
कपि.-- आंगिरसआमैत्यवौरुक्षेति.
समाप्त.

धाअंसि_१वर्चेः ॥ १ ॥ मयिधोहिवत्रस्यकूनीनिकासिचक्षुष्पाअसि_२चक्षुमेपाहित्रित्पतिस्त्वापुनातुवाकूपति
 स्त्वापुनातुदेवस्त्वासवितापुनालच्छ्ठेणपुवित्रेणवस्तोःसूर्यस्यरश्मिभिस्तस्यतेपवित्रपतेपुवित्रेण्यस्मैकंपुनेत
 च्छकेयुमावोदेवासईमहेसत्यधर्मणोअध्वरेयद्वेदेवासआगुरेयज्ञियासोहवामहइद्राग्नीयावापृथिवीआपेओ
 पधीस्त्वंदीक्षाणामधिपतिरसीहमासंतंपाहि ॥२॥ वुर्चओषधीरष्टौच ॥ १ ॥ हरिःॐ् ॥ युंजानःप्रथ
 ममनस्त्वायसवितावियः ॥ अग्निज्योतिर्निर्चायपृथिव्याअध्याभरत् ॥ युत्कायमनसादेवान्त्सुवर्यितोधि
 यादिव ॥ बृहज्योतिः करिष्यतः सविताप्रसुवातितान् ॥ युक्तेर्नमनसावयंदेवस्यसवितुः सवे ॥ सुवर्गेया
 युशत्तैर्य ॥ युंजतेमनउतयुंजतेधियोविप्राविप्रस्यवृहतोविपुश्चितः ॥ विहोत्रादवेवयुनाविदेकुइत् ॥ ३ ॥
 महीदेवस्यसवितुःपरिष्टुतिः ॥ युजेवांवह्नपूर्व्यनमोभिर्विश्लोकायंतिपथयेवसूराः ॥ शृण्वांतिविश्वेअमृतस्य
 पुत्राआयेधामानिदिव्यानितस्तुः ॥ यस्यप्रयाणमन्वन्यइद्ययुदेवादेवस्यमहिमानमर्चतः ॥ यःपार्थिवानिवि
 ममेसएतश्चोरजाऽसिदेवः सवितामहित्वना ॥ देवसवितःप्रसुवयज्ञांप्रसुव ॥ २ ॥ यज्ञपतिभगायदिव्योगं
 धर्वः ॥ केतःपःकेतनः पुनातुवाचस्पतिर्वचमधस्वदातिनः ॥ इमनोदेवसवितर्यज्ञप्रसुवदेवायुवं सरिविव

हि० ब्र०

॥ १४ ॥

श्रा०णी

॥ १४ ॥

दंसत्राजितं धनुजितं सुवैर्जितं ॥ कृचास्तोम् समर्धयगायत्रेणरथंतरं ॥ वृहद्वायत्रवर्तीनिं ॥ देवस्यत्वासवितुः प्र
सुवैश्चिनोर्बाहुभ्यौ पूष्णो हस्ताभ्यां गायत्रेण छंदसाददें गिरस्वदधिरसिनारिः ॥ ३ ॥ असिष्ठिव्याः सुधस्त्वाद
गिरपुरीष्यमंगिरस्वदाभरत्रैष्टुभेनत्वाछंदसाददें गिरस्वदधिरसिनारिरसिलयावयसुधस्त्वामिश्चकेमखनि
तुं पुरीष्यं जागते नत्वाछंदसाददें गिरस्वदस्त्वामाधायसविताविभ्रदधिष्ठिरयं ॥ तयाजयोनिरजसुमिद
गिरखाल्मीनामाभरानुष्टुभेनत्वाछंदसाददें गिरस्वत् ॥ ४ ॥ इयज्ञं प्रसुवनारिरानुष्टुभेनत्वाछंदसात्रीणिच ॥ १ ॥
अैम्भ्रनुमत्यैपुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपति ॥ ये प्रत्यंचः शम्यायाअवशीयते ॥ तनैक्षतमेककपालं ॥ डुयंवाअ
नुमतिः ॥ डुयंनिर्क्षितिः ॥ नैक्षतेनपूर्वैणप्रचरति ॥ पाप्मानमेवनिर्क्षितिपूर्वीनिरवदयते ॥ एककपालोभ
वति ॥ एकधैवनिर्क्षितिनिरवदयते ॥ यदहुत्वागार्हपत्यर्डयुः ॥ १ ॥ रुद्रोभूत्वामिरनूत्थाय ॥ अध्वर्युच्य
जमानं च हन्यात ॥ वीहिस्वाहाहुतिं जुषाण इत्याह ॥ आहुत्यैवैनं शमयति ॥ नार्तिमार्छन्यधर्युर्नयजमा
नः ॥ एकोलमुकेनयंति ॥ तद्विनिर्क्षित्यैभागधेयं ॥ डुमांदिशायंति ॥ एषावैनिर्क्षित्यैदिक् ॥ स्वायामेवदि
शिनिर्क्षितिनिरवदयते ॥ २ ॥ स्वकृतुइरिणेजुहोतिप्रदरवेऽ ॥ एतद्वेनिर्क्षित्याअयत ॥ नंस्वएवायतनैनिर्क्षितिनि
खदयते ॥ एषतेनिर्क्षितेभागदत्याह ॥ निर्दिशत्यैवैनां ॥ भूतेहविष्मत्यसीत्याह ॥ भूतिमेवोपावर्तते ॥ मुचे

मम् हस्त इत्याह ॥ अञ्जहसएवैनं मुचति ॥ अंगुष्ठाभ्यां जुहोति ॥ ३ ॥ अंततएवनिर्क्षितिनिखदयते ॥ कृष्णवासः कृष्णतूषंदक्षिणा ॥ एतद्विनिर्क्षित्यरूपं ॥ रूपेणैवनिर्क्षितिनिखदयते ॥ अप्रतीक्षमायति ॥
निर्क्षित्याअंतहित्यै ॥ स्वाहानमोयडुदंचकारेतिपुनरेत्यगार्हपत्येजुहोति ॥ आहुत्यैवनंमस्यंतोगा
र्हपत्यमुपावर्तते ॥ आनुमतेनप्रचरति ॥ ४ ॥ डुयमेवास्मैरज्यमनुमन्यते
॥ धेनुर्दक्षिणा ॥ डुमामेवधेनुकुरुते ॥ आदित्यंचरुनिर्वपति ॥ उभयीष्वेवप्रजास्वभिषिच्यते ॥ दैवीषु
चमानुषीषुच ॥ वरोदक्षिणा ॥ वरोहिराज्यसमृध्यै ॥ आग्रावैष्णवमेकादशकपालंनिर्वपति ॥
आग्रिःसर्वदेवताः ॥ ५ ॥ विष्णुर्यज्ञः ॥ देवताश्वैवयुज्ञंचावरुणे ॥ वामनोवहीदक्षिणा ॥ यद्वही ॥ ते
नाग्रेयः ॥ यद्वामनः ॥ तेनवैष्णवःसमृध्यै ॥ अग्नीषोमीयमेकादशकपालंनिर्वपति ॥ अग्नीषोमाभ्यां
वाइंद्रोवृत्रमहनिति ॥ यदग्नीषोमीयमेकादशकपालंनिर्वपति ॥ ६ ॥ वार्तमेवविजित्यै ॥ हिरण्यदक्षि
णासमृध्यै ॥ इंद्रोवृत्रहला ॥ देवताभिश्रेद्वियेणचब्याध्यत ॥ सएतमैद्राग्रमेकादशकपालमपश्यत् ॥
तंनिरपवत् ॥ तेनवैसदेवताश्रेद्वियंचावरुण ॥ यदैद्राग्रमेकादशकपालंनिर्वपति ॥ देवताश्वैवतेनेद्वियंचय
जमानोवरुणे ॥ कृष्णमोवहीदक्षिणा ॥ ७ ॥ यद्वही ॥ तेनाग्रेयः ॥ यद्वभः ॥ तेनैद्रःसमृध्यै ॥ अग्रेय

हि० ब्र०

॥१५॥

मुष्टाकं पालं निर्विपति ॥ ऐं द्रंदधि ॥ यदौग्रे योभवति ॥ अग्रिवैयज्ञ मुखं ॥ यज्ञ मुखमेव द्विं पुरस्ताद्वते ॥ य
दैं द्रंदधि ॥ < ॥ इं द्रियमेवा वरुंधे ॥ कृष्णभोवै हीदक्षिणा ॥ यद्वहा ॥ तेनाग्रेयः ॥ यद्वभः ॥ तेनेद्रः स
मृध्यै ॥ यावत् वै प्रजाओषधीनाम हुतानामाश्वन् ॥ ताः पराभवन् ॥ आग्रयणं भवति हुताद्याय ॥ यज्ञमान्
स्यापराभावाय ॥ ९ ॥ देवावा ओषधी ज्वाजिमयुः ॥ ताइं द्राग्रिउदजयतां ॥ तावेतमैद्राग्रं द्वादशकपालं
निरं दणातां ॥ यदैं द्राग्रो भवत्युजित्यै ॥ द्वादशकपालो भवति ॥ द्वादशमासाः संवत्सरः ॥ सुंवत्सरेणैवा
स्माअन्नमवरुंधे ॥ वैश्वदेवश्च रुभवति ॥ वैश्वदेवं चाअन्नं ॥ अन्नमेवास्मै स्वदयति ॥ १० ॥ प्रथमजो
वत्सो दक्षिणासमृध्यै ॥ सौम्य ७ इयामाकंचुरुं निर्विपति ॥ सोमोवाअकृष्णपुच्यस्युराजा ॥ अकृष्णपुच्यमे
वास्मै स्वदयति ॥ वासो दक्षिणा ॥ सौम्य ७ हिदेवतयावासः समृध्यै ॥ सरस्वत्यैचुरुं निर्विपति ॥ सरस्वते
चरुं ॥ मिथुनमेवा वरुंधे ॥ मिथुनौ गावौ दक्षिणासमृध्यै ॥ एतिवाएषयज्ञ मुखादध्याः ॥ योग्रेदेवतायाएति
अष्टावेतानिहवी ७ षिंभवांति ॥ अष्टाक्षरागायत्री ॥ ग्रायत्रोग्निः ॥ तैनैव यज्ञ मुखादध्याअग्नेदेवतायैनैति ॥
॥ ११ ॥ ॥ ॐ ॥ सहैदेवानां चासुराणां च यज्ञौ प्रततावास्तां वयस्वर्गलोकमेष्यामोवयमेष्यामइ
तिते सुराः संनन्द्य सहस्रैवाचरन्ब्रह्मचर्येण तपसैवास्तेसुराअमुद्यूस्तेन प्राजान् ऽस्तेपराभवन्ते न स्वर्गलोक

आ०

॥१५॥

अथपर्जन्यसूक्तप्रारंभः ॥ १ ॥ अैमारुतमसिमस्तामोजोपांधाराभिंदिरमयतामरुतश्येनमायिनमनोजवसंवृप्ण
ण् सुवृक्तिं ॥ येनशर्धेरुग्रमवसृष्टमेतिदश्विनापरिधन् स्वस्ति ॥ पुरोवातोवर्षेजिन्वरावृत्स्वाहा॑वाताव
द्वर्षेनुग्ररावृत्स्वाहा॑स्तनयन्वर्षेन्भीमरावृत्स्वाहा॑नशन्यावस्फूर्जेदियुद्वर्षेत्वेवरावृत्स्वाहा॑तिरावंवर्षेन्पूर्तिरावत्
॥ २ ॥ स्वाहा॑बहुहायमवृष्टादितिश्रुतरावृत्स्वाहा॑तपतिवर्षेन्विराङ्गवृत्स्वाहा॑वस्फूर्जेदियुद्वर्षेभूतरा॒
वृत्स्वाहा॑मांदावाशाःशुद्ध्युरजिराः ॥ ज्योतिष्मतीस्तमस्वरीरुदंतीःसुफेनाः ॥ मित्रभूतःक्षत्रभूतःसुराष्ट्राङ्गह
मावता ॥ वर्षोअश्वस्यसंदानमसिवृष्ट्यैलोपनस्यामि ॥ ३ ॥ पूर्तिरावृद्विचलारि॒शश ॥ देवावसव्या॒
अज्ञेऽसोमसूर्यो ॥ देवाःशर्मण्यामित्रावरुणार्थमन् ॥ देवाःसपीत्योपानपादाशुहेमन् ॥ उद्गोदत्तोदर्थिभिंदिवः
पर्जन्यादंतरिक्षात्पृथिव्यास्ततोनेवृष्ट्यावत ॥ दिवाचित्तमःकृष्णंतिपर्जन्येनोदवाहेन ॥ पृथिवीयश्चुदंति ॥
आयनरःसुदानवोददाशुषेदिवःकोशमचुच्यवुः ॥ विपर्जन्याःसृजंतिरोदसीअनुधन्वनायांति ॥ ४ ॥ वृष्ट
यः ॥ उदीरयथामरुतःसमुद्रतोयुयंवृष्टिवर्षयथापुरीषिणः ॥ नवोदस्त्राउपदस्यंतिधेनवःशुभैयातामनुरथा॒
अवृत्सथ ॥ सृजावृष्टिदिवआदिःसमुद्रंपृण ॥ अजाअसिप्रथमजाबलमसिसमुद्रियै ॥ उन्नेभयापृथिवी॒

हि०त्र०

॥ १७ ॥

भिंधीदिव्यंनभः ॥ उद्गोदिव्यस्यनोदेहीशानेविसृजातृतिं ॥ येदेवादिविभांगायेपृथिविभा-
गः ॥ तद्गमयन्नमवंतुतडुदंक्षेत्रमविशंतु तडुदंक्षेत्रमनुविविशंतु ॥ २ ॥ यंतिदेवावि० शतिश्र ॥ मारु-
तमसिमरुत्तामोजुद्विति कृष्णंवासः कृष्णंतूषंपरिधत्तएतद्वैष्ट्यैरूप० सरूपएवभूत्वापुर्जन्यवर्षयतिरमय-
तभरुत्तानमायिनमितिपश्चाद्वातंप्रतिमीवितिपुरोवातमेवजनयतिवर्षस्यावरुध्यैवातनामानिजुहोतिवायुवैवृ-
ष्ट्याईशेवायुमेवस्वेनभागधेयेनोपधावतिसएवास्मैपुर्जन्यवर्षयत्यष्टौ ॥ १ ॥ जुहोतिचतस्रैवैदिशश्वतसो
वांतादिशादिगम्यएवावृष्टि० संप्रच्यावयतिकृष्णाजिनेसंयौतिहविरेवाकरंतर्वेदिसंयौत्यवरुध्यैयतीनामयमा-
नानाऽशीर्षणिपरापत्तंतेर्खर्जुराअभवत्तेषाभ्रसंउर्ध्वोपत्तानिकररीण्यभवन्तसौम्यानिवैकरीराणिसौम्याख-
लुवाआहुतिर्दिवोवृष्टिछयावयतियत्करीणिभवंति ॥ २ ॥ सौम्यैवाहुत्यादिवोवृष्टिमवरुधेमधुषासंयौत्य
पांवाएष ३० वं धीना० रसोयन्मध्वद्यएवौषधीभ्येवर्षत्ययोअद्यएवौषधीभ्येवृष्टिलिनयतिमांदावाशाइति
संयौतिनामधेयैरेवैनाअछैत्यथेयथाब्रूयादसुवेहीत्येवमेवैनानामधेयैरा ॥ ३ ॥ च्यावयतिवर्षणोअश्वस्यसं-
दानंमसिवृष्ट्यैत्वोपनत्यामतियाहवृषावाअश्वोवृषापुर्जन्यः कृष्णाइवरुखलुवैभूलावर्षनिरूपेणैवैन० समर्धय-
तिवर्षस्यावरुध्यै ॥ ४ ॥ अष्टौभवंतिनामधेयैरेकानविं० शत्र ॥ देवावसव्यदेवाःशार्मण्यदेवाःसपीतय-

प०स०

॥ १७ ॥

इत्यावैभातिदेवताभिरेवान्वहंवृष्टिमिठतियदिवर्षेत्तावत्येवहोत्पर्ययदिनवर्षेच्छोभूतेहविनिर्वपेदहोरावैमि
 त्रावरुणावहोरात्राभ्यांखलुवैपूर्जन्योवर्षतिनक्तंवा।हिदिवावावर्षतिमित्रावरुणावेवस्वेनभागधेयेनोपधावतिता
 वेवास्मै ॥ १ ॥ अहोरात्रान्योपूर्जन्यवर्षयतोग्रयेधावच्छरेपुरोडाशमष्टाकपालनिर्वपेन्मारुत् सप्त
 कपाल् सौर्यमेककपालमग्निर्वाङ्मुदीरयतिमरुतः सृष्टान्तयंतियदाखलुवाअसावांदित्योन्य रश्मि
 भिः पर्यावर्ततेथर्वर्षतिधामच्छदिवखलुवैभूत्त्वावर्षत्येतवैदेवतावष्ट्याईशतेताएवस्वेनभागधेयेनोपवावति
 ताः ॥ २ ॥ एवास्मैपूर्जन्यवर्षयंत्युतावर्षिष्यन्वर्षत्यवसृजावृष्टिदिवआद्विःसमुद्रंपृणेत्याहेमाश्रैवामू
 श्रापःसमर्द्धत्यथोअभिरेवामूरदैत्यब्जाओसिप्रथमजावलमसिसमुद्रियमित्याहयथायजुर्वैतदुन्मयपृथि
 वीमितिवर्पद्वान्जुहोत्येषांवाअप्यधीनाविष्टिनिस्तयैववष्टिमाच्यावयतियेदेवादिविभागाइतिकृष्ण।जिनमव
 धूनोतीमएवास्मैलोकाःप्रीताअभीष्टाभवति ॥३॥ अस्मैधावतितावाएकविश्वातिश्र ॥ ॥ इतिपूर्जन्यसूक्त
 सहश्रावणीप्रयोगःसमाप्तः ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ८ ॥ ॥ ९ ॥ ॥ १० ॥

॥ ३२ ॥ अथआसनविधिप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अद्येत्यादिष्ठूर्वेच्चरि० फलप्राप्त्यर्थमुक्तकर्मणिभूते० शरीरशुत्पर्याप्त्यर्थासनविधिक

आ० वि०

॥ १८ ॥

रिष्ये ॥ उत्पत्तं लिहभूतानिष्ठथिव्यंतरवासिनः ॥ आसनादैनमस्कृत्यपूजाकर्मसमारभे ॥ अपसर्पतुतेभू
तायेभूताभूमिसंस्थिताः ॥ येभूताविषकर्तीरस्तेनश्यंतुशिवाज्ञया ॥ अपक्रामंतुभूतानिपिशाचाः सर्वतोदिशां ॥
सर्वेषामाविरोधेनपूजाकर्मसमारभे ॥ तीक्ष्णदंष्ट्रमाहाकायकल्पांतदहनोपम ॥ भैरवायनमस्तुभ्यमनुज्ञांदातु
मर्हसि ॥ इतिवामपादपाञ्छिधातेनभूमित्रिस्ताडयेत् ॥ पृथ्वीतिमंत्रस्यमेरुपृष्ठक्षणिः ॥ कूर्मपृष्ठोदेवता
सुतलं छुंदः ॥ आसनेविनियोगः ॥ पृथ्वेल्याधृतालोकादेविलंविष्णुनाधृता ॥ लंचधारयमांदेविपवित्रं कुरु
चासनं ॥ ॐ अनंतासनायनमः ॥ विमलासनायनमः ॥ योगासनायनमः ॥ कूर्मासनायनमः ॥ आधारशक्त
येनमः ॥ दुष्टविद्रावणायनमः ॥ नृसिंहायनमः ॥ मध्येपरमसुखासनायनमः ॥ ॐ भूर्भुवःसुवः ॥ इत्यास
नेउपविश्य ॥ अंगुष्ठग्रेतुगोविंदंतर्जन्यांतुमहीधरं ॥ मध्यमायांहृषीकेशमनामिक्यांत्रिविक्रमं ॥ कनि
ष्ठिक्यांन्यसेद्विष्णुंकरमध्येतुमाधवं ॥ एवं चकरविन्यासं सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ भूःपादाभ्यांनमः ॥ भुवःजा
नुभ्यांनमः ॥ स्वःकटिभ्यांनमः ॥ महःनाभ्यैनमः ॥ जनःहृदयायनमः ॥ तपःकंठायनमः ॥ सत्यंललाटायनमः ॥ परब्र
ह्माशिरसेस्वाहा ॥ ऊर्ध्वकेशिविरूपाक्षिमांसशोणितभोजने ॥ तिष्ठदेविशिखवांधेचामुडेह्यपराजिते ॥ स्व
शिरसि ॥ गुंगुरुभ्योनमः ॥ पंपरमगुरुभ्योनमः ॥ पंपरात्परगुरुभ्योनमः ॥ गंगणपतयेनमः ॥ दुंदुर्गा
यैनमः ॥ क्षंक्षेत्रपालायनमः ॥ संसरस्वत्यैनमः ॥ रंजात्मनेनमः ॥ तंतत्त्वात्मनेनमः ॥ अंअंतरात्मनेनमः ॥
पंपरमात्मनेनमः ॥ ज्ञानानात्मनेनमः ॥ नमोस्त्वंतायनमोस्तुवेधसेनमोवसिष्ठायनमोस्तुशक्तये ॥ पराश

हि० ब्र०

॥ १८ ॥

रायथनमोस्तु साल्वतेन मोस्तु ते सत्यवती सुताय ॥ १ ॥ नमो गुरुभ्यो गुरुपादुकाभ्यो नमः परेभ्यः परपादुका
 भ्यः ॥ आवार्यसित्थेश्वरपादुकाभ्यो नमोस्तुलक्ष्मीपतिपादुकाभ्यः ॥ २ ॥ ॐ नमो महाद्यो नमो अभक्तेभ्यो
 नमो युवभ्यो नमं आश्चिनेभ्यः ॥ यजामदेवान्यदिशक्रवाम् माज्यायैसः इं समावृक्षिदेवाः ॥ न्हः शार्णीयसुदर्श
 नायास्त्रराजाय हुं फट् ॥ उदकस्पर्शः ॥ प्राणायामः ॥ ॐ आमूरजप्रत्यावर्तयेमाः केतुं महुं भिर्वावदीति ॥
 समश्वपर्णश्चरंति नो न रो समाकं मिं द्रथिनो जयं तु ॥ ॥ इत्यासनविधिः ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥

॥ ३३ ॥ अथ भूतशुद्धिप्रारंभः ॥

ॐ धर्मकंदसमुद्भूतं ज्ञानालं सुशोभितं ॥ ऐश्वर्याष्टदलोपेतं परं वैराग्यकार्णिकं ॥ अधो मुखं तु हृतपञ्चप्रणवे
 नो धर्वमुनयेत् ॥ ॐ प्रणवेन विकसितं रुल्ला ॥ तत्र त्यंजीवात्मानं हं समं त्रेणां कुशमुद्रयासुषुम्नानाडीमार्गेण ब्र
 ह्मरं ध्रं नीत्वा ॥ तत्र त्यस हस्तदलपञ्चकार्णिकां तरगतेन परमात्मनास हैक्यभावमापादयेत् ॥ ब्रह्महत्याशिरस्कं
 च स्वर्णस्तेयीभुजद्वयं ॥ सुरापानहृदायुक्तं गुरुतलपकठिद्वयं ॥ तत्संसर्गीपदद्वंद्वमंगप्रत्यंगपातकं ॥ उप
 पातकरोमाणं रक्तश्च श्रुविलोचनं ॥ अधो मुखं कृष्णवर्णमंगुष्ठपरिमाणकं ॥ खडु वर्मधरं पापं वामकुक्षौ वि
 चितयेत् ॥ इति वामकुक्षौ पापं पुरुषौ विचित्य ॥ यमिति वायुवीजेन पोडशवारं वामनासापुटेन संशोष्य ॥ यं

हि० ब्र०

॥ १९ ॥

१६ ॥ रमित्यग्निवीजेनचतुःपष्ठिवारंकुभकेनसंदृश्य ॥ ॥ रं ६४ पुनर्यमितिवायुवीजेनद्वारंतद्वस्मदक्षिणना
सापुटेनवहिनिःसार्य ॥ यं ३२ ॥ वर्मित्यमृतबीजेनषोडशवारंअमृतीकृत्य ॥ वं १६ ॥ भूतशुद्धिंकुर्या
त् ॥ पादादिजानुपर्यंतंपृथिवीस्थानंचतुरस्तंचतुर्दिक्षुवज्जलांछितंतन्मध्येपीतवर्णलंबीजयुक्तंध्यायेत् ॥
ॐस्योनापृथिविभवानृक्षरानिवेशनी॥यर्छानःशर्मसप्रथः ॥ लंभूम्यैनमः ॥ जान्वादिनाभिपर्यंतंअपांस्थानं
धनुराकारंउभयोःकोद्योःश्वेतपञ्चलांछितंतन्मध्येश्वेतवर्णवंबीजयुक्तंध्यायेत् ॥ ॐ अप्सुमेसोमोअब्रवीदंत
विश्वानिभेषजा ॥ अग्निं वंविश्वश्चभुवमापश्चविश्वभेषजीः ॥ वंअद्योनमः ॥ नाभ्यादिल्लदयपर्यंतंअग्नि
स्थानंत्रिकोणंस्वस्तिकलांछितंतन्मध्येरकवर्णरंबोजयुक्तंध्यायेत् ॥ ॐ अग्निंदूतंवैष्णमहोतारंविश्ववेदसं ॥
अस्ययज्ञस्यसुकर्तुं ॥ रं अग्नेनमः ॥ ल्लदयादिभूमध्यपर्यंतवायुस्थानंषट्कोणंषट्विंदुवज्जलांछितंतन्मध्ये
धूम्रवर्णवंबीजयुक्तंध्यायेत् ॥ ॐ वायोश्चात्महरिणांयुवस्त्रपोष्याणां॥ उत्तवतेसहस्रिणोरथुआयातुपाजसा॥
यंवायवेनमः ॥ भ्रूमध्यादिब्रह्मरंभ्रपर्यंतंआकाशस्थानंदत्ताकारंध्वजलांछितंतन्मध्येनीलवर्णहंबीजयुक्तंध्या
येत् ॥ ॐ आदित्प्रत्नस्यरेत्सेज्योतिष्पश्यंतिवासुरं ॥ प्रोयदिध्यतेदिवा ॥ हंआकाशायनमः ॥ पृथि
वींपंचगुणांलंबीजेनषडुद्धातप्रयोगेणाप्सुप्रविलापयामि ॥ लं ६ चतुर्गुणाआपः ॥ वंतद्वीजेनपंचो
द्वातप्रयोगेणाप्सुप्रविलापयामि ॥ वं ५ त्रिगुणंवहिंर्वीजेनचतुरुद्धातप्रयोगेणवायौप्रविलापयामि ॥ रं ४

भू० शु०

॥ १९ ॥

द्विगुणं वायुं यं बीजे न त्रिरूद्धात् प्रयोगे णा काशे प्रविलापयामि ॥ यं ३ एकगुणमाकाशं हं बीजे न द्विरूद्धात् प्रयोगे णं अहं कारे प्रविलापयामि ॥ हं २ तमहं कारं महत्त्वे प्रविलापयामि ॥ तन्महत्त्वं प्रकृतौ प्रविलापयामि ॥ तां प्रकृतिं परब्रह्मणि प्रविलापयामीति प्रविलाप्य ॥ शुद्धो हं मुक्तो हं सच्चिदानंदस्वरूपो हं ब्रह्माहमस्मीति चिरं भावयेत् ॥ तस्मात्सर्वज्ञा त्सर्वशक्तेः परब्रह्मणः सकाशात्प्रकृतिः ॥ प्रकृतेर्महान् ॥ महतो हं कारः ॥ अहं कारादाकाशः ॥ आकाशाद्वायुः ॥ वायोरग्निः ॥ अग्नेरापः ॥ अद्यः पृथिवी ॥ पृथिव्याऽषधयः ॥ ओषधीभ्योन्नं ॥ अन्नाद्रेतः ॥ रेतसः पुरुषः ॥ सवाइषपुरुषो नरसमयः ॥ इति स्पृष्टा ॥ पुनर्जीवात्मानं सोहमिति मंत्रेणानीय प्रतिष्ठापयेत् ॥ ॥ इति भूतशुद्धिः ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥

॥ ३४ ॥ अथ प्राणप्रतिष्ठाप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ अस्य श्रीप्राणप्रतिष्ठामंत्रस्य ब्रह्माविष्णुमहेश्वराक्षयः ॥ क्रग्यजुः सामार्थर्वाणिच्छुंदासि ॥ पराप्राणशक्तिर्देवता ॥ आं बीजं ॥ न्हींशक्तिः ॥ क्रौंकीलकं ॥ स्वशरीरे प्राणप्रतिष्ठापने विनियोगः ॥ ॐ आं न्हीं क्रों ॥ अं कं खं गं धं डं ॥ अं क्रों न्हीं आं ॥ पृथिव्यसेजो वाय्वाकाशात्मने अं गुष्माभ्यानमः ॥ ॐ आं न्हीं क्रों ॥ इं चं उं जं झं त्रं ॥ ईं क्रों न्हीं आं ॥ शद्वस्पर्शरूपरसगंधात्मने तर्जनीभ्यानमः ॥ ॐ

हि० ब०

॥१००॥

प्रा० प्र०

आंन्हींक्रों ॥ उंटंठंडंडंण ॥ उंक्रोंन्हींआं ॥ श्रोत्रत्वक् चक्षुजिव्हाघ्राणात्मनेमध्यमाभ्यांनमः ॥ ऊँआंन्हीं
क्रों ॥ एुतंथंदंधंन ॥ एुंक्रोंन्हींआं ॥ वाक्पाणिपादपायूपस्थात्मनेअनामिकाभ्यांनमः ॥ ऊँआंन्हींक्रों ॥
पंफंबंभंम ॥ औंक्रोंन्हींआं ॥ वक्तव्यादानगमनविसर्गानंदात्मनेकनिष्ठिकाभ्यांनमः ॥ ऊँआंन्हींक्रों ॥
अंयंरंलंवंशंषंसंहंक्षंअः ॥ क्रोंन्हींआं ॥ मनोबुत्थिरहंकारचित्तविज्ञानात्मनेकरतलकरपृष्ठाभ्यांनमः ॥ एवं
हृदयादिषडंगः ॥ आंन्हींक्रों ॥ अंयंरंलंवंशंषंसंहंक्षंअः ॥ क्रोंन्हींआं ॥ ममप्राणइहप्राणाः ॥ ऊँआंन्हींक्रों ॥
अंयंरंलंवंशंषंसंहंक्षंअः ॥ क्रोंन्हींआं ॥ ममजीवइहस्थितः ॥ ऊँआंन्हींक्रों ॥ अंयंरंलंवंशंषंसंहंक्षंअः ॥
क्रोंन्हींआं ॥ ममसर्वेद्रियाणिवाङ्मनस्त्वक् चक्षुश्रोत्रजिव्हाघ्राणवाक् पाणिपादपायूपस्थइहैवागत्यसुखंचिरं
तिष्ठन्तुस्वाहा ॥ ऊँअसुनीतेपुनरुम्मासुचक्षुः पुनःप्राणमिहनोधेहि॒भोगं ॥ ज्योक्पै॒इये॒मूर्य॑मुच्चरतं॒मनु॑मते
मूलयानःस्वस्ति ॥ ऊँप्राणोवाएँ॒द्रवाय॒वःप्राणोनव॑ममह॑स्तस्मानव॑मेहै॒नै॒द्रवाय॒वोगृह्यते ॥ गर्भाधानादि
पंचदशसंस्कारसित्थर्थं पंचदशप्रणवावत्तीः करिष्ये ॥ ऊँ ॥ १५ ॥ रकांभोधिस्थपोतोल्लसदरुणसरोजाधि
रुढाकराजैः पाशंकोंडमिक्षूद्वगुणमथमप्यंकुशंपंचबाणान् ॥ विभ्राणासृक्पालंत्रिनयनलसितापीनव
क्षोरुहाढ्यादेवीबालार्कवर्णाभवतुसुखकरीप्राणशाक्तिःपरानः ॥ इतिध्यानं ॥ ऊँतचक्षुर्देवहितशुक्रमुच्चरत ॥
पश्येमशुरदःशुतंजीवेमशुरदःशुतं ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥

॥ ३६ ॥ अथ मातृकान्यासप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अथास्यश्रीमातृकामवस्थब्रह्माकृषिः ॥ मातृकासरस्वतीदेवता ॥ हलोबीजानि ॥
 स्वराःशक्तयः ॥ बिंदुःकीलकं ॥ मातृकान्यासेविनियोगः ॥ ॐ अंकंखंगंघंडः ॥ आंअंगुष्ठाभ्यांनमः ॥ ॐ
 इंचंठंजंझंत्रं ॥ ईतर्जनीभ्यांनमः ॥ ॐ उंटंठंडंढंणं ॥ उंमध्यमाभ्यांनमः ॥ ॐ एुंथंदंधंनं ॥ एुंअना
 मिकाभ्यांनमः ॥ ॐ ॐ पंफंबंभंमं ॥ ॐ कनिष्ठिकाभ्यांनमः ॥ ॐ अंयंरंलंवंशंपंसंहंक्षंअः ॥ करतलकर
 पृष्ठाभ्यांनमः ॥ एवंल्लदयादि ॥ ॐ अंनमः ॥ आंनमः ॥ इंनमः ॥ ईंनमः ॥ उंनमः ॥ उं॒नमः ॥
 कं॒नमः ॥ लं॒नमः ॥ ल॒॒नमः ॥ एुं॒नमः॥ओ॒॒नमः॥ओ॒॒नमः॥अं॒नमः ॥अः॒नमः ॥ एतान्षोडशवर्णा
 न्कंठस्थानगतेषोडशदलेषुविन्यसामि ॥ ॐ कंनमः ॥ खंनमः ॥ गंनमः ॥ धंनमः ॥ डंनमः ॥ चंनमः॥
 छंनमः ॥ जंनमः ॥ झंनमः ॥ त्रंनमः ॥ टंनमः ॥ एतान्द्वादशवर्णान्ल्लदयस्थानगतेद्वादशद
 लेषुविन्यसामि ॥ ॐ डंनमः ॥ ढंनमः ॥ णंनमः ॥ तंनमः ॥ थंनमः ॥ दंनमः ॥ धंनमः ॥
 नंनमः ॥ पंनमः ॥ फंनमः ॥ एतान्दशवर्णान्नाभिस्थानगतेदशदलेषुविन्यसामि ॥ ॐ बंनमः॥ भंनमः ॥
 मंनमः ॥ यंनमः ॥ रंनमः ॥ लंनमः ॥ एतान्षड्वर्णान्लिंगस्थानगतेषड्डलेषुविन्यसामि ॥ ॐ वंनमः ॥
 शंनमः ॥ षंनमः ॥ संनमः ॥ एतान् चतुर्वर्णान् आधारस्थानगतेचतुर्दलेषुविन्यसामि ॥ ॐ हंनमः ॥ कं

हि० ब्र०

॥१०१॥

नमः ॥ इदंवर्णद्वयंभूमध्यगतेद्विद्लेषुविन्यसामि ॥ ॐ आवरोलिंगनाभैष्रकाटित्वदयेतालुमूलेल
लाटेद्वेपत्रेषोडशोरेद्विदशदशदलेद्वादशाधेचतुष्के ॥ वासांतेवालमध्येडफकठसहितेकंठेदेशेस्वराणांहंक्षं
तत्वार्थयुक्तंसकलदलगतंवर्णरूपंनमामि ॥ अंनमः ॥ शिरसि ॥ आंनमः ॥ मुखे ॥ इंनमः ॥ दक्षिणने
त्रे ॥ इंनमः वामनेत्रे ॥ उंनमः ॥ दक्षिणकर्णे ॥ ऊंनमः ॥ वामकर्णे ॥ कंनमः ॥ दक्षिणनासापुटे ॥
ईंनमः ॥ वामनासापुटे ॥ लंनमः ॥ दक्षिणगंडे ॥ लूंनमः ॥ वामगंडे ॥ एंनमः ॥ ऊधर्वोष्ठे ॥ ऐंनमः
अधरोष्ठे ॥ ॐ नमः ॥ ऊधर्वदंतपंक्तौ ॥ औंनमः ॥ अधरदंतपंक्तौ ॥ अंनमः मुखे ॥ अःनमः ॥ आस्ये ॥
ॐ कंनमः ॥ खंनमः ॥ गंनमः ॥ घंनमः ॥ ऊंनमः ॥ एतान्यंचवर्णान्दक्षिणहस्तसंध्यग्रेषुविन्यसामि ॥
चंनमः ॥ ऊंनमः ॥ जंनमः ॥ झंनमः ॥ त्रंनमः ॥ एतान्पंचवर्णान्वामहस्तसंध्यग्रेषुविन्यसामि ॥
टंनमः ॥ ठंनमः ॥ ऊंनमः ॥ ऊंनमः ॥ पंनमः ॥ एतान्पंचवर्णान्वामपादसंध्यग्रेषुविन्यसामि ॥ तं
नमः ॥ थंनमः ॥ दंनमः ॥ धंनमः ॥ ऊंनमः ॥ एतान्पंचवर्णान्वामपादसंध्यग्रेषुविन्यसामि ॥ पंनमः दक्षिणप
श्वे ॥ फंनमः ॥ वामपाश्वे ॥ वंनमः ॥ पृष्ठे ॥ भंनमः ॥ नाभौ ॥ मंनमः ॥ उदरे ॥ यंनमः ॥
लगादित्वदये ॥ रंनमः ॥ अस्तुगात्मनेदोर्मूलायनमः ॥ लंनमः ॥ मांसात्मनेककुदेनमः ॥ वंनमः ॥ मे
दात्मनेकक्षद्वयायनमः ॥ शंनमः ॥ अस्थयात्मनेल्वदयादिहस्तयुगुलायनमः ॥ षंनमः ॥ मज्जात्मनेल्वदयादि
पदयुगुलायनः ॥ संनमः ॥ शुक्रात्मनेजठरायनः ॥ हंनमः ॥ प्राणात्मनेमुखायनमः ॥ क्षंनमः ॥ जीव

मा०न्या०

॥१०१॥

तमनेसर्वशरीरेषुविन्यसामि ॥ पंचाशद्वर्णभेदैर्विहितवदनदोःपादलक्षिवक्षोदेशांभास्वत्कपर्दीकलितश्च
 शिकलाबिंदुकुंदावदातां ॥ अक्षस्त्रुकुंभचितांलिखितवरकरांश्यक्षणांपद्यसंस्थामच्छाकल्पामतुल्ह
 स्तनजघनभरांभारतींतांनमामि ॥ ऊँच्चलारिवाकपरिमितापदानितानिविदुर्ब्रह्मणायेमनुषिणः ॥ गुहात्री
 णिनिहितानेंगयंतितुरीयंवाचोमनुध्यावदंति ॥ ॥ इतिअंतर्मात्रकावहिर्मात्रकासमाप्तः ॥ ४ ॥ ५ ॥

॥ ३६ ॥ अथ पवनपावनप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ सुमुखश्रेत्यादिश्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्यर्थशरीरशुत्थर्थआत्मानंपावयिष्ये ॥
 आचार्यःक्रत्विग्यजमानैःसहैकविष्णुतिदर्भपिंजूलान्यादायसप्तभिःसप्तभिःपावयति ॥ ऊँच्चित्पतिर्मापुना
 लच्छित्तद्रेणपवित्रेणवसोःसूर्यस्यरात्रिभिः ॥ नाभ्याःसोदकैर्दर्मैर्मुखपर्यंतंसंमार्षि ॥ सकन्मंत्रेणाद्विस्तूष्णीं ॥
 यद्देवादेवुहेडनं ॥ देवासश्चक्रमावृयं ॥ आदित्यास्तस्मान्मामुंवत् ॥ क्रतस्युर्तेनमामुत् ॥ देवाजीवनका
 म्यायत् ॥ वाचानृतमूदिम् ॥ अग्निर्मातस्मादेनसः ॥ गार्हपत्यःप्रमुच्चतु ॥ दुरितायानिचक्रम् ॥ करोतु
 मामनेनसं ॥ क्रतेनयावाप्यथिवी ॥ क्रतेनल्बृसरस्वति ॥ क्रतान्मामुंचताऽहसः ॥ यदन्यक्रतमारिम् ॥
 सज्जातश्चसादुत्वाजामिश्चसात् ॥ ज्यायसःशश्चदुत्वाकनीयसः ॥ अनाङ्गातंदेवकृतंयदेनः ॥ तस्माल्बम्

हि० अ०

一一〇二

प०पा०

|| १०२ ||

ण ॥ हि॒रण्यवर्णा॒स्ततु॒उत्पु॒नीतनः ॥ इ॒मं॒मैवरु॒णतत्वो॒यामि ॥ ल॒नो॒अग्ने॒सल्वं॒नो॒अग्ने ॥ ख॒मै॒ग्ने॒अया॒सि ॥
इत्यनुवाकंजपित्वा ॥ दधि॒क्राणो॑अकारि॒षंजि॒ष्णोरश्व॒स्यवा॒जिनः ॥ सु॒रभि॒नो॒मुखो॒कर॒त्प्रण॒आयू॒॒षि॒ता॒
रि॒षत् ॥ इति॒मार्जनं ॥ तां॒स्त्यक्ता ॥ अन्या॒न्गृहीत्वा ॥ अ॒व॒क॒पति॑र्मा॒पु॒नालच्छिंद्रे॒णपवि॒त्रेणवसो॒ः
सूर्य॒स्यराइ॒मभिः ॥ नाभ्या॒ःसो॒दकै॒र्दै॒र्मै॒र्ना॒सि॒कपर्य॒तंसंमा॒ष्टि॒ः ॥ सूर्य॒न्मंत्रे॒णद्विस्तूष्णी॒ः ॥ पव॒मा॒नः॒सुव॒र्जनः॒ ॥
पवि॒त्रेण॒विचर्षणिः ॥ यः॒पोता॒सपु॒नातु॒मा ॥ पु॒नंतु॒मादे॒वज्ञना॒ः ॥ पु॒नंतु॒मनवो॒धि॒या ॥ पु॒नंतु॒विश्व॒आयवः ॥
जातवेदः॒पवि॒त्रवत् ॥ पवि॒त्रेणपु॒नाहि॒मा ॥ शुक्रे॒णदे॒वदी॒घत् ॥ अग्ने॒कत्वा॒कत्ू॒रनु॒॒ ॥ यत्ते॒पवि॒त्रम्
चिंषि॒ः ॥ अग्ने॒विततमंतरा॒ ॥ ब्रह्म॒तेनंपु॒नीमहे ॥ उभा॒भ्यां॒देवसवितः ॥ पवि॒त्रेणस॒वैनच ॥ इ॒दंब्रह्म॒पु॒नी
महे ॥ वैश्वदेवी॒पु॒नीदेव्यागात् ॥ यस्यैव॒हीस्तनुवो॒वीतपृष्ठा॒ः ॥ तया॒मदैतः॒सधु॒मायेषु ॥ व॒यू॒स्याम॒प
तेयोरयीणां ॥ वैश्वानरो॒राइ॒मभिर्मा॒पुनातु ॥ वातः॒प्राणेनैषि॒रोमयो॒भूः ॥ यावा॒पृथिवी॒पर्यसा॒पयो॒भिः ॥ कृ
तावरीय॒ज्ञियेमा॒पुनीतां ॥ वृहद्दि॒ःसवित॒स्तृभिः ॥ वर्षि॒ष्टै॒र्देव॒मन्मभिः ॥ अग्ने॒दक्षैः॒पुनाहि॒मा ॥ येनदे॒वा
अपु॒नत ॥ येनापो॒दिव्यंकशः ॥ तेन॒दिव्येन॒ब्रह्मणा ॥ इ॒दंब्रह्म॒पु॒नीमहे ॥ यः॒पाव॒मानी॒रुध्येति ॥ कृषि॒भिः
संभृत॒रसैः ॥ सर्व॒रसपूतमंश्राति ॥ स्व॒दितंमात॒रिश्वना ॥ पाव॒मानीर्यो॒अध्येति ॥ कृषि॒भिः॒संभृत॒रसैः

हि० ब्र०

॥१०३॥

॥ तस्मैसरस्वतीदुहे ॥ क्षीरसुर्पिर्मधूदकं ॥ पावमानीः स्वस्त्ययनीः ॥ सुदुधाहिपर्यस्वतीः ॥ कर्षिभिः
 संभूतेरसः ॥ ब्राह्मणेष्वमृतं हितं ॥ पावमानीदिशंतुनः ॥ इमंलोकमथोअमुं ॥ कामान्त्समर्धयतुनः ॥
 देवीदेवैः समाभृताः ॥ पावमानीः स्वस्त्ययनीः ॥ सुदुधाहिघृतश्रुतेः ॥ कर्षिभिः संभूतेरसः ॥ ब्राह्मणेष्व
 मृतं हितं ॥ येनदेवाः पवित्रेण ॥ आत्मानेपुनतेसदा ॥ तेनसुहस्रधारेण ॥ पावमान्यः पुनंतुमा ॥
 प्राजापत्यं पवित्रं ॥ शतोद्याम् हिरण्मयं ॥ तेनब्रह्मविदोवयं ॥ पूतंब्रह्मपुनीमहे ॥ इंद्रः सुनीतिसुहमापु
 नातु ॥ सोमः स्वस्त्यावरुणः समीच्या ॥ यमोराजाप्रमृणाभिः पुनातुमा ॥ ज्ञातवेदामोर्जयत्यापुनातु ॥ इ
 त्यनुवाकं जप्त्वा ॥ ततोमार्जनं ॥ आपोहिष्ठामयोभुवः ॥ तानेऽर्जेदधातन ॥ महेरणायुचक्षसे ॥ योवः
 गिवतं सोरसः ॥ तस्यभाजयतेहनः ॥ उशतीरिवमातरः ॥ तस्माअरंगमामवः ॥ यस्यक्षयायजिन्वथ ॥
 आपोजनयथाचनः ॥ तांस्त्यक्ता ॥ अन्यान्गृहीता ॥ अँ देवोमातवितापुनाल्बच्छिद्रेणपवित्रेणवसोः सु
 यस्यरुद्धिभिः ॥ नाभ्याः सोदकैर्दभैर्ललाटपर्यतं संमार्थिः ॥ सकून्मंत्रेणाद्विस्तूष्णी ॥ तस्यतेपवित्रपते
 पवित्रेण यस्मैकं पुनेतच्छकेयं ॥ इतिजप्त्वा ॥ ततोमार्जनं ॥ हिरण्यवर्णाः शुचयः पावकायासुज्ञातः क
 इयपोयास्त्विद्वः ॥ अग्नियागभिर्दधिरविरूपास्तानुआपः श्योनाभवंतु ॥ यासा राजावरुणोयातिमध्ये

सत्यानृते अवपश्यं जनानां ॥ मधुश्रुतः शुचयोयाः पावकास्तानुआपः श ॒ स्योनाभवंतु ॥ यासां दिवादिविलु
ण्वं तिभक्षया अंतरिक्षेव हुधाभवंति ॥ याः पृथिवीं पर्यस्तों दंतिशुक्रास्तानुआपः श ॒ स्योनाभवंतु ॥ शिवेन
माचक्षुषापश्यतापः शिवयात् नुवोपस्थशत्त्वचंमे ॥ सर्वा॑ ॒ अभी॒ ॒ रप्सुषदोहुवेवोमयिवचेवलमोजो
निधन्ते ॥ तांस्त्यक्षा ॥ भूर्भुवः सुवः ॥ इत्यपः प्राइय ॥ आपोहिष्टेति सृभिर्मुखं निमृज्य ॥ ततः आचम
नानि ॥ तस्माअरं चनः ॥ योवेः शिव ० तरः ॥ आपोहि० क्षसे ॥ पर्यस्वतीरोषधयः पर्यस्वद्वीरुधां पर्यः ॥
अपां पर्यसोयत्पर्यस्तेनमाभिंद्रस ॒ संज ॥ इति प्रतिमंत्रेणाचामेत् ॥ ततः स्मृत्युक्तमाचमनं कृत्वा ॥ कृ
त्वालं पादशौचं विमलमथजलं विः पिबेदुन्मृजेद्विदेशिन्यं गुष्ठयुग्मं सजलमभिमृशेनासिकारं ग्रयुग्मं ॥ अंगु
ष्ठानामिकाभ्यां नयनयुग्मयुतं कर्णयुग्मं कनिष्ठां गुष्ठाभ्यां नाभिदेशोद्दयमथतलेनां गुलीभिः शिरौसौ ॥ १ ॥ इ
ति स्मृत्युक्तमाचमनं चरेत् ॥ गायत्रीजपः शतकृत्वासहस्रकृत्वापरिमितकृत्वावर्तयेत् ॥ दशवारीमिडाज
पः ॥ अँ इडादेवहूर्मनुर्यज्ञनीर्वृहस्पतिरुक्थामदानिश ॒ सिषुद्विश्वेदेवाः सूक्तवाचुः पृथिविमातुर्मामाहि॒
सीर्मधुमनिष्येमधुजनिष्येमधुवक्ष्यामि॒ मधुवदिष्यामि॒ मधुमतीदेवेभ्योवाच्मुद्यास ॒ शुश्रूषेष्यामनुष्येभ्यस्तं
मादेवाअवंतुशोभायैपितरोनुमदंतु ॥ अपनः शोशुचदुघममेशुशुग्ध्यारयिं ॥ अपनः शोशुचदुघं ॥ मुक्षेत्रि

हि० ब्र० यासुगातुयावंसूयाच्यजामहे ॥ अपनःशोशुचदघं ॥ प्रयद्दिष्टएषांप्रास्माकांसश्शुर्यः ॥ अपनःशो
 शुचदघं ॥ प्रयद्ग्रेःसहस्वतोविश्वतोयंतिभानवः ॥ अपनःशोशुचदघं ॥ प्रयत्तेऽग्रेसूरयोजायेमहि॒प्रतेवयं ॥
 ॥१०४॥ अपनःशोशुचदघं ॥ ल॒हिविश्वतोमुखविश्वतःपरि॒भूरसि ॥ अपनःशोशुचदघं ॥ द्विषेनोविश्वतोमुखा
 तिनावेवपारय ॥ अपनःशोशुचदघं ॥ सनःसिंधुमिवनावयातिपर्षस्वस्तये ॥ अपनःशोशुचदघं ॥ आपे॑
 प्रव॒णादिव्यतरिपास्मत्स्यैदतामघं ॥ अपनःशोशुचदघं ॥ उद्धनादुक्तानीवापास्मत्स्यैदतामघं ॥ अपे॑
 नःशोशुचदघं ॥ आनंदायप्रमोदायपुनरागा॒स्वान्गृहान् ॥ अपनःशोशुचदघं ॥ नैतव्यप्रमीयतेजौ
 रश्वःपुरुषःपश्चुः ॥ यज्ञेदंव्रह्मक्रियतेपरिधिर्जीवनायकमपनःशोशुचदघं ॥ सहस्रशीष्ठपुरुषः ॥ सहस्राक्षः
 सहस्रपात् ॥ सभूमिविश्वतेवृत्वा ॥ अत्यतिष्ठदशांगुलं ॥ पुरुषएवेद॒सर्वे ॥ यद्यूतंयच्चभव्ये ॥ उता
 मृत्वस्येशानः ॥ यदनेनातिरोहति ॥ एतावानस्यमहिमा ॥ अतोज्याया॒श्चपुरुषः ॥ पादोस्यविश्वाभूता
 नि ॥ त्रिपादस्यामृतंदिवि ॥ त्रिपादूर्ध्वउदैत्पुरुषः ॥ पादोस्येहाभवात्पुनः ॥ ततोविष्वद्व्यक्तामत् ॥
 साशनानश्चनेअभि ॥ तस्माद्विराङ्गजायत ॥ विराज्ञोअधिपूरुषः ॥ सज्ञातीअत्यरिच्यत ॥ पश्चाद्गुमिमथो

पुः ॥ यत्पुरुषेणहविषां ॥ देवायज्ञमतन्वत् ॥ वसंतोअस्यासीदाज्यं ॥ ग्रीष्मडध्मःशरद्धविः ॥ सप्तास्या
सन्परिधयः ॥ त्रिःसप्तसमिधःकृताः ॥ देवायद्यज्ञतन्वानाः ॥ अब्धन्पुरुषंपशुं ॥ तंयज्ञंवर्हिष्ठिग्रौक्षं
न् ॥ पुरुषंजातमग्रतः ॥ तेनदेवाअयजंत् ॥ साध्याक्रषयश्चये ॥ तस्मायज्ञात्सर्वहुतः ॥ संभृतंपृष्ठदाज्यं ॥
पशुऽस्ता श्रकेवायव्यान् ॥ आरण्यान्ग्राम्याश्रये ॥ तस्मायज्ञात्सर्वहुतः ॥ क्रचःसामानिजज्ञिरे ॥
छंदा शिजज्ञिरेतस्मात् ॥ यजुस्तस्मादजायत् ॥ तस्मादश्वाअजायत् ॥ येकेचोभयादतः ॥ गावोहज
ज्ञिरेतस्मात् ॥ तस्माज्जाताअजावयः ॥ यत्पुरुषंव्यदधुः ॥ कृतिधाव्यकल्पयन् ॥ मुखंकिमस्यकौ
बाहू ॥ कावूरूपादावुच्येते ॥ ब्राह्मणोस्यमुखमासीत् ॥ बाहुराजन्यःकृतः ॥ ऊरूतदस्यद्वैश्यः ॥
पश्याऽशुद्रोअजायत् ॥ चुंद्रमामनसोज्ञातः ॥ चक्षोःसूर्योअजायत् ॥ मुखादिंद्रश्चाग्निश्च ॥ प्राणाद्वायु
रजायत् ॥ नाभ्याआसीदुतरिक्षं ॥ शीष्णोद्योःसमवर्तत ॥ पश्याभूमिर्दिशःश्रोत्रात् ॥ तथालोकाऽक
ल्पयन् ॥ वेदाहमेतंपुरुषंमहांतं ॥ आदित्यवर्णतमसस्तुपारे ॥ सर्वाणिरूपाणिविचित्यधीरः ॥ नामानि
कुलाभिवदन्यदास्ते ॥ ध्रातापुरस्तायमुदाजहार ॥ शकःप्राविद्वान्प्रादिशश्चतसः ॥ तमेवंविद्वानमृतंडह
भवति ॥ नान्यःपंथाअयनायविद्यते ॥ यज्ञेनयज्ञमयजंतदेवाः ॥ तानिधर्माणिप्रथमान्यासन् ॥ तेहनाकं

हि० श०

महिमानेः स वंते ॥ यत्र पूर्वे साध्याः संति द्वैवाः ॥ ॥ इत्यासनविधिभूतशुतिधप्राणप्रतिष्ठाअंतर्मातृका
बहिर्मातृकास्मार्तपवनपावनसमाप्तानि ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥

॥ ३७ ॥ अथ शांतिपाठप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः अँ०म् ॥ कृष्णवपाजः प्रसिंतिनपृथक्कीया हिराजे वामवाङ्गमेन ॥ तृष्णीमनुप्रसिंतिद्रूणानो
 स्तासिबिध्यरक्षसस्तपिष्ठैः ॥ तवं भ्रमासंआशुयापत्त्यनुरप्याधृताशोशुचानः ॥ तपूष्ण्यग्रेजुव्हापत्तं गानसं
 दितोविसृज्ञविष्वं गुल्काः ॥ प्रतिस्पद्गोविसृज्ञतूर्णितमोभवापायुर्विशोअस्याअदब्धः ॥ योनोदूरेअवशंसो
 योअत्यग्रेमाकिष्टव्ययिरादधर्षत् ॥ उदग्रेतिष्ठप्रत्यातनुष्वन्यमित्राऽ०षताचिगमहेते ॥ योनोअरातिः समि
 धानचक्रेनीचातं वैक्षयतसंनगुष्कं ॥ उधर्वोभवप्रतिविध्याध्यस्मदाविष्कृणप्यद्व्यान्यग्रे ॥ अवस्थिरातनु
 हियातुजूनांजामिमजांमिप्रमृणीहिशत्रून् ॥ सतेजानातिसुमतियविष्ठयईवंतेब्रह्मणेग्रातुमैरत् ॥ विश्वान्यस्मै
 सुदिनोनिरयोद्युम्नान्यर्योविदुरोअभियौत् ॥ सेदग्रेभस्तुसुभगः सुदानुर्यस्त्वानित्येनहविषायउक्थैः ॥ पिश्री
 पतिस्वआयुषिदुरोणेविश्वेदस्मैसुदिनासासंदिष्ठिः ॥ अर्धामितेसुमतिं घोष्यर्वाक्सतेवावातोजरतामियंगीः ॥

三
119

स्वश्वास्त्वासुरथोमर्जयेमास्मैक्षत्राणिधारयेरनुद्यून् ॥ डृहत्वाभूर्याच्चेदुपत्मंदोषावस्तर्दीदिवा॒सुमनुद्यून् ॥
क्रीडैतस्त्वासुमनसः सपेमाभिद्युम्नातस्थिवा॒सोजनानां ॥ यस्त्वा॒स्वश्वः सुहिरण्योअग्रउपयाति॒वसुमतार
येन ॥ तस्य॑त्राताभेवसितस्य॑सख्यायस्तआतिथ्यमानुषग्नुजोषत् ॥ महोरुजामिबंधुतावचेभिस्तन्मापितु
गोत्मादन्वियाय ॥ लंनोअस्यवचेसश्चिकित्थिहोतर्यविष्टसुक्रतेदमूनाः ॥ अस्वप्रजस्तरण्यःसुशेवाअ
तैद्रासोवकाअश्रमिष्ठाः ॥ तेपायवः सुध्रियंचोनिषद्याग्नेतवनः पांलमूर ॥ येपायवेमामतेयंतेअग्नेपश्यंतोअं
धंदुरितादरक्षन् ॥ रुक्षतान्तसुक्रतोविश्ववेदादिप्सत्तद्विपवोनाहदेभुः ॥ लयाव॒य॒संध॒न्यस्त्वोत्तास्तव॒प्र
णीत्यश्यामवाजान् ॥ उभाश॒सौसूदयसत्यतैनुष्टुयाकृणुद्यन्हयाण ॥ अयातैअग्नेमामिधाविधेमप्रतिस्तो
मंश्शस्यमानंगृभाय ॥ दहाशसोरक्षसः पाह्यस्मान्दुहोनिदोमित्रमहोअव॒द्यात् ॥ रक्षोहणैवाजिनमाजिधामि
मित्रंप्रथिष्ठमुपयामिशर्मि ॥ शिशानोअग्निः क्रतुभिः समिद्वः सनोदिवासरिषः पातुनक्तं ॥ विज्योतिषावृहता
भात्यग्निराविर्विश्वानिकृणुतेमाहिला ॥ प्रादेवीर्मीयाः संहतेदुरेवाः शिशीतेशंगेरक्षसेविनिक्षें ॥ उत्तस्त्वानासो
दिविष्वैत्वग्नेस्तिग्मायुधारक्षसंहंतवाऽ ॥ मदेचिदस्यप्ररुजंतिभामानवरंतेपरिबाधोअदेवीः ॥ महा॒इदंद्रोव

हि० ब्र०

॥१०६॥

जंवाहुः पोडुशीर्शमयंच्छतु ॥ स्वस्तिनोमुघवाकरोतु हंतु पाप्मानं योस्मान्देष्टि ॥ सजोषाइंद्रसगणोमुरुद्धिः
 शां पा०
 सोमैविवृत्रहन्द्यूरविद्वान् ॥ जहिशत्रूभ्युधोनुदस्वाथाभयं कणुहिविश्वतोनः ॥ चातार्ग्मिंद्रमवितारमिंद्रभ्यु
 हवेहवेसुहव्युग्रमिंद्र ॥ हुवेनुशकं पुरुहूतमिंद्रस्वस्तिनोमुघवाधालिंद्रः ॥ यतं इंद्रभयोमहेततोनो अभयं
 कृधि ॥ मध्यवन्छितवतं ने उतयेविद्विषोविमृधोजहि ॥ स्वस्तिदाविशस्पतिर्वृत्रहाविमृधोवशी ॥ वृषेद्रः
 पुरएतुनः स्वस्तिदाअभयं करः ॥ स्वस्तिनइंद्रोवृत्थश्रवाः स्वस्तिनः पूषाविश्ववेदाः ॥ स्वस्तिनस्ताक्ष्यो अरि
 ष्टनेमिः स्वस्तिनोवृहस्पतिर्दधानु ॥ आभिग्निभिर्यदतोनर्तनमाप्याययहरिवोबर्धमानः ॥ युदास्तोत्रभ्योमहि
 गोत्रार्जासिभूयिष्वभाजो अधतेस्याम ॥ येदेवाः पुरः सदोग्निनेत्रादक्षिणसदोयमनेत्राः पश्चात्सदः सवितृनेत्रा
 उत्तरसदोवरुणनेत्राउपरिषदोवृहस्पतिनेत्रारक्षोहणस्तेनः पांतुतेनोवंतुतेभ्योनमस्तेभ्यः स्वाहासमूढ्युसक्षः सं
 दग्धभ्रक्षडदमहभ्रक्षोभिसंदहाम्यग्रयेरक्षोभेस्वाहा ॥ यमायसावित्रेवरुणायवृहस्पतयेदुवस्वतेरक्षोभेस्वाहा प्र
 ष्टिवाहीरथेदक्षिणादेवस्यल्वासावितुः प्रसवेष्विनोर्वाहुभ्यां पूष्णोहस्ताभ्याऽ ॥ रक्षसोवृधंजुहोमिहतभ्रक्षोविधि
 अमरक्षोयद्वस्तेतदक्षिणा ॥ पावमानेनत्वास्तोमेनगायत्रस्यवर्तन्योपा ॥ शोवीर्येणदेवस्ल्वासवितोत्सृजतु
 जीवातवेजीवनस्यैवृहद्रथंतरयोस्त्वास्तोमेनत्रिष्टुभोवर्तन्यशुक्रस्यवीर्येणदेवस्ल्वासवितोत्सृजतु जीवातवेन

॥१०६॥

जीवन् स्याया अग्रेस्त्वा मात्रं यजगत्यैवर्तन्याग्रयणस्य व्रीर्येण देवस्त्वा सवितोत्सृजतु जीवात् वेजीवन् स्याया इम
मंग्रायायुषे वर्धसे कृधि प्रिय ॥ रेतोवरुणसोमराजन् ॥ मतेवास्माअदिते शर्मर्थच्छविश्वेदेवाजरदष्टिर्यथा
संव ॥ अग्निरायुष्मान्त्सवन् सपतिभिरायुष्मान्तेन त्वायुषायुष्मंतंकरोमि ॥ सोमायुष्मान्त्स ३० षधी
भिरायुष्मान्तेन त्वायुषायुष्मंतंकरोमि ॥ यज्ञायायुष्मान्त्सदक्षिणाभिरायुष्मान् ॥ ब्रह्मायुष्मत्तद्वाह्म
णैरायुष्मंतेन ल्वायुषा ॥ देवाआयुष्मंतस्तेन युष्मंतस्तेन ल्वायुषा यु ॥ १ ॥ नाभापृथिव्याः
समिधानमग्नि ॥ ग्रायस्पोषाय वृहते हवामहे ॥ डरं मदं ब्रह्मदुक्थं यज्ञं जेतारमग्निं पृतनासु सासु हिं ॥ याः से
नाऽभिलवरीराव्याधिनीरुगणा उत ॥ येस्तेनायेच्चतस्करास्ता ॥ स्तेऽग्रेपिंदधाम्यास्ये ॥ द ॥ ष्ट्राभ्यां मलिम्लून्ज
म्यैस्तस्करा ॥ उत ॥ हनूभ्या ॥ स्तेनानभगवस्ता ॥ स्वं खादु सुखादितान् ॥ येजनेषु मलिम्लूवस्तेनासुस्तस्क
रावने ॥ येकक्षेष्वघायवस्ता ॥ स्तेदधामिजं भयोः ॥ यो अस्मभ्यमरातीयायश्चनोद्देष्टेजनः ॥ मिंदायो अस्मान्दि
प्साच्च सर्वतमस्मसाकुरु ॥ सं ॥ शितं मेव ब्रह्मस ॥ शितं वर्यैवलं ॥ सु ॥ शितं क्षत्रं जिष्णुयस्याहमस्मिपुरोहितः ॥
उदेषां ब्रह्म अति रमुद्रुच्चउदूवलं ॥ क्षिणोमिव ब्रह्मणामित्रानुभयामिस्वा ॥ अहं ॥ दृशानो रुक्मउव्याव्यद्यौ

हि० ब्र०

॥१०७॥

हुर्मर्षमायुः श्रियेरुचानः ॥ अग्निरमृतोअभवद्यैभिर्यदेनंयौरजनयत्सुरेताः ॥ विश्वारूपाणिप्रतिमुचतेक
विःप्रासवीद्वद्रंडिपदेचतुष्पदे ॥ विनाक्षमरव्यत्सवितावरेण्योनुप्रयाणमुषसो विराजति ॥ नक्षोषासासम
नसाविरुपेधापर्येतेशिशुमेकं समीची ॥ यावाक्षामारुक्षमोअंतर्विभातिदेवाअग्निवारयन्द्रविणोदाः ॥ म
पर्णोसिग्रुहत्मांत्रिवृत्तेशिरोमायुवंचक्षुस्तोमात्मासामतेतनूर्वामदेव्यवृहद्रथंतरेपक्षौयज्ञायज्ञियंपुच्छुच्छु
स्यंगानिधिष्ठियाःशुफायजूःषिनाम ॥ सुपर्णोसिग्रुहत्मान्दिवंगच्छुसुवःपत॥ याजुताओषधयोदेवेष्यत्वि
युगंपुरा ॥ मंदा॒मिब॒भ्रूणामृहूःशुतंधामानिसुसच्च ॥ शुतंवैअंबृधामानिसुहस्तामुतवोरुहः ॥ अथाशतकल्पो
यूयमिमंमेअग्रदंकृत ॥ पुष्पावतीःप्रसूवतीः फुलिनीरफुलाउत ॥ अश्वाइवसुजित्वरीर्वृरुधःपारयिष्णावः ॥
अ० वृधीरितिमातरस्तद्वोदेवीरुष्पवुवे ॥ रपां॒सिविभृतीरितरपश्चातयमानाः ॥ अश्वत्थेवैनिषदंनंपर्णेवैवस
तिः कृता ॥ ग्रोभाजुइत्किलासथयत्सनवथ्यपूरुषं ॥ यदुहंवाजयनिमाओषधीर्हस्तआदधे ॥ आत्मायद्वम
स्यनश्यतिपुराजीवुगृभोयथा ॥ यदोषधयःसंगच्छुतेराजानुःसमिताविव ॥ विप्रःसउच्यनेभिषग्रक्षोहमीवृचा
तनः ॥ निष्कृतिर्नामवोमाताथायुयूःस्थुसंकृतीः ॥ सुराःपतुविणीस्थनुयदामयतिनिष्कृत ॥ अन्यावैअन्या

शां०पा०

॥१०८॥

मैवत्वुन्यान्यस्याउपावत ॥ ताःसर्वा॒अ॒ष्ठयः संविदानाङ् दं मे प्रावत् तावचः ॥ उच्छुष्मा॑ अ॒॑ष्ठीनागावो॒गो
ष्टा॑दिवेरते ॥ धनं॑ सनि॒ष्यंतीनामात्मानं तवं॑ पूरुष ॥ अति॒विश्वा॑ः परिष्ठास्तेन इव व्रजमंक्रमः ॥ अ॒॑ष्ठयः
प्राचु॑च्युर्यत्किंचत् नुवा॑ रपः ॥ यास्त आत् स्थुरात्मानं याओ॑ विविशुः परुः परुः ॥ तास्ते॒यक्षमंविब॑धंता मु-
ग्रो॒मध्यम॒शीरिव ॥ साकं॒यक्षम॒प्रव॑तद्य॑नेन किकिदीविना॑ ॥ साकं॒वात्स्य॒प्राज्या॑ साकं॒नैश्यानि॒हाक्या ॥ अ-
श्वाव॑ती॑ सो॒मव॑ती॑मूर्जय॑ती॑मुदो॑जसं ॥ आवित्सि॒सर्वा॑ अ॒ष्ठयरिस्मा॑ अ॒ष्ठिष्टातये ॥ याः॑फलि॑नीर्यां॑फ-
ला॑ अ॒पुष्पाया॑श्वपुष्पिणीः ॥ बृहस्पति॑प्रसूता॑स्तानो॑मुञ्चलं॑ हसः ॥ या॒ष्ठयः॑ सो॒मराङ्गी॑ः प्रविष्टा॑ः पृथि-
वी॑मनु॑ ॥ तासं॑त्वम॑स्युत्तमा॑प्रणो॑जीवात्वे॑सुव ॥ अ॒वपतंते॑रिव दांदि॑व अ॒ष्ठयः॑ परि॑ ॥ यंजीव॑म॑श्ववाम॑है॑न स-
रिष्या॑ति॑पूरुषः ॥ याश्वेदमु॑पशृण्वंति॑या॑श्वदूरं परांगताः ॥ डहसंगत्यताः॑ सर्वा॑अ॒स्मै॑संदैत्तभेषु॑जं ॥ मावो॑रिषित्व-
नि॑तायस्मै॑चाहंखना॑मिवः ॥ हि॑पच्चतु॑ष्पद॑स्माक॑ सर्व॑म॑स्त्वना॑तुरं ॥ अ॒॑ष्ठयः॑ संव॑दं ते॑सो॑मै॑नस॑हराङ्गा॑ ॥
यस्मै॑करोति॑ब्राह्मणस्त्॑ रोजन्पारया॑मसि ॥ नवो॑नवो॑भवति॑जायमानो॑न्हाँ केतु॑रुषसा॑मैत्यग्रे॑ ॥ भागं॑
देवे॑भ्यो॑विद॑धात्यायन्प्रचंद्रमा॑स्तिरति॑दीर्घमायुः ॥ यमादि॑त्याअ॑ शुमाप्याययै॑ति॑यमक्षित्तमक्षित्यः॑ पि-
वै॑ति ॥ तेननोराजा॑वरुणो॑बृहस्पति॑राप्याययंतु॑भुवैनस्यगोपाः ॥ प्राच्याँ॑दि॑शित्वमिद्रा॑सि॑राज॑जोतोदी॑

हि० ब्र०

॥१०८॥

च्यांवृत्रहन्वृत्रहासि ॥ यत्रयंतिस्त्रोत्यास्तज्जितंतेदक्षिणतोवृषभएधिहव्यः ॥ इंद्रोजयातिनपरा
जयाताअधिराजोराजसुराजयाति ॥ विश्वाहिभूयाःपृतनाअभिष्टिरूपसद्योनमस्योयथासंत् ॥ अ
स्येदेवप्ररिरिचेमाहिल्वांदिवःपृथिव्याःपर्यतरिक्षात् ॥ स्वराङ्गिंद्रोदमाविश्वगृतिःस्वरिरमंत्रोववक्षेरणा
य ॥ अभिलोशूरनोनुमोदुर्घाइवधेनवः ॥ ईशानमस्यजगतःसुवर्द्धशमीशानमिद्रतस्थुषः ॥ त्वा
मिद्विहवामहेसातावाजस्यकारवः ॥ त्वांवृत्रेष्विंद्रसत्पतिंनस्त्वांकाष्ठास्वर्वतः ॥ यद्यावृद्रते
शुत् शुतंभूमीरुतस्युः ॥ नत्वावज्जिन्तस्त्रहस्त् सूर्याअनुनज्ञातमष्टरोदसी ॥ पिबासोमंभिंद्रमंदतु
त्वायतेसुषावहर्यश्वाद्रिः ॥ सोतुर्वाहुभ्या सुयतोनार्वा ॥ रेवतीर्नःसधमादइंद्रेसंतुतुविवाजाः ॥ क्षुमंतोया
भिर्मिदेम ॥ उद्ग्रेशुवयस्तवविज्योतिषोदुत्यंज्ञातवेदस सप्तत्वाहुरितोरथेवहैतिदेवसूर्य ॥ शोचिष्केशंवि
चक्षण ॥ चित्रंदेवानामुदगादनीकंचक्षुभिंत्रस्यवरुणस्याग्रेः ॥ आप्रायावापृथिवीअंतरिक्षं सूर्यात्माज
गंतस्तस्थुषश्च ॥ विश्वेदेवाक्षतावृथक्षतुभिर्हवनश्रुतः ॥ जुषतांयुज्यंपयः ॥ विश्वेदेवाःशृणुतेम हवंमेये
अंतरिक्षेयउपचविष्ठ ॥ येअग्निजिह्वाउतवायजत्राआसयास्मिन्वर्हिषिमादयध्वं ॥ तच्छुंयोरावृणीमहे ॥
ग्रातुंयज्ञाय ॥ ग्रातुंयज्ञपतये ॥ दैवीस्वस्तिरस्तुतः ॥ स्वस्तिर्मनुषेभ्यः ॥ उर्ध्वजिगातुभेषजं ॥ शनोअ

॥४०८॥

स्तुद्विपदे ॥ शंचतुष्पदे ॥ गणानांत्वागुणपाति ७ हवामहेकविंकवीनामुपमश्रवस्तम् ॥ ज्येष्ठुराजंब्रह्म
णांवृष्णस्पतुआनःङ्गुणवृत्तिभिःसीदुसादनं ॥ ज्ञातवेदसेसुनवामुसोमरातीयुतोनिदहातिवेदः ॥ सनःप
र्बदतिदुर्गाणिविश्वानवेवसिंधुदुरितात्यग्निः ॥ क्षेचेस्युपतिनावय ७ हितेनेवजयामासि ॥ गामश्वंपोषयित्न्वा
सनोमृदातीदर्शे ॥ वास्तोषप्रतिजानीह्यस्मान्तस्ववेशोअनमीवोभवानः ॥ यत्वेमहेप्रतितनोजुषस्वशां
नएधिद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ आसुत्येनरजसावर्तमानोनिवेशयन्मृत्युमर्त्येच ॥ हिरण्येनसवितारथेनादेवो
यातिभुवनानिपश्यन्ते ॥ आप्योयस्वसमेतुतेविश्वतःसोमवृष्णियं ॥ भवावाजस्यसंग्रथे ॥ अग्निमुद्धादिवः
कुकुत्पतिःपृथिव्याअयं ॥ अपा ७ रेता ७ सिजिन्वति ॥ उद्गुध्यस्वाग्नेप्रतिजागृह्येनमिष्टापूर्त्तेस ७ सृजेपाम्
यंच ॥ पुनःकृष्ण ७ स्लापितरुयुवानमन्वाता ७ सीत्वयितंतुमेत ॥ बृहस्पतेअतियदर्योअर्हाद्युमद्विभातिक्र
तुमज्जनेषु ॥ यहीदयुच्छवसर्तप्रजस्तदस्मासुद्रविणंघेहिचित्रं ॥ शुक्रतेअन्यद्यज्ञतंतेअन्यद्विषुरूपेअहनी
यौरिवासि ॥ विश्वाहिमायाअवसिस्वधावोभुद्रातेपूषनिहराज्ञिरस्तु ॥ शनोदेवीरभिष्ठयुआपेभवंतुपीतये ॥
शंयोरभिस्ववंतुनः ॥ कयानश्चित्रआभुवदूतीसदावृधःसखा॥कयाशचिष्ठयावृता॥केतुंकृष्णवंनकेतवेपेशोमर्या

हि० ब्र०

॥१०९॥

अपेशसे ॥ समुषद्विरजायथाः ॥ अर्यमण्डवृहस्पतिमिंद्रंदानायचोदय ॥ वाचंविष्णुऽसरस्वतीऽसवितारं
चवाजिनां ॥ देवस्यत्वासवितुः प्रसर्वेश्विनोर्वाहुभ्यापूष्णोहस्ताभ्या ॥ सरस्वत्यैवाचोयंतुर्यवेणामेस्त्वासाम्राज्ये
नाभिषिंचामीद्रस्यवृहस्पतेरस्त्वासाम्राज्येनाभिषिंचामि ॥ अर्यमायातिवृभस्तुविष्मान्दातावसूनांपुरुहूतोअ
र्हन् ॥ सहस्राक्षोगोत्रभृद्वज्ज्वाहुरस्मासुदेवोद्रविणंदधातु ॥ येतेर्यमनवृहवेदेवयानाःपंथानो राजन्दिवआचरं
ति ॥ तेभिर्नोदेवमहिर्शर्मयच्छशन्तेधिद्विपदेशंचतुर्घ्यदे ॥ बुधादग्रमंगिरोभिर्गृणानोविपर्यतस्यद्भिनान्यैरत् ॥
रुजद्रोधा ॥ सिक्तुचिमाणयेषा ॥ सोमस्यतामदइंद्रश्वकारा ॥ बुधादग्रेणाविभिमायमानैर्वज्जेणरवान्यतृणन्दीनां ॥
वथासृजत्पथिभिर्दीर्घयाधैः सोमस्यतामदइंद्रश्वकार ॥ प्रयोजज्ञेविद्वा ॥ अस्यबंधुविश्वानिदेवोजनिमाविव
क्ति ॥ ब्रह्मब्रह्मण्डउज्ज्वामारमध्यान्नीचादुच्चास्वधयाभिप्रतस्थौ ॥ महान्महीअस्तभायद्विजातोयाऽसम्पार्थवंच
रजः ॥ सबुधादाष्टजनुषाभ्यग्रंबृहस्पतिर्देवतायस्यस्माद् ॥ बुधायोअग्रमध्यत्योजसाबृहस्पतिमाविवासं
तिदेवाः ॥ भिनद्वलंविपुरोदर्दीनिकनिकदत्सुवरपेजिगाय ॥ या ॥ सदासर्वभूतानिस्थावराणिचराणिच ॥
सायंग्रातर्नमस्यतिसामासंध्याअभिरक्षुल्लोनमः ॥ नमोअस्तुसपैभ्योयेकेचपृथिवीमनु ॥ येअन्तरिक्षेयेदिविते

शां० पा०

॥१०३॥

भ्यः सुर्वेभ्योनमः ॥ येदोरोच्चनेदिवोयेवासूर्यस्यरक्षिमिषु ॥ येषांसप्तुसदः कृतंतेभ्यः सर्वेभ्योनमः ॥ याइवो
यातुधानानांयेवावनस्पती ऽरनु ॥ येवावृष्टेषुशेरतेभ्यः सुर्वेभ्योनमः ॥ अपांयोद्रवेणेरसः ॥ तमहमस्माओ
मुष्यायुणाय ॥ तेजसेब्रह्मवच्चसायंगृह्णामि ॥ अपांयउमौरसः ॥ तमहमस्माओमुष्यायुणाय ॥ ॐ जसेवी
र्यायगृह्णामि ॥ अपांयोमध्यतोरसः ॥ तमहमस्माओमुष्यायुणाय ॥ पुष्ट्यैप्रजननायगृह्णामि ॥ अपांयोय
ज्ञियोरसः ॥ तमहमस्माओमुष्यायुणाय ॥ आयुषेदीर्घायुल्लायगृह्णामि ॥ शंचमेमयश्चमेप्रियंचमेनुकामश्च
मेकामश्चमेसौमनसश्चमेभुद्रांचमेश्रेयश्चमेवस्यश्चमेयशश्चमेभगंश्चमेद्रविणं चमेयुंताचमेधुर्ताचमेक्षेमश्चमेधृति
श्चमेविश्वंचमेमहश्चमेसंविच्चमेज्ञावैचमेसूश्चमेप्रसूश्चमेसरिचमेलुयश्चमकृतंचमेमृतंचमेयुद्धमंचमेनामयश्च
मेजीवातुश्चमेदीर्घायुलंचमेनमित्रंचमेभयंचमेसुगंचमेशयनंचमेसुपाचमेसुदिनंचमेऽ ॥ नमोब्रह्मणेनमोअ
स्त्वुम्येनमः पृथिव्यैनम् ॐ धीभ्यः ॥ नमोवाचेनमोवाचस्पतयेनमोविष्णवेवृहतेकरोमि ॥ इतित्रिः ॥ ॐ
शांतिःशांतिःशांतिः ॥ कृषुष्वपाजोमहान्तस्जोषाच्चातासुमिद्गंयतइदंद्रभयामहेस्वस्तिदास्वस्तिदाभिर्गांभिं
र्येदेवाः पावमानेनाग्निरायुष्मान्नाभापृथिव्यायाजातानवोनवस्तच्छुंयोर्गणानांत्वार्यमणमर्यमायांति ॥ ॥ इति
शांतिपादःसमाप्तः ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ शुभंभवतु ॥ ॥ ४५ ॥

॥ अथ महेश्वरभट्टीलषोडशप्रयोगः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ १ ॥ प्रणम्यगोपालमनंतमाद्यनेत्रांचलानंदितगोपबृंदं ॥ स्मार्तप्रयोगंविदधातियत्ना
 द्विरण्यकेशीयविधौमहेशः ॥ २ ॥ सत्यापाठमुनिंवंदेस्वर्णकेशसमन्वितं ॥ योनुष्टेयपदार्थानंकमकल्पम
 कल्पयत् ॥ ३ ॥ यत्कृतांवेदवद्वृत्तिमाद्रियंतेविपश्चितः ॥ मातृदत्तश्विरंजीयाद्वृत्तिरूपेणतत्ववित् ॥ ४ ॥
 अथसंस्कारशांतिश्राद्धाख्यप्रकरणत्रयेणहिरण्यकेशीयस्मार्तकर्मणांप्रयोगाभिधीयते ॥ तत्राद्येसंस्कारप्रकरणे
 गर्भाधानादयःसंस्काराः । द्वितीयेशांतिप्रकरणेवास्तुशमनादयःशांतयः ॥ तृतीयेश्राद्धप्रकरणेमासिकश्रा
 द्धादिश्राद्धानिचोच्यन्ते ॥ तत्रप्रथमेसंस्कारप्रकरणेषोडशकर्मणांप्रयोगाउच्यन्ते ॥ तानिच ॥ गर्भाधानपुं
 सवनसीमंतोऽयनजातकर्मनामकर्मन्जप्राशनचौलोपनयनवेदव्रतचतुष्टयगोदानसमावर्तनाविवाहपितृमेधा
 ख्यानि ॥ तत्रसंस्कारेषुगर्भाधानसंस्कारस्यप्राथम्यादनुष्टानसौकर्यार्थचसौव्रक्रममुत्सृज्यगर्भाधानादिक्रमे
 णसंस्काराणांप्रयोगाउच्यन्ते । पितृमेधप्रयोगःश्राद्धप्रकरणेवक्ष्यते । गर्भाधानाद्युपनयनादर्वक्तनानांसंस्का
 राणांअत्यगतौप्रायश्चित्तेनापिचरितार्थत्वं । उपनयनादिसंस्काराणांकालातिक्रमेसतितत्त्वालातिक्रमप्रा
 यश्चित्तंकृत्वापिउपनयनादयःसंस्कारास्त्ववद्यंकर्तव्याइत्यभिप्रायेणउपनयनमुखेनैवसंस्काराणामाम्नातंकृतं
 सूत्रकृता । एवमेवोपमयनमारभ्यगौतमसूत्रं । तत्रहरदत्तव्याख्या ॥ अत्यगतौगर्भाधानादिसंस्कारालोपप्रा

यश्चित्तं कृत्वा प्रयुपनयनं भवति । उपनयनं विनातदुक्तरे संस्कारानभवतीत्यभिप्रायेणोपनयनमुखेन सूचितमा
चार्येणोति ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ८ ॥

॥ ३८ ॥ ॥ अथ गर्भाधानप्रयोगप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ रजोदर्शनेसतिलीत्रिरात्रं स्नानं तैलेनाभ्यं जनं कंकता दिनाशिरसि लेखनं कञ्जलादिना
चक्षुषोरं जनं दंतधावनं नरवनिकृंतं नरं रजुकरणं अंजल्यादिनाजलपानमित्येव मादीनिनकुर्यात् । रजोदर्शनात्थो
उद्धादिनानिकृतुः ॥ ॥ ३९ ॥ अथ गर्भाधानकालप्रारंभः ॥ तन्मध्ये आद्यरात्रिश्वयं संकांत्यमावास्याव्यतिपातै
कादशीक्षया हमघामूलादिकं च विहाय दंपत्यो श्रद्धानुकूल्ये च तुर्थेवि हितत्वाच्च तुर्थादि युग्मदिवसे गर्भाधानं का
र्यम् ॥ ॥ ४० ॥ अथ गर्भाधानसंकल्पप्रारंभः ॥ ॥ कर्त्तासुखातः कृतमांगलिकः स्वलं कृतो वस्त्राच्छा
दिते पीठेप्राङ्मुख उपविश्य क्षातां स्वच्छवस्त्रकृतपरिधानां भूषणमाल्यानुलेपनैरलं कृतां प्रथमांशिष्टशास्त्रणकृ
तसंभाषां भार्यास्वदक्षिणतउपवेश्याचम्यप्राणानायम्य ॥ अँ सुमुखश्चैकदंतश्चकपिलोगजकर्णकः । लंबो
दरश्वविकटो विमनाशो गजाननः । धूम्रकेतुर्गणाध्यक्षो खालचंद्रो गणाधिपः । द्वादशैतानिनामानियः पठे
च्छृणुयादपि । विद्यारंभेविवाहे च प्रवेशेनिर्गमेतथा । संग्रामेसंकटे चैव विमस्तस्य नजायते । शुक्लांबरधरं दे
वं शाश्विवर्णचतुर्भुजं । प्रसन्नवदनं ध्यायेत्सर्वविमोपशांतये । इत्यादिमंगलश्लोकान्पठिल्ला । सावित्रीकम

हि० ब्र०

॥१११॥

लासनाभ्यांनमः । लक्ष्मीनारायणाभ्यांनमः । उमामहेश्वराभ्यांनमः । शचीपुरंदराभ्यांनमः । मातापितृ
भ्यांनमः । इष्टदेवताभ्योनमः । कुलदेवताभ्योनमः । ग्रामदेवताभ्योनमः । सर्वेभ्योदेवेभ्यः सर्वेभ्योब्राह्म
णेभ्योनमोनमः । विष्णुविष्णुविष्णुः ॥ श्रीमद्भगवतोमहापुरुषस्यविष्णोराज्ञयाप्रवर्तमानस्यविष्णोरचित्या
मितवीर्यस्यशक्त्याध्रियमाणयोर्ब्रह्मांडरवंडयोर्मध्येभूमंडलेजंबूद्धीपे भरतवर्षे आर्यावैतैकदेशो अविमुक्तवाराण
सीक्षेत्रे आनंदवने गौरीमुखेत्रिकंटकाविराजिते कुमारिकाक्षेत्रे भागीरथ्याः पश्चिमेतीरे अयब्रह्मणोद्वितीये परार्धे वि
ष्णुपदे श्रीश्वेतवराहकल्पे वैवस्वतमन्वंतरे अष्टाविंशतितमेयुगचतुष्कांतिमेकलियुगे प्रथमचरणे बौद्धावतारे
विकमशके अमुकेसंवत्सरे अयने ऋतौ मासिपक्षेति थौवासरेनक्षत्रे योगे करणे । मुकस्थे चंद्रे सूर्ये देवगुरौ शोषे पुग्रहे
षुयथास्थानस्थिते षुसत्सुएवं गुणविशेषणविशिष्टायां शुभतिथौ पुण्यतिथौ वेतिपाठेन विविक्तौ देशकालौ संकी
र्त्य ॥ मम अस्यां भार्यां प्रतिगर्भसंस्कारातिशयद्वारा अस्यां जनिष्यमाणगर्भाणां वीजगर्भसमुद्भवै नोनिवर्हण
द्वाराक्षेत्रसंस्कारद्वारा च श्रीपरमेश्वरप्रतिर्थगर्भाधानाख्यं कर्मकारिष्ये । तदंगणपतिपूजनं पुण्याहवाचनं मा
तृकापूजनं नांदीश्राद्धं च करिष्यद्वितीसंकल्पयगणपतिपूजयेत् ॥ प्रणवं मंत्रादौ सर्वत्र पठेत् ॥ ५ ॥

॥ ४१ ॥ अथ गणपतिपूजनप्रारंभः ॥

॥ उँगणानां लागुणपांति ॥ हवामहेकविंकवीनामुप
मश्रेवस्तमं । ज्येष्ठराज्ञब्रह्मणां ब्रह्मणस्पतुआनः । शृण्वनूतिभिः सीदसादनं । इतिमंत्रेण गणपतये न मद्भविना

ग० धा०

॥१११॥

ममत्रेणवाऽवाहनासनपायाध्याचमनस्तानवस्थगंधपुष्पधूपदीपनैवेद्यफलतावूलदाक्षिणानमस्काराइतिषोड
शोपचारैः गंधपुष्पधूपदीपनैवेद्यानीतिपंचोपचारैर्वार्गणपतिसंपूज्यपुष्पांजलिंदत्वा ॥ वक्तुंडमहाकाय
कोटिसूर्यसमप्रभ । निर्विमंकुरुमेदेवसर्वकार्येषुसर्वदा । इतिप्रार्थनाकार्य । इतिगणपतिपूजा ॥ ॥६॥

॥ ४२ ॥ ॥ अथ पुण्याहवाचनप्रयोगप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ तत्रगर्भाधानादिसर्वकर्मसुआदावंतेचकेषुचित्पुण्याहवाचनंविहितंब्राह्मणानलेनप
रिविष्यपुण्याह ॥ स्वस्त्ययनमृद्धिमितिवाचयिलाइत्यादिनासूत्रकृता ॥ तत्रदेवताकांक्षायांशास्त्रांतरोक्ता
देवताउच्यन्ते ॥ गर्भाधानस्यादावंतेचब्रह्मा ॥ पुंसवनस्योभयत्रप्रजापतिः ॥ सीमंतस्योभयत्रवा
ता ॥ जातकर्मण्युभयत्रमृत्युः ॥ नामकरणस्यादौसविताअंतेप्रजापतिः ॥ आयुर्वर्धपनस्योभयत्रा
ग्निरायुष्मान् ॥ अन्तप्राशनस्योभयत्रसविता ॥ चौलस्यादौकेशिनःअंतेप्रजापतिः ॥ उपनयनस्या
दाविंद्रःअंतेश्रद्धामेधे ॥ उपनयनचतुर्थदिवसीयपुण्याहवाचनेसुश्रवाः ॥ पुनरुपनयनस्योभयत्राग्निः ॥
ब्रह्मचारित्रतोपकरणविसर्गयोरुभयत्रसविता ॥ ब्रह्मचारित्रतलोपप्रायश्चित्तस्योभयत्रसविता ॥ वेदो
पाकरणोत्सर्गयोरुभयत्रसविता ॥ समावर्तनस्योभयत्रश्रीरिंद्रोवा ॥ विवाहस्योभयत्राग्निः ॥ औ
पासनस्योपक्रमेअंतेचाग्निसूर्यप्रजापतयः ॥ दर्शपूर्णमासस्थालीपाकयोरुभयत्राग्निः ॥ वास्तुहोम

हि० ब्र०

॥१९२॥

पु० ह०

॥१९२॥

स्यादीवास्तोष्पतिः अंते प्रजापतिः ॥ शूलगवस्योभयत्रेशानः ॥ प्रदोषव्रतस्योभयत्रेशानः ॥ नक्षत्रहोमेचोभयत्रनक्षत्रदेवता ॥ आग्रयणस्योभयत्राग्रयणदेवताः ॥ प्रत्येकं नवग्रहमखेतुभयत्रकमेणादित्या दिग्रहाः । तं चेण ग्रहमखेत्रहादयश्चोभयत्र । कूष्मांडहोमेचांद्रायणेचोभयत्राग्न्यादयः । सर्पबलेहभयत्र सर्पाः । नक्षत्रेष्टावुभयत्रनक्षत्रदेवताः । तडागाद्युत्सर्गेतुभयत्रवरुणः । एकोदिष्टस्योभयत्रप्रजापतिः । सूतकांते प्रधामा । अग्न्याधेयेतुभयत्राग्न्यादयः । अग्निष्ठोमउभयत्रेद्रः । अनादिष्टकर्मसुसर्वत्रप्रजापतिः । इति बौधायनोक्ताः पुण्याहदेवताः । कर्त्तव्रात्मणानन्नादिनासंतर्प्यगंधादिनासंपूज्यतान्पुण्याहं वाचयेत् । ॐ महीयौः पृथिवीचर्चन्द्रमंयज्ञांमिमिक्षतां । पिष्ठतां नोभरीमभिः । इति मन्त्रावृत्यादक्षिणोत्तरतोभूमिंस्पृष्टा । ॐ ओषधयः संवदं तेसोमेन सहराज्ञा । यस्मै करोति ब्रात्मणस्त ऽरजन्पारयामासि । तं डुलपुंजौ कृत्वा ॥ ॐ आजिघकलझांमध्युरुधारापयस्वत्याल्वाविशां लिंदवः समुद्रमिंवासिंधवः सामासहस्राभंजप्रजयापशुभिः सह पुनर्माविशताद्रयिः ॥ कलझौ निधाय ॥ ॐ इमं संगंगेयमुनेसरस्वतिशुतुद्रिस्तोमं ॒ सचतापरुष्णिया ॥ असि क्रियामंरुद्धधेवितस्तयाजीकीये शृणु ह्यासुषोमया । तीर्थजलेन पूरयित्वा । गंधद्वारां दुराधर्षानि त्यपुष्टां करीषि णी ॥ उश्वरी ॒ सर्वभूतानां तामिहोपव्ययेश्रियं ॥ गंधं प्रक्षिप्य चंदनपुष्पादिनाभूषितौ कृत्वा ॥ कांडात्कांडात्प्रोहं तीपरुषः परुषः परि ॥ एवानोदूर्वेप्रतनुसहस्रेण शुतेन च ॥ दूर्वानिधाय ॥ अश्वत्थेवोनिषदं नं पर्णे

वैवसुतिःकृता ॥ ग्रोभाज्ञद्विकलौसप्त्यत्सनवथ्पूरुषं ॥ पंचपष्ठवान्कलशेनिक्षिप्य ॥ अग्रेरेतश्वंद्र॒हि॑र
ण्यमङ्ग्ल्यःसंभूतमूर्त्प्रजासु ॥ तत्सुभरनुत्तरतोनिधायातिप्रियच्छुन्दुरितिरेयं ॥ हिरण्यनिधाय ॥
बृहस्पतेजुषस्वनोहव्यानिविश्वदेव्य ॥ रास्वरत्नानिदाशुषे ॥ रत्नानि ॥ याःफुलिनीर्याअफुलाअपुष्पाया
श्रैपुष्पिणीः ॥ बृहस्पतिप्रसूतास्तानेमुच्चल् ऽहसः ॥ फलं ॥ युवासुवासाःपरिवीतआग्रात्सुश्रेयान्भ
वतिजायमानः ॥ तंधीरासःकवयुउन्नयंतिस्वाधियोमनेसादेवयंतः ॥ वस्त्रं ॥ पूर्णाद्विंपरोपत्सुपूर्णपुनरा
पत ॥ वक्षेवविक्रीणावहाइषमूर्जे ॒शतक्रतो ॥ इतितंडुलपूरितफलसहितपात्राभ्यामाननेपिदध्यात् ॥
सर्वत्रप्रतिकलशंमंत्रावृत्तिःउत्तरसंस्थाच ॥ तत्त्वायामिवद्विणावंदमानस्तदाशास्तेयजमानोहविर्भिः ॥ अ
हेडमानोवरुणोहवोध्युरुशा ॒सुमानुआयुःप्रमोषीः ॥ इतिउत्तरकलशेअक्षतैर्वरुणमावाद्य ॥ वरुणायनमइ
तिगंघपुष्पधूपदीपनैवेयादिभिःसंपूज्यदक्षिणांदल्वादेवताआवाहयेत् ॥ कलशस्यमुखेविष्णुःकंठेरुद्रःस
माश्रितः ॥ मूलेन्द्रस्थितोब्रह्मामध्येमातृगणाःस्मृताः ॥ कुक्षौतुसागराःसर्वेसप्तद्वीपावसुंधरा ॥ क्रग्वे
दोथयजुर्वेदःसामवेदोद्यर्थवर्णः ॥ अंगैश्वसहिताःसर्वेकलशंतुसमाश्रिताः ॥ अवगायत्रीसावित्रीशांतिःपुष्टि
करीतथा ॥ आयांतुममशांत्यर्थदुरितक्षयकारकाः ॥ सर्वेसमुद्राःसरितस्तीर्थनिजलदानदाः ॥ आयांतुम

मशांत्यर्थदुरितकारकाइति ॥ उत्तरकलशोअक्षतान्क्षिपेत् ॥ मातृदेवोभव ॥ पितृदेवोभव ॥ आचार्यदेवो
 भव ॥ अतिथिदेवोभव ॥ सर्वेभ्योदेवेभ्यः सर्वेभ्योव्रात्मणेभ्योनमोनमः ॥ अवनिकृतजानुमंडलः कमलमु
 कुलसद्वशमंजलिंशिरस्याधायदक्षिणेनपाणिनासुवर्णपूर्णकलशंधारयित्वा ॥ शिषः प्रार्थयंते ॥ प्रार्थनामाह ॥
 एताः सत्याआशिषः संतु ॥ दीर्घानागानयोगिरयस्त्रीणिविष्णुपदानिचतेनायुः प्रमाणेन पुण्याहं दीर्घमायुरस्तु ॥
 शिवाआपः संतु ॥ संतुशिवाआपः ॥ सौमनस्यमस्तु ॥ अस्तु सौमनीयं ॥ अक्षतं चारिष्टं चास्तु ॥ अस्त्वक्ष
 तमरिष्टं च ॥ गंधाः पांतु ॥ सौमं गल्यं चास्तु ॥ अक्षताः पांतु ॥ आयुष्यमस्तु ॥ पुष्पाणिपांतु ॥ सौश्रिय
 मस्तु ॥ तां वूलानिपांतु ॥ ऐश्वर्यमस्तु ॥ दक्षिणाः पांतु ॥ बहुदेयं चास्तु ॥ दीर्घमायुः श्रेयः शांतिः पुष्टिस्तु
 ष्टश्चास्तु ॥ दीर्घमायुः श्रेयः शांतिः पुष्टिस्तुष्टिश्च ॥ श्रीर्घशोविद्याविनयोवित्तं बहुपुत्रं चायुष्यं चास्तु ॥ सर्वत्र
 व्रात्मणैरस्त्विति प्रत्युत्तरं देयं ॥ यं कृत्वा सर्ववेदयज्ञक्रियाकरणकर्मांभाः शुभाः शोभनाः प्रवर्तते ॥ तमहमो
 कारमादिकृत्वा ॥ क्रम्यजुः सामाशीर्वचनं बहूविसंमतं संविज्ञातं भवद्विरनुज्ञातः पुण्यं पुण्याहं वाचयिष्ये ॥
 वाच्यतामिति विप्रावदेयुः ॥ उत्तरत्रयथायोग्यं ॥ यजमानः ॥ भूद्रं कर्णेभिः शृणुयामदेवाः ॥ भूद्रं पद्येऽक्ष
 भिर्यजं त्राः ॥ स्थिरैरंगैस्तुषुवाऽसंस्तुनूभिः ॥ व्यशेमदेवहिं र्यदायुः ॥ द्रविणोदाद्रविणं सस्तुरस्य द्रविणो
 दाः सनरस्य प्रयं सत् ॥ द्रविणोदावीरवत्तुमिष्ठनोद्रविणोदारासतेदीर्घमायुः ॥ सवितापश्चातत्सवितापुरस्ता

त्सवितोन्नरात्तसविताधरात्ताद् ॥ सवितानंः सुवतुसर्वतातिंसवितानोरासतांदीर्घमायुः ॥ नवेनवोभवाति
जायमानोन्हाँकितुरुषसमेत्यग्रे ॥ भागदेवेभ्योविदधात्यायन्प्रचंद्रमास्तिरतिदीर्घमायुः ॥० उच्चादिविदक्षिणा
वंतोअस्थुर्येअश्वदाःसहतेसूर्येण ॥ हिरण्यदाऽमृतलंभजंतेवासोदाःसोमप्रतिरंतआयुः ॥ आपंउंदंतुजी
वसेदीर्घयुल्लायुवर्चसे ॥ यस्वाल्लदाकीरिणामन्यमानोमर्त्यमत्येजोहवीमि ॥ जातवेदेयशोअस्मासुधे
हिप्रजाभिरग्नेअमृतत्वमङ्यां ॥ यस्मैल्ल सुकृतेजातवेदउलोकमग्नेकृणवःस्योनं ॥ अश्विन् ० सपुत्रिणं
वीरवंतंगोमैत् ० रथिनेशतेस्वस्ति ॥ संत्वासिंचामियजुषाप्रजामायुर्धनैच ॥ ब्रतनियमतपःस्वाध्यायकतुद
मदानविशिष्टानांब्राह्मणानांमनःसमाधीयतां ॥ विप्राःसमाहितमनसःस्मः ॥ यजमानः ॥ प्रसीदंतुभवंतः॥
विप्राःप्रसन्नाःस्मः ॥ यजमानः ॥ शांतिरस्तु ॥ पुष्टिरस्तु ॥ तुष्टिरस्तु ॥ वृद्धिरस्तु ॥ अविममस्तु ॥
आयुष्यमस्तु ॥ आरोग्यमस्तु ॥ शिवंकर्मस्तु ॥ कर्मसमृद्धिरस्तु ॥ धर्मसमृद्धिरस्तु ॥ वेदसमृद्धिरस्तु ॥
शास्त्रसमृद्धिरस्तु ॥ पुत्रसमृद्धिरस्तु ॥ धनधान्यसमृद्धिरस्तु ॥ इष्टसंपदस्तु ॥ वाक्यद्वयेनवहिर्देशोअपः
क्षिपेत् ॥ अरिष्टनिरसनमस्तु ॥ यत्पापंतप्रतिहतमस्तु ॥ यच्छ्रेयस्तदस्तु ॥ उत्तरेकर्मण्यविममस्तु ॥ उत्त
रोन्नरमहरहरभिवद्धिरस्तु ॥ उत्तरोन्नराःकियाःशुभाःशोभनाःसंपद्यन्तां ॥ तिथिकरणमुदूर्तनक्षत्रसंपदस्तु ॥

हि० ब्र०

॥११४॥

प० ह०

॥११४॥

तिथिकरणमुहूर्तनक्षत्रग्रहलग्नाधिदेवताःप्रीयंतां ॥ तिथिकरणमुहूर्तनक्षत्रेसग्रहेसदैवतेप्रीयेतां ॥ दुर्गापांचा
ल्यौप्रीयेतां ॥ अग्निपुरोगाविश्वेदेवाःप्रीयंतां ॥ इन्द्रपुरोगामरुद्गणाःप्रीयंतां ॥ ब्रह्मपुरोगाःसर्वेवेदाःप्रीयंतां ॥
विष्णुपुरोगाःसर्वेवेदेवाःप्रीयंतां ॥ माहेश्वरीपुरोगाउमामातरःप्रीयंतां ॥ वसिष्ठपुरोगाक्षषिगणाःप्रीयंतां ॥
अरुंधतीपुरोगाएकपत्न्यःप्रीयंतां ॥ क्रष्णश्चछंदांस्याचार्यावेदादेवायज्ञाश्रप्रीयंतां ॥ ब्रह्मचब्राह्मणाश्रप्री
यंतां ॥ श्रीसरस्वत्यौप्रीयेतां ॥ श्रद्धामेधेप्रीयेतां ॥ भगवतीकात्यायनीश्रीयतां ॥ भगवतीमाहेश्वरीप्रीयतां ॥
भगवतीपुष्टिकरीप्रीयतां ॥ भगवतीतुष्टिकरीप्रीयतां ॥ भगवतीऋद्धिकरीप्रीयतां ॥ भगवतीद्वद्धिकरीप्रीय
तां ॥ भगवतौविष्विनायकौप्रीयेतां ॥ भगवान्तस्वामीमहासेनःसपत्नीकःससुतःसपार्षदःसर्वस्थानगतःप्रीय
तां ॥ हरिहरहिरण्यगर्भाःप्रीयंतां ॥ सर्वाग्रामदेवताःप्रीयंतां ॥ सर्वाःकुलदेवताःप्रीयंतां ॥ सर्वावास्तुदेवताःप्रीय
तां ॥ सप्तभिर्वाक्यैर्वहिरपःक्षिपेत् ॥ हताब्रह्मद्विषः ॥ हताःपरिपंथिनः ॥ हताअस्यकर्मणोविष्विकतर्तरः ॥
शत्रवःपराभवंयान्तु ॥ शास्यंतुघोराणे ॥ शास्यंतुपापानि ॥ शास्यंत्वीतयः ॥ शुभानिवर्धतां ॥ शिवाआ
पःसंतु ॥ शिवाकृतवःसंतु ॥ शिवाअग्रयःसंतु ॥ शिवाआहुतयःसंतु ॥ शिवाओषधयःसंतु ॥ शिवाब
नस्पतयःसंतु ॥ शिवाआतिथयःसंतु ॥ अहोरात्रेश्विवस्यातां ॥ निकामेनिकामेनःपर्जन्योवर्षतुफलिन्योनओषधयः
पच्यंतांयोगक्षेमोनःकल्पतां ॥ शुक्रांगरकवुधवृहस्पतिशैश्वरराहुकेतुसोमसहिताआदित्यपुरोगाःसर्वेग्रहाः
प्रीयंतां ॥ भगवान्नारायणःप्रीयतां ॥ भगवान्पर्जन्यःप्रीयतां ॥ भगवान्तस्वामीमहासेनःप्रीयतां ॥ पुण्याह

कालान्वाचयिष्ये ॥ वाच्यतां ॥ अँउद्रतेवशकुनेसामगायसिब्रह्मपुत्रइवसर्वेनेषुशंससि ॥ वृषेववाजी
शिशुमतीरुपीत्यासुर्वतोनःशकुनेभुद्रमावेदविश्वतोनःशकुनेपुण्यमावद् ॥ याज्ययायजतिप्रत्तिर्वैयाज्यापुण्यै
वलक्ष्मीःपुण्यामेवतल्लक्ष्मीसंभावयतिपुण्याल्लक्ष्मीसंस्कुरुते ॥ यत्पुण्यनक्षत्रं ॥ तद्वट्कुर्वितोपव्युषं ॥ युदावैसू
र्धिउदेति ॥ अथनक्षत्रनैति ॥ यावंतितव्रसूर्योगच्छेत् ॥ यत्रजघन्यंपश्येत् ॥ तावंतिकुर्वितयत्कारीस्त्यात् ॥ पुण्या
हएवकुरुते ॥ तानिवाएतानियमनक्षत्राणि ॥ यान्येवदेवनक्षत्राणि ॥ तेषुकुर्वितयत्कारीस्यात् ॥ पुण्याहएवकु
रुते ॥ मह्यंसकुटुंवायमहाजनानमस्कुर्वाणायाशीर्वचनमपेक्षमाणायामुककर्मकारिणेपुण्याहभवंतोब्रुवंतु
इतिचिर्यजमानः ॥ अँपुण्याहमितिविविप्रावदेयुः ॥ अत्रपुण्याहादयःशब्दाःप्रतिवचनेप्रथमैकवचनांताए
वभवांति ॥ तेषांस्वपरत्वात् ॥ अँस्वस्तयेवायुमुपवामहैसोमैस्वस्तिभुवनस्युस्पतिः ॥ बृहस्पतिंसर्वंग
णंस्वस्तयेस्वस्तयेअदित्यासोभवंतुनः ॥ आदित्यउदयनीयःपथ्ययैवेतःस्वस्त्याप्रयंतिपथ्यांस्वस्तिमध्युद्यं
तिस्वस्तयेवेतःप्रयंतिस्वस्त्युद्यांतिस्वस्त्युद्यांति ॥ स्वस्तिनङ्ग्रेवद्वश्रवाःस्वस्तिनःपूषाविश्ववेदाः ॥ स्वस्तिन
स्ताक्ष्योअस्तिनेभिःस्वस्तिनोब्रहस्पतिर्दधातु ॥ अष्टौदैवावैसवःसोम्यासः ॥ चतोऽस्त्रोदेवीरजराःश्रविष्टाः ॥
तेयज्ञांपांतुरज्ञसपरस्तात् ॥ संवत्सरीणममृते ऽस्वस्ति ॥ मह्यमित्यादिअमुककर्मकारिणेस्वस्तिभवंतोब्रुवं

हिं० न०

199411

लितित्रिर्यजमानः ॥ उ३स्वस्तीतिप्रतिवचनं ॥ उ३कृध्यामृस्तोमैसनुयामृवाजमानोमैवैसरथेहोपयातं ॥ य
 शोनपकंमधुगोष्वंतरभूतांशोअश्विनोःकाममप्राः ॥ सर्वामृद्धिमृधुयामितितंवैतेजसैवपुरस्तात्पर्यभवच्छं
 दोभिर्मध्यतोक्षरैरुपरिष्ठाद्यायच्यासर्वतोद्वादशाहंपरिभूयसर्वामृद्धिमाम्बोत्सर्वामृद्धिमृधोत्यएवंवेद ॥ कृध्या
 स्महव्यैर्नमसोपुसद्य ॥ मित्रंदेवांमित्रंधेयनोअस्तु ॥ अनुराधान्हविषावर्धयैतः ॥ श्रुतंजीवमेश्वरदःसवीराः ॥
 त्रीणित्रीणिवैदैवानामृद्धानेऽ ॥ त्रीणिलंदाऽसि त्रीणिसवनानि ॥ त्रयडुमेलोकाः ॥ कृध्यामैवतद्वीर्येषुपुलोके
 पुप्रतितिष्ठति ॥ मह्यमित्यादिअमुककर्मकारिणेकद्विभवतंतोब्रुवंतुइतित्रिर्यजमानः ॥ उ३ कृद्धिरितिप्रति
 वचनंत्रिः ॥ उ३श्रियेज्ञातःश्रियआनिरियायश्रियंवज्ञोजरित्रभ्योदधाति ॥ श्रियंवसानाअमृतत्तमायनभवं
 तिसत्यासमिथामितद्वै ॥ श्रियएवैनंतद्वियामादधातिसंततमृचावषट्कृत्यंसंतत्यैसंधीयतेप्रजयापशुभिर्यए
 वंवेद ॥ यस्मिन्ब्रह्माभ्यजयत्सर्वमेतत् ॥ अमुचलोकमिदमूच्चसर्वै ॥ तत्त्वोनक्षेत्रमभिजिद्विजित्य ॥ श्रि
 यंदधुलवह्णीयमानं ॥ अहेवुभियुमंत्रैमेगोपाय ॥ यमृष्यस्त्रियिविदाविदुः ॥ कृच्चःसामानियज्ञूष्णिः ॥ सा
 हि श्रीरमृतासुतां ॥ एभिर्मैःसुवासिनीभिर्नाराजनंकारयंति ॥ मह्यमित्यादिपूर्ववत् ॥ अमुककर्मकारिणे
 श्रीरस्त्रियिभवतंतोब्रुवंतुइतित्रिर्यजमानः ॥ उ३अस्तुश्रीरितिप्रतिवचनंत्रिः ॥ वर्षशतंपूर्णमस्तु ॥ शिवकं

ਪੁ. ਹ੦

੧੯੭੫॥

र्मास्तु ॥ गोत्राभिवद्विरस्तु ॥ ब्रह्माप्रीयतां ॥ कर्मातरेपुण्याहवाचनेयथोक्तादेवताग्रात्या ॥ शुकेभिरंगैरजे
आततन्वान्कतुंपुनानःकुविभिःपुवित्रैः ॥ शोचिर्वसानःपर्यायुरपांश्रियोमिमीतेवृहतीरनूनाः ॥ तदप्येषल्लो
कोभिगीतोमरुतःपरिवेष्टारोमरुत्तस्यावसन्गृहे ॥ आविक्षितस्यकामप्रेर्विश्वेदेवाःसभासदइति ॥ ततउ
त्तरकलशंदक्षिणहस्तेनदक्षिणकलशंवामहस्तेनगृहीलाताभ्यांधाराद्वयंसंततंपात्रेनिर्बिंचेदेभिर्मैत्रैः ॥ वास्तो
ष्पतेप्रतिंजानीत्यस्मान्तस्वविश्वोअनमीवोभवानः ॥ यत्त्वेमहेप्रतितन्नोजुषस्वशंनोभवाद्विपदेशंचतुष्पदे ॥
बास्तोष्पतेप्रतरणोनएधिगयस्फानोगोभिरश्वेभिरिदो ॥ अजरासस्तेसुख्येस्यामपितेवपुत्रानप्रतिनोजुषस्व ॥
बास्तोष्पतेशग्मयासुसदातिसक्तिमहिरुण्वयागातुमत्या ॥ पुहिक्षेमउतयोगेवरन्नोयुयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥
अमीवहावास्तोष्पतेविश्वरूपाण्याविश्वन् ॥ सखासुशेवेषुधिनः ॥ शिवंशिवंशिवं ॥ ततःकर्तुर्वामतःपत्नी
मुपवेश्य ॥ पात्रेपातितजलेनपल्लवदूर्वाभिरुद्धमुखाविप्राअभिर्षिचेयुस्तिष्ठंतः ॥ अङ्गसमुद्रज्येष्टाःसलिल
स्यमध्यातपुनानायन्त्यनिविशमानाः ॥ इन्द्रोयावज्जीवैषभोरुरादताआपेदेवीरिहमामवंतु ॥ याआपेदिव्या
उतवालवैतिखनिविमांउतवायास्वयंजाः ॥ सुमुद्रार्थायाःशुचयःपावकास्ताआपेदेवीरिहमामवंतु ॥ या
संराजावरुणोयातिमध्येयसत्यानृतेअवपश्यन्जनानां ॥ मधुशुतःशुचयोयाःपावकास्ताआपेदेवीरिहमाम

पु.ह०

हि.ब्र.

॥११६॥

वंतु ॥ यासुराजावरुणोयासुसोमैविश्वेवेवायासूर्यमदीति ॥ वैश्वानुरोयास्वग्रिःप्रविष्टस्ताआपोदेवीरिहमा
मवंतु ॥ व्रायंतामिहदेवास्त्रायंतामरुताग्रणः ॥ व्रायंताविश्वाभूतानियथायमरूपाअसंत् ॥ आपुइद्वाउभेष
जीरापोअमीवचातनीः ॥ आपःसर्वस्यभेषजीस्तास्तेक्षणवंतुभेषजं ॥ हस्ताभ्यांदशास्वाभ्यांजिव्हावाचः
पुरोग्वी ॥ अनामयित्तुभ्यांत्वाताभ्यांत्वोपस्पृशामसि ॥ इमाओपःशिवतमाइमाःसर्वस्यभेषजीः ॥ इमा
राष्ट्रस्यवर्धनीरिमाराष्ट्रमृतोमृताः ॥ याभिरिंद्रमभ्यर्थिंचत्प्रजापतिःसोमराजानवरुणवसंमनु ॥ ताभिरिद्विरभि
र्थिंचाभिलामहंराङ्गांत्वमधिराजोभवेह ॥ महांतेक्षामहीनासम्राजीचर्षणीनां ॥ देवीजनिव्यजीजनद्वद्राज
निव्यजीजनत् ॥ देवस्यलासवितुःप्रसवेश्विनोर्वाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यामग्रेस्तेजसासूर्यस्यवर्चसेद्रस्येद्रिये
णाभिर्थिंचामि ॥ वलायश्रियैयशसेन्नाद्याय ॥ ॐ देवस्यलासवितुःप्रसवे ॥ अश्विनोर्वाहुभ्यां ॥ पूष्णो
हस्ताभ्यां ॥ अश्विनोर्भैषज्येन ॥ तेजसेवस्प्रवर्चसायाभिर्थिंचामि ॥ देवस्यलासवितुःप्रसवे ॥ अश्विनो
र्वाहुभ्यां ॥ पूष्णोहस्ताभ्यां ॥ सरस्वत्यैभैषज्येन ॥ वीर्यायान्नाद्यायाभिर्थिंचामि ॥ देवस्यलासवितुःप्रस
वे ॥ अश्विनोर्वाहुभ्यां ॥ पूष्णोहस्ताभ्यां ॥ इंद्रस्येद्रियेण ॥ श्रियैश्वरेवलायाभिर्थिंचामि ॥ देवस्यलास
वितुःप्रसवेश्विनोर्वाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यांसरस्वत्यैवाचोयंतुर्यत्रेणग्रेस्त्वासाम्राज्येनाभिर्थिंचामद्विस्यवृहस्प

॥११६॥

तेस्त्वासाम्राज्येनाभिषिंचामि ॥ पुराणोक्तमंत्रैः ॥ सुरास्त्वामभिषिंचंतुव्रह्मविष्णुमहश्वराः ॥ वासुदेवोजग
लाथस्तथासंकर्षणोविभुः ॥ प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्ववंतुविजयायते ॥ आर्खंडलोग्निर्भगवान्यमोवैनिर्क्षिति
स्तथा ॥ वरुणःपवनश्चैवधनाध्यक्षस्तथाशिवः ॥ ब्रह्मणात्हिताःसर्वेदिकपालाःपांतुतेसदा ॥ कीर्तिर्लक्ष्मी
धृतिर्मेधापुष्टिःश्रद्धाक्रियामतिः ॥ बुद्धिर्लज्जावपुःशांतिःकात्स्तुष्टिश्वमातरः ॥ एतास्त्वामभिषिंचंतुदेवप
त्न्यःसमागताः ॥ आदित्यश्वंद्रमभौमोवुधजीवसितार्कजाः ॥ ग्रहास्त्वामभिषिंचंतुराहुःकेतुश्वपूजिताः ॥
देवदानवर्गंधर्वायक्षराक्षसपन्नगाः ॥ क्रपयोमुनयोगावोदेवमातरपुवच ॥ देवपत्न्योद्गुमानागादैत्याश्राप्त
रसांगणाः ॥ अख्याणिसर्वशस्त्राणिराजानोवाहनानिच ॥ औषधानिचरत्नानिकालस्यावयवाश्रये ॥ सरितः
सागराःशैलास्तीर्थनिजलदानदाः ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुसर्वकामार्थसिद्धये ॥ उभूर्भुवःसुवः ॥ अमृताभि
पेकोस्तु ॥ शांतिःपुष्टिस्तुष्टिश्वास्तु ॥ ततअचामेत् ॥ ततआचारप्रातंवशादिदानंतरविधानंच ॥ युवासु
वासाःपरिवीतअगात् ॥ सउश्रेयान्भवति जायमानः ॥ तंवीरासःकवयुत्तन्यंति ॥ स्वाधियोमन्तसादेवयंतः
इतिपुण्याहवाचनप्रयोगः ॥ अथमातृकापूजा ॥ गौरीपञ्चशीमेधासावित्रीविजयाजया ॥ देवसेनास्वधा
स्याहमातरोलोकमातरः ॥ धृतिःपुष्टिस्तथातुष्टिरात्मनःकुलदेवता ॥ ब्राह्मीमाहेश्वरीचैवकौमारीवैष्णवीतथा ॥
वाराहीचत्वर्थेद्राणीचामुङ्डासप्तमातरः ॥ एताःगणपतिदुर्गक्षेत्रपालवास्तोषपतिसहिताःसप्तविंशत्यक्षतपुंजेन्द्रा

वाह्या॥ नर्यं प्रजां मे गोपाया॥ अमृतत्वाय जीवसेऽ। जातां जनि ष्यमाणां च॥ अमृते सत्ये प्रतिष्ठितां ॥ इति प्रतिष्ठाप्य ॥
 नाममंत्रैः षौडशोपचारैः पंचोपचारैर्वासंपञ्ज्या॥ अङ्गौरीमैमायसलिलानि तक्षत्येकपदीद्विपदो साचतुष्पदी ॥
 अष्टापदोनवपदीवभूवृषीसुहस्राक्षरापरमैव्योमन्॥ इति पुष्पांजलिंदत्वा॥ यांतु देवगणाः सर्वे पूजामादाय पार्थि
 वर्णी॥ इष्टकामप्रसिद्धयर्थपुनरागमनायचेति विसर्जयेत् ॥ अथ नांदी श्राद्धं॥ सदूर्वार्कुरानक्षतान् जलं चादाय सत्य
 वसुसंज्ञकाविश्वेदेवानांदीमुखाः भूर्भुवः सुवः इदं वः पायमियं च वृद्धिः । मातृपितामहीप्रपितामह्यः नांदीमुख्यः
 भूर्भुवः सुवः इदं वः पायमियं च वृद्धिः । पितृपितामहप्रपितामहाः नांदीमुखाः भूर्भुवः सुवः इदं वः पायमियं च वृ
 द्धिः ॥ मातामहमातुः पितामहमातुः प्रपितामहाः पत्नीसहितानांदीमुखाः भूर्भुवः सुवः इदं वः पायमियं च वृद्धिः॥
 सत्यवसुसंज्ञकाविश्वेदेवानांदीमुखाः भूर्भुवः सुवः इदं वः आसनं धायुपचारकल्पनं स्वाहानमइयं च वृद्धिः॥ मातृ
 पितामहीप्रपितामह्यः नांदीमुख्यः भूर्भुवः सुवः इदं वः आसनं धायुपचारकल्पनं स्वाहानमइयं च वृद्धिः॥ पितृपि
 तामहप्रपितामहानांदीमुखाः भूर्भुवः सुवरिदं वः आसनं धायुपचारकल्पनं स्वाहानमइयं च वृत्थिः ॥ मातामह
 मातुः पितामहमातुः प्रपितामहाः पत्नीसहितानांदीमुखाः भूर्भुवः सुवरिदं वः आसनं धायुपचारकल्पनं स्वाहानम
 इयं च वृत्थिः ॥ गौर्यादिषोडशमातरः ब्राह्म्यादिसप्तमातरः गणपत्यादिसहिताः भूर्भुवः सुवरिदं वोयुग्मवाह्यणभो
 जनपर्यात्मनं हिरण्यं वायथाशक्तिस्वाहानमइयं च वृद्धिः ॥ सत्यवसुसंज्ञकाविश्वेदेवानांदीमुखाभूर्भुवः सुव

रिदं वोयुग्मवाह्यणभोजनपर्यासमनंहिरण्यंवायथाशक्तिस्वाहानमङ्गयंचवृत्थिः ॥ मातृपितामहीप्रपितामह्योनां
दीमुख्योभूर्भूवः सुवरिदं वोयुग्मवाह्यणभोजनपर्यासमनंहिरण्यंवायथाशक्तिस्वाहानमङ्गयंचवृद्धिः ॥ पितृपि-
तामहप्रपितामहानांदीमुख्याः भूर्भूवः सुवरिदं वोयुग्मवाह्यणभोजनपर्यासमनंहिरण्यंवायथाशक्तिस्वाहानमङ्ग-
यंचवृद्धिः ॥ मातामहमातुःपितामहमातुःप्रपितामहाःपत्नीसहितानांदीमुख्याः भूर्भूवः सुवरिदं वोयुग्मवाह्यण
भोजनपर्यासमनंहिरण्यंवायथाशक्तिस्वाहानमङ्गयंचवृद्धिः ॥ ततःउपास्मैगायतानरःपवमानायेदवे ॥ अ-
भिदेवांइयक्षते ॥ अभितेसधुनापयोर्थर्वाणोअशिश्रयुः ॥ देवंदेवायदेवयु ॥ सनेःपवस्त्वशंगवेशंजनायशम
र्वते ॥ शंराजन्नोषधीभ्यः ॥ बुधवेनुस्वतंवसेरुणायादिविस्पृशे ॥ सोमायगायमर्चित ॥ हस्तच्युतेभिरद्रिं
भिःसुतंसोमंपुनीतन ॥ मधुवाधावत्तमधु ॥ कृतस्यनांदीश्राद्धस्यप्रतिष्ठाफलसित्थर्थद्राक्षामलकानितनि-
ष्कर्यीभूतंवायथाशक्तिहिरण्यंदक्षिणात्वेनस्वाहानमङ्गयंचवृद्धिः ॥ प्रजापतेनलदेतान्यन्येविश्वाजातानिप
रितावेभूव ॥ यत्कामास्तेजुहुमस्तनोअस्तुवयस्यामपत्ययोरयीणां ॥ कृतेननांदीश्रात्थेननांदीमुखदेवताः
प्रीयतंवृत्थिः ॥ मातापितामहीचैवतथैवप्रपितामहीः ॥ पितापितामहश्चैवतथैवप्रपितामहीः ॥ मातामहस्त
त्पिताचप्रमातामहकादयः ॥ एतेभवंतुसुप्रीताःप्रयच्छंतु वर्मंगलं ॥ इतिसंप्रार्थ्य ॥ डडामग्नेपुरुदशसु-
निंगोःशश्वत्तमश्वमानायसाध ॥ स्यान्नेसनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमीतिर्भूत्वस्मे ॥ नाणकमादायपात्रे

हि० ब्र०

॥ ११८ ॥

वादयेत् ॥ ततोनिषित्यातिथिवाशदैरजोदर्शनेसतिशांतिकंशांतिप्रकरणोक्तरीत्याकार्य ॥ ततःकर्मागलेनद
 शाधिकान्नाह्नणान्यथाकालंयथोपपनेनाभेनभोजयिष्ये ॥ इतिसंकल्पयथाकालंभोजयेत् ॥ ततःकृतस्य
 कर्मणःसांगतासिद्धयेनानानामगोत्रान्नाह्नणानुगंधादिभिःपूजयिष्ये ॥ तेभ्योभूयसीदक्षिणादानंचकारिष्येऽ
 तिसंकल्पयकुर्यात् ॥ ततःप्रमादात्कुर्वतांकर्मप्रच्यवेताध्वरेषुयत् ॥ स्मरणादेवतद्विष्णोःसंपूर्णस्यादितिश्रु
 तिरितिकर्मसादुण्यायविष्णुस्मृत्वाशिष्टैरिष्टैश्वसहभोजनंकुर्यात् ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥

॥ ४३ ॥ ॥ नांदी श्राद्धे संक्षेपतो जीव त्पितृक निर्णयः ॥

नांदीमुखेकर्मणिसंप्रदृतेपितर्यथोजीवतियस्यपुंसः ॥ येषांचकुर्यात्स्वपितास्वयंवेत्तेषांहिकुर्यादितिशाख्वासि
 ष्ट्व ॥ वृत्थौतीर्थेचसन्यस्तेतातेचपतितेसति ॥ येभ्यएवपितादद्यात्तेभ्योदद्यात्स्वयंसुतः ॥ पितरिजीवतितुस्व
 मातरिमृतायामपिपितुरेवमातृमातामहयोःकुर्यात् ॥ आश्चिपुराणे ॥ गणशःक्रियमाणानांमातृणांपूजनंसल
 त् ॥ सकृदेवभवेच्छ्राद्धमादैनष्ठगादिषु ॥ ततः

॥ ४४ ॥ अथबौधायनोक्तऋतुशांतिप्रयोगः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अथबौधायनोक्तऋतुशांतिप्रयोगः ॥ यजमानस्तिथ्यादिदोषरहित वंद्रानुकूल्येऽनु
 र्थपंचमदिनेन्यतरेवागुभसनेवस्त्राच्छादितेषीठेप्राणभुखउपविश्यस्वदक्षिणतःपत्नींचोपवेश्यपवित्रपाणिः

बै० नौ०

॥ ११९ ॥

प्राणानायन्यसुमुखश्चेत्यादिदेशकालौस्मृत्वाममपत्न्याः प्रथमरजोदर्शनेऽमुकदुष्टमासादिसूचितसकलारि
ष्टनिरसनद्वाराश्रीपरमेष्वरप्रीत्यर्थसप्रहमरवांबौधायनोक्तांक्तुशांतिकरिष्ये ॥ तदंगंगणपतिपूजनंपुण्याहवा
चनंआचार्यादिवरणंचकरिष्ये ॥ अवकृताकृतंनांदीश्राद्धं ॥ अमुकगोत्रोत्पन्नोमुकशर्माहं अमुकगोत्रोत्पन्न
ममुकशर्मागंअमुकशाखाध्यायिनंक्तुशांत्याख्येकर्मणिआचार्यलामहंवृणेइतिवृत्वा ॥ आचार्यस्तुयथास्व
र्गेशकादीनांवृहस्पतिः ॥ तथालंममयज्ञेत्स्मिन्नाचार्योभवसुव्रत ॥ एवमेवब्रह्मादीन्वृत्वा ॥ अस्ययागस्यनि
ष्पत्तौभवंतोभ्यर्थितामया ॥ सुप्रसन्नैःप्रकुर्वीतशांतिकंविधिपूर्वकं ततोगंधवस्त्रादिभिःयथाशक्तिरभ्यर्थ्य ॥
ततःआचार्यः पवित्रपाणिःदेशकालौसंकीर्त्यजमानेनवृतोहमाचार्यकर्मकरिष्येइतिसंकल्प्य ॥ ततःसंभा
रान्संपाद्य ॥ सर्वपान्गृहत्वा ॥ यदत्रसंस्थितंभूतंस्थानमाश्रित्यसर्वदा ॥ स्थानंत्यक्तानुतत्सर्वयत्नस्थंत
व्रगच्छतु ॥ इतिप्राच्यादिदिक्षुप्रादक्षिण्येनविकीर्य ॥ ततःशुभीवइत्यृग्मिः पंचगव्यप्रोक्ष्य ॥ ततःआपो
हिष्ठेत्यृग्मिःशुद्धाद्विश्वप्रोक्ष्य ॥ ततःकृतांजालिःभ्रंकर्णेभिः स्वस्तिनद्वंद्रोवृद्धश्रवाःइतिभंतद्वयंपठेत् ॥ त
तोगहादीशान्यांगोमयेनोपलिप्यभूमौमहीयौःपृथिवीचनेतिभूमिंसृष्ट्वा ॥ औषधयःसंवदंतेतिप्रस्थाष्टमितैर्ब्री
हिर्भस्तदधैस्तंडुलैस्तदधैस्तिलैश्वपरिभावेनअरत्नमात्रांसमांचतुरस्त्रावेदिकृत्वा ॥ अशक्तश्रेयथाशक्त्यावा
वेदिमध्येष्टद्लकमलमुल्लिख्यकुशैर्दूर्वाभिर्वेदिंप्रच्छायवेद्युपरितंआजिघ्रकलशमितितंतुवेष्टितंनवमब्रणंसु
द्वंकुंभंनिवायकांडात्कांडादितिकूर्चमंतर्धायतस्मिन्आपोवाइद् ॥ सर्वमित्यनुवाकेनआपोहिष्ठेतिस्त्रभिः

हि० व०

॥१९॥

कुभेउदकं पूरयिलामंत्रावृत्योपरिअश्वत्येवइतिपंचपल्लवान्निक्षिप्य ॥ तैवमंत्रेणकपित्थाश्वत्यपलाशा
 विल्वोदुंवरणांत्वं चश्चनिक्षिप्य ॥ बृहस्पतेजुपस्वनेतिपंचरत्नानियुवासुवासेतिनववस्त्रयुग्मेनकलशंवेष्ट
 यिल्वायाः फलिनीर्येतिनारीकेलफलं कुभेनिधायतत्कुभं विल्वपल्लवैश्चूतपल्लवैश्चावकीर्यं गंधाक्षतपुष्पमालाभिः
 कलशंभूषयिला ॥ तदुपरितंदुलपूरितपात्रं पूर्णादावैपरापतेतिसंस्थाप्यशिष्टाचाराद्यथाशक्तिसुवर्णादे
 निर्मितां विष्णुप्रतिमां अश्वमनूर्जमित्येतेनानुवाकेनाश्वयुज्ञारणादिप्राणप्रतिष्ठापनपूर्वकांतद्विष्णोः मरममितिमंत्रे
 णप्रतिष्ठाप्यतद्वक्षिणतोव्रह्मजज्ञानमितिवक्षाणं तदुत्तरतोऽयं वकेतिरुद्रं च पूर्ववत्प्रतिष्ठाप्य ॥ प्रतिष्ठा
 मंत्रैरुक्तकमेणदेवतात्रयं कांडानुसमयेनपदार्थानुसमयेनवापोडशोपचारपूजां विधाय ॥ ऋत्विग्मिः स
 हाचार्यैः कुभमन्वारभ्य ॥ नारायणाय विश्वहेवासुदेवायधीमहि ॥ नोविष्णुः प्रचोदयात् ॥ इति वै
 ष्णवीं गायत्रीं अष्टोत्तरसहस्रं अष्टोत्तरशतं वाजपेत् ॥ तदं तेगायत्रीं विदादीनापोहिष्टामयोभुव इतित्रीन्
 हिरण्यवर्णाः शुचयः पावकाऽद्यत्यनुवाकं पवमानः सुवर्जनद्यत्यनुवाकं सहस्रशीर्पिं पुरुष इत्यनुवाकं ऋचां प्राचीम
 हतीदिगुच्यते त्यनुवाकं च सकृत्पठेत् ॥ ततः कुभस्योत्तरतः महतीस्तृणमयेविष्टरेनववस्त्रं कंचुक्यादिना
 लं कृतां वामभागस्थपत्न्यासहितं प्राढन्त्वा खंयजमानं सऋतिगुदङ्गुखाचार्यः स्थापितकलशोदकपात्रां तेरगृही
 लातत्रस्थपंचपल्लवैः कुशदूर्वैश्चाशीर्वादपुरः सरं अभिपिंचेदेभिर्मत्रैः ॥ तद्यथा ॥ आपोहिष्टामयोभु
 वस्तानं उर्जेदधातन ॥ महेरणाय चक्षसे ॥ शिवमस्तुकल्याणं त्वास्त्रितिमंत्रां ते योजनीये ॥ इति सर्वत्र ॥

बौ० नै०

॥१९॥

आपोहिष्ठाइतिसृभिःहिरण्यवर्णाइतिचतस्रभिःपवमानःसुवर्जनइत्येतेनानुवाकेनसुरास्त्वामभिषिंचालिति
पौराणिकैर्मैत्रश्च। ततःकलशोदकेनान्येनचोष्णोदकेनतैलाभ्यंगपूर्वकसुखातौदंपतीअभिषेककालीनवासां
सिपरित्यज्याहतशुक्रवासासिपरिधायश्वेतचंदनकुंकुमपुष्पमालादिधारणंकुर्यात् ॥ त्यक्तवासान्याचार्यायद
यात् ॥ ततोनारीयत्वगस्थिगतंपापंदेहेतिष्ठतिमामके ॥ प्राशनातपंचगव्यस्यदहत्यग्निरिवेवनं ॥ इतिपंचग
व्यंप्राशयित्वा ॥ अथाभिषेकानंतरंपत्न्यासहयजमानोन्वारब्धाचार्योवेद्याःपश्चिमतःस्थंडिलंकृत्वातत्रभूसं
स्कारायग्निप्रतिष्ठापनांतंविधायस्थापितकुंभस्येशान्यवेद्यादैनवग्रहाणांतदंगदेवतांप्रत्यधिदेवतांचतन्मंत्रै
रावाहनपूजनादिवास्तुशांत्योक्तरीत्याकुर्यात् ॥ अथान्वाधानं ॥ श्रद्धेहीत्यादिक्रतुशांतिहोमाख्येकर्मणिया
यायक्ष्यमाणादेवतेत्यादिव्याहृत्यंतमुक्तातत्रादौआदित्यादिनवग्रहस्थापितदेवतानामन्वाधानोक्तरीत्यान्वा
धानंकुर्यात् ॥ प्रधानहोमान्वाधाने ॥ विष्णुसूक्तेनप्रत्यृचंविष्णुंअष्टोत्तरशतसंख्याकाभिःपलाशसमिधाहुतिभिर्य
क्षये ॥ ब्रह्मसूक्तेनप्रत्यृचंब्रह्माणंअष्टोत्तरशतसंख्याकाभिःगृहसिद्धान्नाहुतिभिर्यक्षये ॥ रुद्रसूक्तेनप्रत्यृचंरुद्रं
अष्टोत्तरशतसंख्याकाभिः आज्याहुतिभिर्यक्षये ॥ धृतसूक्तेनप्रत्यृचंएकावत्याआयुष्यदेवतामाज्येनयक्षये ॥
कृत्तिकानक्षत्रदेवताभ्यांअष्टाविंशतिसंख्याकाभिःसमिच्चर्वाज्याहुतिभिर्यक्षये ॥ व्यंबकंअष्टोत्तरशतसंख्याका
भिस्तिलाज्याहुतिभिर्यक्षये ॥ ततःइमंमेवरुणेत्यादिआज्यसंस्कारांतेसित्धमनमग्रावविश्रित्याद्विःप्रोक्षेत्त
देवपवित्रमित्याचक्षतेतिधर्मेस्मरणात् ॥ ततःपरिधिदानायन्वाधानादिक्रमेणग्रहहोमांतेप्रधानहोमःकार्यः॥

१०८०

॥३२०॥

हि० ब्र०

॥१२०॥

ॐ विष्णोर्नईकवीर्या॑णि प्रबो॒चंयः पार्थि॒वा॑नि वि॒मेरजा॑ञ्चि॒सि॥ यो अस्कंभायदुत्तर॑ सधस्य॑ विचक्कमा॑ण्डेवोरुगा॑
 यस्वा॒हा॑ ॥ १ ॥ तदस्य प्रियम् भिपाथै॑ अश्यांनरोयत्रदेव॑ यवो मदंति॥ उरुकमस्य॑ सहि॒ वंधुरित्था॑ विष्णोः पदे॑
 रमेस्धव॑ उत्सः स्वा॒हा॑ ॥ २ ॥ प्रतद्विष्णुस्तकै॒ वीर्या॑ यम॒ गोनभी॒ मः कुचरोगि॒ रिष्टः ॥ यस्योरुपुत्रिपुवि॒ क्रमणे॑
 ष्वधिक्षियंति॒ भुवना॑ निवेश्वा॒हा॑ ॥ ३ ॥ परोमात्रया॑ तनुवांशधानन्तेमहिलमन्वश्वुवंति ॥ उभेतै॒ विद्वर
 जसीष्ठिव्या॑ विष्णोदिव॑ लंपरमस्य॑ वित्से॒ स्वा॒हा॑ ॥ ४ ॥ विचक्कमेष्ठिवी॑ मेष्ठएतांक्षेत्राय॑ विष्णुर्मनुषेदश्वा॒स्यन् ॥
 ध्रुवासे॑ अस्यकीरयोजनासउरुक्षिति॑ सुजनिमाचक्रारस्वा॒हा॑ ॥ ५ ॥ विर्देवः पृथिवी॑ मेष्ठएतांविचक्कमेश्वात
 चंसंमहिला॑ ॥ प्रविष्णुरस्तुतवस्तवीयान्त्वेष॑ ह्यस्य॑ स्थविरस्यनामस्वा॒हा॑ ॥ ६ ॥ एवंसूक्तान्यष्टादशाव॑
 त्तिभिः ॥ अष्टोत्तरशतसंख्यया आहुतयोभवंति ॥ एवमेव ब्रह्मसूक्तेनान्नं॑ ब्रह्मजज्ञानंप्रथमं पुरस्तु॑ द्विसीमतः॑ सुरु
 चोवेनांवः ॥ सबुद्धियाऽउपमा॑ अस्यविष्टाः॑ सुतश्चयोनिमसंतश्चविव॒ स्वा॒हा॑ ॥ ७ ॥ पिताविराजामृषभोर
 यीणामंतरिक्षं विश्वरूपुआविवेश ॥ तमैरुभ्यर्चतिव॑ तसंब्रह्मसंतंब्रह्मणाव॒ धयंतु॒ स्वा॒हा॑ ॥ ८ ॥ ब्रह्मदेवानंज
 नयद्व्यविश्वमिदंजगत् ॥ ब्रह्मणः॑ क्षत्रियं भित्तंब्रह्मवाह्यणात्मनास्वा॒हा॑ ॥ ९ ॥ अंतरस्मिन्निमेलोकाअंत
 विश्वमिदंजगत् ॥ ब्रह्मैवभूतान्नंजयेष्टुतेनकोर्हतिस्पर्वितु॒ स्वा॒हा॑ ॥ १० ॥ ब्रह्मन्देवाल्यं ख्यश्वद्व्यविद्व

प्रजापती ॥ ब्रह्मन् हविश्वाभूतानि नवीवांतः समाहिता स्वाहा ॥ ५ ॥ चतस्रआशा: प्रचरंत्वग्नयङ्गमं नोयज्ञं
नयतु प्रज्ञानन् ॥ घृतं पिन्वन्नजरं शुभीरं ब्रह्मसु मिद्वत्याहुतीनां स्वाहा ॥ ६ ॥ एव मेवाज्येन रुद्रसूक्तं ॥
परिणोरुद्रस्य होते वृष्टिकु परित्वेष स्यदुर्मतिरधायोः ॥ अवस्थिरामधवद्यस्तनुष्वमीढुस्तो कायतनयाय मृडय
स्वाहा ॥ ७ ॥ स्तुहि श्रुतं गर्तसदं यवानं मृगं नभीमसुपहत्तुमुग्रं ॥ मृडाजारिते रुद्रस्तवानो अन्यते अस्मानि व
पतु सेनास्वाहा ॥ ८ ॥ मद्दुष्टमशिवं तमशिवोनः सुमनाभव ॥ परमेवृक्षआयुधं निधाय कृत्तिवसानां आचरणि
नोकं विभ्रदागंहि स्वाहा ॥ ९ ॥ अहं निविभर्षिसायकानि धन्वाहीनि षकं यजतं विश्वरूपं ॥ अहं निदं दय सोवि
श्वमन्वनवाओजीयो रुद्रत्वदस्ति स्वाहा ॥ १० ॥ त्वमग्ने रुद्रो असुरो महो दिवस्त्वशधो मारुतं पृक्षर्द्दीशि पे ॥
लंवातैररुणीर्या सिशांगयस्त्वं पूषा विधुतः पासि नुत्मनास्वाहा ॥ ११ ॥ आवोराजानमध्वरस्यरुद्रं होतारं श स
त्ययज् शरोदेस्योः ॥ अभिपुरातनयित्वो रुचित्ताद्विरण्यरूपमवसेक्षणुध्वं स्वाहा ॥ १२ ॥ अथायुष्यहोमं
घृतसूक्तेन प्रत्यूचं जुहुयात् ॥ यो ब्रह्माब्रह्मण उज्जभारः प्राणेश्वरः कृत्तिवासाः पिनाकी ॥ ईशानो देवः सन
आयुर्दधातु तस्मै जुहो मिहविषाधृतेन स्वाहा ॥ १३ ॥ विभ्राजमानः सरिस्यमध्याद्रोच मानाघर्मरुचिर्य आगात्

हि० ब्र०

॥१२१॥

समृत्युपाशानपनुद्घोरामिहायुषेनोघृतमनुदेवास्वाहा ॥ २ ॥ ब्रह्मज्योतिर्ब्रह्मपत्नीषुगर्भयमोदधात्पुरुरु
पंजयंतं ॥ सुवर्णरंभगृहमर्कमर्चनमायुषेवर्धयामोघृतेनस्वाहा ॥ ३ ॥ श्रियंलक्ष्मीमंबिकामोपलांगांषष्ठीं
चयामिंद्रसेनेत्युदाहुः ॥ तांविद्यांब्रह्मयोनि ७ सरूपामिहायुषेतर्पयामोघृतेनस्वाहा ॥ ४ ॥ दाक्षायण्यःस
र्वयोन्यःसयोन्यःसहस्रशोविश्वरूपाविरूपाः ॥ ससूनवःसपतयःसयूथयाआयुषेनोघृतमिदंजुषता ८ स्वाहा ॥
॥ ५ ॥ दिव्यागणाबहुरूपाःपुराणाआयुर्श्छदोनःप्रथमंतुवीरान् ॥ तेभ्योजुहोमिवहुधाघृतेनमानःप्रजा ९
रीरिषोमोतवीरानस्वाहा ॥ ६ ॥ एकःपुरस्ताद्यइदंबभूवयतोबभूवभुवनस्यगोपाः ॥ तमेष्यतिभुवन७सांप
रायेसनोहविर्घृतमिहायुषेतुदेवःस्वाहा ॥ ७ ॥ वसूनुद्रानादित्यान्मरुतोथसाध्यान्तृभून्यक्षान्गंधर्वांश्चपितृं
श्चविश्वान् ॥ भृगून्तसर्पा७शांगिरसोथसर्वान्धृतंहुत्वास्वायुष्यामहयामशश्वत्स्वाहा ॥ ८ ॥ अथनक्षत्र
होमःसमिदंनाज्यैः ॥ अग्निंपातुकृत्तिकानक्षत्रंदेवमिंद्रियं ॥ डदमासांविचक्षण ९ हविरासंजुहोतनस्वा
हा ॥ ९ ॥ यस्यभांतिरङ्गमयोयस्यकेतवोयस्येमाविश्वाभुवनानिसर्वा ॥ सकृत्तिकाभिराभिसंवसानोग्निर्नेद
वःसुवितेदधातुस्वाहा ॥ १० ॥ ततस्तिलैः ॥ ऋंबकंयजामहेसुगंधिंपुष्टिर्वर्धनं ॥ उर्वारुकमिवुवंधनान्मृत्योमु
क्षीयमामृतात्स्त्वाहोतिअष्टोन्नरशतंजुहुयात् ॥ इमंसेवरुणेत्यादिराष्ट्रभृदंतंहुत्वाहुतशेषद्रव्येणस्विष्टकृतंजु
हुयात् ॥ हव्यवाहमितिपुरोनुवाक्यामनूच्ययाज्ययाजुहोतिततद्धमसंनहनाद्युन्नरपरिषेकांतेदिवपालेभ्यःसदी

बौ० नौ०

॥१२१॥

पमाषभक्तबलीनसंकल्प्य॥यजमानद्वाराकारयेत् ॥ ततोग्न्यायतनस्यासमंतात्पूर्वादिदिक्षुप्रादक्षिण्येनत्रातार
मिंद्रमित्यादिभिर्मैवर्लीन्दद्यात्॥ततोआदित्यादिस्थापितग्रहदेवताभ्यःपीठदेवताभ्यश्चतत्तन्मैस्तदुद्देशेन
बलीन्समर्प्य ॥ क्षेत्रपालाय ॥ क्षेत्रस्यपतिनावृय् हितेनेवेजयामासि ॥ गामश्वेषोषयित्न्वासनोमृडातीद
शेइतिक्षेत्रपालभूतप्रेतपिशाचशाकिनीडाकिनीवेतालपरिवारयुतायइमंबलिमित्यादि ॥ ततःशूद्रादि
नाबलिनयनेक्षेत्रपृथिवीशांतिरितितस्यप्रोक्ष्यसयजमानाचार्यःप्रक्षालितपाणिपादआचांतःस्फुचिद्वादशगृही
तमष्टगृहीतवाआज्यमादायतदुपरिचंदनादिभूषितफलंनिधायपत्न्यासहयजमानान्वारब्धेआचार्यस्तिष्ठन्स
सतेऽग्रेसुमिधः० घृतेनस्वाहेतिपूर्णाहुतिंजुहुयात्॥ततःप्रणीतापर्याहत्यादिपूर्णपात्रदानांतेआचार्योर्यजमान
श्रसंस्थाजपेनोपस्थायाग्नेःपश्चात्सपत्नीकोयजमानउपविश्यविभूतिधारणंकुर्यात् ॥ आचार्यायिसवत्सांगां
तदभावेयथाशक्तिसुवर्णक्षत्विग्न्योयथाशक्तिदक्षिणांदद्यात् ॥ ततःआवाहितपीठदेवताआदित्यादिनवग्रह
देवताश्ववरुणस्यचआचार्येणसहउत्तरपूजांविधायविसर्जनांतेआचार्यहस्तेसोपस्करप्रतिमांप्रतिपाद्यअग्निपू
जांतेगच्छगच्छेत्यग्निविसृज्यपुण्याहंवाचयेत् ॥ कर्माग्नेवतामुद्दिश्यदशाधिकानब्राह्मणान्भोजयिष्ये॥ इति
संकल्प्यभूयसीदक्षिणांदद्यात्नीरांजनादिशांतिपाठंब्राह्मणैःसहपठेत् ॥ कर्मसंपूर्णमस्त्वतिवाचयित्वाप्रमादा
त्कुर्वतांकर्मेतिविष्णुस्मरेत् ॥ ॥ इतिसंस्कारनिर्णयेवौधायनोक्ताक्रतुशांतिःसमाप्ता ॥ ॥ ४ ॥

॥ ४६ ॥ अथ गर्भाधानमंत्र प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ १ ॥ रात्रौकृतावश्यकक्रियआचम्यस्वलंकृतांस्वच्छवस्थपारिधानांभार्यसिम्यगास्त्रुते
 र्यकेशयनार्थमुपव्ययतेनवभिर्मैत्रैः ॥ उँविष्णुर्योर्निकल्पयतुत्वष्टारूपाणिपि ३ शतु ॥ आसिंचतुप्रजापति
 धृतागर्भदधातुते ॥ गर्भधेहिसिनीवालिगर्भधेहिसरस्वति ॥ गर्भतेअश्विनावुभावाधत्तांपुष्करस्वजौ ॥
 ॥ २ ॥ हिरण्ययीअरणीयीनिर्मथतोअश्विना ॥ तंतेगर्भै॒हवामहेदशमास्यायसूतै॑ ॥ ३ ॥ यथाग्निगर्भा
 पृथिवीद्यौर्यथेद्रेणगर्भिणी ॥ वायुर्यथादिशांगर्भएवंगर्भदधामिते ॥४ ॥ यस्ययोर्निप्रतिरेतोगृहाणपुमान्पुत्रो
 जायतांगर्भोअंतः ॥ तंमातादशमासोविभर्तुसजायतांवीरतमःस्वानां ॥५॥आतेगर्भोयोनिमेतुपुमान्बाणइवे
 पुर्धि ॥ आवीरोअव्रजायतांपुत्रस्तेदशमास्यः ॥ ६ ॥ करोमितेप्राजापत्यमागर्भोयोनिमेतुते ॥ अनूनःपू
 र्णोजायतामनंधोश्छोणोपिशाचधीरः ॥ ७ ॥ यानिप्रभूणिवीर्याण्यषभाजनयंतुनः ॥ तैस्त्वंगर्भिणीभवस
 जायतांवीरतमःस्वानां ॥ ८ ॥ योवशायांगर्भोयश्रवेहतीद्रिस्तंनिदधेवनस्पतौ ॥ तेनत्वंगर्भिणीभवसाप्रसू
 र्धेनुगमव ॥ ९ ॥ ततउपयच्छते । सन्नाम्नःस ३ ल्लदयानिसन्नाभिःसंत्वचः ॥ संत्वाकामस्ययोक्तेणयुं
 जान्यविमोचनायेति ॥ ततस्तांपर्यालिंगयति ॥ मामनुब्रताभवसहचर्यामयाभव ॥ यातेपतिभीतनूर्जारधीं
 त्वेतांकरोमिशिवात्त्वंमह्यमेधिक्षुरपविर्जारेभ्यद्विति ॥ ततोमंत्रव्रयेणवारत्रयंरेतोवस्कंदनंकार्यं ॥ भूःप्रजापाति

नात्यृष्टभेणस्कंदयामिवीरंधत्स्वासौ ॥ भुवःप्रजापतिनात्यृष्टभेणस्कंदयामिवीरंधत्स्वासौ ॥ सुवःप्रजापति
नात्यृष्टभेणस्कंदयामिवीरंधत्स्वासौ ॥ अधिकंचेत्तूष्णीमेवयथेच्छमवस्कंदयेत् ॥ अत्रमंत्रेसर्वत्रासावितिपदं
परित्यज्यसंबुत्थ्यासंस्कार्यायानामग्राह्यं ॥ क्षेत्रसंस्कारत्वात्सकृदयंसंस्कारःकार्यः ॥ ॥ इतिसत्याषाढ
हिरण्यकेशीयस्मार्तप्रयोगरत्नेप्रथमेसंस्कारप्रकरणेवैशंपायनमहेशभट्टतौर्गर्भाधानप्रयोगः ॥ ॥४॥

॥ ४६ ॥ अथ पुंसवनप्रयोगः प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ तृतीयेमासिशुक्लपक्षेपुनर्वसुपुष्याभिजिद्वस्तप्रोष्ठपदानूराधाश्विनीमूलश्रवणेरवती
रोहिणीमृगसंज्ञकान्यतमेपुनक्षत्रेचंद्रानुकूल्येपुंसवनंकार्यं ॥ कर्त्ताकृतनित्यक्रियःप्राङ्मुखउपविश्यदक्षिण
तोभार्याचोपवेद्याचम्यप्राणानायम्यदेशकालौसंकीर्त्यममास्याभार्यायाविद्यमानगर्भस्यपुंस्त्वप्रतिपादनद्वा
राबीजगर्भसमुद्भवैनोनिवर्हणद्वाराक्षेत्रसंस्कारद्वाराचर्शीपरमेश्वरप्रत्यर्थंपुंसवनाख्यंकर्मकरिष्ये ॥ तदंगं
गणपतिपूजनंपुण्याहवाचनंमात्रकापूजनंनांदीश्राद्धंचकरिष्येइतिसंकल्प्यगर्भाधानोक्तरीत्यातानिकुर्यात् ॥
ततःपुंसवनांगमुद्भवननादिकरिष्येइतिसंकल्प्यशर्करास्थ्यादिरहितंहस्तमात्रायतंपंचप्रस्थमितासिकतादिनिर्भि
तंचतुर्गुलोच्छायंसमचतुरस्त्रिप्रागुदग्वाप्रवणंसमंवास्थंडिलंहस्तमात्रंवाविधायाभ्रिमादाभूषणीमु

हि० ब्र०

॥१२३॥

त्थत्यसमंत्रवाचारात् ॥ अ० उद्भुन्यमानमस्याअमैध्या ॥ अपपाप्मानयजमानस्यहंतु ॥ शिवानः संतु प्रदिशश्री
तस्माः ॥ शनोमातापृथिवीतोक्साताः ॥ प्रागादिकमेषोद्घत्या ॥ ततस्तिस्त्रः प्राचीस्तिस्त्रउदीचीरेवाः कृत्वा ॥ शनो
देवीरभिष्टयुआपोभवंतुपीतये ॥ शनोरभिष्टवंतुनः ॥ इतिन्युजेनपाणिनाऽचारादवोक्ष्य ॥ ततः प्रागारभ्येंद्रायष्टौ
लोकपालानावाहयति ॥ इंद्रा ॥ अ० य० नि० व० वा० सो० ई० यत्राग्निमुपसमाधायेति सूत्रकृदाहतवउद्धनना
यग्निप्रतिष्ठांतोविधिरितिवृत्तिकृत् ॥ मध्ये ॥ उँवैश्वानुरस्यरुपां पृथिव्यां परिस्त्रसां ॥ स्योनमाविशंतुनः ॥ उँभूर्भुव
सुवरोऽ ॥ पवमाननामानपाग्निप्रतिष्ठापयामीतिप्रतिष्ठाप्य ॥ प्रज्वाल्यसमित्रयमादायश्रद्धए३ हिसत्येनत्वावह
यामि ॥ इतित्रिरुचार्य । याः पुरस्तात्प्रस्त्रवैत्युपरिष्टात्सर्वतश्चयाः । ताभीरश्मिपवित्राभिः अत्थांयज्ञमारभे ।
आकूत्यैत्वाकामायत्वास्मृवेलापुरोदधेअमृतत्वायजीवसे । आकूतिमस्यावसेकाममस्यसमृध्यै । इंद्रस्य
युंजतैधियः । आकूतिदेवीमनसः पुरोदधेयज्ञस्यमातासुहवामेअस्तु । यदिच्छामिमनसासकामोविदेयमेन
त्थृदयेनिविष्टमितिवृदयालंभउदकस्पर्शः । प्राणायामः । पुसवनहोमकर्मणियायक्ष्यमाणादेवतास्ताः सर्वा
परिग्रहीष्यामि । जातवेदसमग्निमिधमेन ॥ आधारहोमे ॥ प्रजापतिमनुमिंद्रंचाज्येन ॥ अज्यभागहोमे ॥
अग्निसोमंचाज्येनासामान्यप्रधानहोमे ॥ अग्निजातवेदसंस्त्राधनसिंश्चाधनीदेवीप्रसाधनीदेवीविष्यावृतीनामग्नि

पु० प्र०

॥१२३॥

वायुं सूर्यं प्रजातिं चाज्येन ॥ प्रधानहोमे ॥ धातारं चतुराज्येन ॥ अंगहोमे ॥ वरुणं द्विःः अग्नीवरुणौ द्विःः अया
समग्निप्रजापति चाज्येन ॥ जयहोमे ॥ चित्तं ॥ चित्तं ॥ आकृतं ॥ आकृति ॥ विज्ञातं ॥ विज्ञानं ॥ मनः ॥
शकरीः ॥ दर्शा ॥ पूर्णमासं ॥ बृहत् ॥ रथं तरं ॥ प्रजापति ॥ चाज्येन ॥ अभ्यातानहोमे ॥ अग्निभूता
नामधिपति ॥ इंद्रं ज्येष्ठानामधिपति ॥ यमं पृथिव्याअधिपति ॥ वायुमंतरिक्षस्याधिपति ॥ सूर्यदिवोधिप
ति ॥ चंद्रमसंनक्षत्राणामधिपति ॥ बृहस्पतिं ब्रह्मणोधिपति ॥ मित्रं सत्यानामधिपति ॥ वरुणं अपामधिप
ति ॥ समुद्रं स्वोत्यानामधिपति ॥ अन् ॒ साम्राज्यानामधिपति ॥ सोमं ओषधीनामधिपति ॥ सवितारं प्रस
वानामधिपति ॥ रुद्रं पञ्चूनामधिपति ॥ उदकस्पर्शः ॥ लघ्नारं रूपाणामधिपति ॥ विष्णुं पर्वतानामधिपति
मरुतोगणानामधिपति न ॥ प्राचीनावीती ॥ पितृन्पितामहान्परानवरां श्रप्रत्येकमाज्येन ॥ यज्ञोपवीत्यष
उपस्पृश्य ॥ राष्ट्रभृद्गोमे ॥ अग्निगंधर्व ॥ ओषधीरप्सरसः ॥ सूर्यगंधर्व ॥ मरीचीरप्सरसः ॥ चंद्रमसं
गंधर्व ॥ नक्षत्राण्यप्सरसः ॥ यज्ञगंधर्व ॥ दक्षिणाअप्सरसः ॥ मनोगंधर्व ॥ क्रक्कसामान्यप्सरसः ॥ वा
तंगंधर्व ॥ अपोप्सरसः ॥ भुवनस्यपति ॥ मृत्युंगंधर्व ॥ विश्वमप्सरसः ॥ पर्जन्यंगंधर्व ॥ विद्युतोप्स
रसः ॥ अमृडयमृत्युंगंधर्व ॥ प्रजाअप्सरसः ॥ कामंगंधर्व ॥ आधीरप्सरसः ॥ भुवनस्यपति ॥ प्रत्येक
माज्येन ॥ स्विष्टकृद्गोमे ॥ अग्निः ॥ स्विष्टकृतं हुतशेषेण ॥ प्रायश्चित्तहोमे ॥ अग्नित्रिः ॥ अग्निवरुणौ
द्विः ॥ इंद्रं द्विः ॥ च्यंबकं ॥ विष्णुं ॥ आग्नि ॥ वायुं ॥ सूर्य ॥ बृहस्पति ॥ वरुणं ॥ इंद्रं ॥ विश्वान् दे

पुं० प्र०

हि० ब० वान् ॥ प्रत्येकमाज्येन ॥ सूक्ष्मावहोमे ॥ वसून्तुद्रानादित्यान्तसूक्ष्मावाज्येन ॥ एतादेवताः सध्योयक्ष्ये ॥
ॐ भूर्भुवः सुवः स्वाहा ॥ समिधोग्रावाधाय ॥ प्रजापतय इदं नम मेतित्यागः ॥ एष हिदेवः प्रदिशो नुसर्वाः पू
र्वो हि जातः स उगर्भे अंतः ॥ सविजायमानः सजनि द्यमाणः प्रत्यड्मुखवास्तिष्ठति विश्वतो मुखः ॥ इत्यग्नि
माचारात्संमुखी कृत्य ॥ यथोहृतद्वासवो गौर्यचित्पदिष्टिमामुंचतायजत्राः ॥ एवात्मस्मत्प्रमुंचाव्यः प्रा
तार्यग्ने प्रतरान्त्रायुः ॥ इति हस्ते न ईशानी मारभ्य सर्वतः परिसमुह्य ॥ इदं माचारात् ॥ ततः प्रागादि क्रमे ण
सर्वतः प्रागग्रैर्दर्भे ग्निपरिस्तीर्य ॥ अथ वा प्राकृपश्चादुदग्रान्दक्षिणतउत्तरतश्च प्रागग्रान् ॥ दक्षिणानुत्त
रान्करोत्युत्तरानधरां श्रकृत्वा प्रदक्षिणमग्निपरिस्तीर्य दक्षिणतो ब्रह्माय तनेकुशानास्तीर्य ॥ सकुशंदक्षिणहस्तं हृ
दिकृत्वा त्मीयमग्निमात्मनिध्यायति ॥ ॐ मयिगृणहास्यग्रे अग्निश्चायस्पोषाय सुप्रजास्त्वाय सुवीर्याय ॥ मयि
प्रजां मयिवर्चो दध्यरिष्टाः स्यामतनुवासुवीराः ॥ योनो अग्निः पितरो हृत्स्वंतरमत्यै मत्यै अविवेश ॥ त
मात्मन् परिगृणही महेवयं मासो अस्माऽङ्गहायपरागावद्विति ॥ ततउत्तरेणाग्निं दर्भानास्तीर्य पात्रासादनं कार्य
अवस्थालीपाकसमावर्तनाष्टकादैवमानुषपित्यसर्वस्मार्तकर्म सुसकृदेवपात्राणिसादयेत् ॥ येतु द्वंद्वं सहए
कैकमिति दैवमानुषपित्यभेदेन विदधिरेतत्तु श्रौतविषयमेव ॥ स्मार्तेनुसकृदेव सर्वाणीति एव कारतर्वशब्दयो
र्विधानात् सहैव ॥ सर्वाणियथा संभवं वाउदकृसंस्थान्यासादयति ॥ दर्वीमाज्यस्थालीप्रणीतां प्रोक्षणीमिधमंब

॥ १२४ ॥

हिंरुपवेषसमार्गदर्भनिवज्वलनदर्भनिजयंचासादयामि ॥ इतिसाधारणानि ॥ यवसर्षपगोदधिद्रप्सवटांकु
ररसादीनिप्रकृतोपयोगीनिचासाद्य ॥ ईशान्यांप्रवरगोवनामोपेतंयुजवेदस्यतैत्तिरीयशाखांतर्गतहिपरण्यकेशी
शाखाध्यायिनममुकशमाणिममुककर्मणिब्रह्माणत्वामहंवणइतिवृणुयात् ॥ ब्रह्मावृतोस्मीत्युक्त्वाचम्योत्तरेण
पात्राणिअपरेणाग्निदक्षिणातिकम्यब्रह्मसदनात्तृणनिरस्यापउपसृथ्याग्निमभिमुखउपविशति ॥ ब्रह्माभावेकू
र्चयज्ञोपवीतिंदंडकमंडलुंवास्थापयेत् ॥ द्वौदभौंसमौसाग्रौअंतर्गर्भरहितौप्रादेशपरिमितौपवित्रेकृत्वानखादन्ये
नद्वित्वाप्रणीतापात्रंविःप्रक्षाल्यप्राग्नपवित्रांतर्हितमद्विःपूरयित्वापवित्रमुदगग्रंकरयोरंगुष्ठोपकनिष्ठिकाभ्यां
धत्वात्रिरुत्पूयदक्षिणोत्तराभ्यांपाणिभ्यांसमंप्राणैर्धृत्वाअभिष्ठिचलग्नेदक्षिणतोत्त्वाउत्तरेणाग्निदर्भेषुनिधायद
र्भैरपिधायापवित्रेप्रोक्षणीपत्रिउदगग्रेन्यस्याद्विरापूर्यपूर्ववित्रिरुत्पूयपात्राण्युत्तानानिकृत्वाइध्मविस्तस्यप्राक्सं
स्थंविःसर्वाभिःप्रोक्षति ॥ तेपवित्रेआज्यपत्रेनिदध्यात् ॥ ततोदर्वीमग्नौनिष्टप्यसमार्गकुशानादायदर्वीप्राचीमग्नैरं
तरतोभ्याकारंप्रतीर्वीमध्यैर्बाह्यतोमूलैर्दंसंमृज्यपुनर्निष्टप्यापरेणाग्निदर्भेषुनिधायासमार्गदर्भनभ्युक्ष्याग्रावा
धायाज्यंविलाप्यपवित्रांतर्हितायामाज्यस्थाल्यामाज्यंनिष्टप्योपवेषेणाऽयायतनादुत्तरतोंगारानकूलातेष्वाज्य
स्थालीमधिश्रित्यदर्भैराज्यमवद्योत्यसजलंदर्भाग्रद्वयंआज्येन्यस्यप्रज्वलितैर्दर्भैरवाक्ज्वालौस्त्रिःपर्यग्निकूला
उल्मुकनिरस्यापउपसृथ्योत्तरताज्यमुद्वास्यांगारानायतनेप्रत्यूह्यापरेणाग्निविहिरास्तीर्थितवाज्यानिधायपुन
राहारंविरुत्पूया ॥ पश्चादारभ्यप्राह्नीत्वोत्पूयनिमज्यपश्चादानयतीत्येवंविःकूलापवित्रेप्रोक्ष्याग्रावाधायपरिधिम

हि० ब्र०

॥१२५॥

परेणाग्निंस्थूलंषट्विंशदंगुलंउदगग्रन्तिधाय ॥ दक्षिणेनाग्निमष्टविंशदंगुलंप्रागग्रमध्यमेनसंस्पृष्टं ॥ उत्तरेणा
ग्निंचतुस्त्रिंशदंगुलंप्रागग्रंपरिस्तरणोपरिपरिस्तरणवत्परिदधाति ॥ इतिपरिधिपरिधानांतंकुला ॥ यजमानोभा
र्यान्वारब्धःसन्परिधिदेशाद्वहिःपरिषिंचति ॥ अदितेनुमन्यस्व ॥ दक्षिणतःप्राक्संस्थं ॥ अनुमतेनुमन्यस्व ॥ पश्चा
दुदक्संस्थं ॥ सरस्वतेनुमन्यस्व ॥ उत्तरतःप्राक्संस्थं ॥ देवसवितःप्रसुवेतीशान्यादिएशान्यंतंसर्वतः
प्रदक्षिणंपारिषिंचति ॥ ततोदर्थाऽऽज्यमादायेधममभिधार्य ॥ उँअयंतद्धमआत्माजातवेदस्तेनेध्यस्वव
र्धस्ववेधिवर्धयचास्मान्प्रजयापशुभिर्ब्रह्मवर्चसेनान्नायेनसमेधयस्वाहा ॥ इतिहस्तेनेधमंजुहोति ॥ जात
वेदसेग्रयइदंनमम ॥ ततोदर्थाऽऽज्यस्थालीस्थमाज्यमादायोत्तरपरिधिसंधिमभिलक्ष्यप्राग्दक्षिणाघवर्गसंत
तमग्न्यायतनेजुहोति ॥ प्रजापतयेमनवेस्वाहेतिमनसामंत्रमुच्चारयेत् ॥ प्रजापतयेमनवइदं ॥ दक्षिणंपरिधि
संधिमभिलक्ष्यप्रागुदगपवर्गसंततमग्न्यायतनेइंद्रायस्वाहेतिपठन्जुहोति ॥ इंद्रायेदं ॥ इत्याघारौहुल्ला ॥
ततअग्नेरुत्तरार्धपूर्वार्धं ॥ अग्नयेस्वाहा ॥ अग्नयइदं ॥ दक्षिणार्धपूर्वार्धं ॥ सोमायस्वाहा ॥ सोमायेदं ॥
इत्याज्यभागौहुल्ला ॥ तताज्यभागयोर्मध्येवक्ष्यमाणाआहुतर्जिहोति ॥ अथसामान्यप्रधानहोमः ॥ यु
क्तोवहजातवेदःपुरस्तादग्नेवित्तिकर्मक्रियमाणंयथेदं ॥ लंभिषक्भेषजस्यासिकर्त्तल्यागाश्वान्पुरुषान्तस
नेमस्वाहा ॥ जातवेदसेग्रयइदं ॥ ०यातिरश्रीनिपद्यसेहंविधरणीइति ॥ तांत्वाघृतस्यधारयाग्नौसूराध
नीयजेस्वाहा ॥ सूराधन्याइदं ॥ सूराधन्यैदेव्यैस्वाहा ॥ सूराधन्यैदेव्याइदं ॥ प्रसाधन्यैदेव्यैस्वा

पुं० प्र०

॥१२५॥

हा ॥ प्रसाधन्यैदेव्याइदं । भूः स्वाहा ॥ अग्रयइदं । ॥ भुवः स्वाहा ॥ वायवइदं ॥ सुवः स्वाहा ॥ सूर्ययेदं । ॥ भूभुवः
सुवः स्वाहा ॥ प्रजापतयइदं । ॥ इतिसामान्यप्रधानहोमः ॥ अथप्रधानहोमः ॥ उँधाताददातुनोरयिमीशानो
जगत् स्पतिः ॥ सनं पूर्णेनवावन् तस्वाहा ॥ धात्रइदं ॥ धाताप्रजायाउत्तरायईशेधातेदं विश्वं भुवं नंजजान ॥
धातापुत्रं यजमानाय दातातस्मात् हृव्यं घृतवं द्विधेम् स्वाहा ॥ ॥ धात्रइदं ॥ ॥ धाताददातुनोरयिप्राचीं
जीवातुमक्षितां ॥ वयं देवस्यधीमहि सुमति ॑ सत्यराधसः स्वाहा ॥ धात्रइ ॥ धाताददातुदाशुषेव सूनिप्र
जाकोमायमीढुपे दुरोणे ॥ तस्मै देवाअमृताः संव्ययं ताविश्वेदेवासो अदितिः सजोषाः स्वाहा ॥ धात्र ॥ अ
थांगहोमः ॥ उँडुम्मेवरुणश्रुधीहिवं मध्याचमृडय ॥ लाम्वस्युराचक्षेस्वाहा ॥ वरुणायेदं ॥ तत्वायामि
ब्रह्मणावं दमान् स्तदाशास्तेयजमानोहविर्भिः ॥ अहेडमानोवरुणेहवोधयुरुशा ॑ समान् आयुः प्रमोषीः स्वाहा
वरुणायेदं ॥ त्वं नो अग्नेवरुणस्यविद्वान्देवस्यहेडोवयासिसीषा ॥ यजिष्ठोवन्हितमः शोर्श्चानोविश्वाद्वे
षा ॑ सिप्रमुमुम्ध्यस्मतस्वाहा ॥ अग्नीवरुणाभ्यामिदं ॥ ॥ सत्त्वं नो अग्नेवमोभवोतीनेदिष्ठो अस्याउषसोव्यु
ष्टौ ॥ अवैयदवनोवरुण ॑ राणोवीहिमृडीक ॑ सुहवोनषधिस्वाहा ॥ अग्नीवरुणाभ्यामिदं ॥ लम्भेअ
यास्ययासन्मनसाहितः ॥ अयासन्हव्यमूहिषेयानोधेहिभेषज ॑ स्वाहा ॥ अयसेग्रयइदं ॥ प्रजापते न त्वदे

हि० ब्र०

॥१२६॥

तान्यन्योविश्वाजातानिपारितावभूव ॥ यत्कामास्तेजुहुमस्तनोअस्तुवय् स्यामपतयेरयीणा ऽस्वाहा ॥ पुं० प्र०
 प्रजापतयइदं ॥ अथजयायुपहोमः ॥ चित्तंचस्वाहा ॥ चित्तायेदं ॥ चित्तिश्चस्वाहा ॥ चित्तयइदं ॥
 आकूतंचस्वाहा ॥ आकूतायेदं ॥ आकूतिश्चस्वाहा ॥ आकूत्याइदं ॥ विज्ञातंचस्वाहा ॥ विज्ञातायेदं ॥
 विज्ञानंचस्वाहा ॥ विज्ञानायेदं ॥ मनश्चस्वाहा ॥ मनसइदं ॥ शकरीश्चस्वाहा ॥ शकरीभ्यइदं ॥
 दर्शश्चस्वाहा ॥ दर्शायेदं ॥ पूर्णमासश्चस्वाहा ॥ पूर्णमासायेदं ॥ वृहत्त्वस्वाहा ॥ वृहतइदं ॥ रथं
 तुरंचस्वाहा ॥ रथंतरायेदं ॥ प्रजापतिर्जयानिंद्रायवृष्णेप्रायच्छुग्रःपृतनाज्येषुतस्मैविशःसमनमंसर्वाः
 सउग्रःसहित्येवभूवस्वाहा ॥ प्रजापतयइदं ॥ इतिजयहोमः ॥ अथाभ्यातानहोमः ॥ अँअग्रिभूताना
 मधिपतिःसमावत्वस्मिन्ब्ल्लस्मिन्क्षत्रेस्यामाशिष्यस्यांपुरोधायामस्मिन्कर्मन्तस्यादेवहूत्या ऽस्वाहा ॥ अ
 ग्रेभूतानामधिपतयइदं ॥ इंद्रोज्येष्टानामधिपतिःसमावत्वस्मिन्ब्र०त्या ऽस्वाहा ॥ इंद्रायज्येष्टानामधि
 पतयइ ॥ यमःपृथिव्याअधिपतिःसमावत्वस्मिन्ब्र०त्या ऽस्वाहा ॥ यमायपृथिव्याअधिपतयइ ॥ वा
 युरंतरिक्षस्याधिपतिःसमावत्वस्मिन्ब्र० ॥ वायवेअंतरिक्षस्याधिपतयइ ॥ सूर्योदिवोधिपतिःसमावत्वस्मि
 न्ब्र०त्या ऽस्वाहा ॥ सूर्यायदिवोधिपतयइदं ॥ चंद्रमानक्षत्राणामधिपतिःसमा०त्या ऽस्वाहा ॥ चंद्रमसे

पुं० प्र०

॥१२६॥

नक्षत्राणामधिपतयद्दं ॥ वृहस्पति॒र्ब्रह्मणे॑धिपति॒ःस॒हा॑ ॥ वृहस्पतये॒ब्रह्मणो॑धिपतयद्दं ॥ मि॒त्रः॒स॒त्यानु॒मधिपति॒ःस॒हा॑ ॥ मित्राय॒सत्याना॒मधिपतयद्दं ॥ वरुणो॒पामधिपति॒ःसमाव॒हा॑ ॥ वरुणाया॒धिपतयद्दं ॥ सुमुद्रः॒स्त्रोत्यानु॒मधिपति॒ःस॒हा॑ ॥ समुद्राय॒स्त्रोत्याना॒मधिपतयद्दं ॥ अन्॒॒साम्रा॒ज्यानु॒मधिपति॒तन्माव॒हा॑ ॥ अन्नाय॒साम्राज्याना॒मधिपतयद्दं ॥ सोमु॒ओषधीनु॒मधिपति॒ःसमाव॒हा॑ ॥
सोमाय॒ओषधीना॒मधिपतयद्दं ॥ सुवि॒ताप्रसुवानु॒मधिपति॒ःसमाव॒हा॑ ॥ सवित्रेप्रसवाना॒मधिपतयद्दं ॥ रुद्रः॒पशूना॒मधिपति॒ःसमावत्व॒हा॑ ॥ रुद्राय॒पशूना॒मधिपतयद्दं ॥ उदकस्पर्शः ॥ लष्टा॒रुपाणा॒मधिपति॒ःस॒हा॑ ॥ लष्टे॒रुपाणा॒मधिपतयद्दं ॥ विष्णुः॒पर्वतानु॒मधिपति॒ःसमावत्व॒हा॑ ॥ विष्णवे॒पर्वताना॒मधिपतयद्दं ॥ मरुते॒गणानु॒मधिपतयस्तेमावंत्व॒हा॑ ॥ मरुद्भ्योगणाना॒मधिपतिभ्यद्दं ॥ प्राचीनावीतीपितरः॒पितामहा॑
परेवरेतता॒स्ततामहाड॒हमावता॑ ॥ अ॒स्मिन्ब्रह्मञ्जस्मिन्क्षत्रैस्यामाशि॒ष्यस्यांपुरीधाय॑मस्मिन्कर्मन्तस्यांदेवहूत्या॒॒स्वाहा॑ ॥ इतिजुहोत्युपतिष्ठतेवा॑ ॥ उपस्थानपक्षेनान्वाधानेतत्कीर्तनं ॥ पितृभ्यः॒पितामहेभ्यः॒परेभ्यो॒वरेभ्यद्दं ॥ यज्ञोपवीत्यपउपस्थित्य ॥ अथराष्ट्रभृतः ॥ त्रिविधोराष्ट्रभृतांमंत्राणांविभागः ॥ कृतापाढि॒तियथापाठमारभ्यतस्मैस्वाहेत्यन्तापूर्वाहुतिः ॥ ताभ्यः॒स्वाहेत्येतावत्येवापरा॑ ॥ इत्येकः॒पक्षः ॥ कृतापाढृ-

पुं० प्र०

हि० ब०

॥१२७॥

तधामाग्निर्गंधर्वः सङ्कदं ब्रह्मक्षत्रं पातुतस्मैस्वाहा ॥ तस्यौषधयोप्सरसुक्तज्ञेनामताङ्कदं ब्रह्मक्षत्रं पातुभ्यः स्वाहा ॥
इत्येवमपरः ॥ क्रताषाडितियथापाठं पठित्वातस्मैस्वाहेत्युक्त्वापूर्वाहुतिः ॥ पुनर्यथापाठं पठित्वातभ्यः स्वा
हेत्युक्त्वाउत्तराहुतिः ॥ इत्येवं तृतीयः ॥ पक्षत्रयेपिदशभिः पर्यायैविंशतिर्मत्राः ॥ सप्तमोत्तमावैककाहुति
कावितिद्वाविंशतिर्मत्राः ॥ क्रताषाडृतधामाग्निर्गंधर्वः सङ्कदं ब्रह्मक्षत्रं पातुतस्मैस्वाहा ॥ क्रतसहे क्रतधाम्नेअग्न
येगंधर्वायेदं ॥ तस्यौषधयोप्सरसुक्तज्ञेनामताङ्कदं ब्रह्मक्षत्रं पातुताभ्यः स्वाहा ॥ ओषधीभ्योप्सरोभ्यञ्ज
म्भ्यइदं ॥ स॒० हितोविश्वसामासूर्योगंधर्वः स॒० तस्मैस्वाहा ॥ स॒० हितायविश्वसाम्नेसूर्यायगंधर्वायेदं ॥
तस्युमरीचयोप्सरसंआयुवोनामता॒० पांतुता॒० हा॒० ॥ मरीचिभ्योप्सरोभ्यआयुभ्यइदं ॥ सुषुम्नः सूर्यरङ्गिमश्र॑ं
द्रमांगंधर्वः सङ्क॒० ॥ पांतुता॒० सुषुम्नायसूर्यरङ्गमयेचंद्रमसेगंधर्वायेदं ॥ तस्युनक्षत्राण्यप्सरसेवेकुरयोनामता॒०
पांतुता॒० नक्षत्रेभ्योप्सरोभ्योवेकुरिभ्यइदं ॥ भुज्युः सुपर्णोयज्ञोगंधर्वः स॒० पांतुता॒० भुज्यवेसुपर्णाययज्ञायगं
धर्वायेदं ॥ तस्युदक्षिणाअप्सरसंस्तवानामता॒० पांतुता॒० दक्षिणाभ्योप्सरोभ्यस्तवाभ्यइदं ॥ प्रजापति
विश्वकर्मामनोगंधर्वः स॒० पांतुता॒० प्रजापतयेविश्वकर्मणेमनसेगंधर्वायेदं ॥ तस्युक्त्सामान्यप्सरसोवन्हयो

॥१२७॥

नामृता० पांतुता० हा० ॥ कक्षसमेभ्योप्सरोभ्योवन्हिभ्यइदं ॥ डृषिरोविश्वव्यचावातोगंधर्वःस० पांतुत० हा० ॥
इषिरायविश्वव्यचसेवातायगंधर्वायेदं ॥ तस्यापोप्सरसोमुदानामृता० पांतुता० हा० ॥ अद्भ्योप्सरोभ्योमुदा०
भ्यइदं ॥ भुवनस्यपतेयस्यतउपरिगृहाङ्गच ॥ सनोरास्वाज्यानिर्ग्रयस्पोर्षु सुवीर्य॑संवत्सरीणा॒स्वस्ति॒॑
स्वाहा० ॥ भुवनस्यपत्यइदं ॥ परमेष्ठयधिपतिर्मृत्युर्गंधर्वःसड० पांतुत० हा० ॥ परमेष्ठिनेधिपतयेमृत्यवेगंधर्वा०
येदं ॥ तस्यविश्वमप्सरसोभुवोनामृता० पांतुता० हा० ॥ विश्वस्माअप्सरोभ्योभूभ्यइदं ॥ सु॒
क्षितिःसुर्भूतिर्भद्रकृत्सुवर्वान्पर्जन्योगंधर्वःस० पांतुत० हा० ॥ सुक्षितयेसुभूतयेभद्रकृतेसुवर्वतेपर्जन्याय
गंधर्वायेदं ॥ तस्यविद्युतोप्सरसोरुचोनामृता० पांतुता० हा० ॥ विद्युद्भ्योप्सरोभ्योरुभ्यइदम् ॥
दूरेहेतिरमृड्योमृत्युर्गंधर्वःस० पांतुत० हा० ॥ दूरेहेतयेअमृडयायमृत्यवेगंधर्वायेदं ॥ तस्यप्रजाअप्सरसो॒
भीरुचोनामृता० पांतुता० हा० ॥ प्रजाभ्योप्सरोभीरुभ्यइदं ॥ चारुःकृपणकाशिकामैगंधर्वःस० पांतु॒
त० हा० ॥ चारवेकृपणकाशिनेकामायगंधर्वायेदं ॥ तस्याधयोप्सरसःशोचयैतीर्नामृता० पांतुता० हा० ॥
आधिभ्योप्सरोभ्यःशोचयंतीभ्यइदं ॥ सनोभुवनस्यपतेयस्यतउपरिगृहाङ्गच ॥ उरुब्रह्मणे॒सैक्षत्राय॒माहि॒

हि० ब्र०

॥१२८॥

पु० प्र०

॥१२९॥

शर्मयच्छस्वाहा ॥ भुवनस्यपत्यइ ॥ क्रताषाट्स ७ हितः सुषुम्नोभुज्युः प्रजापतिरिपिरोभुवनस्यपरमेष्ठी
 सुक्षितिर्दूरेहेतिश्चारुः सनोभुवनस्येतिदशभिः पर्यायैः सहद्वाविंशतीराष्ट्रभृतइत्युपहोमः ॥ यदस्यकर्मणोत्यरी
 रिचंयद्वान्यूनमिहाकरं ॥ अग्निष्ठत्स्विष्टकृद्वान्तसर्व ७ स्विष्ट७सुहुतंकरोतुमे ॥ अग्नयेस्विष्ठकृतेसुहुतहुतेसर्वहु
 तआहुतीनांकामाना ८ समर्धयित्रेस्वाहा ॥ अग्नेरुत्तरार्धस्यपूर्वार्धेऽतिहायहोमाहुतीर्जुहोति ॥ अग्नयेस्विष्ठ
 कृतइदं ॥ ततइधमसञ्जहनंतूष्णीमग्नौप्रास्यदव्यापरिधीननक्ति ॥ मध्यमंदक्षिणमुन्तरंच ॥ ततोयथाहृत
 द्वसवोग्नौर्यमित्यग्निपारिसमुद्यवर्हिभ्यः परिस्तरणेभ्यश्रकानिचित्तणान्यादायदव्यामग्राण्यनक्ति ॥ मध्यमूलं
 चाज्यस्थाल्यांएवंद्वितीयेतुतीयेतुमूलानिमध्यंचाज्यस्थाल्यांदव्यामग्राणि ॥ ततश्चैकंतृणमवस्थाप्योन्तरंपरि
 धिसंधिमनुप्रवृत्यत्रिरंजलिनोर्धर्वसंयौति ॥ ततआन्तृणंप्रवृत्यांगुल्यात्रिनिर्दिश्य ग्राणंचक्षुःपृथिवींचालभ्या
 पउपस्पृश्य ॥ परिधिंमध्यमग्नौप्रवृत्यसहेतरौप्रहरतिमध्यमध्येकरोति ॥ ॥ ॥ ॥ ४ ॥

॥ ४७ ॥ ॥ अथ प्रायश्चित्तहोम प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ कृतस्यकर्मणोन्यूनातिरिक्तजन्यदोषपरिहारार्थप्रायश्चित्तंजुहुयात् ॥ ॐ अनाज्ञा
 तंयदाज्ञातंयज्ञस्यक्रियतेमिथु ॥ अग्नेतदस्यकल्पयत्व ७ हिवेत्थयथात्थ ८ स्वाहा ॥ अग्नयइदं ॥ पुरु

षसंमितोऽन्नोयज्ञः पुरुषसंमितः ॥ अग्नेतदस्यकल्पयत् ७ हिवेत्थंयथातथ ७ स्वाहा ॥ अग्नयइदं ॥ य
त्पाकुत्रामनसादीनदक्षानयज्ञस्थमन्वते मर्त्सः ॥ अग्निष्टत्वोताक्रतुविद्विजानन्यजिंष्ठोदेवा ७ कर्तुशोयंजा
ति स्वाहा ॥ अग्नयइदं ॥ लंनो अग्नेवरुणस्यविद्वान्देवस्यहेडोवंयासिसीष्ठाः ॥ यजिष्ठोवहितमःशोशुचा
नोविश्वादेषां ७ सिप्रमुमुग्ध्यस्मत्स्वाहा ॥ अग्निवरुणाभ्यामिदं ॥ सख्लंनो अग्नेवमोभवोत्तिनोदिष्ठोअस्याउ
पसोव्युष्टौ ॥ अवंयध्वनोवरुण ७ राणोवीहिमृडीक ७ सुहवोनएधिस्वाहा ॥ अग्निवरुणाभ्यामिदं ॥ यते
इंद्रभयामहुततोनो अभयंकृधि ॥ मध्ववनच्छग्नितवृतन्तेऽक्तयेविद्विषोविमृधोजहिस्वाहा ॥ इंद्रायेदं ॥
स्वस्तिदाविशस्पतिर्वृहाविमृधोवृशी ॥ वृषेद्रः पुरएतुनः स्वस्तिदाअभयंकरः स्वाहा ॥ इंद्रायेदं ॥ च्यंवकं
यजामहेसुगंधिं पुष्टिवर्धनं ॥ उर्वारुकमिववंयनान्मूल्योमुक्षीयमामृतात्स्वाहा ॥ च्यंवकायेदं ॥ डंविष्णुविंचकमेत्रेधानिदधेपदं ॥ समूढमस्यपा ७ सुरेस्वाहा ॥ विष्णवइदं ॥ भूः स्वाहा ॥ अग्नयइदं ॥
भुवः स्वाहा ॥ वायवइदं ॥ सुवः स्वाहा ॥ मूर्यायेदं ॥ महः स्वाहा ॥ बृहस्पतयइदं ॥ जनः स्वाहा
वरुणायेदं ॥ तपः स्वाहा ॥ इंद्रायेदं ॥ सत्य ७ स्वाहा ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्यइदं ॥ वसुभ्योरुद्रेभ्यआ
दित्येभ्यः स्वाहा ॥ वसुभ्योरुद्रेभ्यआदित्येभ्यः स ७ स्वावभागेभ्यइदं ॥ ततउत्तरपरिषेकः ॥ अदितेन्व

हि० ब्र०

॥१२९॥

म् ऽस्थाः ॥ अनुमतेन्वैम् ऽस्थाः ॥ सरस्वतेन्वैम् ऽस्थाः ॥ देवंसवितःप्रासादीरितिपूर्ववत्परिषेकेणवि
सर्गकृत्वा ॥ यथेतंप्रणीताः पर्याहृत्याऽपरेणाग्निनिधाय ॥ सदासिसन्मैभूयाःसर्वमसिसर्वमेभूयाःपूर्णम
सिपूर्णमेभूयाअक्षिंतमसिमामेक्षेष्ट्राः ॥ प्राच्यांदिशिदेवाक्तुविजोमार्जयंतां ॥ दक्षिणायांदिशिमासाःपितरे
मार्जयंतां ॥ अपःस्पृष्टा ॥ प्रतीच्यांदिशिगृहाःपृश्वोमार्जयंतां ॥ उदीच्यांदिश्यापुओषध्योवनुस्पतयो
मार्जयंतां ॥ उर्ध्वायांदिशियज्ञःसंवत्सुरोयज्ञपतिर्मार्जयतां ॥ इतिप्रागारम्यदिक्चतुष्टयेउर्ध्वमधश्चलमा
सिच्य ॥ समुद्रवःप्रहिणोम्यक्षिताःस्वांयोनिमपिगच्छत ॥ अचिद्रःप्रजयाभूयासमापरासेचिमत्पयः ॥
इतिभूमौनिनीयात्मानंमार्जयिलामुखंसंमृज्य ॥ यथाश्रद्धंब्रह्मणेदक्षिणांदद्यात् ॥ इदंपूर्णपात्रंतप्रातिनिधि
भूतंवायथाशक्तिहिरण्यंब्रह्मणेसंप्रददेइत्युक्तानममेतिवदेत् ॥ ब्रह्मास्वस्तीत्युक्त्वायथेतंप्रतिनिष्कामति ॥
ततःसंस्थाजपेनोपतिष्ठते ॥ यज्ञनमस्तेयज्ञ ॥ नमोनमश्चतेयज्ञ ॥ तिवेनमेसंतिष्ठस्वस्योनेनमेसंतिष्ठस्वसु
भूतेनमेसंतिष्ठस्वब्रह्मवर्चसेनमेसंतिष्ठस्वयज्ञस्यधिमनुसंतिष्ठस्वोपतेयज्ञनमउपतेनमः ॥ इदमिधमसंनहनप्र
हरणादिकंआघारवतिदर्शिहोमेगृह्यांतरेदृष्टवेनवृत्तिकुदुक्तेःशिष्टपरिगृहीतत्वाच्चकर्तव्यं ॥ यावदुक्तमेवस्वगृ
ह्योक्तंकर्तव्यमितिवदंतःकेचिन्नेच्छंति ॥ केचिच्चिवदनहोमानंतरंकुर्वति ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥

प्रा०श्चि०

॥१२९॥

तःकर्ता॑परेणाग्नि॒मुपरि॒बद्धु॒भ्रव॒तुलवि॒तानस्याधो॒देशे॒भार्या॒प्राङ्मुखी॒मुपवेश्य ॥ तस्यादक्षिणहस्तैयवंनिदधाति । वृषासीति ॥ सतःसकृदुक्तेनमंत्रेणयवस्यदक्षिणतउत्तरतश्चसर्वपौनिदधाति । आंडौस्थइति ॥ तदुपरिगावंदर्धिदृप्संनिदधाति ॥ श्वावृत्तदिति ॥ ततस्तूष्णींप्राशायति ॥ कृतशुद्धाचमनायास्तस्याउदरंहस्ताभ्यामभिमृशति ॥ अभिष्टाहंदशभिरभिमृशामिशमास्यायसूतवैइति ॥ अत्रन्यूनाधिकांगुलेःकर्तुर्दशभिरितिपदंलुभ्यते ॥ स्मार्ताग्न्युपस्थानेगार्हपत्यपदलोपवत् ॥ ततोवटांकुरसंधृतेनसंमिश्रकल्वाकृतस्वोरूपूलोपधानायास्तस्यादक्षिणेनासापुटेतूष्णीसेचयेत् ॥ ततोविभूतिंधृत्वा ॥ कृतस्यकर्मणःसांगतासित्थर्थदशाधिकान्ब्राह्मणान्यथाकालंयथोपपनेनानेनभोजयिष्येइतिसंकल्प्य ॥ पुनःकर्मसांगतासित्थर्थगंधतांबूलादिभिर्ब्राह्मणपूजनंभूयसर्वादक्षिणांचदातुमहमुत्सृज्येइतिसंकल्प्यगंधादिनासंपूज्यदक्षिणांदयात् ॥ ततःप्रमादात्कुर्वतांकर्मेति विष्णुंस्मरेत् ॥ ततोब्राह्मणेभ्योमंत्रोक्ताआशिषोग्राह्याः ॥ आशिषमेवैतामाशास्तइत्याधाः ॥ ततोब्राह्मणान्मस्तुत्यशिष्टैरिष्टैश्चसहभोजनंकुर्यात् ॥ इतिसत्याषाढहिरण्यकेशीस्मार्तप्रयोगरत्नेवैशंपायनमहेशभद्रकृतौपुंसवनप्रयोगःसमाप्तः ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥

॥ ४३ ॥ ॥ अथ गर्भस्त्रावेस्तंभनविधि प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ आर्द्धेणपाणिनामंत्रावृत्यानाभेरुधर्वत्रिरुन्माष्टि ॥ परांचल्वानार्वचिंखष्टाबधातुबंधने ॥ सकृतूनपवेश्यदशमासोअवीरहेति ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥

॥ ५० ॥ ॥ अथ सीमंतोन्नयनप्रयोग प्रारंभः

॥१३१॥

॥१३१॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ चतुर्थेमासिषष्ठेष्टमेनवमेवामासिशुक्लपक्षेरविगुरुशुक्रवारेषुपुनर्वसुपुष्याभिजि
द्धस्तप्रोष्ठपदानूराधाश्विनीमूलश्वरणरेवतीरोहिणीमृगसंज्ञकपुनक्षत्रेषुमध्यपादद्वयेषष्ठयष्ठमीद्वादशीचतुर्द
श्यमावास्यादिव्यतिरिक्तशुभलग्नादौकार्य ॥ यजमानःकृतावश्यकक्रियःवस्त्राच्छादितेष्ठिप्राङ्मुखउपवि
श्यस्वदक्षिणतःपत्नीमुपवेश्याचम्यप्राणानायम्यदेशकालौसंकीर्त्यममास्यांभार्यायाविद्यमानगर्भस्यवैजिक
गार्भिकदोषपरिहारद्वाराक्षेत्रसंस्कारद्वाराचश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थसीमंतोन्नयनाख्यंकर्मकरिष्ये ॥ तदंगंगणप
तिपूजनंपुण्याहवाचनंमातृकापूजनंनांदीश्राद्वेचकरिष्यइतिसंकल्पोक्तरीत्याकुर्यात् ॥ सीमंतोन्नयनंग
लेनोद्घननादिभूसंस्कारंविधायतत्रमंगलनामानमौपासनाग्रंप्रतिष्ठाप्यायतनस्थेतुमंगलनाम्नाभावायित्वाग्रंप्र
ज्वाल्यसमित्रयमादायश्रद्धएहीत्यादिसामान्यप्रधानांतमुक्त्वाप्रधानहोमे ॥ धातारंचतुराज्येनांगहोमेवरुणं
द्विरित्यादिसामान्यप्रधानांतहुत्वाततोधाताददातुनोरयिमित्यादिप्रधानाहुतिचतुष्टयहुत्वासंस्थाजपांतंसर्वसमा
प्यत्रिवृद्धन्होमंबलिकरणांतक्त्वापुण्याहवाचनंकुर्यात् ॥ ततस्तामपरेणाग्रंपूर्ववन्मंडलवितानस्याधोदेशो
प्राङ्मुखवीमुपवेश्यत्रेण्याशलल्यासहोदुंबरस्तवकमुपसंगृह्यतस्याःपुरस्तात्प्रत्यङ्मुखस्तेष्ठन्त्सीमंतमुन्नयेत् ॥

उ॒ँ भूर्भुवः सुवेः ॥ रुकामृह॑ सुहवा॑ सुषुप्तिहु॑ वेशृणोतुनः सुभग् ग्रावोधंतुमना॑ ॥ सीव्युत्वप॑ः सुच्याच्छ्वय
 मानयाददातुवीर॑ शतदायमुक्थ्यं ॥ यास्तेराकेसुमतयः सुपेशोयाभिर्ददासिदाशुषेवसूनि ॥ ताभिनैऽन्य
 सुमनाउपाग्निसहस्रपोष॑ सुभगेरराणाइतिद्वाभ्यां ॥ ततः सीमंतमभिमंत्रयति ॥ सोमएवनोराजेत्याहुर्ब्रा
 ह्मणीः प्रजाविवृत्तचक्राआसीनास्तीरेतुभ्यंगंगे ॥ विश्वाउतत्वयोव्यंधाराउतदन्याइव ॥ अतिंगाहेमहिद्विष
 इति ॥ अत्रमंत्रस्यंगंगापदंत्यक्त्वायस्यानयाः समीपेनिवासस्तनामसंबुध्यंतं प्रक्षिपेत् ॥ ततो ब्राह्मणभोजनं
 भूयसींदक्षिणां च संकल्प्यदद्यात् ॥ ततआशिषोवाचयित्वाकर्मसादुभ्यायविष्णुं स्मरेत् ॥ ॥ ४ ॥

॥ ५१ ॥ ॥ अथ पुंसवनसीमंतयोस्तंत्रप्रयोग प्रारंभः ॥

देशकालौ संकीर्त्यममास्यां भार्यायां विद्यमानगर्भस्यवीजगर्भसमुद्भवैनोनिवर्हणद्वाराक्षेत्रसंस्कारद्वाराच श्रीपर
 मेश्वरप्रीत्यर्थं पुंसवनसीमंतोन्यनेतं व्रेणकरिष्येद्वितीसंस्लिप्य ॥ पुंसवनसीमंतोन्यनकर्मणोरित्यन्वाधानं ॥ ग
 णेशपूजनादिविवृद्धनहोमं पुण्याहवाचनांतं च सर्वसकृदेवकुर्यात् ॥ संप्रतिपन्देवताकत्त्वादैशेषिकधात्रीचतु
 ष्ट्यहोमस्यापिनावृत्तिः ॥ भार्याशुभ्रवर्तुलवितानस्याधोदेशेऽपवेश्यदधिद्रप्सप्राशनादिसीमंतोन्यनादिकंच
 पृथक्पृथकुर्यात् ॥ इतिसत्यापाठहिर० तौ पुंसवनसीमंतयोस्तंत्रप्रयोगः ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ५ ॥

हि० ब्र०

॥१३२॥

जा० क०

॥१३२॥

॥ ५२ ॥ अथक्षिप्रप्रसवविधि प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ सूतिकायाःशिरःसमीपेउदकुंभंनिदधाति ॥ पादयोःसमीपेतूर्यतीनिधायतूष्णीमु
दरंस्पृष्ट्वाद्रेणपाणिनानाभेरधल्लिरवाडःभंत्रावृत्यावमार्षि ॥ यथैववायुःपवतेयथासमुद्रएजाति ॥ एवंतेगर्भ
एजतुसहजरायुणावसर्पलिति ॥

॥ ५३ ॥ अथ जातकर्मप्रयोग प्रारंभः ॥

जातमावेपुत्रेपितातस्यमुखंनिरीक्ष्यनद्यादौरुत्वाऽसंभवेशीताभिरद्विःसुवर्णयुताभिर्गृहेवासनाल्वासितचंदन
माह्यादिभिरलंकृतोनालच्छेदनातप्राक् ॥ अऽमानंपरशुंसुवर्णसर्षपान्कणांश्चोषणशीताअपगोधृतमुदकुंभं
चसंभृत्यप्राडमुखउपविश्याचम्यप्रणानायम्यदेशकालौसंकर्त्यममास्यकुमारस्यगर्भावुपानजनितसकल
दोषनिवर्हणायुर्वचोभिद्विवीजगर्भसमुद्भैनोनिवर्हणद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंजातकर्मकरिष्ये ॥ तदंगं
गणपतिपूजनंपुण्याहवाचनंमातृकापूजनंहिरण्येनानंदीश्राद्धंचकरिष्येइतिसंकल्पयकुर्यात् ॥ ततोश्मनिपर
शुंतदुपरिहिरण्यंचनिधायतानिव्यत्यस्तानिकृत्वातदुपरिकुमारंसम्यकप्रक्षालितंहस्ताभ्यांप्राक् शिरसंधारयति ॥
अऽमाभवपरशुभवहिरण्यमस्तृतंभव ॥ वेदोवैपुत्रनामासिजीवलः शरदःशतं ॥ अंगादंगात्संभवासित्वदया

दधिजायसे ॥ आत्मावैपुत्रनामासिसजीवशरदःशतमिति ॥ यद्यस्यांकश्चिज्जरायुभागस्तिष्ठतिदाअंजलि
नाउदकमादायमूर्धानमस्याअवसिंचाति ॥ तिलदेवपद्यस्वनमा०समसिनोदलमवपयस्वस्यादिति ॥ नैमि
त्तिकमिदं ॥ तत औपासनाग्रेंसूतिकागाराद्वहिःशुचौदेशोसंस्थाप्यतत्रएकंकपालंसंतंकल्वातस्मिन् शु
ष्कगोमयंप्रक्षिप्यप्रज्वाल्यैषउत्तपनीयः ॥ पचनाग्रिर्वा ॥ तमुत्तपनीयमाग्रेंसूतिकागारेसंस्थाप्यप्राडन्मुख
उपविद्यदेशकालौसंकीर्त्यस्यकुमारस्यशंडमर्कादिरक्षोगणेभ्यःसंरक्षणार्थसर्षपमिश्रैःकणैःसायंप्रातरुत्थूप
नंभूम्यालंभनंचकरिष्येद्विसंकल्प्यपरिसमुद्ध्यपरिस्तीर्यतूष्णीपरिषिद्यहस्तेनजुहुयानावत्यागः ॥ सायमे
वोपकम्यसायंप्रातर्दशाहंउत्थपनंभूम्यालंभनंचबालरक्षणार्थकर्तव्यं ॥ सायंसायंवा ॥ यदातुपचनाम्रावु
त्थूपनंतदातत्कालमेवोभेसकृदेवकर्तव्येद्वित्वृत्तिकृत् ॥ शंडोमर्कउपवीरःशांडिकेरउलूखलः ॥ च्यवनो
नश्यतादितःस्वाहा ॥ आलिखन्विलिखननिमिषान्विकवदंतउपश्रुतिःस्वाहा ॥ अर्यम्णःकुंभीशत्रुःपात्रपा
णिनिपुणिःस्वाहा ॥ आंत्रिमुखःसर्षपारुणोनश्यतादितःस्वाहा ॥ केशिनीश्वलोमिनीविजाबोजोपकाशिनी ॥
अपेतनश्यतादितःस्वाहा ॥ कौबेरकाविद्ववासोरक्षोराजेनप्रेषिताः ॥ ग्रामान्त्सजातयोयंतीप्संतःपरिजा
कृतान्त्स्वाहा ॥ एताहृतैतान्वभीतेत्यथंब्रह्मणोदूतस्तानाग्रिःपर्यसरत् ॥ तानिंद्रस्तान्वृहस्पतिस्तानहंवेदवा
स्मृणःप्रमृशतःकूटदंतान्विकेशान्लंबस्तनान्त्स्वाहा ॥ नक्तंचारिणउरस्पेशाञ्छूलहस्तान्कपालपान्त्स्वा
हा ॥ पूर्वएषांपितेत्युच्चैःश्राव्यकर्णकः ॥ माताजघन्यागच्छंतीग्रामेविखुरमिच्छंतीस्वाहा ॥ नक्तंचारिणी

हि० न०

॥१३३॥

स्वसासंधिनाप्रेक्ष्यते कुलं ॥ यास्वपत्सुजागर्त्तियस्यैविजातायां मनः स्वाहा ॥ तासां लंकृष्णवर्तमनेकोमा
न् ७ ल्वदयं यकृत् ॥ अग्रेयक्षिणीनिर्दहस्वाहेति ॥ एतैरेकादशभिर्मौत्रैर्निर्धूमेष्वंगरेष्वावापेनकुमारमुत्थूपयेत् ॥
ततः पाणीप्रक्षाल्यभूमिमालभते ॥ यत्तेसुशिमेल्वदयं दिविचंद्रमसिश्रितं ॥ तस्यामृतलस्यनोधेहिमाहं पौत्र
मध्य ७ रुदं ॥ वेदतेभूमिल्वदयं दिविचंद्रमसिश्रितं ॥ तथामृतलस्येशानोमाहं पौत्रमध्य ७ रुदमिति ॥

मे० ज०

॥ ६४ ॥ ॥ अथ मेधाजनन प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ देशकालौ संकीर्त्यास्य कुमारस्य धियो वारणा भिवृत्थर्थमेधाजननं करिष्येद्दिति संक
ल्प्य ॥ दर्भेण हिरण्यं वध्वा तदंतर्धाय प्राक् शिरसं कुमारं संस्थाप्य प्रतिमं त्रिगो घृतं प्राशयति ॥ प्राशन सूत्रे मंत्राणां
समुच्चय योतकपदाभावात् ॥ भर्कुचस्वयिजुहोमिस्वाहा ॥ भूवोयजू७षिलयिजुहोमिस्वाहा ॥ सुवः सा
मानित्वयिजुहोमिस्वाहा ॥ भूभुवः सुवर्थर्वा गिरसरत्वयिजुहोमिस्वाहेति ॥ नात्रत्यागः ॥ इति मेधाजननम् ॥
ततः कुमारमुष्णशीता भिरद्विः स्नापयति ॥ क्षेत्रीयैत्वा निर्क्षयैत्वाद्वुहोमुंचामिवरुणस्य पाशात् ॥ अनागसंब्र
क्षणेत्वाकरोमि शिवते द्यावा पृथिवी उभेऽमे ॥ शंते आग्निः सुहाद्विरस्तुशं यावा पृथिवी सुहौषधीभिः ॥ शमंतरिक्ष
७ सुहवोतेन तेशं तेचतस्यः प्रदिशो भवत्तु ॥ सूर्यमृतं मसुओग्राह्याय हृवा अमुंचन्नसृजन्वयेन सः ॥ एव महमि

॥१३३॥

॥ ५५ ॥ ॥ अथ पष्ठी पूजा प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ पंचमेषष्ठेषिचदिनेपूर्वरात्रौपित्रादिरात्रम्यदेशकालैसंकीर्त्यसूतिकायाःशिशोश्च

हि० ब०

॥१३४॥

सकलानिष्टशांतिद्वारायुरारोग्या। भिवद्विद्वाराचश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थविम्बेशजन्मदाषष्ठीदेवीजीवंतिकानांयथा
 मिलितोपचारैः पूजनमहंकरिष्येइतिसंकल्प्यपूजनस्थानेपीठादैयथाचारंविम्बेशादीनावाह्यषोडशोपचारैः पं
 चोपचारैर्वापूजायित्वाप्रार्थनाकार्या ॥ गौरीपुत्रोयथास्कंदःशिशुत्वेरक्षितःपुरा ॥ तथाममाप्ययंबालःषष्ठिकेर
 क्ष्यतान्नमः ॥ १ ॥ कार्तिकेयमहाबाहोगौरीहृदयनंदन ॥ कुमारंक्षभीतिभ्यःपाहिदेवनमोस्तुते ॥ २ ॥
 शक्तिस्त्वंसर्वदेवानांलोकानांहितकारिणी ॥ मातर्वालमिमंरक्षमहाषष्ठिनमोस्तुते ॥ ३ ॥ ततःषष्ठीस्त्वंदभ
 गवतीयःमाषभक्तबलिंसपर्षयामि ॥ इतिबलिंदत्त्वाब्राह्मणान् गंधतांबूलदक्षिणादिभिः संपूज्याशिषेवाच
 यित्वास्वसंबंधिवांधवादिभिः सहापूपखाद्यादिभक्षणंकुर्यात् ॥ जन्माशौचमध्येप्रथमषष्ठदशमदिनेषुचना
 शौचदोषः ॥ अन्नग्रहणेदोषएव ॥ पुरुषाः शब्दहस्ताः स्त्रियोगीतिकारिण्योस्यांरात्रैजागरणंकुर्युः ॥ सूतिका
 गृहंचधूपाग्निदीपशब्दमुसलविभूतियुतंकार्य ॥ सर्षपादिविकिरणमन्यदपिशांतिसूक्पाठादियथाचारंकार्य ॥
 इतिषष्ठीपूजासमाप्ता ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ८ ॥ ॥ ९ ॥

॥ ९६ ॥ ॥ अथ नामकरण प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ अत्रमातापुत्रयोः पितुश्वव्याणां द्वादश्यमेवाशौचनिवृत्तिः ॥ नत्वेकादश्यां ॥ खानागार
 शुत्थ्योद्दादश्यांविधानात् ॥ तेनशाखांतरे विहितमपि औपासनहोमोनामकरणश्राद्धादिकंचासमाक्षेकाद

ष० प०

॥१३४॥

इयांनभवति ॥ इदंचनामकरणंजन्मतोद्वादशोदिवसेकर्तव्यं ॥ तच्चस्वकालप्राप्तमपिविष्टैवृत्तिव्यतीपात्
ग्रहणसंक्रान्त्यमावास्यापितृश्राद्धदिनेषुनकार्यं ॥ स्वकालेकियमाणस्यगुरुशुक्रास्तवाल्यवार्धकवक्रातिचारम्
लमासादिनिषेषोनास्ति ॥ मातापुत्रयोःपितुश्वस्नानंखनलेपनादिनागारशुद्धिचकारयित्वासौतिकामिंबहिःपरि
हत्यौपासनमग्निमानीयायतनेसंख्याप्यप्राङ्मुखउपविश्यदक्षिणतःकुमारसहिताभार्यामुपवैश्यदेशकालौसं
कीत्यस्यशिशोर्वीजिगर्भसमुद्भवैनोनिवर्हणायुर्वर्चोभिवृद्धिद्वाराव्यवहारासिद्धिद्वाराचश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थनाम
करणाख्यंकर्मकरिष्येऽतिसंकल्प्य ॥ तदंगंगणपतिपूजनंपुण्याहवाचनंमातृकापूजनंनांदीश्राद्धंचकरिष्येऽ
तिसंकल्प्योक्तरीत्याकुर्यात् ॥ नामदानांगत्वेनोद्धननादिकर्मकरिष्येऽतिसंकल्प्यगृह्यामिंपार्थिवनामानमुप
समाधायसमिच्छयमादायश्रद्धएहीत्यादिप्राणायामांतक्त्वा ॥ नामकरणहोमकर्मणियायक्ष्यमाणादेवतास्तः
सर्वाःपरिग्रहीष्यामीत्यादिव्याहत्यंतमुक्ता ॥ वैशेषिकप्रधानहोमे ॥ धातारंचतुरनुमातिंचतूरकांद्विःसिनी
वालींद्विःकुहुंचाज्येनअंगहोमेवरुणंद्विरित्यादिस् ॥ स्वावेणेत्यंतमुक्तासमिधोग्रावाधायव्याहत्यंतंहुत्वा ॥ प्र
धानहोमे ॥ धाताददातुनोरयिमितिचतस्रोधात्रीहुत्वा ॥ अनुनोद्यानुमतिर्यज्ञंदेवेषुमन्यतां ॥ अग्निश्चहव्य
वाहनोभवेतांदाशुषेमयःस्वाहा ॥ अनुमत्याइदं ॥ अन्विदनुमतेत्वंमन्यासैशंचनःकृधि ॥ कत्वेदक्षीय
नोहिनुप्रणआयूःपितारिषःस्वाहा ॥ अनुमत्याइदं ॥ अनुमन्यतामनुमन्यमानाप्रजावैत् ॥ रुयिमक्षीयमा

हि० ब्र०

॥१३५॥

णं॥तस्यैवृय ७ हेडसिमापि भूमसानोदेवी सुहवाशर्मयच्छतुस्वाहा॥ अनुमत्याइदं ॥ यस्यामिदं प्रदिग्नियद्विरोच
तेनुमतिप्रतिभूषंत्यायवः ॥ यस्यातुपस्थउर्वंतरिक्ष ७ सानोदेवी सुहवाशर्मयच्छतुस्वाहा ॥ अनुमत्याइ
दं ॥ राकामृह ७ सुहवा ७ सुषुटीहुवेशृणोतुनः सुभग्नावोधतुत्मना॥ सीव्यत्वपः सुच्याछियमानयाददातुवी
रञ्जतदायमुकथ्यर्थ्वाहा॥ राकायाइ ० यास्तेराकेसुमतयः सुपेशसोयाभिर्दासिदाशुषेवसूनि॥ ताभिर्तोअयसु
मनोउपाग्नहेसहस्रपोष ७ सुभग्नेरराणस्वाहा ॥ राकायाइदं ॥ सिनीवालिपृथुष्टकेयोदेवानामसिस्वसा ॥
जुषस्वहव्यमाहुतं प्रजादेविदिदिह्नःस्वाहा ॥ सिनीवाल्याइदं ॥ यासुपाणिः स्वंगुरिः सुषूमाबहुसूवरी ॥
तस्यैविरूपत्नियैहाविः सिनीवाल्यैजूहोतनस्वाहा सिनीवाल्याइदं ॥ कुहूमृह ७ सुभग्नाविकृतापसमासिन्यज्ञे
सुहवांजोहवीमि ॥ सानोददातुश्रवणं पितृणां तस्यास्तेदेविहविषाविधेमस्वाहा ॥ कुव्हाइदं ॥ इति
द्वादशत्रयोदशवाहुतीहुत्वा ॥ ततद्वयमेवरुणेत्यादिविवृद्धन्नहोमं पुण्याहवाचनां तशुल्वप्रहरणादिसंस्थाजपांतं
समाप्यनामदानं ॥ तत्रप्रथमं कुलदेवतानामहालक्ष्मीभक्तियादि ॥ ततोजन्मकालीनमासनामा ॥ तत्त्वा ॥ कृष्णोनं
तोच्युतश्वकीवैकुंठोथजनार्दनः ॥ उपेंद्रोयज्ञपुरुषोवासुदेवस्तथाहरिः ॥ योगिशः पुण्डरीकाक्षोमासनामान्यनुक
मात् ॥ तत्रयथाचारं चैत्रादिमर्गशीषा दिव्यकमः ॥ ततोव्यावहारिकनामा ॥ अत्रैवंव्यवस्था ॥ वक्ष्यमाणप्रकारेण कृविमं

ना० क०

॥१३५॥

नामद्वयंकार्यै॥एकंगुसंमपरंव्यवहाराय॥व्यावहारिकानाक्षत्रनामद्वितीयमितिद्रष्टव्यं॥एवंसोमयाजीतृतीयमि
त्यपि ॥ गुसंतुनामपुण्याहवाचनात्पूर्वशुभेकालेकार्यै ॥ तच्चमातापितरवेवजानीतोयावज्जीवंगुसंवामौ
जीवंधनेपुत्रोवाजानीते ॥ सगुरोरभिवादनंतेनकुर्यात् ॥ तच्चनामस्वविपुरुषवाच्चिक्रषिवाच्चिदेवतावाच्चि
वायवास्वेष्ट ॥ द्वक्षरंप्रतिष्ठाकामः ॥ चतुरक्षरंब्रह्मवर्चतकामः ॥ तच्चघोषवदाद्यंतरंतस्थंदीर्घात्परंविसर्गी
तंवासूपसर्गवानामकार्यै ॥ ततोनाक्षत्रंनामज्योतिःशास्त्रोक्तावकडाचक्रानुसारेणजन्मनक्षत्रपादप्रयुक्ताक्षरा
दिनाम ॥ तच्च ॥ चुञ्चेचोलाश्विनी ॥ लिलुलेलोभरणी ॥ अइउएक्तज्जिका ॥ ओवाविवुरोहिणी ॥ वेवो
काकिमृगशिरः ॥ कुघङ्क्खआद्रा ॥ केकोहाहिपुनर्वसू ॥ हुहेहोडापुष्य ॥ डिडुडेडोआश्लेषा ॥ मामिमुमे
मघा॥मोटाठिटुपूर्वाफल्गुनी ॥ टेटोपापिउत्तराफल्गुनी ॥ पुषाणाढाहस्त ॥ पेपोरारिचित्रा रुरेरोतास्त्रानी
तितुतेतोविशाखा ॥ नानिनुनेअनूराधा ॥ नोयायियुज्येष्टा ॥ येयोभाभिमूळ ॥ भुधाफाढापूर्वाषाढा ॥ भेभो
जाजिउत्तराषाढा ॥ जुजेजोखाअभिजित् ॥ खिखुखेखोश्रवण ॥ गागिगृगेयनिष्टा ॥ गोसासिसुशत
तारका ॥ सेसोदादिपूर्वाभाद्रपदा॥दूर्वंशतउत्तराभाद्रपदा ॥ देदोचाचिरेवतीइति ॥ अथवावौवायनोक्तं
जाताविकारविहिताणादिप्रत्ययांतंनाक्षत्रंनाम ॥ तच्च ॥ अश्वयुक् ॥ आश्वयुजः ॥ आश्वयः ॥ अपभ
रणः॥आपभरणः॥पहुलः॥रोहिणः॥रैहिणः॥मृगशीर्षःमार्गशीर्षः॥आद्रकः॥आद्रः॥पुनर्वसुः॥तिष्यः ॥ आश्रे
षः ॥ मघः॥माघः॥फल्गुनः॥फाल्गुनः॥ हस्तः ॥ चित्रः ॥ स्वातिः ॥ विशाखः ॥ अनूराधः॥ ज्येष्टः

हि० ब्र०

॥१३६॥

ज्यैषः ॥ मूलः ॥ मूलकः ॥ आषाढः ॥ आषाढीयः ॥ अभिजित् ॥ आभिजितः ॥ श्रवणः ॥ श्रावणः ॥ श्रविष्ठः ॥ श्राविष्ठीयः ॥ शतभिषक् ॥ शतभिषजः ॥ प्रोष्टपादः ॥ प्रोष्टपदः ॥ रेवतः ॥ रैवतः ॥ इति ॥ एतच्च सर्वनामशर्मीतं ब्राह्मणस्य कार्य ॥ अत्रायं शिष्टाचारः ॥ तं डुलान्कास्यादिपात्रे प्रसार्य तदुपरिसुवर्णशलाकयालिखेत् ॥ प्रथमं कुलदेवतानाम् ॥ ततो मासनाम् ॥ ततो व्यावहारिकं नाम ॥ ततो नाक्षत्रं च इति च तुष्टयं लिखिलानाम देवता भ्योन म इति गंधादि दक्षिणां तोपचारैः संपूज्य ॥ ततः कर्माकुलदेवतानाम्नाम हालक्ष्मी भक्तो सीति स्वदक्षिणो वियमानस्य मातुरुत्संगस्थस्य शिशोर्दक्षिणेकर्णेकथयिला नर्य प्रजामित्यादिनाप्रतिष्ठाप्य ॥ विप्रैर्नामसु प्रतिष्ठितमस्त्वित्युक्ते ॥ महालक्ष्मी भक्तो यं भवतः सर्वान्ब्राह्मणानभिवादयते ॥ विप्रैरायुष्मान्भवतु महालक्ष्मी भक्तइत्युक्ते ॥ अस्मै महालक्ष्मी भक्ताय पुण्याहं भवं तो ब्रुवं लिति त्रिः ॥ ओं पुण्याहं मिति त्रिविं प्राः ॥ एवं स्वस्तिक्रद्विमिति त्रिवर्चयेत् ॥ एवं शिष्टनाम त्रये पि पुण्याहवाचनां तं कार्य ॥ ततो नीराजनं कारयिला श्रीरस्त्वित्याद्युक्त्वा प्रजापातिः प्रीयता मित्युक्त्वा ॥ कर्माते पि पुण्याहवाचनं चिकीर्षयां पुण्याहवाचनमभिषेचनं च कारयेत् ॥ ततः कर्मागत्वेन दशाधिक ब्राह्मण भोजनं संकल्प्य ब्राह्मणानं गंधादिनासंपूज्य भूयसीं दक्षिणां दत्त्वा ब्राह्मणे भ्य आशिषो ग्राह्याः ॥ ततः कर्मसाद्वाप्य विष्णुं स्मरेत् शिष्टे रिष्टैश्च सह भोजनं कुर्यात् ॥ इति सत्यापदहि० तौनाम करणप्रयोगः ॥ अथ प्रवासादागते पुत्रोपितरिवा पुत्रद

ना० क०

॥१३६॥

ईनेसातिपितुरेवनैमित्तिकंकर्मच्यते ॥ पितापुत्रमभिमृशति ॥ सोमस्यत्वाद्युम्नेनाभिमृशाम्यग्रेस्तेजसा
 सूर्यस्यवर्चसेति ॥ ततोमूर्धन्याजिग्राति ॥ पशूनांत्वाहुंकारेणाभिजिग्राम्यमुकशर्यनायुषेवर्चसेहुमि
 ति ॥ ततःस्वदक्षिणेनहस्तेनपुत्रस्यदक्षिणंहस्तमुत्तानंसांगुष्ठंगृण्हाति ॥ अग्निरायुष्मानितिपंचाभिःप
 र्यायैः ॥ अग्निसोमयज्ञब्रह्मदेवाइतिमंत्रकमः ॥ ततआयुष्टेविश्वतोदधादितिअग्नौपृथिव्याप्रतितिष्ठेतिमंत्रद्वयं
 पुत्रस्यदक्षिणकर्णेजपति ॥ ततआयुर्दाअग्नेइतिअग्नौपृथिव्याप्रतितिष्ठेतिचोत्तरेकर्णेजपति ॥ इदंयावज्जीवं
 यावदुपनयनंवापितुर्नैमित्तिकं ॥ अथस्वगृह्यानुकाअपिकेचनसंस्काराःशिष्टपरिगृहीतलेनावश्यकल्बात्समा
 र्तालिख्यन्ते ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ८ ॥ ॥ ९ ॥ ॥ १० ॥ ॥ ११ ॥ ॥ १२ ॥

॥ ५७ ॥ अथायुर्वर्धापनप्रयोग प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ जन्मनक्षत्रेप्राक्संवत्सरात्प्रतिमासंनक्षत्रहोमः ॥ ऊर्ध्वसंवत्सरेसंवत्सरे ॥ बाल्ये
 पित्रादिःकुर्यात् ॥ ऊर्ध्वस्वयमेववाकुर्यात्सौरमानेन ॥ यजमानःकृतावश्यकक्रियःसर्वैषवियुतजलपूरितक
 लशंसंपूज्यतदुदकेनस्नात्वाशुक्लांबरधरोलंकृतःकौतुकमावध्यप्राङ्मुखउपविश्यदेशकालौसंकीर्त्यममाङ्गप
 र्तिंजन्मदिवसेआयुरभिवद्विद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थायुर्वर्धापनाख्यंकर्मकरिष्येइतिसंकल्प्य ॥ गणपतिं
 संपूज्यपुण्याहंवाचयित्वा ॥ आयुर्वर्धापनांगत्वेनोद्धननादिकर्मकरिष्येइतिसंकल्प्योद्धननादिभूसंस्कारवि

५० धा०

॥३७॥

धायबल्वधननामानमैपासनमग्निलौकिकमग्निवाप्रतिष्ठाप्यसमित्रयमादायश्रद्धेहीत्यादिप्राणायामांतंक
त्वा ॥ आयुर्वर्धापनहोमकर्मणियायक्ष्यमाणादेवतास्ताःसर्वाःपरिग्रहीत्यामीत्यादिसामान्यप्रधानांतमुक्त्वावै
शोषिकप्रधानहोमे ॥ अमुकजन्मनक्षत्रंतदेवतांवाअष्टोत्तरशतसंख्ययाष्टाविंशतिसंख्ययावाचरुणायक्ष्ये ॥
अंगहोमेवरुणंद्विरित्यादिव्याहृत्यंतंहुत्वाजन्मनक्षत्रंतदेवतांवाचरुणातत्तनाममंत्रेणहुत्वाहोमशेषंसमाप्यना
त्रविवृद्धनहोमः ॥ स्वजननक्षत्रंतदेवतांचंद्रंवरुणंचयथोपवरैःसंपूज्यकृताभिषेकोयथाशक्तिस्वजनवंधुसु
ल्लत्पूजांस्ववाहनादिपूजांचकृत्वाब्राह्मणान्भोजयित्वागंधवस्त्रादिभिरलंकृतः ॥ पतिपुत्रवतीभिर्नीराजितो
ब्राह्मणाशिषोगृहीत्वाहविष्याशीजितेंद्रियःस्यात् ॥ उपहोमेषुनास्तिभिवृद्धनहोमःआचाराभावात् ॥ यदि
सिद्धश्रुर्गृह्यतेतदादेवपवित्राख्यसंस्कारसंस्कृतोग्राह्यः ॥ आपूर्विकपशेणवाचरुहोमःकार्यः ॥ इत्यायुर्व
र्धापनप्रयोगः ॥ अथशिंशोःपर्यकारोपणं ॥ जन्मदिनात्द्वादशेषोडशोद्वाविंशेऽन्यस्मिन्वाज्योतिःशास्त्रोक्तमृ
दुक्षिप्रनक्षत्रादियुतेशुभेकालेयथाचारंकुलदेवतापूजाविधायालंकृतंशिशुंहरिद्रायलंकृतेपर्यकेमात्रायाःसौभा
ग्ययुताःस्थियोजलशायिनंहरिंसंस्मृत्यगीतवायादिसमकालंप्राक् शिरसंस्थापयेयुः ॥ यथाचारंकुलदेवताश्रपू
जयेत् ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥

हि० ब्र०

॥३७॥

॥ ५८ ॥ अथदुध्वपान प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ एकत्रिंशहि नेद्वितीयजन्मनक्षत्रदिनेवायथाचारमन्यस्मिन्प्राशननक्षत्रयुतेशुभेकाले
वाकुलदेवतापूजांविधायगोक्षरिंशंवेनमातान्यावासुभगाकुमारंदक्षिणशिरसंप्राक्शिरसवापाययेदिति ॥

॥ ५९ ॥ अथकर्णविधः प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ जन्मदिनात् द्वादशोषोडशेवादिनेषष्ठसप्तमाष्टमासान्यतममासेदंतजननात्पूर्वमेवजोतिवि
दादिष्टेशुभेकाले पूर्वाण्हेमध्यान्हेवाविष्णुशिवब्रह्मचंद्रसूर्यदिगीशनासत्यसरस्वतीकुलदेवतागोब्राह्मणान्यथा
विभवं संपूज्यमातुरुत्संगस्यस्यशुभासनस्थस्यवालंकृतस्यशिशोः प्राङ्मुखस्योदाङ्मुखस्यवाकुशलेनसुवर्णा
दिसूच्यकर्णैमिधयेदनावृतेसूर्यरश्मिपातस्थलेंगणादौकुमारस्यपूर्वदक्षिणः कुमार्यावामः ॥ वेधनक्षान्तृतीयन
क्षत्रेकर्णक्षालनंकार्य ॥ आभरणधारणक्षमताभवतितथावर्धनीयौ ॥ पुंसः सूर्यरश्मिप्रवेशयोग्यरंध्रपर्यंतंवर्धयेत्
लंकर्णतानुनिषिद्धा ॥ स्त्रीणांतुयथेष्ट ॥ अथसूर्यवलोकनंनिष्कमणं च ॥ तृतीयेमासिजन्मदिनेजन्मभेवा
इष्टदेवतापूजनपूर्वकंशिशुनासोत्सवंसूर्यदर्शनंकारयिला ॥ चतुर्थेमासिशुभेकालेवाचंद्रंधेनुंचदर्शयेत् ॥ अथवा
सूर्यवलोकनंनिष्कमणेनसहैवकार्य ॥ चतुर्थेषष्ठेवामासिशुकृपक्षेशुभतिश्यादौपितासभार्यः सशिशुश्रवभ्यंग

हि० ब्र०

॥१३८॥

स्तातःकृतकौतुकश्चप्राङ्मुखउपविश्यदेशकालौसंकीर्त्यममास्यशिशोरायुरभिवृद्धिद्वारावीजगर्भसमुद्भवैनो
निर्वर्हणद्वाराच्चश्रीपरमेऽवरप्रीत्यर्थसूर्याद्यवलोकनंनिष्कमणंचकरिष्ये ॥ तदंगंगणपतिपूजनादिकरिष्येऽति
संकल्प्यकृत्वा ॥ ततङ्गाभ्युप्रियमनिर्क्षितिवरुणवायुकुवेरेशानानांदिक्पालानांदिशांचंद्राकर्कवाच्वादिदेवानां
चयथाक्रमंपूजांकुलाब्राह्मणान्तसंभोजयेशिशुमलंकृत्याग्निसूर्यचंद्रधेनूनांदर्शनंकारयित्वामंत्रान्पठेत् ॥ चं
द्रसूर्यादिगिशानांदिशांचवरुणस्यच ॥ निक्षेपार्थमिमंदद्वितेत्वांरक्षंतुसर्वदा ॥ अप्रमत्तंप्रमत्तंवादिवाराच्च
मथापिवा ॥ रक्षंतुसततंसर्वेदेवाःशक्पुरोगमाः ॥ एवंशिशुरक्षार्थंदेवान्तसंप्रार्थ्यविष्णुशिवालय ॥
योरन्यतरद्वंधुगृहंवागल्वातत्रतत्रदेवंपुष्पोपहारादिभिःसंपूज्यगोमयाद्युपलिसैचतुरस्तेदेशोधान्यादिनिधायतत्र
शिशुमासयिलामंत्रेणरक्षांकुर्यात् ॥ ओँहौजूंसः ॥ ॐ्यैवकंयजामहेसुगंधिंपुष्टिवर्धनं ॥ उर्वारुकमिवंवंध
नान्मृत्योमुक्षीयमामृतात् ॥ सःजूंहौॐ ॥ इत्येवंरूपंमृतसंजीविनमंत्रपठनविभूत्याऽक्षतैर्वामूर्खिललाटेचर
क्षांकुल्वा ॥ अपूपादिभिर्भूतेशानंगणेशंचसमभ्यच्युर्शिशुभक्ष्यादिनातोषयिलादेवताप्रणामंप्रदक्षिणात्रयं च
शिशुनाकारयिलामातुलाद्यासनबंधुगृहंपूर्ववर्तील्वातत्रशिशुतोषयिलास्वगृहंगल्वाज्ञाणेभ्योदीक्षणांदत्वा
शिंषोवाचयेत् ॥ इतिनिष्कमणं ॥ अथोपवेशनं ॥ पंचमेमासेशुक्लपक्षेपूर्वाण्हेऽयोतिर्विदुकेमुहूर्तेगणेशंपूज
यिलापुण्याहंवाचयिलावराहपृथिवीगुरुदेवद्विजान्पूजयिलामूर्खिमुपलिप्यतत्ररंगवल्यामंडलंकुलारंखतूर्या

क० वे०

॥१३९॥

दिसंस्त्रावेणेत्यन्तमुक्त्वान्वाधानसमिधोग्रावाधायसामान्यप्रधानांतंहुला ॥ वैशेषिकहोमे ॥ सदस्त्प
तिमद्गुतंप्रियमिंद्रस्युकार्ण्यं ॥ सुनिंमेधामयासिष्ठुस्वाहा ॥ सदस्त्पतयइदं ॥ प्रजापतयेकां
डर्षयेस्वाहा ॥ प्रजापतयेकांडर्षयइदं ॥ सोमायकांडर्षयेस्वाहा ॥ सोमायकांडर्षयइदं ॥
अग्नयेकांडर्षयेस्वाहा ॥ अग्नयेकांडर्षयइदं ॥ विश्वेभ्येदेवेभ्यःकांडर्षभ्यःस्वाहा ॥ वि
श्वेभ्येदेवेभ्यःकांडर्षभ्यइदं ॥ प्रजापतेनलद्वेतान्यन्योविश्वाजातानिपरिताब्धूव ॥ यत्कामास्तेजुहुम
स्तनोअस्तुवयस्यामपतयोरयीणास्वाहा ॥ प्रजापतयइदं ॥ रयीणांपतियज्ञतंबृहंतमस्मिन्भरेन्वतमवाज
सातौ ॥ प्रजापतिप्रथमजामृतस्ययजामदेवमधिनोब्रवीतुस्वाहा ॥ प्रजापतयइदं ॥ प्रजापतेलंनिधि
पाःपुराणोदेवानांपिताजनिताप्रजानां ॥ पतिर्विश्वस्यजगतःपरस्पाहविनैदेवविहवेजुषस्वस्वाहा ॥ प्रजा
पतयइदं ॥ तवेमेलोकाःप्रदिशोदिशश्वपरुवतोनिवत्तुद्वतश्च ॥ प्रजापतेविश्वसृज्जीवधन्यडंनोदेवप्र
तिर्हर्यहृष्यस्वाहा ॥ प्रजापतयइदं ॥ प्रजापतिप्रथमयज्ञियानांदेवानामग्रेयजतंयजध्वं ॥ सनोददातु
द्रविणसुवीर्यस्यस्पोषविष्यतुनाभिमस्मेस्वाहा ॥ प्रजापतयइदं ॥ योरायर्दशतदायउकथयोयःप
श्नानास्त्रक्षिताविष्टिनानां ॥ प्रजापतिःप्रथमजाकृतस्यसहस्रधामाजुषता हविर्विनःस्वाहा ॥ प्रजापतयइदं ॥

हि० ब०

॥१५२॥

॥ ६ ॥ सोमेधिनु ७ सोमोअर्वत्साशु ७ सोमोवीरंकर्मण्यददातु ॥ सादन्यांविदथ्य ७ सभैर्यपितृश्रवणंयोद
दाशदस्मैस्वहा ॥ सोमायेदं ॥ अषाढंयुत्सुपृत्तनासुपर्पि ७ सुवर्षामप्सांवृजनस्यगोपां ॥ भरेषुजा ७
सुक्षिति ७ सुश्रवसंजयंतत्वामनुमदेससोमस्वाहा ॥ सोमायेदं ॥ व्य ७ सोमकर्तुभिःसुकर्तुभूस्त्वंदक्षैःसु
दक्षोविश्ववेदाः ॥ त्वंवृषावृषत्वेभिर्महित्वाद्युम्ब्रेभिर्द्युम्न्यभवोनृचक्षाःस्वाहा ॥ सोमायेदं ॥ यतेधामो
निहविषायजंतितातेविश्वापरिभूस्तुयज्ञं ॥ ग्रयस्फानःप्रतरणःसुवीरोवीरहाप्रचरासोमदुर्यान्तस्वाहा ॥ सो
मायेदं ॥ त्वमिमाओपधीःसोमविश्वास्त्वमपोअजनयस्त्वंगाः ॥ त्वमाततंथेवितरिक्षत्वंज्योतिषावितमो
ववर्थस्वाहा ॥ सोमायेदं ॥ यतेधामानिदिवियापृथिव्यांयापर्वतेष्वोषधीष्वप्सु ॥ तेभिर्नैविश्वैःसुमनाअ
हेडनराजन्तसोमप्रतिहव्याग्नेभायस्वाहा ॥ सोमायेदं ॥ ६ ॥ अग्नेनयसुपथारायेअस्मान्विश्वानिदेवव्यु
नानिविद्वान् ॥ युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनोभूयिष्ठांतेनमउक्तिविधेमस्वाहा ॥ अग्रयइदं ॥ प्रवेशुक्रायभा
नवेभरध्वङ्गव्यंमतिचाग्रयेसुपूतं ॥ येदैव्यानिमानुषाजनू ७ ष्वंतर्विश्वानिविद्वानाजिगातिस्वाहा ॥ अग्रय
इ ॥ अच्छागिरेमतयोदेव्यंतीरग्नेनयंतिद्रविणंभिक्षमाणाः ॥ सुसंदृश ७ सुप्रतीक ७ स्वंच ७ हव्यवाहम

वे० ब०

॥१५२॥

रुतिंमानुषाणा ७ स्वाहा० ॥ अग्नयद्० ॥ अग्नेत्वमस्मद्योध्यमीवा अनंग्रिवा अभ्यमंतकृष्टीः ॥ पुनरस्मभ्य
७ सुवितायदेवक्षांविश्वेभिरजेरियजत्स्वाहा० ॥ अग्नयद्० ॥ अग्नेत्वंपारयानव्यो अस्मान्तस्वास्तिभिरतिकृगाणि
विश्वा० ॥ पूश्रपृथ्वीबहुलानंतुर्बभवातोकायतनयायशयोःस्वाहा० ॥ अग्नयद्० ॥ प्रकारवोमननावच्यमा
नदेवद्रीचीनयथदेवयंतः ॥ दक्षिणावाद्वाजिनीप्राच्येतिहविर्भरत्यग्रेयेधृताचीस्वाहा० ॥ अग्नयद्० ॥ ९ ॥
आनेविश्वेअस्क्रागमंतुदेवामित्रोअर्यमावरुणःसजोषा० ॥ भुवन्यथानेविश्वेवृधासःकरन्त्सुषाहा॒विथुरन्जश
वःस्वाहा० ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्यद्० ॥ शन्नेदेवाविश्वदेवाभवंतुश ७ सरस्वतीसुहधीभिरस्तु० ॥ रामभिषाच्च
शमुरातिषाच्चःशन्नोदिव्याःपार्थिवाःशन्नोअप्याःस्वाहा० ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्यद्० ॥ येसंवितुःसत्यसंवस्यवि
श्वेभिरस्यव्रतेवरुणस्यदेवाः ॥ तेसौभगंवीरवद्रोमद्मोदधातनद्रविणंचित्रमस्मेस्वाहा० ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्य
ददं० ॥ अग्नेयाहिदूत्यवारिषेण्योदेवा ७ अच्छांवृक्षकृतांगणेन ॥ सरस्वतीमरुतोअश्विनापोयक्षिदेवानरे
त्नघेयायविश्वान्तस्वाहा० ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्यद्० ॥ घौपितःपृथिविमातरध्रुगग्नेभ्रातर्वसवोमृडतानः ॥ विश्व
आदित्याअदितेसजोषा॒अस्मभ्य ७ शर्मवहुलंवियंतःस्वाहा० ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्यद्० ॥ विश्वेदेवाःशृणुतेम

हि० ब्र०

॥१५३॥

श्वर्वमेये अंतरिक्षे युपथविष्ट ॥ ये अग्निजिव्हातु तवाय जंत्रा आसद्या स्मिन्बुर्हिंषि मादयध्वं श्वा हा ॥ वि
 श्वेभ्यो देवेभ्यः ॥ ६ ॥ इति प्रजापति सोमाग्निविश्वदेवेभ्यः प्रत्येकंषट्षडाहुतीर्हुत्वात तत्तद्विमेव रुणेत्या
 दिदेव सवितः प्रासादीरिति परिषेकविसर्गतिमाचार्यः समापयेत् ॥ ततो ब्रह्मचारी उपस्थेय देवता अभिसंधायो
 पतिष्ठते ॥ अग्नेऽब्रतपते व्रतं चरिष्या मितच्छ्ठके युतन्मेराध्यतां ॥ वायो ब्रत ॥ आदित्य ब्रत ॥ ब्रतानां ब्र
 तपते ॥ तां ॥ एवं उक्तरीत्यादेवता उपस्थाय गुरवेव रं द्यात् ॥ उक्तो वरः ॥ तत आचार्यः यथेतं प्रणीताः
 पर्याहृत्य संस्थाजपांतं कर्म समापयेत् ॥ नाव्रतिवदन्होमः ॥ ब्राह्मणभोजनं संकल्प्य गंधा दिना संपूज्य भूय
 सीदक्षिणां दत्त्वा ग्निविश्वज्य प्रमादा त्वर्तां कर्म तिकर्म सादुण्याय विष्णुं स्मरेत् ॥ ब्रह्मचारी स्वविहिता निब्रतान्या
 च रन्यथा सारस्वतपाठेनाध्ययनं कुर्यात् ॥ इति हिरण्य ० स्मा ० सं ० वैशं ० म ० वेद ब्रतो पाकरण प्रयोगः समाप्तः
 ॥ ७२ ॥ ॥ अथ वेद ब्रतो त्सर्जन प्रयोग प्रारंभः ॥

श्री गणेशाय नमः ॥ ॥ आचार्य श्रद्धानुकूल्ये सति नदा दौ प्रशस्ते देशो कृत नित्य क्रियः प्राङ्मुख उपविश्य स्व
 दक्षिणतो ब्रह्मचारिण मुपवेश्य देश कालौ संकीर्त्या स्य ब्रह्मचारिणो वेदाध्ययनां गत्वे न स्वीकृता नां प्राजा पत्यसौ
 म्याग्रेय वैश्वदेव कांडा ख्य ब्रताना मुत्सर्जनाना नितं त्रेण करिष्ये तदं गणपति पूजनं पुण्याह वा च नं मातृका पूजनं
 नां दीश्वाद्वंचकरिष्ये इति संकल्प्यो करीत्या कुर्यात् ॥ ततो ब्रह्मचारिणो वपनं लानं नूतन काटिसूत्रकर्त्त्वो पवीता जि
 नो तरीय दंडानां धारणं च कारणित्वा पुराणा निकाटिसूत्रादीन्यप्सुनिक्षिप्यो द्वनना दिना भूसंस्कारं विधाय तत्र समुद्भ

वे० ब्र०

॥१५३॥

वनामानंलौकिकमग्निप्रतिष्ठाप्यप्रज्वाल्यसमित्रयमादायशद्भुहीत्यादिप्राणायामांतंकृत्वावेदब्रतोत्सर्जनहो
मकर्मणियक्ष्यमाणादेवताःपरिग्रहीत्यामीत्यादिव्याहृत्यंतमुक्त्वावैशेषिकहोमेसदस्पतिंप्रजापतिंकांडर्षि
सोमंकांडर्षिअग्निकांडर्षिविश्वान्देवान्कांडर्षिश्राज्येनप्रजापतिंसोममग्निविश्वान्देवांश्चप्रत्येकंषडभिरा
ज्याहुतिभिर्यक्ष्ये ॥ अंगहोमेवरुणंद्विरित्यादिसंखावेषेत्यंतमुक्त्वासमिधोग्नावाधायपरिसमूहनादिव्याहृत्यं
तंहुत्वावैशेषिकहोमादिपरिषेकविसर्गीतमुपाकरणवत्कुर्याद् ॥ ततोब्रह्मचारीउपस्थेयदेवताअग्न्याद्याश्वतख
अभिसंधायोपतिष्ठुते ॥ अग्नेब्रतपतेब्रतमचा । धि । वायोव । आदित्य । ब्रतानां । धि ॥ इतिब्रतविसर्गकृत्वागुर
वेवरंदद्यात् । आचार्यः प्रणीताः पर्याहृत्यसंस्थाजपांतं समाप्यनात्रविवृद्धनहोमः । ब्राह्मणभोजनं संकल्प्यतत्पूजनं
भूयसीदक्षिणादानमाशीः प्रार्थनं च कृत्वाप्रमादात्कुर्वतांकर्मेतिकर्मसाद्गुण्यायविष्णुंस्मरेत् । शुक्रियब्रतं सूत्रवृत्तिं
कृद्भ्यामस्पृष्टमपि वौधायनेऽष्टत्वेनकारिकाकृतोक्त्वाच्छक्तौकर्तव्यमापूर्विकपक्षेण ॥ तस्यप्रयोगः ॥ आचा
र्यश्रद्धानुकूल्येसतिशुभदिनेप्राङ्मुखउपविश्यब्रह्मचारिणं प्रातराग्निकार्योत्तरं चोपवेद्यदेशकालौ संकीर्त्यस्य
ब्रह्मचारिणोवेदाध्ययनाधिकारसिद्धिद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थसौम्यब्रतांतर्गतशुक्रियब्रतोपाकरणं करिष्येतदं
गंगणपतिपूजनं पुण्याहवाचनं मातृकापूजनं नांदीश्राद्धं चकरिष्येऽतिसंकल्प्यकृत्वाब्रह्मचारिणोवपनं ॥ कटि
सूत्रादिपूर्ववद्वासायं होमानं तरमस्तमिते आदित्यग्रामातप्रागुदग्वाजलसमीपेगत्वाप्राङ्मुखोब्रह्मचारिसहि
तउपविश्यदेशकालौ संकीर्त्यशुक्रियब्रतांगमुद्दतनादिकर्मकरिष्येऽतिसंकल्प्यगणेऽसंपूज्योद्दननादिनाभूसं

हि० ब्र०

॥१५४॥

स्कारंविधायसमुद्भवनामानंलौकिकमग्निप्रतिष्ठाप्यप्रज्वाह्यसमित्रयमादायश्रद्धएहीत्यादिप्राणायामांतंकुल्वा
गुक्रियव्रतोपाकरणहोमकर्मणियक्ष्यमाणादेवताःपरिग्रहीष्यामि ॥ तूष्णीमग्निसमिद्धिःअग्निवायुमादित्यंप्र
जापतिंचौदुंबरसमिद्धिर्यक्ष्ये ॥ प्रायश्चिन्तहोमेव्याहृतिदेवताश्चाज्येनयक्ष्ये॥इत्युक्लासमिधोग्नावाधाय ॥ प्रो
क्षणीदर्वीआज्यस्थालीओदुंबरीश्चतस्रःसामिधःवासःकुशाद्यासाद्यप्रोक्षणीसंस्कारादिपरिषेकांतंकुल्वा ॥ समि
द्धोमः ॥ पृथिवीसमित् ॥ तामग्निःसमिधे ॥ साग्निःसमिधे ॥ तामहःसमिधे ॥ सामासमिद्धा ॥ आयु
षातेजसा ॥ वर्चसाश्रिया ॥ यशसाब्रह्मवर्चसेन ॥ अन्नायेनसमिता॒स्वाहा ॥ अग्रयदं ॥ अंतरिक्ष॑
समित् ॥ आयुषातेजसा ॥ सावायुःसमिधे ॥ तामहःसमिधे ॥ सामासमिद्धा ॥ आयुषातेजसा ॥ वर्च
साश्रिया ॥ यशसाब्रह्मवर्चसेन ॥ अन्नायेनसमिता॒स्वाहा ॥ वायवद्दं ॥ घौःसमित् ॥ तामादित्यः
समिधे ॥ सादित्य॑समिधे॥तामहःसमिधे ॥ सामासमिद्धा ॥ आयुषातेजसा ॥ वर्चसाश्रिया ॥ यश
साब्रह्मवर्चसेन ॥ अन्नायेनसमिता॒स्वाहा ॥ आदित्यायेदं ॥ प्राजापत्यामेसमिदसिसपत्नक्षयणी ॥ भ्रा
तृव्यहामेसिस्वाहा ॥ प्रजापतयदं ॥ ततोन्यूनातिरिक्तदोषपरिहारार्थव्याहृतिहोमंकुल्वा ॥ ततोब्रह्मचारी
वेदाध्ययनांगंअग्न्यादिसन्धिघौशुक्रियव्रतग्रहणंकरिष्येइतिसंकल्प्यचतस्रोदेवताअभिसंधायोपतिष्ठते॥ अग्ने
व्रतपतेव्रतंचरिष्यामीत्यादिनावतंस्वीकृत्यसौन्यानुवाकानामादितःकिंचित्किंचिदधीत्यवाससाशिरःसमुखं
वेष्टयित्वाग्रामं प्रविश्यतांरात्रिंवाग्यतस्तिष्ठेत्॥उदितआदित्येशिरोमुखवेष्टनेविमुच्यकृतनित्यक्रियोग्निकार्यकृ

वे० तो०

॥१५४॥

त्वा॥वयःसुपर्णाउपसेदुरिंद्रिप्रियमेधाक्षवयोनाधमानाः॥अपध्वांतमूर्णुहिपूर्ढिचक्षुर्मुग्धस्मान्निधयेवद्वान्॥
 तच्चक्षुर्देवहितंपुरस्ताच्छुकमुच्चरत् ॥ पश्येमश्चरदःशतंजीवेम० सूर्योदृशो ॥ इत्यादित्यमुपस्थाय ॥ ततआ
 दित्यमग्निमङ्गानंकुंभंवत्संहिरण्यं वदष्वाचार्यायवरंदत्त्वाकर्मसाद्वृण्यायविष्णुस्मरेत् ॥ इतिशुक्रियवतोपा
 करणप्रयोगः ॥ सौम्यकांडांतर्गतशुक्रियदृष्टवेदभागमधीत्योत्सर्जनंकुर्यात् ॥ ॥७॥ ॥ ८॥

॥ ७३ ॥ ॥ अथोत्सर्जनप्रयोग प्रारंभः ॥

आचार्येविह्वचारिसहितःप्राङ्मुखउपविश्याचम्यअस्यब्रह्मचारिणोवेदाध्ययनांगत्वेनस्वीकृतस्यशुक्रियव्व
 तस्योत्सर्जनंकरिष्येऽतिसंकल्पयगणेशपूजनादिकृत्वापरिषेकांतंपूर्ववदापूर्विकपक्षेणकृत्वासमिष्ठोमेविशेषः
 यौःसमिदितिविलोमपाठेनऔदुबंरीश्वत्स्वःसमिधोहुत्वाऽऽदित्यव्रतपतेव्रतमचारिषमित्यादिव्युत्कमपाठे
 नोपस्थानादिविष्णुस्मरणांतंसमानं ॥ पृथकांडवतोपाकरणपक्षेसौम्योपाकरणानंतरंशुक्रियव्रतोपाकरणोत्स
 र्जनेकृत्वासौम्योत्सर्जनंकुर्यात् ॥ इतिश्रीसत्याषाढ० सं० वैशं० महेशभट्टतौवेदव्रतप्रयोगः ॥ ॥ ८ ॥

॥ ७४ ॥ ॥ अथ गोदानप्रयोग प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ गविष्ठयिष्यांदीयंतेस्वापार्थ्यानिमस्तकस्यचत्वार्यगानितेषांवपनादिरूपंकर्मगोदान
 कर्मेत्युच्यते ॥ तच्चद्विविधं ॥ एकमुपनयनस्यादौचूडाकरणरूपंद्वितीयमुपनयनानंतरंक्रियमाणं ॥ तच्चगोदानंतु

हि० ब्र०

॥१५५॥

पनयनवदावश्यकं ॥ तच्चर्गभेतोजन्मतोवाषोडशवर्षेसमावर्तनात्प्राकार्यं ॥ ब्रह्मचर्यादिव्रतेनाधीत्यसमावर्तितव्यं ॥ ब्रह्मचर्यकालोष्टाचत्वारिंश्चाद्वर्षाणिचतुर्विंशतिर्द्वादशवर्षाणियावत्यग्रहणंवा ॥ अशक्तत्वादनित्यत्वाच्यथाशक्त्यधीत्यवास्तानंकरोति ॥ तदागोदानकर्माकृष्यसमावर्तनात्प्रागेवोदगयनेशुक्लपक्षेगुरुशुक्रवार्धकाद्यभावेअक्षये इनधिकेचमासिज्योतिर्विदुक्तकालेदिवसेचौलवत्कार्यं ॥ कर्त्तप्राङ्मुखउपविष्टस्वदक्षिणतःपत्नींतदक्षिणतोब्रह्मचारिणंचोपवेश्यदेशकालौसंकीर्त्यस्यब्रह्मचारिणआयुर्वर्चौभिवद्विद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थगोदानकर्मकरिष्ये ॥ तदंगंगणेशपूजनंपुण्याहवाचनंमातृकापूजनंनांदीशाद्वमंकुरारोपणंचकरिष्यइतिसंकल्प्यकृत्वा ॥ उद्धननादिभूसंस्कारंविधायतत्रसूर्यनामानंलौकिकमग्निप्रतिष्ठाप्यप्रज्वाल्यसमित्रयमादायश्रद्धएहीत्यादिप्राणायामांतंकृत्वागोदानहोमकर्मणियक्ष्यमाणादेवताइत्यादिसामान्यप्रधानानंतंकृत्वानात्रप्रधानहोमः ॥ अंगहोमादिसंस्थाजपांतंकर्मसमाप्य ॥ अग्नेःपश्चात्कर्त्तादक्षिणतोब्रह्मचारीउत्तरतःकेशसंयमनार्थमाताब्रह्मचारीवाकश्चिदानहुहंगोमयंधारयनुपविशाति ॥ ततश्चौलोकप्रकारेणोष्णशीताभिरद्विरुद्दनादिवपनांतंआचार्यःनापितोवाचौलवत्कुर्यात् ॥ चूडाकरणकालेयथाचारंधृताभिः सहमध्यशिखासहितंतद्रहितंवावपनमितिविशेषः ॥ गर्तेकेशसंयमनादिकंचौलवत्कृत्वाचार्यायवरंदक्षिणांसपिंष्मंतमोदननापितायचदत्त्वाकर्मागदशाधिकब्राह्मणभोजनंभूयसर्दिक्षिणांदत्त्वाप्रमादात्कुर्वतांकर्मेतिकर्मसाहुण्यायविष्णुस्मरेत् ॥ इतिश्रीसत्या ० प्रथमेसं ० वै ० महेशभद्रकृतौगोदानप्रयोगः ॥ ७४ ॥ अथब्रह्मचारिणो

गो० न०

॥१५५॥

वेदब्रतातिरिक्तसाधारणब्रतलोपेप्रायश्चित्तं। कृतनित्यक्रियआचार्यः प्रातरभिकार्योन्नरब्रह्म चारीचप्राङ्मुखउप
विश्वदेशकालौ संकीर्त्यस्यब्रह्माचरिणः शौचाचमनसंध्यावंदनदर्भधारणभिक्षाग्निकार्यराहित्यशूद्रादिस्पर्शन
कौपीनकटिसूत्रयज्ञोपवीतमेरेखलादंडाजिनत्यागदिवास्वापद्वधारणपादुकाध्यारोहणमालाधारणोद्वर्तनानु
लेपनांजनाभ्यंजनजलक्रीडायूतनृत्यगीतवाद्यायभिरतिपाखंडादिसंभाषणपर्युषितभोजनादिब्रह्म चारित्रित
लोपजदोषपरिहारद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रतियर्थहोमपूर्वकं कृद्यत्यमितममुक्तप्रत्यान्नायेनप्रायश्चित्तं करिष्येऽतिसं
कल्प्योद्धननादिभूसंस्कारं विधायतत्रलैकिकमग्निविष्णुमानं प्रतिष्ठाप्यप्रज्वाल्यसमित्र्यमादायश्रद्धेष्टुत्या
दिप्राणायामांतं कृत्वा प्रायश्चित्तहोमकर्मणियक्ष्यमाणादेवताः परिग्रहीष्यामीत्यादिव्याल्लित्यंतमुक्त्वा प्रधानहो
मेअग्निवायुं सूर्यप्रजापतिं चैकैक्याहुत्याआज्येनयक्ष्ये ॥ अग्निपृथिवीं महांतं वायुमंतरिक्षं महांतं ॥ आदि
त्यं दिवं महांतं ॥ प्रजापतिं चंद्रमसंनक्षत्राणिदिशो महांतं ॥ प्रत्येकमेकैक्याहुत्याआज्येन ॥ अग्निविश्ववे
दसंविभावसुंशतक्रतुं चैकैक्याहुत्याआज्येन ॥ अग्निद्वाभ्यामाज्याहुतिभ्यां ॥ अग्निवायुं सूर्यप्रजापतिं चैकै
क्याज्याहुत्यायक्ष्ये ॥ अंगहोमेवरुणं द्विरित्यादिसामान्यप्रधानांतं हुत्वा वैशेषिकहोमः ॥ व्यस्तस
मस्तकमेणव्याल्लितिचतुष्टयं हुत्वा ॥ भूरग्नये च पृथिव्यै च महते च स्वाहा ॥ अग्नये पृथिव्यै महतइदं ॥ भ
वै वायवेच्चांतरिक्षायचमहते च स्वाहा ॥ वायवेतरिक्षायमहतइदं ॥ सुवर्गादित्याय वादिवेच्च महते च
स्वाहा ॥ आदित्याय दिवेमहतइदं ॥ भूर्भुवः सुवश्रुंदमसेच्चनक्षत्रेभ्यश्च दिग्भ्यश्च महते च स्वाहा ॥ प्र

हि०त्र०

॥१५३॥

जापतये वंद्रमसेनक्षवेभ्योदिग्म्योमहतइदं ॥ पाहिनोअग्नएनसेस्वाहा ॥ अग्नयइदं ॥ पाहिनोविश्ववेदसेस्वाहा ॥ विश्ववेदसइदं ॥ यज्ञपाहिविभावसोस्वाहा ॥ विभावसवइदं ॥ सर्वपाहिशतकं तोस्वाहा ॥ शतकतवइदं ॥ पुनर्हूर्जानिवर्तस्वपुनरभृषायुषा ॥ पुनर्नैःपाहिविश्वतस्वाहा ॥ अग्नयइदं ॥ सुहरूष्यानिवर्तस्वाग्नेपिन्वस्वधारया ॥ विश्वपिल्याविश्वतस्परिस्वाहा ॥ अग्नयइदं ॥ भूःस्वाहा ॥ अग्नयइदं ॥ भुवःस्वाहा ॥ वायवइदं ॥ सुवःस्वाहा ॥ सूर्यायेदं ॥ भूर्भुवःसुवःस्वाहा ॥ प्रजापतयइदं ॥ इत्यष्टादशाहुतीर्हुला ॥ ततःकछूत्रयप्रत्याम्नायलैनकलिपतजपहोमायन्येतमप्रायश्रित्तंकृत्वा ॥ इमंमेवरुणेत्यादिसंस्थाजपांतंसर्वसमाध्याचार्यायवरंदक्षिणांदत्त्वाप्रमादात्कुर्वतांकर्मेति कर्मसादुण्यायविष्णुंस्मरेत् ॥ इतिबौधायनोक्तव्यचारीवत्तलोपप्रायश्रित्तं ॥ ७५ ॥ अथवेदब्रतानांकालातिक्रमप्रायश्रित्तं ॥ कृतनित्यक्रियःआचार्योब्रह्मचारीचप्राङ्मुखउपविश्यदेशकालौसंकीर्त्यस्यब्रह्मचारिणोवेदन्नतानांकालातिक्रमजन्यदोषपरिहारद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रत्यर्थंहोमपूर्वकंकछूत्रयमितंअमुकप्रत्याम्नायेनप्रायश्रित्तंकरिष्ये ॥ तदंगमुद्धननादिकरिष्येइतिसंकल्प्यकृत्वाभूसंस्कारांविधायतत्रलौकिकमग्निविष्णुमानंप्रतिष्ठाप्यसमित्र्यमादायश्रद्धपुहीत्यादिप्राणायामांतंकृत्वा ॥ वेदब्रतकालातिक्रमप्रायश्रित्तहोमकर्मणियक्ष्यमाणादेवताइत्यादिसामान्यप्रधानांतमुक्त्वाप्रधानहोमे ॥ गायत्र्यासहस्रमष्टोत्तरंशतमष्टोत्तरंअष्टाविंशतिसंख्यावासवितारमाज्येनयक्ष्ये ॥ अंगहोमेवरुणंद्विरित्यादिसामान्यप्रधानांतंहुत्वावैशेषिकप्रधानहोमः ॥ य

गो०न०

॥१५६॥

थोद्दिष्टसंख्ययागायन्याहुत्वा ॥ सवित्रइ० ॥ ततोजपहोमगोदानायन्यतमप्रत्याम्नायेनप्रायश्चित्तंकृत्वा ॥
ततद्द्विमंमेवरुणेत्यादिसंस्थाजपांतंसमाप्याचार्यायदक्षिणांदत्त्वाब्राह्मणभोजनादिसंकल्प्यकर्मसाहुण्यायवि-
ष्णुंस्मरेत् ॥ इतिकालातिक्रमप्रायश्चित्तंकृत्वाशुभदिनेवेदव्रतोपाकरणंयथाकालमुत्सर्जनंचकृत्वैवसमावर्तनं
कार्यै ॥ उपनयनवदुपनयनोत्तरसंस्काराणामप्यावश्यकत्वात् ॥ इतिबौधायनोक्तंवेदव्रतकालातिक्रमप्रायश्चित्तं
॥ ७५ ॥ अथसमावर्तनप्रयोगः ॥ उद्धननादिमधुपक्समाप्त्यंतंसमावर्तनं ॥ पूर्वोक्तव्रताचरणपूर्वकंय
याशक्तिवेदमधीत्यगोदानकर्मकृत्वागुरुंदक्षिणादिनासंतोष्यतमनुज्ञाप्योदगयनेसितेपक्षेरोहिणीमृगतिष्यो
चराफल्गुनीहस्तचित्राविशारवायन्यतमेनक्षत्रेचंद्रानुकूल्येशुभोदिनेउपनयनोक्तेकालेसमावर्तनंकार्यै ॥ स
मावर्तनप्राक्तनान्याचार्यकर्तृकाणिकर्माणियावदुक्तंब्रह्मचारीकरोति ॥ समावर्तनंतुब्रह्मचारीकर्तृकं ॥ अधी-
त्यवेदं स्त्रानमिति सूत्रेऽधीत्येत्यत्रसमानकर्तृकाक्रियाविहितक्षाप्रत्ययेनाध्ययनस्त्रानयोरेककर्तृकृत्वस्योक्त
त्वात्समावर्तनापरपर्यायंस्त्रानंब्रह्म वारिकर्तृकमेव ॥ ब्रह्मचारीकृतनित्यक्रियःप्रातरग्निकार्यानंतरंआचार्यस
हितअपांसमीपेशु वैदेशोगल्वाथवागोम्ब्रसूर्यरश्मिदर्शनरहितंसम्यगाच्छायरात्रावेवब्रह्मचारीतत्रगल्वाप्राङ्मु-
खउपविश्यप्रातरग्निकार्यानंतरंदेशकालौसंकीर्त्यममग्रहस्थायाश्रमसिद्धिद्वाराश्रीपरमेश्वरश्रीत्यर्थसमावर्त-
नाख्यंकर्मकरिष्ये ॥ तदंगंगणेशपूजनंपुण्याहवाचनंमात्रकापूजनंनांदीश्राद्धंचकरिष्येइतिसंकल्प्यकृत्वा ॥
उद्धननादिभूसंस्कारांविधायतत्रपावकनामानलौकिकमर्मिनप्रतिष्ठाप्यसमिच्चयमादायश्रद्धाएहीत्यादिप्राणाया

हि० न०

॥१५७॥

मांतंक्लासमावर्तनहोमकर्मणियक्ष्यमाणदेवताः परिग्रहीष्यामीत्यादिव्याहृत्यंतमुक्त्वा ॥ प्रधानहोमे ॥ जा
 तवेदसमिन्पलाशसमिधायक्ष्ये ॥ व्याहृतीनामग्निवायुं सूर्यप्रजापतिं चाज्येन अग्निमाज्येन ॥ अंगहोमेव रु
 णं द्विरित्यादिपात्रासादनात्प्राक्क्लवा ॥ प्राकृतानिदर्व्यादीन्यासाद्यपालाशीसमिधं दंतधावनमौदुवरकाष्ठमा
 द्र्वउष्णशीताअपः क्षुरं आनहुं गोमयं सौरभयुक्तं चंदनं वाससी कुंडले मणिं आदर्शं छबं दंडं उपान
 हौ सूजं आंजनं ग्रामप्रवेशार्थरथादियानं चेतिवैकृतान्यासाद्यसामान्यप्रधानहोमांतंक्लाप्रधानहोमः ॥ इ
 म् स्तोममहंतेजातवेदसुरथमिवसंमहंमामनीषया ॥ भुद्राहिनः प्रमतिरस्य सूर्यम् सख्येमारिषामावयं
 तवस्वाहा ॥ पालाशीसमिधं जुहोति ॥ जातवेदसेग्नयद्दं ॥ ततो व्यस्तसमस्तकमणव्याहृतिराज्येन हु
 ला ॥ व्यायुषं जमदग्नेः कङ्गपस्यव्यायुषं यदेवानां व्यायुषं तन्मेऽस्तुव्यायुष ७ स्वाहा ॥ अग्नयद् ॥ इतिष
 टप्रधानाहुतीर्हुला ॥ ततद्दमंमेवरुणेत्यादित्रिवदनहोमं पुण्याहवाचनांतंक्लवा ॥ ततउपनयनेस्वीकृतानां स
 कलब्रह्मचारिवतानां विसर्गकरिष्येद्दितिसंकल्प्योपस्थेयदेवताअभिसंधायोपतिष्ठते ॥ अग्नेवतपतेवत्तमं चा
 रिषं तदंशकं तन्मेराधि ॥ एवं वायोव्रा आदित्यव्रतं व्रतानां व्रतं ॥ इत्यायुक्तरीत्याव्रतविसर्गक्लवा ॥ ततउ
 दुत्यं चित्रमितिद्वाभ्यामादित्यमुपस्थाय ॥ उत्तरीयमजिनरूपं वासोनिदधाति ॥ उदुक्तमंवरुणपाशीमस्मच्छु
 थायेति ॥ ततोंतरीयं कच्छोपरिकटिप्रदेशोवेष्टितं वासोनिदधाति ॥ अवोधमंवरुणपाशीमस्मच्छुथायेति ॥ अ
 न्यद्वासः परिधाय द्विराचम्य ॥ मेखलांनिदधाति ॥ विमध्यमंवरुणपाशीमस्मच्छुथायेति ॥ ततोंदंडनिदधा

स०व०

१५८

पृ० ३०

॥१५७॥

ति ॥ अर्थावृयमादित्यवृतेतवानगसोअदैतयेस्यामेति ॥ अजिनंवासोमेखलांदंडंचाप्सुतूष्णीप्रक्षिप्यापरे
 णामिंप्राङ्मुखउपविश्यक्षुर् ऽसंमृशति ॥ क्षुरोनामासिस्वधितिस्तेपितानमस्तेअस्तुमामाहि ऽसीरिति ॥
 ततस्तूष्णीविप्रेप्रदायशीतास्वप्सुउष्णाआनयिाभिमृशति ॥ शिवानोभवथस् ऽस्पृशाङ्गति ॥ ततोदाक्षिणं
 गोदानमुद्भृति ॥ आपउंदंतुजीमसेदीर्घायुलायवर्चसइति ॥ गोदानेउर्ध्वाग्रान्कुशान्जिदधाति ॥ ओषधेत्रा
 यस्वैनमिति ॥ कुशोपरिक्षुरनिदधाति ॥ स्वधिनेमैन् ऽहि ऽसीरिति ॥ ततोगोदानस्थान्त्सकेशान्कुशान्वप
 ति ॥ देवश्रौरेतानिप्रवपेइति ॥ उंदनादिवपनांतंवसुःकर्मवचनसामर्थ्यादाचार्यस्यवा ॥ ततोवसारंसमीक्ष
 ते ॥ यत्क्षुरेणमर्चयथासुपेशसावसर्वपसिकेशाइमश्रुवर्चयामुखंमानआयुःप्रमोषीरिति ॥ ततःइमश्रूपपक्षक्र
 मेणमुखस्यसर्वश्मश्रूणांवपनंशिखाविहायशिरस्थसर्वकेशानांबाहुमूलमारभ्यसर्वलोम्नांनखानांचपवनंकार
 येत् ॥ खातकस्यवंधुजनःकश्चिदानडुहेगोमयेइमश्रुलोमनखान्यंतर्धायगोष्ठउदुंबरेदर्भस्तंबेवाऽवटंकृत्वानि
 दधाति ॥ (इदमहममुष्ण्यामुष्ण्यायणस्यपाप्मानमवगृहामीति) ॥ ५ अब्रमंवेअमुष्ण्यामुष्ण्यायणस्येतिपदद्वयनि
 ष्काइयखातकस्यव्यावहारिकंशर्मातिनामगोत्रनामधेयंचप्रक्षिप्यमंत्रंपठेत् ॥ इदमहंगिरिधरशर्मणोनैतुंदनस्य
 पाप्मानमवगृहामीत्येवंप्रकारेणपठिला ॥) ॥ इमश्वायवटेनिधायावटंमृत्तिक्यापिधायकरंजकल्कायुद्धर्तनेन
 शरीरमलमुत्साय ॥ ततोदुंबरकाष्ठेनाद्रेणदंतान्प्रक्षालयति ॥ अन्नाद्यायव्यूहध्वंदीर्घायुत्वायव्यूहध्वंब्रह्म
 वर्चसायव्यूहध्वंदीर्घायुरहमनादोब्रह्मवर्चसीभूयासमिति ॥ अथप्रधानखानं ॥ शीतमिश्राभिरुष्णाभि

हि० ब०

॥१५८॥

रद्दिः सर्वमंत्रांते एकवारं स्त्राति ॥ आपो हिष्टेति सृभिर्हिरण्यवर्णाङ्गति चत सृभिः पवमानः सुवर्जन इत्यनुवा
केन चेति ॥ चकारेण स्त्राने मंत्राणां समुच्चयस्योक्त्वा त्सर्वमंत्रांते एकं स्त्रानं कृत्वा द्विराचम्य ॥ शुक्रेवाससी
परिधाय द्विराचम्य ॥ बंधुजनैरानीतं सर्वसुगंधयुतं द्रव्यं चंदनपिष्ठं वा ॥ तज्जलेनाभ्युक्त्यते न पाणीप्रलिप्य ॥
देवेभ्यः प्राचीनं न मस्कारां जलिं करोति ॥ नमो ग्रहाय चाभिग्रहाय च न मः शाकजं जभाभ्यान मस्ताभ्यो देव
ताभ्यो याअभिग्रहिणीरिति ॥ ततस्तेनैवांजलिनामुखमारभ्यानुलोममात्मानमनुलिंपति ॥ अप्सरा
सुचयोगं धोगं धर्वेषु चयद्यशः ॥ दैव्यो योमानुषोगं धः समामाविशतादिहेति ॥ तत अहते वाससी तूष्णी
जलेनाभ्युक्त्य ॥ अंतरीयं वासः अधोना भित्तिपरिजानुपरिदधाति ॥ सोमस्य तनूरसितनुवं मेपा हिस्वामातनूरा
विशशिवामातनूरा विशेति ॥ ततो द्विराचम्य मंत्रावृत्त्याउत्तरीयं वासश्च परिधाय द्विराचम्य ॥ कठिसूत्रं
कच्छं च निदधाति ॥ इतः परं कठिसूत्रं कच्छधारणं च प्रतिषिध्यते ॥ ततो परेणा ग्रिं प्राङ्मुख उपविश्य सुव
र्णाच्छादितं चंदनकाष्ठकृतं बादरं वामणिकुंडले च सूत्रप्रोते दर्भेण प्रबध्या ग्रावुपरिधारयन्त्रदर्व्यं जुहोति पंचाभि
र्मत्रैः ॥ ॐ आयुष्यं वर्चस्य ० रायस्पोषमौद्दिदं ॥ इद ० हिरण्यमायुषेवर्चसे जैत्रायाविशतांमा॒स्वाहा ॥
हिरण्यायेदं ॥ १ ॥ उच्चैर्वांजिष्ठतनासाह॑ सभासाहं धनं जयं ॥ सर्वाः समग्राङ्गद्यो हिरण्ये
स्मिन्त्समाभृताः स्वाहा ॥ हिर० ॥ २ ॥ शुनमह॑ हिरण्यस्य पितुरिवनामाग्रभीषं ॥ तं माहिरण्यवर्चसंक
रो तु पुरुषु प्रियं वद्व्यवर्चसि नं माकरो तु स्वाहा ॥ हिर० ॥ ३ ॥ प्रियं माकुरुदेवेषु प्रियं मात्रह्याणिकुरु ॥ प्रियं विश्वे

स० ब०

१६ -

॥१५९॥

य

पुश्टद्रेषु प्रियं माकुरुरा जसु स्वाहा ॥ हि० ॥४॥ इयमोषधे त्रायमाणा सहमाना सहस्वती ॥ सामाहिरण्यवर्चसंकरो
तु पुरुषु प्रियं ब्रह्मवर्चसि नं माकरो तु स्वाहा ॥ हि० ॥५॥ इति पंचाहु तीर्हुत्वा ॥ ततः स्वाहा कारवाजिते रै
रेव मन्त्रैर्मणिं कुडले चोदपात्रे त्रिः प्रदक्षिणमावर्त्य सम्यक् प्रक्षाल्य ॥ ततो दक्षिणे कर्णे कुडलं निदधाति ॥ विराजं
च स्वराजं चाभिष्ठीर्या च नो गृहे ॥ लक्ष्मीराष्ट्रस्य यामुखे तयामास् सुजामसीति ॥ मंत्रावृत्या सव्ये निदधाति ॥
ततो दक्षिणे कर्णे स्थं कुडलं यथान पतति थान निदधाति ॥ ऋतुभिष्ठार्तवैरायुषे वर्चसे संवत्सरस्य धाय साते न स न
नुगृण्हा सीति ॥ पुनर्मन्त्रं पठित्वा सव्यकर्णे स्थं पिदधाति ॥ ततो ग्रीवायां मणिं ब्रह्माति ॥ इद्धमोषधे त्रायमाणा
सहमाना सहस्वती ॥ सामाहिरण्यवर्चसंकरो तु पुरुषु प्रियं ब्रह्मवर्चसि नं माकरो त्वपाशो सीति ॥ ततो द्वा भ्यां खजं
धारयति शुभि केशो भमारो हशो भयं ती मुखं भम ॥ मुखं च मम शो भय भूया संच भगं कुरु ॥ यामाहरज्जमदग्निः श्र
द्धायै कामाया स्यै इमां तां प्रति मुं चे ह भगे न सहवर्चसे ति ॥ १॥ ततस्त्रैक कुदै नां जने नान्ये न कजला दिना वास कुदुक्ते
न मन्त्रे णहस्ताभ्यां बहु कृत्वो युगपदनक्ति ॥ यदां जनं त्रैक कुदं जात् हिमवत उपरि ॥ तेन वामां जे ह भगे न सहवर्च
सामयि पर्वत पूरुषमिति ॥ युगपदशक्तौ सव्यमंकत्वा दक्षिणमनक्ति ॥ तदा द्विवचनां ते पिमन्त्रे चक्षुः संस्कारत्वान्मं
त्रायति ॥ तत आत्मानमादर्शे वेक्षते ॥ यन्मेमनः परागतं यद्वामे अपरागतं ॥ राज्ञासो मेन तद्यमस्मासु धारयामसी
ति ॥ ततो देवस्य त्वेत्यादि प्रति गृण्हा मीत्यं ते न वैष्णवं दं प्रति गृह्यत तो दं सकृन्मंत्रमुक्त्वा त्रिरुन्माष्टि ॥ इंद्रस्य
वज्रो स्य श्विनौ मापातमिति ॥ ततः सकुदुक्ते न मन्त्रे णदं डं त्रिः प्रदक्षिणमुपरिशिरो भ्रामयति ॥ वेगवेजया समत्राद्विष

तस्मास्करान्तसरीसृपान्द्वापदानरक्षा ० सिपिशाचान्योरुषेयाद्यानोदंडरक्षविश्वस्माद्याद्रक्षसर्वतोजहित
 स्करानन्मः सर्ववृक्षेषु जायसेत्व ० सपत्नहा ॥ जहिश्वुगणान्तसर्वान्त्समतं मधवानिवेति ॥ यदि प्रमादाद्वस्ता
 त्पततिं पुनरादर्ते ॥ योमेदंडः परापतद्विहाय सोधि भूम्यां ॥ इमंतं पुनराददेयमायुषेचबलायचेति ॥ इदं च दंड
 धारणं यावज्जीवं । मधुपर्कार्तकर्म समाध्यं तं वाआवश्यकं ॥ ततः सकृन्मंत्रेण पादयोरुपानहौ अवबध्ययुगपदवरो
 हति ॥ युगपदशक्तौ मंत्रावृत्तिः ॥ प्रतिष्ठेस्थो देवते मामासंतासमिति ॥ ततश्छत्रं प्रतिगृणहाति ॥
 प्रजापतेः शारणमसिवद्व्यष्टिदिरिति ॥ ततश्छत्रधारणानंतरं ग्रामप्रवेशार्थरथादियानं आरुद्ययत्र पूजां करिष्यं
 तो भवंति मातुलायाः ॥ यथावास्वस्य पूजाभवति तथावेदनं कृत्वा पितृगृहं मधुपर्कपूजार्थस्तातकोगच्छेत् ॥
 यदातु गोष्ठेसमावर्तनं कर्म कियते तदाराविपर्यंतं त्रैवस्थित्वारात्रैरथायारुद्यगच्छेत् ॥ सूर्यरात्रिमिदर्शनप्रतिषेध
 स्तु गोष्ठेकरणपक्षएव ॥ आनयंत्यस्मै रथं ग्रामप्रवेशार्थमश्वं हस्तिनं वा ॥ लातकोरथमारोहति ॥ रथं
 तरमसिवामदेव्यमसि ॥ बृहदस्यंकौन्यं कावभितोरथं यौधवां तं वाताग्रमनुसं वरं तौदूरेहीरिद्रियावान्पत्री
 तेनोग्नयः पप्रयः पारयं तु ॥ अयं वामश्विनारथो मादुःखेमासु खेरिष्ट ॥ अरिष्टः स्वस्तिगच्छतु विविमन्त
 भिदासतः ॥ इहधतिरिहविधृतिरिहरमइहरमतामितिरथं ॥ अश्वमारोहति ॥ अश्वोसिहयोसि
 मयोस्यत्योसिनरोस्यर्वासिसप्तिरासिवाज्यसिवषासिनृमणाअसिययुर्नामासीति ॥ एकादशभिरश्वनामभि
 रश्वं ॥ गजमारोहति ॥ इंद्रस्यत्वावज्ञेण्यभ्युपविशामिवहकालवहश्रियं माभिवहहस्त्यसिहस्तियश

ल्प्यकृत्वा ॥ ततोमंत्रद्वयेनतौप्रत्यक्षौपासनाग्रीस्वयंपत्नीभ्यांवास्वस्वौपासनाग्रिंयुमपदेवमध्यमेस्थांडिले
स्थापयेत् ॥ भवत्तनःसमनसौसमोकसावरेपसौ ॥ मायुज्ञ ७ हि ७ सिष्टुमायुज्ञपतिंजातवेदसौग्रौभवत्तम्
यनः ॥ अग्रावग्निश्चरतिप्रविष्टक्रष्णांपुत्रोअधिराजएषः ॥ स्वाहाकृत्यब्रह्मणातेजुहोनिमादेवानांमिथुयाक
र्भागधेयंइतिद्वाभ्यां ॥ ततस्तमग्निप्रज्वाल्यसमित्रयमादायश्रद्धएहीत्यादिप्राणायामांतकृत्वाऔपाना
ग्न्योःसंसर्गहोमकर्मणियक्ष्यमाणादेवताःपरिग्रहीत्यामि ॥ जातवेदसमग्निमिधमेनेत्यादिव्यावृत्यत्तमुक्त्वाप्र
प्रधानहोमे ॥ तंतुमंतमग्निविश्चरुणायक्षये ॥ ततःवरुणंद्विरित्यादिदेवतायक्षयइत्यंतमुक्त्वासमिधोग्रावाधाय ॥
उक्तप्रकारेणचरु ७ श्रपयित्वाआघारवतातेणहोमःकार्यः ॥ व्यावृत्यंतंहुल्वाप्रधानहोमः ॥ तंतुतन्वत्रज
सोभानुमन्विहिज्योतिष्मतःपथोरक्षाधियाकृतान् ॥ अनुल्बुण्वयत्जोगुवामपोमनुर्भवजनयादैव्यंजनश्वा
हा ॥ तंतुमतेग्रयदं ० ॥ उद्धुध्यस्वाग्नेप्रतिजागृह्येनमिष्टापूर्तेस ७ सृजेथामयंच ॥ पुनःकृष्णवृस्त्वापित
तरंयुवानमन्वाता ७ सीत्वयितंतुमेत ७ स्वाहा ॥ तंतुमतेग्रय ० ॥ त्रयस्त्रिं ७ शत्तंतववोयेवितत्तिरेयडमंयुज्ञ ७
स्वधयाददंतेतपौचिंचनंप्रत्येतद्वामिस्वाहांघमोदेवा ७ अप्येतुस्वाहा ॥ तंतुमतेग्रनय ० ॥ इतिचरोराहुतित्रयंहुत्वा ॥
ततद्वाममेवरुणेत्यादिसंस्थाजपांतकर्मसमापयेत् ॥ नात्रविवृद्धनहोमः ॥ कर्मागत्वेनब्रह्मणभोजनंसंकल्प्य ॥
आचार्यार्यदाक्षिणांदत्वा तेभ्यश्राशिषःसंप्राप्यप्रमादात्कुर्वतांकर्मेतिकर्मसाद्वृण्यायविष्णुंस्मरेत् ॥ ततो

हि० ब्र०

॥१७७॥

यावज्जीवमेतस्याग्नेःपरिचर्याकार्या ॥ अग्न्युपघातेपुनराधानप्राप्तौसत्यांभार्याद्वयान्वारंभेणपुनराधानोक्तरी
त्याअग्नेरुत्पत्तिःकार्या ॥ अग्न्योःसंसर्गस्यजातत्वान्पृथग्गन्योरुत्पत्तिः॥ केचिच्चुपुनराधानेनाग्निद्वयंपृथगु
त्पाद्याऽग्न्योःसंसर्गविधिनासंसर्गकुर्यादितिवदंति ॥ तृतीयभार्यादावप्येवमेवविधिः ॥ इतिश्रीरुद्रस्वामि
मतानुसारीद्विभार्याग्न्योःसंसर्गप्रयोगः ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥

न्वा० भ०

॥ १६ ॥ ॥ अथान्वारंभणीयस्थालीपाक प्रारंभः

सूत्रानुकूलोपिशिष्टाचारदर्शनाल्लिख्यते ॥ सचगृहप्रवेशस्थालीपाकानन्तरंपूर्णमास्याःपूर्वचतुर्दश्यांपूर्वाणहेका
र्यः ॥ गृद्याग्नेःपश्चात्सप्तनीकःप्राङ्मुखउपविश्यदेशकालौसंकीर्त्यदर्शपूर्णमासस्थालीपाकंकर्तुदशहोत्रस्
रस्वतहोमपूर्वकंअन्वारंभणीयस्थालीपाकंकरिष्येइतिसंकल्प्यगणेशपूजादिकृत्वा ॥ अग्निप्रज्वाल्यससितद्व
यमादायश्रद्धएहीत्यादिअन्वारंभणीयस्थालीपाकहोमकर्मणियक्ष्यमाणादेवताःपरिग्रहीत्यामि ॥ अग्निसामि
द्विःवाचस्पतिंब्रह्माणंचाज्येनपूर्णमासममावास्यांचाज्येनअग्नविष्णु॥सरस्वती॥सरस्वतां॥अग्निभगिनं ॥ अग्नि
स्विष्टकतंचचरुणायक्ष्ये ॥ सामान्यप्रायश्चित्तदेवताश्चाज्येनएतादेवतायक्ष्यइत्युक्त्वासमिधावग्नावाधायप
रिसमुद्द्यपरिस्तीर्थउपयुक्तानिपात्राण्यासाद्यप्रोक्षणीसंस्कारादिकृत्वाआपूर्विकृत्वादाहुतिपरिमाणमिधमंतूष्णीं
हुत्वा ॥ दर्व्याज्यमादाय ॥ चित्तिसुक् ॥ चित्तमाज्यै ॥ वाग्वेदिः ॥ आधीतंवृहिः ॥ केतोअग्निः ॥ वि

॥१७७॥

ज्ञातमग्निः ॥ वाकपूर्तिर्हेता ॥ मनेउपवक्ता ॥ प्राणोहविः ॥ सामीध्वर्युः ॥ इतिदशहोतारंमनसाअनुद्धु
 त्य ॥ वाचस्पतेविधेनामन् ॥ विधेमतेनाम ॥ विधेस्त्वमस्माकुंनाम ॥ वाचस्पतिःसोमांपिबतु ॥ आस्मासु
 नृष्णधात्स्वाहा इत्यंतंपठन् ज्ञुहोति ॥ वाचस्पतयेव्रक्षणइदं ॥ ततःसारस्वतहोमः ॥ पूर्णपूश्चादुतपूर्णपू
 रस्तादुन्मध्यतःपौर्णमासीजिगाय ॥ तस्यादेवाअधिसुंवसंतउत्तुमेनाकंडुहमांदयंताश्स्वाहा ॥ पूर्णमासाये
 दं ॥ यत्तेदेवाअदंधुर्भाग्निधेयममावास्येसुंवसंतोमाहित्वा ॥ सानोयज्ञांपैपूहिविश्ववारेरुर्यिनोधेहिसुभगेसुवी
 रश्स्वाहा ॥ अमावास्यायाइदं ॥ ततउकरित्याचरुश्रपणंकृत्वाचरुहोमः ॥ दब्धीसकृदवदायजुहोति ॥
 अग्नाविष्णुभ्याश्स्वाहा ॥ अग्नाविष्णुभ्यामिदं ॥ सरस्वत्यैस्वाहा ॥ सरस्वतेस्वाहा ॥
 सरस्वतइदं ॥ अग्नयेभग्निनेस्वाहा ॥ अग्नयेभग्निनइदं ॥ अग्नयेस्विष्टकृतेस्वाहा ॥ अग्नयेस्विष्टकृ
 तइदं ॥ ततःसर्वप्रायश्चितंव्याहृतिचतुष्टयंहुत्वाचार्यायदक्षिणांदत्वाप्रमादात्कुर्वतांकर्मतिकर्मसादुण्यायावि
 ष्णंस्मरेत् ॥ इत्यन्वारंभणीयस्थालीपाकः ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥

॥ १६ ॥ ॥ अथ दशपूर्णमासस्थालीपाकप्रयोगः प्रारंभः ॥

一一四

11

तस्यचायंक्रमः ॥ गृहप्रवेशस्थालीपाकानन्तरं पौर्णमासं पर्वयदाभवति तदाचतुर्दश्यां दशहोत्रसारस्वतहोमपूर्वकं अन्वारं भणस्थालीपाकं कृत्वा पौर्णमास्याः स्थालीपाकः स्वकाले कार्यः ॥ श्रौतभक्तिवादिष्टिकालोस्यकालः

हि० ब्र०

॥१७८॥

॥ अथप्रयोगः ॥ सपत्नीकोगृद्याग्नेः पश्चादुपविश्याचन्यप्राणानायन्यदेशकालौ संकीर्त्यदर्शपूर्णमासस्था
लीपाकाभ्यां यक्ष्ये ॥ तत्राद्यपैर्णमासस्थालीपाकेन यक्ष्येऽतिपैर्णमास्यां ॥ पूर्वसंकल्पितदर्शस्थालीपाकेन
यक्ष्यइत्यमावास्यायामिति संकल्प्यगणेशपूजनादिकृत्वाऽग्निप्रज्वाल्यसमिद्यमादायश्रद्धेहीत्यादिप्राणाया
मांतंकृत्वापैर्णमासस्थालीपाकहोमकर्मणियक्ष्यमाणदेवताः परिग्रहीष्यामि ॥ अग्निसमिद्भ्यां अग्निचरुणा
अग्निस्विष्टकृतं चरुणा ॥ प्रायश्चित्तदेधताश्वाज्येन यक्ष्यइत्युक्त्वासमिधावग्रावधाय परिसमूहनादिकृत्वा
शृतं चरुं बहिष्याधाय समिद्यात्मकं इधं तूष्णीं हुत्वा ॥ दर्व्याचरोः सकृदवदाय जुहोति ॥ अग्नयेस्वाहा ॥ अग्न
यइदं ॥ अग्नयेस्विष्टकृतेस्वाहा ॥ अग्नयेस्विष्टकृतइदं ॥ ततः सामान्यप्रायश्चित्तं चाज्येन हुत्वा ॥ परिषे
कविसर्गांतंकृत्वाविष्णुस्मरेत् ॥ इतिपैर्णमासस्थालीपाकः ॥ एव मेव दर्शस्थालीपाकः ॥ ७ ॥

॥ १७ ॥ ॥ अथआग्रयणस्थालीपाक प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ सूत्रानुकूलोपिशिष्टपरिगृहीतत्वाल्लिख्यते ॥ सचरदिवसंतेचकार्यः ॥ अग्नेः पश्चात्प्राद्
मुखः सपत्नीकउपविश्यदेशकालौ संकीर्त्यत्रीज्यादिवान्यानां प्राशनाधिकारसित्विद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं पं
चाज्यानिहोमपूर्वकं आग्रयणस्थालीपाकं करिष्येऽतिसंकल्प्यगणेशपूजादिकृत्वाऽग्निप्रज्वाल्यसमिद्यमादा
यश्रद्धेहीत्यादिप्राणायामांतंकृत्या ॥ आग्रयणस्थालीपाकहोमकर्मणियायक्ष्यमाणदेवतास्ताः परिग्रहीष्या

आ० य०

॥१७९॥

मि । तूष्णीमग्निमिधमेन ॥ इंद्रंयावापृथिव्यौक्तून् ॥ इदुवत्सरपरिवत्सरसंवत्सरान् ॥ देवांश्चाज्येन ॥ इं
द्राग्नी ॥ विश्वान् देवान् ॥ यावापृथिव्यौचरुणायक्ष्ये ॥ अगिञ्च स्विष्टकृतंचरुणा ॥ सामान्यप्रायश्चित्तदे
वताश्राज्येनयक्ष्यइत्युक्त्वासमिधावग्रावादध्यात् ॥ अयमापूर्विकपक्षेणकार्यः ॥ परिसमूहनादिकृत्वा
तूष्णीमिधमंहुत्वापंचाज्यानीराज्येनजुहोति ॥ शताब्दुधायश्चातवीर्यायश्चतोत्तरेभिमातिषाहे ॥ शतं
योनेऽशुरदोअजीतानिंद्रोनेषुदतिदुरितानिविश्वास्वाहा ॥ इंद्रायेदं ॥ येचत्वारः पृथयोदेवयानां अंतरायावा
पृथिविवीयति ॥ तेषांयोअज्यानिमजीतिमावहात्तस्मैनोदेवाः परिदत्तेहसर्वेस्वाहा ॥ यावापृथिवीभ्यामिदं ॥
ग्रीष्मोहेऽमंतउतनोवसंतः शुरद्वर्षाः सुवितनोअस्तु ॥ तेषामृतूनाऽश्चारदानां निवातएषामर्भयेस्यामस्वाहा ॥
ऋतुभ्यइदं ॥ इदुवत्सुरायपरिवत्सुरायसंयत्सुरायक्लुणुतावृहनमः ॥ तेषावृयञ्च सुमतौयुज्जियानांज्योगजी
ताअहताःस्यामस्वाहा ॥ इदुवत्सरपरिवत्सरसंवत्सरेभ्यइदं ॥ भूद्रान्तःश्रेयः समनैष्टदेवास्त्वयावसेनसम
शीमाहित्वा ॥ सनोमयोभूः पितौ आविशस्वशंतोकायत्तनुवेस्योनःस्वाहा ॥ देवेभ्यइदं ॥ इतिपंचाज्याहु
तीर्हुत्वा ॥ ततः पूर्ववच्चरुंगृतमुदगुद्वास्यवर्हिष्याधायदव्योपहत्यसकृदवदायजुहोति ॥ इंद्राग्निभ्याऽस्वाहा
इंद्राग्निभ्यामिदं ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्यःस्वाहा ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्यइदं ॥ यावापृथिवीभ्याऽस्वाहा ॥ या
वापृथिवीभ्यामिदं ॥ अग्नयेस्विष्टकृतेस्वाहा ॥ अग्नयेस्विष्टकृतइदं ॥ ततः आज्येनव्याहृतिचतुष्टयं सर्व

हि० ब्र०

॥१७९॥

प्रायश्चित्तं हुत्वा प्रिप्रार्थ्या चार्यायदक्षिणां दत्त्वाकर्मसा हुण्याय विष्णुं स्मरेत् ॥ ततः हुतशेषे न ब्राह्मणा न तसं भोज्य स्वयं नवान्प्राशनं कुर्यात् ॥ यदप्याग्रयणं कंठतो नोक्तं थापि श्रौतमध्येस्मार्तान्नानं कुर्वता सूत्रकृतोक्तं प्रायमेव ॥ श्रौतभावक्लेपिस्थालीपाकानां दर्विं होमत्वान्सर्वातिदेशः ॥ आग्रयणस्थालीपाकत्वादैव ब्राह्मण परिवेषणो ज्ञानं भोजनात्प्रागेव पुरोडाशावत्स्वयं प्राइयपत्नीं च प्राशयित्वा शुद्धाच मनो ज्ञानं भोजनं कार्यं ॥ तथैव सकल हिरण्यके शीशि षट्टानुष्ठानपरं परादर्शनं च ॥ इत्याग्रयणस्थालीपाकः ॥ ॥ ५७ ॥ ॥ ५८ ॥

पु० रा०

॥ १८ ॥ ॥ पुनराधानप्रयोगः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ पुनराधानसूत्रव्याख्यावृत्तितात्थापि सकलं शिष्टपरिगृहीतत्वान्तत्र प्रयोगउच्यते ॥ यस्मिन्नग्नौ विवाह होमः स औपासनाग्निस्तस्मिन्तसायं प्रातर्होमेन आहिताग्निर्भवति ॥ दर्शपूर्णमासपर्वणोः स्थालीपाकः क्रियते तेन दर्शपूर्णमासया जित्वं च ॥ अत्र सर्वाणि गृह्या णिकर्माणि पुंसवनादीने प्रजासंस्कारकाणि च भवंति ॥ अथ पुनराधाननिमित्तानि ॥ सत्यग्नौ प्रतिवंधादिनाऽऽद्वादशाहं होमविच्छेदे प्रायश्चित्तं ॥ आज्यं संस्कृत्य मनोज्योतिरित्येकाज्यातिं हुत्वा व्याहृतिं चतुष्यं च जुहुयात् ॥ तथा हि ॥ उद्भननादिभूसंस्कारं विधाय तत्र श्रोत्रिया गारादाहृतमग्निप्रतिष्ठाप्य प्रजवाल्य परिसमुद्द्यपरिस्तीर्यपरिषेकं कृत्वा ऽज्यं संस्कृत्य ॥ होमविच्छेदनिमित्तं प्रायश्चित्तं करिष्ये इति संकल्प्यतूष्णीमेकांसमिधं हुत्वा ॥ मनोज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं यज्ञं समिमद-

॥१७९॥

धातु ॥ यादृष्टाउपसोनिमुच्चताः संदधामिहविषाधृतेनस्वाहा ॥ मनसेज्योतिषइ ॥ ततः प्रायश्चित्तार्थी
व्याहृतिचतुष्टयं हुत्वा ॥ सर्वान्होमान्प्रतिसंख्याय कर्मणहोमः कार्यः ॥ द्वादशाहादूर्ध्वं पुनराधेयः ॥ अथाग्निना
शोप्रायश्चित्तं ॥ अथयदिनष्टस्तदाद्वादशवटिकामध्ये आगामिहोमकालात्पूर्वस्वयोनितउत्पन्नमग्निप्रतिष्ठाप्य
प्रायश्चित्तं कार्य ॥ तत्र ॥ अयाश्वाग्नेरित्येकाहुतिः ॥ व्यस्तसमस्तक्रमेण व्याहृतिहोमोवा ॥ अथवादं
पत्योर्मध्येन्यतरस्योपवासः ॥ सायमनुगते आप्रातरूपवासः ॥ प्रातरनुगते आसायमुपवासः ॥ इ
तिविवाहमध्येतदूर्ध्वमपि इदमेव प्रायश्चित्तं कार्य ॥ अथ आलस्येन नष्टश्रेत्पुनराधानं ॥ पतितरजस्वलादिसं
सर्गेन्याग्निनाग्निसंसर्गेभार्यायाः सीमातिक्रमेदर्शपूर्णमासतृतीयस्थालीपाकाकरणेसमारूढसमिन्नाशेगृह्या
ग्नेरुपघातेच सतिपुनः संधानं कार्य ॥ तत्र कालातिक्रमेसतिप्रायश्चित्तं ॥ यजमानः पत्न्यासह
कृतनित्यक्रियोदेशकालौ संकीर्त्यममप्रमादादेतावत्कालपर्यंतं गृह्याग्नित्यागजन्यदोषपरिहारहाराश्रीपरमे
इवरप्रीत्यर्थप्रत्यबद्धं प्राजापत्यप्रायश्चित्तं अमुकप्रत्यम्नायेनन्यूनकालेवेतावत्प्रायश्चित्तं वाकरिष्येइति संकल्प्य
कालविच्छेदगणनं कार्य ॥ तत्र विरात्रविच्छेदे प्राणायामशतं ॥ विशतिरात्रविच्छेदे एकरात्रमुपवासः ॥ मासद्व
येविरात्रमुपवासः ॥ संवत्सरविच्छेदे प्रत्यबद्धं प्राजापत्यः ॥ आलस्यादिनाबुद्धिपूर्वमग्नित्यागेतुतत्काला
नुसारेण दं प्रायश्चित्तं ॥ आद्वादशाहं विरात्रमुपवासः ॥ आमासंद्वादशरात्रमुपवासः ॥ आबद्धं मासं प
योव्रतं ॥ आद्विवर्षं चांद्रायणं ॥ आग्नेयबद्धं चांद्रायणं सोमायनं च ॥ तदूर्ध्वमब्दकृच्छ्रध्वनिनोगोदानं चेत्यादि

पु० रा०

हि० ब्र०

॥ १८० ॥

देशकालकर्तृतारतम्येनप्रायश्चित्तंदंपतीसहकुर्वीयातां ॥ एवंकृतेप्रायश्चित्तेलुतानांसायंप्रातहर्षोमानांतथादर्श
पूर्णपासस्थालीपाकानांचपर्यातंब्रह्मिदिद्रव्यमाज्यंचत्राह्मणायदत्त्वा ॥ पुनराधानाहेनक्षत्रेनुकूलेचंद्रेचसप
त्तीकःप्राङ्मुखउपविश्यदेशकालौसंकीर्त्यममविच्छिन्नस्यगृह्याग्नेःपुनःसंधानाख्यंकर्मकरिष्यइतिसंकल्प्य
गणेशपूजनादिक्लबा ॥ अग्न्यायतनंकटादिनापरिश्रित्याभ्यादिनोद्धत्यवोक्ष्यसिंकताभिरवकीर्यआखूत्क
रादि भौमान्पालाशौदुंबरादिवानस्पत्यांश्रसंभारांस्तूष्णीमग्न्यायतनेसंभूत्यउदुंबरशाखाभिरग्न्यायतनंप्रच्छा
यस्वयोनितउत्पन्नमग्निमाहृत्यमृच्छरावेकृत्वाभूर्भुवःसुवरोमित्यायतनेप्रतिष्ठाप्यप्रज्वाह्यसमित्र्यमादाय
श्रद्धएहीत्यादिप्राणायामांतक्लबा ॥ पुनराधानहोमकर्मणियक्ष्यमाणादेवताःपरिग्रहीष्यामि ॥ जातवेदसमग्नि
मिधमेनेत्यादिव्याहृत्यंतमुक्त्वा ॥ प्रधानहोमे ॥ मिंदवंतमग्निद्विराज्येन ॥ तंतुमंतमग्नित्रिराज्येन ॥ अभ्यावर्तिन
मग्निंचतुराज्येन अग्निंवायुंसूर्यप्रजापार्तिप्रत्येकमाज्येन ॥ अयासमग्निमाज्येन ॥ मनस्वंतमग्निमाज्येन ॥ प्रजाप
तिमाज्येन ॥ सप्तवंतमग्निमाज्येन ॥ वाचस्पतिंब्रह्माणमाज्येन ॥ अंगहोमेवरुणंद्विरित्यादिसंस्कावेणेत्यं
तमुक्ल्वासमिधोग्रावाधायपरिसमूहनादिव्याहृत्यंतंहुल्वा ॥ प्रधानहोमंकरोति ॥ यन्मंआत्मनोमिंदाभूर्दग्नि
स्तत्पुनराहार्जातिवेदाविचर्षणिःस्वाहा ॥ मिंदवतेग्नयइदं ॥ पुनरग्निश्वक्षुरदात्पुनरिंद्रोवृहस्पतिः पुनर्मैअ
श्विनायुवंचक्षुराधत्तमक्ष्योःस्वाहा ॥ मिंदवतेग्नयइदं ॥ तंतुतन्वन्वन्वरजसोभानुमन्वित्योतिष्मतःपथोरक्ष

॥ १८० ॥

चियाकृतान् ॥ अनुलब्धं वयतजोगुवामपोमनुर्भवजनयदैव्यंजनः स्वाहा ॥ तंतुमतेग्रयइदं ॥ उद्दृध्य
स्वाग्ने प्रतिजागृह्येन मिष्टापूर्तेसः सृजेथामयं च ॥ पुनः कृष्ण ३ स्त्रीपितरं युवानमन्वाता ३ सीत्वयितं तु मेत् ३
स्वाहा ॥ तंतुमतेग्नयइदं ॥ त्रयस्त्रिः शतं तत्रोये वित्तिरेयडमयज्ञः स्वधयाददैतेषां छिन्नं प्रत्येतद्धामि
स्वाहा धर्मोदेवाः अप्येतु स्वाहा ॥ तंतुमतेग्नयइदं ॥ अग्नेभ्यावर्तिनभिन्आवर्तस्वायुषावर्च
सासन्यामेधयाप्रजयाधर्नेन स्वाहा ॥ अभ्यावर्तिनेग्रयइदं ॥ अग्नेऽग्निः शतं तेसंत्वावतः सुहस्रं तउपावतः ॥
तासां पोषस्य पोषेण पुनर्नैनष्टमाकृष्णिपुनर्नैर्यिमाकृष्णिस्वाहा ॥ अभ्यावर्तिनेग्रयइदं ॥ पुनरुर्जानिवर्त
स्वपुनरग्नडुषायुषा ॥ पुनर्नैः पाहि विश्वतः स्वाहा ॥ अभ्यावर्तिनेग्रयइदं ॥ सुहरूद्यानिवर्तस्वाग्नेपिन्वस्व
धारया ॥ विश्वप्लियाविश्वतस्परिस्वाहा ॥ अभ्यावर्तिनेग्रयइदं ॥ भूः स्वाहा ॥ अग्रयइदं ॥ भुवः
स्वाहा ॥ वायवइदं ॥ सुवः स्वाहा ॥ सूर्यायेदं ॥ भूर्भुवः सुवः स्वाहा ॥ प्रजापतयइदं ॥ अयाश्चा
ग्रेस्यनभिश्चस्तीश्च सत्यमित्वमयाअसि ॥ अयस्तामनसाधृतोयसाहव्यमूहिषेयानेष्वेषज ३ स्वाहा ॥ अया
सेग्रयइदं ॥ मनोज्योतिर्जुषतामाज्याविच्छिन्नं यज्ञः समिमंदधातु ॥ याडष्टाउषसोनिम्रुच्चताः संदधा
मिहविषाधृतेन स्वाहा ॥ मनसेज्योतिषइदं ॥ प्रजापतेनत्वदेतान्यन्योविश्वाजातानिपरिताबभूव ॥ य

ହିଁ

一一九

त्कामास्तेजुहुमस्तनोंअस्तुवय् ॒ स्याम॑पत्योरयीणा ॒ स्वाहा ॥ प्रजापतयइदं ॥ सुस्तेअग्नेसुमिधःसुस्त
 जिव्हाःसुस्तर्षयःसुस्तधामप्रियाणि ॥ सुस्तहोत्राःसुस्तधात्वायजंतिसुस्तयोन्तीराधृणस्वाधृतेनस्वाहा ॥ सुस्तवतेग्न
 यइदं ॥ चिन्तिस्तुक् ॥ चिन्तमाज्यं ॥ वाग्वेदिः ॥ आधीतंबुर्हिः ॥ केतोअग्निः ॥ विज्ञातमग्निः ॥ वा
 कृपतिर्होत्रां ॥ मनेउपवक्ता ॥ प्राणोहविः ॥ सामाधवर्युः ॥ इतिदशहोतारंमनसानुद्रुत्य ॥ वाचस्पतेवि
 धेनामन् ॥ विधेमतेनाम् ॥ विधेस्त्वमस्माकुनाम् ॥ वाचस्पतिःसोमैषिवतु ॥ आस्मासुन्तम्णधात्स्वाहा ॥
 इतिपठन्जुहोति ॥ वाचस्पतयेबह्यणइदं ॥ इत्यष्टादशप्रधानाहुतीर्हुत्वा ॥ ततइमंमेवरुणेत्यादिसंस्था
 जपांतंसमाप्य ॥ चिवदन्जहोमंपुण्याहवाचनांतंकृत्वा ॥ ततःपुनराधानांगभूतेनआग्नेयस्थालीपाकेनयक्ष्यइ
 तिसंकल्प्यगृहप्रवेशस्थालीपाकरीत्याकार्यः ॥ कर्मसांगतासिद्धयेगुरवेवाससीधेनुमन्द्वाहंवायथाशक्तिद
 क्षिणांदत्वा ॥ कर्मसाद्वृण्यायविष्णुस्मरेत् ॥ इतिहिरण्यकेशीस्मार्तप्रयोगरत्नेवैशंपायनमहेशभट्टकौपुन
 राधेयप्रयोगः ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

॥ १३ ॥ ॥ अथ सभार्यस्यप्रवासविधिप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ यदिसभार्यःप्रयास्यन्तर्व्यग्निसमारोप्यगच्छेत् ॥ अथसमित्समारोपः ॥ अयंते

पु० रा०

一一九

अ० स्था.

हि० ब्र०

॥१८२॥

॥ १०० ॥ ॥ अथांतरितस्थालीपाकानां तंत्रप्रयोगप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ यदिपार्वणस्थालीपाकोनकृतस्तदाआगाम्यन्वाधानावधिरेतस्यगौणकालः ॥
 गौणकालेपिनकृतस्तदाआगामिपार्वणेनसहकार्यः ॥ अंतरितस्थालीपाकममुकस्थालीपाकेनसहकरिष्य
 इतिसंकल्प्यएकंचरुंस्थालीपाकतंत्रेणश्रपयित्वा ॥ इदमग्रयेपथिकृते इदमग्रये ॥ इदमग्रयेस्विष्टकृतेति
 यथादैवतंविभज्यक्रमेणहुखान्यत्पूर्ववत् ॥ यदिद्वितीयोगौणकालेपिनकृतस्तदाद्वैविच्छिन्नातृतीयस्थाली
 पाकेनसहकर्तव्यौ ॥ अंतरितस्थालीपाकातृतीयस्थालीपाकेनसहतंत्रेणकारिष्यइतिसंकल्प्यएकंचरुंश्रपयित्वा
 इदमग्रयेपथिकृतेइदमग्नयेवैश्वानराय ॥ इदमग्नये ॥ इदमग्नयेस्विष्टकृतेइति ॥ यथादैवतंविभज्यक्रमे
 णआहुतिचतुष्टयंहुखान्यत्पूर्ववत् ॥ यदितृतीयस्थालीपाकंगौणकालेपिनकरोतितदापुनराधानंकुर्याद् ॥
 पौर्णमास्यांपथिकृदमावास्यायावैश्वानरइतिद्रष्टव्यं ॥ इतिप्रवासविधिःसमाप्तः ॥ ॥ ४२ ॥

॥ १०१ ॥ ॥ अथ ग्रहयज्ञप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ तत्रग्रहपीठमध्येवर्तुलेद्वादशांगुलेप्राङ्मुखंसूर्यरक्तपुष्पाक्षतेः ॥ ॐ आस्त्येन
 जस्तावर्तीमानोनिवेशयन्मृतंमर्त्येच ॥ हिरण्ययेनसवितारथेनादेवोयातिभुवनानिपश्यन् ॥ भूर्भुवःसुवः ॥
 कलिंगदेशोद्भवकाश्यपसगोत्रसूर्यइहागच्छइहतिष्ठसूर्यायनमः ॥ सूर्यआवाहयामि ॥ ततःआग्नेयेचतुरले

॥१८२॥

चतुर्विंशांगुलेप्रत्यङ्गमुखंसोमंश्वेतपुष्पाक्षतैः ॥ ॐ आप्यायस्वस्मैतुतेविश्वतःसोमविष्णियं ॥ भवावाज
स्यसंगुथे ॥ भूर्भुवःसुवः ॥ यमुनातीरोद्भवआत्रेयसगोत्रसोमद्वागच्छद्वह ० सोमायनमःसोमंआवाहया
मि ॥ ततःदक्षिणेत्रिकोणेच्युंगुलेदक्षिणाभिमुखंभौमंरक्पुष्पाक्षतैः ॥ ॐ अग्निर्मूर्धीदिवःकुकुत्पतिःपृथि
व्याअयं ॥ अपा ० रेता ० सिजिन्वति ॥ भूर्भु ० अवंतीसमुद्भवभारद्वाजसगोत्रभौमद०भौमा०भौमं ॥
ततःईशान्येबाणाकारेचतुरंगुलेउदङ्गमुखंबुधंपीतपुष्पाक्षतैः ॥ ॐ उद्धुध्यस्वाग्ने प्रतिजागृत्येनमिष्टापूर्तेस
० सृजेथामयंच ॥ पुनःकृणव ० स्वापितरंयुवानस्मन्वाता० सीत्वयितंतुमेत ॥ भूर्भु०मगधदेशोद्भवआत्रे
यसगोत्रबुधद्वहा०बुधा०बुधं ॥ उत्तरेदीर्घचतुरस्तेचतुर्विंशांगुलेउदङ्गमुखंबृहस्पतिंपीतपुष्पाक्षतैः ॥ ॐ
बृहस्पतेऽतियदर्थोअर्हाद्युमद्विभातिक्रतुमज्जनेषु ॥ यद्वीदयच्छवसर्तप्रजाततद्वस्मासुद्रविणंधेहित्तित्रं ॥
भूर्भु०सिंघुदेशोद्भवआंगिरसगोत्रबृहस्पतेइहागच्छ ०बृह ०बृहस्पतिं ॥ ततःपूर्वेपंचकोणेनवांगुलेप्राङ्गमु
खंशुकंशुकुपुष्पाक्षतैः ॥ ॐ शुक्रंतेऽन्यद्यज्ञतंतेऽन्यद्विषुरूपेअहनीद्यौरिवासि ॥ विश्वाहिमायाअवंसि
स्वधावोभद्रातेपूषन्निहरातिरस्तु ॥ भूर्भु०भोजकटदेशोद्भवभार्गवसगोत्रशुकद्वहा०शुक्रा०शुक्रं ॥ त
तःपश्चिमेधनुषिद्व्यंगुलेप्रत्यङ्गमुखंशानिंकृष्णपुष्पाक्षतैः ॥ ॐ शनेदिवीरभिष्ट्युभापोभवंतुपीतये॥ शंयोरभिस्त्र

ग्र० य०

हि० ब्र० वंतुनः ॥ भूर्भु० सौराष्ट्रदेशोऽवकाश्यपसगोव्रशनैश्चरद्धा० शनैश्च० शनैश्चरं० ॥ ततः नैर्कल्येशूर्पाकरेद्वादशां
गुलेदक्षिणामुखं राहुं कृष्णपुष्पाक्षतैः ॥ ॐ कर्यानश्चित्रआभुवदूतीसुदावृधः सखा० ॥ कर्याशचिष्ठयावृता० ॥
॥ १८३ ॥ भूर्भुवः० राठिणापूरोऽवपैठिणसगोव्रराहोऽहा० राहवे० राहुं आ० ॥ वायव्येध्वजाकरेदक्षिणाभिमुखं केतुं
धूम्रपुष्पाक्षतैः ॥ ॐ केतुं कृष्णवन्नकेतवेषो मर्याअपेशसे० ॥ समुषाद्विरजायथाः ॥ भूर्भु० अंतर्वेदिसमुद्धव
जैमिनिसगोव्रकेतोऽहाग० केत० केतुं० ॥ अथाधिदेवताः ॥ ॐ च्यंबकं यजामहे सुगंधिं पुष्टिवर्धनं० ॥ उ
र्वारुकमित्वं धनान्मृत्यो मुक्षीयुमामृतात्० ॥ भूर्भु० ईश्वरऽहागच्छऽहतिष्ठूर्यदक्षिणपाश्वेईश्वरायनमः॒
श्वरं आवाहयामि० ॥ ॐ गौरीमिमायसलिलानितक्षल्येकपदीद्विपदीसाचतुष्पदी० ॥ अष्टापदीनवपदीबभूव
षीं सहस्राक्षरापरमेव्योमन्० ॥ भूर्भु० उमेऽहा० सोमदक्षिण० उमायैन० उमां आ० ॥ ॐ यदक्रैदः प्रथमं जा
यमानउद्यन्तस्मुद्रादुतवापुरीषात्० ॥ इयेनस्यपक्षाहरिणस्यबाहूउपस्तुत्यं महिंजातते अर्वन् ॥ भूर्भु० स्कंदऽहा० ॥
भौमदक्षिणपाश्वेस्कंदा० स्कंदं आ० ॥ ॐ विष्णोरुराटमसिविष्णोः पृष्ठमसिविष्णोऽन्वपूर्वेस्थोविष्णोस्युरासिवि
ष्णोर्धुवमसिवैष्णवमसिविष्णवेला० ॥ भूर्भु० नारायणऽहा० बुधदक्षिणपाश्वेनाराय० नारा० ॥ ॐ ब्रह्मादेवानां पद
वीः कवीनामृषिविष्णोप्राणां महिषोमृगाणां० ॥ इयेनोगृध्राणा० स्वधिं तिर्वनाना० सोमः पवित्रमत्येति रेभन् ॥ भूर्भु०

॥ १८३ ॥

ब्रह्मन् इहाग । बृहस्पतिदक्षिणपाश्वेब्रह्मणे ॥ ॥ ब्रह्माणं आ ॥ ॐ सूजोषाइंद्रसगणोमुराद्विः सोमं पिबवृत्त
हन्च्छूरविद्वान् ॥ जुहिशत्रू॒रपू॒मृधो॑नुदस्वाथा॒भयं कृणुहि॒विश्वतो॑नः ॥ भूर्भु ॥ इंद्रइ ॥ शुकदक्षिणपाश्वेइंद्राय ॥
इंद्रं आ ॥ ॐ इ॒मंयं मप्रस्तु॒रमाहि॒सीदांगि॒रोभिः पि॒तृभिः संवि॒दानः ॥ आत्वा॒मंत्राः कवि॒शस्ताव॑हन्त्वेनारा॒जन्हि॒वि॒
षामा॒दयस्वा॒भूर्भु ॥ यमइहा ॥ शनिदक्षिणपाश्वेयमायन ॥ यमं आ ॥ ॐ काष्ठि॒रस्यपा॒पापं॒मृध्रं॒ स॒मुद्रस्यवो॒क्षि॒
त्याउत्नये ॥ यमंग्रेपृ॒त्सुमत्य॒मावोवा॒जेषु॒यंजुनाः ॥ भूर्भु ॥ काल इहा ॥ राहुदक्षिणपाश्वेकालायनमः कालं
आ ॥ ॐ चिवावसोः॒स्वस्तिते॒पारम॒शीयंधानास्त्वा॒शतं॒ हि॒मायु॒मंतः॒ समिधी॒महि॒वयस्वतो॒वय॒स्कृतं॒यश॒स्वंतो॒
यश॒स्कृतं॒ सुवीरा॒सोअदाभ्यं ॥ अग्रेसपत्न॒दंभन्तंवर्षिष्ठेअधिनाके ॥ भूर्भु ॥ चित्रगुप्तइहा ॥ राहुदक्षिणपाश्वेचि॒
त्रगुप्ता ॥ चित्रगुप्तं आ ॥ अथप्रत्यधिदेवताः ॥ ॐ अग्निंदूतंवृणीमहेहोतारंविश्ववेदसां ॥ अस्ययज्ञस्यसुक्रतुं ॥
भूर्भु ॥ अग्नेइहा ॥ सूर्यवामपाश्वेअग्रये ॥ अग्निं आ ॥ ॐ अप्सुमेसोमो॒अब्रवीदिंतविश्वानि॒भेषुजा ॥ अग्नि॒
च॒विश्वश्च॒भुवमापंश्चविश्वभेषजीः ॥ भूर्भु ॥ आपः॒इहा ॥ सोमवामपाश्वेअद्योन ॥ अपः॒आवा ॥ ॐ स्यो॒
नाईथिविभवानृक्षरानि॒वेशनी ॥ यच्छान्तः॒शर्मस॒प्रथाः ॥ भूर्भु ॥ भूमेइहा ॥ मौमवामपाश्वेभूम्यैनमः॒भूमि॒
आ ॥ ॐ इ॒दंविष्णुविंचकमेव॒धानिदेष्पदं ॥ स॒मूढमस्यपा॒सुरे ॥ भूर्भु ॥ विष्णो॒इहा ॥ बुधवामपाश्वे�

हि० ब्र०

॥१८॥

विष्णवेन० विष्णुंआ० ॥ ॐ इंद्रैवोविश्वतस्परिहवामहे॒जनैभ्यः ॥ अ॒स्माकंमस्तु॒केवलः ॥ भूर्भु० इंद्रइ
हा० बृहस्पतिवामपाश्वेइंद्राय० इंद्रं० ॥ ॐ इंद्राणीमासुनारिषु॒सुपत्नी॒महमश्रवं० नत्यस्याअपरंचन्तज्ञर
सामरंतेपतिः० ॥ भूर्भु० इंद्राणिइहाग० शुक्रवामपाश्वेइंद्राण्यै० इंद्राणींआ० ॥ ॐ प्रजा॒पते॒नल्वदेतान्योवि
श्वा॒ज्ञातानि॒परिताबभूव ॥ यत्कामा॒स्तेजुहु॒मस्तनो॒अस्तुवृय० स्याम॒पत्तयोरयीणां० ॥ भूर्भु० प्रजापते॒इहा
ग० शनिवामपाश्वेप्रजापतये० प्रजापतिं० ॥ ॐ आयंगौ॒वश्चिंक्रमी॒दसंदन्मातरंपुनः० ॥ पि॒तरंचप्रय
न्त्सुवः० ॥ भूर्भु० सर्पाः॒इहागच्छत० राहुवामपाश्वेसर्पेभ्योन० सर्पान्० ॥ ॐ ब्रह्मज्ञानंप्रथमंपुरस्ताद्विसी
मृतः॒सुरुचैविनावावः० ॥ सबुधियाउपमाअ॒स्यविष्टाः॒सृतश्वयोनि॒मसंतश्वविवः० ॥ भूर्भु० ब्रह्मन॒इहागच्छ० के
तुवामपाश्वेब्रह्मणेन० ब्रह्माणंआ० ॥ अथक्रतुसंरक्षकदेवताः० ॥ ॐ ग॒णानांत्वाग॒णपति० हवामहे॒
कृविंकवीनामुपमश्रवस्तमं० ॥ ज्येष्ठराज॒ब्रह्मणांब्रह्मणस्पत्तानानः॒शृण्वन्तु॒तिभिः॒सीद॒सादनं० ॥ भूर्भु० गणपते॒
इहाग० गणपतये० गणपतिंआ० ॥ ॐ ज्ञातवै॒दसेसुनवामसो॒मरातीय॒तोनिदैहाति॒वेदः० ॥ सनः॒पर्षदति॒
दुर्गाणिविश्वानावैवासिंधु॒दुर्गितात्यग्निः० ॥ भूर्भु० दुर्गायै॒नमः॒दुर्गाआवा० ॥ ॐ वायो॒शत॒हरिणायुवस्व॒पो०

ग्र० य०

॥१८॥

व्याणां ॥ उत्वा तेस हस्ति प्रोरथु आया तु पाज सा ॥ भूर्भु ० वायवे ० वायुं आ ० ॥ ॐ धृतं धृतपावानः पिबत् वसां
वसापावानः पिबत् तरिक्षस्य हविरसि स्वाहा तरिक्षायादिशः प्रदिश अदिशो विदिश उदिशः स्वाहा दिग्भ्योन
मेऽदिग्भ्यः भूर्भु ० आकाशाय ० आकाशां ० । ॐ यावां कश्चामधु मत्य विना सूनृतावती ॥ तयाय इज्ञां मीमिक्षतां ॥ भूर्भु ०
अश्विभ्यानमः अश्विनौ आवा ० ॥ ॐ क्षेत्रस्य पाति नावय ० हिते नेव जयमासि ॥ गामश्वं पोषयि ल्वासनो मृ
डाती इशे ॥ भूर्भु ० क्षेत्रपालायनमः ० क्षेत्रपालं आ ० ॥ ॐ वास्तोष्पते प्रतिजानी ह्यस्मान्तस्वावेशो अनमीवो भवानः ० ॥
यत्वेमहे प्रतितनो जुषस्वशं न एधि द्विपदे शं च तुष्पदे ॥ भूर्भु ० वास्तोष्पतयेन ० वास्तोष्पतिं ० ॥ ततः
अष्टौलोकपालान् ॥ ॐ त्रातारमिद्रमवितारमिद्र ० हवेहवेसुहव ० शूरमिद्र ० हुवेनुशक्रं पुरुहूतमिद्र ० स्व
स्तिनो मधवाधालिद्रः ॥ भूर्भु ० इंद्र इहा ० पूर्वस्यां इंद्राय ० इंद्रं आ ० ॥ ॐ अग्नेन यसुपथाराये अस्मान्विश्वा
निदेववयुनानि विद्वान् ॥ युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनोभूयिष्ठां तेन मउक्तिविधेम ॥ भूर्भु ० अग्नेइहा ० आग्नेयां अ
ग्नये ० अग्निआ ० ॥ ॐ सुगंनः पंथामभयं करोतु यस्मिन्नक्षत्रेयमण्टिराजा ० ॥ यस्मिन्नेन मभ्यविंचंतदेवास्तद
स्यचित्र ० हाविषायजामः ॥ भूर्भु ० यमइहा ० दक्षिणेयमायन ० यमं आ ० ॥ ॐ असुन्वन्तमयं जमानमिच्छ
स्तेनस्येत्यांतस्करस्यान्वेषि ॥ अन्यमस्मदिच्छसात्तदत्यानमोदेविनिर्क्षतेतुभ्यमस्तु ॥ भूर्भु ० निर्क्षतेइहा ०

नैर्क्रित्यांनिर्कृतये । निर्कृतिआ ॥ ॐ तत्त्वायामित्रह्मणावंदमानुस्तदाशस्तेयजमानोहविभिः ॥ अहेऽ
 मानोवरुणेहबोध्युरुश् ७ सुमानुआयुःप्रमोषीः ॥ भूर्भु । वरुणइहा । पश्चिमेवरुणाय । वरुणंआ ॥ ॐ
 योग्नित् ७ हरीणांयुवस्तुपोष्याणां ॥ उत्तरातेसहस्रिणोरथुआयोनुपाजंसा ॥ भूर्भु । वायोइहा । वायव्यांवा
 यवे । वायुंआ ॥ ॐ वृय ७ सोमव्रतेतव्मनस्तनुषुविभ्रतः ॥ प्रजावंतोअशीमहि ॥ भूर्भु । सोमइहा । उ
 त्तरेसोमा । सोमंआ ॥ ॐ अभिल्लादेवसवितरीशानुवार्याणां ॥ सदावन्भागमीमहे ॥ भूर्भु । ईशानइहा ।
 ईशान्यांईशाना । ईशानंआ ॥ ततःग्रहादीशान्यांमहीयौरितिमंत्रेणकलशंसंस्थाप्यआवाहितदेवताः
 पोडशोपचारैःपूजयेत् ॥ देवदानवसंवादेमथ्यमानेमहोदधौ ॥ उत्पन्नोसितदाकुंभविष्णुनाविधृतःस्वयं ॥
 त्वत्तोयेसर्वतीर्थानिदेवाःसर्वेत्यिस्थिताः ॥ त्वयितिष्ठंतिभूतानिल्लयिप्राणाःप्रतिष्ठिताः ॥ शिवःस्वयंत्वमेवासि
 विष्णुस्त्वंवप्रजापतिः ॥ आदित्यावसवोरुद्राविश्वेदेवाःसपैतृकाः ॥ त्वयितिष्ठंतिसर्वैपियतःकामफलप्र
 दाः ॥ त्वत्प्रसादादिमंयज्ञंकर्तुमीहेजलोद्धव ॥ सानिध्यंकुरुदेवेशप्रसन्नोभवसर्वदा ॥ इतिप्रार्थ्य ॥ ततः
 ग्रहान्नैर्क्रियेस्थंडिलेउत्थननादिभूसंस्कारंविधाय ॥ सयथा ॥ ग्रहज्ञहोमंकर्तुस्थंडिलादिसकलंकर्मकरि
 ष्यइतिसंकल्प्य ॥ गोमयोपलेपादिवरदनामानमर्मिप्रतिष्ठाप्य ॥ ततोन्वाधानं ॥ श्रत्वएहीत्यादिव्या
 द्वत्यंतमुक्तावप्रधानं ॥ आदित्यंसोमंभौमंबुधंवृहस्पतिशुक्रंशनैश्चरंराहुंकेतुं ॥ एताःप्रधानदेवताःअर्कादि

यथालाभसमिच्चर्वाज्यद्रव्यैः अष्टाविंशतिसंख्याकाभिः आहुतिभिः पुनरत्रप्रधानं ॥ ईश्वरं उमांस्कंदं नारायणं
ब्रह्माणं इंद्रं यमं कालं चित्रगुप्तं ॥ अर्ग्मिअपः भूमिविष्णुं इंद्रं इंद्राणीं प्रजापतिं सर्पान् ब्रह्माणं एताः अधिदेवताः प्र
त्यधिदेवता सहिता श्रैतेरेव द्रव्यैः ॥ अष्टाष्टसंख्याकाभिः आहुतिभिः ॥ पुनरत्रप्रधानं ॥ गणपतिं दुर्गावायुं
आकाशं अश्विनौ क्षेत्रपालं वास्तोष्पतिं इंद्रं अर्ग्मियमं निर्क्षितिवरुणं वायुं सोमं ईशानं एताः क्रतुसादुण्यकरदेवताः
अष्टौलोकपालां श्रैतेरेव द्रव्यैः चतुश्रतुः संख्याकाभिः आहुतिभिर्यक्ष्ये ॥ अंगहोमेव रुणं द्विरित्यादि सामान्यप्र
धानां तं हुल्वा ॥ इमानितुपकल्पितानि हवनीय द्रव्याणि यायायक्ष्यमाणादेवताः ताभ्यस्ताभ्यः मया परित्यक्ता
निनमम ॥ यथादैवतमस्तु ॥ अथ प्रधानहोमः ॥ इमं मेव रुणे त्यादि होमशेषं समापयेत् ॥ अद्य पूर्वोच्चरित
वर्तमा ॥ स्यर्थमयाकृतस्य आचार्यद्वारा ग्रहयज्ञकर्मणः सांगतासिध्यर्थममक्षेमायुः सित्ध्यर्थं च इंद्रादि अष्टौलो
कपाले भ्यः आदित्यादि नवग्रह देवताभ्यः गणपत्यादि क्रतुसादुण्यकरदेवताभ्यश्रसार्वभौक्तिकवलिप्रदानं क
रिष्ये ॥ ॐ त्रातारामिंद्रे ॥ भूर्भुर्गुणं इंद्राय ॥ सर्वोपचारार्थं गंधाक्षतान्तसमर्पयामि ॥ इंद्राय सांगाय सपरिवारा
य सायुधाय सशक्तिकाय इमं सदीपिमाषभक्तवलिं समर्पयामि ॥ भोइंद्रदिशं रक्षवलिं भक्षममसकुठुं बस्य सपरि
वारस्य आयुः कर्त्तक्षेमकर्त्तशांतिकर्त्तपुष्टिकर्त्तसुष्टिकर्त्तविरदोभव ॥ अनेन बलिदानेन इंद्रः प्रीयतां ॥ ॐ अ
ग्नेन यसुपथोर्ये अस्मान्विश्वानि ॥ भूर्भुर्गुणे ॥ सर्वोऽग्निः ॥ गंधा ॥ अग्नेयसांगा ॥ भोअग्नेदिशः ॥ अनेन बलिदा ॥

ॐ इमं यम प्रस्तरं भूर्भुः । यमायनं । यमाय सांगं । भोय मदिशंरं । यमः प्रीयतां ॥ ॐ असुन्वंतं मर्यजं भूर्भुः ।
 निर्क्षितये न । निर्क्षितये सांगं । भोनि क्षिते दिशंरक्षं । निर्क्षितिः प्रीयतां ॥ ॐ तत्त्वाया मिव्रह्मणा । भूर्भुः वरुणा ।
 यनं । वरुणाय सांगाय स । भोवरुण दिशंरक्षं । अनेन बलि । वरुणः प्रीयतां ॥ ॐ वायोऽशुत् ऽहं । भूर्भुः वाय
 वे । वायवे सांगा । भोवायो दिशंरक्षब । वायुः प्रीयतां ॥ ॐ व्यः सोमव्रते । भूर्भुः सोमाय । सोमाय सांगा । भो
 सोमदिशंर । सोमः प्रीयतां ॥ ॐ अभिलादे वस । भूर्भुः ईशानाय सांगा । भोईशान दिशंरक्ष । ईशानः प्रीयतां ॥
 ॐ आसुत्ये नर्जं । भूर्भुः सूर्याय नमः सर्वोप । सूर्याय सांगाय स परिवाराय सायुधाय स शाक्ति काय इर्वरा मिरूपा
 धिदेवता प्रत्यधिदेवता स हिताय इमं सदीपमा । भोसूर्य अमुंबलिं गृहाणम मस कुटुं । अनेन बलि दानेन सूर्यः प्रीय
 तां ॥ ॐ आप्यायस्वसमेतुते । भूर्भुः सोमाय सांगा । उमाब्रूपाधिदेवता प्रत्यधि । भोसोम अमुंब । सोमः प्रीयतां ॥
 ॐ अग्निर्मुर्धादि । भूर्भुः अंगारकाय । स्कंदभूमिरूपाधिदेवता प्र । भोअंगारक अमुंब । अंगारकः प्रीयतां ॥ ॐ
 उद्गुध्यस्वाग्ने । भूर्भुः बुधाय सांगाय । नारायण विष्णुरूपाधिदेवता प्र । भोबुध अमुंबलिं गृ । बुधः प्रीयतां ॥ ॐ
 बृहस्पते । भूर्भुः बृहस्पतये सांगा । ब्रह्मेद्रूपाधिदेवता प्र । भोबृहस्पते अमुंबलिं । बृहस्पतिः प्रीयतां ॥ ॐ शुक्रं
 ते अन्य । भूर्भुः शुक्राय सांगा । डंद्रेद्राणिरूपाधिदेवता प्रत्य । भोशुक्र अमुंबलिं । शुक्रः प्रीयतां ॥ ॐ शनैर्देवी ।
 भूर्भुः शनैश्चराय सांगा । यम प्रजापतिरूपाधिदेवता प्रत्य । भोशनैश्चर अमुंब । शनैश्चरः प्रीयतां ॥ ॐ क्षयानश्चि

त्र० भूर्भु० राहवेसांगाय० कालसर्परूपाधिदेवताप्र० भोराहीअमुंब० राहुःप्रीयतां ॥ ॐकेतुकृष्णवन्न० भूर्भु०
केतवेसांगाय० चित्रगुप्तब्रह्मरूपाधिदेवताप्र० केतुःप्रीयतां ॥ ॐगणानांल्वा० भूर्भु० गणपतयेसांगायसपरि
वारायसायुधायसशक्तिकायइमंस० भोगणपतेअमुंब० गणपतिःप्रीयतां ॥ ॐजातवेदसे० भूर्भु० दुर्गायैन०
सर्वोप० गंधाद्युप० दुर्गायैसांगायैसपरिवारायैसायुधायैसशक्तिकायैइमंसदी० भोदुर्गेअमुंबलिभक्षदिशंरक्षम
मसकुटुंवस्यआयुःकर्त्त्वकर्त्त्वांतिकर्त्त्वपुष्टिकर्त्त्वांतुष्टिकर्त्त्वांवरदाभव ॥ अनेनबलिदानेनदुर्गाप्रीयतां ॥
ॐ वायोऽन्तः ० भूर्भु० वायवेसांगाय० भोवायोअमुंब० वायुःप्रीयतां ॥ ॐ धृतंधृतपा० भूर्भु० आकाशा
य० भोआकाश० आकाशःप्रीयतां ॥ ॐ यावांकशाम० भूर्भु० अश्विभ्यांनमःसर्वोपचारार्थ० अश्विभ्यांसां
गाभ्यांसपरिवाराभ्यांसायुधाभ्यांसशक्तिकाभ्यांइमं० भोअश्विनौइहागच्छतंइहतिष्ठतंपूजांगृहीतंममसंमु
खौसुप्रसन्नौवरदौभवतं ॥ अने० प्रीयेतां ॥ ॐ क्षेत्रस्यपतिना० भूर्भु० क्षेत्रपालाय० भोक्षेत्रपा० क्षेत्रपालःप्री
यतां ॥ ॐ वास्तोष्पतेप्रति० भूर्भु० वास्तोष्पतये० भोवास्तोष्पतेअ० वास्तोष्पतिःप्रीयतां ॥ अद्येत्यादि०
मयाकृ० ग्रहयज्ञकर्मणःसांगतासित्थर्थसार्वभौक्तिकबलिप्रदानंक० ॐक्षेत्रस्यपतिनेतिमंत्रेणबलौक्षेत्रपाल
मावाह्यततःपूर्वादिकमेणचरक्यादिआवाहयेत् ॥ चरक्यैनमःचरकीआवा० विदायैनमःविदारीआवा० पूत
नायै० पूतनांआ० पापराक्षस्यैन० पापराक्षसीआ० भूतजृंभागै० भूतजृंभांआ० विरूपाक्षाय० विरूपाक्षंआ०

हि० व्र०

॥१८७॥

ग्र० य०

धूम्रजिव्हाय । धूम्रजिह्वं आ । महोरगाय । महोरगं आ । सुप्रतिष्ठितमस्तु ॥ क्षेत्रपालाद्यावाहितदे । षोडशोपचारैः पूजयेत् ॥ उौँ क्षेत्रस्युपतिनाव॑ । भूर्भुव॑ । क्षेत्रपालाद्यावा । सर्वोपचारार्थेगंधाद्युपचा । क्षेत्रपालायसांगयस॑ । भूतप्रेतपिशाचब्रह्मराक्षसशाकिनीडाकिनीवेतालादिपरिवारयुतायद्द्विमंसदीपमाष॑ । भोक्षेत्रपालद्विमं । अनेन बलिदानेन क्षेत्रपालः प्रीयतां ॥ प्रार्थयेत् ॥ बलिं गृह्णलिमेदेवा आदित्यावसवस्तथा ॥ मरुतश्चाश्विनौ रुद्राः सुपर्णाः पञ्चगायहाः ॥ असुरायातुधानाश्च पिशाचोरगराक्षसाः ॥ शाकिन्योयक्षवेतालायोगिन्यः पूतनाः शिवाः ॥ जृंभकासिद्धगंधर्वानागाविद्याधरास्तथा ॥ दिक्पालालोकपालाश्च येच विमविनायकाः ॥ जगतांशांतिकर्तरो ब्रह्माद्याश्रमहर्षयः ॥ माविम्बमाचमेपापं मासं तु परिपंथिनः ॥ सौम्याभवं तु त्रसाश्रदेवा भूतगणास्तथा ॥ चरकीचविदारीचपूतनापापराक्षसी ॥ भूतजृभोविरूपाक्षो धूम्रजिह्वो महोरगः ॥ एतेरक्षं तु भवनं ग्रंग्राममेव च ॥ येकेच इह यज्ञोस्मिन्नागतावलिकां क्षिणः ॥ तेभ्यो बलिं प्रयच्छामिनमस्तुत्वापुनः पुनः ॥ भूतानियानीहवसंतितानिबलिं गृहीत्वाविधिवत्प्रयुक्तं ॥ अन्यत्र वासं परिकल्पयं तु क्षमं तु तान्यत्र नमोस्तुते भ्यः ॥ अघोरेभ्यो घोरेभ्यो घोरतरेभ्यः ॥ सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः ॥ उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पतेदेव यंतस्त्वेमहे ॥ उपप्रयंतु मरुतः सुदानं वद्विद्रप्राशूर्भवासचा ॥ प्रक्षालितपादपाणिः ॥ आचम्य ॥ द्वादशाष्टचतुर्गृहीतेन वाज्येन पूर्णहृतिं जुहुयात् ॥ मयाकृतस्य आचार्यद्वाराग्रहयज्ञहवनकर्मणः सांग

॥१८७॥

तासित्थ्यर्थं संपूर्णफलावासये पूर्णाहुतिं होष्ये ॥ आचार्यः ॥ ॐ सूसते अग्नेसुमिधः सूसजिह्वाः सूसर्षीयः सूसधा
मं प्रियाणि ॥ सूसहोत्राः सूसधाल्वायजंति सूसयोन्तरापृणस्वाघृते नुस्वाहा ॥ सूसतवते ग्रयद्वं • ततः आचार्यादि
यः ॥ सप्तनीकं यजमानं ग्रहकलशोदकेनाभीषिं चेयुः ॥ ग्रहां श्रुत्तरपूजां विधाय आचार्याय धेनुं दत्त्वा अग्निपू
जनं कलामानस्तोकेति विभूतिं धृत्वा गच्छ गच्छोति विसृज्य ब्राह्मणान्भोजयित्वा भूयसीं दत्त्वाय स्यस्मृत्येत्युक्ता
विष्णुं स्मरेत् ॥ ॥ इति ग्रहयज्ञः समाप्तः ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ८ ॥ ॥ ९ ॥

॥ १०२ ॥ ॥ अथ वास्तुशांतिप्रयोगः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ योगेश्वरीनमस्कृत्यगणेशं गिरिजांशिवं ॥ ब्रुवो हिरण्यकेशीयवास्तुशांतिविनिर्णयं ॥
तत्र गृह्यत्वं ॥ शालांकारयिष्यन्तु दग्धयन आपूर्यमाणपक्षेत्रिषु चोत्तरेष्वग्निमुपसमाधायेति ॥ नारदः ॥ सौ
म्यफालगुनवैशाखमाघश्रावणकार्तिकाः ॥ मासास्युर्गहनिर्मणेषु त्रारोग्यधनप्रदाः ॥ सौम्योमार्गशी
र्षः ॥ बादरायणः ॥ वैशाखेफालगुनेषौषेश्रावणेमार्गशीर्षको ॥ सूत्रारंभः शिलान्यासः स्तंभारंभः प्रशास्यते ॥
ज्योतिर्निवंधे ॥ त्युत्तरामृगरोहिण्यः पुष्यमैवकरत्रयं ॥ धनिष्ठाद्वितयं पौष्ट्रां गृहारं भेषणस्यते ॥ करत्रयं हस्त
चित्रास्वातयः ॥ पौष्ट्रं रेवती ॥ मात्स्ये ॥ अश्विनरीहिणी मूलमुत्तरात्रयमैदवं ॥ स्वातीहस्तो नुराधाच गृहारं
भेषणस्यते ॥ ऐदवं मृगशीर्ष ॥ शेषं सप्तष्टं ॥ वारादिकमुक्तं नारदेन ॥ आदित्यभौमवर्जनु सर्वेवाराः शुभाव

हाः ॥ चंद्रादित्यबलं लब्ध्वालग्रेशुभनिरीक्षिते ॥ स्तं भोच्छ्रायादिकर्तव्यमन्यनुपरिवर्जयेत् ॥ मात्स्ये ॥ व
जव्याधातश्चलेषु व्यतीपातातिगंडयोः ॥ विष्कंभगंडपरिघविष्टियोगेनकारयेत् ॥ वराहः ॥ दक्षिणापूर्वको
णेतुकृत्वापूजांशिलान्यसेत् ॥ ततः प्रदक्षिणेनैव स्तं भांश्वैसमुच्छ्रयेत् ॥ प्रासादेष्वेव मेव स्यात्कूपवापीषु चैव
हि ॥ नारदः ॥ खानागारं दिशिप्राच्यामाग्रेष्यां पावकालयः ॥ याम्यायां शयनं गेहं नैऋत्यां शब्दमंदिरं ॥
प्रतीच्यां भोजनगृहं वायव्यां पशुमंदिरं ॥ भांडागारं तूतरस्यामीशान्यां देवतागृहं ॥ वसिष्ठः ॥ स्वगृहात्प
श्रिमेभागेपितृस्वाग्रजमंदिरं ॥ अत्र स्वशब्देन पितुः स्वकीयाः ॥ अग्रजोज्येष्वातेत्यर्थः ॥ गर्गः ॥ परकोणैः
परद्वारैः परस्तं भैः परद्वूमैः ॥ पैरवक्षादिभिश्वैव हतं द्वारं निरर्थकं ॥ हतं विद्धमित्यर्थः ॥ अत्र द्वुमशद्वेन क्षुद्रव
क्षाः ॥ द्वक्षशब्देन आम्रादयस्थूलद्वक्षाग्राह्याः ॥ गृहपादागृहस्तं भाः समाः कार्यास्तु नासमाः ॥ नात्युच्छ्रुतं
नातिनीचं कुञ्ज्योत्सेवं यथारुचि ॥ भिन्निः पक्षेष्टकाभिर्वादारुणाप्यथवामृदा ॥ कार्याचित्रपटैर्वापितृणैः पर्णैश्चन
कचित् ॥ राजतो भयमत्युचैरतिनीचैस्तु चोरतः ॥ विनाशश्वाति विस्तीर्णेसंवते चातिचकुधेति ॥ इतिशाला
करणपरिभाषा ॥ अथवास्तु शांतिपरिभाषा ॥ गृह्ये ॥ अनूराधैर्वास्तु शमनं निशायामंतरागरे ग्रिमुपसमाधाये
ति ॥ मात्स्ये ॥ वास्तु पूजामकृत्वात्युयोविशेषवसंदिरं ॥ रोगानानाविधान्क्षेशानश्वुते सर्वसंकटान् ॥ ना
रदोपि ॥ अकपाटमनाछन्मदत्तवलिभोजनं ॥ गृहनप्रविशेष्वीमानापदामाकरोहितत् ॥ नि

१ कूप.

मर्णेमांदिराणांच प्रवेशो विविधोपि वा ॥ वास्तुपूजाप्रकर्तव्यातस्मान्तां कथयाम्यतः ॥ गृहमध्येह स्तमात्रं स
 मंतान्तं दुःखोपरि ॥ एकाशीतिपदं कार्यं कुंकुमादिसुशोभनं ॥ मात्स्ये ॥ एकाशीतिपदं कृत्वा रेणुभिः कनके
 नतु ॥ पश्चात्पिष्टे नलिं पेत सूत्रेणालोङ्घ्य सर्वतः ॥ शांतायशो वतीकां ताविशालाप्राणवाहिनी ॥ सतीच सु
 मतीनंदासु भद्रासु रथादश ॥ हिरण्यासु ब्रतालक्ष्मीर्विभूतिर्विमलाप्रिया ॥ जयाज्वालाविशोकाच इडे तिदश
 नामाभिः ॥ दशपूर्वायतरेखादशचैवोन्नरायताः ॥ सर्ववास्तुविभागे षुषुविज्ञेयानवकानव ॥ पदस्थान्पू
 जयेद्वांखिंशत्पंचदशैवतु ॥ द्वात्रिंशद्वाङ्घ्यतः पूज्याः पूज्याश्रात ख्ययोदश ॥ मध्येनवपदश्वैकश्वलारः खि
 पदास्मृताः ॥ विंशतिस्त्वेकपदकास्तावंतो द्विपदास्मृताः ॥ नामान्यपि प्रवक्ष्यामि स्थानानि च निवोधत ॥
 ईशानकोणादि सुरान्पूजयेत्कमशोनव ॥ शिखीचैवाथ पर्जन्यो जयंतः कुलिशायुधः ॥ सूर्यसत्यै भूशश्वै वआका
 शो वायुरेव च ॥ पूषा च वितथश्वै वगृहक्षतयमावुभौ ॥ गंधर्वो भृंगराजश्वमृगः पितृगणस्तथा ॥ दौवारिकोथ
 सुग्रीवः पुष्पदंतो जलाधिपः ॥ असुरः शोषपापौ चरोगो हिर्मुख्यएव च ॥ भङ्गाटः सोमसपौ च अदिति श्रदिति
 स्तथा ॥ वहिद्वार्तिंशदेते तु तदंतश्वतुरः शृणु ॥ ईशानादिचतुर्ष्कोणसंस्थितान्पूजयेद्वुधः ॥ आपश्वै वाथ सावि
 त्रो जयो रुद्रस्तथैव च ॥ मध्येनवपदेवं न्नातस्य चाष्टैसमीपगाः ॥ अर्यमासविताचैव विवर्खान्विनुधाधिपः ॥
 मित्रो थराजयक्षमाचतथा पृथ्वीधरः स्मृतः ॥ अष्टमश्वापवत्सस्तुपरितो ब्रह्मणस्मृताः ॥ चरकींच विदारीं च पू

१ ग्रहयज्ञपुरः सरं, २ तिलैस्तुल्यं.

तनांपापराक्षसीं ॥ ईशानादिचतुष्कोणकमैणस्थापयेत्ततः ॥ प्रागादितश्चतुर्दिक्षुस्कंदमर्यमणंतथा ॥ जृभ
कंपिलिपिच्छ्वच्छ्वस्थापयेत्पूजयेत्ततः ॥ इंद्रादीन्लोकपालांश्चस्वदिक्षुचविन्यसेत् ॥ ईशान्यांकलशस्था
प्यवरुणंतत्रपूजयेत् ॥ होमस्त्रिमेखलेकार्यःकुंडेहस्तप्रमाणके ॥ पायसोज्यतिलैश्चैवसमिद्धिःक्षीरवृक्षजैः ॥
पालाशैःखादिरैःश्रापामार्गोदुंबरसंभवैः ॥ कुशदूर्वाभवैर्वापिमधुसर्पिःसमन्वितैः ॥ कार्यस्तुपंचभिर्बिल्वैर्बिल्व
बीजैरथापिवा ॥ होमांतेभक्ष्यभोज्यैस्तुवास्तुदेशोबलिंहरेत् ॥ ततःसर्वैषधिखानंयजमानस्यकारयेत् ॥ द्विजांस्तु
पूजयेद्वक्त्ययेचान्येगृहमागताः ॥ पुरवेशमप्रवेशेचर्सर्वदोषोपशांतये ॥ वास्तुपशमनंकल्वाततःसूत्रेणवेष्टये
त् ॥ राक्षोभपावमानेनसूक्तेनभवनादिकं ॥ नृत्यंसंगलवायंचकुर्याद्वाह्यगभोजनं ॥ अनेनविधिनायस्तुप्र
तिसंवत्सरंबुधः ॥ गृहेवायतनेकुर्यान्नसदुःखमवाप्नुयात् ॥ मृत्पेटिकांस्वर्णरत्नधान्यशैवालसंयुतां ॥ गृह
मध्येहस्तमात्रंगर्तन्यासायकल्ययेत् ॥ वास्तुज्ञोवास्तुमंत्रेणगंधपुष्पाक्षतादिभिः ॥ प्रणवेनार्चयेद्वापिअथवा
स्वस्वनामभिः ॥ शुक्लवस्त्रयुगंदद्यात्थूपदीपफलैःसह ॥ अपूर्णभूरिनैवेद्यभूरिवाद्यैःसमर्पयेत् ॥ तांबूलंचत
तोदद्यादेवेभ्यश्चपृथकपृथक् ॥ दत्त्वापुष्पांजलिंकर्त्तप्रार्थयेद्वास्तुपूरुषं ॥ वास्तुमूर्त्तेनमस्तेस्तुभूशय्याभिरत
प्रभो ॥ महूहंधनधान्यादिसमृद्धंकुरुसर्वदा ॥ सशैलसागरांपृथ्वींयथावहसिमूर्धनि ॥ तथामांवहकल्याणसंप
त्संततिभिःसह ॥ इतिप्रार्थ्यततोदद्याहक्षिणामर्चकायच ॥ विप्रेभ्योभोजनंदद्यात्स्वयंभुंजीतबंधुभिः ॥ ए

१ यवैःकृष्णातिलैश्चैव.

वंयः कुरुते सम्यग्वास्तु पूजां प्रयत्नतः ॥ आरोग्यं पुत्रपौत्रादिधनं धान्यं लभेन्नरः ॥ इति वास्तु शांतिपरिभाषा ॥
अथ प्रेश परिभाषा ॥ नारदः ॥ प्रवेशो मध्यमो ह्लेयः सौम्यकार्तिकमासयोः ॥ माघफाल्गुनवैशाखज्येष्ठमासे
बुद्धो भनः ॥ रत्नकोशो ॥ पुष्टेधनिष्ठामृगवारुणेषु स्वायं भुवर्क्षेत्रिषु चोत्तरासु ॥ वारुणं शततारका ॥ स्वायं
भुवं आद्रीनक्षत्रं ॥ अक्षीणचं द्रेशु भदो नृपस्य तिथा वरिकौ स्वगृह प्रवेशः ॥ वसिष्ठः ॥ कृत्वा श्रुकं वामतः पृष्ठ
तोकं विप्रान्पूज्यानग्रतः पूर्णकुं भं ॥ रम्यं हर्म्यं तोरणस्त्रग्वितानैः स्त्रीभित्रग्वीगीतवादैर्विशेषं ॥ नारदोपि ॥ गृह्यो
कहो मविधिनावलिकर्म कुर्यात्प्रासादवास्तु शमने च विधिर्युतकः ॥ संतर्पयेद्विजवरानथभक्ष्यभोजयैः शुक्रां वर
स्वभवनं प्रविशेत् सुरूपं ॥ कृत्वा ग्रतो द्विजवरानथ पूर्णकुं भं दध्यक्षताम्रदलपुष्पफलोपशोभं ॥ दत्ताहिरण्य
वसनानितया द्विजे भ्यो मां गल्यशांतिनिलयं स्वगृहं विशेषं ॥ विस्तरस्तु शांतिसारादिभ्यो वगंतव्यः ॥ एवं परि
भाषोक्तरीत्यापूर्वस्वगृह्योक्तशालाकरणं वास्तु शांतिं च विधाय ततः पुराणस्मृत्युक्तवास्तु शांतिं कृत्वा ॥ पश्चात्स्व
गृह्योक्तविधिनावास्तु प्रवेशं कुर्यात् ॥ इति समुच्चयविधिः कर्तव्यः ॥ गृह्योक्तहोमविधिनेति पूर्वोक्तवाक्यव्या
ख्यानावसरे ॥ अत्र पौराणवास्तु शांतेः स्वगृह्योक्तवास्तु शांत्यासमुच्चयोविधीयत इति शांतिसारादिनिवंधेषु कृ
त्वात् ॥ केचित्तं व्रेणानुष्ठीयते तन ॥ तं त्रसमुच्चययोः स्वरूपविरोधात् ॥ तं त्रनामवहूनां सजातीयकर्मणां युग
पदनुष्ठानं तत्र अंगानां सकृदादृत्तिः प्रधानानां पृथक्पृथगनुष्ठानमिति ॥ समुच्चयोनामएको हैश्यकानेककर्मणामे
ककाले पृथक्पृथकरणमिति ॥ असति विभवेकेवलागृह्योक्ताशांतिरेव कर्तव्या ॥ ॥ इति परिभाषा ॥

हि० ब्र०

॥३३०॥

॥ अथप्रयोगः ॥ ॥ प्रागुक्तिदिनेगृहप्रवेशादिनेवापूर्वाह्लैयजमानःसपत्नीकःनवजलपद्मवोपेतंसफलंकल
शंपत्न्यंजलिनाग्राहयिला ॥ स्वयमौपासनाग्निपचनाग्निवागृहीलाक्रान्तिणान्वितस्तूर्यघोषेणसहवास्तुप्रा
प्यपादौप्रक्षाल्याचम्यप्रधानगृहमध्येधान्योपरितंकलशंऔपासनाग्न्युखांचसंस्थाप्यब्राह्मणैःसहशुभासनेप्रा
डभुखउपविश्यदेशकालकर्त्तनांतेरिष्यमाणशालाकरणगृह्योक्तवास्तुशमनमात्स्योक्तवास्तुशांत्यंगलेनग
णेशपूजनंपुण्याहवाचनंमातृकापूजनंनांदीश्राद्धंचकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्य ॥ ततःशा
लाकरणं ॥ देशकालौसंकीर्त्यश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थशालाकरणहोमंकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्य ॥ औपासनाग्नि
मुपसमाधायेत्यादिसामान्यप्रधानान्तंहुला ॥ नास्त्यत्रवैशेषिकहोमः ॥ इमंमेवरुणेत्यादित्रिवदन्होमंपुण्याह
वाचनांतंकला ॥ अहतंवासःपरिधायाचम्य ॥ देवस्यत्वासवितुःप्रस्त्रैविनोर्ब्रह्म्यांपूर्णो हस्ताभ्यामाददे
भ्रिरसिनारिरसिपरालिखितश्वक्षःपरिलिखिताअरातयडुदमुहैरक्षसोग्रीवाअपिकृंतामियोर्समान्देष्टुयंचवृयं
द्विष्मडुदमस्यग्रीवाअपिकृंतामिइतिसकृन्मंत्रमुक्तात्रिःप्रदक्षिणमवटंपरिलिखति ॥ एवंप्रत्यवटंयावद्विरव
टैःप्रयोजनंतावंतःखला ॥ अवटसंबंधिपांसून्ठालाभ्यंतरेप्रकीर्य ॥ उच्छ्रूयणक्रमेणावटकमोङ्गेयः ॥
इहैवध्रुवानिमिनोमिशालांक्षेमेतिष्ठतिवृत्तमुक्तमाणा ॥ तांत्राशालेसवीराःसर्ववीराअरिष्टवीराअनु
संचरेमेतिद्वारस्थूणयोर्दक्षिणास्थूणामुच्छ्रयति ॥ अवटेस्थापयतीत्यर्थः ॥ इहैवध्रुवाप्रतितिष्ठशालेअश्वाव

वा० शां०

॥३३०॥

तीर्गोमतीसूनृवतीऊर्जस्वतीपयसापिन्वमानोच्छ्रुयस्वमहतेसौभगायेत्युत्तरां ॥ आल्वाकुमारस्तरुणआव
त्सोजगतासह ॥ आल्वाहिरण्मयःकुंभआदधःकलशैरयंनिव ॥ इतिसम्यक्स्थापितेअभिमृशति ॥ प्रतिस्थू
णमंत्राद्यत्तिः ॥ एवमेवस्थूणराज्यौस्थूणापंक्तीवुच्छ्रुयति ॥ एवमेवाभिमृशति ॥ प्रतिस्थूणमंत्राद्यत्तिःक्षतेनस्थू
णावधिरोहवंशोधर्वोविराजनपसेधशत्रून् ॥ अथास्मभ्य ॐ सहवीरा ॐ रयिंदाः ॥ इतिस्थूणराज्योरुपरिमध्य
मंपृष्ठवंशमारोपयति ॥ मानःसपत्नःशरणस्योनादेवोदेवेभिर्विमितास्यग्रे ॥ त्रुणंवसानाःसुमनाअसिल्व ३ शं
नएधिद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ इतिसर्वतश्छंनामभिमृशति ॥ इतिशालाकरणप्रयोगः ॥ अथगृह्योक्तवास्तुशांतिः ॥
गृह्ये ॥ ततोनुराधैर्वास्तुशमनं ॥ निशायामंतरागारेमिमुपसमाधायआचम्यप्राणानायम्यदेशकालौसंकीर्त्यम
मास्यवास्तोःशुभतासिद्धिद्वारावास्तुदेवताप्रत्यर्थवास्तुशमनहोमंकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्याग्निध्याल्वासमित्रयमा
दायेत्यादिव्याहृत्यंतमुक्तावैशेषिकहोमेवास्तोष्पतिंविराज्येनश चीपतिमाज्येनवास्तोष्पतिमाज्येनश चीपति
माज्येनअंगहोमेवरुणंद्विरित्यादिव्याहृतिपर्यंतंकुलाजुहोति ॥ वास्तोष्पतेप्रतिंजानीश्वरस्मान्स्त्वावेशोअंनमी
वोभवानः ॥ यत्त्वेमहे प्रतितन्मोजुषस्त्वशंनंएधिद्विपदेशंचतुष्पदेस्वाहा ॥ वास्तोष्पतयइदं ॥ ॐ वास्तोष्पते
शग्मयासु ३ सदातेसक्षीमहिरुणवयागातुमत्या ॥ आवःक्षेमंउतयोगेवरनोयूयंपातस्वस्तिभिःसदानःस्वाहा ॥
वास्तोष्पतयइदंइतिद्वे ॥ ॐ वास्तोष्पतेप्रतरणोनएधिगयुस्फानोगोभिरश्वेभिरिदो ॥ अजरासस्तेसुख्येस्या

मपि॒तेव॒पुत्रा॑न्प्रति॒नोजुषस्व॑स्वाहा॒ ॥ वा॒स्तो॑ष्पतय॒इदं ॥ अ॒पैतुमृत्यु॒मृतै॒नआग॑न्वैवस्व॒तोनौअभे॒यंकूणो
 तु॒ ॥ प॒र्णिव॒नस्पते॒रिवा॑भिनःशीयता॒र्थ्यिःसच्चतांन॒शच्चीपति॒स्वाहा॒ ॥ शच्चीपतय॒इदं ॥ परंमृत्यो॒अनुपे॒रे
 हि॒पंथांयस्ते॒स्वइत्तरोदेव्यानात् ॥ वा॒स्तो॑ष्पते॒शृण्वते॒ब्रवी॑मिमानःप्रजा॒र्थ्यिःरीरिषो॒मोत्वीरान्तस्वाहा॒ ॥ वा॒स्तो॑
 ष्पतय॒इदं ॥ इदमूनुःश्रेयो॒वसानमागन्मयद्वैजित्यन्ति॒दश्वजियत् ॥ प॒र्णिव॒नस्पते॒रिवा॑भिनःशीयता॒र्थ्यिःस
 चतांन॒शच्चीपति॒स्वाहा॒ ॥ शच्चीपतय॒इदं ॥ इतिषडाहुतीहुल्ला ॥ अंगहोमादित्रिवृद्धनहोमंपुण्याहवाचनांतंकु
 र्यात् ॥ इतिगृह्योक्तवास्तुशमनप्रयोगः ॥ अथमात्स्योक्तवास्तुशांतिः ॥ पुनर्देशकालैसंकीर्त्यश्रीपरमेश्वरप्रीतिद्वा
 रममनूतनवास्तुकरणाश्रितहीनाधिकांगसमवेधादिदुष्टायव्ययजन्यसर्वदांषशांत्यर्थंअस्यवास्तोःशुभतासि
 त्विद्वारापुष्टितुष्टिधनधान्यपुत्रपौत्रायभिवृत्यर्थंचसग्रहमखांभात्स्योक्तांवास्तुशांतिंकरिष्ये ॥ तदंगंआचार्यादि
 वरणंचकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्य ॥ वास्तुशांत्याख्येकर्मणिआचार्यल्लांवणो ॥ इतिवृणुयात्पूजयेच ॥ आचार्य
 स्तुयथास्वर्गेशक्रादीनांवृहस्पतिः ॥ तथात्वंममयज्ञेस्मिन्ब्रह्माचार्येभवसुव्रत ॥ यथाचतुर्मुखोब्रह्मास्वर्गेलोके
 पितामहः ॥ तथाल्बंममयज्ञेस्मिन्ब्रह्माभवद्विजोत्तम ॥ अस्ययागस्यनिष्पत्तौभवंतोम्यर्थितामया ॥ सुप्रस
 नैश्चकर्त्तव्यंकर्मेदंविधिपूर्वकं ॥ इतिप्रार्थ्ये ॥ ततआचार्यःदेशकालैसंकीर्त्यअमुकगोत्रोत्पन्नेनअमुकशर्मणा
 यजमानेनवृतोहंविहितंकर्मकरिष्ये ॥ तदंगंगणपतिपूजनंशरीराशुत्थर्थंपुरुषसूक्ष्मठनंसर्वपविकिरणादिक

रिष्ये ॥ गणपतिपूजनंकृत्वा ॥ पुरुषसूक्तंपाठिल्ला ॥ यदवसंस्थितंभूतंस्थानमाश्रित्यसर्वदा ॥ स्थानंत्यक्ता
तुतसर्वयत्रस्थंतत्रगच्छतु ॥ अपक्रामंतुभूतानिपिशाचाःसर्वतोदिशः ॥ सर्वेषामवरोधेनशांतिकर्मसमारभे ॥
भूतप्रेतपिशाचाद्याअपक्रामंतुराशसाः ॥ स्थानादस्माद्जंत्वन्येस्वीकरोमिभुवंत्विमां ॥ इतिमंवत्रयेणसर्व
पान्विकीर्य ॥ शुचीवहत्यृग्भिः ३ पञ्चगव्येनप्रोक्ष्यापोहिषेत्यृग्भिःशुत्थाद्विश्वप्रोक्ष्य ॥ अङ्गुभूदंकर्णेभिःशृणु
यामदेवाः ॥ भूदंपश्येमाक्षभिर्यजत्राः ॥ स्थिरंरंगैस्तुष्टुवाऽसंस्तुनूभिः ॥ व्यर्थेमदेवहितंयदायुः ॥ स्वस्ति
नुद्दिनोद्दत्त्वश्रवाः ॥ स्वस्तिनःपूषविश्ववेदाः ॥ स्वस्तिनुस्ताक्षयोअरिष्टनेमिः ॥ स्वस्तिनुवृहस्पतिर्धातु ॥
मंवद्वयंपठेत् ॥ ततोगृहमध्येयजमानहस्तैकमितिकुण्डंचतुरस्त्रंचतुरंगुलोत्सेधंस्थंडिलंवाविधाय ॥ तत्पूर्वत
स्तदीशान्यांचहस्तमितिवेदिद्वयंकृत्वा ॥ पूर्ववेद्याईशानादिकोणेषु ॥ विशंतुभूतलेनागालोकपालाश्रसर्व
शः ॥ अस्मिन्गृहेवतिष्ठतुआयुर्बलकराःसदा ॥ इतिमंत्रादत्याप्रतिकोणेणंकुरोपयेत् ॥ शंकुपार्श्वेईशान्या
दि ॥ अग्निभ्योप्यथसर्पेभ्योयेचान्येतसमाश्रिताः ॥ तेभ्योबलिंप्रयच्छामिपुण्यमोदनमुत्तमं ॥ इतिमापभ
कबलिंदयात् ॥ ततोवेद्युपरिकुंकुमादिनासुवर्णशलाकयाशांतायैनमः ॥ यशोवत्यैनमः ॥ कांतायैनमः ॥
विशालायैनमः ॥ प्राणवाहिन्यै ० सत्यै ० सुमत्यै ० नंदायै ० सुभद्रायै ० सुरथायै ० एतैर्नामभिःपश्चात्तारभ्यप्रागा
यताउदकसंस्थाअंगुलद्वयांतरालादशेखालिखिला ॥ हिरण्यायैनमः ॥ सुव्रतायै ० लक्ष्म्यै ० विभूत्यै ० विमला

हि०ब्र०

॥१३२॥

यै० प्रियायै० जयायै० ज्वालायै० विशोकायै० इडायै० एतैर्नामभिः दक्षिणामारभ्योदगायतःः प्राक्संस्थारेखाः
कृत्वा तत्र वास्तु मन्डले प्रतिमादौ देवता आवाहयेत् ॥ तथथा ॥ ईशान कोणपदे वास्तोः शिरसि ॥ शिखिनेनमः
शिखिनमावाहयामि ॥१ एवं सर्वत्रा ॥ तदक्षिणैकपदे तदक्षिणनेत्रे पर्जन्यायनमः ॥ पर्जन्यमावाहयामि ॥२ त
दक्षिणपदे तत्पश्चिमपदे च दक्षिणश्रोत्रे जयंताय ॥ जयंतमा ॥३ तदक्षिणपदद्वये दक्षिणां सेकुलिशायुधाय ॥ कु
लिशायुधमा ॥४ तदक्षिणपदद्वये दक्षिणबाहौ सूर्याय ॥ सूर्यमावा ॥५ तदक्षिणपदद्वये दक्षिणबाहौ विवसत्या
य ॥ सत्यमा ॥६ तदक्षिणपदद्वये दक्षिणकूर्परे भृशाय ॥ भृशमा ॥७ तदक्षिणैकपदे दक्षिणप्रवाहौ आकाशा
य ॥ आकाशमा ॥८ तदक्षिणाम्नेयकोणपदे दक्षिणप्रवाहौ विववायवेन ॥ वायुमा ॥९ तत्पश्चिमैकपदे दक्षिण
मणिवंधे पूष्णेनमः ॥ पूषणमा ॥१० तत्पश्चिमपदे तदुत्तरपदे च दक्षिणपार्श्वे वितथाय ॥ वितथमा ॥११ त
तपश्चिमपदद्वये दक्षिणपार्श्वे एव गृहक्षताय ॥ गृहक्षतमा ॥१२ तत्पश्चिमपदद्वये दक्षिणोरौयमाय ॥ यममा ॥
१३ तत्पश्चिमपदद्वये दक्षिणजानौ गंधर्वाय ॥ गंधर्वमा ॥१४ तत्पश्चिमपदद्वये दक्षिणजंघायां भूंगराजाय ॥
भूंगराजमा ॥१५ तत्पश्चिमोपरिस्थैकपदे दक्षिणस्फिचिमृगाय ॥ मृगमा ॥१६ तत्पश्चिमैनैऋत्यकोणपदे
पादयोः ॥ पितृभ्योन ॥ पितृना ॥१७ तदुत्तरकपदे वामस्फिचिदौवारिकाय ॥ दौवारिकमा ॥१८ तदुत्तरप
दे तत्राकपदे च वामजंघायां सुग्रीवाय ॥ सुग्रीवमा ॥१९ तदुत्तरपदद्वये वामजानौ पुष्पदंतायन ॥ पुष्पदंतमा ॥
२० तदुत्तरपदद्वये वामोरै जलाधिपाय ॥ जलाधिपमा ॥२१ तदुत्तरपदद्वये वामपार्श्वे असुराय ॥ असुरमा ॥

वा०शां०

॥१३२॥

२२ तदुन्नरपदद्वयेवामपार्वत्येवशोषाय । शोषमा ॥ २३ तदुन्नरोपरिस्थैकपदेवाममणिवंवेपापाय । पापमा ॥
२४ तदुन्नरवायव्यकोणपदेवामप्रवाहौरोगाय । रोगमा ॥ २५ तत्प्रागेकपदेवामप्रवाहावेवअहयेन । अहि-
मा ॥ २६ तत्प्राक्पदेतद्वक्षिणपदेचवामकूर्परमेमुख्याय । मुख्यमा ॥ २७ तत्प्राक्पदद्वयेवामवाहौभल्लाटाय ।
भल्लाटमा ॥ २८ तत्प्राक्पदद्वयेवामवाहावेवसोमाय । सोममा ॥ २९ तत्प्राक्पदद्वयेवामांसेसर्पाय । सर्पमा ॥
३० तत्प्राक्पदद्वयेवामश्रोत्रेअदित्यैन । अदितिमा ॥ ३१ तत्प्रागुपरिस्थैकपदेवामनेत्रेदित्यैन । दितिमा ॥
३२ तद्वक्षिणेशिखिपदाधःकोणपदेमुखेअज्ञोन । अपआ ॥ ३३ आग्रेयेवायुपदाधःकोणपदेदक्षिणहस्तेसा-
वित्रायन । सावित्रमा ॥ ३४ नैऋत्येपितृपदाधःकोणपदेमेढूजयायन । जयमा ॥ ३५ वायव्येरोगपदाधःकोण
पदेवामहस्तेरुद्राय । रुद्रमा ॥ अपउपस्पृश्य ॥ ३६ मेध्यपदेष्वीशानकोणपदादक्षिणपदत्रयेदक्षिणस्तनेर्य-
मणेन । अर्यमण ॥ ३७ तद्वक्षिणाग्रेयकोणपदेदक्षिणहस्तेसवित्रेन । सवितारमा ॥ ३८ तत्पश्चिमपदत्रयेजठरद-
क्षिणभागेविवस्वतेन । विवस्वतमा ॥ ३९ ॥ तत्पश्चिमैकपदेनैर्ऋत्यकोणेवषणयोर्विवुधाधिपाय । विवुधाधि-
पमा ॥ ४० ॥ तदुन्नरपदत्रयेजठरवामभागेमित्रायन । मित्रमा ॥ ४१ ॥ तदुन्नरवायव्यकोणपदेवामहस्तेराजय-
क्षमणे । राजयक्षमाणमा ॥ ४२ ॥ तत्प्राक्पदत्रयेवामस्तनेष्ठवीधिराय । पृथ्वीधरमा ॥ ४३ ॥ तत्प्रागीशानको-
णपदेउरसिआपवत्साय । आपवत्समा ॥ ४४ ॥ मध्यमनवपदेषुहनाभ्योर्ब्रह्मणेन । ब्रह्माणमा ॥ ४५ ॥

१ मध्यमनवकोष्टकब्रह्मपदसंलग्नेप्राग्गतेत्रिपदे,

हि० त्र०

॥१४३॥

तदुत्तरेसुवर्णनिर्मितंवृषवास्तुवास्तोष्पतद्विमंवैणस्थाप्यततोमंडलाद्वहिरीशाना॒दिकोणेषु ॥ चरक्यैन॒चरक्यैन॒
करीमा॒विदायै॒विदारीमा॒पूतनायै॒पूतनामा॒पापराक्षस्यै॒पापराक्षसीमा॒ततःपूर्वीदिदिक्षु ॥ स्कंदा॒
य॒स्कंदमा॒अर्यम्णे॒अर्यमणमा॒जूंभकाय॒जूंभकमा॒पिलिपिच्छाय॒पिलिपिच्छमा॒इत्यावात्याप्रा॒
गाथष्टदिक्षुइंद्राद्यष्टौलोकपालांस्तत्प्रकाशकैर्मैत्रीममंवैर्वाहयेत्।मंडलादीशान्यांमहीयैरित्यादिकलशेव
रुणंस्थाप्यपूजयेदितिकेचित् ॥ नर्यप्रजामितिप्रतिष्ठाप्यशिख्यादिदेवताःषोडशोपचारैःपंचोपचर्वासंपूज्य ॥
ततोवास्तुमंडलात्पश्चिमायांकुञ्जेस्थंडिलेवाउत्थननादिभूसंस्कारंविधाय ॥ सयथा ॥ वास्तुशांतिहवनंकर्तुर्स्थं
डिलादिसकलंकर्मकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्य ॥ गोमयोपलेपादिवरदनामानमग्निप्रतिष्ठाप्य ॥ अग्नेरीशान्यांग्र
हानग्रहकलशंवसंस्थाप्यतत्रवरुणंसंपूज्य ॥ देवदानवसंवादेमथयमानेमहोदधौ ॥ उत्पन्नोसितदाकुंभवि
ष्णुनाविधृतःस्वयं ॥ लक्ष्मोयेसर्वतीर्थानिदेवाःसर्वेल्यिस्थिताः ॥ ल्यितिष्ठानिल्यिप्राणाःप्रतिष्ठि
ताः ॥ शिवःस्वयंलमेवासिविष्णुस्वंचप्रजापतिः ॥ आदित्यावसवोरुद्राविश्वेदेवाःसपैतृकाः ॥ ल्यिति
ष्ठानिल्यिपियतःकामफलप्रदाः ॥ लक्ष्मसादादिमंयज्ञंकर्तुमीहेजलोद्धव ॥ सानिध्यंकुरुदेवेशप्रसन्नोभ
वसर्वदा ॥ इतिप्रार्थ्य ॥ ततोन्वाधानं ॥ आचार्यःश्रद्धएहीत्यादिव्याहृत्यंतमुक्ता ॥ वैशेषिकहोमे ॥
आदित्यादिनवग्रहदेवताः ॥ अन्वाधानोकरीत्यान्वाधाय ॥ अत्रप्रधानं ॥ शिखिनं ॥ पर्जन्यं ॥ जयतं ॥
कुलिशायुधं ॥ सूर्यं ॥ सत्यं ॥ भूशं ॥ आकाशं ॥ वायुं ॥ पूषणं ॥ वितर्थं ॥ गृहक्षतं ॥ यमं ॥

वा० शां०

॥१४३॥

गंवर्व ॥ भृंगराजं ॥ मृगं ॥ पितृन् ॥ दौवारिकं ॥ सुग्रीवं ॥ पुष्पदंतं ॥ जलाधिपं ॥ असुरं ॥ शोषं ॥
पापं ॥ रोगं ॥ अहिं ॥ मुख्यं ॥ भल्लाटं ॥ सोमं ॥ सर्पं ॥ अदितिं ॥ दिति ॥ अपः ॥ सावित्रं ॥
जयं ॥ रुद्रं ॥ अपउपस्पृश्य ॥ अर्थमणं ॥ सवितारं ॥ विवस्वतं ॥ विबुधाधिपं ॥ मित्रं ॥ राजयक्षमाणं ॥
पृथ्वीघरं ॥ आपवत्सं ॥ ब्रह्माणं ॥ एताः पञ्चचल्लारिंशदेवताः औदुंबरसमितिलपायसाज्यद्रव्यैः प्रत्येकं प्रति-
द्रव्यं अष्टोत्तरशताष्टाविंशत्यष्टान्यतमसंख्याकाभिराहुतिभिः ॥ वास्तोष्पतद्वितिचतस्त्रभि क्रिग्भिः पूर्वोक्तद्रव्यैः
प्रत्यृचं पूर्वोक्तसंख्याहुतिभिः ॥ अथवा ॥ वास्तोष्पतद्वितिचल्लारोमंत्राः एकैकेनमंत्रेण सप्तविंशतिर्वा-
हुतयदत्यष्टोत्तरशतमितिदानमयूर्खे ॥ तत्पक्षेप्रत्युचमितिनोष्टेखः ॥ वास्तोष्पतिं वास्तोष्पतद्वितिचतस्त्रभिः
वास्तोष्पतेभ्रुवास्थूणामितिचंत्रविंशतिः पञ्चवाबिल्वफलैस्तद्वैजैर्वायक्ष्ये ॥ चरकीं ॥ विदारी ॥ पूननां
पापराक्षसीं स्कंदं ॥ अर्थमणं ॥ जृंभकं ॥ पिलिपिच्छं ॥ इंद्रं ॥ अमिं ॥ यमं ॥ निर्क्षिति ॥ अपउप-
स्पृश्य ॥ वरुणं वायुं ॥ सोमं ॥ ईशानं ॥ एताः देवताः पूर्वोक्तद्रव्यैः प्रत्येकं अष्टचतुर्न्यतमसंख्याहुतिभिः
अंगहोमेवरुणं द्विरित्यादिसामान्यप्रधानांतं हुल्ला ॥ इमानिउपकल्पितानिहवनीयद्रव्याणिहोमपर्यातानिया
यक्ष्यमाणादेवताः ताभ्यः मयापरित्यकानिनमम ॥ यथादैवतानिसंतु ॥ ततः अन्वाधानोक्तसंख्याग्रहहोमसमा-
प्य ॥ प्रधानहोमं कुर्यात् ॥ ॐ शिखिनेस्वाहा ॥ ॐ पर्जन्यायस्वाहा ॥ ॐ जयंताय ॥ ॐ कुलिशायुधाय ॥
ॐ सूर्याय ॥ ॐ सत्याय ॥ ॐ भृशाय ॥ ॐ आकाशाय ॥ ॐ वायवे ॥ ॐ पूष्णे ॥ ॐ वितथाय ॥ ॐ गृहक्ष

हि० त्र०

॥१३४॥

ताय० यमाय० गंधर्वाय० भूंगराजाय० मृगाय० पितृभ्यः० दौवारिकाय० सुग्रीवाय० षुष्पदंताय० वा० १५०
जलाधिपाय० असुराय० शौषाय० पापाय० रोगाय० अहये० मुख्याय० भल्लाटा० सोमाय० सर्पाय० अ^०
दित्यै० दित्यै० अद्योन० सावित्राय० जयाय० रुद्राय० अर्यमणे० सवित्रे० विवस्वते० विवुधाधिपाय० मित्राय०
राजयक्षमणे० पृथ्वीधराय० आपवत्साय० ब्रह्मणे० ॐ वास्तोष्पतेप्रतिजानीह्यस्मान्स्वावेशोअनमीवोभे
वानः॥ यत्वेमहेप्रतितनोजुषस्वश्चनोभवद्विष्टदेशंचतुष्पदेस्वाहा॥ वास्तोष्पतेप्रतरणोनएधिग्यस्फानोगोभिर
श्वेभिरिदो॥ अजरासस्तेसख्येस्यामपितेवपुत्रान्प्रतिनोजुषस्वस्वाहा॥ वास्तोष्पतेश्चमयास्तदातेसक्षीम
हिरण्वयागातुमत्या॥ पुहिक्षेमउतयोगेवरन्नोयुयंपातस्वस्तिभिःसदानुःस्वाहा॥ अमीवहावास्तोष्पतेवि
श्वारूपाण्याविशंन्॥ सखासुशेवएधिनुःस्वाहा॥ चतुर्णीमंत्राणामाश्वलायनीयर्थः॥ सूक्तकमपाठात्॥
अन्वावानसख्ययाहुतीर्हत्वा॥ ॐ वास्तोष्पतेप्रतिजानी० देस्वाहा॥ १ वास्तोष्पतेप्रतर० स्वस्वाहा॥ २॥
वास्तोष्पतेश्चमया० नुःस्वाहा॥ ३ अमीवहा० एधिनुःस्वाहा॥ ४ वास्तोष्पतेद्विवास्थूणांसञ्चंसूम्यानां॥
द्रुप्सोभेनापुरांशश्वतीनामिंद्रोमुनीनांसखास्वाहा॥ ५॥ इतिविल्वफलैस्तद्वीजैर्वा हुत्वा॥ ॐ चरक्यै
स्वाहा॥ उग्निविदार्येस्वाहा॥ ॐ पूतनायैस्वाहा॥ ॐ पापराक्षस्यैस्वाहा॥ ॐ स्कंदायस्वाहा॥ ३० अर्य

॥१३४॥

म्णेस्वाहा ॥ ओँ जूंभकायस्वाहा ॥ ओँ पिलिपिच्छायस्वाहा ॥ इंद्रायस्वाहा ॥ ओँ अग्नये० यमाय० नि०
ऋतये० अपउपस्थृत्य ॥ वरुणाय० वायवे० सोमाय० ईशानाय० ततइमंमेवरुणेत्यादिहोमशेषंसमापयेत् ॥
ततःवास्तुमंडलपश्चिमदेशो ओँ शिखिनेनमः ॥ इमंपायसबलिंसमर्पयामीत्येवंशिख्यादिभ्यःप्रत्येकंसमुच्चयेन
वादधात् ॥ चरक्यादिभ्यःपायसबलीन्दत्वा ॥ शिख्यादिप्रीतयेकांचनंब्रह्मप्रतियेधेनुब्राह्मणायदधात् ॥
नवग्रहेभ्योदिकपालेभ्यश्चसदीपमाषभक्तबलीन्दत्वा ॥ प्रक्षालितपादपाणिर्द्वादशाष्टचतुर्गृहीतेनवाज्येनपूर्णाहुतिंजुहुयात् ॥ सयथा॥ कृतहोमस्यसंपूर्णफलावासयेपूर्णाहुतिंहोष्यामि ॥ इतियजमानःसंकल्प्यततआचा॒
र्यः ॥ ओँ सुसते॑अग्नेसुमिधःसुसज्जिव्हाःसुसर्षीयःसुसधामप्रियाणि ॥ सुसहोत्राःसुसधालायजांति॒सुसयोनीरा॒
पूर्णस्वाधृतेन॒स्वाहा॥॒ससवतेग्रयङ्गदं ॥ ततआचार्यादियः॥ आपोहिष्ठेतिसृभिर्हिरण्यवर्णादितिचतस्याभिः॒पव
मानानुवाकेनसुरास्वामभिषिंचलित्यादिपौराणमंत्रैश्चसपत्नीकंयजमानशांतिकलशोदकेनाभिषिंचेयुः॥॒पौरा॒
णमंत्रायथा ॥ सुरास्वामभिषिंचतुब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ॥ वासुदेवोजगन्नाथस्तथासंकर्षणोविभुः ॥ प्रयुम्न
श्चानिरुद्धश्चभवंतुविजयायते ॥ आखंडलोमिर्भगवान्यमोवैनिर्भृतिस्तथा ॥ वरुणःपवनश्चैवधनाध्यक्षस्त
थाशिवः॥ ब्रह्मणासहिताःसर्वेदिक्पालाःपांतुतेसदा ॥ कीर्तिर्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधापुष्टिःश्रद्धाक्रियामतिः ॥ बुद्धिर्ल
जावपुःशांतिःकांतिस्तुष्टिश्रमातरः ॥ एतास्वामभिषिंचतुदेवपत्न्यःसमागताः ॥ आदित्यश्रद्धमाभौमोबु

हि० ब्र०

॥१३५॥

धजीवसितार्कजाः ॥ ग्रहास्त्वामभिषिंचंतुराहुःकेतुश्रूपूजितः ॥ देवदानवगंधर्वायक्षराक्षसपन्नगाः ॥ क्र
षयोमुनयोगावोदेवमातरएवच ॥ देवपत्न्योद्गुमानागदैत्याश्राप्सरसांगणाः ॥ अखाणिसर्वशस्त्राणिराजा
नोवाहनानिच ॥ औषधानिचरत्नानिकालस्यावयवाश्रये ॥ सरितःसागराःशैलास्तीर्थीनिजलदानदाः ॥
एतेत्वामभिषिंचंतुसर्वकामार्थसिद्धये ॥ सर्वैषधीरनुलिप्यस्त्रापयेयुः ॥ ततोयजमानःब्रह्मस्थानेसुरूपांभू
षितांखीरूपांपृथर्वीध्यात्वा ॥ॐ धरायैनमइतिसंपूज्यप्रार्थयेत् ॥ सर्वदेवमयंवास्तुसर्वदेवमयंपरं ॥ इतिप
ठिल्वा ॥ ततोगृहंप्रागादितस्त्रिसूच्यपावमानेनसूक्तेनरक्षीम्भेनचवेष्टयेत् ॥ पवमानःसुवर्जनैः० ॥ ज्ञातवेदामां
र्जयेत्यापुनातु ॥ इतिपावमानं ॥ कृषुभ्वपाजुःप्रसि०परिवाधोअदेवीः ॥ इतिराक्षोम्बं ॥ ततोदुग्धपूर्णज
लपूर्णयाचसस्तनकुंभ्यातथैवसूकद्वयेनबहिरभ्यंतरे चशिव ७ शिवमितियजुषाधाराद्यमविच्छिन्नंकुर्यात् ॥
अथयजमानःगृहस्यामेयदेशोजानुदघमवटंरवालातंगोमयेनोपलिप्यपुष्पाक्षतादिभिरलंकृत्य ॥ शैवालसस
बीजानिचंदनंचप्रक्षिष्य ॥ जलपूर्णशुक्लपुष्पयुतंगंधादिभिरचितंकुंभंहस्तद्वयेनादायजानुभ्यामवनिंगत्वा
ॐ नमोवरुणायेतितज्जलेनगर्तपूरयेत् ॥ तत्प्रागवर्त्तेप्रदक्षिणेपुष्पेवोर्धर्वमुखेशुभंवैपरीत्येलञ्जुभं ॥ ततोमृ
निर्मितपेटिकायांसतवीजदध्योदनशैवालपुष्पाणिप्रक्षिप्यपूर्वस्थापितवृषवास्तुन्तूर्यमंगलघोषेणानीयतस्यां
१ मध्यनवपदे.

वा० शाँ०

॥१३५॥

संस्थाप्य गंधा दिभिः पूजयेत् प्रार्थयेच्च ॥ पूजितो सिमया वास्तो होमायैर्चनैः शुभैः ॥ प्रसीद पाहि विश्वेश देहि मे गृहं
जं सुखं ॥ वास्तु मूर्तेन मस्ते स्तुभूश्या भिरत प्रभो ॥ मदृहं धनधान्यादि समृद्धं कुरु सर्वदा ॥ ततः पेटिका मात्ता
यत स्मिन गते शनैर्निक्षिपेद नेनं मंत्रेण ॥ सशैल सागरं पृथ्वीं यथा वहसि मूर्धनि ॥ तथा मांवह कल्याण संपत्सं
तति भिः सह ॥ गर्त्तमृदा पूर्यमृदधि के उत्तमं साम्ये मध्यमं न्यूने लघमं ॥ गर्तो परिगोमये नोपलिप्य ॥ शुक्रगं
ध पुष्पा दत्तै भूषयेत् ॥ ततो ग्रे: पश्चादाचार्यादीन्संपूज्य ॥ सवत्सांगां अलंकृतां वासो युगं व्रह्मणे नद्वाहं
सदस्याया श्वं वासो युगं चान्येभ्यो क्रलिभ्यो यथा शक्ति दक्षिणां दल्वा कर्म साद्वृण्या यविष्णुं स्मरेत् ॥ ब्राह्मणा
न्भोजयिला भूय सीं दला ॥ ग्रहाणां शिख्या दिवा स्तु देवतानां पूजां कलाक्षमाप्य ॥ यां तु देवे ति विसृज्या चार्यह
स्ते संप्रतिपाद्या गिन्सं पूज्यगच्छुगच्छेति विसृज्य ब्राह्मणैः सहशांतिं पठेत् ॥ यस्य स्मृत्ये ति विष्णुं स्मृत्वा ॥ क
र्मेश्वर रप्तं कुर्यात् ॥ एवं शांतिं विधाय ॥ तस्मिन्बहनि द्वितीये हनि वाघटि कास्त्रापनं कलापरिभाषोक्तु सुमुहू
ते सूत्रोक्तगृह प्रवेशं कुर्यात् ॥ सयथा ॥ सपत्नी कोयज मानः प्रागुक्तवत्कलशं पत्न्या ग्राहयिला ॥ विप्रसाहितः
मंवपाठमंगलवाय घोषयुक्तः वक्ष्यमाणमंत्रैर्गृहं प्रविशेत् ॥ तेच मंत्राः ॥ गृहामा विभीतमावेपिद्वमूर्जं विभ्रत ए
मसि ॥ ऊर्जं विभ्रद्वसुनिः सुमेधा गृहाने मिमन सामोद मानः ॥ एषाम भ्ये ति प्रवसन्ने ति सौमन सो बभुः ॥ गृहानु
पवहया महेते नोजानं तु जानतः ॥ उपहूता इह गावउ पहूता अजावयः ॥ अथो अन्नस्य कीलालउ पहूतो गृहे षुनः ॥
उपहूता भूरि सखा सखायः स्वादु संमुदः ॥ अरिष्टाः सर्वपूरुषा गृहानः संतु सर्वदा ॥ ऊर्जरवंतः पयस्वं त इरवंतो हसा

हि० ब्र०

॥१९६॥

मुदः ॥ अनश्याअतृष्यागृहामास्मद्भीतन ॥ इतिगृहमन्येति ॥ क्षेमायवः शांत्यै प्रपद्येशिव ३ शग्म ३ शंयोः
शंयोः इतिगृहं प्रविशति ॥ न तदहरागतः कलहंकरोति ॥ गृहानह ३ सुमनसः प्रपद्येवीरभोवीरतमः सुशेवान् ॥ इरांव
हंतः सुमनस्य मानानास्तेष्वह ३ सुमनाः संविशामि ॥ इति संविशति ॥ विश्वाउतत्वयावयं धारा उदन्याइव ॥ अतिगा
हे महिद्विषः ॥ इति भार्यी समीक्षते ॥ देश कालौ संकीर्त्य कृत गृह प्रवेशां गलेन गणेशापूजनं स्वस्ति पुण्याहवा व
नं मातृं कापूजनं नांदी श्रात्धं च करिष्ये ॥ तानि कृत्वा भूयसीं दलाज्योति विंत्पूजनं कृत्वा त्रिष्णु भोजनं संकल्पय इ
ष्टैः सह भुंजीयात् ॥ इति वास्तु शांतिप्रयोगः ॥ याज्ञिकानां मुदेवास्तोः प्रयोगः दोधितो धुना ॥ अनेन प्रीयतां देवी कु
ष्णासर्वाधनाशिनी ॥ ॥ ६५ ॥ ॥ ६६ ॥ ॥ ६७ ॥ ॥ ६८ ॥

वा० शा०

॥१९६॥

न संज्ञकानां विश्वेषां देवानां ॥ अपसव्यं ॥ अस्मतिपृष्ठपितामहप्रपितामहानां अमुकशर्मणां गोत्राणां वसुरुद्रादित्य
स्वरूपाणां ॥ मातृपितामहीनां अमुकदानां गोत्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां सापत्नमातुःदायाःगो
त्रायाःवसुरुपायाःमातामहमातुःपितामहमातुःप्रपितामहानां शर्मणां गोत्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां माताम
हीमातुःपितामहीमातुःप्रपितामहीनां अमुकदानां गोत्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां पत्न्याःदायाःगोत्रायाःवसु
रुपायाःपुत्रस्यशर्मणःगोत्रस्यसप्तनीकस्यवसुरुपस्यदुहितुःदायाःगोत्रायाःसभर्तृकायाःवसुरुपायाःपितृव्य
स्यशर्मणःगोत्रस्यसप्तनीकस्यससूतस्यवसुरुपस्यमातुलस्यशर्मणःगोत्रस्यसप्तनीकस्यवसुरुपस्यभ्रातुःश
र्मणःगोत्रस्यसप्तीकस्यससूतस्यवसुरुपस्यपितृभगिन्याःदायाःगोत्रायाःसभर्तृकायाःससूतायाःवसुरुपायाः
मातृभगिन्याःदायाःसभर्तृकायाःससूतायाःवसुरुपायाःआत्मभगिन्याःदायाःसभर्तृकायाःससूतायाःवसुरु
पायाःइवसुरस्यशर्मणःगोत्रस्यसप्तनीकस्यससूतस्यवसुरुपस्यअस्मत्गुरोःशर्मणःगोत्रस्यसप्तनीकस्यससूत
स्यवसुरुपस्यशिष्यस्यशर्मणःगोत्रस्यसप्तीकस्यससूतस्यवसुरुपस्यआत्मस्यएतेषांश्रेयोर्धमोक्षर्थतृष्यर्थदेश
कालाघनुसारतःसदैवंसामौकरणंसपिंडपार्वैणकोदिष्टेनविधिनाअनेनहविषासयःकरिष्ये ॥ ताम्रपात्रेयवोदकं
रजतपात्रेतिलोदकंपूरयिला ॥ तदंगलेनगृहभांडादिशुद्धर्थयवतिलोदकाभिमंत्रणंप्रायश्चित्तसूक्जपंचकरि
ष्ये ॥ इमंमेगंगेयमुनेसरस्वतिशुतुद्रिस्तोमंसचत्तापरुष्णिया ॥ असिक्तियामरुद्धधेवितस्तुयार्जीकीयेश्वराणुत्यामु

हि०ब्र०

॥१९८॥

षोमया ॥ गंधद्वारांदुराधर्षीनित्यपुष्टांकरीषिणीं ॥ ईश्वरींसर्वभूतानांतामिहोपव्येश्रिये ॥ गंधक्षिप्त्वा ॥
श्रा०प्र०
शरातःकुर्शरासोदर्भासःसैर्याउत ॥ मौजाअदृष्टवैरिणाःसर्वेसाकंन्यलिप्सत ॥ कुशान्क्षिप्त्वा ॥ यवोसिधान्य
राजोवावारुणोमधुसंयुतः ॥ निर्णोदःसर्वपापानांपवित्रमृषिभिःस्मृतम् ॥ इतियवान् ॥ तिलोसिसोमदेवत्योगोस
वेदेवनिर्मितः ॥ प्रत्नवद्विःप्रतःस्वधयापित्तनिमान्लोकान्प्रीणयाहिनःस्वधानमः ॥ इतितिलान् ॥ यवोदकदे
वताभ्यःइदंगंवतुलसीपत्रसर्वेउपचारायवैःसफलैःसहिरण्यैःसंपूर्णाःसंतुतिलोदकदेवताभ्यःइदंगंधतुलसी
पत्रसर्वेउपचाराःतिलैःसफलैःसहिरण्यैःसंपूर्णाःसंतु ॥ कृष्मांडमंत्राःपुरुषसूक्तंचजपित्वा ॥ शुचीवोहव्यामरूतः
शुचीनांशुचिंहनोम्यध्वरशुचिभ्यः ॥ कृतेनसत्यमृतसापंआयनशुचीजन्मानःशुच्यःपावकाःअग्निःशु
चिच्यततमःशुचिर्विप्रःशुचिःकृविः ॥ शुचीरोचतुआहुतः ॥ उदग्नेशुच्यस्तवंशुक्राभ्राजंतर्ईरते ॥ तवज्योतींश्य
र्चयः ॥ अपवित्रःपवित्रोवासर्ववस्थांगतोपिवा ॥ यःस्मरेत्पुण्डरीकाक्षंसवात्याभ्यन्तरःशुचिः ॥ सर्वशुचिः ॥
इतिआत्मानंप्रोक्ष्य ॥ यदेवादेवहेळनंदेवासश्रकृमावयं ॥ आदित्यास्तस्मान्मामुंवतर्तस्यतेनमामित ॥ द
वाजीवनकाम्यायद्वाचनृतमूदिम ॥ तस्मान्नहमुंचतुविश्वेदेवाःसजोषसः ॥ कृतेनद्यावापृथिवकृतेनत्व
श्वरस्वति ॥ कृतान्वःपात्येनसोयत्किंचानृतमूदिम ॥ तत्संवितुर्वर्णेष्यभगेऽदेवस्यधीमहि ॥ धियोयोनःप्रचो
दयात् ॥ गायश्याश्राद्धपाकादीनांपवित्रतास्तु ॥ सर्वेषाकाःशुचयोभवन्तु ॥ पाकप्रोक्षणविधिवदस्तु ॥ अ

श्रा०प्र०

॥१९९॥

स्तुविधिवत् ॥ हस्तेकुशानहिरण्यंचगृहीत्वा ॥ समस्तसंपत्समवाप्तिहेतवःसमुत्थितापत्कुलधूमकेतवः ॥
अपारसंसारसमुद्रसेतवःपुनंतुमांब्राह्मणपादपांसवः ॥ आपद्धनध्वांतसहस्रभानवःसमीहितार्थीपूर्णकामधे
नवः ॥ समस्ततीर्थीबुपवित्रमूर्तयोरक्षंतुमांब्राह्मणपादपांसवः ॥ विप्रौघदर्शनात्क्षिप्रक्षीयंतेपापराशायः ॥ वंदना
न्मंगलावाप्तिरचनादच्युतंपदं ॥ आधिव्याधिहरन्तृणांमृत्युदारिद्वयनाशनं ॥ श्रीपुष्टिकीर्तिदंवंदेविप्रश्रीपाद
पंकजं ॥ यावैर्तीवैदेवतास्ताःसर्वावदविदिब्राह्मणेवसंतितस्माद्ब्राह्मणेभ्येवेदविद्योदिवेदिवेनमस्कुर्यान्नाश्ली
लंकीर्तियेदेताएवदेवताःप्रीणाति ॥ अपसव्यं ॥ अकोधनैःशौचपरैःसततब्रह्मचारीभिः ॥ भवितव्यंभवद्वि
श्रमयाचश्राद्धकारिणा ॥ अथतिथैममपितुःउद्दिश्यकन्यागतेसवितरिसकृन्महालयापरपक्षिकंश्राद्धंक
र्तुममअधिकारसंपदस्त्विभवंतोब्रुवंतु ॥ अस्तुश्राद्धाधिकारसंपत् ॥ कालस्यमुख्यकालोस्त्विभवंतोब्रु
वंतु ॥ कालस्यमुख्यकालोस्तु ॥ सव्यं ॥ नमोदेवेभ्यः ॥ प्राचीनावीती ॥ स्वधापितृभ्यः ॥ सव्यं ॥ दे
वस्त्वानेक्षणंदल्वाभवद्विःप्रसादःकर्तव्यः ॥ सुकर्तव्यः ॥ अपसव्यं ॥ पितृपितामहप्रपितामहस्थानेक्षणंदल्वा
भवद्विःप्रसादःकर्तव्यः ॥ मातृपितामहप्रपितामह्यःस्था० सापत्नमातृस्था० मातामहमातुःपितामहमातुःप्रपि
तामहस्थाने० मातामहीमातुःपितामहीमातुःप्रपितामह्यःस्था० पत्नीस्था० पितृव्यसपत्नीकससूतमातुलसप
त्नीकससूतभ्रातुसपत्नीकससूतस्छा० पितृभगिनिसभर्तृकससूतमातुभगिनिसभर्तृकससूतआत्मभगिनिस
भर्तृकससूतश्वशुरसपत्नीकससूतगुरुसपत्नीकससूताशेष्यसपत्नीकससूतस्छा० सुकर्तव्यःसर्वत्रविभक्तिर्यो

हि०प्र०

॥१९१॥

ज्या ॥ सव्यं ॥ देवाः स्वागतं ॥ सुस्वागतं ॥ देवार्थगोमयेन उत्तरे चतुरस्त्रं मंडलं कृत्वा ॥ अपसव्यं ॥ पित्रार्थदक्षिणे
वर्तुलाकारं मंडलं कुर्यात् ॥ सव्यं ॥ धूरिलोचनसंज्ञकानां विश्वेषां देवानां पाद्यस्थाने इदमासनं ॥ पाद्यासनायनमः
इदं गंधतुलसीपत्रं सर्वे उपचाराः यवैः संपूर्णाः संतु ॥ अपसव्यं ॥ देवताभ्यः पितृभ्यश्च महायोजिभ्य एव च ॥ न
मः स्वाहा यैस्वधायौ नित्यमेवनमोनमोनित्यमेवनमोनमः ॥ अस्मद् पितृपितामह प्रपितामहानां मातृपितामहि
प्रपितामहीनां सापलमातुः मातामहमातुः पितामहमातुः प्रपितामहानां मातामहीमातुः पितामहीमातुः प्रपिताम
हीनां अन्येषां नानाशर्माणां नानागोत्राणां वस्वादिरूपाणां इदं गंधतुलसीपत्रं भृ
गिराजपत्रं च सर्वे उपचाराः तिलैः संपूर्णाः संतु ॥ सव्यं ॥ देवाः स्वागतं ॥ सुस्वागतं देवाः अव्रन्मः ॥ गंधनं ॥
यवाक्षत पुष्पं ॥ सर्वे उपचाराः यवैः संपूर्णाः संतु ॥ नमोस्त्वनं तायस हस्तमूर्तये सहस्रपादाक्षिणिरोरुबाहवे ॥
सहस्रनाम्ने पुरुषाय शाश्वते सहस्रकोटीयुगधारिणेनमः ॥ धूरिलोचनसंज्ञकाः विश्वेदेवाः भूर्भुवः सुवः इदं वः पा
द्यं ॥ सुपाद्यं ॥ शन्मोदेवीरुभिष्ट्युआपोभवं तु पीतये ॥ शंयोरुभिष्ट्वं तुनः ॥ पितृपितामह प्रपितामहाः स्वा
गतं ॥ सुस्वागतं ॥ अपसव्यं ॥ पितृपितामह प्रपितामहाः अव्रन्मः गंधं ॥ तिलाक्षत पुष्पं ॥ सर्वे उपचाराः ति
लैः संपूर्णाः संतु ॥ डदं पितृभ्यो नमो अस्त्वद्यये पूर्वां सुयउपरास ईयुः ॥ येषां यवैरजस्यानिष्ठां यवानूनश्चु
द्यजिनां सुविक्षु ॥ अस्मद् पितृपितामह प्रपितामहाः शर्माणः गोत्राः वसुरुद्रादित्यस्वरूपाः भूर्भुवः सुवः इदं वः पा

श्रा०प्र०

॥१९१॥

यं ॥ शन्तेदिवीरभिष्ठ्यअपोभवंतुपीतये ॥ शंयोरभिस्त्वंवंतुनः ॥ एवंपित्रादिसर्वेपितरः ॥ सव्यं ॥ ततः
स्वपादौप्रक्षाल्यपवित्रेविसृज्य ॥ आचम्यपुनःपवित्रेधूला ॥ देवाःसमाध्वं ॥ सुसमास्महे ॥ अपसव्यं ॥
पितृपितामहप्रपितामहाः ॥ समाध्वं ॥ सुसमास्महे ॥ मातृपितामहिप्रपितामह्यःसमाध्वं ॥ सुसमास्महे
॥ एवंसंबोधनांतंसर्वत्र ॥ सव्यं ॥ उपकांतंकन्यागतेसवितरिसकृन्महालयापरपक्षिकशाङ्काख्यकर्मकरि
ष्ये ॥ कुरुष्व ॥ श्राङ्कस्यकर्मणःसिद्धिरस्त्वितिभवंतोब्रुवंतु ॥ अस्तुश्राङ्कस्यकर्मणःसिद्धिः ॥ सव्यं ॥ श्रा
ङ्कस्यकर्मणःसिद्धिरस्त्वितिभवंतोब्रुवंतु ॥ अस्तुश्राङ्कस्यकर्मणःसिद्धिः ॥ आगच्छंतुमहभागाविश्वेदेवामहा
बलाः ॥ येऽत्रविहिताश्राङ्केसावधानाभवंतुते ॥ भवामः ॥ धूरिलोचनसंज्ञकानांविश्वेषांदेवानांब्रह्मणेऽद
मासनं ॥ स्वासनं ॥ अत्रास्यतांधर्मोसि ॥ अत्रास्यामः ॥ कन्यागतेसवितरिसकृन्महालया०श्राङ्केदैवेक्षणः
कीयतां ॥ तथा ॥ प्राप्नोतुभवान् ॥ प्राप्नवानि ॥ अर्धमासाद्यदेवाग्रेप्रागग्रौकुशौस्थाप्य ॥ तयोरूपरिअर्घ्यपा
त्रेसंनिधाय ॥ जलंप्रोक्ष्य ॥ उत्तानीकृत्यद्वौद्वौकुशौनिधायजलंपूरयिलायवान्वामहस्तेगृहीला ॥ धूरिलोचनसंज्ञ
कानविश्वन्देवान् भवत्सुयथायथंआवाहयिष्ये ॥ आवाहय ॥ विश्वेदेवासुआगतःशृणुतामैऽम ७ हवं ॥
एदंबुहिनिषीदत ॥ विश्वान्देवान् आवाहयामि ॥ आवाहय ॥ विश्वेदेवाःशृणुतेम् ७ हवंमेयेअंतरिक्षेयउ
पद्यविष्ट ॥ येऽग्निजिव्हातुतवायजंत्राआसद्यास्मिन्बुहिषिमादयध्वं ॥ आगच्छंतुविश्वेदेवाविश्वेदेवाः ॥

श्रा० प्र०

आगच्छामः ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्योवोजुष्टंगृण्हामि ॥ इतिद्विः ॥ शनेदिवीरभिष्ठयुआपोभवंतुपीतये ॥ शं
योरभिस्त्रवंतुनः ॥ यवोसिधान्यराजोवावारुणोमधुसंयुतः ॥ निर्णोदःसर्वपापानांपवित्रमृषिभिःस्मृतं ॥ अ
र्घ्यपात्रयोः ॥ इदंगंधतुलसीपत्रंसर्वेत्पचारायवैःसंपूर्णाःसंतु ॥ देवार्घ्यपात्रेसंपन्ने ॥ सुसंपन्ने ॥ देवेभ्यः
स्वाहार्घ्याआपःअस्तुस्वाहा॥हस्तार्चनविधेःसर्वस्यपरिपूर्णतास्तु ॥ धूरिलोचनसंज्ञकाविश्वेदेवाःभूर्भुवःसुवः
इदंवोअर्घ्यस्वाहानमः ॥ अस्त्वर्घ्य ॥ यादिव्याआपःपर्यसासंबभूव्याअंतरिक्षउतपाथिंवीर्याः ॥ तासांत्वा
सर्वासा ऽरुचाअभिर्षिचामिवर्चसा ॥ इदमर्घ्यदत्तनमम ॥धूरिलोचन०देवाःयथाभागशःअमीवोगंधाः ॥
सुगंधाः ॥ स्वाहानमोनमम ॥ पूजार्थेतुलसीपत्रं ॥ सुपत्रं ॥ स्वाहानमोनमम ॥ एषवोधूपः ॥ स्वाहा
न०एषवोदीपः ॥ स्वाहानमो० ॥ आच्छादनर्थेइदंवार्यस्पत्यंवासः ॥अस्तुआच्छादनं ॥ स्वाहान०॥
पवित्रार्थेइमौकुश्मौ ॥ अस्तुपवित्रं ॥ स्वाहान० ॥ धारणार्थेयज्ञोपवतिं ॥ अनुलेपनार्थेगोपीचंदनं ॥ फ
लार्थेपूर्णीफलं ॥ सर्वालंकारार्थेव्यवहारिकद्रव्यं ॥ स्वाहान० ॥ सर्वालंकारपरिपूर्णमस्त्रितिभवंतो
ब्रुवंतु ॥ सर्वालंकारपरिपूर्णमस्तु ॥ युवासुवासाःपरिवीतआग्रात्सउश्रेयान्भवतिजायमानः ॥ तंधीरासः
कृवयुउन्नयंतिस्वाधियोमनंसादेवयंतः ॥ नमोदेवेभ्यःसदेवेभ्यःआसनादिअत्रगंधपुष्पधूपदीपाच्छादनांताः
पञ्चोपचाराःसर्वेपरिपूर्णाभवंतु ॥ अर्चनविधिःस्वचित्तमस्तु ॥ न्यूनंतद्विधिवदस्तु ॥ यस्यस्मृत्याचनामो

॥१००॥

हि० ब०

॥१००॥

त्त्यातपोयज्ञकियादिषु ॥ न्यूनंसंपूर्णतांयातिसद्योवंदेतमच्युतं ॥ अच्युतायनंगयायैनंगदाधरायनमः ॥
पुण्डरीकाक्षायंयुष्मदनुज्ञयापित्रायर्चनंकरिष्ये ॥ कुरुष्व ॥ कुरुक्षेत्रंगयांगंगंप्रभासंपुष्कराणिच ॥ ए
तानिमनसाध्यालाश्राद्धकालेसदापठेत् ॥ अपसव्यं ॥ देवताभ्यःपितृभ्यश्चमहायोगिभ्यएवच ॥ नमः
स्वाहायैस्वधायैनित्यमेवनमोनमोनित्यमेवनमोनमः ॥ अस्मत् पितृपितामहप्रपितामहानंशर्मणांगोत्राणांव
सुरुद्रादित्यस्वरूपाणांब्रह्मणेऽदमासनं ॥ स्वासनं ॥ अस्मत् मातृपितामहिप्रपितामहीनांदानांगोत्राणां
वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणांब्रह्मणेऽदमासनं ॥ एवंषष्ठ्यांतंसर्वत्रआसनंदयात् ॥ अत्रास्यतांधर्मोसि ॥ अत्रा
स्यामः ॥ कन्यागतेसवितरिसकृन्महालयापरपक्षिकश्राद्धेपित्रेक्षणःक्रीयतां ॥ एवंसर्वत्रक्षणंदत्वा ॥ त
था ॥ प्राप्नोतुभवान् ॥ प्राप्नुवानि ॥ अर्ध्यमासाय ॥ ब्राह्मणग्रेदर्भान् त्रीन् त्रीन् उदगग्रान् स्थाप्य ॥ तदुपरि
अर्ध्यपात्राणिन्युजानिस्थाप्यजलेनप्रोक्ष्यउत्तानीकृत्यत्रीन् त्रीन् कुशान् दक्षिणाग्रान्निधाय ॥ जलंपूरयित्वा ॥
अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानंशर्मणःगोत्रान् वसुरुद्रादित्यस्वरूपान् ॥ मातृपितामहिप्रपितामहीःदाःगो
त्राःवसुरुद्रादित्यस्वरूपाः ॥ सापत्नमातरंदांगोत्रांवसुरुपांमातामहमातुःपितामहमातुःप्रपितामहानंशर्मणः
गोत्रान् वसुरु ॥ मातामहीमातुःपितामहीमातुःप्रपितामहीःदाःगोत्राःवसु ॥ पत्नीदांगोत्रांवसुरुपांपुंशर्मणिंस
पत्नीकंवसुरुपं ॥ दुहितरंदांगोत्रांसभर्तृकांवसुरुपांपितृव्यंशर्मणिंगोत्रंसपत्नीकंससूतंवसुरुपंमातुलंशर्मणिंगो
त्रंसपत्नीकंससूतंवसुरुपंभ्रातरंशर्मणिंगोत्रंसपत्नीकंससूतंवसुरुपंपितृभगिनींदांगोत्रांसभर्तृकांससूतांवसुरु

आ० प्र०

॥१०॥

पांसातृभागिनीदांगोत्रांसभर्तृकांससूतां । आत्मभगिनीदांगोत्रांसभर्तृकांससूतां । इवशुरंशर्माणंगोत्रंसपत्नीकं
ससूतं । गुरुंशर्माणंगोत्रंसपत्नीकंससूतं । शिष्यंशर्माणंगोत्रंसपत्नीकंससूतं । भवत्सुयथायथंआवाहयिष्ये ॥
आवाहय ॥ उशंतस्वाहवामहउशंतःसमिधीमहि ॥ उशञ्जुशतआवेहपितृन्हविषेअत्तवे ॥ पितृपितामहप्रपि
तामहानआवाहयामि ॥ आवाहय ॥ एवंद्वितीयांतंआवाहनं ॥ आयंतुनःपितरःसोम्यासोअग्निष्वात्ताःपथि
मिदेव्यानैः ॥ अस्मिन्यज्ञेस्वधयामदंतवधिंब्रुवंतुतेअवंत्वस्माम् ॥ आगच्छंतुपित्रादिसर्वेपितरः ॥ पित्रा
दिसमस्तपितृभ्योवोजुष्टंगृह्णामि ॥ अपःप्रदाय ॥ शज्ञेदेवीरुभिष्टय ॥ तुनः ॥ तिलोसिसोमदेवत्योगेस
वे ॥ नमः ॥ पित्रधर्यपात्रेऽदंगंधतुलसीपत्रंसर्वेऽपचाराःतिलैःसंपूर्णाःसंतु ॥ पित्रधर्यपात्रंसंपन्नं ॥ सुसं
पन्नं ॥ पितृभ्यःस्वधाअर्ध्याआपःहस्तार्चनविधेःसर्वस्यपरिपूर्णितास्तु ॥ अपोदला ॥ अस्मत् पितःअमुकश
र्मन् अमुकगोत्रवसुरूपइदमधर्यस्वधानमः ॥ एवपितामहादिगुर्विताःपितरःसमानं ॥ यादिव्याआपःपर्यसासंब
भूवुर्या ॥ वर्चसा ॥ इदमधर्यदत्तनमम ॥ पितृणांस्वधेयंस्थानमसि ॥ स्थानमसिप्रणीतायैइदमासनं ॥ अ
त्रेवपित्रोर्मध्येपितृहस्तकुशान्द्रोणेस्थापयिलापितृणांस्वधेयंस्थानमसि ॥ ॥ स्थानमसिदेवतायैइदंगंधतुल
सीपत्रंसर्वेऽपचाराःतिलैःसंपूर्णाःसंतु ॥ स्थानमसिप्रच्छाय ॥ पितरःयथाभागशाअमीवोगंधाः ॥ सुगं
धाः ॥ स्वधानमोनमम ॥ इमानिपुष्पाणि ॥ सुपुष्पाणिस्वधान ॥ एषवोधूपः ॥ सुधूपः ॥ स्वधान ॥ एषवो

हि० ब्र०

॥१०॥

दीपः ॥ सुदीपः ॥ स्वधा० ॥ आच्छादनार्थेऽदंबाह्स्पत्यंवासः ॥ अस्त्वाच्छादनं च ॥ स्वधा० ॥ पवित्रा
र्थेऽमेकुशाः ॥ अस्तुपवित्रं ॥ धारणार्थेयज्ञोपवीतं ॥ अनुलेपनार्थेगोपीचंदनं ॥ फलार्थेषुगीफलं ॥ स
र्वालंकारार्थेव्यवहारिकद्रव्यं ॥ अस्त्वलंकारः ॥ प्रत्येकंस्वधानमोनमम ॥ सर्वालंकारपरिपूर्णमस्त्वतिभ
वंतोब्रुवंतु ॥ सर्वालंकारपरिपूर्णमस्तु ॥ डुदंपितृभ्योनमोअस्त्वयेपूर्वासोयउपरासईयुः ॥ येपार्थिवेरज्
स्यानिपञ्चायेवानुन् शुभुजनासुविक्षु ॥ पितृभ्यः ॥ आसनादिअत्रगंधपत्रपुष्पधूपदीपआच्छादनांताःपं
चोपचाराःसर्वेपरिपूर्णभवंतु ॥ अर्चनविधेस्वर्चनमस्तु ॥ न्यूनंतद्विधिवदस्तु ॥ यस्यस्मृत्याचनामो
न्या०च्युतं ॥ अच्युतायन० ॥ अनंताय० ॥ गयायै० ॥ गदाधरायै० ॥ सव्यं ॥ युष्मदनुज्ञायामंडला
दिकरिष्ये ॥ कुरुष्व ॥ तत्रदेवपात्रेचतुरस्त्रमंडलं ॥ अपसव्यं ॥ पितृपात्रेवर्तुलाकारमंडलंअप्रदक्षिणंकु
र्यात् ॥ यवकुशयथासंख्यमंडलेषुनिधाय ॥ तिलकुशयथासंख्यमंडलेषुनिधाय ॥ अपसव्यं ॥ भस्मगृही
त्वा ॥ प्रथमंपितृपात्रेअप्रदक्षिणंपात्रंपरितोवेषयेत् ॥ वृहत्सामंक्षत्रभृद्भृद्भृष्टियांत्रिषुभौजःशुभितमुग्रवीरं ॥
इदंस्तोमेनपंचदशेनमध्यमिदंबातेनसगरेणरक्ष ॥ एवंपितामहादिपात्रे ॥ सव्यं ॥ देवपात्रेप्रदक्षिणंपरितो
वेषयेत् ॥ रक्षोहणोवलग्नहनोवैष्णवान्खवनामि० ॥ यथाचक्रधरोविष्णुस्त्रैलोक्यंपरिरक्षति ॥ एवंमंडलभ
स्मांकंसर्वभूतानिरक्षतु ॥ सर्वेषांपापदष्टीनांचक्षुर्बभातिकेशवः ॥ भस्मनामंडलंकुर्यात्पंक्तिदोषोनविद्यते ॥

हि० ब्र०

॥१०२॥

अपसव्यं ॥ पितृणांकरशुद्धिः ॥ सव्यं ॥ देवानांकरशुद्धिः ॥ पात्रप्रोक्षणं ॥ उद्धरिष्याम्यग्नौचकरिष्या
मि ॥ काममुत्तिर्णयतांकाममग्नौचक्रियतां ॥ युष्मदनुज्ञयाअग्नौकरणंकरिष्ये ॥ अपसव्यं ॥ कव्यवाहन
नामानमग्निंप्रतिष्ठापयामि ॥ चुत्वारिशृंगात्रयोअस्यपादाद्वेशीर्षेसुसहस्तासोअस्य ॥ त्रिवांवद्वेष्वभोरेववी
तिमहोदेवोमत्या॒ आविवेश ॥ सप्तहस्तश्चतुःशृंगःसप्तजिह्वोद्धिशीर्षकः ॥ त्रिपात्रप्रसन्नवदनःसुरवासीनः
शुचिस्मितः ॥ स्वाहांतुदक्षिणेपाशर्वेदेवींवामेस्वधांतथा ॥ विभ्रदक्षिणहस्तैस्तुशक्तिमन्नस्तुचंस्तुवं ॥ तोमरं
न्यजनन्वामेघृतपात्रंचधारयन् ॥ आत्माभिमुखमासीनएवंरूपोहुताशनः ॥ अग्नेवैश्वानरशांडिल्यगोत्रमे
षध्वजप्राङ्मुखोममसम्मुखोवरदोभव ॥ यथोहृतद्वसवोगौर्ध्वांचित्पुदिषिताममुंचतायजत्राः ॥ एवात्वमस्म
त्प्रमुंचाव्य॒ हःप्रातार्थ्यग्नेप्रतरान्नआयुः ॥ परिसमुद्य ॥ दक्षिणाग्रैःकुशैःपरिस्तीर्य ॥ अनस्यदेवपवित्रसंस्कारं
कृत्वा ॥ अदितेनुमन्यस्व ॥ अनुमतेनुमन्यस्व ॥ सरस्वतेनुमन्यस्वा ॥ देवसवितःप्रसुव ॥ आज्येनअनुमभिधार्य
कुशेनभागंकुर्यात् ॥ हस्तेकुशांगृहीला ॥ सोमायपितृमतेस्वधानमः ॥ सोमायपितृमतइदंनमम ॥ यमायां
गिरस्वतेपितृमतेस्वधानमः ॥ यमायांगिरस्वतेपितृमतइदंन ॥ अग्नेयेकव्यवाहनायस्विष्टकृतेस्वधानमः ॥
अग्नेयेकव्यवाहनायस्विष्टकृतइदं ॥ यथोहृतद्वसवोगौर्ध्वांचित्पुदिषिताममुंचतायजत्राः ॥ एवात्वमस्मत्प्रमुं
चाव्य॒ हःप्रातार्थ्यग्नेप्रतरान्नआयुः ॥ परिस्तरणादिविसृज्य ॥ अदितेन्वम्॒ स्थाः ॥ अनुमतेन्वम्॒

श्रा० प्र०

॥१०३॥

स्थाः ॥ सरस्वतेन्वम् ॒ स्थाः ॥ देवं सवितुः प्रासादीः ॥ यज्ञनम् स्तेयज्ञं ॥ नमो नमश्च तेयज्ञ ॥ शिवेन्मे
संति॑ष्ठस्व ॥ स्योनेन्मे॑ संति॑ष्ठस्व ॥ सुभूतेन्मे॑ संति॑ष्ठस्व ॥ ब्रह्मवर्चसेन्मे॑ संति॑ष्ठस्व ॥ यज्ञस्य धिं मनु संति॑
ष्ठस्व ॥ उपनेयज्ञनमः ॥ उपतेनमः ॥ उपतेनमः ॥ अनेन अग्नौ करण होमे न तेन श्रीयज्ञना रायणः प्रीयतां ॥
पात्रशुद्धिः ॥ मूर्धानं दिवो अंरतं पृथि॑ व्यवैश्वान् रमृताय जातम् ग्रिं ॥ कवि ॒ संम्राज् मति॑ पृथि॑ जना ना मा॑ सना
पात्रं जनयं तदेवाः ॥ देवपूर्वकमाज्येन पात्राणां उपस्तरणं ॥ अपसव्यं ॥ आमा सु॑ पकमैर्य आसू॑ रोह
यो दिवि ॥ घर्मन सा॑ मैतपता सुवृक्ति॑ भिर्जुष्टं गर्विण से गिरः ॥ सव्यं ॥ सर्वं अनंदे वपूर्वपरिवेषये त् ॥ त
तो अनंत॑ शर्णीगायत्र्या अभ्युक्ष्य ॥ दक्षिणं जान्वा॑ च्यपात्रं हस्तेन धृत्वा ॥ सत्यं त्वं ते न परिविंचामि ॥ पृथि॑
वीते पात्रं यौरपिधानं ब्राह्मण स्तवा मुखे जुहो मिब्राह्मणा नाल्वा प्राणा पानयो जुहो म्यक्षित मसि मादेवानां क्षेष्ट्रामु
त्रामुष्मिन्लोके पृथि॑ वीसमातस्याग्निरूपद्रष्टा॑ दत्तस्याप्रमादाय ॥ प्राणेनि विश्यामृतं जुहो मि ॥ इदं विष्णुविंचं
कमे नेव धानि दधे पुदं ॥ समूढसस्य पा॑ सुरे ॥ धूरिलोचन संज्ञका॑ विश्वेदेवा॑ देवता॑ इदं वो अनंविष्णो॑ हव्यरक्ष
स्व ॥ धूरिलोचन संज्ञके भ्यो विश्वेभ्यो देवे भ्यः इदमनंसो पस्करं परिविष्टं परिवेष्यमाणं च अस्य ब्राह्मणस्य आत्
स्ति पर्यंतं अमृतरूपे णसंपद्यं तास्वाहा॑ हव्यं नमम ॥ तत्सद्रयायां विष्णुपदादि चतुर्दशपदे षुदत्तमन्नमक्षट्यमरत्

३०

हि० ब्र०

॥१०३॥

गयागदाधरः प्रीतोभवतु ॥ प्रीयतां गयागदाधरः ॥ येदेवादिव्येकादशस्थपृथिव्यामध्येकादशस्या ॥ अप्सुषदे
 महिनैकादशस्थेतेदेवायज्ञमिमं जुषध्वं ॥ देवेभ्यः यथासांकलिपतः प्रीयतां ॥ देवानुज्ञयापित्रायन्ननिवेदनं करि
 ष्ये ॥ कुरुष्व ॥ अपसव्यं ॥ सव्यं जान्वाच्य ॥ पितृपात्रेसत्यं त्वर्तेनपरिषिंचामि ॥ पृथिवीतेपात्रं यौरापि
 धानं ब्राह्मणस्त्वामुखेजुहोमित्राह्मणानां त्वाप्राणापानयोर्जुहोम्यक्षितमसिमापितृणां क्षेष्ठाअमुत्रामुष्मिलोकेषु
 थिव्यं तरिक्षं यौः समातस्या अग्निर्वायुरादित्यउपद्रष्टादत्तस्याप्रमादाय ॥ प्राणेनिविश्यामृतं जुहोमि ॥ इदं वि
 ष्णुर्विचक्कं मेत्रेधानिदधेषु दं ॥ समुद्रमस्यपाष्टुरे ॥ पितृपितामहप्रपितामहादेवताइदं वो अन्नविष्णोः क
 व्यं रक्षस्व ॥ पितृपितामहप्रपितामहेभ्यः शर्मभ्यः गोत्रेभ्यः वसुरुद्रादित्यस्वरूपेभ्यः इदमन्नं सोपस्करं परिवि
 ष्टं परिवेष्यमाणं च अस्य ब्राह्मणस्य आतृपितर्यतं अमृतरूपेण संपर्यंतां स्वधाकव्यं नमम् ॥ तत्सद्रयायां
 विष्णुपदादिचतुर्दशपदेषु दत्तमन्नमक्षयमस्तु ॥ गयागदाधरः प्रीतोभवतु ॥ प्रीयतां गयागदाधरः ॥ एवं
 मात्रादि ॥ सत्यं त्वं ॥ मातृपितामहिप्रपितामहीदेवताविष्णोः ॥ मातृपितामहिप्रपितामहीभ्यः दाभ्यः गोत्राभ्यः व
 सुरुद्रादित्यस्वरूपाभ्यः इदमिदमन्नं सोपस्करं ॥ सापत्नमा ॥ सापत्नमात्रेदायै गोत्रायै वसुरुपायै मातामहमातुः
 पितामहमातुः प्रपितामहादेवताविष्णोः कव्यं रक्षस्व मातामहमातुः पितामहमातुः प्रपितामहेभ्यः शर्मभ्यः गो
 त्रेभ्यः वसु ॥ मातामहीमातुः पितामहीमातुः प्रपितामहीदेवतावि ॥ मातामहीमातुः पितामहीमातुः प्रपितामही

३१

भ्यःदाभ्यःगोत्राभ्यःव ॥ पत्नीदेवता ॥ पत्न्यैदायैगोत्रायैव ॥ पुत्रायशर्मणेर्गोत्रायरू ॥ दुहित्रेदायैगोत्रायैवसु ॥
पितृव्याय ॥ मातुलाय ॥ भ्रात्रे ॥ पितृभगिन्यै ॥ मातृभगिन्यै ॥ आत्मभगिन्यै ॥ श्वशुराय ॥ गुरवे ॥ शि-
ष्याय ॥ इदमि ॥ येचेहपितरोयेचनेहया ॥ श्वेत्यविक्रिया ॥ उच्चनप्रविक्रिय ॥ अग्रेतान्वेत्ययदितेजातवेदस्तया
प्रत्त ॥ स्वधयामदंतुस्वधानमः ॥ सव्यं ॥ मधुमतीःश्रावयिष्ये ॥ श्रावय ॥ मधुवातोक्तायतेमधुक्षरंति
सिंधवः ॥ माध्वीर्नःसंल्बोषधीः ॥ मधुनक्तमुतोषसिमधुमत्पार्थिव ॥ रजः ॥ मधुयौरस्तुनःपिता ॥ मधुमा-
नोवनस्पतिर्मधुमा ॥ अस्तुसूर्यः ॥ माध्वीर्गविभवंतुनः ॥ मधुमधुमधु ॥ सुमधु ॥ सर्वान्नंसुमधु ॥ श्राद्धम
च्छिद्रमस्त्विभवंतोब्रुवंतु ॥ अच्छिद्रंभवतु ॥ गयाश्राद्धमस्तु ॥ सप्तव्याधादशारण्येमृगाःकालांजनेगिरै ॥
चक्रवाकाःसरोद्धीपेहंसाःसरसिमानसे ॥ तेषिजाताःकुरुक्षेत्रेब्रह्मणवेदपारगाः ॥ प्रस्थितादीर्घमध्वानयूयं
तेभ्योवसीदथ ॥ अमूर्तनांचमूर्तीनांपितृणांदीतेजसां ॥ नमस्यामिसदातेषांध्यायिनांयोगचक्षुषां ॥ च
तुर्भिंश्रचतुर्भिंश्रद्वाभ्यांपंचभिरेवच ॥ हूयतेचपुनर्द्वाभ्यांसमेविष्णुःप्रसीदतु ॥ ईशानःपितृरूपेणमहादेवो
महेश्वरः ॥ प्रीयतांभगवानीशःपरमात्मासदाशिवः ॥ अपसव्यं ॥ ईशानविष्णुकमलासनकार्तिकेयवन्हि
त्रयाकरजनीशगणेश्वराणां ॥ क्रौचामरेद्रकलशोद्भवकश्यपानांपदानमामिसतंपितृमुक्तिहेतून् ॥ सव्यं ॥
ब्रह्मार्पणंब्रह्महविर्ब्रह्मामौब्रह्मणाहुतं ॥ ब्रह्मवतेनगंतव्यंब्रह्मकर्मसमाधिना ॥ हरिर्दीताहरिर्भौक्ताहरिरनंग

हि०ब्र०

॥१०४॥

जापतिः ॥ हरिर्विप्रशरीरस्तुभुक्तेभोजयतेरहरिः ॥ चतुर्भिश्चतुर्भिश्चद्वाभ्यांपंचभिरेवच ॥ हूयतेचपुन
द्वाभ्यांसमेविष्णुःप्रसीदतु ॥ तत्सद्व्याप्यमस्तु ॥ नैवेद्यं ॥ अपसव्यं ॥ एकोविष्णुर्महद्वृतंपृथक्भूतान्य
नेकशः ॥ त्रीन्लोकान् व्याप्यभूतात्माभुक्तेविश्वभुगव्ययः ॥ अनेनकन्यागतेसवितरिसकृन्महालयश्राद्धेवा
ह्यणभोजनेनपित्रादिसमस्तपितरस्वरूपीजनार्दनवासुदेवःप्रीयतांनमम ॥ सव्यं ॥ देवाःतत्सत्तमृतम
स्तु ॥ अपसव्यं ॥ पितरःतत्सद्व्याप्यमस्तु ॥ सव्यं ॥ श्रद्धायांप्राणेनिविष्टोमृतंजुहोमि ॥ श्रद्धायांमपा
नेनिविं ॥ श्रद्धायांव्योनेनिविं ॥ श्रद्धायांमुदानेनिविष्टोमृ ॥ श्रद्धायांसमानेनिविष्टोमृतंजुहोमि ॥
ब्रह्मणिमआत्मामृतत्वाय ॥ पितृपूर्वकंअपोशानंदत्वा ॥ अमृतोपस्तरणमसि ॥ श्रद्धायांप्राणेनिविष्टोमृतंजुहो
मि ॥ शिवोमांविशाप्रदाहाय ॥ प्राणायस्वाहा ॥ श्रद्धायांमपानेनिविष्टोमृतंजुहोमि ॥ शिवोमांविशाप्रदाहाय ॥
अपानायस्वाहा ॥ श्रद्धायांव्यानेनिविष्टोमृतंजुहोमि ॥ शिवोमांविशाप्रदाहाय ॥ व्यानायस्वाहा ॥ श्रद्धायां
मुदानेनिविष्टोमृतंजुहोमि ॥ शिवोमांविशाप्रदाहाय ॥ उदानायस्वाहा ॥ श्रद्धायांसमानेनिविष्टोमृतंजु
होमि ॥ शिवोमांविशाप्रदाहाय ॥ समानायस्वाहा ॥ ब्रह्मणेस्वाहा ॥ हस्तोदकंपितृपूर्वाणिदत्वा ॥ वि
सुपर्णपठिला ॥ अपेक्षितंयाचितव्यंश्राद्धार्थकल्पितंहविः ॥ उपविश्यसुखेनैवभोक्तव्यंस्वस्थमानसैः ॥
विद्यमानशाकपाकेषुयद्रोचतेतक्षात्यन्यनरोचतेतत्याज्यं ॥ यथासुखंजुषधवं ॥ तथा ॥ राक्षोमसूक्तानिपितृ

श्रा०प्र०

॥१०४॥

सूक्तानिश्रावयिष्ये ॥ आश्रावया। सूक्तानिपठेत् ॥ गायत्रीजपंकुर्यात् ॥ भोजनांते ॥ सिद्धस्यहविषोमध्ये
यद्रोचतेत्याचयध्वं ॥ अलं ॥ मधुमतीःश्रावयिष्ये ॥ श्रावय ॥ मधुवातोक्तायुतेमधुक्षरंति॒सिंधवः ॥
माध्वीर्निः॒सुल्बोषंधीः ॥ मधुनक्तमुतोषसि॒मधुमृत्पार्थिव् ॑ रजः ॥ मधुयै॒रस्तुनःपि॒ता ॥ मधुमालो॒वनस्पति॒
मधुमा॒अस्तुसूर्यः ॥ माध्वीर्गवोभवंतुनः ॥ अपसव्यं ॥ अक्ष॒न्मी॒मदंत॒त्यव॒प्रिया॒अधूषत ॥ अस्तोष
तस्वभानवोविप्रानविष्वयामृतीयोजान्विद्रते॒हरी' ॥ श्राद्धंसंपन्नं ॥ सव्यं ॥ विश्वेदेवाः॒तु
तास्छ ॥ तृत्सास्मः ॥ अपसव्यं ॥ पित्रादयः॒तृत्सास्ल ॥ तृत्सास्मः ॥ शेषमनंकिकियतां ॥ इष्टैः॒सहभु
ज्यतां ॥ सव्यं ॥ असोमपाश्रयेदेवायज्ञभागविवार्जिताः ॥ तेषामनंप्रदास्यमिविकिरंवैश्वदेविकं ॥ देव
पात्राग्रेअनंविकिरेत् ॥ असोमपेभ्योविश्वेभ्येदिवेभ्यः ॥ इदंविकिरानंदत्तंनमम ॥ अपसव्यं ॥ असंस्कृ
तप्रमीतायैत्यागिन्योयाःकुलखियः ॥ दास्यमितेभ्योविकिरमनंताभ्यश्रपैतृकं ॥ येकुमारायाःकुमारोयेचग
र्भाद्विनिः॒सृताः ॥ तेषामनमिदंदत्तंतृप्यंतुचमदंतुच ॥ पितृपात्रेकुमारकुमारिकेभ्यः॒इदंप्रकिरानंदत्तंनमम ॥
येअग्निदग्धायेअनग्निदग्धाजीवाजाताःकुलेमम ॥ भूमौदत्तनापिंडेनतृत्सायांतुपरांगतिं ॥ अग्निदग्धेभ्यः॒अन
ग्निदग्धेभ्यः॒अस्मत्कुलप्रसूतेभ्योजीवेभ्यः॒उच्छिष्टपिंडः॒स्वधा ॥ पाणिपादौप्रक्षाल्य ॥ पवित्रेविसृज्य ॥ सव्यं ॥
आचम्यपुनःपवित्रेवृत्वा ॥ उच्छिष्टभाभ्योन्दीयतां ॥ यजमानकुलेजातादासादास्योन्जकांक्षिणः ॥ ते

हि० ब०

॥२०५॥

सर्वेत्यमिमायांतुमयादत्तेनभूतले ॥ अमृतापिधानेमसि ॥ श्रद्धायांप्राणेनिविश्यामृतं हुतं ॥ प्राणमनेना
प्यायस्व ॥ श्रद्धायांमपानेनिविश्यामृतं हुतं ॥ अपानमनेनाप्यायस्व ॥ श्रद्धायांव्यानेनिविश्यामृतं हुतं ॥ व्यानमनेनाप्यायस्व ॥ श्रद्धायांमुदानेनिविश्यामृतं हुतं ॥ उदानमनेनाप्यायस्व ॥ श्रद्धायांस
मानेनिविश्यामृतं हुतं ॥ समानमनेनाप्यायस्व ॥ अंगुष्ठमात्रःपुरुषोंगुष्ठंचसमाश्रितः ॥ ईशःसर्वस्यज
गतःप्रभुःप्रीणातिविश्वभुक् ॥ रौखेपूयनिलयेपञ्चार्बुदनिवासिनां ॥ अर्थिनामुदकंदत्तंह्यक्षय्यमुपतिष्ठतु ॥
अमुकश्राद्धेपिंडप्रदानंकरिष्ये ॥ कुरुष्व ॥ अपसव्यं ॥ सव्यंजान्वाच्य ॥ अपहताअसुरारक्षा ह सिवे
दिषदः ॥ दर्भेणलेखांलिखति ॥ तामभ्युक्ष्य ॥ सकृदाच्छ्वैर्दर्भैरवस्तीर्य ॥ सकृदाच्छ्वैर्हिरुर्णीमृदुस्यो
नंपितृभ्यस्त्वाभराम्युहं ॥ अस्मिन्तसीदंतुमेपितरःसोम्याःपितामहाःप्रपितामहाश्रानुगैःसह ॥ तेषुदर्भेष्वा
सीनांजलिनात्रिरुदकंनिनयति ॥ मार्जयंतांपितरःसोम्यासोमार्जयंतांपितामहाःसोम्यासोमार्जयंतांप्रपिता
महाःसोम्यासः मार्जयंतांसर्वेपितरः ॥ एतत्तेअस्मत्पितःशर्मन् ॥ गोत्रवसुरूपयेचत्वामनु ॥ पित्रेशर्मणे
गोत्रायवसुरूपायअयंपिंडःस्वधा ॥ गयास्थोदत्तोनमम ॥ तेभ्यश्चगयायांदत्तमस्तु ॥ एवंपितामहप्रपिता
महयोःतीर्थेमहालयेच ॥ एतत्तेअस्मन्मातःअमुकदेगोत्रेवसुरूपेयाश्वत्वामनुअस्मत्मात्रेदायैगोत्रायैवसुरूपा

श्रा० प्र०

॥२०५॥

यैअयंपिंडःस्वधा॥ गयास्त्रोदत्तोनममताभ्यश्वगयायांदत्तमस्तु ॥ यथापितामहीप्रपितामस्योः एवंमातामह
सहपत्नीकस्त्रीपुत्रकन्यापितृव्यमातुलभ्रातृपितृभगिनीमातृभगिनीआत्मभगिन्योधवापत्ययुक्ताः श्वशुरगु
रुशीष्यात्माःतीर्थेमहालयेच॥ आत्रह्मणोयेपितृवंशजातामातुस्तथावंशभवामदीयाः॥ वंशद्वयेस्मिन्मदासभू
ताभृत्यास्तथैवाश्रितसेवकाश्र ॥ मित्राणिसख्युःपश्चवश्वदक्षादष्टाश्रष्टाश्रक्तोपकाराः ॥ जन्मांतरंयेम
मसंगताश्रतेभ्यःस्वधापिंडमहंददामि ॥ १ ॥ पितृवंशेमृतायेचमातृवंशेतथैवच ॥ गुरुश्वशुरबंधूनांयेचा
न्येवांधवाःस्मृताः ॥ येमेकुलेलुप्तपिंडाःपुत्रदारविवर्जिताः ॥ क्रियालोपगताश्रैवजात्यंधाःपंगवस्तथा ॥
विरूपाआमगर्भाश्रज्ञाताज्ञाताःकुलेनहि ॥ धर्मपिंडोमयादत्तोह्यक्षय्यमुपतिष्ठतु ॥ २ ॥ असीपत्रवनेघोरे
कुंभीपाकेचयेगताः ॥ तेषामुद्धरणार्थायइमपिंडंददान्यहं ॥ ३ ॥ उच्छिन्नःकुलवंश्यानांयेपांदाताकुलेन
हि ॥ धर्मपिंडोमयादत्तोह्यक्षय्यमुपतिष्ठतु ॥ ४ ॥ शमीपत्रप्रमाणेनपिंडंदद्याद्रयाशिरे ॥ उद्धरेत्सप्तगोत्रा
णिकुलमेकोत्तरंशतं ॥ अत्रपितरोमादयध्वं ॥ ओष्मणोव्यावृतउपास्तेस्वाहोष्मणोव्ययिष्ये ॥ इत्यूष्माण
मुद्यंतमनुमन्त्रयते ॥ आंक्ष्वासावांक्ष्वासावितित्रिरांजनं ॥ पितःशर्मन्गोत्रवसुरूपअंक्ष्व ॥ एवंपितामहा
दिएवंअभ्यंक्ष्व ॥ अभ्यंक्ष्वासावभ्यंक्ष्वासावितित्रिरभ्यंजनं ॥ एतानिवःपितरोवासा ० स्यतोनोन्यत्पितरोमा
यूद्धंदशासूत्रंस्वधा ॥ ततःसव्येनपिंडपूजांकारिष्ये ॥ युक्तंल्पसव्येना ॥ पिंडसंस्थाःपितरःपादंस्वधा ॥ अ
र्ध्य ॥ आचमनीयं ॥ खानं ० वस्त्रं ० गंधं ० पुष्पं ० धूपं ० दीपं ० नैवेद्यं ० ताबूलं ० दक्षिणा ० फलं ० ॥ ऊर्जस्वती

हि० ब्र०

॥२०६॥

स्वधयावंदमानास्तावोगच्छंतिपितरःस्योनाः ॥ ऊर्जवहंतीःसततमक्षिकोदकाःक्षीरमुदकंघृतंमधुपयःकीला
लंपरिस्तुत् स्वधास्थृतर्पयतमेपितृन् ॥ इतिलेपोदकंअप्रदक्षिणंपिंडोपरिक्षिपेत् ॥ अथोपतिष्ठते ॥ अप

श्रा० प्र०

सव्यं ॥ नमोवःपितरोरसायनमोवःपितरःशुष्मायनमोवःपितरोजीवायनमोवःपितरःस्वधायनमोवःपितरोम
न्यवेनमोवःपितरोघोरायपितरोनमोवोयएतास्मिलोकेस्थल्युष्मा ७ स्तेनुयस्मिलोकेमांतेनुयएतास्मिलोकेस्थल्यु
येतेषांवसिंष्टाभूयास्तेयस्मिलोकेहंतेषांवसिंष्टाभूयासं ॥ आपोमधुमतीरिमाःस्वधांपितृभ्योअमृतंदुहानाः ॥
आपोदेवीरुभया ७ स्तर्पयंतुनदीरिमाउदन्वतीवेतस्विनीःसुतीर्थ्यामुर्भिंष्टोकउपवःक्षरंतु ॥ आपोदेवीः
स्वधयावंदमानास्तावोगच्छंतुपितरःस्योनाः॥ऊर्जवहंतीःसततमक्षिकोदकाःक्षीरमुदकंघृतंमधुपयःकीलालंप
रिस्तुत् स्वधास्थृतर्पयतमेपितृन् ॥ इतिमंत्रःपूर्ववत् ॥ अयंमंत्रोवा अपसव्यंपरिषिच्य ॥ ततःपाणीव्यत्य
स्यदक्षिणमुत्तरमुत्तरंचदक्षिणं ॥ परेतपितरःसोन्याग्न्मैरैःपथिभिःपूर्वैः ॥ अर्थापितृन्सुविदत्रा ७ अपीत
यमेनयेसंधमाद्मदंति ॥ मनोन्वाहुवामहेनाराश् ७ सेनस्तोमेनपितृणांचमनमभिः ॥ आनेतुमनःपुनःक
त्वेदक्षायजीवसे ॥ ज्योक्त्सूर्यदशो ॥ पुनर्नःपितरोमनोददातुदैव्योजनः ॥ जीविंब्राते ७ सचेमहि ॥ यदं
तरिक्षंपथिवीमुत्तद्यांयन्मातरंपितर्वाजिहि ७ सिम ॥ अग्निमातस्मादेनसःप्रमुचतुदुरितायानिंचक्तुमकरोतु

॥२०६॥

मामनेनसं ॥ इतिर्पिंडान्प्रचाल्य ॥ सर्वेनमस्तुत्य ॥ ततःसव्येनब्राह्मणहस्तेशिवाआपःसंतु ॥ संतुशिवा
आपः ॥ सौमनस्यमस्तु ॥ अस्तुसौमनस्य ॥ अक्षतंचारिष्टंचास्तु ॥ अस्त्वक्षतमरिष्टंच ॥ दीर्घमायुःश्रे
यःशांतिःपुष्टिस्तुष्टिश्वास्तु ॥ दीर्घमायुःश्रेयःशांतिःपुष्टिस्तुष्टिश्व ॥ अपसव्येनपितृहस्तेशिवाआपःसंतु ॥

संतुशिवाआपः ॥ सौमनस्यमस्तु ॥ अस्तुसौमनस्य ॥ तिलाःपांतु ॥ पांतुतिलाः ॥ दीर्घमायुःश्रेयःशां
तिःपुष्टिस्तुष्टिश्वास्त्विभवंतोब्रुवंतु ॥ दीर्घमायुःश्रेयःशांतिःपुष्टिस्तुष्टिश्व ॥ सव्यं ॥ अस्यश्राद्धयज्ञाख्य
स्यकर्मणःप्रतिष्ठाफलसंसिद्ध्यर्थदेवानांसुवर्णपितृणांरजतंव्यवहारिकद्रव्यंस्थानोपविष्टभ्यःब्राह्मणेभ्यःइमांद
क्षिणांतुभ्यमहंसंप्रददे ॥ दक्षिणाःपांतु ॥ पांतुदक्षिणाः ॥ अपसव्यं ॥ अस्मत्पितृपितामहंप्रपितामहा
नांशर्मणांगोत्राणांवसुरुद्रा० एवंमात्रादिषष्ठयंतमुक्तायदत्तंअपरपक्षिकश्राद्धीयमन्मुदकादितदक्षयमस्त्वि
तिभवंतोब्रुवंतु ॥ अस्त्वक्षयं ॥ सव्यं ॥ धूरिलोचन०यदत्तकन्यागते०श्राद्धीयमन्मुदकादितदक्षय
म० ॥ अस्त्वक्षयं ॥ अपसव्यं ॥ कृचेत्वा॑रुचेत्वा॒समित्स्वंवंतिसुरितोनयेनाः ॥ अंतर्द्वामनेसापूयमा
नाः ॥ घृतस्यधारा॑अभिचाकशीमि ॥ हिरण्ययेवित्सोमध्याआसां ॥ तस्मिन्सुपर्णोमधुकृत्कुलायीभजेना
स्तेमधुदेवताभ्यः ॥ तस्यासतेहरयःसुपतीरेस्वधांदुहानाअमृतस्यधारी० ॥ पिंडोपरिजलधारांकृत्वा ॥ पित्रा
दिसमस्तपितृगणेभ्यःस्वधोच्यतां ॥ अस्तुस्वधा ॥ स्वधासंपद्यंतामितिभवंतोब्रुवंतु ॥ संपद्यंतांस्वधा ॥

हि० ब्र०

॥२०७॥

सव्यं ॥ अग्निपुरोगाविश्वेदेवाः प्रीयंतामिति भवन्ती ॥ प्रीयंतां विश्वेदेवाः ॥ अपसव्यं ॥ वसुपुरोगाः पित्रादिसर्वे
 पितरः प्रीयंतामिति भवन्तो ब्रुवन्तु ॥ प्रीयंतां पितरः ॥ सव्यं ॥ सर्वेस्वस्ति भवन्तो ब्रुवन्तु ॥ आयुष्मते स्वस्ति ॥
 शोभनं हविः ॥ आत्मालंकाराः ॥ शाकपाकाः पितरः प्रियाः ॥ देवपितृणामग्रेस हैवगोत्राशिषः प्रार्थयिष्ये ॥
 प्रार्थय ॥ विप्रहस्ते अक्षतान्दथात् ॥ अघोराः पितरः संतु ॥ गोवंवर्धतां ॥ दातारो नोभिं वर्धतां वेदाः संततिरे
 वनः ॥ श्रद्धाचनो माव्यगुमर्द ॥ बहुधेयं च नोस्तु ॥ अन्तं च नो वहुभुवेत् ॥ अतिर्थीश्वलभ्येमहि ॥ याचि
 तारश्वनः संतु ॥ माचयाचिं वर्धकुचन ॥ इति प्रार्थय ॥ दातारो वोभिं वर्धतां ॥ वेदाः संततिरेववः ॥ श्रद्धा
 च वो माव्यगुमर्द ॥ बहुधेयं च वोस्तु ॥ अन्तं च वो वहुभुवेत् ॥ अतिर्थीश्वलभ्यवं ॥ याचितारश्ववः संतु ॥
 माचयाचिं द्वं कुचन ॥ स्वस्ति गोत्रं गोत्रस्याभिवद्धिरस्तु ॥ एताः सत्याआशिषः संतु ॥ देवपितरप्रसादो
 स्तु ॥ गयाकृतश्चाद्वमस्तु ॥ इति ब्राह्मणाः पठिला ॥ पिंडानुद्वासयिष्ये ॥ उद्वासय ॥ तद्विष्णोः परमं
 पदं सदा पश्यन्ति सूरयः ॥ दिवीं वचक्षुराततं ॥ तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसुः समिधते ॥ विष्णोर्यत्परमं प
 दं ॥ अयोध्यामथुरामायाकाशीकांची अवंतिका ॥ पुरीद्वारावतीचैव सप्तैतामोक्षदायकाः ॥ पिंडस्थानेशां
 तिः पुष्टिस्तुष्टिश्चास्तु ॥ पिंडस्थानेशांतिः पुष्टिस्तुष्टिश्च ॥ स्वस्थानेवासः ॥ देवानपितृन्स हैव विसर्जयि

श्रा० प्र०

॥२०७॥

व्ये ॥ विसर्जय ॥ वज्रेवाजेवतवाजिनोनैधेनेषुविप्राअमृताक्षतज्ञाः ॥ अस्यमध्वःपिबत्मादयंध्वंतृत्ताया
तपथिभिर्देव्यानैः ॥ उच्चिष्ठतुपितरः ॥ सव्येनविश्वेदेवैःसह ॥ आमावाजस्यप्रसुवोजंगम्यादायावापृथि
वीविश्वशंभू ॥ आमागंतांपितरामातराचामासोमोअमृतल्वायंगम्यात् ॥ स्वादुष्मसदःपितरोवयोधाः
कृच्छ्रेश्चितःशक्तीवंतोगभीराः ॥ चित्रसेनाइषुबलाअमृद्धाःसुतोवीराउरवोत्रातसुहाः ॥ ब्राह्मणासुपितरःसो
म्यासःशिवेनोद्यावापृथिवीअनेहसा ॥ पूषान्तःपातुदुरिताद्वाद्धोरक्षामाकिर्णोअघश्चांस्तु ॥ ब्राह्म
णाः ॥ डृहैवस्तुमावियैष्टंविश्वमायुवर्यश्चुतं ॥ क्रीढ़तौपुत्रैर्नृभिर्मोदमानौस्वेगृहे ॥ आयुःप्रजाधनंविद्या
स्वर्गमोक्षंसुखानिच ॥ प्रयच्छुतथाराजयंपितानृणांपितामहाः ॥ एताःसत्याआशिषःसंतु ॥ श्राद्धंगयाकृ
तश्राद्धमस्तु ॥ पितृणामक्षयातृप्तिरस्तु ॥ यजमानः ॥ अद्यमेसफलंजन्मभवत्पादाज्जवंदनात् ॥ अद्यमे
वंशजाःसर्वेयातावोनुग्रहादिवं ॥ यन्तुशाकादिदानेनक्षेत्रितायूयमीद्वशाः ॥ तक्षेशजातंचित्तस्थंविस्मृत्यक्षं
तुमर्हेथः ॥ विस्मृत्यक्षमामः ॥ मंत्रहीनंक्रियाहीनंभक्तिहीनंद्विजोत्तमाः ॥ श्राद्धंसंपूर्णतांयातिप्रसादाद्वतां
मम ॥ श्राद्धंसंपूर्णमस्तु ॥ यःकश्चिच्छ्राद्धयज्ञस्यप्रोक्तोमन्वादिभिर्विधिः ॥ असौयुष्मत्प्रसादेनसंपूर्णःसक
लोस्तुमे ॥ अस्तुसंपूर्णःसकलःशेषोप्यस्ति ॥ हृयतां ॥ इष्टैःसहभुज्यतां ॥ वसिष्ठासःपितृवद्वाच्चमक्तदे

वांद्विक्लानाक्षिवत्स्वस्तये ॥ प्रीताइव ज्ञातयः काममेत्यास्मेदेवासोवैधूतावसु ॥ देवान्वसिष्ठो अमृतान्ववंदेये
 विश्वाभुवनाभिप्रतस्थुः ॥ तेनोरासंतामुरुग्यायम्यद्ययूयंपातस्वस्तिभिः सदानः ॥ इदं पितृभ्योनमो अस्त्वयेति
 नमस्कारवतीमंततः शंसति तस्मादंततः पितृभ्योनमस्कियते तदा हुव्याहावांपिच्या शंसेत् अव्याहावांइति ॥ व्या-
 हावमेवशंसेद संस्थितं वै पितृयज्ञस्य साध्वसंस्थितं वाएष पितृयज्ञं संस्थापयति योव्याहावं शंसति तस्माद्वाहावमे-
 वशंस्तव्यं ॥ होतास्वएवास्माआयतन इदियं वीर्यमवरुंधे द्वादशो पदधाति द्वादशाक्षराजगतीजागताः पश्वो-
 जगत्यैवास्मै पशुनवरुंधे षट्कावन्येषु धिष्णियेषु पदधात्यष्टाशकाः पश्वाः पशुनेवावरुंधे षण्मार्जीलीयेषद्वाकृत-
 वंकृतवः रवलुवै देवाः पितरकृतूनेवदेवापितृन्व्रीणाति ॥ जपचिछ्रदंतपचिछ्रदंयचिछ्रदं श्राद्धकर्मणि ॥ सर्वभवतु मे-
 छिद्रं ब्राह्मणानां प्रसादतः ॥ सर्वमचिछ्रदं भवतु ॥ एष पितृयज्ञः तत्सद्व्याप्तिमस्तु ॥ तर्पणं कुर्यात् ॥
 स्वयं भुंजीत ॥

॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥

॥ १०४ ॥ ॥ अभिश्रवणसूक्तप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ अँ युंजते मनं उत्तयुंजते धिये विप्राविप्रस्य वृहतो विपुश्चितः ॥ विहोत्रादधेव युना विदे-
 कुद्दन्महीदेवस्यं सवितुः परिष्टुतिः ॥ सुवाग्देवदुर्या आवददेव श्रुतौ देवेष्वाघोषेथामानो वीरो जायतां कर्म-

ण्योय ० सर्वेनुजीवामथोबहुनामसद्वशी ॥ इदंविष्णुविचकमेत्रधानिदधेपदं ॥ समूढमस्यपा ० सुरद्वावती
धेनुमतीहि भूत ० सूयवसीनीमनवेदशस्ये ॥ व्यस्कभ्नाद्रोदसीविष्णुरेतेदाधारपृथिवीमभितोमयूरैः ॥
प्राचीप्रेतमध्वरंकल्पयतीत्तुध्वयज्ञंनयतमाजीव्हरतमवरमेथांवर्षमन्धाथिव्यादिवोवाविष्णवुतवापृथिव्यामहो
वाविष्णवुतवांतरिक्षात्प्रस्तौपृष्ठस्वबहुभिर्वसव्यैराप्रयच्छदक्षिणादोतसव्यात् ॥ विष्णोर्नुक्तवीर्याणिप्रवोचयः
पार्थिवानिविममेरजा ० सियोअस्कभायदुन्तर ० सधस्यविचकमाणस्तेधोरुगायोविष्णोस्वाटमसिविष्णोःपृष्ठ
मसिविष्णोश्रप्तेस्थोविष्णोस्युरसिविष्णोर्ध्रुवमसिविष्णवमसिविष्णवेला ॥१ ॥ कृषुष्वपाजःप्रसिर्तनपृथवी
याहिराजेवामेवा ० इभेन ॥०॥ रक्षोहणोवलग्गहनेवैष्णवान्वनामीदमहंतंवलगमुद्वपमियनःसमानोयम
समानोनिच्चखानेदमेनमधरंकरोमियोनःसमानोयोसमानोरातीयतिगायवेणच्छंदसावबाढोवलगः किमत्रभद्रं
तन्नौसहविराडसिसपत्नहासम्राडसिन्ध्राणा ० हंता
रक्षोहणोवलग्गहनःप्रोक्षामिवैष्णवानरक्षोहणोवलग्गहनोवनयामिवैष्णवान्यवोसियवासमद्वेषोयवयारातीर
क्षोहणोवलग्गहनोवस्तुणामिवैष्णवानरक्षोहणोवलग्गहनोभिजुहोमिवैष्णवानरक्षोहणोवलग्गहनावुपदधामि
वैष्णवरक्षोहणोवलग्गहनोपर्यूहामिवैष्णवीरक्षोहणोवलग्गहनोपरिस्तृणामिवैष्णवीरक्षोहणोवलग्गहनोवैष्ण

हि०ब्र०

॥२०९॥

वीबृहन्सिवृहनावावृहतीमिंद्रायवाचंवद ॥२॥ सामायोपतृमेतपेशुराडाश् ७ पट्कपालंनिर्विपतिपितृभ्योब
हिंषद्योधानाःपितृभ्योग्रिष्वात्तेभ्योभिवान्यायैदुग्धेमंथमेतत्तेत्येचलामन्वेतत्तेपितामहप्रपितामहयेचला
मन्वत्रपितरोयथाभाग्मंदध्व् ८ सुसंदशैलावयंमध्वन्मंदिषीमहि ॥ प्रनूनंपर्णवैधुरस्तुतोयासिवशा९ अनु ॥
योजान्विद्रतेहरी ॥ अक्षन्नमीमदंत्यवप्रियाअधूषत ॥ अस्तोषतस्वभौनवोविप्रानविष्टयामती ॥ योजा
न्विद्रतेहरी' ॥ अक्षन्पितरोमीमदंतपितरोतीतृपंतपितरोमीमृजंतपितरः ॥ परेतपितरःसोम्याग्भरैःपथिभिः
पूर्व्येः ॥ अथापितृ९ सुविदत्रा९ अपीतयमेन्येसंधमादमदंति ॥ मनोन्वाहुवामहेनाराश् १० सेनस्तोमेन
पितृणांचमन्मभिः ॥ आनेतुमनःपुनःकत्वेदक्षायजीवसे ॥ ज्योक्चसूर्यहृशे ॥ पुनर्नःपितरोमनोददानु
दैव्योजनः ॥ जीवंव्राते९ सचेमहि ॥ यदंतरिक्षंपृथिवीमुत्यायन्मातरंपितरंवाजिहि ११ सिम ॥ अग्निर्मा
तस्मादेनसोगाहिपत्यःप्रमुचतुदुरितायनिचक्लमकरोतुमामनेनसे ॥ ४॥ उशंतस्वाहवामहउशंतःसमिधी
महि ॥ उशंनुशतआवहपितृन्हविषेअत्तवे ॥ लश्सोमप्रचिकितोमनीषाल्ब १२ रजिष्ठमनुनेषिपंथा ॥ तव
प्रणीतीपितरोनइदोदेवेषुरत्नमभजंतधीराः ॥ लयाहिनःपितरःसोमपूर्वेकर्माणिचक्लःपवमानधीराः॥वन्वन्वन्व

श०स०

॥२०९॥

वातःपरिधी ७ रपोर्णवीरेभिरश्वैर्मधवाभवानुः ॥ त्वंसोमपितृभिःसंविदानोनुद्यावाश्चिवीआततंथ ॥ तस्मै
तद्वाहुविषाविधेमवय ८ स्यामपत्तयोरयीणां ॥ अग्निष्वात्ताःपितरएहगच्छत्सदःसदतसुप्रणीतयः ॥
अन्ताहवी ९ षिप्रयत्तानिवर्हिष्यथारयि ९ सर्ववीरंदधातन ॥ बर्हिषदःपितरजुत्यर्वाग्निमावोहव्याचक्लमाजु
षधवं ॥ तआग्रतावसाशंतमेनाथास्मभ्य ९ शंयोररपोदधात ॥ आहंपितृन्सुविदत्रां ९ अविलिनपातंचवि
क्रमणंचविष्णोः ॥ बर्हिषदोयेस्वधयासुतस्यभजंतपित्वस्तड्हाग्निष्ठाः ॥ उपंहूताःपितरःसोम्यासोबहिः
व्येषुनिधिषुप्रियेषु ॥ तआग्रमंतुतड्हश्रुवलधिंबुवंतुतेअवंत्वस्मान् ॥ उदीरतामवरउत्परासुउन्मध्यमाः
पितरःसोम्यासः ॥ असुंयद्युर्वृकाकृतज्ञास्तेनोवंतुपितरोहवेषु ॥ डंपितृभ्योनमोअस्वधयेषुसोयउपरा
सर्डयुः ॥ येपार्थिवेरजस्यानिष्त्यायेषानु ९ सुवृजनासुविक्षु ॥ अधायथानःपितरःपरासःप्रत्नासोअग्रकृत
माशुषाणाः ॥ शुचीदयंदीधितिमुक्थशासःक्षामाभिंदतोअरुणीरपवन् ॥ यदग्रेकव्यवाहनपितृन्यक्ष्यक्रता
वधः ॥ प्रचहव्यानिवक्ष्यसिदेवेभ्यश्चपितृभ्यऽआ ॥ त्वमग्रद्वितोजातवेदोवाहव्यानिसुरभीणिकृत्वा ॥ प्रा
दाःपितृभ्यःस्वधयातेअक्षन्तिधिलंदेवप्रयत्ताहवी ९ षिं ॥ मातलीकवैर्यमोअंगिरोभिर्वृहसपतिर्क्षकभिर्वृहि
धानः ॥ याऽश्वदेवावावृधुर्येचदेवान्तस्वाहान्येस्वधयान्येमदंति ॥ डमंयमप्रस्तरमाहिसीदांगिरोभिःपितृ

श्र० स०

॥२१०॥

हि० ब० भिःसंविदानः ॥ आत्वामंत्राः कविशस्तावहन्त्वेनाराजन्हविषामादयस्व ॥ अंगिरोभिराग्हियज्ञिर्येभिर्यम
वैरूपैरिहमादयस्व ॥ विवस्वंत् ७ हुवेवः पितातेस्मिन्यज्ञेवहिष्यानिवद्य ॥ अंगिरसोनः पितरोनवंग्वाअर्थवा
णोभृगवः सोम्यासः ॥ तेषांवय ७ सुमतौयज्ञियानामपि भद्रेसैमन्तसेस्याम ॥५॥ भक्षेहिमाविशदीर्घयुत्वायशं
तनुलायरायस्पोषायवर्च्चेसुप्रजास्त्वायोहिवसोपुरोवसोप्रियोमेहृदोस्यश्विनेऽस्त्वाबाहुभ्यां ७ सध्यासंतुचक्षं
संल्वादेवसोमसुचक्षाअवख्येषंद्राविभूतिः ॥ केनुर्ज्ञानांबाग्नुषाणासोमस्यतृप्यतुमंद्रास्वर्वच्यदितिरनाह
तशीष्णिवाग्नुषाणासोमस्यतृप्यत्वेहिविश्वचर्षणेऽभूमर्योभूः स्वस्तिमाहरिवर्णप्रचरकत्वेदक्षायरायस्पोषाय
सुवीरतायैमामाराजान्विवीभिषोमामेहादित्विषावधीः ॥ वृषणेऽग्न्यायायुषेवर्च्चेसे ॥ वसुमद्रणस्यसोमदेवते
मतिविदः प्रातः सवनस्यगायत्रच्छेदसुइंद्रपीतस्यनराशा ७ संपीतस्यपितृपीतस्यमधुमतउपहूतस्योपहूतोभ
क्षयामिरुद्रवद्वणस्यसोमदेवतेमतिविदोमाध्यंदिनस्यसवेनस्यत्रिष्टुप्छेदसुइंद्रपीतस्यनराशा ७ संपीतस्यपि
तृपीतस्यमधुमतउपहूतस्योपहूतोभक्षयाम्यादित्यवद्वणस्यसोमदेवतेमतिविदस्तृतीयस्यसवेनस्यजगतीछेद
सुइंद्रपीतस्यनराशा ७ संपीतस्यपितृपीतस्यमधुमतउपहूतस्योपहूतोभक्षयामि ॥ आप्यायस्वसमेतुते
विश्वतः सोमवृष्णियं ॥ भवावाजस्यसंगथे ॥ हिन्वसेगत्राहरिवौगणान्मेमावितीतृषः ॥ शिवोमेसपत्रुषी

नुपतिष्ठवमामेवाङ्ना भिमतिंगाः ॥ अपामसोममृतांभूमाग्नमज्योतिरविदामदेवन् ॥ किमस्मान्कृ
णवदर्तिः किमुधूर्तिरमृतमर्त्यस्य ॥ यन्मआत्मनोमिंदामूदग्निः सत्पुनराहार्जुतिवेद् ॥ विचर्षणिः ॥ पुनरग्नि
श्रक्षुरदात्पुनरिंद्रोवहस्पतिः ॥ पुनर्मेऽश्विनायुवंचक्षुराधत्तमद्योः ॥ डष्टयजुषस्तेवसोमस्तुतस्तोमस्यश
स्तोकथस्यहरिंवत्तद्विष्टपीतस्यमधुमतउपहूतस्योपहूतोभक्षयामि ॥ आपूर्यस्थामापूरयतप्रजयाच्छनेनच ॥
एतत्तेतत्येचत्वामन्वेतत्तेपितामहप्रपितामहयेचत्वामन्वविपितरोयथाभागंमैदध्वनमेवः पितरोरसायनमेवः
पितरःशुष्मायनमेवः पितरोजीवायनमेवः पितरःस्वधायैनमेवः पितरोमन्यवेनमेवः पितरोघोरायपितरोनमो
वोय एतस्मिंल्लोकेस्थयुष्मा ३ स्तेनुर्वस्मिन्लोकेमातेनुय एतस्मिंल्लोस्थयूयंतेषांवसिंष्ठोभूयास्तयेस्मिंल्लोकेहंते
षांवसिंष्ठोभूयासं ॥ प्रजापतेनल्लदेतान्यन्योविश्वाजातानिपरिताबभूव ॥ यत्कामास्तेजुहुमस्तनोअस्तु
वय ३ स्यामपतयोरयीणां ॥ देवकृतस्यैनसोवयजनमसिमनुष्यकृतस्यैनसोवयजनमसिपितृकृतस्यैनसोव
यजनमस्यप्सुष्ठौतस्यसोमदेवतेनृभिः सुतस्येष्टयजुषस्तुतस्तोमस्यशस्तोकथस्ययोभक्षोअश्वसनियोगोसनि
स्तस्यतेपितृभिर्भक्षकृतस्योपहूतस्योपहूतोभक्षयामि ॥ प्रजापतिर्मनसांधोऽतोधातादीक्षाया ३ सविताभृत्यां

हिंसा

MR 9 91

पूषासैं मुक्त्येष्यावरुणु उपनुद्वोसुरः क्रीयमाणो मित्रः क्रीतश्चिपि विष्ट आसा दितो नुरधिष्ठः प्रोह्यमाणो धिष्ठति राग
 तः प्रजापतिः प्रणीयमानो ग्रिराग्नी ध्रे बृहस्पति राग्नी ध्रात्प्रणीयमानु इंद्रो हविर्धनो दितिरासा दितो विष्णु रुपावच्छि
 यमाणो थर्वो पोतो यमो भिषु तो पूतपां धयमानो वायुः पूयमानो मित्रः क्षीरश्रीमूर्थी सकुर्श्रवैष्वदेवउनीतो रुद्र
 आहुतो वायुरावृतो नुचक्षा प्रतिख्यातो भक्षु आगतः पितृणां नाराजा ७ सो सुरात्तः सिंधुरवभृथमवप्रयन्त्समु
 द्रोवगतः सलिलः प्रल्पतः सुवरुद्धजंगतः ॥ अग्नु उदधेयात् इषु वानामुतयोनो मृडुतस्यास्तेनमस्तस्तु उप
 जीवं तो भूयासमाढेदुः पञ्चवाएतं ग्रयो यच्चितय उदधिरेवनामप्रथमो दुध्रो द्वितीयो गत्यः स्तृतीयः किञ्चिलश्रवतु
 थेवन्यः पंचमः ॥ शिरो वाएत यज्ञस्य यज्ञविर्धनं प्राणा उपरवाहविर्धने खायं तेतस्माच्छीर्षन्प्राणा अधस्तात्खायं ते
 तस्मादधस्ताच्छीर्षणः प्राणारक्षो हणो वलगुहने वैष्णवान्खनुमीत्याहवैष्णवाहिदेवतयो परवाअसुरावैनिर्यतो द
 वानां प्राणेषु वलगान्यखनं तान्वा हुमावनेव्वविंदन्तस्माद्वाहुमात्राः खायं तदुदमहं वलगुमुद्वपामि ॥ यन्तः समा
 नो यमसंमानो निच्चखानेत्याहद्वौ वावपुरुषैय श्रैव संमानो यश्चासमानो ययेवास्मैतो वलगं निखनं तस्तमेवोद्वपति
 संतुष्टितस्मात्संतुष्टितस्माद्वाहिनिः निजितस्मादसंभिन्नाः प्राणो अपो वनयति तस्मादाद्राअंतरुतः प्राणा
 यवं मतीरवनयति ॥ उर्गवैष्यवः प्राणा उपरवाः प्राणेष्वेवो जीदधाति बहिरवस्तुणा तितस्मां छोमशाअंतरुतः प्राणा आ

શ્રોસ્ય

॥२९॥

जंयं न व्याघार यति ते जो वा आज्यं प्राणा उपरवा: प्राणे ष्वेवते जो दधा ति हनुवा एते यज्ञस्य यदि षिष्वणे न संतृणत्य संतृणे हि हनु अथो रवलु दीर्घ सो मे संतृये धृत्यै शिरो वा एतद्यद स्य यद्विर्धानं ॥ प्राणा उपरवा हनु अषिष्वणे जिव्हा चर्म ग्रावा णो दंतमुखमाहवनीयो नासि को तरवेदि रुदद् ७ सदो यदाखलु वै जिव्हयो दत्स्वषिखादत्यथ मुखं गच्छति यदा मुखं गच्छत्ययो दरंगच्छति तस्माद्विर्धाने चर्म लघिग्रावभिरभिषुत्याहवनीये हुल्वा प्रत्यं चः परेत्यस दंसि भक्षयं तियो वै विराजो यज्ञमुखेदोहं वेदुह एवै नामि यं वै विराट् तस्यै लक्ष्मो देवा षिष्वणे स्तना उपरवा ग्रावा णो वत्सो कृत्विजो दुहं ति सोमः पयो य एवं वेदुह एवै नां ॥ असावा दित्यो स्मिल्लोक आसीनं देवा: पृष्ठैः परिगृह्य सुवर्गलोकमंगमयन्परैरुवस्तात्पर्यं गृणहं दिवाकीत्यै न सुवर्गेलोके प्रत्यस्थापयन्परैः परस्तात्पर्यं गृणहं पृष्ठैरुपावरोहन्तस वा असावा दित्यो मुष्मिन्लोके परैरुभयतः परिगृहीतो यत्पृष्ठानि भवंति सुवर्गमेवै लोकं यजमानायां तिपरैरुवस्तात्परिगृणहं तिदिवाकीत्यै न ॥ सुवर्गलोके प्रतितिष्ठंति पृष्ठैः परस्तात्परिगृणहं तिपृष्ठैरुपावरोहन्ति यत्परैपरस्तानस्युः परां चः सुवर्गाल्लोकानिष्पद्ये रन्नादवस्तानस्युः प्रजानिर्दहेयुरभितो दिवाकीत्यै परः समानो भवंति सुवर्ग एवै नां लोकउभयतः परिगृणहं तियजमानो वै दिवाकीत्यै ७ संवत्सरः परः समानो भितो दिवाकीत्यै परः समानो भवंति

संवत्सरएवोभयतःप्रतितिष्ठितिपृष्ठैदिवाकीत्यपार्थेपरःसामानोभितोदिवाकीत्यपरःसमानोभवंतुतस्माद
 भितोपृष्ठपार्थेभूयिष्ठाग्रहागृह्यंतेभूयिष्ठ ३ हिशस्यतेयज्ञस्यैवतस्मध्यतोग्रंधिंग्रंधिंत्यविस्त ४ सायसूसगृह्यंते
 सूतवैशीषण्याःप्राणाःप्राणानेवयज्ञमनेषुदधातियत्पराचीनानिपृष्ठानेभवंत्यमुमेवतैलोकमन्यारोहंतियदिमं
 लोकिनप्रत्यवरोहेयुरुद्वामाद्येयुर्धजमानाःप्रपामीयेरन्यत्रतीचीनानिपृष्ठानेभवंत्यममेवतैलोकिनप्रत्यवरोहंत्य
 योअस्मिन्नेवलोकेप्रतितिष्ठित्यमुष्मादायेन्द्रोअप्रतिष्ठितआसीत्सप्रजापतिमुपाधावत्तस्माएतमेकावि ५ शतिरा
 वंप्रायेच्छुत्तमाहरुत्तेनायजनततोवैसप्रत्यातिष्ठयेवहुयाजिनोप्रातिष्ठिताःस्युस्तएकवि ६ शतिरावंमासीरुन्द्वादेश
 मासाःपञ्चर्तवृख्ययेऽमेलोकाअसावादित्यएकवि ७ शएतावंतेवैदेवलोकास्तेष्वेवयथापूर्वप्रतितिष्ठित्यसावा
 दित्योनव्यरोचत्सप्रजापतिमुपाधावत्तस्माएतमेकत्रमासतेरोचत्तएवैकवि ८ शतिरावंप्रायेच्छुत्तमाहरुत्तेना
 यजनतततेवैसेरोचत्यएवंविद्वा ९ सएकवि १० शतिरावोभवतिरुग्वाएकवि ११ शोरुचमेवगच्छत्ययोप्रति
 ष्ठामेवप्रतिष्ठाह्येकवि १२ शोतिरावभितोभवतोब्रह्मवर्चस्यपरिगृहीत्यै॥किञ्चिदासीत्पूर्वचित्तिःकिञ्चिद
 दासीहृदद्वयः ॥ किञ्चिदासीत्पिशंगिलाकि १३ चिदासीत्पिलिप्पिला ॥ घौरासीत्पूर्वचित्तिरश्वआसीहृ
 द्वयः ॥ रात्रिरासीत्पिशंगिलाविरासीत्पिलिप्पिला ॥ कःस्विदेकाकीचरतिकउस्विज्ञायतेपुनः ॥ किञ्च

स्विद्धिमस्यभेषजंकि ७ स्विदावपनंमहत् ॥ सूर्येकाकीचरतिचंद्रमाजायतेपुनः ॥ अग्निहिंमस्यभेषजंभू
 मिरावपनंमहत् ॥ पृच्छामित्वापरमंतैष्ठिव्याःपृच्छामित्वाभुवनस्यनामि ॥ पृच्छामित्वद्वर्णोअश्वस्यरेतः
 पृच्छामित्वाचःपरमंव्योम ॥ वेदिमाहुःपरमंतैष्ठिव्यायज्ञमाहुभुवनस्यनामि ॥ सोममाहुर्वर्णोअश्वस्यरेतो
 ब्रह्मववाचःपरमंव्योम ॥ आब्रह्मन्ब्राह्मणोब्रह्म ॥

॥ १०५ ॥ ॥ अथ आमश्राद्विधिप्रारंभः ॥

श्रिगणेशायनमः ॥ ॥ अथ आमश्राद्विधिप्रारंभः ॥ तत्रकेनचित्संकटेनपाकासंभवेजातकर्भणिचग्र
 हणनिमित्तकश्राद्वेचामश्राद्वंकार्य ॥ सपिंडीश्राद्वंमासिकंप्रतिवार्षिकंमहालयाष्टकादिश्राद्वंचामेनकार्य ॥
 शूद्रस्यतुदशाहंपिंडादिश्राद्वमात्रमामेनकदापिपाकेनतत्रपितृनुहित्यामुकश्राद्वंसदैवंसपिंडमामेनहविषा
 करिष्ये ॥ इतिसंकल्पः ॥ अन्यः प्रयोगः पूर्वोक्तएव ॥ पाकप्रोक्षणस्थानेआमप्रोक्षणं ॥ आवाहनेउशं
 तस्खेतिमंवेहविषेअत्तवेइत्यत्रहविषेस्वीकर्तवेइत्यूहः ॥ भस्ममर्यादांतंप्राग्वत् ॥ विप्रहस्तेषुतंडुलैरग्नौकरणं ॥ अ
 नाचतुर्गुणांद्विगुणंसमवात्तदामंपात्रेषुसंस्थाप्यपाणिहोमशेषंपिंडार्थंसंस्थाप्यपात्रेषुदत्त्वापृथ्वीतेपात्रमित्या
 दि ० इदमामंहव्यंकव्यमित्यादिदमामममृतरूपंस्वाहेत्यादियथाधर्मसिद्धित्यंतंप्राकृतंयथासुखंजुपध्वमित्य

हि० ब्र०

॥२१३॥

स्यापोशानप्राणाहुतित्रुप्रश्नानांलोपः संपन्नवाचनांतेनशेषप्रश्नलोपः सर्वमतेतद्गुलैः सक्तुभिर्वापिंडदानं
 केविदृहसित्थानेनपायसेनवापिंडदानमाहुः ॥१ एवंविप्रसमीपेपिंडदानांतेनमोवः पितरङ्गेऽत्यवौपस्थानमं
 त्रेइषेस्थानेआमद्रव्यायेत्यूहः पिंडोद्वासनांतेपिंडजातीयद्रव्येणविकिरदानंआमश्राद्धेस्वस्तीतिवृतेतिवजर्यवा
 जेवाजेइतिमंत्रेत्रसायातेतिस्थानेतर्पिष्यमाणायातेत्यूहः ततःप्राग्वच्छेषंसमापयेत् ॥ आमश्रात्धांद्विजैः पूर्वाङ्गे
 कार्यशूद्रैरपराह्नएवआमानाभावोहिरण्यश्रात्धमध्येवमेवसंकल्पादौहिरण्यपदमामस्थानेयोजयं ॥ आमवद्वेम
 प्रोक्षणं अत्तव इत्यादिमंत्रवयोहः प्राग्वदेव तंदुलादिभिर्हस्तेग्नौकरणंहिरण्यमन्नादष्टगुणं चतुर्गुणंद्विगुणंस
 मंवादेयंहिरण्यश्रात्धेपिदक्षिणास्त्येवश्राद्धीयमामंहेमंवाद्विजदत्तयेष्टविनियोजयं शूद्रदत्तंतुभोजनादन्यव्र
 विनियोजयं श्राद्धीयमेनपंचयज्ञाः श्रात्धंचनकार्यं ॥ १ ॥ हेमश्रात्धेआमश्रात्धेचपिंडदानविकल्पात्सांक
 ल्पविधिनाप्येतद्वयं ॥ सांकल्पिकेचसमंत्रकावाहनाध्यग्नौकरणपिंडदानविकिराक्षयस्वधावाचनप्रश्नाइ
 त्येतत्सप्तकंवर्जयं ॥ तत्रामकश्रात्धंआमेनहविषाहिरण्येनवासांकल्पविधिनाकरिष्यइतिसंकल्पः ॥ शूद्रगृहे
 उन्यदीयमपिक्षीरायपिनभक्ष्यंकिमुतदीयमामादितदृहेषकान्नभोक्ष्यमिति ॥ तस्माच्छूद्राल्लब्धंचगृहेपत्का
 भक्ष्यं ॥ इत्यामश्राद्धविधिः समाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥

आ०आ०

॥२१३॥

॥ १०६ ॥ ॥ अथ भरणीश्राद्धनिर्णयप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अथभरणीश्रात्धनिर्णयप्रारंभः ॥ तत्रापरपक्षेभरणीश्राद्धाद्यप्राप्तिः ॥ भरणीश्रात्धमपिंडकंषट्टदैवतंसांकल्पविधिनाकार्यदेवोधूरिलोचनौपुस्त्रवाद्रौविभरणीश्रात्धंकाम्यंगयाश्रात्धफलकामेनप्रतिवर्षकार्य ॥ केचित्प्रित्रादिमरणोत्तरंप्रथमवर्षेऽवकुर्वति द्वितीयादिवर्षेनकुर्वतितत्रमूलंचित्यां ॥ ममतुनदैवनापिवापित्यंयावत्पूर्णोनवत्सरदत्याद्युक्त्यासर्वस्यापिदर्शादिश्रात्धस्यप्रथमाब्देनिषेधाद्वर्षतएवपि तृत्वप्राप्तेश्चद्वितीयादिवर्षएवकर्तुयुक्तमितिभाति ॥ यत्तुपितृभिन्नोयोयोम्रियतेतस्यप्रथमाब्देभरणीश्रात्धंक्रियतेतत्रापिमूलंनपद्यामः ॥ गयाश्राद्धफलार्थमाचारमनुस्मृत्यक्रियतेचेतमृतादेकमेवपार्वणमुद्दिश्यसदैवंकार्यं अद्यदेशकालौस्मृत्याद्यपूर्वोच्चारितएवंगुणविशेषणविभिर्विधिर्विधिर्विधिः समाप्तः ॥ ७ ॥

॥ १०७ ॥ ॥ अथ अक्षय्यतृतीयायुगादिश्राद्धनिर्णयविधिप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अथअक्षय्यतृतीयानिर्णयविधिप्रारंभः ॥ अस्यांतृतीयायांयत्किंचिजपहोमपितृतर्पणांदानादिचक्रियतेतत्सर्वमक्षयं इयंरोहिणीबुधयोगेमहापुण्या अस्यांजपहोमादिकृत्येपिवक्ष्यमाणयुगादिवनिर्णयः इयंकृतयुगस्यादिः अत्रयुगादिश्राद्धमपिंडकमनुष्ठेयं श्राद्धासंभवेतिलतर्पणमप्यत्रकार्यं तत्रासं

अ० ट०

॥२१४॥

भवेऽपराह्वेषि कृष्णयुगादिकार्यलपराह्वदत्यादिमन्वादिप्रकरणोक्तनिर्णयः ॥ द्वेषाविभक्तं दिनपूर्वाधैकदेशव्या
पिनीदिनद्वयेचेत्त्रिमुहूर्ताधिकव्यातिसत्वेपरात्रिमुहूर्तन्यूनत्वेपूर्वमन्वादौचयुगादौचय्रहणेचंद्रसूर्योः ॥ व्यती
पातेवैधृतौचतत्कालव्यापिनीक्रियेतिवचनेनसाकल्यव्याप्तिवाक्यानां अपवादात् श्राद्धादिकं चतृतीयामध्येषु
वकर्तव्यं ॥ पुरुषार्थी विंतामणौ तु सप्तमाष्टमनवमुहूर्तानां गांधर्वकुतुपरौ हिणसंज्ञकानां युगादिश्राद्धकालत्वात्
शुक्लमध्यमदिनमानेवयोदश्यादिपंचदश्यंतघटित्रयव्यापिन्यां श्राद्धं कृष्णेतुषोडशीमारभ्यघटिकाचयेउभयत्र
तादशघटित्रयव्यासौ सत्यामसत्यां वाशुक्लापरायदातुपेरयुख्योदशघटितः पूर्वसमाप्तापूर्वेयुख्योदश्यादिघटि
त्रयेतदेकदेशेवाविद्यतेतदाकर्मकालशाख्यवाहुल्यात्पूर्वैवग्राह्येत्युक्तं इदमेवयुक्तमिति भाति ॥ अत्र देवतो देशेन पि
च्युदेशेन चोदकुंभदानमुक्तं ॥ तत्र संकल्पः ॥ श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थवसंतमाधवदेवताप्रीत्यर्थपितृप्रीत्यर्थ च ब्राह्मणा
योदकुंभदानमहंकरिष्ये ॥ तदंगकुंभपूजनं च करिष्ये ॥ इति संकल्प्य सूत्रवेष्टितं गंधफलयवायुपेतं कलशं पं
चोपचारैर्ब्रह्मणं वसंपूज्य ॥ तत्र मंत्रः ॥ एष धर्मघटोदत्तो ब्रह्मविष्णुशिवात्मकः ॥ अस्य प्रदानात्सकलाम म
संतु मनोरथादृतिमंत्रेण दद्यात् ॥ पितृयुदेशेतुपितृणामक्षय्यतस्यर्थं उदकुंभदानं करिष्येद्विति संपूज्योदकुंभब्राह्म
णौ संपूज्योदकुंभेगं वतिलफलादिनिक्षिप्य ॥ एष धर्मघटोदत्तो ब्रह्मविष्णुशिवात्मकः ॥ अस्य प्रदानात् तृप्यं तु पितृ
रोऽपिषितामहाः ॥ गंधोदकतिलैभिंश्रंसान्मुकुंभं फलान्वितं ॥ पितृभ्यः संप्रदास्यामि अक्षय्यमुपतिष्ठत्विति
मंत्रेण दद्यात् ॥ युगादौ संसुद्रख्लानं महाफलं वैशाखस्याधिमासल्येयुगादिश्राद्धं मासद्वये पिकार्ययुगादिष्ठूप

हि० ब०

॥२१४॥

वासोमहाफलः ॥ युगादिमन्वादौरात्रिभोजने अभिस्वघृष्टिमिति मंत्रजपः ॥ युगादिश्राद्धलोपजन्यप्रत्यवाय परिहार्यमृग्निधानोक्तं प्रायश्चित्तं करिष्येद्वितीसंकल्प्यनयसद्यावेत्युच्चंशतवारंजपेत् ॥ अयनिर्णयः सर्वयुगा दौज्ञेयः ॥ इत्यक्षण्यत्रृतीयानिर्णयविधिः समाप्तः ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥

॥ १०८ ॥ ॥ अथ महालयश्राद्धसंकल्पविधिप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अथ महालयश्राद्धसंकल्पविधिप्रारंभः ॥ तातांबात्रितयं सपत्नजननीमातामहादिव्यं संख्यात्मीयतिनयादितातजननीस्वभ्रातरः सख्यिः ॥ तातांबात्मभग्निन्यपत्यधवयुक्तजायापितासदुरुःशिष्या साः पितरो महालयविधौ तीर्थेतथातर्पणे ॥ आचम्य ऊर्ध्वकेशी ॥ अपसर्पतु ॥ अपकामंतु ॥ सर्वेषामविगेधेन श्राद्धकर्म समारभेत् ॥ अँ पवित्रं ॥ पवित्रं धूला ॥ प्राणानायन्य ॥ पितृदेवताभ्योनमः ॥ विष्णवेनमः ॥ ३ ॥ श्रीमद्भगवतो ॥ पुण्यतिथौ मम आत्मनः ॥ श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थधूरिलोचनं संज्ञकानां विश्वेषां देवानां ॥ प्रावीनावीती ॥ अस्मत् पितृपितामहप्रपितामहानां अमुकगोत्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां मातृपितामहीनां अमुकदानां अमुकगोत्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां मातामहीमातुः पितामहीमातुः प्रपितामहीनां अमुकदानां अमुकगोत्राणां वसुरुद्रा-

दित्यस्वरूपाणां पत्न्याः अमुकदायाः अमुकगोत्रायाः वसुरूपायाः पुत्रस्य अमुकः अमुकगोत्रः वसुरूपस्यपितृव्यस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रस्यसपत्नीकस्यससुतस्यवसुरूपस्यमातुलस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रस्यसपत्नीकस्यससुतस्यवसुरूपस्य भ्रातुः अमुकः अमुकगोत्रस्यसपत्नीकस्यससुतस्यवसुरूपस्य विश्वित्याः अमुकदायाः अमुकगोत्रायाः सभर्तृकायाः ससुता॒। वसुरूपायाः मातृभगिन्याः अमुकदायाः अमुकगोत्रायाः सभर्तृकायाः ससुतायाः वसुरूपायाः आत्मभगिन्याः अमुकदायाः अमुकगोत्रायाः सभर्तृकायाः ससुतायाः वसुरूपायाः श्वशुरस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रस्यसपत्नीकस्यससुतस्यवसुरूपस्य गुरोः अमुकशर्मणः अमुकगोत्रस्यसपत्नीकस्यससुतस्यवसुरूपस्य शिष्यस्य अमुकशर्मणः अमुकगोत्रस्यवसुरूपस्य एतेषां एतासां च श्रेयोर्थं तृप्त्यर्थमपितुः कन्यागतेसवितरिसकृन्महालयापरपक्षिकश्राद्धं सदैवं सपिंडं सा भौकरणं पार्वणैकोद्दिष्टविधिना अनेन हविषासयः करिष्ये ॥ अथवाममपितुः सकृन्महालयापरपक्षश्राद्धं ब्रह्मार्पणेन विधिना अनेन हविषासयः करिष्यद्दतिवासंकल्पः ॥ कुरुष्व ॥ तदंगआदौ आत्मशुद्ध्यर्थं गृहशुत्यर्थं भांडभाजनशुत्यर्थं प्रायश्चित्तार्थं वैश्वदेवसूक्तजाप्यमहं करिष्ये ॥ तदंगयवोदकं तिलोदकं चकरिष्ये ॥ कुरुष्व ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ८ ॥

० ब्र०

२७॥

तिगोपूजनं समाप्तं ॥ अथ ब्राह्मण पूजा ॥ महा विष्णु स्वरूपि ये ब्राह्मणा यद्दमासनं इदं पाद्यं ॥ चरणं पवित्रं वित्तं पुरुणं ॥ येन पूतः स्तरं तिदुष्कृतानि ॥ तेन पवित्रेण शुद्धेन पूताः ॥ अतिपापमानमर्तिरेमा ॥ भूमिदेवा ग्रजन्मा सिलं विप्रपुरुषो तम् ॥ प्रत्यक्षो यज्ञपुरुषो अर्घो यं प्रतिगृह्यतां ॥ इदं अर्धस ॥ अ ० गंधा: पांतु ॥ सौमं गल्यं चास्तु ॥ अक्षताः पांतु आयुष्यमस्तु ॥ पुष्याणि पांतु सौश्रियमस्तु ॥ धूपं पातु दीपं पातु तां बूलं पातु दक्षिणाः पांतु एश्वर्यमस्तु ॥ नमो स्त्वनं ताय सहस्रमूर्तये सहस्रपादाक्षिणी शिरोस्वाहवे ॥ सहस्रनामे पुरुषाय शाश्वते सहस्रकोटीयुगधारिणेनमः ॥ सकलाराधनैस्वर्चितमस्तु ॥ अस्तु सकलाराधनैस्वर्चितं ॥ इति ब्राह्मण पूजनं समाप्तं ॥ ॥ अथ भोजन संकल्पप्रारंभः ॥ ॥ गायत्री मंत्रेण अंनप्रोक्षणं कार्यं ॥ ॐ प्रजा पते न लदेता न्यन्यो विश्वा जातानि परिताबभूव ॥ यत्कामास्तेजु हुमस्तन्नो अस्तु वयस्यामपतंयोरयीणां ॥ एको विष्णुर्महदूतं पृथक्भूतान्यनेकशः ॥ ब्रीन्लोकानव्यप्य भूतात्माभुं के विश्वभुगव्ययः ॥ अनेन ब्राह्मण भोजने न श्रीआराध्यदेवता प्रीयतां ॥ ७ ॥

॥ १९ ॥ ॥ अथ त्रिसुपर्णप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ ॐ शांतिः शांतिः शांतिः ॥ ॐ ब्रह्ममेतुमां ॥ मधुमेतुमां ॥ ब्रह्ममेव मधुमेतुमां ॥ यास्ते सोमप्रजावत्सोभिसो अहं ॥ दुष्वप्तु हं दुरुषह ॥ यास्ते सोमप्राणास्तां जुहोमि ॥ त्रिसुपर्णमया चितं ब्राह्मणपृथुदयात् ॥ ब्रह्महत्यां वाएते मंति ये ब्राह्मणा खिसुपर्णपठाति ॥ ते सोमप्राप्तु वंति ॥ आसहस्रातां

दितं ॥ गीर्भिर्वैरुणसीमहि ॥ पराहिमेविमन्यवःपतौतिवस्यइष्टये ॥ वयोनवसुतीरुपं ॥ कुदाक्षत्रश्रियन्
मावरुणंकरामहे ॥ मृक्षीकायोरुचक्षसं ॥ १ ॥ तदित्समानूमाशातेवेनंतानप्रयुच्छतः ॥ धृतब्रतायदा
शुषेऽ ॥ वेदायोवीनांपुदमुंतरिक्षेणपततां ॥ वेदनावःसमुद्रियः ॥ वेदमासोधृतब्रतोद्वादशप्रजावतः ॥ वेदा
यउपजायते ॥ वेदवातस्यवर्तनिमुरोर्क्ष्वस्यबृहतः ॥ वेदायेअध्यासते ॥ निषंसादधृतब्रतोवरुणःप्रस्त्या
स्वा ॥ साम्राज्यायसुकृतुः ॥ यांसदासर्वभूतानीतिसमाप्तिपर्यंतप्रातःकालवत्कुर्याव् ॥ ॥ इति सायं
संध्या समाप्ता ॥ ॥ शुभंभवतु ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥ ॥ ६ ॥

॥ १८ ॥ ॥ अथ गोपूजन ब्राह्मणपूजन भोजनविधि प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अद्यपूर्वोच्चरितएवंगुणविशेषणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौममआत्मनः श्रुतिस्मृ
तिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थश्रीरुद्ररूपिणीगोदेवताप्रीत्यर्थयथाज्ञानेनयथामीलितोपचारैःपूजनमहंकरिष्ये ॥ ग
वामंगेषुतिष्ठन्तिभुवनानिचतुर्दश ॥ यस्मान्तस्माच्छिवंमेस्यादिहलोकेपरत्रच ॥ श्रीरुद्ररूपिण्यैगवेनमः॥ध्या०
श्रीरु०आ०आ०पा०अ०स्त्रा०व०अक्षतान्०चं०पु०धू०दी० ओदनैवेद्यंसमर्पयामि॥गवामंगेष्वितिमं
वेणप्रदक्षणामंत्रपुष्पंसमर्पयामि आगावोइत्येकवर्गंपठिला अनेनगोपूजनेनश्रीरुद्ररूपिणीगौः प्रीयतां॥ ८

ति ॥ तेसोमंप्राप्नुवंति ॥ आसहस्रात्पंकिंपुनंति ॥ ॐ तस्यैवंविदुषोऽज्ञस्यात्मायज्ज्ञानःश्रद्धापत्नीशति
रमिधममुरोवेदिलोमानिवर्हिवेदः शिखाल्वदयंयूपः कामुआज्यमन्युः पशुस्तपोग्निर्दमः शमयितादक्षिणावाग्वी
ताप्राणउद्भाताचक्षुरध्वर्युर्मनोव्रह्माश्रोत्रमग्नद्यावध्रियते सादीक्षायदश्वा तितद्विर्यतिप्रवृत्तितदस्यसोमपानं
द्रमतेतदुपसदोयत्सुचरत्युपविशत्युन्निष्ठतेचुसप्रवर्ग्योयन्मुखंतदाहवनीयोयाव्याल्पतिराहुतिर्यदस्यविज्ञानंत
जुहोतियत्सायंप्रातरत्तितसमिधयत्प्रातर्मध्यांदिन् ३ सायंचतानिसवन्नानियेअहोरावेतेदर्शपूर्णमासौयेधमासा
श्रमासाश्रतेचातुर्मास्यानियकृतवस्तेपंशुब्धायेसंवत्सराश्रपरिवत्सराश्रतेहर्गणाः सर्ववेदसंवाएतत्सवंयन्म
रण्टतदवभूथपतद्वैज्ञरामर्यमग्निहोत्र ३ सवंयएवंविद्वानुदग्यनेप्रमीयतेदेवानंमेवमहिमानंगल्वादित्यस्यायु
ज्यंगच्छत्यथयोदक्षिणेप्रमीयतेपितृणामेवमहिमानंगल्वाचुद्रमसः सायुज्य ३ सलोकतामाप्रोत्येतौवैसूर्याचं
द्रमसोमहिमानौब्राह्मणोविद्वानभिजयतितस्माद्वृष्णोमहिमानमाप्रोतितस्माद्वृष्णोमहिमानै ॥ सहनाव
वतु ॥ सहनौभुनकु ॥ सहवीर्यकरवावहै ॥ तेजस्विनावधीतमस्तुमाविद्विषावहै ॥ ॐ शांतिः शांतिः ॥

॥ २० ॥ ॥ अथ परिवेषण प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ पात्रमध्येअनंवामेभक्ष्यभोज्यंदक्षिणेघृतपायसंपुरतःशाखादीन् ॥ एवंपरिवेषणं

किंपुनंति ॥ अँ ब्रह्ममेधया ॥ मधुमेधया ॥ ब्रह्ममेवमधुमेधया ॥ अद्यानोदैवसवितः प्रजावत्सावीः सौभगं ॥ परादुद्भवप्रिय ऽसुव ॥ विश्वानिदेवसवितर्दुरितानिपरासुव ॥ यद्ग्रदंतन्मआसुव ॥ मधुवाताक्षताय तेमधुक्षरंतिसिंधवः ॥ माधवीर्नःसंलोषधीः ॥ मधुनक्तमुतोषसिमधुमत्पार्थिव ऽरजः ॥ मधुद्यौरस्तुनः पिता ॥ मधुमालोवनस्पतिमधुमा ऽअस्तुसूर्यः ॥ माधवीर्गवोभवन्तुनः ॥ यडमंत्रिसुपर्णमयाचितंब्राह्मणाय दद्यात् ॥ भ्रूणहत्यांवाएतेम्भति ॥ येवाह्मणाख्लिसुपर्णपठति ॥ तेसोमंप्राप्नुवंति ॥ आसहस्रात्पंकिंपुनंति ॥ अँ ब्रह्ममेधवा ॥ मधुमेधवा ॥ ब्रह्ममेवमधुमेधवा ॥ ब्रह्मादेवानांपदवीःकवीनामृषिविंप्राणांमहिषोमगाणां ॥ इयेनोगृध्राणा ऽस्वधिर्तिर्वनानां ऽसोमःपवित्रमत्येतिरेभन् ॥ ह ऽसःशुचिषद्वसुरंतरिक्षसद्वोत्वादिषदतिर्थिर्दुरोणसत् ॥ नृषद्वरसद्वत्सद्वोमसद्वजागोजाक्षतजाअद्विजाक्षतवृहत् ॥ कुचेलोरुचेत्वा समित्स्ववंतिसरितोनधेनाः ॥ अंतर्द्वामनंसापुयमानाः ॥ घृतस्यधाराअभिचाकशीमि ॥ हिरण्ययेवित्सोमध्यासां ॥ तस्मिन्त्सुपर्णोमधुक्तकुलायीभजनास्तेमधुदेवताभ्यः ॥ तस्यासतेहरयःसप्ततीरेस्वधांदुहाना अमृतस्यधारां ॥ यडदंत्रिसुपर्णमयाचितंब्राह्मणायदद्यात् ॥ वीरहत्यांवाएतेम्भति ॥ येवाह्मणाख्लिसुपर्णप

गणपती

विष्णु

शंकर

देवी

सूर्य

CDDF

श्वरुत्तमं विष्णवं विष्णवं विष्णवं विष्णवं

॥ इति हिरण्यकेशीय ब्रह्मकर्म समाप्तम् ॥

SGDF

Digital Foundation